

Ex Libris
Aemiliani De Advocatis comitis
Collobiani, Mottalciatae, ecc.
Vercellis MCMXXVII
E.B.

p. VIII nel p.n. 13

Digitized by Google

chi l'a pi 'd fil farà pi 'd teila

Ex libris

LUIGI FIRPO

24. 8. 15.

FIRPO

2481

BIBLIOTECA NAZIONALE
TORINO

APOPHTHEGMATVM

OPVS CVM PRIMIS FRVGIFE-
rum, vigilanter ab ipſo recognitum autore, è
Græco codice correctis aliquot locis in qui-
bus interpres Diogenis Laërtii fefellerat,
locupletatum inſuper quum variis per
totum acceſsionibus, tum duobus
libris in fine adiectis, per DES.
ERASMVM ROTE-
RODAMVM.

ILLVSTRISSIMO PRINCI- PI IVNIORI GVILHELMO,

Duci Cliuenſi, Iuliacenſi, Montenſi, Comiti Marchię & in Rauenſpurgo,&c. Des. Eraſmus Roterodamus. S. D.

QVONIAM Priores libellos quos mei erga te animi uelut arrabonem qualencunq; miſeram, tam comiter accepiſti Guilhelme Princeps Iunior Illuſtriſſime, nec tu modo, ſed & ambo clariſſimi parentes tui, viſum eſt aliquid & tua nobilitate dignius,& tuis ſtudiis ni fallor, vtilius adiungere: Proin ex optimis quibuſq; autoribus collegi,quæ Græci uocant Apophthegmata, hoc eſt,egregie dicta, quod viderem non aliud argumenti genus Principi præſertim iuueni magis accommodum. Sunt illa quidem ſcitu digniſſima,quæ philoſophi de moribus, de repub. adminiſtranda,deq; bello gerendo literis prodiderunt. Sed quotocuiq; vel priuato tantum eſt ocii,vt apud Platonem Socraticarum argutationum, ironiarum & Iſagogarũ ambages ac labyrinthos euoluere vacet? Ariſtoteles autem copioſe quidem ſcripſit de moribus, ſed philoſophis ſcripſiſſe videtur non principi. Dilucidiora ſunt quæ tradidit de re œconomica & politica,ſed is vir nuſquam non requirit lectorem & attentum,& ocioſum:ad hęc,quoniam affectibus caret, non perinde retinet animum principalibus curis intentum.Iam in philoſophicis & M. Tullii de philoſophia libris pleraq; ſunt eius generis, vt non admodum referat principem ea ſci-

re,quod genus ſunt quæ diſputantur ab illis de fini bus bonorum ac malorum,maiore ſubtilitate q̃ fru- ctu. Conueniunt hæc illorum inſtituto,qui de ho- neſto per omnem vitam nihil aliud q̃ diſputant. At ei qui ditioni naſcitur, ſtatim expedienda virtus eſt non per ocium diſputanda. Reſtat hiſtoria, quæ quoniam res præclare ſecus'ue geſtas velut in tabu- la ſpectandas repræſentat, nec id abſq; voluptate, magnatibus viris aptior eſſe videtur: ſed hic vt in- finitam voluminum vim principi vacet euoluere, quis poſſit meminiſſe? Atqui quemadmodum ii qui certant in palæſtra, certos quoſdam prehendendi elabendiq; modos ad manum habent,ita qui in pa- cis belliq; negociis verſantur certas rationes in prõ ptu habere conuenit, quibus admoneantur, quid pro re nata ſit facto opus,quid non. Hac in parte vi demus eruditiſſimos viros principum curas ſua di- ligentia ſubleuare conatos, quorum alii ſcripſere ſententias, veluti Theognis & Iſocrates, alii cele- brium virorum ſtratagemata & apophthegmata, veluti Valerius Maximus, & Sextus Iulius Fronti- nus,qui indicat idem ab aliis nonnullis factitatum. Non mediocris ocii res eſt aurum ſcrutari in venis, aut gemmas in harenis mari'ue quęrere. Is demum occupatiſſimo principi gratum pręſtat officium,qui aurum purum factumq; exhibet, qui ſelectas ac re- purgatas gemmas,auro incluſas, aut poculis addi- tas offert. Id officium quum à multis tentatum ſit, mea tamen ſententia,nemo felicius pręſtitit q̃ Plutar chus, qui poſt æditum egregie frugiferum opus de vitis virorum illuſtrium, in quo permixtim facta ſi- mul ac dicta illorum referuntur, Traiano Cæſarum laudatiſſ. collegit inſignia diuerſorum apophthe- gmata, quod in his velut in certiſſimo ſpeculo re-

præſentatur animus ſingulorum. Nam in factis,bo-nam laudis partem ſibi vindicat conſiliarius, dux ac miles,maximam fortuna,per quam videmus in-terdum optume conſulta peſſimum habere exitum: rurſus quorundam inconſultam temeritatem feliciſſime cedere.Nam quemadmodum dixiſſe fertur Siramnes Perſa,Dux vt opinor,interrogatus quur facta præclaris eius dictis non reſponderent,quid loquar mihi in manu eſt,quid eueniat in arbitrio fortunę & regis.Nec tamen ideo ſua laude fruſtrantur honeſta conſilia. Plutarchus autem non tantum in delectu cæteris pręſtat,verumetiam in explicando. Habent enim apophthegmata peculiarem quandam rationem,& indolem ſuam,ut breuiter,argute, ſalſe,& urbane cuiuſque ingenium exprimant. Siquidem ut ſingulis hominibus,ita ſingulis etiam nationibus ſuus quidam genius eſt, unde fit ut alia conueniant Alexandro, alia Philippo aut Antigono, alią Phocioni,alia Alcibiadi, rurſus alia quadrent in Laconem,alia in Scytham aut Thracem,alia in Athenienſem, aut in Romanum. In his igitur exprimēdis mihi dilutior uidetur Xenophon,ſuffrigidus Herodotus, loquacior Diototus & Qu. Curcius, ne pergam decæteris dicere. Plutarchus omnes impleuit numeros. Eoq; uiſum eſt hunc ex omnibus potiſſimum ſequi. Quicquid igitur erat in huius opere quod inſcripſit, de apophthegmatibus, hic in ſolidum reperies. Comperimus hoc opus bis latine verſum, primum à Franciſco Philelpho, deinde à Raphahele Regio,quem Pataui nouimus. Philelphus in nonnullis locis fuerat lapſus, quæ reſtituit Raphahel, ſed ipſe rurſus impingens alicubi: nimirum homines erant ambo. Sed vterque nihil aliud eſſe voluit quam interpres, nos Plutarchum multis de

cauſis ſequi maluimus q̃ interpretari, explanare q̃ vertere. Primum vt dilucidior eſſet oratio, quippe minus aſtricta Græcis vocibus. Non enim hæc Traiano ſcribuntur, viro tum vtraq; literatura, tum longo rerum vſu exercitatiſſimo: ſed adoleſcenti principi, imò per te pueris & adoleſcentulis omnibus liberalium ſtudiorum candidatis: nec illo ſeculo, quo dicta geſtaq́; eiuſmodi vulgi fabulis celebrabantur, in balneis, in conuiuiis ac circulis forenſibus, Dein vt mihi liceret indicare dicti argutiam, ſi quod occurreret obſcurius, qualia nunc ſunt permulta, non ſolum rudibus, verumetiam vltra mediocritatem eruditis. Me certe in multis torſit diuinatio, & haud ſcio an alicubi fefellerit etiam. Nec paucis in locis lucta fuit cum mendis codicum, in quas neceſſario impegerunt etiam interpretes. Vix enim credibile eſt quantum ſibi permiſerint vel librarii, vel ſcioli quidam in hunc autorem, cui ſumma debebatur religio. Nullus enim extitit inter Græcos ſcriptores Plutarcho præſertim quod ad mores attinet, ſanctior aut lectu dignior. Atqui hoc ipſum quod abſterrere debuerat, inuitauit gloriæ quæſtusq́; ſitientes ad deprauandum, addendum, detrahendum. Etenim quo quiſq; ſcriptor eſt plauſibilior ac celebrior, hoc magis ad quæſtum corrumpitur. Arguit hoc ipſa Græcorum codicum varietas. Nam vt aliis omiſſis, de hoc opere quod eſt in manibus loquar, quædam habet Philelphus quæ Raphahel non attigit, & contrà. Deinde quum Plutarchus in præfatione, profiteatur ſeſe in vitis, dicta factaq́; virorum illuſtrium promiſcue retuliſſe, ſed in hoc opere compendii gratia tantum apophthegmata contexuiſſe, permulta tamen admixta videmus, quæ nihil aliud ſunt q̃ ſtratagemata. Iam eodem in opere

toties eadem repetita, non'ne palàm clamitant, argumentum hoc ab alio contaminatũ? Vt iam ignoſcamus apophthegmata referri ſub eius nomine cui dictum eſt, non à quo dictum eſt, vt de Lyſimacho & Philippide. Maioris erat audaciæ, quod ex vno opere fecerunt duo. Quoniã enim Plutarchus è Laconicis quæ plurima feruntur, ea duntaxat attigiſſet quæ videbantur occupatiſſimo Cęſari futura ſatis, ille quiſquis fuit, ſi modo fuit vnus aliquis, Lacedęmoniorum dictis proprium volumen dedit, idq́; ſecundum ordinem literarũ Græcarum, quem Raphahel vertit in ordinem latinarum. At hic erat è tribus omnium deterrimus. Nam ordinem ſententiarum ſequuntur Valerius & Frontinus, quæ ad religionem, pietatem in patriam, ad fidem, ad fortitudinem ac iuſtitiam pertinent, & item de cęteris, in ſuam quęq; claſſem digerẽtes. Eruditiſſimus eſt quem ſequutus erat Plutarchus, ſeriem regionum ac regnorum obſeruans, & in ſingulis ætatum ordinem, vnicuiq; regum ſuos adiungens duces & cuiq; ducum ſuos collegas. A Perſis venit ad Ægyptios, ab Ægyptiis ad Thraces, à Thracibus ad Scythas, à Scythis ad Siculos, à Siculis ad Macedones, hinc ad Athenienſes, ab his ad Lacedæmonios, in horum ſingulis temporum non literarum ordinem ſequens: à Lacedæmoniis ad Thebanos, à Thebanis ad Romanos, vt lector è paucorum dictis hiſtoriæ totius agnoſcat ſeriem, quam miſere cõfudit is qui Laconica ſeparauit, repetens interim eadem quæ ad Traianum collegerat Plutarchus: q̃q̃ id frequentius in altero deprehẽditur opere, ſed in vtroq; toties, vt ea dormitatio nõ cadat in Plutarchum ſcriptorem exactæ diligentię. Adde quod hæc pars nullam habet præfationẽ, nec illa prior ad Traianum quadrat ad vtrunq; opus.

Iam quid gratię debeatur his, qui celebrium autorum libros ad hunc contaminant modum in præſentia non diſputo, mihi ſacrilegii genus eſſe videtur. A me tamen, exceptis aliquot Laconicis, quod eadem in altero catalogo repetuntur omnia, nihil eorum prætermiſſum eſt, quæ Plutarchi titulo ferun tur: partim ne quid hic deſideraret lector auidus magis q̃ elegans, partim quod nihil illic viderem non dignum cognitu, licet non ſuo dictum loco. Sed totum opus quodammodo meum feci, dum & explanatius effero quę Græce referuntur, interiectis interdum quę apud alios autores addita comperiſſem, additis item permultis quæ in hoc opere non habebantur, vbiq; veluti ſcholiis indicans vel ſenſum vel vſum apophthegmatis, in his dũtaxat quæ lucis aliquid deſiderabant, ſed hoc ipſum breuiter, ne ab apophthegmatum natura degenerarem. Ordo vero nobis etiam cõfuſior eſt q̃ illic inueni, quod quum initio ſtatuiſſemus paucos duntaxat eximios recenſere, calor operis incitauit, vt mutata ſententia longius proueheremur, nec erat futurus finis, niſi rerum ſeſe offerentium velut immenſum pelagus, recepţui canere compuliſſet. Nam vt Quintilianus inter grammatici virtutes collocat, quædam neſcire: ita in hoc argumenti genere, diligentię pars eſſe videtur quædam præterire. Itaq; lautus conuiuator eſſe malui, q̃ moleſtus, pręſertim quod ſi quid in hac cœna pretermiſſum eſt, poterit in alia proponi, poſteaq̃ hæc erunt concocta. Porro ordinis neglecti incommodum indice penſauimus. De titulo nihil refert anxium eſſe, quum in his quæ collegit Plutarchus ſub apophthegmatum nomine, multa ſint, quæ alius mallet σκώμματα, λοιδόρια, ἀστεῖα, ἐντρέπελα, ſiue γελοῖα dicere. Cæterum poſteaq̃ in his di-

ſtinguendis fruſtrà ſudauit M. Tullius, nec Quinti-liano ſatisfecit Marſus homo doctiſſimus, atque adeo nec ipſe Quintilianus Marſo doctior ſibi, non arbi-tratus ſum operæprecium in hoc anxiam operam ſumere, ſat habens alicubi dicti, ioci'ue ſpeciem obi-ter indicaſſe. In his certe quæ nos adiecimus, ſedu-lo cauimus, ne ſtratagemata cum apophthegmatis confunderemus, tum ne quid omnino poneremus, niſi ex probatiſſimis vtriuſque linguæ ſcriptoribus iiſque vetuſtis decerptum: non quod neſciam à recen-tioribus permulta referri ſalſe, lepideque dicta, ſed plus habent autoritatis quæ conſecrauit antiquitas, & adhibendus erat operi modus. Ne illud quidem quenquam mouere debet, quod idem dictum ab hoc aſſcribitur huic, & ab illo tribuitur alteri. Nec enim tam refert à quo quid dictum ſit, quàm quid dicatur, etiamſi celebris & gratioſus autor, nonnihil ponde-ris & gratiæ dictis adiungit. Fit hoc interdum hu-manæ memoriæ lapſu, quanquam nihil vetat eandem ſententiam à diuerſis autoribus proficiſci, ſiue id fa-ciat imitatio, ſiue caſus: quemadmodum hunc ſena-rium, σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, conſtat eſſe Sophoclis, & tamen citatur à Platone ex Euripide. Rurſus hic verſus, γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγὼ, quum ſit in Philoctete Sophoclis, tamen idem repe-ritur in Bacchis Euripidis. Similiter hic verſus, σι-γῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια, quum ſit in Æſchy-li Prometheo, deprehenditur apud Euripidem, dua-bus literulis immutatis σιγᾶν λέγειν. Illa frigidiſſima ſunt quæ perſonis fabuloſis affinguntur, quod ge-nus ſunt Philoſtrati ſophiſtę, quum Palamedi Vlyſ-ſi, ac ſimilibus affingit quod libet: eaque fiunt bis fri-gida tractando, quorum omnino nihil attigimus. Proxima ſunt quæ varijs perſonis attribuuntur in

dialogis,non ad veri fidem,ſed ad delectandũ con/
fictis. Minus illa frigent quæ dicuntur in comœdiis
aut tragœdiis,habentq́; magnam gratiã in loco ad/
hibita, tametſi ſub apophthegmatis appellationem
non cadunt,niſi quum ab autore nobili,ad rem præ
ſentem accommodantur,gratiora ſi nonnihil etiam
ad alienũ ſenſum detorqueantur. Veluti quum Ari/
ſtoteles Caliſthenem liberius cum Alexandro q̃ ex/
pediret agentem,Homerico verſu admonuit, ὠκύ/
μορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ᾽ ἀγορεύεις. Nec ex Herodoto
libuit multa colligere,ꝙ pleraq; videantur à ſcripto
ris ingenio reperta. Eiuſdem farinæ ſunt, quæ in/
cidunt in orationibus, quas hiſtoriographi pro ſuo
quiſq; ingenio ſolent attexere perſonis, licet & illa
plurimum conducant,& ad iudicium,& ad dicendi
facultatẽ. Optimũ apophthegmatis genus eſt, quod
paucis verbis ſenſum non vulgarem ſignificat po/
tiusq̃ exprimit, quale nemo facile poſſit ſtudio fin/
gere,quodq́; quo propius ac diutius contẽplare hoc
magis ac magis delectat. Vniuerſum autem hoc ge
nus quod ꝓuerbia,ſententias,inſigniter dicta factaq́;
complectitur,accõmodatiſſimum eſt principib. vi/
ris,quibus ob reip. negocia non vacat magnam vitę
partem libris impendere. Hæc autem vt cum volu/
ptate diſcuntur, facileq́; inſidunt animo, ita longe
plus habent philoſophiæ in receſſu q̃ prima fronte
præ ſe ferunt. Legimus Cæſarem Auguſtũ, quicquid
vſq̃ talium præceptorum nactus eſſet, deſcribẽdum
curare ſolitum,& ad varia loca mittere. Videmus au
tem priſcis illis ſapientibus hoc pręcipuo fuiſſe ſtu
dio,vt res dignas cognitu,voluptatis illecebra tene
ris ingeniis inſererent,ac rudis ętas nõdum matura
ſeriis philoſophiæ pręceptis per luſum diſceret quæ
per omnem vitam magno forent vſui. Hoc conſilio

coſmographiam, aſtrologiam, & muſicam, naturalē ac moralem philoſophiam ſcite confictis fabulis & apologis aſperſerunt. In his vero noſtris videbuntur eſſe quędam, quæ nihil faciant ad bonos mores, ſed riſum modo commoueant. Ne id quidem vitio dandum exiſtimo, riſu nonnunq̄ relaxare animum curis fatigatum, modo riſus ſit argutus ac liberalis. Hæc enim exhilarant ac vegetant iuuenum ingenia, nec mediocriter faciunt & ad vitæ comitatem, & ad orationis iucunditatē. Quid enim magis edulcat M. Tullii dictionem, q̄ quod eam huiuſmodi dictis ſubinde condit? Quid porrò ſunt Plutarchi moralia, niſi aulea huiuſmodi coloribus picturata? Iam illa quæ maxime videntur ridicula, tractando fiunt ſeria. Quid enim magis ridiculū q̄ Diogenes in meridie cum lucerna obambulans, & hominem ſe in frequenti foro quærere dictitans? At interim ridendo diſcimus, non eſſe ſtatim homines qui ſpeciem habent hominis, quam habent & ſtatuæ, ſed vt inuenias hominem, inueſtigandus eſt animus. Is ſi recta ratione ducitur potiuſq̄ affectu, tum demum reppeiſti hominem. Item quid ęque ridiculum, atq; quod Phryne, ſtipulata vt quod ipſa prior faceret, idem cæteræ mulieres in conuiuio facerent omnes: manum bis aquæ immerſam admouit fronti, hoc commento magno omnium riſu prodens cæterarum fucos, quum ipſa videretur etiam formoſior? Sed hic riſus nos docet idem quod ſerio dixit Socrates, vt tales eſſe ſtudeamus quales haberi velimus, ne detracto fuco pro gloria male affectata reportemus ignominiam. Docet & illud, ne nitamur bonis externis fluxiſq;, quæ variis caſibus facile eripiuntur homini, ſed paremus veras opes animi, in quas nullum ius habet fortuna.

Tantum ſeriæ philoſophiæ docet nos illud ridiculum meretriculæ factum. Proinde quanquam alioqui ſeueris rationibus inſtitueret ciues ſuos Lycurgus, tamen liberales iocos illis non ſolum permiſit, ſed etiam præcepit. Inſtituit enim exercitamenti genus quod λέσχας appellabat, ad quod conueniebant ſeniores iam à publicis functionibus emeriti, lepidis dictis liberalibusq́; iocis tempus cum voluptate tranſmittentes, ſed quæ vel ad honeſti laudem, vel ad vitiorum vituperationem conducerent. Quin & ſignum collocauit γέλωτι deo, id eſt, Riſui, quod vtiliſſimum iudicaret modeſtis facetiis animorum vigorem recreare, & ad honeſtos labores alacres reddere, quando in rebus humanis, quod caret alterna requie durabile non eſt. Quin & Cleomenes adeo ſeuerus, vt nec mimos, nec pſaltrias, nec tibicines vnquam admiſerit in remp. probauit tamen vt ciues iocis liberalibus, ſalſisq́; dicteriis inter ſe decertarent. Deniq; quoties datur à negociis vacuum tempus, aut ipſa res poſtulat hilaritatem, quanto decentius eſt huiuſmodi dictis ludere, q̃ illiberalibus, indoctis, & obſcœnis fabulis oblectari. Mihi videtur aliquanto conſultius pueros in ludis litterariis huiuſmodi thematis exerceri q̃ vulgaribus iſtis, quæ vt ſenſiculos habent frigidos, ita non indicant linguę latinæ myſteria: modo præceptor indicet rationes quibus quod breuiter dictum eſt queat dilatari, & quod ridicule dictum eſt, poſſit ad vſum ſerium accommodari. His addam & illud: in ſacris concionibus fortaſſe non conuenit ſcripturis diuinis admiſcere iocos humanos, ſed tamen excuſatius hæc adhiberentur ad excitandos dormitantes, q̃ aniles fabulæ, quas nonnulli ſolent ex abrupto interponere, prorſus è media vulgi fece hauſtas. Iulius Cæſar

tot ciuilia bellicaq; negotia ſuſtinens, argutis dicteriis, quibus adeo delectabatur, vt etiam in ipſum tor ta probaret, modo ſcita, ſolet curarum laſſitudinem diſcutere. Vix alius imperatorum fuit Auguſto Cæſare vel ſanctior vel occupatior. At rurſus quis in hoc genere vrbanior? De M. Tullio nihil dicam, qui nonnullis videtur in iocando, nec modi nec decori ſatis meminiſſe. Xenocrates philoſophus ingenii fuit triſtioris, vir alioqui magnus, ſed hunc Plato ſubinde iubebat litare Gratiis. Zenon totus Stoicus, Socratem ob perpetuam ſermonum vrbanitatem, ſcurram Atticum ſolet appellare: nullus tamen eſt quin fateatur Socratem vtroq; ſanctiorem. Ne commemorem quod nullorum dicta magis celebrantur q̃ quæ leporibus condita ſunt, certe pueris inſtituendis vtilior eſſet Socrates, Diogenes aut Ariſtippus, q̃ Xenocrates aut Zeno. Quod ſi recte viſum eſt ſapientiſſimis viris primam ætatem oblectamentis quibuſdam ad amorem ſapientiæ ſeuerioris allicere, multo magis id conuenit tum iuueni tum Principi, quem vt vigilantem eſſe decet, ita non oportet nec ipſum vnquam eſſe triſtem, nec quenquam à ſe triſtem dimittere. Animus autem amœnioribus ſtudiis educatus, fit ad omnes curas ferendas vegetior, & ad omnem hominum conſuetudinem feſtiuior. His rationibus me tueri poteram, ſi nihil collegiſſem niſi facetias: nunc ſeriis hæc duntaxat admixta ſunt, veluti conuiuii condimenta. Quo ſi te ſenſero delectatum, haud me pœnitebit huius operę licet humilioris, vt aliqui fortaſſe iudicabunt. Scribunt alii prouectioribus, nos principis ætatem teneram lactamus. Quod ſi hæc infra tuos profectus fuerint, certe optarim eſſe, tamen ſcio tibi non ingratum fore, per te communibus adoleſcentulo-

rum ſtudiis hoc vtilitatis acceſſiſſe. Et nos fortaſſe dabimus aliquando ſeueriora, poſteaq̃ hæc edidiceris. Nam ediſcenda ſunt omnino, quo ſemper ad manum præſto ſint. Quanquam quid meis opus, quum domi habeas Conradum Heresbachium, virum omni genere literarum abſolutum, quem ſic in te video affectum, vt quod optimo præceptore dignum eſt, alumni ſui commodis & ornamentis impenſius gaudeat q̃ ſuis. Is vt tuam pueritiam formauit literis, ita grandiorem ætatem poterit fidelibus prudentibusq; conſiliis adiuuare. Mihi quoq; non minus iucundum q̃ honorificum fuerit, quantulacunq; ex parte feliciſſimam indolem tuam, noſtra promouiſſe induſtria. Quod ſupereſt deum Opt. Max. precamur, vt ſua dona quæ largiſſime in te contulit, ſeruare, tueri, & augere dignetur, quo ſimul & laudatiſſimorum parentum votis reſpondeas, & clariſſimis maiorum tuorum imaginibus dignus euadas, & luculentæ ditioni, cui natus ac deſtinatus es, par eſſe queas. Deſinam, ſi verbum addidero: dum in his verſaris, memento te non Chriſtianorum, ſed ethnicorum apophthegmata legere, videlicet vt legas cum iudicio. Apud Friburgum Briſgoiæ IIII Cal. Martias. Anno. M. D. XXXI.

ACtius poeta 247
Adrianus Cæſar 218
adrianus ſophiſta 305
ælianus ſophiſta 321
ægyptii 162
æſchines 302
æſchylus 248
afer orator 230
africanus cenſor 242
agaſicles 1
agatarchus pictor 258
agathocles 167
ageſilaus 1. 44
ageſilaus Ephorus 18
ageſipolis Cleombroti 15
ageſipolis Pauſan. 16. 32
ageſiſtrata 68
agis primus 16
agis ſecundus 18
agis vltimus 18
alcamenes Telecri filius 19
alcander 20
alcibiades 179
alexander magnus 120. 308
alexander Seuerus 222
alexander ſophiſta 305
alexis 247
alexinus ſophiſta 260
alfonſus rex Arrag. 332
amaſis ægypti rex 246
anaxander Euricratis 20
anacharſis Scytha 376
anaxagoras clazomeni⁹ 279
anaxandridas Leontis 19
anaxarchus 255
anaxarchus Abderites philoſophus 298
anaxilas 20
anaximenes 245
androclidas Lacon 20
anicula quædam 264
annia 309
anitus 244
annibal 189
anniceris 326
antagoras poeta 129
antalcidas 20
antianira 325
antigenides 247
antigonus rex Macedonum 127. 311
antigonus ſecundus 170
antiochus 21. 175
antiochus Ephorus 21
antiochus tertius 171
antiochus quartus 171
antiochus ſophiſta 305
antipater 171. 306
antipho 298
antoninus Geta 222
antonius Heliogab. 218
antonius Pius 220
m. antonius 207
antiſthenes 278
antonius Caracallus 228
antonii familiaris qdã 249
appius 235
appius Claudius 328

appius maior 250
apelles 250. 324
aratus 259
arcadion adulator 254
arceſilaus 284
aſclepiades 316
archelaus 268
archidamidas 22
archidamus Zeuxidami 22
archidamus alter 23
archileonis 65
architas Tarentinus 310
argeus 21
ariſtarch⁹ Theodectę pr̃ 311
ariſtides iuſtus 176
ariſtippus 84
ariſto Chius 261. 312
ariſtophontes 322
ariſtoteles ſtagirites 236
artoxerxes 160
artoxerxes alter 161
aſinius Pollio 330
aſtycratidas 24
atheas Scytha 163
athenienſis quidam 232
athenodorus 131
attilius 171. 306
attilius regulus 236
aufidius Modeſtus 311
auguſtus 131. 229
aul. Fuluius 236
aurelianus 225
Bias Lacedæm. 24
Bias Prienæ. 271
bibulus 238
bion Boryſthenites 284
bithys paraſitus 258
bizantius quidam 233
bonoſus 226
bos 309
braſidas 24
M. brutus 209
brutus iunior 228
buris 56
CÆcilius Met. 204
Cæſellius 227
c. Caligula 211
c. Craſſus 227
c. Domitius 152
c. Fabritius 137. 241
c. Figulus 236
c. Fimbria 236
c. Furius Creſinus 237
c. Gracchus 240
c. Iulius Cæſar 140. 323
c. Iulius 227
c. Lælius 243
c. Marius 205
c. Memmius 243
c. Plautius cos. 235
c. Popilius 205
c. Publitius 242
c. Seuerus 230
c. Sulpitius 230
c. Valerius 237
callicratidas 30
callipides 11
calliſtion 252

caluinus

caluinus Glaucia 229
canna 264
canus tibicem 311
carbo 239
carneades 236
caſſius 208
caſſius Seuerus 229. 307
catilina 236
cato ſenior 194. 322. 328
cato Vticenſis 322 (329
catulus 230
catulus luctatius 205
cephalus 222
ceſelius 237
ceſetius 238
chabrias 181
charillus ſiue charilaus 49
chilo Lacon 69
chiomata Ortiagontis uxor 264
chiroſophus Dionyſii adulator 254
chryſippus 297
cineſias 257
claudius Cæſar 212
cleantes Aſſius 205
clearchus 31
cleombro. Pauſaniæ 32
cleomenes Anaxandridæ 32
cleomenes alter 34
cleon 289
cliſophus Athe. adul. 255
cn. Piſo 318
cn. Lentulus 319
cōmodus Ælius Verus 220
conſtantinus Chlorus 315
collatinus 235
corydus paraſitus 256
cornelia Grachorum 265
cornificius 327
cotys Thraciæ rex 163
crantor Solenſis 284
crates Thebanus 289
criſpus Paſſienus 329
cteſibius 308
cuculus 265
curius 187
curtius eques Ro. 136
cyllicon 328
cyniſca 9
cyperiorum mulieres 264
cyrus maior 158. 320
cyrus iunior 161. 325
DAmindas 25
Damis 25
damatria 66
damonidas 25
darius 159. 245
demaratus 25
demetrius 319. 334
demetrius Antigoni filius 169
demetrius Cynicus 323
demetrius Pharius 359
demetrius Phal. 182. 289
demochares 327
democritus Mileſius 298

demonax Cynicus 327. 329. 330.
demonides 58
demoſt.orator 154. 316
demoſt.Mitylenæus 309
dercillidas 25
diocletianus 226
diogenes 92. 312. 314. 322. 323
dion 168
dionyſiodorus tibicẽ 308
dionyſius ſoph. 164. 303
dionyſius iunior 167
diphilus 319
dolobellæ ſeruus 249
domitianus 218
domitius Afer 230
duellius 308
EMerepes ephorus 26
Empedocles 297
epænetus 26
epaminondas 182
epicharmus 164
epictetus 291
epicurus Athenienſis 308
equiſo quidam 233
ereocles 55
euboidas 27
euclides 261
eudamidas Archidami 327
eudemonicus 125
eumenes 171
eurycratidas anaxãdridę 28
euripides 308
FAbius 235
Fabius Max. 188
c. Fabritius 187
fabritius 239
fauonius 302
fauorinus philoſophus 302
fauſtus Syllæ filius 228
firmicus 216
flauius Veſpaſianus 315
fœmina anus 265
frontinus 310
GAlba orator 231
Galba 328
Galienus 225
gallus 241
gelo Syracuſanus 162
geradas Spartanus 41
glaucias 241
gnathæna meretrix 261
gorgo 65
gorgo Leonidæ vxor 40
gorgias Leontinus ſophiſta 248. 260. 304
granius prætor 237
gyrtias 65
HAnno 237
Hegeſippus Crobelus 181
helius Mancia 319
heraclides ſophi. 306. 322
heraclitus Ephe. 198 323
herennius Pontius 222
hermogenes 305
herodes ſophiſta 304

hierondas 28
hieron 164
hipparchia Metroclis ſoror 292
hippocratidas 30
hippodamus 30
hippodromus ſophi. 307
hippomachus alipt. 244
horatius 235
hortenſius orator 239
IAſon Theſſalus 249
Idathyrſus Scytharum rex 163
ion ſophiſta 301
iphicrates 180
intaphernis vxor 265
iſchomachus mimus 250
iſęus 302
iſmenias 311
iſocrates 317. 318. 327
iulius Pruſius 241
iulius Maximus 315
iulia Auguſti filia 137
iulianus 315
iunius Baſſus 227. 229
LAberius 249
Labotus 34
Lacedæmonii 1. 58
lacedæmoniæ priſca inſtituta 58
lacon quidam 58
Laconum ἀνώνυμα apophtheg. 50
lacænarum apophtheg 65
lacydes arceſilai familiaris 58
lacydes 236
lais Corinthia 262
lamachus 280
lamia meretrix 264
lampis 311
laphyropolæ 4
latiſſei 9
leo Byzantius 301
leon Euricratidis 35
leonidas Anaxand. 35
leonides 121
leontion 262
leontychidas primus 34
leptines 327
leonthychidas alter 35
leſbonax Mitylen. 223
libo 241
licinius Varus 230
p. Licinius 192
liuius Salinator 242
lochadus Polyenidæ 37
longus Sulpitius 227
l. Cæcilius 249
l. Craſſus 239
l. Galba ſcurra 231
l. Philippus 239
l. Portius 240
lucretia 235
lucullus 206
lycurgus 37. 317
lycurgus orator 245
lyſander 43 281

Lyſimachus 170
MÆander 33
Mancia 242
manius curcius 187. 229
manlius 236
manlius Torquatus 236
m. Antonius 207
m. Attilius 235
m. Bibulus 238
m. Brutus 209
m. Caſtritius 236
m. Craſſus 208
m. Cicero m. Tullii pr̄ 241
m. Cincius 243
m. Druſus 236
m. Lepidus 243
m. Liuius 239
c. Marius 225
m. Pōponi⁹ Marcellus 307
m. Scipio Malugine̅. 230
m. Seruilius 241
m. Tullius Cicero 149
marius tyrannus 225
martia Catonis filia mi-
nor 309
martius Coriolanus 235
maximinus 224
medicus quidam 261
medius paraſitus 326
megabates 4
megabyzes 246
melanthius 326
melanthus 248
melanthus paraſitus 254
memnon dux 162
menander 247
menecrates medicus 247
menedemus 261
menedemus Eretrien. 281
meſſala 329
metrocles 291
milo Crotoniates 260. 325
myronides 178
myſon 278
montanus 329
NAmartes 45
Nealces 259
Nero quidam 229
nero imperator 249
nerua cocceius 218. 312
neſtor 233
nicander 45
nicetes 302
niceſias 255
nico meretrix 262
nicoſtratus dux 182
niceſias 255
OCtauius Cæſar
Auguſtus 131
olympias Alexandri
mater 265. 322
onomademus chius 245
orbilius grammati-
cus 231
orontes 162
orſines ſatrapas 326
oſcus rhetor 330
otho Syluius 216. 312

PAcuuius 316
Pædaretus 47
pantaleon 257
panthoidas 45
paſſienus Paulus 310
papinianus 312
paryſatis cyri mater 162
paulus ęmylius 193
pauſanias cappadox 306
pauſanias Cleombroti 45
pauſanias alter 46
pauſimachus 257
pauſon pictor 311
pelopidas 186
pericles 178.329
perſæ 329
perſius 260
peſcenninus Niger 221
philager 305
philemon 227
philippus Macedo 115.
234 319.322
philip.orator 272.275
philippid.poeta 299.313
philiſcus 307
philoxenus 247.256 323
philox.pternocopis 256
philotimus 260
phœnicides 254
phocion Athen. 146.300
phocionis uxor 264
phryne 263.321
phurnius 328
piſiſtratus 282
pittacus Mitilenæus 274
pindarus 332
piſo 243
plancus 149
plinius maior 310
plato 281
pliſtarchus Leonidæ 47
pliſtonax pauſaniæ 47
plotinus philoſophus 321
polemon 303
polycletus ſtatuarius 259
pollio 135.316.322
poltys rex 162
polycratidas 48
polydorus Alcamenis 48
pompeius 244
pompeius Magnus 143
pomponius Atticus 307
c. Popilius 205
poppea 264
portia minor 309
portius Latro 338
porſena 235
porus rex 124
praxaſpes 255
probus 226
proclus 306
prodicus 260
prometheus 309
protagoras abderita 302
protogenes 258
pſammenitus Ægyptiorum rex 246
ptolemæus lagi fil. 168

publius 217
p.Beſſus 219
p.Clodius 218
p.Licinius 191
p.Rutilius 310
p.natione Syrus 227
pylades hiſtrio Aug. 250
pyrrho Elienſis 399
pyrrhus rex 171
pythagoras 298.315
pytheas 309
pythius 325
pytho rhetor Byzantius 243
Q.Quintius 191
q.Catulus 312
q.Fabius 235
q.Fabius Minutius 239
q.Flauius 237
q.Opimius 242
q Scęuola Publii filius 242
quirinus ſophiſta 307
R. Emnius Palemon 308
rhonius quidam 233.326
romulus 234
rutilius 238
SAluius Iulianus 312
Saturninus 225
ſcaurus 242
ſæuola 242
ſcilurus Scytha 163
ſcipio Æmilianus 320
ſcipio maior 190.314
ſcipio minor 200
ſcipio Naſica 240
ſcopas Theſſalus 258
ſcopelianus 303.320
ſecundus ſophiſta 304
ſeleucus 311
ſemiramis regina 159
ſeneca 249
ſerbidius ſcæuola 312
ſergius Galba 314.319
ſeruilius Geminus 144 228
ſertorius 209
ſeuerus imp. 220.255
ſextus Nero 213
ſextus Titius 241
ſilenus ſenex 241
ſilus 243
ſiculus quidam 232
ſigiſmundus rex 310
ſimon Athenien. 280
ſimonides 245.246.323
ſocrates 260.314 324 325
ſoebidas 48
ſolon ſalaminius 270
ſomniator quidam 234
ſophocles 321
ſpartanus quidam 58
ſpartacus 144
ſpartis 56
ſphærus 297
ſpurina aruſpex 233
ſpurius Caruilius 229
ſtilpon Megaren. 279
ſtrathias 308

ſtrato Phyſicus 300
ſtrato 252
ſtratonicus citharœd. 250
ſtratocles Athenien. 248
ſybarita quiſpiam 232
ſylla 206. 223
ſynorix Galata 264
TAcitus 226
Tarentini mili. 226
tarquinius ſuperbus 234
tectamenes 29
telecrus 49
teleutia 67
teres 162
teſcha Dionyſii ſoror 166
teſſalus quidam 233
teſtis quidam 232
teſtius pinarius 241
teutonum orator 323
thais 262
thacus rex 13
thales Mileſius 269
thaſii 6
theano 69
thearidas 28
themiſteas vates 28
themiſtocles 173
theocritus Chius 224
theodorus 302
theodoſius iunior 315
theonis meretrix 263
theod. Atheos 248. 302
theodotus 230
theopompus 29
theophraſtus 285
theophraſt. Ereſius 288
theramenes 248
therycion 30
thraſea 310. 316
thraſybulus 248
thucydides Athen. 245
tiberius Cęſar 215
tiberius Gracchus 238
timon Athenien. 180. 260
timon Nicæus 300
timotheus dux 181
tiſſaphernes 5
titius quidam 250
t. Labienus 236
titus pater 245
t. Quintius 192
t. Veſpaſianus 318
trachalus 229
traianus 314. 315
turbo Adriani p̃fectus 260
turonius 136
tynnicus 54
VAlentinianus 315
Valeria 309
Valerius public. 238
vargula 228
varro Pauli collega 239
vatinius 152 228
vectius valens 227
veſpaſianus pater 216
veſpaſianus filius 217
veſpa Terentius 250
veturia 236

vibius Criſpus 261
virginius 310
volumnius 237
votacillus pitholaus 228
Xanthippe 315
Xenænetus 181
Xenocrates chalcedonen. 283
xenophanes Lagi 169
xenophanes Colophonius 298
xenophon 300
xerxes 160. 312
Zeno Cittiens 292
Zeno Eleatus 299
zenobia 225
zenophantus 327
zeuxidamus 45
zeuxis 258
zoilus 322

INDEX SENTENTIARUM.

Ab altero petitum alteri datum 168
ab ambiguo 250
ab imitatione perſonę 242
ab impoſſibili 243
ab inexpectato 153. 130. 230. 231. 243. 261. 262. 264.
abſtinentia
abſtinentia ducis 195
abſurda 329
abſurde 331
ἄκαπνα 278
accurate potius q̃ ſępe 316
a carmine Homeri 256
acerbe 154. 157
a craſſis minus periculi 141
acriter
actio totum 158
acute 278
adde puſillum puſillo 295
admonitio ciuilis 293
admonitio commoda 301
admonitio facilis 271
admonitio grata 118
admonitio libera 120
admonitio retorta 307
admonitio ſera 197
ad ſpeculum 293
adulans libertas 238
adulanter 255
adulatio 109. 125. 127. 272. 275. 291. 308. 325. 330. 332.
adulatio repulſa 138
adulatio tecta 330
adulatio vtilis 329
adulator impius 255
adulterium 41. 105. 121. 233. 273
adulterium in regis fil. 162
ἀδιάφορα 70
æmulatio 286
ænigmaat 269
æqualitas 37. 175. 234

æquitas 177
æſtimatio præpoſtera 97
affabilitas 161. 218. 239
affectata oratio 283
affectatio 264. 350
affectus cohibiti 73
affectus priuati 174
agamẽnone maior 185
agere ſatagere 230
agri modus 187
agricultura militaris 163
albus aſinus 227
alexander Herculem contempſit 124
aliena curare 178
aliena dulciora 106
aliena à cauſa 231
alius alio præſtat 251
a mendacio maniſeſto 231
amanter 246
amari ſine contemptu 71
amator blandus 263
ambigue. 105. 109. 214 332
ambiguus morſus 331
ambitio 101. 120. 140. 199
ambitio inſatiabilis 126
ambitio notata 25
ambitio principum 354
amice 237
amici 200
amici exploratio 45
amico fido nihil pretioſius 159
amicus 124 288
amicus rara res 288
amicus conſolator 71. 114
amicus deligendus 90
amicus in aduerſis 289
amicus inſignis 278
amicus verus & ſyncerus 70. 74
amicorum communia 308
amicorum fides 166
amicis fidendum 113
amicitia 149. 270. 283
amicitiæ fiducia 244
amicitia iũcta inimicitię 72
amicitiæ regum 171. 271
amor 197. 276
amor animi 59
amor caſtus 82
amor gloriæ 235
amor inſanus 162
amor mercedis 245
amor ob malum 180
amor patriæ 144
amor turpis 104
amor verus 294
anathemata 108. 167
anima immortalis 83
animoſe 8 11. 14 16 30. 31 36. 37 43. 53 66 125. 127. 142. 144 161. 179. 186 192. 199 205. 206. 207 225 235 279 283. 289. 310.
animus ægrotus 302
animus imperterritus 140

animus incorruptus 147
animus inexpugnab. 187
animus metu liber 90
animus præſens 190
animus vere regius 124
animi cultus 108. 270
animi luxus 287
animi vera bona 92. 218. 260. 273
à nomine 252. 253. 261
ante mortē nemo btūs 270
antuuerpia 252
applauſus 251
apertum conuitium 151
apta 230
apte retortum 168
aquila in nubibus 172
arcana nulli cōmittēda
ardelio 232
argute 3. 9 16. 17 19 21. 22 27. 29 32. 33 36. 41. 42 45. 46. 48. 50 51 53. 54 55. 57 67. 73 84 85. 89. 112. 151. 195. 204. 269 274. 279. 297 304. 306 311 329
argute infelic.ter 280
argutia muliebris 292
argutiæ friuolæ 98
argutiæ nugatoriæ 106
argutiæ ſophiſticæ 282
arma indiga viri 185
arma neſciunt leges 142
arma non audiūt leges 205
armata timiditas 125
armata virtus 276
armatæ preces 146
armati dii 62
arrogantia 22. 331. 332
arrogantia fœlix 236
ars conuiuii 193
ars gubernandi 74
ars imitatrix 259
ars imbellis 172
ars inhoneſta 102
ars inutilis 22. 26. 27 33. 56
artis ſuperuacaneæ 92
artis exercitatio 258
arte retortum 249
artes 124
artes inutiles 22. 38
artes regiæ 164. 324
artes rege indignæ 120
aſini vmbra 317
aſſenſio ſimulata 153
aſſueſcere malis 382
aſſueſcendū optimis 233
aſſuetudo mittigat 80
athletæ inſani 277
attentio 293. 296
auare 217
auarus 286
auaritia 104. 154
auaritia deluſa 159
auaritia in principe 216
auaritia nō pecunię tm̄ ē 91
audacia 32 140
audacia ex periculo 141

audacia periculoſa 23
audacter 317
auguſtarum cultus
aurum in templis 223
aurum index 69
aurum ſpretum 187
auri amor 105
auri contemptus 239
auro bene vti 166
auro nihil inexpug. 117
auro pugnare 234
aut vincere. aut mori 210
autoritas 132.177.179.
198.221
autoritas perſonæ 243
auxilia mutua 309
BAlneum ſordidũ 252
βάναυσοι magiſtratus 281
barba non facit philoſophum 300
barbæ bello inutiles 321
barbati medici 267
barbarice 245
barbaries 251.278
belle retortum 33.147
bellum cum graculis 151
bellum iniuſtum 130
belli diſciplina 57
belli incerta 24
belli ſtudium 163
benedicendi ſtudium 151
benefacta pro liberis 185
beneficentia 117
beneficentia conciliat amicos 315
beneficentia vltronea 86
beneficium meritum 110
beneficii obliuio 287
beneuolentia virtute paranda 120
benigne 222.257
benignitas 94.102.217.
288 308
benignitas in hoſtes 273
benignitas in quoſuis 287
bibacitas 50.88
bibulus cenſor 155
blandiloquium 25.104
bona animi 84.218.260.273
bona fortunæ 113
bona fama 265
bona præcipua 328
boni ſimiles diis 104.126
bonis vti, malis abuti 117
bonorũ paucitas 234.276
bonũ nactus ne mutet 115
breuiloquẽtia 282 292.303
breuiloquẽtia ſentẽtioſa 246
breuiter 23
breuis poteſtas 228
CÆca percont. 288
Cæſar innocens 217
Cæſaris affabili. 217
calceus quà torque. 193
callide 4 10.14 48 62.157.
205.208 245
calumnia 28

calumnia ex calumnia 287
caluitium accerſitum 137
candide 89. 126
candor 47
canicies 50
canini mores 102
canis conuitium 99
canis Diogenes 107
capere fugiendo 300
captatio 287
carpendi morbus 293
carptores alienę famæ 164
caſte 128. 159 164
caſtigatio 60
catonis teſtimonium 200
cauſatio 142
caute 333
cautio 181
cautio aduerſus omnia 180
cautio ſui 71
cautio tuta 260
celeritas conficiendi 141
celeritas inepta 257
cenſor bibulus 155
cephiſus
certamen argentariū 261
certamen vere regium 122
certare cum rege 253
chara 222
chori tres 61
cibus 303
cicer pro cicerone 149
citharœdus malus 251 253
cito nata non durant 258
ciuium charitas 333
ciuilis vltio 211
ciuilitas 140
ciuilitas prudens 182
ciuiliter 27. 123. 125. 135. 168. 179. 182. 199. 302. 317. 324
ciuitas lupanar 252
clamoſi 316
claudus 67
claudi ſalaces 325
claudicatio honeſta 229
clemens victor 192
clementer 15. 26. 117. 130. 131. 132. 134. 138. 144. 160. 191. 210. 213. 234. 239. 271. 315. 334
clementia 218
clementia ſimulata 151
clodicare 329
clypeus gladius 144
coacta 330
cœlibatus damnatus 40
cognatio virtutis 278
coitus moderatus 41
coloſſi fragmenta 306
coma 42
comitas in venatu 160
comitas in principe 315
comiter 49. 79. 90. 161
comœdiæ libertas 82
commiſeratio in malis 261
commoda interp. 132

commode dicere 283
communitas 38 60. 62
compilare venire 241
conceſſis abuti 93
concordia 248 273 303
concordia fratrum 163
confeſſio per ironiam 231
coniugium 272. 275. 285
coniugium tranquillũ 285
coniugii moleſtiæ 326
coniugium par 271
coniunctæ vires 175
conſcientiæ puritas 69
conſiliarius 232
conſilium in bellis 62
conſilium multorum 220
conſilium optimum 196
conſilium præcipitatũ 147
conſilium præſens 133
conſilium prudens 173
conſilium tutum 192
conſtanter 18. 222. 315
conſtantia 315
conſul ridiculus 198
conſulatus breuis 152
conſulatus maieſtas 188
conſolator non calumniator 156
contanter dare 107
contatio 188
contatio mala 77
continenter 5. 6. 19. 22
continentia 122. 278. 292. 345
contumelioſe 250
conuenæ 252
conuictus improbus 108
conuictus arguit mores dominæ 137
conuitium apertum 151
conuitium mutatum in peius 229
conuitium in laudem retortum 150
conuitium retortũ 241. 301
conuitia anicularum 303
conuitia contempta 188
conuitiator vtilis 116
conuiua vltroneus 262
conuiuia pudica 209
corpus hominis vmbra 321
correct. 285 295. 296. 311
correctum in peius 241
corruptela 224
corruptela munerũ 147 174
craſſa iudicia 327
craſſa veritas 233
crimen retortum 239
crimen tectum 155
crudelitas 134 211
crudeliter 211. 212 213 236
culcitra obærati 135
cultus 138
cultus animi 78 80. 108
cultus auguſtarum 224
cultus diuorum 300
cum diis 253
cura militis 206

cura prępoſtera 94
cura friuola 197
curatio morbo grau. 205
curioſitas 233.219
cynice 280.330
DE arte iudicet artifex 119
debere & mentiri 329
decorum 33.47.250.251
decorum perſonæ 80.238
decorum vbiq; 98
dediſcere 274
dediſcere mala 274
deformis ingenioſus 231
deformitas exprobrata 150
degenerare 291
degeneratio 32.65.111
degeneres 182
delicatus reus 229
delitiæ 41.83.101.105.108.160.274
delitiæ emoliunt 159
delitiæ indignæ princi. 126
delitiæ verſę i amarorē 215
delitiæ ſpretæ 107
delitiarū contemptus 145
deprauatio nominis 253
deprauatum 230
deſperatio 146
deſtitutus vndiq; 215
deus imitandus 73
deus omniſcius 269
deus inſepultus 322
dei arcana conſilia 199
deo debetur gratia 248
dextre 216
dexteritas Cæſaris 212
dii armati 62
dii miſeri 257
dii, vis & ſuaſio 176
dialectica 297.313
dicacitas moleſta 146
diffidentia 179.240
dignitas 224
dignitas induſt. parta 167
dignitas vileſcit in plures diffuſa 138
diligentia moroſa 258
diſcendi auiditas 295
diſciplina ciuilis 10
diſciplina militaris 193.203
diſciplina puerorum 60
diſſimulanter 48 231
diſſimulatio 231
diues indoctus 314.324
diuinatio 71.243 259.299 331
diuinatio futurorum 145
diuinatio vana 328
diuitiæ 246 271
diuitiæ immodicæ 208
diuitiarum contemptus 38
diuitiarum vſus 87
diuorum cultus 300
docilitas 272.283.285
doctrina ſine morib. 111
doct. quib. paretur 287
dolor diſſimulatus 102

dolus dolum vincit 189
domini præſentia 233
dos regnum 220
duabus ſedere ſellis 152
dure 221
dux bonus 181
dux egregius 181.187
dux aliorum ſeruator. 186
dux omnia facit 204
dux & idem miles 144
dux uſus rerũ callidus 193
ducis peritia 181
duces præcipua uictoriæ ſpes 185
ducum prudentia 308
EBrietas 271
ebriet.loquax 213
ebrietati ꝓdonat. 165
educatio 37.99
educatio frugalis 94
e factis iudicium 74
e linea iudicare 258
eloquentia popularis 156
eloquentia uictrix 181
eloquentia uictor non cauſa 154
eloquentiæ certamen 245
eloquentiæ uis 172
empta 140
epitaphium qd 22.apo. 30
error correctus 107
error iuuenilis 107
error meritis cõdon. 188
eruditio 113.333.334
eruditio ſtudio uenalis. 392
eruditio utilis 86.87.88.
eurota 21
ex abſurdo 231
exaggeratio] 318
ex aliis exemplũ. 277.283
ex ambiguo. 231.250. 254. 256.262.
exactio moderata 211
exceptio iocoſa 232
excuſatio 231
excuſatum in peius 230
exempla inſignia 97
exempla ſapientum 281
exemplum ducis 126
exemplum reciprocũ. 323
ex eodem ore frigidum & calidum 154
exercitatio 41.283
exercitatio moderata 83
exercitatio pro cõdimẽto 53
exercitus prǫde aptus 129
exilium excuſatum 171
exilium optabile 251
exiliũ vtile & felix 103. 175
ex inuerſione 255
ex iiſdem verbis retortum 243
ex linea iudicare 258
ex mutata litera 253
exordium ab ætate 153
experientia 27
exprobratio faceta 236
extemporalis actio 317

extra cauſam 177
extorta venia 134
exul in patriá pius. 157. 174
ex verbis alii exceptis 242
ex vocum affinitate 251
Fabulæ populi 179
Facere præſtantius quàm dicere 232
facetum 290
faceta exprobratio 136
faceta rapacitas 166
facete 9. 10. 11. 13. 77. 92. 103. 107. 110. 129. 188. 200. 241. 290. 297. 300. 303. 306. 309. 311. 314. 322. 323. 328. 331. 332. 334
facetum iudicium 117
factum 52
facta dictis potiora 235
factio vitata 199
factiones & ſodalitates 176
fama quõ paranda 74
fames condimentum 168
fame vincere 143
famulitium ſuperfluũ 315
faſtus 274
fatuis omnia licent 162
fauor arte captatus 159
fauor regum tparius 162
felicitas 206
felicitas intractabilis 283
felicitas timidos facit 130
felicitas vera 270. 273
feliciter 9
ferocia 283
feſtina lente 138
feſtinatio 77
feſtiuum 99
feſtiua negatio 138
feſtiue 217
feſtiuiter 127
feſtum ſemper ſapienti 114
fidenter 8
fides erga patriam 143
fides in mitite 216
fides amici 130
fides in deditum 123
fides in duce 147
fides in hoſtem 187
fides hoſtium legatis ſeruata 237
fides vxoria 210
fiducia 121. 160. 174
fiducia artis 247
fiducia ætatis & orbitatis 237
fiducia euẽtus 125. 190. 192
fiducia fallax 146
fiducia benefactorum 80
fiducia meritorum 185. 191
fiducia ſenectutis 236
fiducia ſui 140. 160. 187. 207
fidus amicus 159
filii deorum qui 122
filius improbus 196

filius patri ſimilis 207
filius ſolatium mortis 220
finis vitę ſpectandus 185
fiſcus lien 312
fœminæ maſculæ 39
fœminarum oſor 305
fœmineus ſexus ad omnia docilis 81
forma 274. 285 287
fortiter 11. 13. 18. 22. 24. 25. 28 34 36. 37. 42. 47. 52. 53. 54 56. 65. 66 68. 157. 206 209. 215 238. 279. 284 299 307 316. 320. 334
fortitudo 331
fortitudo intempeſtiua 121
fortitudo vera 197
fortuna 248. 289
fortuna aduerſa prudentes facit 159
fortunæ inuidia 115
fortunæ viciſſitudo 169
forum 278
frater marito potior 265
fratrum humanitas 171
frenum receptum 191
friuola 330
friuolæ quæſtiones 304
frugalitas 73. 76. 78 81. 97. 106. 121 138 183 193. 203 260. 274 320
frugalitas regia 168
frugalr 7. 26. 39. 54. 79. 187
fucus 291 fucus vtilis 165
fuco non credendum 118
fucata 263
fuga excuſata 156. 170
fugienda quæ in vita 94
fugiendo capere 300
fumi venditor 224
funeris cura 79
furacitas 106
furandi ars 60 furax 219
furax magiſtratus 241
fures magni 328
furta ſententiarum 330
GArruli 164
Garrulitas 168 281. 293. 294
gaudium temporariū 153
generoſe 1. 16. 24 25. 28. 48. 51. 52. 53. 54. 68. 191. 193. 272
genus 272
genus pudendum 285
gladiatorū immanitas 227
geſticulatio 323 geſtus 303
gloria 184. 203
gloria ducis 175
gloria ex benefactis 298
gloria potior pecunia 184
gloriæ amor 140. 321
gloriæ ſtimulus 129. 178
gloriæ ſtudium 173
gloria tecta 93 100
gloria vita charior 122
glorioſe 43
græcorum mores 241
gratitudo 72 1. 8 277

gratitudo principis 136
graue damnari à ꝓbis 199
grauiter 6 7.10.11.12.18. 19 20.35.36 49 51.67. 135.158 189.191.221. 269 271.273 279 286. 294 297.293.314.332.334
HÆredipeta 243
Harmonia vitæ 299
Helepolis 169
herculem contempſit Alexander 124
hic eſt ille 96
hilaritas in conuiuio 295
hilaritas in feſtis 282
hilaritas in morte 85
hilaritas in re triſti. 81
homerus 307
homeri laus 325
homericorum carminũ comparatio 127
homo 299 310
homo animal ſtultiſſ. 93
homo rarus inuentu 100
homines non homines 99
homines pauci 108
homines pecudũ ſimiles 95
honeſti labores 219
honor detractus 302
honor potior merce. 235
honor precio prior 238
honos alit virtutem 196
honos arti habit⁹ 169 200
honos eruditione debitus 320
honos negatus 142
honos non ſemp iiſdẽ 195
honos ꝓmeritus iuuat 144
honos virtutis 194 273
hoſtis aut perdẽdus, aut demerendus 238
hoſtis populi 212
hoſtis pudendus 206
humane 220
humanitas cicurat optime 189
humanitas fratrum 171
humanitas plus valet q̃ vis 160
humaniter 5.10.14 21. 28 37 127
humaniter & grate 191
hydropicus 227
hypocriſis 101 122
IActantia eluſa 188
Iactura felix 252
Ignaui nõ expectã 178
ignauia 191
ignota loqui 99
ilio mala 252
imitatio 258 272.305 324
imitatio mala 250
immortalitas 273 282 285
impar principatui 219
imperare difficile 226
imperator caſtus 190
imperioſe 125
imperium breue 225
imperium humanum 321
imperium in liberos 178

imperium neſcit pieta-
tis iura 143
imperitia 287
impie 221.225.302.331
impietas 111
impietas felix 166
impigre 7 improbe 19
improba cura 205
improbitas 236.305
impudentia 212
impudicitia 240
impunitas 194
impunitas mala 194
inceſſus decorus 152
incorrupte 12
incorruptus animus 148
indecora 274.281
in deterius omnia 265
indocilis 285
indoctus 289
indoles 314
indoles agilis 120
indoles erecta 75
indoles excelſa 125.140.143
indoles in puero mira 208
indoles malefica 211
induſtria 63 295.304.
306 312
induſtria lucroſa 237
induſtrie 34 221 224
inexpectata 173
infamia non deletur 213
ingenioſe 89 245 327
ingenia erecta 289
ingenium 322
ingenium varium 154
ingenue 126.209.225
ingratitudo 136.145.174.231
ingratitudo tolerata 116
in humaniter 180
inimici vtiles 245
initiati non eſt ſatis 99
initium bellum 251
initiis obſtandum 298
in nobis eſt vt bñ audiã.116
innocentia 288
innocentia illibata 322
innocentia tuta 285
in puſillum 151
inſaniæ genera 97
inſaniç notę 294 in ſenẽ 155
inſolẽter 130 inſolẽtia 70
inſtitutio 172.175.244
inſtitutio liberorum 322
inſtitutio recta 87
integre 19 20 33 184 221
integritas 126.176.245
integritas damnata 177
integritas militis 248
intempeſtiua 180
intẽdẽdũ honeſti ſtudiũ 96
interp̃tatio cõmoda 122.151
in terreſtri prælio appa-
ret virtus 207
intrepide 8
in vatinium 153
inuidia 227
inuidia eleuat 208
inuidia fortunæ 115
inuidia i aliũ deriuata 165

inuidia notata 17. 273
inuidia ob benefacta 196
inuidia quõ vitetur 195
iocoſe 133. 227. 311. 332
iocus ab abſurdo 229
iocus ab ambiguo 113. 133. 150. 228
iocus ab inexpectato 106
iocus ab ironia 231
iocus crudelis 215
iocus è fabula 241.
iocus ex addito 155
iocus ex deprauatione 211
iocus ex Homero 217
iocus ex nomine 154 213. 228 230
iocus ex ſi͞litudi͞e vocis 152
iocus ex ſpecie co͞rpis 241
iocus ex vocabulis 116
iocus in luſcum 131
iocus in morbo 116
iocus in morbũ ꝓpriũ 304
iocus in morte 113. 217
iocus in mortuum 215
iocus in ꝑncipẽ retort' 135
iocus inſanus 212
iocus intempeſtiuus 234. 240. 324
iocus obliquus 152
iocus ſalubris 282
iocus ſubmoroſus 242
iouis filius 265 ira 332
ira breuis 328 ira i͞potẽs 237
ira ſapientis 299
iræ remedium 131
iræ ſubducẽda occaſ. 163
ironia 230 iracundia 305
irriſio 155 229. 240
irriſio contempta 158
irriſio retorta 243
iudex attentus 119
iudex incorruptus 125
iudex non accuſat 23
iudex ſeuerus 119
iudicare de arte alien. 258
iudicium incorruptũ 307
iugulare mortuos 281
iuuenum eſt dialectica 297
iuſte 2 4 10. 11 12 16 17. 20. 22 30 35. 36. 161. 171. 174 198 218 241. 276. 310. 332 iuſtitia 194
iuſtitia dirim. fines 144

L

LAbor 295
Lachrymæ feræ 189
Lamia meretrix 169
lamia regis 169 lagitio 234
laruas inſectari 321
latinus Græce 196
laus ab hominibus 44
laus à laudatis 273 308
laus conciliat amicos 260
laus immodica 110
laude incorruptus 261
laudes deprauatæ 156
laudando vituperare 352
lautitiç 88 lectio mortua 103
lectio vtilis 289
lectionis vtilitas 310
leges 271. 279 332

legum autoritas 22.46 71
legum multitudo 284
legum obſeruatio 298
lenitas 80.111.129.137.
139.176 232
lenitas mira 138
lenitas praua 63.114.120.
lenitas principis 136 (213
lenitas regia 168
leniter 80 198.211.216.226
lenocinium virtutis 81
lepide 17 25 34 35 36.
46 50.56 57 78 80.85.
86 90.91 98.99.131.
132 133.135.168 216.
217 218 227.240.249.
280 3 6
lepide negare 133
liberalitas 120.124.207.285
liberalitas nimia 93
liberalitas regum 119.160
liberalitas regia 155.129
libera monitio 244
libere 6 18 50.52 55.87.
88 89 92 100.104.108.
109 135.136 186 182.
204 207 211 212 213.
214.215 223 229 235.
244 249 256 271 281.
285 294 296 299 303.
311 314 315.317.318.
320.326
liberi degeneres 91
liberi mali 139
liberi pro ſimiis 141
libertas 74.85.92.107 108.
109 113.121 126.280 300
libertas adulat. 238 255
libertas exiciab. 225 257
libertas immodica 299
libertas in dicendo 43
libertas innocentiæ 136
libertas intempeſtiua 287
libertas magno emp. 181
libertas noxia 312
libertas oppreſſa 152
libertas ſtulta 164
libertas vera 91
librorum multitudo 314
licentia 50.56
licentia principũ 213 221
lingua 288
lingua lubrica 395
lingua præceps 69
literarum amor 126
literarum interpre. 242
locus non contaminat 110
locus eligendus vrbi 246
locum ornat homo 88
loquacitas notata 17.19.
32.34 49 51.56 63.155.
254 275 285 293
loquacitas in conuiuio 70
lucernam olet 156
lucrum damnoſum 270
lucrum ex damno 279
lucrum turpe 70
lucri auiditas 234
luctus 283 305 309 330
luctus immodicus 304

ludibrium ſacrilegio ad-
ditum 167
ludimagiſtri 179
lurco 195
luſus in morte 219
luxus 104 105. 194 249.
251. 254.
luxus animi 287
luxus damnatus 204
luxus inopiæ parens 328
luxus ſedition. parens 323

MAcedonia 252
Magnanimiter 2.
7. 287
magnifica promiſſa ſed
inania 148
magniloquen. irriſa 220
magno empta volup. 157
magno paranda 172
magnus non fortis 181
magnus ſtultus 253
maieſtas nominis 139
mala vera 99
malos inuiſere in carce-
re iucundum 147
malorum fons 260
male præcinctus 151
maledicus contẽptus 116
maledicus male aud. 241
maledicus prodeſt 80
maledico cedendum 86
maledicentia 35 69. 162.
168. 197. 305 322
maledicere regi nõ tutũ 162
maleolus 227
matrimonium 78 271
matrimoniũ vitandũ 106
matris lachrymæ 126
matronę ornamẽta 262. 264
medicus malus 109
medicus optimus quis 47
medici barbati 167
medicorum turba 218
medicorum oſor 46
medicina 211
medicina contempta 46
melior dextra 153
memoria 83. 175
mendacium 26
mendacium eluſum 154
mẽdaciũ in cõtractib⁹ 277
mendacium vrbanũ 118
mendicus à mendico 253
mendicitas
mendicitas occulta 112
mercedis amor 245
metus malus diuturnita. 11 6
miles bonus 194
miles dicto audiens 190
miles ditatus 185
miles diues 181
miles durus 163
miles ocioſus 226
miles innoxius 223
miles ſine gladio 227
militis officium 148
militum cura 223
militariter 207
militaria 209
militaris ferocia 189.

militia laborioſa 184
militia miſera 117
minæ 184
minæ inutiles 70. 233
minæ in principem 218
minæ potentum 140
minæ inanes 233
minaciter 322
miſeria multiloqua 184
moderate 1.7.9 10.12 15. 19 20.26. 29 30.31.33. 35.38.42.44 45.47 48. 49 55.69 70 76 79 90. 100.145. 172 204. 216. 221.238.280.282.284.300
moderatio 274.286.294.296
moderatio pœnæ 122
modeſte 9 10.11.14.17.19. 20.77.122.128 139 142. 168 211.220. 224 250. 260 272 282 284.305. 307.315.317
modeſtia 288
modus 83. 87. 271
modus in honoribus 196
mollities 102.106.284
moleſti 252
moleſte loqui 307
molliores 292
monarchia 121
monitor 332
monopolia fœda 214
mora noxia 140
morbus exprobratus 155
morbus vtilis 128
mores in publico 71
mores peregrini 62. 63
mores præpoſt. 248 277
mores pro philtris 265
moroſa diligentia 258
mors an mala 112
mors cōtēpta 29 30.31.36
mors deſtinata 209. 216
mors empta 149
mors & ſomnus 83
mors facilis 285
mors generoſa 186
mors in bello 182
mors ineuitabilis 79
mors liberat à cruciatu 114
mors non deflenda 79
mors peregrinatio 220
mors principis 220
mors quatenus contemnenda 71
mors ſancta 82
mors ſpontanea 208
mors ſenilis 327
mortis contēptus 25. 187
mortis locus 279
mortis memoria 233
mortis metus 86
mortis ſolatium 149
mortui non mordent 230
mortuis parcendum 70
morſus ambiguus 331
morſus tectus 185. 228
mos præpoſterus 277
mulier Cynica 292
mulier erudita 292

mulierum ornatus 291
multiſcius 298
mundus matronę 264
munera 257
munera contempta 78
munera regum 111
munerū corruptela 147. 174
munus inutile 76
munus in tpe datū 161 162
muſcæ regum 255
muſcas abige 228
muſica contempta 180
muſica digna duce 127
muſicæ genus 65
muſica virilis 61
NAtura varia 220
Naturæ bona 317
Nauigatio 227
neceſſitate delat᷒ honor 193
negatio feſtiua 138
neglectus iniuriarum 106
nemo ſine vitio 290
neronis extremę voces 215
neutra pars placet 151
nihil agere 310
nihil de vitello 234
nihil gratis 187
nihil parati 151
nihil ſcire 150
nihil medium 175
nobilitas in talis 304
nobilitas vera 181. 200
nobilitas virtute parta 149
nomen habet momētū 190
nominis immortalitas 273
nominis maieſtas 139
nominis deprauatio 250
non oia vulgo ꝓferēda 280
non ſemꝑ pugnandū 130
noctæ inſaniæ 294
noua ſententia 197
nox apta cōtēplationi 320
noxia tollenda 178
nudus non metuit 165
nugax ſubtilitas 312
nulla proportio 151
nulli fidendum 314
nuncius fidelis 260
nuptiæ dotis cauſa 309
nuptiæ intempeſtiuæ 165
nux pinea 228
OBeſitas 108. 321
Obeſus 197
Obeſus miles 183
obiurgatio 114
obliuioſus nomēclator 135
obliquus iocus 152
obſcuritas 174
obſequium humile 232
obſoleta 331
obſoletorum affectatio 227
obtrectatio 293
occaſio neglecta 174
ocium 49 71 139 186. 233. 240. 260. 275. 283
ocium dulce 333
ocium honeſtum 77
ocium inutile 328
ocium liberale 64
ocium moleſtum 227

ocium rege indignum 165
ocium ſapientis 190
ocium turpe 75. 145
oculus domini 170
odium furum 224
odium pertinax 190
officiũ bene collocãdũ 316
omen 255
omen cõmode ĩterpre. 164
omen exitii 214. 216
omne ſolũ forti patria 110
omnia expertus 221
optima decernenda 148
optima negligimus 111
optima primum 91
optimi eiiciuntur 176
op⁹ĩmortalitate dignũ 257
oraculum 125
oracula à nobis pẽdent 183
oratio affectata 283
oratio aliena 129
oratio grauis 393
oratio modulatior 330
oratio ſpeculum animi 81
orationis vis 289
oratores 92
ornatus mulierum 291
oſor fœminarum 105
oſtentatio inanis 192
oſtentum cõmode interpretatum 183. 206
oſtentorũ interpretatio 217
PAlato ſapere 197
Par pari 100, 163. 166. 292
patricidiũ exprobratũ. 214
parſimonia 63. 122. 256. 261
parſimonia ſordida 233
parta tueri maximum 132
paruo contentus
pater iudex 213
pater pro filio punitus 52
patienter 76. 78. 278. 323
patientia 82. 148 269
patria dulcis 209
patria pernicioſa 277
patria vita charior 145
patriæ charitas 193. 232
patriæ deſiderium 156
patriæ neglectus 291
patriæ ſtudium 48
patronus malus 232. 337
pauci boni 93. 297
pauci pro omnibus 156
paucitas bonorum 276
pauciloquium 269
pauciloquus 293
paupertas 115
paupertas expedita 42
paupertas Tragica 98
pax bello parta 185
pax bello potior 246
pax domeſtica 248
peculatus diſſimulatus 213
pecunia contempta 56. 82 186 203
pecunia peſtifera res 64
pecunia qualis 79
peregrinatio inutilis 78
peregrinatio mores 62. 63

perfidioſe 43
periculum præuiſum 227
periculū vitare ſatius 179
perſonæ reſpectus 183
perſuaſio pro vi 295
perſeuerantia 316
pertinacia vincit 189
petax 255
phalangiū 100 apoph. 74
phaſelitæ 253
philoſophia 96.98 279
philoſophia ars 259
philoſophia in aduer. 167
philoſophia medicina animorum 86
philoſophia naturam mutat 82
philoſophia neceſſaria 86
philoſophia præſtantior oratoria 87
philoſophia regi neceſſaria 85.118
philoſophia regina 90
philoſophia ruſticana 79
philoſophiæ fructus 85 86
philoſophiæ ſimulatio 110
philoſophiæ ſtudium 89
philoſophus 110
philoſophus aulicus 93
philoſophus diues 91
philoſophus homo 107
philoſophus meretrici ſimilis 261
philoſophus miles 327
philoſophus mūdi ſpectator 297
philoſophus nulli⁹eget 91
philoſophus oratore pręſtantior 87
philoſoph⁹ paucis eget 58
philoſophi vita 98
philoſopho honos hit⁹169
phyſiognomon
pie vrbane 223
pie in patrem 49
pie in patriam 13
pietas 163.183.235
pietas in fratrem 171
pietas in matrem 240
pietas in parētes 245 270
pietas in patrem 197
pietas in patriam 56.68. 170.197 248 270
pietas in præceptorē 125
pietas in remp. 314
pietas mira in filiū 170.238
pingere fingere 228
piſcator ictus 323
placere bonis 170
plebs arte tractata 244
podagra 153
pœna ridicula 125
pœnitentia 197
poeſis fallacia bona 304
poetica fictio 247
pollicitatio 274
pompa inepta 92
populi iudicia 247.259 324
populus qualis 196
popul⁹ nocētiſſi beſtia 156

poſtulator improbus 333
potentia innoxia 178
potentia inuidioſa 244
poteſtas abdicata 142
poteſtas breuis 228
poteſtas empta 143
poteſtas moderata 194
poteſtas ſpreta 239
potiora ſectanda 281
potiri dulce 269
preces abiectæ 90
precium expugnat 263
præſens conſilium 132
præco rerum 125
præcones poetæ 174
præconum turba 253
prædæ cōtēptus 122.175
præfectus vigilans 119
prælongi 239
præcipua bona 116
præmia virtutis 44
præpoſtera 312
præpoſtera ſtudia 94
præſentia 193
præſtantia 219
præter ſpem 310
prima coitio 235
princeps 218
princeps aditu facilis 133
princeps auriga 214
princeps charus 315
princeps indulgens 218
princeps legū obſeruator 132
princeps nulli moleſtus 219
princeps qui virtute præ-
cellit 158
princeps ſcenicus 214
principis delectus 219
principis eſt ornare dit. 138
principum amicitia 271
principum inſtitutio 284
principatus amor 140
principatus ſollicita res 234
probrum commune 182
procliuitas ad deterio. 284
prodeſſe pluribus 74
prodigioſa 302
proditio 328
proditio grata 131
proditio turpis 16
profectus 310
profuſio 102.109.112.125.
197.212.228 285.288.
291.295.314
profuſio fundo caret 333
proles debetur patriæ 246
prolis amor 199
promiſſa magnifica, ſed
inania 148
pronunciatio 307.328
prouiſio neceſſar. 88
prouidentia 182 191 199.
207 270 276
prudenter 2 9.13.15.19.
30. 39 66.167.221.286
prudentia ſenilis 286
publica vtilitas 25
pudica vxor 264
pudice 37 68 161. 171.
178 3 2 3 9

pudicitia 164.309
pudicitia ꝯiugũ 21.255.308
pudicitia matronalis 264
pudor 106.194
pudor liberalis 309
pudor iutilis 96.97.210.291
pudor præpoſterus 40
pueri reuerentia 284
pueritia dura 64
pugna ludicra 331
punire in aliis quod ipſi committimus 74
pura ſacra 110
puſilla curare cũ piculo 196
QVando bellãdũ 184
Quæ in vita fugienda 94
quæ nos admonent mortalitatis 126
quæſtiones friuolæ 304
quid optandum à deo 166
quim lus vbiq; malus 114
quod ſupereſt, ſacris impendendum 146
RApacitas 212.213 216
Rapacitas faceta 166
Ratio 93
ratio reddita populo 179
reconciliatio 91.208.261
recriminatio 248
reditus è bello 195
reditus in gratiam 154
regaliter 124
regem regia decent 120
reges non admittendi 171
reges raro verũ audiũt 173
regib⁹ honeſta tm̃ licẽt 128
regum amicitię 171
regum curæ 311.334
regum eſt audire oẽs 120
regum humanitas 117
regum natiuitas 253
regnandi dulcedo 164
regni ſtabilitas 128 223
regnum ſeruitus 321
regnũ virtute ambiẽdũ 118
relaxandus animus 146
relictis gaudendum 90
religioſe 3.15
reip. prima cura 214
remp. fuge 157
res verbis contraria 253
res verbis efficatior 167
reſupini 119
retortũ 150.205.207.231.239
retortum dictum 150
retortum crimen 174
retortum mire 181
retortum falſe 150
retortus iocus 234
rex cogitabundus 150
rex equum fricans 163
rex īſenſus democratię 196
rex ſegnis 203
rhetores ſerui 321
ridicula præferuntur ſalutaribus 93
ridicule 51.189 231.24.
289.293.310
ridiculis aſſueſcere 195

ridiculum 99.107 108.112
riſus interimens 227
robur corporis 224
rumores 318 ruſtice 67

Sacra pura 110
Sacrificia frugal. 41.73
Sacrilegium 105
Salſe 12.16.19.20.45.
46 50.53.54 55.76 83.
100.101.102 103.104.107.
111.133.135.142.149.
150.151.154.157.169.
192.197 214.215.229.
230.232.242 243 271.
273.282.285.287.289.
294 297 302 303 306.
308 311.314.321.330.331
ſalubritas iuncta fœcun-
ditati 236
ſaltatio muta 323
ſaltatio fœda 333
ſancte 226
ſanctitas non ficta. 176
ſapiens 275
ſapiens diues 98
ſapiens ſub ſtulti pſone 172
ſapiētes inuiſi tyrānis 166
ſapiētes 5.6.7.12.19.20.29.
46.48 49.57 269.332
ſcenicus princeps 214
ſceleroſis vti 207
ſchema male affectatū 152
ſcomma 142
ſcomma contemptum 181
ſcomma ex ambiguo 155
ſcorta 114. ſcortum 109
ſcortator 111
ſcortum imperioſum 110
ſcytha ἄμουσος 163
ſecreta regum 247
ſecūdis moderate gau. 184
ſecuritas 286
ſecuritas philoſophica 299
ſeditio 291
ſenectus 104.194 285.325
ſenectus animoſa 142
ſenectus audax 270
ſenectus honoranda 70
ſenectus honorata 56
ſenectus ſana 321
ſenectus iuuenilis 72
ſenectus vegeta 296.325
ſenectus viridis 260
ſenectutis alimonia 322
ſenes neglecti 196
ſenex bellator 249
ſenex ædificator 298
ſenilis prudentia 286
ſenſus communis 77
ſepultura 95.105.113
ſepultura vini 215
ſera monitio 99
ſermo breuis & efficax 156
ſermo incompoſitus 305
ſermo index animi 95
ſero 104.152
ſerui veri 96
ſerui principum elati 219
ſeruus domino melior 75
ſeruus prudentior hero 97

ſeruo prudenti obtemperandum 95
ſeruorum cura 208
ſeruorum turba 69
ſeruitus grata 163
ſeruitus vitiorum 112
ſeruire tempori 126
ſeruire voluptatibus 74
ſerus apparatus 122
ſeuere 9.23 44.50.52 53. 65.67.128.129.131. 193.198 223.235
ſeuere & pudice 205
ſeuerus in ſeipſum 194
ſeueritas 63.195.256 273
ſeueritas in vxorem 238
ſeueritas patris 236
ſeueritas verbis tēperata 162
ſexus 276
ſibi quiſq; teſtis 194
ſilentium 58 70.122 289. 296.308
ſilentium ducis 205
ſilentium in bello 128
ſilentium opportunum 26
ſilere in tempore 22
ſimpliciter 3.17
ſimultas à rogo depo. 205
ſimultas magiſtratuū 176
ſitis 205
ſitim præuenire 250
ſobrietas 34 234 244
ſobrietas in edulijs 75
ſobrius princeps 183
ſol oriens 144
ſolerter 13.16 22 23.24. 43.137.164 181 246. 273 274 301
ſolitudo 273 278 296 299
ſomnus excuſatus 119
ſomniorum obſeruatio 299
ſordes 105
ſordes ambitioſæ 323 325
ſordes glorioſæ 79
ſordide 217
ſpectator conuiuij 256
ſpes 320
ſpes boni futuri 257
ſpes fallax 197
ſpes in clypeo 224
ſpes pertinax 326
ſphinx domi 150
ſplendide 246
ſpontanea grata 157
ſpontanei labores 75
ſtantem mori 217
ſtatuarum gloria 194
ſtratagema 42
ſtudioſi 317
ſtudium 275 291 298
ſtudium immodicum 310
ſtudium ſapientiæ 92
ſtultiloquium 47
ſtupidi 245
ſtupor animi 103
ſtſua cuiq; pat.chara 163
ſua cuiq; ſors diſplicet 83
ſua quiſq; virtute commendetur 170
ſuaſio pro deo 175

ſumptus inuti-
les 270.305
ſumptus ꝑpo. 290
ſupercilioſi 289
ſupſtitio 100.103
ſupſtitio funerũ 61
ſupſtitio irriſa 198
206
ſupſtitio nulla 35.
57.109
ſuperuacua 258
ſupuacua offici. 222
ſurdus delatori. 211
συμπάθεια 271
TAciturnitas. 198
283.294
tædium glorię. 146
tarditas 318
temeritas. 158.188
temperantia 247
tẽperate 56 272
tempeſtiue 318
templa uacua 253
temporis parſimo-
nia. 289 294
temulentia. 63 282
temulentia caſtiga-
ta. 165
tenebris aſſueſc. 79
ter homines 102
tertia deducta 154
teſtimonium ini-
mici 249
tibicem uir impro-
bus 328
timiditas arma. 175
timiditas lauda. 169
tolerãtia 62 275
tranquillitas 237.
279.285.291
turba inutilis 160
trophęũ ridicul. 185
turba ſine duce. 244
turcæ aut ſuperãdi,
aut nõ ꝓuocãdi. 163
turmales 230
turpe vbiq; turpe. 113
turpiloquium 111
tutum cõſiliũ 192
tyranni ſpecies 265
tyrannus 142
tyrãnidis oſor 208
tyrãnidem mitigat
liberalitas 166
tyrãnica vox 212
tyrannice 222
τυφλὸς ὁ πλοῦτος 38
VAfre 24.32.
43
valli fidu. 204
vanitas 287
varia lectio 87
vatinius in Cicero-
nem 152
vehementia in di-
cendo 303
venia extorta 134
venia laceſſito 216
venus 297
ven⁹ moderata 86
ven⁹ parabilis 290
vẽter & lingua 171
vẽter oĩa deuo. 104
venus operis 324
venter ſurdus 194
vẽtris cura pria 327
vẽtris ſtudium 254
vera bona animi 92
vere pulchra 276
veritas 117
veritas odioſa 91
verba affectata 129
verborũ ãpullę 255
verſus detortus 155
verſutia 212
veſci ĩ publico 118
veſci quouis lo. 111
vetula amata 263
vetule ꝓnbin⁹ 157
vetulus dux 209
vicarii graues 221
vicinus bonus 174
viciſſitudo rerũ 69
victor benign⁹ 169
victor ferox 207
victor & victus 189
victoria ĩcruẽta 271
victoria magno 172
victoria ſpecioſa 23
victoria vti 189
victorię modera 42
vigilantia 184
vicerẽ ſine cęde 2 4
vindicta 114
vindicta ciuilis 96

vindicta optima 114
vindictæ neglectus 177
vinum vetus 151
vini parcus vſus 277
vini patiens 226
vinolentia 278
violente 43
virgo mulier 153
vir magiſtratũ ornat 186
vir pecunia potior 174
viri fortis fiducia 123
virtus in actione 275
virtus infelix 239
virtus laudata tantum. 96.332
virtus legib. nõ eget 375
virtus principis 221
virtus p ſe honeſta 276
virtus præſtanda nõ profitenda 312
virtus præmium eſt 312
virtus quærenda 78
virtus ſuccedit 172
virtus tuta 276
virtutis cognatio 276
virtutis præmia 69
virtutis vſus 300
vis deus 175
vis pro iure 143
vires formæ præſtãt 291
vita à verbis diſſentiens 296
vita anxia 142
vita fugax 299
vita inanis 314
vita miſera 106.241
vitia penſata 233
vita præpoſtera 329
vita pura 241
vita ſine literis mors 111
vitam nemo contemnit 239
viui docẽdi non laudandi 221
vltio 242
vltio ciuilis 209
vltio deorum 209
vltra malleum [illegible]
vltronea beneficẽtia 78
vmbræ 252
vnguenta 41.112
vnguentum olere 216
vnus eximius 218
vocalitas 155
voluptas 100.109 112. 269.288
voluptas doloris comes 81
voluptas emollit domitos 190
voluptas ex virtute 73
voluptas magno empta 157
voluptas ſparſa 243
voracitas 256
vota 62
vota morientis 218
vota qualia 73
votum 132
vota ſtulta 100
vox in bello 195
vox tyrãnica. 212
vrbane. 2.18 27. 32.33 119.
vrbane mẽda. 118
vrbanitas 129
vſq; ad aras 178
vſus lenit mol. 104
vſus rectus 309
vtiũ ꝗ vincere. 179
vtilitas 200
vtilitas virtute. 43
vtilitas ex ho. 220
vtilitas ex ini. 399
vulgi iudicia 274
vulgi nihil ſa. 146
vulgo nihil pla. 111
vxor in bello 195
vxor caſta 166
vxore eligẽda 40
vxor humilis 70
vxor moleſta. 232
vxor q̃re ferẽda 80
vxoris reuerẽ 220
vxo imperiũ 194

FINIS.

APOPHTHEGMATA

LEPIDEQVE DICTA, PRINCIPVM, philoſophorum, ac diuerſi generis hominum, ex Græcis pariter ac Latinis autoribus ſelecta, cũ interpretatione cõmoda, dicti argutiam aperiente, per DES. ERASMVM ROTERODAMVM.

APOPHTHEGMATA LACONICA ſecundum ordinem literarum Græcum, Liber primus.

AGASICLES.

LACEDÆMONII quoniam ſeueriores erant, ac moribus incorruptioribus, belliq́; gloriam potiſsimum ſpectabant, contemnebant omneis arteis quæ ciuiũ animos videbantur emaſculare, & à vera virtute ad ocioſam oſtentationem traducere. Nam & Roma quum adhuc ſpiraret germanam illam auſteritatem, græculos profeſſores vrbe exegit. Hoc genus ſtudiis nulla græciæ pars corruptior erat quã Attica, vbi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliiq́; innumeri ſophiſtæ, magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant.

1 Cum igitur Agaſicli Lacedæmoniorum regi diceret quidam, admirari ſeſe quod quũ eſſet auidus diſcendi, nõ adiungeret ſibi Philoſophanem ſophiſtã, regali prorſus indole reſpondit, Eorũ inquiens, volo eſſe diſcipulus, quorũ ſum & filius, ſignificãs nõ minus intereſſe quos nactus ſis parentes, q̃ quos aſciſcas præceptores. Etenim vt liberi ferme referũt ma- Gnoſe

iorum vnde prognati ſunt ingenium,ita præceptorũ vitia demigrant in eos quos inſtituunt & honeſtæ vitæ inſtitutio potiſsimum ab illis petenda eſt, qui virtutem ipſis factis præſtiterunt,nõ ab iis qui cõpoſitis arte verbis de virtute nugantur. At nũc ſummi orbis monarchæ futuri deum immortalẽ quibus interdum viris à teneris annis formandi inſtituendiq́ꝫ credunt,quũ principi nõ minus tum perniciosum ſit tũ indecorũ,ab inhoneſtis iſtitui,quã naſci. Nec quælibet artes diſcendæ ſunt principi, ſed hæ duntaxat quæ tradunt rationem recte adminiſtrandi regnum.

2 Ruſſus quum alius quiſpiam ab eo ſciſcitaretur, quo pacto poſſet aliquis tuto iperare, nullo ſtipatus ſatellitio,reſpõdit, Si ſic imperet ſuis,quemadmodũ pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquã maiore cõpendio. Dñi tantum timentur à ſeruis,quo mali metu coerceant,quos nõ corrigit pudor. Pater quoniam liberis ꝯſulit potius q̃ ſibi diligitur ab illis, ſic vt autoritatẽ comitet reuerẽtia. Aduerſus hos adeo non eſt opus ſatellitio, vt non aliud eſt ſatellitiũ fidelius illorum ſtipatu. Quod ſi rex beneuolentiã ac benefactis adiungeret ſibi ciuiũ animos, non eſſet opus barbarico cõductitioq́ꝫ ſatellitio,ſed nullos haberet corporis ſui cuſtodes tutiores,quàm ciues erga quos patris gereret affectũ. Porrò quibus placet hoc dictũ,oderint dum metuant,nullos magis habẽt ſuſpectos,q̃ quibus oportebat maxime ꝯfidere,ac multos metuant oportet quem metuunt multi.

grauiter ac moderate.

AGESILAVS.

3 Ageſilaus ille magnus Lacedæmoniorũ rex,quum in cõpotatione quadã ſortibus ex more ductis factus eſſet princeps ꝯuiuii,huius aũt partes erant præſcribere quantũ quiſq́ꝫ biberet,rogatus à pincerna,quãtũ cuiq́ꝫ vini deberet apponere. Si multũ,inquit,vini

paratum eſt, dato cuiq; quantū poſcit, Sin parū, cun- Solerter
ctis, ex æquo diuidito. Hac dexteritate mire pſpexit, ne vel parata vini copia deeſſet qbus placeret largior potatio, vel ad bibendū cogerent̄ quibus placeret ſobrietas. Rurſus in maligniore vini copia, p ęqualitatem excluſit occaſionē murmuris. Etenim quū ſingulis æqua vini portio diſtribueret̄, nihil deerat his qui bibebant moderatius, & qui largius fuerant bibituri, quū haberent quod naturę ſatis eſſet, queri non poterant, ſi deerat libidini, eo quod nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaq; ęquis animis ſe illi quoq; ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Porro Lacedęmonii pręter cęteros Græcos victus frugalitatem probabant.

Quum vero narraretur apud eum maleficū quempiam ac ſceleroſum, hominem conſtanter pertuliſſe tormenta, vt inſigniter, inquit, miſer eſt homo, qui tolerantiam ac penitentiam in res flagitioſas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia, quæ ſuſcipiat̄ ob res honeſtas, ma- grauiter
gnam promereretur laudem, ſin ob turpes non ſolum nō meretur fortitudinis laudem qui tolerat, ſed hoc miſerior eſt ac vir peior, quo conſtantius ſe geſſerit. πονηρός enim Græce & malum ſonat. & tranſlato tono, laborioſum ſiue calamitoſum. Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi conſumptam, quam ſi attuliſſet ad res honeſtas, magno vſui poterat eſſe rei publicæ.

Alio quodā laudāte rhetorē hoc noīe quod mirifi 5
ce res exiguas uerbis amplificaret. Ego, inqt ne ſutorē qdem arbitrer bonū, qui paruo pedi magnos in- Salſe.
ducat calceos. Veritas in dicendo maxime pbanda eſt, & is optime dicit, cuius oratio ꝯgruit reb⁹, ex quibus petenda eſt orōnis qualitas potius q̄ ex artificio.

6 Quum quidam vrgeret illum improbe poſtulan-
do, diceretq; ei promiſiſti, atq; idem cerebro repete-
Iuſte & ret, quaſi iam fas non eſſet negare quod petebat, Re-
vrbani- cte ſanè inquit, ſi quidem iuſtum eſt quod petis, pro-
ter miſi, ſin minus, dixi, non promiſi. Hoc dicto eluſit fla
gitatoris improbitatem. Ille vero quũ nondũ faceret
flagitãdi finem, ſed ſubiiceret. Atqui decet reges prę
ſtare, quicquid vel capite annuerint. Nihilo magis in
quit, q̃ eos qui reges adeunt decet ea petere loquiq;
quæ iuſta ſunt, ſpectantes ſimul & opportunitatem &
quid regibus cõueniat, decorumq; ſit. Sunt qui prin
cipes velut ex inſidiis adoriuntur, & à bene potis aut
alioqui aliud agentibus, vt non vacet quale ſit quod
petitur conſiderare, poſtulant quod iniquum eſt. His
meritò negatur quod promiſſum eſt, & repulſi imme
rito requirunt fidem à promiſſore, qui ſui officii non
meminerunt in poſtulando.

7 Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari aut vi-
tuperari, exiſtimabat non minus eſſe deſcendos eo-
Pruden rum mores qui loquebantur, q̃ eorum de quibus lo-
ter quebantur. Senſit vir prudentiſsimus, qui auide ob-
trectant alienæ laudi, magis prodere morbũ ſuum q̃
detegere mores alienos, & qui ob res parũ honeſtas
laudãt quempiam, aut ob laudabiles vituperant, in-
dicare ſtultitiam ſuam, peruerſumq; iudicium.

8 Quum adhuc puer eſſet, & ageretur ludus ſole-
nis, quo pueritia tum exercebatur, atq; is qui nego-
tio præfectus erat, ſtatuiſſet illum in loco parũ hono-
rifico, paruit quidem, tametſi iam rex deſignatus, ac
Magna- dixit, Bene ſanè habet, oſtendam enim, non locũ vi-
nimiter. ris, ſed viros loco conciliare dignitatem. Nimirum
vox ea declarat in puero miram animi celſitudi-
nem, cum pari moderatione coniunctam. Nec alii ma
gis ſunt adminiſtrando regno idonei. Simile quid-

dam tribuunt Ariſtippo.

Quum medicus quiſpiam illi præſcriberet cura- 9
tionem nimis exactam, minimeq; ſimplicem, qualis
eſſe ſolet apud Lacedęmonios. Per geminos, inquit, Argute
ſumam quæ præſcribis, ſi mihi prorſus eſt in fatis vt
non viuam, etiamſi non omnia ſumpſero. Significa-
bat eiuſmodi curationes citius acceleraturas mortē,
q̄ depulſuras morbum. Nec tam operoſa Pharmaca
ſumenda, niſi q deſtinauit mori. Omnibus in rebus
ei genti placuit frugalitas ac ſimplicitas.

Quum aſtantem arę Palladis, cui apud Spartanos 10
ab æreo delubro χαλκιοίκῳ cognomen eſt, vt bouē
immolaret, momordiſſet pediculus, non auerſus eſt, Simpli-
ſed arreptum palàm omnibus occidit, Per deos in- citer
quiens, equidē inſidiatorē lubens vel in ipſa ara, vi-
delicet declarauit animū nec inepto pudori, nec ſup
ſtitioni obnoxium tecteq; ſignificauit, inſidias moliē
tibus nullam aram aut aſylum oportere tutum eſſe.

Quum puer quidam eo vidente murem captum 11
è cauo protraheret, musq; conuerſus momordiſſet te
nentis manū, atq; effugiſſet, Ageſilaus indicauit his
qui aderāt, dixitq;, Poſteaq̄ minimū animalculum ſic
vlciſcit̄ eos à quibus lædit̄ quid viros oporteat face-
re cogitate. Ita dux fortiſsimus vndecunq; captata
occaſione animū addere ſtudebat ſuis, vt audentio-
res fierent aduerſus hoſtē. Sed idē exemplū magis
eo valet, ne quis quālibet potēs iniuria ꝓuocet infir
miorem. Fit enim ſæpenumero, vt qui, ſicut ait Flac-
cus, fragili querit illidere dentem, infringat ſolido.

Quum in animo haberet mouere bellum aduer- 12
ſus regem Perſarū, quo Græcos Aſiā incolentes liber
tati reſtitueret, conſuluit oraculū Iouis Dodonæi. Nā
ea gens ex oraculis deorū pleraq; gerebat. Is quum
iuſsiſſet, vt pro ſuo arbitratu, bellū inſtitueret, Ageſi-

laus dei reſponſum renuntiauit Ephoris. Hi erant quinq; iudices, quorũ autoritati reges quoq; parere cogebant. Illi vero ſuaſerunt, vt adiret & Delphicũ oraculũ, iiſdem de rebus ſciſcitaturus. Eo profectus hoc pacto ꝓpoſuit conſultationẽ, Apollo, nũ idem tibi videt, quod patri? Quũ Apollo cõprobaſſet Iouis oraculum, ita demũ delectus imperator. bellũ apparat, vnico facto non vnã rem nos docens, Primũ moderationem animi qui quũ rex eſſet, nõ grauatus ſit Ephoris obtemperare rem ſuperuacaneã imperantibus. Deinde declarauit, q̃ non temere ſit bellum capeſſendum. Illis non ſat erat Iouis oraculum, quũ hodie principes frequenter inconſultis vel potius inuitis proceribus ac ciuitatibus ad arma ꝓſiliant. Poſtremo demonſtrauit quã religioſam haberet de diis opinionem, qui ſi inter ſe diſſentiant, non ſint dii obiter notans Homeri fabulas, qui fingit deorum ac dearũ atrocia diſsidia, & quod in principibus ac magiſtratibus turpe ſit, aſcribit ſuis numinibus.

Religio ſe.

13 Tiſſaphernes Perſarũ dux cum Ageſilao fœdus, nõ ex animo, ſed metu pcuſſerat, hac lege, vt græcas ciuitates ſineret libere ſuisq; viuere legibus, mox ingẽtibus copiis à rege ſuo accerſitis bellũ illi denũtiauit, ni Aſia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Ageſilaus legatis hilari vultu rñdens, ſe magnam habere gratiã Tiſſapherni, quod periurio ſuo & deos & homines ſibi infenſos reddidiſſet, aduerſæ vero parti propitios. Recte ſenſit abſq; prouidẽtia dei nihil geri in rebus mortaliũ, magisq; fidendum diuino fauori, quam humani cõſiliis aut viribus. Cæterũ exercitum mouit velut in Cariam impreſsionẽ facturus. Quo quũ Tiſſaphernes ignarus doli cogeret militem Ageſilaus repente copias mouit in Phrygiam, vbi quũ multas cepiſſet vrbes, magnãq; pecu-

niarum vim abſtuliſſet, dixit amicis, Fœdera quidē violare præter cauſam impiū eſt, cæterū hoſtibus imponere, non modo iuſtū eſt, ac laude dignū, verum Iuſte. etiam & iucundum & lucroſum. Vir bellandi auidus tamen ab iniuſto bello abhorrebat, nec eius ſuſcipiēdi anſam dare voluit, datam feliciter arripuit, nec turpe putauit dolis in illum vti, q̄ violato fœdere periurio fefelliſſet & deos & homines.

Idem quum parū eſſet inſtructus equitatu, Epheſum ſeſe recepit, ibi opulentis denūtiauit, vt quiſquis, 14 pro ſe virū & æquum præberet, à militia eſſet immunis. Hac arte factum eſt, vt pro ignauis ac timidis diuitibus breui colligeret & equos & viros ſtrennuos, ac bello idoneis. Qua quidem in re dicebat ſeſe Agamenonis exemplum retuliſſe; quod is accepta ęqua Callide generoſa virū diuitem, ſed ignauū militia liberaſſet. Locus autem eſt apud Homerum Iliados. ψ.

τὴν ἀγαμέμνονι δῶκ' ἀγχισιάδης ἐχέπωλος
δῶρ', ἵνα μή οἱ ἕποιθ' ὑπὸ ἴλιον ἠνεμόεσσαν
ἀλλ' αὐτοῦ τέρποιτο μένων, μέγα γάρ οἱ ἔδωκε
ζεὺς ἄφενος. ναῖεν δ' ὅγ' ἐν εὐρυχόρῳ σικυῶνι.

De equa loquitur.

Quam dederat Anchiſiades Echepolus Atridæ
Dono, ne huic comes iret ad altæ mœnia Troie,
Sed remanere domi, ac ſeſe oblectare liceret.
Nam viro opes pater altitonans donarat opimas.
Incoluit vero prędiuitem agris Sicyonem.

Hæ ſunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatem incolumitatemue neceſſarium eſt non per violentiam inuidioſam extorqueat, ſed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat.

Cæterum quum edixiſſet vt captiui nudi vende- 15 rentur. Laphyropole, quorum munus erat res præ-

daticias diuendere, quod erant iuſsi faciebant, ac veſtiū quidem quoniā iuxta barbaricū morē erant ſplēdidæ multiq; pretii, complures extiterunt emptores. Cæterū ipſa corpora candida, prorſusq; tenera ac delicata, nec quicq̃ virile præ ſe ferentia, quippe in vmbra, otio, ac voluptatibus educata, adeo nemo concupiuit emere, vt riderent etiā hoc merciū genus, velut inutiliū, nec vllus in omnino pretii, id animaduertens Ageſilaus, qui auctioni præſidebat, & hunc caſum torſit ad animādos ad fortitudinē milites. Hæc inquit, ſunt pro quibus pugnatis, ornamenta captiuorum oſtendens, hi quibus pugnatis, nuda captiuorū corpora demonſtrans. Duplici nimirum argumento addidit ſuis animos, ampliſsima ſpe præmiorum, & hoſtium imbellium extremo contemptu.

Solerter

16 Idem quū in Lydia Tiſſaphernem vertiſſet in fugā, ac quamplurimis interemptis iam in agros regios feciſſet incurſionem, rex Perſarum per legatos quorum præcipuus Titrauſtes ingentem pecuniarū vim vltro ad illum miſit, petens vt à bello deſiſteret, Ageſilaus ſpreta pecunia reſpondit, pacis quidem tempore reipub. vigere autoritatē, vt ius habeat decernendi quod ad tuēdam ciuitatis tranquillitatem cenſuerit conducere. Belli vero tempore non item. Sibi vero iucundius eſſe, ſi milites ſuos ditet, quā ſi diteſcat ipſe, præterea ſe pulcherrimū ducere, ſi Græci non munera caperent ab hoſtibus, ſed armis pararent ſpolia. Vox excellentis animi, qui nō aliud virtutis præmium ambiret, q̃ gloriam, nec pacem hoſti venderet, fraudato milite.

Aioſe.

Liberaliter

17 Quum Megabatis Spithridatis filius eximia forma adoleſcens, Ageſilaum adiſſet aliquādo ſalutandi gratia, ac iuxta Perſarum morem oſculū offerret, quod ab eo videret admodū amari, Ageſilaus auer-

tit vultum refugiens oſculum. Cæterum quum eru‑
buiſſet ille ratus ſe ɔtẽptui fuiſſe, ac deinceps ſaluta‑
ret eũ eminus, rex pœnitẽs vitari oſculi, finxit ſe mi‑
rari, quid accidiſſet Megabatæ, quod ipſum nõ ſalu‑
taret oſculo. familiares reſpõderunt, ipſe fuiſti in cau‑
ſa o rex qui venientem nõ exceperis, ſed formoſi ba‑
ſium exhorrueris. Alioqui nunc quoq; perſuaderi po
terit, vt tibi veniat ad oſculum, tantum ne rurſus re‑
fugias. Hic poſteaq̃ Ageſilaus aliquandiu tacitus ſuo Conti‑
cum animo cogitaſſet, non eſt, inquit, opus vt illi re‑ nenter
ditũ perſuadeatis. Nã ego mihi ſic videor affectus,
vt malim huiuſmodi rebus ſuperior eſſe, quàm ad‑
uerſariorum vrbem fortibus viris inſtructiſsimã per
vim capere. Præſtantius enim duco, vt quis ſibi ipſi
ſeruet ſuã libertatẽ, quam vt aliis libertatem adimat.
O virum gerendo in alios imperio idoneũ, qui ſuis
cupiditatibus imperare poſſet. Quis non miret tam
philoſophicum in homine militari iudicium. Intelle
xit neminem eſſe liberũ, qui ſeruiret cupiditatibus. In
tellexit nullũ eſſe imperium ſpecioſius, q̃ ſi quis ani‑
mo ſuo poſſet imperare. Hoc exemplũ temperantiæ
multo pulchrius videbitur reputanti, quod Græcorũ
leges formoſorum adoleſcentiũ amorem concedant
citra turpitudinem tamen aut vim. Quanq̃ hoc apo‑
phthegma Plutarchus in vitis Paulo ſecus refert.
Ego, inquit, denuo malim illam de oſculo pugnare
pugnã, q̃ omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Quo
vir ille ſenſit amoris flammam acriorem, hoc pulchri
us ducebat, non obſequi animo.

Cum cæteris in rebus eſſet rigidior & exacte iuſti 18
legumq; tenax, tamen in amicorũ negociis exiſtima‑
bat inhumanitatis ac ſæuiciæ prętextum eſſe, nimiũ
aduerſus illos eſſe iuſtum. Huius rei teſtis eſt epiſtola Huma‑
quædam per breuis, quę fertur ad Hidrieum Carem niter

ſcripta, qua cuidam amico veniam deprecatur, in hunc modum, Nicias ſi nihil peccat, dimitte hominem, ſi peccat, mihi dimitte, ſed omnino dimitte. Innocentem punire ſcelus eſt, culpam interdum condonare in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Quum enim iuſtitiam ſemper oporteat eſſe clementia temperatam, quoties nacta eſt grauem interpellatorem, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ in pleriſq; igitur amicorum negociis ad eum modum ſe gerebat Ageſilaus. Interdum tamen magis ſequebatur reipub. vtilitatem per occaſionem oblatam quàm indulgebat amicitiæ.

9 Quodam ergo die quum caſtra tumultuoſius eſſent mouenda, adoleſcentem cuius amore tenebatur relinquebat ęgrotum; quumq; is & blandis precibus & lachrymis illum remorari conaretur, verſus ad eum, quàm difficile eſt, inquit, ſimul & miſereri & ſapere, malens ſequi, quod id temporis expediebat, quàm quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Ageſilaus.

Cōtinē-ter & ſapienter.

20 Cæterum quod ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quàm hi quibuſcum viuebat, à ſaturitate quidem & crapula in totum abſtinens. Somno vero ſic vtebatur, nō vt ille dominaretur, ſed, vt ſeruiret negociis. Aduerſus æſtum autem & frigus ſic erat inſtructus, vt quatuor anni temporibus vnicis tantum veſtibus vteretur. Cæterum quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri, illud aſsidue habens in ore, principis eſſe, non mollicie delitiis'ue, ſed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. O vere regiam vocem, ſi addidiſſet, ſapientia. Nam ea vox omnes principis virtutes complectitur.

Temperate.

grauiter

Sciſcitante quodã quid Spartæ fructus attuliſſent 21
Licurgi leges, voluptatum, inquit, contemptum, vide Tempe-
licet indicans, non alia magis ex te naſci reipub. cor- rate.
ruptelam, quàm ex deliciis.

Alii cuidam qui ſe dicebat admirari, quod Ageſi- 22
laus cùm cæteris Lacedæmoniis, tam frugali cibo ve ſapiẽter
ſtitúq; vteretur, Atqui, inquit, ò hoſpes, pro hac vitæ
frugalitate opimam meſſem metimus, libertatem, ſa-
pienter admonens nullã eſſe voluptatem viris inge-
nuis libertate ſuauiorem, nec ibi diu libertatem eſſe
poſſe, vbi regnat luxus.

Rurſus quum alius quidam eum admoneret, vt ali- 23
quid de vitæ rigore remitteret, cauſam addens quid
quæ eſt fortunę volubilitas euenire poſſet, vt tempus
ipſum exigeret aliam viuendi rationem, At ego, in-
quit, me cõſuefacio, vt quęcũq; inciderit fortunę mu- Cõtinẽ-
tatio, ne quæram ipſe mutationem. Mira animi con- ter & cõ
tinẽtia, qui nec in auſteriore vita delitias requireret, ſtanter
nec inter delitias agens ab illis corrumpi poſſet.

Quin ne ſenex quidem factus quicquam de victus 24
vitæq; ratione & corporis exercitiis remiſit. Itaq; con-
tanti quur per acrem hyemem ſolo pallio tectus ob-
ambularet abſq; tunica, homo tam prouectæ ætatis,
Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationẽ imitentur, quũ
exemplum habeant & extremæ ſenectutis hominẽ,
& principem, ſapienter admonens ſenibus ita uiuen- grauiter.
dum eſſe, vt adoleſcentibus exhibeant recte viuen-
di formam, & vulgus nihil imitari libentius, quàm
quod à viris principibus conſpexerint factitari.

Thaſiorum gens vt copia rerum abundabat, præ- 25
cipue vini pręſtãtia nobilis, ita deliciis erat addictior
per horum agros cum exercitu proficiſcenti, Ageſi-
lao, Thaſii honoris gratia miſerunt farinas, anſeres,
bellaria, liba ex melle condita, & item omnis gene-

tis alia maximi pretii tum eſculenta, tum poculenta
Frugaliter at ille præter farinas nihil accepit, reliqua domum re-
ferri iuſsit ab his qui attulerant, tanquam ſibi ſuiſq́;
prorſus inutilia. Cæterū quū illi precibus & obteſta-
tionibus vrgerent omnino vt acciperet xenia, iuſsit
ea inter Helotes diſtribui, id erat apud Lacedęmoni-
os mancipiorū genus. Eius facti cauſam ſciſcitātibus
reſpondit, non dicere qui virtutis ac fortitudinis ſtu-
dio tenerentur, id genus delicias cupediaſq́; recipe-
re, propterea quod iſtiuſmodi res qbus ineſcarentur
ingenio ſeruili nati, oporteret à liberis procul abeſſe,
grauiter taxans Thaſiorū mores, qui dū voluptati-
bus ſeruirēt, nec ingenuos ſe præſtarent nec liberos,
& ſapienter oſtēdens, nihil eſſe ſeruilius abiectiuſq́;,
q̃ gulæ ventriſq́; voluptatibus obnoxium viuere.

26 Aduerſus voluptates quidem inuicti pectoris
hoc ſpecimen dedit. Aduerſus inanē gloriā non mi-
nus inſuperatum fuiſſe declarat quod dicturus ſum.
Thaſii quoniam intelligebant Ageſilaum de ipſis
optime meritum, templis ac diuinis honoribus illum
dignati ſunt, atq; ac de re legationem ad illum mi-
ſerunt. Is vbi legiſſet honores quos legati ad illum
detulerant, percōtatus eſt, num illorum patria pote-
Liber & grauiter ſtatem haberet ex hominibus faciendi deos, quū illi
reſpondiſſent habere; agedum inquit, primum vos
ipſos deos facite. Id ſi præſtiteritis, tum vobis credā,
quod me quoq; deum facere poteritis. Vtrum hic pri-
us admirari conuenit animi celſitudinem adeo con-
temnentis oblatum, ob quod Empedocles philoſo-
phus ſemet in Ætnā coniecit, quodq́; tot eruditi prin-
cipes tot artibus & impendiis ambierunt, an ingenii
ſolertiam, qua Thaſiis vel ſummā ſtultitiam, vel abie-
ctam adulationem ſuam in oculos ingeſsit.

27 Nec minus excelſi animi fuit, quod quū natio-

nes quæ id temporis Græciam incolebant, decreuiſſent illi in clariſsimis quibuſq; ciuitatibus honoris cauſa ſtatuas erigi, reſcripſit illis hunc in modū, mei nulla ſit imago, neq; picta, neq; ficta, neq; ullo alio artificio parata. Ad principium vulgus hoc honoris genere ſe dijs æquiparari credebat, ſummumq; rerum bene geſtarum præmium arbitrabatur: Ageſilaus ipſo honeſto cõtentus, negligebat eiuſmodi adulationes verius quam glorias, malens inſculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quam in foro æreus aureus'ue ſtare. Eximiam virtutem ſponte ſuum conſequitur decus. Nec vlla ſpecioſior ſtatua, quam honorifica bene actæ vitæ memoria. Magnanimiter.

In Aſia quum ædes quaſdam conſpexiſſet, quatum tectum quadratis trabibus contextum eſſet, rogauit ædium dominum, num apud illos ligna quadra naſcerentur, qui quum negaſſet talia naſci, ſed ex rotundis, arte quadrari, qd inquit, ergo ne ſi quadrata naſcerentur faceretis rotunda? Immane quantum abfuit illius regis animus à noſtrorum ædificiorum deliciis, in quibus nihil placet, niſi ex alieno deuectum orbe, aut multo artificio adulteratum. 28 Têperâter.

Quum aliquando quidam percontatus eſſet, quinam eſſent fines Laconicæ ditionis, vibrata lancea, quouſq; inquit, hæc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non niſi iuſtum ſuſciperet, imperiumq; virtute partum virtute tueretur. 29 Fortiter

Rurſus alii cuidam percontanti quum ob cauſam Sparta non cingeretur mœnibus? oſtendit ciues armatos, hi inquiens ſunt Spartanæ ciuitatis mœnia, ſignificans reſpublicas nullo munimento tutiores eſſe quam virtute ciuium. 30 Fortiter

Similiter quum alius quidam hoc idem percontatus eſſet, reſpondit ciuitatem non ſaxis lignis'ue 31 Sap.ẽter

ſed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, quos ſi iungat concordia, nullus eſſe poteſt murus inexpugnabilior.

32 ſapiēter Aduerſus pecuniarum ſtudiū, quo vitio pleriq; laborat, amicos admonere conſueuit, ne tam pecuniis quàm fortitudine ac virtute ſtuderent deteſcere, qd fruſtra parat opes, qui veris animi bonis vacat.

33 Impigre Exēpli Si quid autem eſſet quod per milites celeriter conſici vellet, primus ipſe ſub oculis oīum operas aggrediebatur, quo vel pudore ad induſtriam extimularētur. Efficaciſsimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab aliis fieri velit.

34 grauiter Illud ſibi cū primis ducere ſolet gloriæ, quid quū rex eſſet, cæteriſq; conſilio pſpiceret, nihilo ſecius in laboribus obeundis nemini cederet quodq; ſibi ipſi imperaret, ſuiq;, vt ita loquar, rex eſſet, id pulchrius eſſe iudicabat, quàm quod regnū obtineret in alios.

35 Facete Quidam conſpiciens Lacedęmonium quandam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili neceſſarium quęreret, non intelligis, inqt, Ageſilaus, in bello opus eſſe, non qui fugiát, ſed qui loco maneant? Significans eos demū eſſe bello vtiles milites, quibus decretum eſt in prælio aut vincere, aut mortem oppetere.

36 grauiter Vitæ cō tēptus Percōtanti cuidā qua ratione ſibi pararet eximiā gloriam, ſi mortem, inquit, contempſeris. Nihil enim in bello præclarę rei geret, cuius animum mortis metus occupauit. Idem affectus in omni vita mortaliū à pulcherrimis facinoribus reuocare ſolet.

37 Pruden ter Roganti quàm ob cauſam Spartiatæ ad tibiarū cātum inituri prælium exercerentur, vt quū ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidoloſi ſint, qui fortes. Nam anapæſtorum ictus ſtrennuis addebant animum, vehementer meticuloſis pallorem ac

tremorem incutiebant. Itaq; quum pes non reſpon-
deret ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum
imbecillitas. Magni ſiquidē refert, vt dux perſpectos
habeat militum ſuorum animos, quo norit qui ſint à
prælio ſubmouendi, aut q qua parte exercitus collo-
candi. Valerius Maximus lib. 2. putat tibias adhiberi
ſolitas ad incitandos militum animos, contra Thu-
cydides apud A. Gellium tradit, pro tubis & corni-
bus Lacedæmonios, ad prælium tibiis vti ſolitos, ad
moderandam vim & impetum militum, ne ſparſi di-
ſpalatiq; proruerent in hoſtem, ſed compoſite ince-
derent ſuo quiſq; ordine proditum eſt literis Creten-
ſes cithara præcinente prælium inire ſolitos.

Quum quidam apud Ageſilaum admiratur regis 38
Perſarum felicitatem, quod admodum iuuenis eſſet,
Ne Priamus quidem, inquit, quum hoc eſſet ætatis, Argute.
erat infelix, indicans neminem appellandum beatū,
niſi ad ſupremum vitæ diem perueniſſet, quod nec
Priamo, nec Crœſo contigit.

Quum maximam Aſiæ partem armis ſibi ſubegiſ- 39
ſet, conſtituerat ab ipſum regem Perſarum proficiſci
vt eum cōpeſceret, qui ſic erat quietus à bello, vt in-
terim Græcorum duces pecunia corrumperet, cęterū mode-
reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græco- ſte.
rum obſidione cinctam. (Nam id rex Perſarum pecu
niis miſsis effecerat) paruit, dicens bonum imperato
rem legum imperatis, parere oportere, citraq; cuncta
tionē ſoluit ex Aſia, magno ſui deſiderio relicto Gr-
ęcis Aſiaticis. Offerebatur rei bene gerendę occaſio,
inuitabat illum Græcorum affectus vt inſtituta pera-
geret, ſed rex à tyrannide alieniſsimus legum auto-
ritatem exiſtimabat omnibus anteponendam.

Quoniam vero Perſarum nomiſma ſagittariū ha- 40
bebat inſculptū, ex Aſia diſcedens aiebat, ſe trigin- Facete.

ta ſagittariorum milibus ac rege ex Aſia depelli. Tot enim Daricorũ aureorum milibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores diſtributis, Timocrates effecerat, vt populus hoſtilem animum aduerſus milites ſuſciperet. Ephoris autẽ reſcripſit in hunc modum, Ageſilaus Ephoris ſalutem. Aſiam magna ex parte ſubegimus, barbaros expulimus, frequenter in Ionia cõflixímus, attamen quoniam pro

Moderate. magiſtratus autoritate iubetis, vt iſthuc ad diem præſcriptum adſim, conſequor hanc meam epiſtolam, ac fortaſsis anteuertam etiam. Nec enim mihi principatum gero, ſed tum reipub. tũ ſociis & amicis reipub. Atq; ita demum qui potitur imperio vere legitimeq; imperat, quum & ipſe paret imperio legum & Ephorum, aut quicunq; ſint illi qui in repub. magiſtratu funguntur. Quid huius ducis animo moderatius? At quid eodem excelſius.

41 Dein quum tranſmiſſo Heleſponto iter faceret per Thraciam, nulli quidem barbarum ſupplex fuit,

Fidẽter. vt daretur tranſitus, ſed miſsis ad ſingulos nũciis, rogabat vtrum per hoſtium an amicorum regionem iret. Ac cæteri quidem illum amice recipiebant venientem, ac deſcedentem deducebant. Ceterum qui Troadenſes appellant, à quibus vt fertur Xerxes datis muneribus tranſeundi copiam emerat, tranſitus

Animoſe mercedem poſtulabant ab Ageſilao, centum argenti talenta, totidemq; fœminas. At is irridens eos, rogauit quur nõ protinus, veniſſet accepturi quod poſtulabant. Admouit exercitum, & congreſſus cũ his qui ſe obiter collocarant in acie, omnes vertit in fugã, cõpluribus trucidatis, itaq; ſibi ferro viã aperuit.

42 Itidem & ad Macedonum regem nũcios miſit,

Intrepide rogans vtrum per hoſtium ſolum irent an amicorũ Quum ille reſpondiſſet ſe conſultaturum, Fiat inquit

igitur

igitur conſultatio, nos tamen interim iter faciemus.
Rex admiratus homini audaciam ſibiq; metuens.
ſatius eſſe cenſuit illum vt amicum ſuſcipere.

Theſſalorũ qui hoſtibus tulerant ſuppetias agros 43
depopulatus eſt. Virtus ſit erat æquitate temperata, Seuere
vt nec amicos læderet,nec inimicis parceret,vbi for-
tuna dediſſet vlciſcendi occaſionem.

Ad Lariſſæos autem qui non iuuerant res hoſtiũ, 44
Xenoclem ac Scythen legatos miſit amicitiæ conci-
liandæ gratia. Hos quum Lariſſæi cõprehenſos aſſer
uarent,in cuſtodia,cæteri quidem id factum grauiter
ferentes cenſerunt,vt Ageſilaus admoto exercitu La- Mode-
riſſam vrbem obſidione vallaret. At ille negabat ſe rate.
vel vniuerſam Theſſaliam hac conditione velle ca- Amice
pere,vt ex his quos miſerat alterius faceret iacturam,
amiſſurus vtrũq; ſi illos bello laceſsiſſet.Itaq; captos
acceptis conditionibus liberauit ac recepit.Tam atro
cem iniuriam duorum amicorum incolumitati con-
donauit,alioqui contumeliarum impatiens.Dicas il-
lum ſuos affectus in ſua habuiſſe poteſtate.

Feliciter pugnatum erat apud Corinthum, in eo 45
prælio quãquam accepiſſet Spartanorũ admodũ pau
cos deſideratos,cæterũ è Corinthiis, & Athenienſi-
bus aliiſq; ſociis ingentẽ numerũ interiſſe,adeo non
gauiſus eſt,nec elatus ea victoria,vt grauiter ingemi- Clemẽ-
ſcens deploraret Græcie vicem, heu inquiens Græ- tie
ciã,quę tot viros inteſtino bello perdidit,quod vni-
uerſis barbaris debellandis ſatis eſſe poterant. Viro
magnanimo victoria erat optabilis, ſed charior erat
ſociorũ incolumitas. Quo animo tuliſſet ille ſi plu-
rimorum ciuium interitu fuiſſet empta victoria? Non
parum laudis promeretur hic affectus in duce Lace-
dæmonio tum natura ballaci,tum ethnico.At Chri-
ſtiano principi nulla nõ debet eſſe lugubris victoria,

quę plurimorum etiam hoſtium exitio contigit.

46 Cæterum quum Pharſali vrgererit,latrociniisq; ve
Feliciter xarent ipſius exercitũ,ſexcentis equitibus vertit illos
in fugam. moxq; trophæum ſtatuit ſub Narthaciis.
Nec alia victoria magis letatus eſt, quod ipſe per ſe
conſtituto equitatu paucorum, nec aliis adhibitis co
piis eos ſuperaſſet, q de re equeſtri ꝑcipue gloriabã
tur.Pulchrum eſt vincere laceſſentes, præſertim his
præſidiis,quibus hoſtes potiſsimum ſeſe iactant.

47 Nũc accipe geminum in gloriꝗ cupidiſsimo du
ce temperantiæ exemplum. Quum Diphridas illi è
patria nuncium attuliſſet vt omiſsis quę tum agebat
protinus in Bœotiam irrumperet, quãquam deſtina
rat hoc ipſum poſtea maiore aggredi apparatu, tamẽ
magiſtratibus obtemperans acceſitis ad ſe viginti
milibus eorum qui apud Corinthum militabant, in
uaſit Bœotiam, ac iuxta Coroneam congreſſus cum
Thebanis,Athenienſibus,Argiuis,& Corinthiis am
Modeſte bas acies ſuperauit, licet ipſe multis acceptis vulne
rib⁹ corpore eſſet grauiter affectus. Quæ pugna quũ
eſſet inter res ab illo geſtas omnium maxima, quem
admodum ſcripſit Xenophon,tamen domum reuer
ſus nihil de priſtino victu vitęq; modeſtia mutauit,
ob tantos rerum ſucceſſus,totq; victorias.Multo di
gnior erat triumpho victoria, qua vir ille primũ ſuis
conſiliis antepoſuit legum autoritatem, deinde tot
egregiis facinoribus nihilo factus eſt inſolentior.

48 Animaduertens ciuiũ nõnullos q in prætio habe
Facete bant,ac ſibi placerent quod equis alẽdis intenderẽt
animũ,ſorori Cyniſcæ pſuaſit, vt cõſcenſo curru cer
taret in Olimpiis,hoc pacto Grçcis oſtendere cupiẽs
id genus exercitamẽta nullius eſſe vere virtutis,ſed
nihil aliud habere ꝗ opum & impendiorum oſtenta
tionem,eoq; fœminis eſſe digniora ꝗ viris.

Quum haberet apud ſe Xenophontem illum ſa- 49
pientē,eumq́; plurimi faceret,iuſsit vt filios ſuos ac-
cerſeret, Lacedęmonē, docendos artē oĩum pulcher grauiter
rimā,videlicet imperare & parere imperio. Athenis
florebat oĩum liberaliū diſciplinarū genus, ſed hãc
cæteris oĩbus præſtantiorem exiſtimabat nuſquā me
lius diſci q̃ apud Lacedæmonios,vbi non verbis di-
ſputabatur de bene adminiſtranda repub. ſed ciuiū
moribus honeſtiſsimæ rei exemplū exprimebat. Si-
mul indicans eos non eſſe gerendo magiſtratui ido-
neos,qui legibus ac magiſtratui neſcirent obſequi.

Proinde rogatus abs quopiā,quā ob rē Spartano-
rum reſpub.præ cæteris,ſecūdis rebus floreret,quo- 50
niā,inquit,plus cæteris in hoc ſeſe exerceant,vt pari- Diſcipli
ter & imperare & parere ſciant,Quæ duæ res à ciui- na ciui
bus excludunt ſeditiones & tuentur concordiam. lis

Cū vita defunctus eſſet Lyſander,Ageſilaus nu- 51
meroſam ſodalitatem aggregatam cōperit, quàm il-
le ex Aſia domum reuerſus ſtatim aduerſus Ageſila-
um inſtituerat. Id indigne ferens Ageſilaus,deſtina-
bat omnibus palā facere,cuiuſmodi ciuis fuiſſet Ly-
ſander dūm viueret. Ac perlecta quadam oratione,
quam Lyſander in libro deſcriptam reliquerat,cōpo
ſitam quidem à Creonte Halicarnaſeo, ſed in hoc,vt
hanc Lyſander ediſceret,atq; apud popularem mul-
titudinem recitaret,Tractabat aūt oratio de nouādis
rebus deq́; mutādo reipub.ſtatu,Hanc quoniā argue
bat Lyſandrum fuiſſe ciuem pernicioſum ac ſeditio-
nis auidū,Ageſilaus voluit euulgare. Cæterū vbi ſe-
nex qdā ephorus orōnē perlegiſſet metuēs dictionis
grauitatem ac vehementiā,ne lecta quoq; multos ad
rerum nouarum ſtudiū excitaret,conſuluit Ageſilao, Modera
ne Lyſandrum ſepultum refoderet,ſed orationē pre- te
meret. Senis conſilio paruit & à cœptis conquieuit

Ageſilaus doctus nō ſolum obtemperare publicis legibus ac magiſtratui verum etiam priuato ſenioris cōſilio. Vir excelſi animi plus apud ſe valere voluit publicā vtilitatem, q̄ priuatum odiū, ſimulq; perſpexit indecorū eſſe ſimultatē exercere cū ſepulto. Hac moderatione vſus eſt aduerſus manifeſtum inimicum.

52 Callide Porrò qui clanculum ipſi aduerſaretur, eis palàm quidem non exhibebat negotium, ſed afficiebat vt ipſum in militiam ſequerentur, atq; ex his nōnullos duces exercitus ac magiſtratus factos euchebat, qui, Moderate. quum ſe in magiſtratu improbe & auare geſsiſſent eoq; in ius vocati periclitarentur, rurſus Ageſilaus illis patrocinabatur, & ab ipſis ſtabat, atq; hac arte reddebat eos ex clanculariis hoſtibus amicos, & ad ſe reuocabat. Quibus rebus factum eſt, vt iam nemine haberet aduerſarium. Quid hac prudentia ciuilius quā mederi maleuolis maluit quàm vlciſci?

53 Iuſte. Humaniter. Quidam petiit ab Ageſilao, vt ſe ſcriptis ab hoſpites & amicos ſuos Aſiaticos literis cōmendaret, quo apud illos ius ſuū conſequeref, rñdit nihil eſſe opus literis cōmendatricibus. Nā mei, inq̄t, hoſpicies ſua ſpóte q̄ iuſta ſunt faciūt, etiāſi illis nō ſcripſero. Apud bonos in bona cauſa ſupuacua eſt cōmendatio, quū ipſa res impetret, quod precibus exoraref. Dux egregius non niſi cū ſui ſimilibus hoſpiciū coniunxerat.

54 grauiter Oſtendebat illi quidam ciuitatis cuiuſdam muros bene tutos validéq; extructos, cūq; rogaſſet videren tur ne pulchri, Pulchri, inquit, per Iouem, verum apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent non viri, ſentiens non aliis mœnibus rectius communiri ciuitatem, quàm ſtrennuis ciuibus.

55 Modeſte Megarenſi cuidā multa iuueniliter de ſua ciuitate aduerſus Ageſilaū iactāti, Adoleſcēs, inq̄t, tui ſmões opus habēt magnis virib⁹. Significās idecēter eū ma

gnifice loqui,cui vires nõ ſuppetunt orationi pares.

Tantum & cæteris in rebus aberat à vulgi iudicio 56
vir prudentiſsimos,vt quæ cernebat alios admirari,
ipſe in tantũ cõtemneret vt ne noſſet quidem. Quod
euenit in Callipide. Is erat tragœdiarum actor,multi
nominis, fameq; celebris apud Græcos, & à cunctis
in pretio habitus. Primũ quidem occurrit Ageſilao,
eumq; eſt allocutus, poſt īprobe ſemet admiſcuit his
qui ſimul cum rege ambulabant,ſeſeq; oſtentabat ra-
tus futurum, vt rex prior ipſum comiter appellaret.
Id quum non fieret,tandem non inquit agnoſcis me grauiter
ò rex, nec audiſti qui ſim? Ageſilaus autem intuitus
illum,An nõ tu es,inquit,ille dicelicta? Nam hac vo-
ce peculiaris Lacedæmoniorum lingua ſignat mimũ
hoc eſt,imitatorem. δείκηλον enim illis ſimulachrum
ſonat,aut effictam imaginem. Adeo vir prudens, &
omnia reipub. commodis metiens,nullo honore di-
gnatus eſt hiſtrionem quãuis inſignem, cuius ars ad
ſolam parata voluptatem, corrumpendis ciuiũ mor-
bus eſſet accommodatior q̃ erudiendis.

Huic ſimile eſt,quid rogatus vt vellet audire quẽ- 57
dam,qui mira ſimilitudine luſciniæ vocem imitaba- Argute.
tur,recuſauit. Frequenter inquiens ipſam audiui lu-
ſciniam. Significans ineptam eſſe voluptatem,magis
delectari ipſa ſimulatione,q̃ natura.

Quemadmodũ aũt ipſe ſingulari modeſtia prædi- 58
tus erat,ita nõ tulit in aliis arrogantiã. Menecrates
quidam medicus, quũ deſperatæ quędã curationes
ipſi feliciter ceſsiſſent,populari adulatione dictus eſt
Iuppiter,Hoc cognomento vir arrogantis ingenii de
lectatus inſolentius vſus eſt eo titulo. Tandẽ & quũ
Ageſilao ſcriberet,nec veritus eſſet hac vti ſalutatio-
ne, Menecrates Iuppiter Ageſilao regi ſalutem, Rex
hoc offenſus prooemio præterea nihil dignatus eſt Facete

Modeſte legere,ſed reſcripſit in hunc modum, Rex Ageſilaus Menecrati ſanitatem. χαίρειν Græci dicunt quibus bene præcanſ: ὑγιαίνειν ambiguũ verbum ferè in malum ſonat quũ ſignificamus abeſſe ſanitatem mentis. Eo verbo quidam cæſari exprobrauit inſaniam.

59 Fortitudinis etiam in rebus aduerſis inſigne dedit ſpecimẽ. Conõ & Pharnabazus p claſſem regiã mari potiti obſidebant maritimas Lacedæmoniorũ regiones quũ interim Athenienſium ciuitas mœnibus eſſet cincta. Itaq; Lacedæmonii Pharnabazo donante pecuniã pacem ineunt cũ rege,mittuntq; ciuẽ Antalcidam ad Teribazũ,Græcos Aſiaticos pro quibus bellum geſſerat Ageſilaus,tradentes regi. Vnde peſsime euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Ageſilaũ. Antalcidas enim inimicus erat Age-

Fdrtiter ſilao, eo pacem quacunq; occaſione confecit, inuidens illius gloriæ,quem videbat bello creſcere redditq; maximum ac maxime celebrem nec tamẽ hęc felicitas deiecit illius animum, Quin etiam cuidam dicenti quod Lacedæmonii Mediſſarent,ita reſpondit,imò Medi potius Laconiſſant,Significans indolem ſuæ gentis corrumpi fortuna non poſſe.

60 Quodam tempore rogatus, vtra virtus eſſet præ-

Iuſte ſtantior,fortitudo an iuſtitia,grauiter reſpondit,Fortitudinis nullum eſſe vſum, niſi adſit iuſtitia. Quod ſi omnes eſſent iuſti nihil opus fore fortitudine. En animum ſummo dignum duce, qui nihil vi præter æquum iudicarit faciendum,recteq; perſpexerit plurimum intereſſe inter audaciam & fortitudinem.

61 Quum Græci qui Aſiam incolebant Perſarũ regẽ

Aioſe ex more magnum appellarent,qua inquit,re ille me maior eſt,niſi ſic iuſtior ac temperantior? Contempſit vir egregius externa bona, quę vulgus pręcipue ſuſpicit,totamq; hominis felicitatem animi bonis me-

tiebatur. Ea ſententia philoſophis eſſe conſueuit in ore, ſed hanc bellator expreſsit affectu.

Notans præpoſteram licentiam eorum qui Aſiam 62
incolebant eius, gẽtis corrupti moribus, dicere ſolet, grauiter
inter illos qui improbi eſſent, eos eſſe liberos, contra
qui probi, eos eſſe ſeruos, quod ibi viciis licerent omnia,
virtus haberetur odio.

Interrogatus qua ratione potiſsimus quis aſſequi 63
poſſet, vt apud homines honeſtam haberet famam,
Si loquaẽ, inquit, quæ ſunt optima, & faciat quæ ſunt ſapiẽter
honeſtiſsima. Quid dici poterat breuius, at rurſus
qd abſolutius? Itidẽ Socrates idẽ pcontanti, ſi talis,
inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi vis. Siquidem fucis
parta glĩa, vt nõ eſt vera gloria, ita nec diuturna eſt.

Celebratur & hoc illius dictũ principibus ediſcẽ 64
dum imperatoris officium eſſe, erga rebellantes au- Iuſte
dacia, erga ſubiectos beneuolentia vti, quod idẽ Ma-
ro nobili carmine docuit, Modera
Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. te
Neq; enim vere victor eſt, qui iracundiæ vindictam
flagitanti frenum neſcit imponere.

Cuidam ſciſcitanti, quæ potiſsimum pueris eſſent 65
diſcenda, Ea, inquit, quibus vſuri ſint, & quum ad vi-
rilem peruenerint ætatem. Recte cenſuit vir prudẽs, ſapiẽter
ſolam virtutem primum ac ſtatim à teneris vnguicu-
lis diſci oportere, nec vllam æui portionem artibus
friuolis dandam, quæ vt in pueris habent, oſtentatio-
nem plauſibilem, ita nec grandibus decoræ futuræ
ſint, nec ad ſeria vocatis vtiles.

Idem quum in cauſa quadam ſederet iudex, & is 66
quidem qui accuſabat recte dixiſſet, patronus cõtra
male ſubinde tamen repeteret inter dicendũ, Age-
ſilaë, decet regẽ opitulari legibus, perinde quaſi bo-
nam haberet cauſam, & ab ipſo ſtarent leges, homi-

Salſe nis improbitatem interpellans Ageſilaus, Si quis, in quit, tibi domum perfoderit, aut veſtē abſtulerit, nū expectaturus eſſes, vt architectus, aut qui veſtem cōtexuit tibi ſit auxilio futurus? Subindicabat regē eſſe veluti legum architectum, nec conuenire vt is opitulletur ei qui contra leges aliquid admiſerit.

67 Cum pax coiſſet, eiq; à rege Perſarum eſſent allatæ literæ quas Perſes vna cum Gallia Lacedæmonē

In corru bte perferebat, de hoſpitio deq; amicitia tractantes, non recepit ſed iuſsit illos regi renunciare, nihil eſſe neceſſe priuatim ad ipſum literas mittere, cæterum ſi pſpicuum foret, illū bene velle Lacedęmoniis & Græcis, ipſum quoq; illi pro viribus futurū amicū. Quod ſi deprehenderetur inſidias tendere, ne putet, inquit, quod me ſit habiturus amicum, etiam ſi vehementer multas ab eo recepero epiſtolas. Quid hoc animo ſublimius, cui in omnibus rebus gerēdis hic vnicus erat ſcopus conſulere reipub. commodis.

Quum miro eſſet affectu erga liberos ſuos, dicitur

68 aliqñ arundine pro equo conſenſa, vna cū pueris luſiſſe domi. Id quū forte vidiſſet ex amicis illius qdā

Pie, vrbane rogabat ne cui diceret qđ viderat priusq̃ ipſe quoq; liberorū parens eſſet factus feſtiue ſubindicās eū luſum nō eſſe leuitatis, ſed pietatis, nec hoc qđ agebat videri poſſe ineptum ei, qui modo expertus eſſet q̃ ingens ſit affectus charitatis parentum erga filios.

Quum aſsidue belligeraret aduerſus Thebanos,

69 ac in prælio quodā vulnus accepiſſet, Antalcidas, vt fert, ait, Pręclara doctrinæ tuæ. præmia recipis à The-

Salſe. banis, quos quū nec vellēt bellare nec ſcirent bellare docueris. Nā aiunt re vera, Thebanos crebetis Lacedæmoniorū aduerſus ipſos expeditionibus, multo bellicoſiores eſſe factos q̃ antea fuerant. Eoq; Lycurgus ille priſcus legū cōditor in legibus quæ vocant

Rethræ, velut oracula à diis profecta, vetuit ſæpius
eoſdem bello laceſſi, ne hoſtes vſu bellare diſcerent.
Quanquam hoc apophthegma non eſt Ageſilai.

Audierat ſocios moleſte ferre tam crebras expedi-
tiones, præſertim quum ipſi permulti, Lacedæmonios 70
numero paucos ſequerent. Ageſilaus itaq; volens oſtẽ-
dere, quanta eſſet Lacedæmoniorũ multitudo iuſsit
vniuerſos ſocios ſimul cõſidere permixtos inuicẽ, La-
cedæmonios item ſeparatim ſolos. Mox per præco-
nẽ edixit, vt primi omnium ſurgerentẽ figuli. Hi quũ Solerter
ſurrexiſſent, ſecundo loco per præconem iuſsit ſur-
gere fabros ærarios. Deinceps architectos, ac domo-
rũ opifices, ſimiliter & aliarũ artiũ ſingulos. Ita factũ
eſt, vt propemodum ſocii ſurgerent omnes, Lacedæ-
moniorum vero nullus, eo quod Lacedæmoniis, qui
militiæ parant, interdictum ſit, opificiũ aut artem ſe-
dentariã vel exercere, vel diſcere. Hoc facto riſit Age-
ſilaus, Videtis, inquit, o viri, quanto plures nos educi-
mus quã vos. Hoc ſtratagemate dux inclytus demõ-
ſtrauit, nõ perinde referre ꝙ numeroſum militem ad-
ducas in prælium, vt ꝙ fortem & exercitatum.

In pugna Leuctrica quum Lacedæmoniorũ mul-
ti fugiſſent, iiſq; legibus pœnas dare deberent, Epho 71
ri reputantes ciuitatem viris deſertã, egere militibus
cupiebant eã ignominiã militibus remittere, ſimulq; Solerter
ſeruare leges. Deligunt igitur Ageſilaum nouarũ le-
gum conditorem. Is prodiens in ſuggeſtum, Ego in-
q̃t, alias leges haud quaquã laturus ſum. Neq; enim
his quas habetis aut additurus ſum aliquid, aut de-
tracturus, neq; quicquam omnino mutaturus. Sed mi
hi rectum videtur, vt leges quas habetis à die creſti-
no robur habeant & autoritatem. Eo commento vir
ſolers ſimul & præſenti ciuitatis neceſſarii conſuluit,
& periculoſum mutandarũ legum exemplũ excluſit.

à repub. vno tantum die legibus abrogatis.

72 Exemplũ erat præſentis & imperterriti animi, qđ quũ Epaminondas cũ admirabili impetu ac ꝓcella irrueret, adeo vt Thebani ſociiꝗ; iã de victoria gloriarent, nihilo minus Ageſilaus tutatus eſt Spartã ciuitatẽ, in q̃ tãetſi ꝑpauci erant, tñ hoſtes coegit modum reuerti. Hoc quocũꝗ; nõie voces licebit, certe apophthegma dici non poteſt.

Fortiter

73 Vt hoc erat fortitudinis, ita quod dicturus ſum cõſilii prudentięꝗ; laudem habet. Cũ pugnaretur apud Mãtineã admonuit Lacedæmonios vt cæteris omiſſis omnibus in vnũ epaminondam intenderent vim prælii, dicens ſolos cordatos eſſe viros fortes, hosꝗ; ſolos eſſe autores victoriæ. Itaꝗ; ſi hũc, inquit, ceperimus, facillime cæteros in poteſtatẽ noſtrã redigemus vt vecordes nulliusꝗ; pretii, qđ & euenit. Nã inclinate ad Epaminondã victoria, quũ nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi ſuos & à fuga reuocanti Lacedęmoniis qſpiã letale vuln⁹ inflixit. Eo ꝓſtrato q erãt cũ Ageſilao à fuga reuerſi, iã ancipiti Marte cũ hoſte depugnarũt, ſic tñ vt multo iferiores Thebani multo pręſtãtiores Lacedęmonii viderent. Hac arte prudentia ducis ꝯſuluit icolumitati ſuorũ, q fuerãt haud dubie perituri. Simul illud docuit, i bello plus hr̃e momẽti vnũ vere prudẽtẽ & cordatũ, q̃ turbã imprudẽtium.

Pruden ter

74 Quum Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum eo quod aleret externum militem Ageſilaus in Egyptum profectus eſt, ab Thaco Egypti rege accitus ſtipendio. Cæterum Ageſilaus ob corpus incultũ ac veſtis vilitatem venit in contemptum eius gẽtis hominibus, qui ſperarant ſe viſuros Spartanum regem talem, qualis eſſet rex Perſarum, corpore decentiſsime ornatum, perperam ſanè de regibus ſentientes, quos externo cultu putarint æſtimandos potius q̃ animi

Pie in patriam

virtutibus. Nihil ille quidem de cultus ac victus ſimplicitate mutauit, ſed interim, oñdit maieſtatẽ dignitatemq́; regiam non veſtium ſplendore, ſed prudentia ac fortitudine parari oportere. Grauiterq́; taxauit vulgares monarchas, quibus ſi diadema, purpuram, aurum & gẽmas detrahas, nihil videas præterea regium. Quin eodem facto declarauit inſignẽ erga patriam pietatem, qui ob publicam vtilitatem non grauatus ſit in Egyptum proficiſci, nec ætatis iam feræ ac vergentis ad annum octogeſimũ excuſatione vti voluit, quo minus apud barbaros ſtipẽdium faceret, modo reipub. ſubueniret. Athenæus hoc mõ rẽ narrat. Ageſilaus in Aegyptũ profectus Tacho regi laturus ſuppetias, quũ corpore erat puſillo, his verbis à rege cõtẽptus eſt, Parturit mons, Iuppiter metuit, at ille peperit murẽ. Id vt audiuit Ageſilaus, at ego, inquit, aliquñ tibi videbor leo. Nam poſt, quum illi non adeſſet Ageſilaus regno pulſus confugit ad Perſas.

Cæterum vbi ques educturus erat in aciem conſpiceret ob imminens periculum formidoloſos, partim propter hoſtium multitudinem, erant enim numero ducenta milia, partim ob ipſorum paucitatem, decreuit ante conflictum rem diuinam facere, veluti captaturus auſpicium ab extis, itaq; fecit non conſciis cæteris. Ac leuæ manus volæ literis inuerſis victoriam inſcripſit, deinde iecur ab aruſpice acceptũ ſuppoſuit manui quæ clam ſcripturã habebat, diuq; tenuit fingens interim ſe deliberabundum, ac dubitantis ſpeciem præ ſe ferens, donec literarum figuræ iecinori imprimerentur, moxq́; militibus quos in aciem educturus erat oſtendit, dicens deos his literis certo portendere victoriã. Illi vero exiſtimantes ſeſe certum habere ſignum futuræ victoriæ, vehementer animati ſunt ad pugnam. Hic dolus multo plus va- 75 Callide

ſuit quàm oratio, quamuis prolixa ac meditata.

76 Cum hoſtes Ageſilai exercitum foſſa cingerent id quod facile poterát ob multitudinem, ac Nectabius, cui ſuppetias ferebat cēſeret erumpendum; & cũ hoſte conſerendas manus, ne quod inſtituerant perficerent, ille negabat impediendos hoſtes, qui pares hoſtibus eſſe ſtuderent non ſuperiores. Siquidem foſſa vtriſque adimebat ꝯfligēdi copia. Porrò quũ parũ abeſſet quin foſſa coiret, ꝑ hoc anguſtũ interuallũ inſtruxit quod erat reliquũ militum, ac inter pares cõmiſſa pugna vertit illos in fugã, hoſtiumq; ingentē ſtragē edidit paucis militibus, quos ſecum habebat, atq; ex præda magnam pecuniarum vim miſit Spártam.

Animoſe

77 Deceſsit ab Aegypto patriam repetens morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur. Moriens autē mandauit iis qui aderant, ne quam fictilem, aut aliàs imitatam ſui corporis imaginem facerent. Si quod inquit præclarum facinus geſsi, hoc erit monumentum mei. Sin minus, ne omnes quidem ſtatuæ, quum ſint vilium ac nullius rei opificum opera illuſtrabũt mei memoriam. Quis non miretur in bellatore pectus tam philoſophicum?

Modeſte

78 Crebro ſolet in concione admonere milites ſuos ne captiuos vt facinoroſos cruciarent, ſed vt homines ſeruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit vt in vnum locum comportarentur, ne mutatis caſtris relicti perirent. Eandem curam impedit ſenibus captiuis, ne quoniam ſequi non poſſent, à canibus lupiſ'ue diſcerperētur. Hæc autem humanitas illi non ſolum aliorum, verum etiam captiuorum miram beneuolentiam conciliauit. Et nunc homines ſibi videntur qui trucidatis infantibus ac ſenibus, eam ætatem adducunt, quæ vel libidini apta eſt, vel labori, vel vtriq;. Quo progreſſa eſt immanis illa feritas?

Humaniter

EXPROBO AEMILIO

Apud Coroneam Athenienſes ac Bœocios cũ ſuis ſociis, Ageſilai iter impedire conatos graui prælio, vicit. Ei victoriæ per ſe magnificæ multũ laudis appoſuit religionis exemplo Multi è prælio ꝯfugerant ad templum Mineruę. De his rogatus eſt quid vellet fieri Ageſilaus vetuit illos violari quũ in eo prælio vulnera aliquot accepiſſet, videbaturq; vehementer iratus oĩbus qui tum arma aduerſus ipſum tulerant tamen plus apud illũ valuit religio q̃ ira. Neq; hoc ſolũ in Græcia fecit, vt tẽpla deorũ haberet ſancta, verũ etiam apud barbaros ſumma religione ſimulacra araſq; cõſeruauit, quaſi in hæc nullum eſſet ius belli. Itaq; præclare ſolitus eſt dicere, ſe vehemẽter admirari, eos non haberi ſacrilegorum numero, q lęderẽt ipſis ſupplices, ac per deos obteſtantes, nec grauiores ſumi pœnas de his q religionem minuerunt q̃ qui tẽpla ſpoliarent, recte iudicans diis eſſe chariorem hominum ſalutem q̃ muta templorum ornamenta. 79 Religioſe

Accipe nunc exemplum fortitudinis clemẽtia temperatæ. Poſteaq̃ ingenti ſtrage fregiſſet Corinthiorũ vires, eoſq; intra mœnia compuliſſet, multis hortantibus, vt vrbem oppugnaret, negauit id ſuæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobiliſsimas Græciæ vrbes ſubuerteret. Vt hoc eſt eximiæ cuiuſdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiã arguebat, Si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiſcum aduerſus barbaros ſteterunt, ipſi nos expugnauerimus, vel quieſcentibus hoſtibus, qui ſubuerſis ſociis nullo negocio quando volent nos opprimẽt. 80 Moderate Prudenter

Diuinitatis cuiuſdam eſſe videtur quod adiiciam. 81
Quum adornaretur expeditio apud Leuctra, quæ Lacedæmoniis fuit luctuoſiſsima, Ageſilaus quũ à ple-

riſq; vrgeret vt exiret proficiſci noluit, perinde quaſi calamitatem irrecuperabilem animo pręſentiret.

82 Curſus accipe ſolertiæ reipub. ſalutaris argumētū. Cum Epaminondas incredibili impetu Spartam vrbem inuaderet, ac ciuitas careret mœnibus, aliquot adoleſcentes hoſtium aduentu territi ſtatuerant ad Thebanos transfugere, iamq; locum extra vrbē, ædi tum occuparant. Ageſilaus perpendens actum fore de ciuitatis incolumitate, ſi ſenſiſſet populus aliquos ad Thebanos transfugere conari, diſsimulās cū ſuis ad adoleſcentum turmam peruenit, ac perinde quaſi id bono animo feciſſent, collaudauit conſilium qd eum locum occupaſſent, ſibiq; in animo fuiſſe dixit idem facere. Sic adoleſcentulos ficta laudatione temperauit, & adiunctis ſuis comitibus locum tutum reddidit. Etenim qui transfugiendi conſiliū clam ceperant videntes maiorem adiunctum numerum eorū qui eius conſilii fuerant expertes, non auſi ſunt ſeſe commouere, eoq; libentius conuenerunt, quod latere arbitrabantur, quæ cogitarant. Abſq; dubio Sparta non erat futura Sparta niſi tum Ageſilaus celeritate conſilii ſalutem attuliſſet. Eadem arte & iuuenili temeritati remedium adhibuit pro ſupplicio.

Solerter

AGESIPOLIS CLEOMBROTI

83 Ageſipolis Cleombroti filius, quum quiſpiā apud ipſum ceu rē magnificā prædicaret, quod Philippus Macedonū rex intra pauculos dies ſubuertiſſet Olynthū, Atqui p deos, inquit, talē ciuitatē longe maiore tēporis ſpatio nō exſtructurus eſt, Significās multo regalius eſſe condere vrbes, q̄ conditas demoliri.

Clementer

84 Cum alius quidam dixiſſet ipſum cū rex eſſet cū æqualibus ſuis fuiſſe obſidem nō liberos aut vxores eorū, velut hoc eſſet regi dedecoroſum dari in manus ac ius aliorū, quum alii reges ſoleant vxorem ac

liberos pro ſe dare obſides, Et quidē iure, inquit, optimo, par eſt enim, vt nos noſtra ipſorū feramus errata: Subindicās ſiquid calamitatis accidit in bello aut in repub. regū vitio accidere. eóq; iuſtum eſſe, vt hi potiſsimum puniantur per quos venit calamitas. Cæterum morem iniquum eſſe quo receptū eſt vt coniuges ac liberi q nihil commeruerint dedant obſides. Iuſte

85 Idem quum è Sparta iuſsiſſet mitti catulos, ac reſpondiſſet aliquis, nō educari apud Lacedęmonios catulos. Ne viros quidem inquit antea, atqui nūc fieri cœpit. Feſtiuiter indicabat in repub. bene inſtituta oīa proficere in melius. Olim Lacedęmonii agræ ſua tuebantur, poſt auſi ſunt reges ac gētes procul ſemotas bello laceſſere. Quemadmodum autem recta inſtitutio viros reddit bello & reipub. vtiles, ita canes ad venatum habiles reddit educatio. Argute

AGESIPOLIS PAVSANIÆ

86 Ageſipolis Pauſaniæ filius, quū Athenienſes q̄rimoniatū quas cū ipſo mutuas hēbāt, arbitrū delegiſſent Megarēſiū ciuitatē, quæ ꝯtrouerſiā inter eos cōponeret, Turpe, inqt, ſi Megarēſes melius norunt qd iuſtū ſit, q̄ hi qui ſe Græcorum duces ac rectores præſtitiſſent. Megarēſes apud Græcos male audiebāt, de quibus iactatū eſt, qd neq; primi eſſent, neq; ſecūdi, neq; tertii, neq; quarti, neq; vllo in numero, quū Athenienſes plerūq; Gręcie imperarint. Ab ipſis igitur quibuſcum litem habebat res volebat finiri diſsidiū, ſimul declarans, & q̄ ſuæ fideret cauſæ, & q̄ aduerſariis nō diffideret, malens clariſsimæ ciuitatis iudicio vinci, q̄ Megarenſium arbitrio vincere. Generoſe

AGIS PRIMVS

87 Agis Archidami filius, quum Ephori quodā tempore dicerent; Proficiſcere iuuentutem tecū ducens ad huius patriam, nam is ipſe tę perducet in arcem. Proditio turpis

Et qui conuenit, inquit, o Ephori, tot iuuenes ei credere, qui ſuã ipſius patriã prodidit? grauiter admonens nihil illis tuto credi, q in patriã pfidi fuerint.

88 Interrogatus à quodam quod diſciplinæ genus Hoc añ potiſsimũ exerceretur apud Spartanos, Scire inquit, dictum & imperare, & ferre imperium. Athenis enim cõplu pag. 24. res diſciplinæ colebantur, curioſæ magis q̃ ad recte apoph. gubernandam rempub. neceſſariæ.

49. & 50 Fortiter & illud dixiſſe fertur, Lacedæmonios nõ 89 oportere percontari quod ſint hoſtes, ſed vbi ſint, Si Aioſe. gnificans non à militum numero pendere victoriã, ſed à fortitudine, reiq; gerendæ celeritate. Statim enim congredi vult, qui quærit vbi ſint hoſtes.

90 Apud Mãtineã qbuſdã diſſuadẽtib⁹ ne cũ aduer Aioſe. ſariis quod numero plures eſſent cõfligeret, Cũ multis, inqt pugnet oportet, quis multis velit imperare.

91 Cuidã ſciſcitãti quot eſſent Lacedæmonii, quot ſa Argute. tis ſunt, inquit, ad ꝓpulſandos malos oſ͞tdens magis referre q̃ fortes viros habeat ciuitas, q̃q̃ multos.

92 Idem quũ præteriret Corinthiorũ mœnia, cõſpi Salſe cereto; vehementer excelſa munitaq;, & in lõgũ por recta ſpaciũ, quę ſunt, inquit, mulieres hũc locũ inco lẽtes? innuens fortibus viris nõ eſſet opus mœnibus

93 Salſe Cum ſophiſta quiſpiam apud eum dixiſſet, orationem eſſe rerum omnium pręſtantiſsimam, videlicet prædicans artem q̃ profitebatur. Ergo, inquit, Agis, tu quum, taces nullius es prçcii, ſignificans multo præclarius eſſe res magnificas gerere, q̃ habere linguam ad magnifice loquendum expeditam.

94 Vicerat Argiuos prælio, qui poſt redintegratis vi Solerter ribus rurſum ferociores illi occurrebãt. Agis itaq; cõſpicatus multos è ſociis turbari. Sitis, inqt, bono animo viri, Cum enim nos qui vicimus trepidamus qd facere cenſetis eos qui à nobis victi ſunt? Eo dicto

ducis

ducis ſolertia protinus reddidit animum ſuis.

Peculiaris erat Lacedæmoniis verborum paucitas 95
vnde & ab ea regione breuiloquētia Laconiſmus di Loquaci
citur. Cū igitur Abderitarū legatus apud Agidē mul tas nota
ta loquutus, vix tandē dicendi finē fecíſſet, rogaretq́; ta
qd ciuibus ſuis eſſet renunciaturus, Agis illud, inqt,
renuncia, quantum tp is tibi fuit opus ad dicendū tā
tum me ſilentē audiſſe. Hoc dicto exprobauit ſtolido
oratori inanē loquacitatem, reſponſo indignam.

Quibuſdam Elæos hoc nomine prædicātibus qđ
in certaminibus Olympiacis eſſent iuſtiſsimi, Quid 96
inqt magni miriue faciūt, ſi intra quinq; annos vno Iuſte
tantū die ſe iuſtos præſtant. Non putabat vir ſapien-
tiſsimus in eum cōpetere iuſtitiæ laudem, niſi q per
omnē vitam, in oībus actionibus iuſticíam coleret.

Quum quidam apud illum dicerent eſſe nonnul-
los alienæ familię qui ipſi inuideret. Geminam igi-
tur, inqt, habebunt moleſtiā, quos & ſua ipſorū mala 97
diſcruciabunt, atq; inſuper tum meis, tum amicorum Inuidia
meorum bonis torquebuntur. Magnifica vox decla- notata
rans eos quos habet inuidia magis eſſe miſericordia
dignos, q̄ ira, propterea quod inuidus abūde dat pœ
nas, etiamſi nemo vlciſcatur.

Cuidam conſulenti vt hoſtibus fugientibus daret
trāſitum, Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his 98
qui ob fortitudinem manēt, ſi non pugnamus cum fu Argutē
gientibus exiſtimabat vir animoſus, aduerſus hoſtes
nullam prętereundam occaſionem.

Cum de Græcorum libertate quidam in medium
adduxiſſet, magnifica quidē, ſed factu per quā diffi- 99
cilia, Tua, inqt, verba hoſpes opus habent viribus & Sil'e age
pecunia, perq̄ ſcite declarans fruſtra de his verba fie ſila'pag
ri, ad quæ perficienda non ſuppetít facultas. In con- .27.apo-
ſultationibus enim non ſolum ſpectandum eſt quid ph.55.

ſit factu pulcherrimum, ſed quid fieri poſſit.

100 Quodam dicēte, Philippum effecturum, ne Lace-
dæmoniis pateat iter in Græciam, nobis, inqt, ô ho-
Modeſtè ſpes noſtra patria ſufficit ad illic viuendū. Pectus ad
vtrunq; paratum, & ad proferendum imperium ſi cō
tingat, & ad boni conſulendū fortunam licet medio
crē, quum principū vulgus nec qđ obtigit ſapienter
adminiſtrēt, nec vllis ſacient ditionis acceſsionibus.

1 Perinthiorū orator in Lacedæmoniā miſſus, quū
apud Agidem dixiſſet admodū prolixe, vbi peroraſ
Loquacitas ſet rogauit eum, quid eſſet Perinthiis renunciandū,
qd aliud inqit, niſi qđ tu vix dicēdi finē feceris, ego
vero tacuerim, Hoc Apophthegma ſimilimū eſt illi,
quo ſuperius Abderitæ legati multiloqum taxarat.

2 Cum legationē ſuſcepiſſet, ſolus ad Philippū pro-
Simpliciter fectus eſt. Is vbi admirās dixiſſet, qd hoc rei eſt? Solus
venisti? Agis, quid ni inqt, ad vnū? Grauiter taxauit
aliorū principū ambitionē, q ſumptuoſis ac ſplēdidis
legationibus exhauriūt ærariū, quū vnus vir cordatus
poſsit totū hoc præſtare, quod rei publicæ intereſt.

3 Quū è ſenioribus qdā videns priſcas leges & in-
ſtituta vetera aboleri, & alia praua ſuccedere, atq; ob
id res Spartanorū inuerti, quæ ſumma fuerāt in imū
deiectis, & cæteri, hæc quū apud Agidē iam ſenē de-
ploraret, ioco rñdit, Si ſit, inqt, quod narras, recto or-
Lepidè dine res pcedūt. Siquidem ego puer à patre audiui,
quod iam tū illis tēporibus res inuerterentur, Itaq; ſi
rurſus inuertunt, redierunt in locū priſtinū. Hoc qui-
dem ille ludens. Cæterū ſerio dicebat ſe puerū hoc
quoq; accepiſſe à patre, nihil eſſe mirū, ſi præſentibus
ſuccedāt deteriora, ſed mirandū ſi ſuccedant melio-
ra, aut ſimilia. Notauit peculiarē ſenibus querelam de
rebus in deterius prolapſis, ſimulq; rerum humanarū
hanc eſſe naturam, vt vſq; in peius degenerent.

Rogatus à quodā,quo pacto quis libertatē ſuā tue 4
ri poſsit,ſi morte,inqt,contēpſerit.Hic metus q̄ cade Et hoc
re dicit in conſtantē virū multos deterret à pulcher ātea ha-
rimis facinoribus.Hoc qui caret,poteſt vbiq; quod re beť pag
ctū eſt ſequi,nec eſt quod timeat improbos,qui vt ex 9.apo-
trema moliantur nihil aliud poſſunt q̄ occidere. ph.36

AGIS SECVNDVS

Agis iunior,Demadi dicenti quod enſes Laconici 5
ob breuitatem,a circulatoribus ac præſtigias imitan- Vrbane
tibus deuorarent,Atqui his,inquit,enſibus Lacedæ-
monii aſſequuntur hoſtes longioribus armatos gla-
diis declarans nō referre quo quid apparatu fiat,ſed
quātum afficiatur. Siquidem hoc ſpecioſior victoris
gloria quo minus habuit prçſidii præter virtutem.

Quemadmodū ad improbū ſubinde ꝑcontantem
quis eſſet inter Spartiatas vir optimus,qui tui,inquit, 6
eſt diſsimillimus. Indigne tulit vir generoſus eū de Libere
virtutis præſtantia loqui,qui ipſe eſſet vitiis obſitus.

AGIS VLTIMVS

Agis Laconicorū regū vltimus, ꝑ inſidias captus,
ac prçter meritū ab Ephoris condemnatus,quum ad 7
laqueū duceretur,conſpiceretq; quendā è lictoribus
flentem ob indignitatē rei cuius cogebatur eſſe mi-
niſter,Deſine,inquit,o homo vicē meam flere. Nā ſic
moriens præter ius & æquū melior feliciorq; ſum his
q̄ me occidunt.Hçc loquutus vltro collū laqueo in- Fortiter
duit.Quo nemo Stoicorum docuit quicquam fortius
hoc ille iuuenis nō verbis,ſed re præſtitit,felicitatem
omnem ſolo honeſto metiens,eoq; iudicans infelicio
res qui faciunt iniuriam,q̄ qui patiuntur.

Parentibus rogantibus vt ſibi in re quapiā iniuſta 8
adeſſet,recuſauit illis aliquādiu. Ceterum quum in-
ſtarent,hunc in modū reſpondit,Donec eſſem apud
vos nullam oīno tenebā iuſtitiæ ſcientiam. Verū vbi

me patriæ tradidiſtis, patriæq; legibus, inſup & iuſtitiam & honeſtatẽ pro viribus docuiſtis, conabor his magis, obtẽperare q̃ vobis, & quãdoquidem hæc eſt veſtra voluntas, vt quæ ſunt optima faciam, optima vero ſunt quę iuſta ſunt, quum homini priuato, tum pręcipue principatũ gerenti, quę vultis faciam, quæ dicitis negabo. Narrãt Agidem puerũ in ſummis deliciis fuiſſe educatũ, ſed ſimul atq; adoleſcẽs etiãnũ ad reipub. gubernacula ad motus eſt incredibili mutatione reiectis priſtinæ vitę voluptatibus huc totum animũ adiecit, vt Spartam barbarorũ ac Gręcorum moribus corruptiſsimã ad priſtinã frugalitatẽ reuocaret, quę rex illi fuit exitii cauſa. Vtinã aũt cæteri principes quorũ prima ætas ferè luxu delitiiſq; corrũpit, ſaltẽ cũ Agide tũ animũ vertant ad bonã frugẽ, quũ regni habenas accipiunt, atq; hanc formã ſequantur quã præſcripſit Agis, ſiquis quid petat ab ipſis quod legibus & honeſto aduerſatur. Nec tñ egregius iuuenis moroſa atq; aſpera recuſatione contriſtauit parentum aios, ſed mira ciuilitate reſpondit, ſe magis hoc pacto obtemperare parentibus, ſi faceret quod illorũ perpetua volũtas optabat quodq; ſemper eſſent probaturi, q̃ſi præſenti affectui indulſiſſet.

9 Idem quũ in carcere rogaretur ab Ephoro, nũ pœniteret eorũ quæ geſsiſſet, impauide reſpõdit ſe nulla tangi pœnitentia cõſilii cum prudentia honeſteq; coniuncti, tametſi nõ ignoraret ſe mortem præmii loco relaturum. Sciens ipſam virtutem abũde magnũ eſſe ſui præmium, quicunq; ſequatur euentus.

Margin: grauiter — Ex Plutarchi vitis — Conſtãter

10 Ageſilaus Ephorus quum ipſius ſuaſu factũ eſſet vt fieret oium debitorũ ſolutio, iamq; tabulis in forũ clarium cõportatis ignis eſſet iniectus ac flãma exurgeret, cæteris creditoribus mœſtis, inſultabat dicens ſe nunq̃ clarius lumẽ aut ignẽ vidiſſe puriorẽ. Debe-

bat enim ipſe plurimũ, & erat agrorũ prçuides nihil tamẽ cuiquã ſoluere habebat in animo. Extrema improbitatis eſt linea, etiam illudere quos affixeris.

ALCAMENES

Alcamenes Telecri filius cuidam percontanti, quo pacto quis optime regnum ſeruare poſſet, ſi lucrũ, inquit, non magni fecerit, lõge lateq; diſſentiens, à vulgo principum, qui non alia magis ratione principatũ conſtabilire ſtudent quàm attenuandis ciuium, ſuis augendis opibus, quũ iuſtitia & æquitas maxime reddant, diuturnum imperium. 11 grauiter

Alio quodam rogãte quur à Meſſeniis oblata munera recuſaſſet, quoniam ſi recepiſſem, inquit, cum legibus pacem habere non poterã o mẽtem regno dignam quæ magno obuioq; lucro legũ autoritatẽ añ poſuit. Et vbi ſunt interim q clamant, quod principi placuit, legis vigorem habet, & principem dare quidem leges. at non teneri legibus? 12 Integre

Cũ quidam illi obiiceret quod parcere frugaliterq; viueret, quũ facultates amplas poſsideret, Decet eni inquit, eum qui multa poſsidet pro ratione nõ pro libidine viuerę. Significans pernicioſas eſſe diuitias ni adſit animus diuitiis ſuperior, q poſsit earũ vſum non ex copia, ſed ex neceſsitate moderari. 13 Cõtinẽter

ANAXANDRIDAS

Anaxandridas Leontis filius, cuidam acerbe ferẽti, quod cogeret vrbe exulare, ne inquit, vir optime exhorreſcas exulare ciuitate, ſed à iuſtitia exulare horrẽdũ eſt. Senſit nõ eſſe miſeros qbus præter meritũ incolumiq; innocentia accidit aliqua calamitas, ſed eos vere deplorandos, qui ſua ſponte diſceſſerũt ab honeſto, etiam ſi ſequatur calamitas. 14 ſapiẽter

Cũ quidam Ephoris opportuna quidem loquere tur, ſed pluribus q̃ ſat erat, Anaxandridas, hoſpes in- 15 Loquacitas

Modeſte quit,re neceſſaria in non neceſſario vteris, ſignificãs quod per ſe rectũ eſt & vtile,non egere prolixa oratione,quod ipſa cauſæ bonitas facile ſeipſam cõmendet.Quod ſi vſquam locus eſt loquacitati, eam oportet ad inhoneſtas cauſas adhibere.

16 Percõtanti cuidã cur Lacedæmonii Helotibus(ſic apud illos dicebanť quorũ cõditio media erat inter Argute ſeruos & ingenuos) committerẽt colendos agros, ac non ipſi potius eos colerent,quoniã inqt,nõ ipſorũ cauſa,ſed noſtra illos nobis cõparauimus , videlicet ſtulticiã eorũ taxans , q mancipia ad oſtentationem alunt otioſa , & ſeruos ſocios ac miniſtros voluptatũ habere malunt,q̃ frugiferis operis occupatos.

17 Aliud quidam cũ dixiſſet gloriam ac celebre nomen nocere,eoq́; felicẽ eſſe qui illud effugerit, Ergo Salſe inqt Anaxandridas,ſi vera loqueris,qui nefaria perpetrant felices erunt.Nam qui fieri poteſt,vt q ſacrilegium cõmittit , aut aliud iniuſtum facinus perpetrat,gloriæ curã habeat.Notauit eos , q ſic cõtemnũt laudem,vt interim per ignauiã nihil gerant laudabile,qum eximiam virtutem honeſta fama comiteť vltro ac generoſis animis amor laudum veluti ſtimulus ad præclara facinora ſit innatus.

18 Alii cuipiam percõtanti quã ob cauſam Spartani impauide ſemet exponerent periculis,quoniã, inqt, Pruden pro vita timere conſueſcimus non aliorũ more expa ter uеſcere,Significans moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendum, immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere.

19 Cuidam ab ipſo ſciſcitanti, quàm ob rem ſeniores apud Lacedæmonios plures dies ſumerẽt ad cognoſcendum in cauſis capitalibus,& ſiquis fuerit abſolu Pruden tus,nihilo minus obnoxius ſit legi,Ideo,inqt,pluri ter bus diebus cognoſcunt, qñ ſi in capitis diſcrimine

errauerint,nõ eſt corrigendi conſilii poteſtas oportet Iuſte
aũt à cauſa liberatum obnoxium manere legibus,qđ
fieri poteſt ſecundum eandem legẽ liceat aliquid re/
ctius de reo ſtatuere. Hoc temperamento prouiſum
eſt,ne vel occidatur innocens,vel effugiat nocens,q
quamuis errore iudicium ſit abſolutus,poteſt eadem
lege denuo conueniri pœnasq; dare legibus.

ANAXANDER

Anaxãder Euricratis filius rogãti cuidã quur Spar
tani nõ colligerent pecunias in ærarium publicũ,ne 20
inquit,corrumpãtur,qui facti fuerint illarũ cuſtodes. Integre
Quàm male cõſulunt integritati ſuæ,q priuatim pe/
cuniarũ vim in arcam recondunt,ſi vir prudens ciui
um ſuorũ moribus timuit à pecunia publica,cuius tã
tum erant cuſtodes futuri non domini.

ANAXILAS

Cuidã admiranti qđ Ephori regibus non aſſurge 21
rent præſertim à regibus ꝯſtituti,ob hoc ipſum,inqt, Modera
Anaxilas,ꝙ Ephori ſunt.Magiſtratus eſt apud Lace/te
dęmonios quo q funguntur,Ephori dicunt.Eos pri/
ſci reges in hoc inſtituerant, vt eſſent regũ miniſtri.
Quorũ põtẽtia poſtea eo creuit, vt ipſis etiã regibus
imperarẽt,demũ & occiderẽt.Vox animi moderatiſ
ſimi teſtis,qđ ille pcõtator ꝯtumelioſum ac ſuperbũ
iudicabat,ꝓ ille interpretatus eſt eſſe ius legitimũ.

ANDROCLIDAS

Androclidas qdam Lacõ,crure claudicãs, conie/ 22
cit ſeſe i ordinẽ bellatorũ.id ꝓhibituri quũ iſurrexiſ/
ſent qdã ob cruris vitiũ,ille imò inqt, nõ fugiẽtem, Sil'e ha/
ſed manentẽ oportet bellare cũ hoſtibus, perq̃ lepi/ betur ſu
de hoc ipſo vitio ob qđ reiiciebatur ſe colligens vti/ peri⁹pa.
liorem pręlio,q̃ eſſent cæteri pedibus integris. 18.apo.

ANTALCIDAS 35

Antalcidas quum in Samothracia initiaretur,ro/ 23

gatus à ſacerdote quid egregium patraſſet in vita, ſi
Modeſte quid inquit mihi tale peractum eſt, ſciunt, ipſi dii exi
ſtimant ineptum commemoratione ſuorũ geſtorum
ſe diis commendare, qui ſiue prædicaret ſiue ſileret,
nihilominus nouerant. Nam apud ſacerdotem pote-
rat etiam falſa narrare. Sit hoc modeſtiæ exemplum
ac de deo præclare ſentientis.

24 Quũ Athenienſis q́dam Lacedæmonios appella-
grauiter ret indoctos, Soli igitur nos, inquit, nihil mali à vo-
bis didicimus. Senſit artes quibus ſe iactabant Athe-
nienſes, magis ad oſtentationem, ociũ, ac voluptatẽ
accõmodas, q̃ ad rempub. gubernandã, ad quod nul
la diſciplina deerat Lacedæmoniis.

25 Alteri cuidã Athenieñſi ſic apud ipſum gl'ianti ve-
runtñ nos ſæpenumero uos à Cephiſo propulimus,
Salſe Sed nos, inquit, vos nunq̃ ab Eurota ſubmouimus, ſi
gnificãs hoc ipſum eſſe fortitudinis argumẽtũ, quod
Lacedæmonii frequẽter auſi fuiſſent vſq; ad Cephi-
ſum flumẽ Atticæ, ꝓgredi, quũ Athenienſes nunquã
ſuſtinuiſſent accedere ad Eurotam Spartæ fluuium.

26 Rogatus à quodã, quo pacto qs maxime placere
ſapiẽter poſsit hoĩbus, ſi inquit loquat̃ illis iucũdiſsime præ-
ſtet aũt vtiliſsima. Admonuit in colloquiis adhiben
dã ſermonis comitatẽ, in officiis pręſtãdis ſpectãdã
vtilitatẽ. Reprehendẽdi ſunt q quũ re ſint fideles, tñ
officium orationis aſperitate corrumpunt, his peio-
res ſunt qui ſermone benigni, re lędunt, peſsimi ve-
ro qui quum verbis moleſti ſunt, tum factis noxii.

27 Cum ſophiſta quiſpiã appararet recitare librum,
& Antalcide percontanti quod eſſet argumentũ, re-
ſpondiſſet, Herculis Econium, quis inq̃t illum vitu-
Salſe. perat? ſuperuacuaneũ exiſtimans in eo laudando ſu-
mere operam, quem vno ore prędicarent oẽs Hercu
les autem apud Spartanos religioſiſsime colebatur.

Ad Ageſilaum in pugna cū Thebanis vulneratū 28
habes,inquit,doctrinæ tuæ mercedē,q eos pugnare Eſt ſupe
docueris,quum ante pugnare nec ſcirēt, nec vellēt. rius.pa.
Videbantur enim thebani crebris Ageſilai aduerſus 23. ap.
ipſos expeditionibus euaſiſſe bellaces . Significabat 39
inutile ſemper cū iiſdem bello confligere ne vſu col
ligant bellandi peritiam.

Idē muros ſparte dicebat eſſe iuuenes ſpartanos. 29
fines aūt ſpartanæ ditionis,eſſe lancearum cuſpides, Et hoc
Sentiēs ciuitatē nō ægere mœnibus quæ iuuētutem ante pa.
ala t bellis idoneā,& eo vſq; porrigi ditionē Lacedæ 17. apo.
moniorū,quouſq; pertingerent armis,ſignificās vir- 29.et.30
tute nō dolis aut pecunia propagandum impetium. et.31.

Cuidā rogāti quāobrē Lacones in bello,breuibus 30
pugionibus vterentur, Quoniā,inqt, cominus cū ho
ſte pugnamus. Lepide torſit in argumentū fortitudi- Lepide
nis, quo ille volebat illos videri minus vtiles bello.

ANTIOCHVS

Antiochus Ephorus quum audiſſet quod Philip- 31
pus Meſſeniis dediſſet agros,percontabatur cum vi- Argute
res quoq; dediſſet per quas aduerſus pugnantes pro
agris,tueri poſſent quod erat datum.

ARGEVS

Argeus,quibuſdā non ſuas , ſed aliorū quorūdam 32
vxores prædicantibus,per deos,inqt,de bonis & ho Pudici-
neſtis mulieribus,nihil temere loquendum eſt, ſed in tia cōiu
totum quales ſint oportet ignorari,præterquam ſolis gum
maritis quibus cum viuunt. Tam inſignis erat apud
priſcos virginum & vxorū pudicitia , vt eas ab aliis
q̄ à parentibus aut ſuis maritis cōſpici gradus aliqs
ad impudicitiam haberetur tantaq; cautione conſu-
lebatur illarum famæ,vt parum pudica videretur de
qua rumor quāuis vanus oriri potuit, ſed ea demum
ſumma matronalis pudicitiæ laus haberetur, ſi mu-

lier à deo domi concluſa viueret, vt nullus eſſet qui de ea vel bene,vel male loq poſſet,propterea ꝙ hoc ipſum matronam verſari in fabulis trahiq; per hora hominum,proſtitutionis genus putaretur. Etenim ꝙ laudat alienam vxorem, videtur habere cognitá cu ius laudes prædicat quod ipſum aliqd detrahit pudori fœmineo.Quid igitur vir ille præclarus ſentiret de matronis,quæ ſine maritis intereſſe gaudent iuuenũ conuiuiis, quæ curſitant ad alienarum ciuitatum dies feſtos & emporia,quæ ducũt choreas ex viris ac fœminis alterne mixta,quæ in balneis corpus nudũ oſtendunt quorumlibet virorum oculis.

33 Quodam tempore faciens iter per Selinuntem, quum in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidiſſet inſcriptum.

Hoſce,tyrannida dũ extingunt Mars ſuſtulit atrox,
Pone Seliuntis mœnia conciderant.

Iure periſtis,inquit,qui tyrannidem ardētem conati ſitis extinguere,contrà magis opportuit illam ſinere, donec tota deflagraret.Arripuit iocum ex occaſione verbis extinguere. Extinguitur enim quod opprimitur,& eſtinguitur incendium.

ARISTO

34 Ariſto cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis. qui rogatus, quid oporteret bonum regē facere, reſpondit,amicis benefacere,inimicis male, At quãto præſtãtius eſt,inquit,vir optime,amicis benefacere & ex inimicis reddere amicos. Hanc ſententiam citra controuerſiam primus omnium Socrates prodidit ad illum autorem refertur.

Humaniter

35 Alii cuipiam,roganti quot eſſent numero Spartiatæ,quod,inquit,ad arcendos malos ſufficiunt.

Et hoc ãtea habetur

Cum Athenienſis quidam apud illum recitaret funebrem orationē conſcriptam in laudem eorum qui

fuerant à Lacedæmoniis in bello cæſi quales igit̃ in-quit, noſtros eſſe putas q̃ iſtos vicerũt? Mos erat apud Athenieſes, vt q in prælio cecidiſſent publicitus oro-ne laudarent, q̃ illi vocãt Epitaphiũ. In hac magno artificio amplificabant, & ciuitas Athenieſes & popu lus poſtremo peculiariter hi q fortiter in bello mortẽ oppetiſſent. At vir generoſi animi nõ inuidit arte ex aggeratis Athenieſiũ laudibus, ſed eas in ſuæ gentis gl'iã retorſit. Itaq; recitator ille magis illuſtrabat vir-tutẽ Lacedæmoniorũ q̃ Athenienſiũ, Quandoquidẽ hoc conſilio Homerus multis modis attollit virtutẽ Hectoris, vt Achillis victoriam reddat illuſtriorem. pag. 42. apoph. 60 36 Argute

Archelaus regni ſocius Charilao, ſolitus eſt de illo dicere quo pacto nõ ſit vir bon' Charilaus, q ne ſce leratis qdẽ moleſtus eſt. Fert enim Charilaus mãſue-tiſsimi fuiſſe ingenii. Hoc mox in catalogo cõmemo rat in diuerſam ſententiã, ac meo iudicio argutiorẽ. Et haud ſcio an in vita Lycurgi, ſuperſit ſyllaba οὐκ. Ad hæc neſcio an Charilaus & Charillus idem ſint. 37

ARCHIDAMIDAS

Archidamidas cuidam in laudem Charilli prædi-canti quod pariter erga cunctos fuiſſet mitis ac man-ſuetus, Et qua fronte laudetur aliquis inquit, q erga ſceleratos ſe mitem præbeat? Perſpexit vir egregius mãſuetudinem cum iuſtitia coniunctam eſſe oporte-re. Alioqui principis in facinoroſos lenitas, qd aliud eſt quàm in bonos crudelitas? 38 Iuſte

Idem cuidam qui vitio vertebat Hecatæo rhetori, qđ adhibitus ad ipſorũ cõuiuiũ nihil dixiſſet, Vide-ris, inqt, mihi neſcire quod is q dicendi nouit artem etiã dicendi norit opportunitatẽ. In ſenatu, in foro in cõcionibus, in legationibus aliiſq; reip. negociis lo-cus eſt oratori, in conuiuiis temulentis, maiore cũ lau de ſilet eruditus quàm loquit. Sic periti bellatoris eſt 39 Silere I tẽpore.

non minus ſcire fugiendi artem q̄ purgandi.

ARCHIDAMVS

Legū autoritas

40 Archidamus Zeuxidami filius, roganti qm̄ eſſent Spartanæ ciuitatis præfecti, leges, inqt, ac legitimi magiſtratus. Grauiter cenſuit in rep. bene inſtituta ſupremā autoritatē eſſe legibus deferendā, nec vlli magiſtratui fas eſſe quicquā cōtra leges publicas tentare.

Artes inutiles

41 Apud hunc quum quidā prædicaret citharœdū, eiuſq; in canendo facultatem admiraretur, heus inquit, vir optime, quid honoris ac præmii abs te ferent boni viri, quum tantopere prędices citharœdum? Recte taxauit non vulgi modo, verū & principum prępoſtera iudicia, qui plerunq; plures faciunt Mimum aut Morionem, q̄ ſapientem fidiq́; conſilii virum citharœdum vero cuius ars non reip. ſed voluptati ſeruit, adeo nō iudicauit prædicandum, vt nec inter bonos viros habendum duceret.

Ars inutilis

42 Ad eum qui ipſi cantorem cōmendare volens dixit, hic eſt, bonus cantor. At apud nos inquit, hic eſt bonum condimentorum artifex, perinde quaſi nihil referret, vtrum quis muſicorū inſtrumentorum ſono, an obſoniis & condimētis voluptatem adferat, Apud Athenienſes cantores erant in ſummo pretio, quum coquis nō haberetur idem honos. Lacedæmoniis vero nihil arcebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad uirtutem accederent.

Cōtinēter

43 Quodā illi pollicente vinū ſuaue, Quorſum, inqt, opus? Quandoquidē & plus abſumetur, & quæ fortes decent viros reddet inutiliora. O veræ maſculinum animum & omnium delittiarum contemptorē.

Solerter

44 Cum Corinthiorum vrbem obſideret, vidit è ſolo mœnibus promixo exilire lepores, moxq́; verſus ad cōmilitones, habemus, inquit, hoſtes expugnatu faciles, quod fortuitu acciderat, veluti in omen rapiēs.

Molles enim ac parũ viros Græci leporis vocabulo notare ſolent, argumento eſt illud è comœdia, Tu te lepus es & pulpamentum quæris?

A duobus inter ſe diſsidentibus delectus arbiter, ambos duxit in Lucum Mineruæ cognomento Chalciœcę ſacrum, ibi exigit ab illis iuſiurandũ, vt ſtarent arbitri iudicio. Id vbi iuraſſent, pronuncio, inquit, ne prius hunc locum exeatis, quàm quod inter vos eſt diſsidii deponatur, & inuicem reconciliemini. Reperit vir ingenioſus quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet, recuſato arbitrio, nec alterũ, è duobus alienaret, ſi pro altero contra alterum tuliſſet ſentẽtiam. Apud Lacedæmonios aũt nefas erat fallere, quicqd in Mineruæ templo promiſſum eſſet. 45 Solerter

Cum Dionyſius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami veſtes ſplendidas multiq; pretii dono miſiſſet, recuſauit accipere dicẽs, Vereor ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudẽs virgines nullo cultu melius ornari, quàm ſimplici. Porrò ſericis, gemmis, & auro dehoneſtari magis quàm ornari, propterea quod veſtium luxus arguit animũ parũ ſobrium, & intuentium animos ad libidinem ſollicitat citius quàm ad honeſtã opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndiq; virgo ſit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis ſignificationem. 46 Seuere

Conſpiciens filium ſuum cum athenienſibus iuueniliter ac temere congredientem, aut viribus, inquit, adde, aut animis adime. Docẽs periculoſam eſſe audaciam, ſi vires non ſuppetant ſpiritibus. 47 Audacia piculoſa

ARCHIDAMVS ALTER

Archidamus Ageſilai filius poſt conflictum apud Cheroneam habitum, quum à Philippo rege Macedonum literas acepiſſet acerbius ſcriptas, hũc in modum reſcripſit. Si metieris vmbram tuam, haudqua- 48 Arrogãtia

quam reperies illam factam maiorem,quàm erat an-
te victoriam.Grauiter admonens non eſſe prudentis
ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere,quum ipſe ſit ni-
hilo maior,Æquum autem eſt,vt homo ſe ſuis ac pro
priis bonis metiatur,potius q̃ externis , quæ fortuna
cum libet dat,quum viſum eſt eripit.

49 Percontanti q̃ ſpacioſam regionẽ obtinerent Spar
Hoc ãte tiatæ,quantam,inquit,haſta poſſũt aſſequi. Alluſum
dictum eſt autem ad menſores agrorum, qui decempedis ar
pag.54. uorum ſpacia metiuntur.
apo.29.

Periandro qui cum eſſet arte medendi celebris &
50 in primis laudatus,carmina ſcriberet infelicia, Quid
Degene inqt,tibi accidit Periander,vt pro eleganti medico,
ratio malus poęta vocari concupiſcas? Notauit hominum
mores,qui res honeſtas aggreſsi degenerant ad ſor-
didiora,quum conſultum ſit vnumquenq; in ea ſe ar
te exercere in qua valet plurimum.

51 In bello quod gerebatur cum Philippo quibuſdã
ſuadentibus.vt procul à patria pugnaret,haud iſtud
Fortiter ſpectandum eſt,inquit,ſed bene pugnantes hoſtibus
erimus ſuperiores. Significans non perinde referre
vbi confligas cum hoſte, vt quàm ſtrennue ſe gerat
dux aut miles in prælio.

52 Cum archadas bello ſuperaſſet, ob id laudatus à
quodam pręſtantius erat inquit, ſi illos prudentia q̃
Victoria viribus ſuperaſſemus.Intellexit dux egregius nullã
ſpecioſa eſſe ſpecioſiorem victoriam,q̃ virtute vincere quum
viribus ſuperemur,& à brutis animantibus.

53 Cum irrupiſſet in Arcadiã, audito quod hoſtibus
breuiter Elei ferrent auxilium,ſcripſit illis huc in modum,Ar
chidamus Eleis, quies bona. Non potuit breuius &
ſuadere quod erat illis commodum, & minari malũ
ſi quid perperam aggrederentur.Decet hęc breuilo-
quentia & Ducem & Laconem.

In bello Peloponeſiaco,ſociis rogantibus, quanta 54
pecunia futura eſſet ſatis ac poſtulantibus vt tributo Belli in-
rum certum modum præſcriberet, Bellū,inquit,non certa
quærit definita. Significans eos qui bellum ſuſcepe-
runt,oportere per omnia ſeruire belli neceſsitatibus,
quarū nullus eſt certus modus,quod variæ ſint bel-
lorum præter expectationem occaſiones.

Vbi vidiſſet iaculum catapulta mittendum id tē-
poris primum ex Sicilia aduectum , exclamans,inqt, 55
Hercules periit viri virtus. Quotiens enim inſtrumē-
tis bellū gerit quæ miſſo telo ſaxóue ꝓcul feriūt,mi Fortiter
nimū intereſt inter fortē virū & ignauū. Verū vbi co-
minus res geritur,tum apparet qui viri ſint,q non.

Quum Græci nollent reſcindere pacta quæ cum
Antigono & Cratero pepigerant,& amplecti liberta 56
tem quā offerebat Archidamus, veriti ne grauiores
eſſent habituri Lacedæmonios q̃ Macedones. Quis, Vafre
inquit ſemp eandem ædit vocē. Cæterū homo mul-
tas hac varias emittit voces,donec,qđ decreuit con
fecerit,hoc dicto ſignificans fallendam eſſe fidem,ſi
qua magna inuitet vtilitas. Nullū aūt eſt animal cui
tā varia vox ſit q̃ homo. Hoc apophthegma videri
poſsit indignū Lacone,niſi poſt integritas eius gen-
tis,barbarorū cōmercio degenerat. Dici poteſt hone
ſtus aliquis vſus eſſe,veluti ſi quis admoneat pro tē-
pore proq; re nata variandū eſſe ſermonis habitum.
Et vbi loquendū ſit ſeuerius,eſt vbi blandius,eſt vbi
magnificentius, eſt vbi ſubmiſſius, eſt vbi iucundi-
us , eſt vbi durius. Id ſi fiat citra perfidiam, pru-
dentia eſt. Porro ouilli mores dicuntur hominum
ſtupidorum , qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis ac-
commodare. Græcorum igitur conſtantiam Archi-
damus ſtultitiæ tribuit, qui propoſita libertate nol-
lent mutare vocem.

ASTYCRATIDAS

57 Aſtycratidas poſteaq̃ Agis ſuperatus eſt apud Megalopolim in prętio aduerſus Antigonum,cuidã dicenti.Quid nũc facturi eſtis ò Lacedæmonii? An Macedonibus ſeruituri? Quid tandem inqt? Num Antigonus vetare poteſt quo minus in pugna pro patria mortẽ oppetamus? Generoſa vox, ſentiens libertatẽ vrbis eſſe vita chariorẽ, nec turpiter occumbere qui pro patria pugnans moritur. Quoniã moriendi poteſtatẽ nullus hoſtis poteſt eripere,quiſquis mortẽ cõtemnit habet quo quum vult,ſemen in libertatem aſſerat. Ea vox arguit egregie fortem animum, ſed cuius exemplum nulli bono ſit imitandum. Fortius eſt diuinam ſeruitutem quãuis duram perferre, q̃ morte finire dolores.Multoq; ſanctius eſt quod docet Socrates,non eſſe fas animam de corporis præſidio decedere in iuſſu imperatoris.

Generoſe

BIAS LACEDÆMONIVS

58 Bias Laconinſidiis circũſeptus ab Iphicrate Athenienſium duce,quum illius milites rogarent quid in eo rerum ſtatu eſſet faciendum, Quid aliud,inquit, niſi vt vos fuemini,ego pugnãdo moriar? Talis erat aĩus Catonis Vticenſis, q cæteris ſuaſit vt ſuæ ſaluti ꝯſulerẽt ipſe ſpõtanea morte turpẽ effugit ſeruitutẽ.

Fortiter

BRASIDAS

59 Braſidas quum murem in caricis cõprehendiſſet. morſus ab eo dimiſit captũ, moxq; ad eos q aderãt, vt nullũ,inqt,eſt animal tã minutũ, quin ſeruari poſſit,modo auſit vlciſci inuadentes. Hoc dicto fortis & aĩoſus dux ſuis animum aduerſus hoſtes addidit.

Solerter

60 In prælio quodam per clypeũ vulneratus, eduxit haſtam è vulnere,& eadem hoſtem interemit q vulnerauerat. Pulcherrimũ eſt inimicum ſuiś ipſius armis opprimere.Hoc apophthegma non eſt.

Cuidam

Cuidã percontanti qũo vulnus accepiſſet, perq̃ ſe 61
ſtiuiter rñdit Prodente me ſcuto. Ita crebro malũ p Lepide
illos venit, quorũ præſidio credimus nos eſſe tutos.

Egreſſus ad bellum hunc in modũ ſcripſit Epho- 62
ris. Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar, teſtatus animum fortiſsimo duce dignũ. Nam euentus homini nõ eſt in manu. Cæterum vbi cecidiſſet in prælio dum Græcos Aſiã incolentes liberat, & id nuntiaturi oratores Lacedæmonem miſsi matrẽ eius Archileonidẽ adiſſent, illa nihil prius rogauit, q̃ an Braſidas honeſte occubuiſſet. Tracibus il- Fortiter
lius virtutem collaudantibus dicentibusq; non eſſe apud Lacedæmonios aliũ illi parem, ignoratis, inqt, hoſpites quales ſint Lacedęmonii. Erat quidem vir bonus Braſidas. cæterum Sparta multos habet illo præſtãtiores. Vtrũ in hac fœmina magis admirari cõuenit, animi ne generoſitatẽ, que de filii morte quod obtigiſſet honeſta gloriandum etiam putaret, tãtum abeſt vt muliebriter defleuerit, an modeſtiam & in patriam affectum, quæ non paſſa ſit ita filiũ prædicari, vt reliquorũ Spartanorũ gloriæ decederet aliqd.

DAMONIDAS

Damonidas quũ à chori magiſtro poſtremũ in cho 63
ro locũ accipiſſet, Euge inquit, Chorage reperiſti quo Habetur
pacto & hic locus quũ per ſe ſit in honoratus fiat ho ãtea ſiſe
norificus. Gñoſus adoleſcẽtis animus, q fiducia ſui, pagina
nõ metuit ne locus abiectior eſſet dedecori, ſed citiꝰ 5.apo.8
futurũ arbitrabaẽ vt p ipſum locus fieret honoratior. Id enim ſæpenumero factũ legimus, vt hois virtus magiſtratui p ſe ꝯtẽpto & humili dignitatẽ cõciliarit.

DAMIS

Damis quum Alexander Magnus per literas petiſ- 64
ſet. vt Lacedæmoniorũ decreto decernerenẽ ipſi di- ambicio
uini honores, & in deorũ numero referreẽ age, inqt, notata

BIBLIOTECA NAZIONALE

concedamus Alexandro ſi velit appellari deus. Vt deſpectim riſit ſtultam principis ambitionem, qui putarit ab iis poſſe creari deos, q̃ ipſi nihil aliud eſſent q̃ homines, aut ſi hoc nō putauit, inſigni ſtultitia falſi nominis vmbra gloriaretur.

DAMINDAS

Mortis contemptus

65 Damindas quum Philippus irrupiſſet in Peloponeſum, & q̃dam ita loqueretur, periculum eſt ne acerba patiantur Lacedæmonii, niſi Philippo reconcilientur, O ſemiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbe accidere, qui mortem contemnimus.

DERCILLIDAS

Generoſe

66 Dercillidas orator miſſus ad Pyrrhū q iam exercitum induxerat in terram Spartanorū, vt cognoſceret quid ſibi vellet, quum Pyrrhus præſcriberet, vt regē ſuum Cleonymū reciperent, alioqui futurum vt intelligerent ſe nihilo cæteris eſſe fortiores, hunc in modum reſpondit, Si deus eſt Cleonymus, non metuimus eum, quippe qui nihil ſceleris cōmiſsimus, Sin homo eſt, nihilo eſt nobis præſtantior. Hoc delemmate taxauit ſuperbas regū minas. Dii qui quos velint poſſunt lædere, nec à quoquā lædi viciſsim, non nocent niſi improbis, homines hominibus ex æquo metuendi ſunt. proinde qui ſuperbe minantur aliis, aut dii ſibi videntur, aut non cogitant id quod minātur aliis in ipſos poſſe recidere.

DEMARATVS

Blandiloquiū

67 Demaratus poſteaquàm cum ipſo colloquiū Orontes habuiſſet aſperius, cuidam dicenti, Aſperius tecum egit Orontes ô Demarate. Nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur hi lædunt, non qui durius cumq; maleuolentia verba faciunt. Intellexit vir prudens nihil eſſe nocentius blandiloquo, quod vt non fallat, reddit hominem

inſolentiorem. At qui ex odio durius loquitur adeo
non lædit, vt interdum proſit etiam, ei præſertim qui
nouit ex inimico decerpere fructum aliquem

Cuidā pcontāti q̄ ob cauſam apud Spartanos, q ſcu- 68
tum abiecıſſent, notarenť ignominia & infami voca
bulo Rhipſaſpides appellarenť, q galeas aut thora-
ces, nō item. Quoniā inquit, hæc ſua ipſorum cauſa
gerunt, ſcutū vero cōmunis exercitus gratia, ſignifi Pubica
cans vnicuiq; pluris eſſe faciendā cōmunem vtilita vtilitas
tem, q̄ propriam. Qui galeam aut thoracem abie-
cit, ſeipſum prodit tantū & exarmat, qui ſcutum abie
cit, prodit vniuerſam phalangem. Nam obtentu cly
peorum tota acies tuta eſt aduerſus hoſtium iacula.

Cū audiret Cantorē quendam oſtentantem artem 69
ſuā, nihil aliud laudis illi tribuit, tantū ait, mihi vide Ars inu-
tur, nō male nugari. Tantus erat cōtēptus artiū, quæ tilis
licet eſſent operoſæ, tamen ſolummodo delinirent
aures, nullam ſeriam vtilitatem adferrent reipub.

In cōſeſſu quodam rogatus, vtrū ob ſtultitiam an 70
ob ſermonis inopiam ſileret, Atqui ſtultus, inquit, ne Silentiū
poſſit quidem ſilere. quidam ob præclarū exiſtimant opportu
nunq̄ ſileant, quum id ſit certiſſimus fatuitatis argu- num
mentum, vt contra ſilentium, vbi loquendi tempus
non eſt, prudentię ſignum eſt.

Cuidā percōtanti quur exularet Sparta quū eſſet 71
rex, quoniā, inquit, leges ſunt in ea potentiores, ſigni Modera
ficans regē apud Lacedæmonios eſſe principē ciui- te
tatis an nō legum dominū, ſed his nō minus obno-
xiū regem q̄ ciues. hoc ipſum laudabat in ſuę gentis
inſtitutis, per quod cogebať exulare. Dedit interim
inſigne moderationis ſpecimē, quo animo ferens ex-
ilium autoritate legum indictum, ne de patria male
loquens nec de legum iniquitatem querens.

Cum Perſa quidam crebris muneribus querū quē 72

Modera- amabat Demaratus, tandem adduxiſſet, atq; id iacti-
te. tans apud illũ dixiſſet, O Lacon uenatus ſum amaſiũ
tuũ, per deos, inquit, non tu ſane venatus es, ſed mer
catus, iu iocum vertens contumeliam, ob quam alii ſo
lent cœlum miſcere terre ſimulq́; ſignificans, nõ eſſe
ſpecioſum pecunia vincere.

73 Perſa qdã à rege defecerat, Is ſuaſu Demarati mu-
Clemen tatus quũ reuertiſſet ad ſuos, tentaretq́; eũ rex, inter
ter ficere, Turpe, inquit, fuerit o rex, ſi cũ hoſtis fuerit nõ
potueris ab eo defectionis pœnas ſumere, nunc ami-
cũ factũ velis occidere. Hoc prudentiſsimo dicto, &
regis indignationem tẽperauit, & eius cui reditũ per
ſuaſerat incolumitati cõſuluit. Vtriq; conſultor vtilis
alteri ne quid indignũ regia manſuetudine cõmitte
ret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruiſſe.

74 Ad eũ vero q apud regem Perſarũ paraſitum age
Modera bat, ac ſubinde in Demarati exiliũ dicteriis ludebat,
te Nõ inqt, amice tecũ pugnaturus ſum. Nã vitæ aciẽ
abſumpſi. Ludens ex ambiguitate vocis τάξις enim
Græce, tum ordinẽ ſonat, tum aciem. Nullus autem
ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt acies, &
ordinem vitæ abſumpſit, qui ex rege factus eſt exul.

EMEREPES

Emerepes Ephorus, ex Phrinidis muſici cithara,
75 nouẽ habente chordas, duas incidit, noli inquiens,
Frugali- deprauare muſicam. Priſci cantores non nouerant
ter niſi ſeptem chordas, qbus aliquid addere, ac muſicã
pro ſimplici reddere operoſiorẽ, iudicabat, artis eſſe
corruptelam. Adeo Lacedęmoniis nulla nõ in re pla
cebat ſimplicitas ac frugalitas.

EPÆNETVS

76 Epænetus dicere ſolitus eſt, mendaces oium ſcelerũ
Menda- & iniuriarum autores eſſe. Ea ſententia nõ diſſonat
cium à literis Hebræorũ, quæ narrant ſerpentis mendacio

primum fores apertas omni vitiorum generi. Mendacium autem nomine continentur, aſſentatores, calumniatores, infidi conſiliarii, peruerſi educatores, qui fontes ſunt ferè malorum omnium qbus ſurſum deorſum turbatur uita mortalium.

EVBOIDAS

Euboidas audiens à quibuſdam prædicari vxores alienas, non approbauit id factum, dicens de moribus ingenioq; vxorum apud exteros nullam omnino faciendam eſſe mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum quid faceret vituperantibus? Prima laus pudititiæ matronalis eſt, nulli notā eſſe præterquam ſuo viro, qui cum cubat. 77 habetur pag. 25. apo. 32.

EVDAMIDAS

78 Eudamidas Archidami filius, Agidis frater, quum audiſſet Xenocratem iam ſenem in academia cum amicis diſputantem, percontatus eſt, quis eſſet ille ſenex, Vbi reſponderat aliquis illum eſſe virum ſapientem, & ex eorum numero qui virturem quærerent. Et quando, inquit, ea vſurus eſt, ſi adhuc quęrit? Viſum eſt Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute diſputare veluti de re controuerſa, quū oporteat à prima ſtatim adoleſcentia habere certiſsima decreta de honeſto impreſſa animo, & ſecundum virtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt philoſophi q magna, contentione inter ipſos de ſummo bono ac malo digladiantur, ne in hoc qdem ſatis conſentientes quid ſit virtus aut beatitudo. Argute

79 Idem audito philoſopho qui diſſeruerat, ſolum ſapientem eſſe bonum belli ducem, Sermo quidem, inquit, mirificus eſt, at q eum dicit fide caret, eo quod illum nunquam circonſonuit tuba, Probauit ſententiam, ſed indicauit neminem cum fide loqui de re q̄ nullo modo ſit expertus. Experiētia

80 Die quodam quũ Xenocrates argumentum quod tractabat diſſerendo abſoluiſſet, iamq́; finem dicen-di feciſſet ſuperuenit Eudamidas, cui, quum comitũ quiſpiam dixiſſet poſteaq̃ nos adſumuſ, tum ille de-ſiit dicere, Recte inquit, ſiquidem ea dixit quæ vo-luit. Rurſus quum alter diceret, bonum erat audire, putans fore vt ſua cauſa iuberet Xenocratem eadẽ de integro diſſerere, Quid, inquit, Eudamidas, ſi ve-

Vrbane

niſſemus ad iam cœnatum, nũ poſtularemus vt cœ-naret iterum? Ciuilitatis erat ꝙ philoſophum ad ite-randam diſputationẽ perpellere noluit, ꝙ ea res nõ caruiſſet tedio dicentis, Laconicæ virtutis erat, quod magis admirabatur præclara facinora deſignantes, q̃ de virtute diſſerentes.

81 Cuidã percontãti quur ciuibus bellũ aduerſus Macedones ſuſcipere volentibus, ipſe autor eſſet quie-ſcendi. Quoniã, inqt, nolo illos mẽdacii arguere, Te-cte ſignificans Spartanos glorioſe magis q̃ ſerio bel-

Ciuilit

lũ poſcere. Eos prodidiſſet Eudamidas, ſi ipſe quoq; bellũ approbaſſet. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent. Nunc efficit, vt per ipſum ſtetiſ-ſe videreſ, quo minus bellum ſuſceptũ eſſet, ac ciui-bus fortitudinis gloriam reliquid integrã quaſi prõ-ptos haberent ad bellandum animos.

82 Cum quidam cõmemorãdo laudem ac throphea quæ Lacedæmonii ex rebus cũ Perſis pręclãre geſtis retuliſſent, hortaretur ad bellum cũ Macedonibus ſu-ſcipiendum, Ignorare mihi videris, inquit iſthuc idẽ eſſe, ac ſi quis deuictis mille ouibus pugnarẽt cũ qn-

Argute

quaginta lupis, ſignificans Perſas & deliciis effœmi-natos, & ob id imbelles nõ fuiſſe difficile uincere. Sed aliud eſt cũ Macedonibus bellacisſima gente rẽ hr̃e. Proinde q ob victorias à Perſis reportas cẽſeret cũ Macedonibus bellũ itẽ ſuſcipiẽdũ, nihilu proba-

bilius diceret, q̃ ſi qs ei quiviciſſet mille oues, diceret aude cũ qnq̃ginta lupis ꝯgredi, q tot oues deuiceris.

83 Rogatus de cãtore quodam, q fœliciter cecinerat qualis ipſi videret, Magnus, inqt in re parua delinitor. Cõtẽpſit opoſam artẽ, cui⁹ nullus erat fruct⁹, præter inanẽ, ac temporariã delectatiunculam aurium. Ars inutilis

84 Cum quiſpiam prædicaret laudes vrbis Athenarũ Quis, inquid, eam ciuitatẽ merito laudet, quã nemo dilexit factus ſeipſo melior? Non iudicauit eam vrbẽ eſſe dignã vlla laudæ, quæ ſic eſſet corrupta deliciis ac vitiis, vt nullus in ea libenter viuẽs euaderet melior, ſed deteriores; oẽs tacite præferens Spartã Athenis in qua qui vixiſſet, efficeretur melior. Integre

85 Argiuo cuidã dicenti Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quod interim degenerẽt à maiorum legibus & inſtitutis, At uos, inqt, quũ Spartam venitis nõ deteriores, ſed meliores euaditis. Dictum retorſit in Argiuũ, Nam hoc dicens magis ſuã gentem vituperauit q̃ Lacedęmoniorum, ſimul indicauit quantoperere referat inter quos viuas. Argute

86 Cũ Alexander in Olympiis præconio ius feciſſet oĩbus exulibus in ſuã cuiq; patriã redeundi, pręterq̃ Thebanis. Infortunatũ quidem inquit præconiũ, ſed vobis o Thebani glorioſum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad conſolandos Thebanos ſic interpretatus eſt vir animi ſolertis. Etenim q permittit exulibus reditum in ſuã patriã, nõ metuit ne moliantur vindictam A Thebanis igitur ſolis metuebat. Argute

87 Rogatus à quodam quã ob cauſam Lacedęmonii priusq̃ irẽt in pręliũ Muſis immolarẽt, quũ illis nihil videretur eſſe cum Marte commercii, Vt rebus, inqt, fortiter geſtis contingat honeſta commemoratio. Bene gerẽdæ rei laudem ſibi tribuebant, vt aũt egregia geſta ſplendidis verbis celebrarentur, hoc à Muſis Generoſe

95 Dicente quodam ideo ſeruari rempub. Spartanã quod reges ſcirent imperare, Imo potius, inqt, quod ciues ſciant parere, inſigni modeſtia regum laudẽ in ciues transferrens. Multam habet momenti principis integritas, ſed multo plus ciuium recta inſtitutio.

96 Cum Pylii decretum ædidiſſent quo Theopompo tribuebantur ſummi honores, reſcripſit, Mediocres honores ipſum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alii ſibi aut vindicant arroganter. aut ambiunt inepte, hoc vltro delatum reiecit, ſimul & ſuam declarans modeſtiam & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimũ. Quin & illud acute perſpexit, quæ ſubito creſcũt in altum, non eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ & cucurbitȩ, cȩterum quæ paulatim augeſcunt, ea ferræ ætatem veluti quercum & buxum.

97 Cuidam oſtendenti ciuitatis ſuæ mœnia, ac pcontanti, num valida & alta viderent̃, minime inquit, ſi quidem ſunt mulierum, ſentiens ciuitatem ſatis munitam eſſe ſi viros habeat, ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta.

Non eſt i grȩco, ſed Philelphus vertit.

98 Vxori obiurganti, quod regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus q̃ accepiſſet, hactenus igitur inquit maius, quod diuturnius. Ita Plutarchus in vita Lycurgi quæ moderata ſunt in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt.

ſapiẽter

THECTAMENES

99 Thectamenes poſteaq̃ Ephori capitis ſententiam in ipſum pronuntiaſſet, abiit ridens, Rogantibus qui aderant, ac etiam contemneret Spartanorum leges, Nequaquã inquit, quin gaudeo potius quod hæc mihi multa ſoluenda eſt quum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiã mutuo acceperim. Vir innocens nõ accuſauit patriæ ſuæ leges, ſed hoc felicitatis eſſe

Mors cõtempta

ſua dicabat, quod mori iuberetur, qui neminẽ ad mor-
tem adegiſſet, nec cuidam deberet vitam niſi ſibi. Fa
cete mortis pœnas vocauit mulctam, rem atrocem
molliori vocabulo ſignans. Iure autem cogitur ſolue
re pecuniam, qui eam vel extorſit ab alio, vel mutuo
ſumpſit. M. Tullius hoc apophthegma ſic vertit Tu
ſcul. quæſt. lib. 1. Cum Lacedæmonius quidam, cuius
ne nomen quidem proditum eſt, mortem tantopere
contempſerit, vt quum ad eam duceretur, damnatus
ab Ephoris, & eſſet vultu hilari atque læto, dixiſſet eiq;
quidam inimicus, Contemnis'ue leges Lycurgi? Re-
ſponderit. Ego vero illi maximam habeo gratiam,
qui me ea pœna mulctauerit, quàm ſine mutatione
& ſine verſura poſſem diſſoluere. O virum Sparta di
gnum, mihi quidem qui tam magno animo fuerit,
innocens damnatus eſſe videatur. Pro διαλύσαντα
Cicero vertiſſe videtur, verſuram. Luſit autem con-
temptu mortis Thectamenes, quaſi mors leuior eſſet
multa, quàm pecuniaria, quod illam quiſque de ſuo
poſſet ſoluere, ob hanc multi cogantur vſuram aut
verſuram facere.

THERYCION

Therycion è Delphis rediens quum videret in 100
Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas. Malos
inquit, o Corinthii portarum cuſtodes vos habet Pe-
loponneſus. Alluſit eo, quod grauiter animaduerti
ſolet in ciues quibus vrbis portæ commiſſæ ſunt, ſi
eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari
merebantur Corinthii, qui totius Peloponneſi por-
tas Philippo prodidiſſent.

HIPPODAMVS

Hippodamus quo tpe. Agis aduerſus Archidamũ
aciẽ iſtructam habebat ſimul cũ Agide iuſſus eſt ire 1
Spartam curaturus, illic ea quibus erat opus. An non

95 Dicente quodam ideo ſeruari rempub. Spartanã quod reges ſcirent imperare, Imo potius, inqt, quod ciues ſciant parere, inſigni modeſtia regum laudẽ in ciues transferrens. Multam habet momenti principis integritas, ſed multo plus ciuium recta inſtitutio.

96 Cum Pylii dceretum ædidiſſent quo Theopompo tribuebantur ſummi honores, reſcripſit, Mediocres honores ipſum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alii ſibi aut vindicant arroganter. aut ambiunt inepte, hoc vltro delatum reiecit, ſimul & ſuam declarans modeſtiam & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimũ. Quin & illud acute perſpexit, que ſubito creſcũt in altum, non eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ & cucurbitę, cęterum quæ paulatim augeſcunt, ea fertæ ætatem veluti quercum & buxum.

97 Cuidam oſtendenti ciuitatis ſuæ mœnia, ac peon tanti, num valida & alta viderenť, minime inquit, ſi quidem ſunt mulierum, ſentiens ciuitatem ſatis munitam eſſe ſi viros habeat, ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta.

Non eſt i gręco, ſed Philelphus vertit.

98 Vxori obiurganti, quod regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus q̃ accepiſſet, hactenus igitur inquit maius, quod diuturnius. Ita Plutarchus inuita Lycurgi quæ moderata ſunt in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt.

ſapiẽter

THECTAMENES

99 Thectamenes poſteaq̃ Ephori capitis ſententiam in ipſum pronuntiaſſet, abiit ridens, Rogantibus qui aderant, ac etiam contemneret Spartanorum leges, Nequaquã inquit, quin gaudeo potius quod hæc mihi multa ſoluenda eſt quum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiã mutuo acceperim. Vir innocens nõ accuſauit patriæ ſuæ leges, ſed hoc felicitatis eſſe

Mors cõtempta

iudicabat,quod mori iuberetur,qui neminẽ ad mortem adegiſſet,nec cuidam deberet vitam niſi ſibi. Facete mortis mœnas vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo ſignans. Iure autem cogitur ſoluere pecuniam,qui eam vel extorſit ab alio, vel mutuo ſumpſit. M. Tullius hoc apophthegma ſic vertit Tuſcul.quæſt.lib.1. Cum Lacedæmonius quidam,cuius ne nomen quidem proditum eſt, mortem tantopere contempſerit,vt quum ad eam duceretur, damnatus ab Ephoris,& eſſet vultu hilari atq; læto,dixiſſet eiq; quidam inimicus,Contemnis'ue leges Lycurgi? Reſponderit. Ego vero illi maximam habeo gratiam, qui me ea pœna mulctauerit, quàm ſine mutatione & ſine verſura poſſem diſſoluere. O virum Sparta dignum, mihi quidem qui tam magno animo fuerit, innocens damnatus eſſe videatur. Pro διαιτίσαντα Cicero vertiſſe videtur, verſuram. Luſit autem contemptu mortis Thectamenes,quaſi mors leuior eſſet mulcta, quàm pecuniaria,quod illam quiſque de ſuo poſſet ſoluere, ob hanc multi cogantur vſuram aut verſuram facere.

THERYCION

Therycion è Delphis rediens quum videret in Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas. Malos 100
inquit,o Corinthii portarum cuſtodes vos habet Pelopennefus. Alluſit eo, quod grauiter animaduerti ſolet in ciues quibus vrbis portæ commiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur Corinthii, qui totius Peloponneſi portas Philippo prodidiſſent.

HIPPODAMYS

Hippodamus quo tpe. Agis aduerſus Archidamũ aciẽ iſtructam habebat ſimul cũ Agide iuſſus eſt ire 1
Spartam curaturus,illic ea quibus erat opus. An non

inquit, honeſtius eſt vt pro Sparta forte bonumq̃ virum præſtans mortem oppetã? Ac poſt ſumptis armis, ſtansq; regi ad dextram pugnando interiit. Conſultum volebant illius ſenectuti, quæ viribus defecta in bello non ita multum eſſet habitura momenti, in patria futura non nulli vſui, excefferat enim annum octogeſimum, at ipſe ſibi non indulſit.

Mors contempta

HIPPOCRATIDAS

2 Hippocratidas acceptis literis à Cariæ ſatrapa in quibus continebat, Lacedæmoniũ quendam quum fuiſſet conſcius inſidiarũ, quas quidam ipſi ſtruxerãt, nõ indicaſſe rem, ſed ſilentio texiſſe ſimulq; rogabat ſatrapas quid de illo facturus eſſet, reſpondit hunc in modũ, Si quõ magno beneficio, illum affeciſti, interfice, ſin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidoloſum. Ingratitudinem erga bene meritũ cenſuit morte plectendam. Cæterum quód eſſet non per malitiam, ſed per formidoloſitatem commiſſum, ei ſatis ſupplici iudicabat exilium. Non enim ipſe ſtruxerat inſidias, ſed ſibi metuens non prodidit.

Moderate

3 Huic quũ aliqñ fuiſſet obuius adoleſcens quẽ amator ſequebatur, erubeſcenti adoleſcentulo, Cũ his inquit oportet ambulare, cum quibus conſpectus non mutes colorem, Docuit ex improbis cõuictoribus nihil capi fructus, niſi probrum & ignominiam.

Pudice

CALLICRATIDAS

4 Callicratidas claſsis præfectus, à Lyſandri amicis ſollcitatus, vt vnũ quẽdã ex inimicorũ numero permitteret ipſis interimere, & acceperet talẽta quinquaginta, tametſi vehementer opus haberet pecuniis ad ſoluendum nautis haud ſtipendium, haud tamen cõceſsit, Ad quum Clander q erat illi à conſiliis dixiſſet, accepiſſem ſi fuiſſem Callicratidas, Et ego, inquit, ſi fuiſſẽ Cleãder Mira ducis integritas q̃ nulla pecu-

Iuſte

nia licet neceſſaria, vel ad hoc corrũpi quiuerit, vt in vnũ hoiem pateref aliqd iniquũ fieri, ſimulq; monuit i oi actione ſpectandũ eſſe decorũ pſonæ. Quod forte decuiſſet Cleandrum, nõ decuiſſet Callicratidem. Quod deceret plebeium, nõ ſemper decet principẽ.

Idem profectus Sardeis ad Cyrum iuniorẽ, quo tũ Lacedæmonii in bellicis ſocio vtebantur, petiturus pecunias rei nauali neceſſarias, primo ſtatim die iuſſit renunciari ſe cũ Cyro velle colloqui. Quem vt audit bibere, expectabo inquit donec biberit. Ac tũ quidem abiit, quoniã intellexit eo die non poſſe dari cõueniendi regis copiam, ne parum ciuilis haberetur. Poſtero vero quum iterum audiſſet illum bibere, nec ſe admitti ad colloquiũ, dixit ita curam habendã pecuniarum, vt ne quid tamen committeret Sparta indignum moxq; inde receſsit Epheſum, multa imprecatus mala iis, q primi à barbaris fuiſſent ludibrio habiti, eosq; ſua patientia docuiſſent illos fiducia diuitiarum alliis illudere. Iurauitq; apud comites ſeſe vt primũ Spartã rediſſet, nihil non facturũ, vt Græcos inter ſe ↄciliaret, quo barbaris fierent magis formidabiles, deſinerentq; illius regis viribus inter ſeſe pugnantes egere. Quid non & faciunt & patiuntur homines vbi pecuniarum vrget inopia? Ad generoſa Spartani mens maluit pecuniã negligere, q̃ effœminati regis tertio pati faſtidium, quũ alii leuioribus de caſis æquo animo ferant, ſi vel poſt totos ſex menſes admittantur ad regis colloquiũ. Deinde nihil imprecatus eſt ipſis barbaris aut regi, ſed iis indignabatur, qui primi ſua tolerantia docuiſſent eos ob obulentiã tantas criſtas ſumere. Nã ſi fuiſſent oẽs quales erant Spartani, opũ ac voluptatum contemptores, nunquã ad tantam inſolentiam veniſſent barbari. Poſtremo ſingularis erat prudentiæ, qđ perſpexit Græcos non ter

C A Oſa Pruden

alia magis ratione poſſe barbaris reddi formidabiles quàm ſi poſſitis inteſtinis ſimultatibus mutuam inter ſe concordiam ſancirent.

6 Interrogatus quod genus homies eſſent Iones, Liberi inquit mali, ſed ſerui boni, ſignificans illos neſcire imperare ac libertate vti, ſed ſeruitutem æquo animo ferre, videlicet referendos ad ſecũdum hominũ genus iuxta diſtinctionem Heſiodi, qui per ſe quidẽ non ſapiunt, ſed parent recte ſapienti.

7 Cũ Cyrus ſtipendium miſiſſet militibus Callicratidi ſeorſim xenia, amicitiæ monumenta, Stipendium qdem accepit, xenia vero remiſit, negans ſibi cũ ipſo priuatam habendam amicitiam, ſed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eandem illi ſecum quoq; intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totius ad reipub. comoda ſpectabat.

Simile ante habetur pag. 15. apo. 67.

8 Apud Arginuſas quũ eſſet nauali pugna cõflicturus, atq; Hermon nauclerus diceret, bonũ eſſe ab eo loco ſoluere, qđ Athenienſiũ triremes numero lõge plures eſſent. Quid inqt tũ poſtea? Atq fugere ignominioſum eſt Spartæ ac damnoſum, cõtra manentẽ aut mori, aut vincere honeſtiſsimũ. Gloriã vitę anteпоſuit, ſed publicam gentis, non priuatam ſuam.

mors cõtempta

9 Ante conflictum peracto ſacrificio, quum aruſpex nuntiaret ex incẽſis, exercitui quidem portendi victoriam ſed imperatori mortẽ nihil expauefactus. Haud penes vnum, inquit, ſunt res Spartę, Me ſiquidem mortuo nihilo deterius habitura eſt patria, ſed ſi ceſſero hoſtibus aliquid decedet patriæ. Itaq; quũ Cleãdrum pro ſe ducem deſignaſſet, naualem pugnam aggreſſus eſt ac pugnando interiit.

mors cõtempta

CLEARCHVS

10 Clearchus militũ auribus ſubinde ſolet inculcare, Militu magis eſſe metuẽdũ imperatorẽ ꝙ hoſtẽ, quæ

vox mortē minabat militi, q parū grauiter ſe geſſiſſet in prælio. Honeſtius aūt eſt cum laude vitā impendere patriæ q̄ cum dedecore pœnæ. Hoc dictū non quiuis milites laturi ſint, ſed hi facile ferebāt, quibus matres domi ſolent edicere, vt aut victores cum armis redirent, aut mortui in armis referrentur.

CLEOMBROTVS

Cleombrotus Pauſaniæ, filius cum hoſpes qdam controuerſiam haberet cū patre de virtute tantiſper inquit pater eſt te præſtātior, quo ad tu quoq; genueris. Ciuiliter deterruit hominem à contentione, quod pater vel hoc nomine ſuperior eſſet, quod filium dediſſet patriæ, quum ille nondum pater eſſet. 11 Vrbane

CLEOMENES

Cleomenes Anaxādridæ filius, dicere ſolet Homerū eſſe poetā ciuiū Lacedęmoniorum, Heſiodū vero Helotū, hoc eſt ſeruorum, quod ille docuiſſet qūo gerendum ſit bellum, qūo colendi agri. Nam vt ante dictum eſt, Lacedæmonii tantum ad bellicas res inſtituebantur, ecq; humiliores operas, & artes manuarias ſeruis committebant, quos illi vocant Helotes. 12 Argute

Idem cum Argiuis ſeptem d erū pactus inducias quum obſeruans deprehendiſſet illos tertia nocte indulgere ſomno, fiducia videlicet induciarum, adortus eſt, eos & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterū quum illi probro daretur violata iuſiurandi fides, De diebus, inqt, pactus ſum, noctes nō additæ in iureiurando. Quanquam, & alioqui, quiquid mali quis fecerit hoſtibus, id & apud deos & apud homines habetur iuſtitia præſtantius. Verum huic magnificæ voci non reſpondit euentus. Nam & vrbe cuius gratia violarat conuenta, fruſtratus eſt, eo quod mulieres detractis è templis deorum armis illum vltæ ſunt, perinde quaſi diis ipſis quos cōtēpſerat pœnas 13 Vafre

concedamus Alexandro ſi velit appellari deus. Vt deſpectim riſit ſtultam principis ambitionem, qui pu tarit ab iis poſſe creari deos, q ipſi nihil aliud eſſent q̃ homines, aut ſi hoc nõ putauit, inſigni ſtultitia fal ſi nominis vmbra gloriaretur.

DAMINDAS

65 Damindas quum Philippus irrupiſſet in Pelopo-neſum, & qdam ita loqueretur, periculum eſt ne acer ba patiantur Lacedęmonii, niſi Philippo reconcilien tur, O ſemiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbe acci dere, qui mortem contemnimus.

Mortis contem ptus

DERCILLIDAS

66 Dercillidas orator miſſus ad Pyrrhũ q iam exerci tum induxerat in terram Spartanorũ, vt cognoſceret quid ſibi vellet, quum Pyrrhus præſcriberet, vt regẽ ſuum Cleonymũ reciperent, alioqui futurum vt intel ligerent ſe nihilo cæteris eſſe fortiores, hunc in mo-dum reſpondit, Si deus eſt Cleonymus, non metui-mus eum, quippe qui nihil ſceleris cõmiſsimus; Sin homo eſt, nihilo eſt nobis prętantior. Hoc delemma te taxauit ſuperbas regũ minas. Dii qui quos velint poſſunt lædere, nec à quoquã lædi viciſsim, non no-cent niſi improbis, homines hominibus ex æquo me tuendi ſunt. proinde qui ſuperbe minantur aliis, aut dii ſibi videntur, aut non cogitant id quod minãtur aliis in ipſos poſſe recidere.

Genero ſe

DEMARATVS

67 Demaratus poſteaquàm cum ipſo colloquiũ Oron tes habuiſſet aſperius, cuidam dicenti, Aſperius te-cum egit Orontes ô Demarate. Nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur hi lædunt, non qui durius cumq; maleuolentia verba faciunt. Intellexit vir prudens nihil eſſe nocentius blandiloquio, quod vt non fallat, reddit hominem

Blandi-loquiũ

inſolentiorem. At qui ex odio durius loquitur adeo non lædit, vt interdum proſit etiam, ei præſertim qui nouit ex inimico decerpere fructum aliquem.

Cuidã pcontãti q̃ ob cauſam apud Spartanos, q ſcutum abieciſſent, notarent̃ ignominia & infami voca bulo Rhipſaſpides appellarent̃, q galeas aut thoraces, nõ item. Quoniã inquit, hæc ſua ipſorum cauſa gerunt, ſcutũ vero cõmunis exercitus gratia, ſignificans vnicuiq; pluris eſſe faciendã cõmunem vtilitatem, q̃ propriam. Qui galeam aut thoracem abiecit, ſeipſum prodit tantũ & exarmat, qui ſcutum abiecit, prodit vniuerſam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta eſt aduerſus hoſtium iacula. 68 Pubica vtilitas

Cũ audiret Cantorẽ quendam oſtentantem artem ſuã, nihil aliud laudis illi tribuit, tantũ ait, mihi videtur, nõ male nugari. Tantus erat cõtẽptus artiũ, quæ licet eſſent operoſæ, tamen ſolummodo delinirent aures, nullam ſeriam vtilitatem adferrent reipub. 69 Ars inutilis

In cõſeſſu quodam rogatus, vtrũ ob ſtultitiam an ob ſermonis inopiam ſileret, Atqui ſtultus, inquit, ne poſſit quidem ſilere. quidam ob præclarũ exiſtimant nunq̃ ſileant, quum id ſit certiſſimus fatuitatis argumentum, vt contra ſilentium, vbi loquendi tempus non eſt, prudentię ſignum eſt. 70 Silentiũ opportunum

Cuidã percõtanti quur exularet Sparta quũ eſſet rex, quoniã, inquit, leges ſunt in ea potentiores, ſignificans regẽ apud Lacedæmonios eſſe principẽ ciuitatis an nõ legum dominũ, ſed his nõ minus obnoxiũ regem q̃ ciues. hoc ipſum laudabat in ſuę gentis inſtitutis, per quod cogebat̃ exulare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimẽ, quo animo ferens exilium autoritate legum indictum, ne de patria male loquens nec de legum iniquitatem querens. 71 Moderate

Cum Perſa quidam cerebris muneribus quetũ quẽ 72

Modera te, amabat Demaratus, tandem adduxiſſet, atq; id iacti tans apud illũ dixiſſet, O Lacon uenatus ſum amaſiũ tuũ, per deos, inquit, non tu ſane venatus es, ſed mer catus, iu iocum vertens contumeliam, ob quam alii ſo lent cœlum miſcere terre ſimulq; ſignificans, nõ eſſe ſpecioſum pecunia vincere.

73 Clemen ter. Perſa qdã à rege defecerat, Is ſuaſu Demarati mu tatus quũ reuertiſſet ad ſuos, tentaretq; eũ rex, inter ficere, Turpe, inquit, fuerit o rex, ſi cũ hoſtis fuerit nõ potueris ab eo defectionis pœnas ſumere, nunc ami cũ factũ velis occidere. Hoc prudentiſsimo dicto, & regis indignationem tẽperauit, & eius cui reditũ per ſuaſerat incolumitati cõſuluit. Vtriq; conſultor vtilis alteri ne quid indignũ regia manſuetudine cõmitte ret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruiſſe.

74 Modera te. Ad eũ vero q apud regem Perſarũ paraſitum age bat, ac ſubinde in Demarati exiliũ dicteriis ludebat, Nõ inqt, amice tecũ pugnaturus ſum. Ná vitæ aciẽ abſumpſi. Ludens ex ambiguitate vocis τάξις enim Græce, tum ordinẽ ſonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt acies, & ordinem vitæ abſumpſit, qui ex rege factus eſt exul.

EMEREPES

Emerepes Ephorus, ex Phrinidis muſici cithara,

75 Frugali ter. nouẽ habente chordas, duas incidit, noli inquiens, deprauare muſicam. Priſci cantores non nouerant niſi ſeptem chordas, qbus aliquid addere, ac muſicã pro ſimplici reddere operoſiorẽ, iudicabat, artis eſſe corruptelam. Adeo Lacedęmoniis nulla nõ in re pla cebat ſimplicitas ac frugalitas.

EPÆNETVS

76 Menda cium. Epænetus dicere ſolitus eſt, mendaces oium ſcelerũ & iniuriarum autores eſſe. Ea ſententia nõ diſſonat à literis Hebræorũ, quæ narrant ſerpentis mendacio

primum fores apertas omni vitiorum generi. Mendacium autem nomine continentur, aſſentatores, calumniatores, infidi conſiliarii, peruerſi educatores, qui fontes ſunt ferè malorum omnium qbus ſurſum deorſum turbatur uita mortalium.

EVBOIDAS

Euboidas audiens à quibuſdam prædicari vxores 77
alienas, non approbauit id factum, dicens de moribus ingenioq; vxorum apud exteros nullam omnino faciendam eſſe mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum quid faceret vituperantibus? Prima laus pudititiæ matronalis eſt, nulli notā eſſe prçterquam ſuo viro, qui cum cubat.

habetur pag. 25. apo. 32.

EVDAMIDAS

Eudamidas Archidami filius, Agidis frater, quum 78
audiſſet Xenocratem iam ſenem in academia cum amicis diſputantem, percontatus eſt, quis eſſet ille ſenex, Vbi reſponderat aliquis illum eſſe virum ſapientem, & ex eorum numero qui virturem quærerent. Et quando, inquit, ea vſurus eſt, ſi adhuc quçrit? Viſum eſt Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute diſputare veluti de re controuerſa, quū oporteat à prima ſtatim adoleſcentia habere certiſsima decreta de honeſto impreſſa animo, & ſecundum virtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt philoſophi q magna, contentione inter ipſos de ſummo bono ac malo digladiantur, ne in hoc qdem ſatis conſentientes quid ſit virtus aut beatitudo.

Argute

Idem audito philoſopho qui diſſeruerat, ſolum ſa- 79
pientem eſſe bonum belli ducem, Sermo quidem, inquit, mirificus eſt, at q eum dicit fide caret, eo quod illum nunquam circonſonuit tuba, Probauit ſententiam, ſed indicauit neminem cum fide loqui de re q̄ nullo modo ſit expertus.

Experiētia

80 Die quodam quũ Xenocrates argumentum quod tractabat diſſerendo abſoluiſſet, iamq́; finem dicen-di feciſſet superuenit Eudamidas, cui, quum comitũ quiſpiam dixiſſet poſteaq̃ nos adſumus, tum ille de-ſiit dicere, Recte inquit, ſiquidem ea dixit quæ vo-luit. Rurſus quum alter diceret, bonum erat audire, putans fore vt ſua cauſa iuberet Xenocratem eadẽ de integro diſſerere, Quid, inquit, Eudamidas, ſi ve-niſſemus ad iam cœnatum, nũ poſtularemus vt cœ-

Vrbane naret iterum? Ciuilitatis erat ꝙ philoſophum ad ite-randam diſputationẽ perpellere noluit, ꝙ ea res nõ caruiſſet tedio dicentis, Laconicæ virtutis erat, quod magis admirabatur præclara facinora deſignantes, q̃ de virtute diſſerentes.

Cuidã percontãti quur ciuibus bellũ aduerſus Ma-

81 cedones ſuſcipere volentibus, ipſe autor eſſet quie-ſcendi. Quoniã, inqt, nolo illos mẽdacii arguere, Te-cte ſignificans Spartanos glorioſe magis q̃ ſerio bel-

Ciuilit lũ poſcere. Eos prodidiſſet Eudamidas, ſi ipſe quoq; bellũ approbaſſet. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent. Nunc efficit, vt per ipſum ſtetiſ-ſe videret, quo minus bellum ſuſceptũ eſſet, ac ciui-bus fortitudinis gloriam reliquid integrã quaſi prõ-ptos haberent ad bellandum animos.

Cum quidam cõmemorãdo laudem ac throphea

82 quæ Lacedæmonii ex rebus cũ Perſis prǽclãre geſtis retuliſſent, hortaretur ad bellum cũ Macedonibus ſu-ſcipiendum, Ignorare mihi videris, inquit iſthuc idẽ eſſe, ac ſi quis deuictis mille ouibus pugnarẽt cũ qn-

Argute quaginta lupis, ſignificans Perſas & deliciis effœmi-natos, & ob id imbelles nõ fuiſſe difficile uincere. Sed aliud eſt cũ Macedonibus bellacisſima gente rẽ hr̃e. Proinde q ob victorias à Perſis reportas cẽſeret cũ Macedonibus bellũ itẽ ſuſcipiẽdũ, nihilu proba-

bilius diceret, q̃ ſi qs ei quivicisſet mille oues, diceret aude cũ qnq̃ginta lupis ꝑgredi, q tot oues deuiceris.

Rogatus de cãtore quodam, q fœliciter cecinerat 83
qualis ipſi videref, Magnus, inqt in re parua delinitor. Cõtẽpſit opoſam artẽ, cui⁹ nullus erat fruct⁹, præter inanẽ, ac temporariã delectatiunculãm aurium. Ars inutilis

Cum quiſpiam prædicaret laudes vrbis Athenarũ 84
Quis, inquid, eam ciuitatẽ merito laudet, quã nemo dilexit factus ſeipſo melior? Non iudicauit eam vrbẽ eſſe dignã vlla laudæ, quæ ſic eſſet corrupta deliciis ac viciis, vt nullus in ea libenter viuẽs euaderet melior, ſed deteriores; oẽs tacite præferens Spartã Athenis in qua qui vixiſſet, efficeretur melior. Integre

Argiuo cuidã dicenti Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quod interim degenerẽt à 85
maiorum legibus & inſtitutis, At uos, inqt, quũ Spartam venitis nõ deteriores, ſed meliores euaditis. Dictum retorſit in Argiuũ, Nam hoc dicens magis ſuã gentem vituperauit q̃ Lacedęmoniorum, ſimul indicauit quantoperere referat inter quos viuas. Argute

Cũ Alexander in Olympiis præconio ius feciſſet 86
oĩbus exulibus in ſuã cuiq; patriã redeundi, prçterq̃ Thebanis. Infortunatũ quidem inquit præconiũ, ſed vobis o Thebani glorioſum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad conſolandos Thebanos ſic interpretatus eſt vir animi ſolertis. Etenim q permittit exulibus reditum in ſuã patriã, nõ metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur ſolis metuebat. Argute

Rogatus à quodam quã ob cauſam Lacedęmonii 87
priusq̃ irẽt in prçliũ Muſis immolarẽt, quũ illis nihil videretur eſſe cum Marte commercii, Vt rebus, inqt, fortiter geſtis contingat honeſta commemoratio. Bene gerẽdæ rei laudem ſibi tribuebant, vt aũt egregia geſta ſplendidis verbis celebrarentur, hoc à Muſis Generoſe

eloquentiæ præſidibus petendū iudicarūt, eo qđ ipſi negligerēt eloquentiæ ſtudiū, ſimul admonebat nō expetendam honorificam memoriam, niſi recte factis promeritam.

EVRYCRATIDAS

88 Eurycratidas Anaxādridæ filius, percōtanti quur Ephori per ſingulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent, Vt inter hoſtes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore reipub. diſcrimine pacta violantur in bellis, ſed illic quoq; violantur ab his qui domi conſueuerint fallere,

HERONDAS

89 Herondas quū eſſet Athenis audiſſetq; quendam iudiciū ſententia dānatū de crimine ocii, q mœſtus incederet, & ab amicis mœſtis deduceret, iuſſit ſibi
Genero ſe cōmōnſtrari eum q in cauſa liberali, reus perageretur. Locedæmonii quicqd erat ſordidarū artiū, non p ciues, ſed p Helotas mancipia exerceri volebant, eoq; mirabatur Herondas, ob id quenquā vocari in ius, quod ſeruilia nō exerceret, ibiq; pro crimine haberi, quod Lacedæmone iudicaretur honeſtū ac libere.

THEARIDAS

90 Calūnia Thearidas quū gladiū cote acueret, rogatus à quo piā nū eſſet acutus, acutior, inqt calūnia, grauiter innuens rē oīum rerum nocentiſsimā eſſe calumniam.

THEMISTEAS

91 Themiſteas quū eſſet vates prędixit Leonidę re-
Humaniter gi futurā apud Thermopylas internitionem, tū ipſius, tum cōmilitonū eius. Itaq; quū à Leonida Lace-
Fortiter dæmonem mitteretur, hoc quidem titulo, vt renunciaret euentura, ſed re vera ne ſimul cum aliis periret, non ſuſtinuit ire, dicens, vt pugnarem huc miſſus ſum, nō vt ferem nuncia. Quis non admiretur in vate tam præſentē animū? Pręuidit exitium, nec euita-

re voluit, quum id liceret honeſto titulo. Admirabilis etiam fuit Leonidæ moderatio, q vati triſtia nuncianti non tantũ non ſuccenſuit, vt principũ vulgus ſolet, ſed & vitæ & famæ illius c onſultum voluit.

THEOPOMPVS

Theopompus interrogati quo pacto quis regnũ tuto poſsit tueri, Si, inquit, amicis ꝯcedat iuſtã libertatẽ pro viribus interim aduigilans ne ſubditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit quod amicis nihil nõ permitterent, ciues iniuria affectos negligerẽt Hic tẽperantia adhibẽda eſt, vt princeps nec amicos alienet tyrãnica ſęuitia nec patiat̃ illos regia familiaritate abuti ad qduis audendũ pręter ius aduerſus plebeios, q nimiũ iritati ſæpe reges ſuos excuſſerũt. 92 Moderate

Hoſpiti cuidam iactanti quod apud Theopõpi ciues, philolacon, hoc eſt Laconũ amans diceretur, pręſtaret, inquit, ſi φιλοπολίτης ideſt ciuium amans diceris, potiuſq̃ Laconũ. Alter expectabat vt ſibi pro ſtudio erga Lacones agerentur gratiæ., At ille notauit hoſpitem, qui alienæ ciuitatis ſtudioſus haberi mallet q̃ ſuæ, quum prima charitas debeatur patriæ. Porrò quiſquis alienam rempub. vehementer adamat, ſuam quodammodo vituperat. 93 Argute

Huic ſimile eſt illud, Cũ legatus ab Helide miſſus diceret ſibi ob id à ciuibus legationẽ cõmiſſam, qđ vnus Laconicam vitam admiraretur, rogauit hominem vtrum meliorem duceret vitam aliorũ ciuiũ, an ſuã ipſius. Cum is reſpondiſſet ſuã ipſius, Qui poteſt inqt, igit̃ iſta ciuitas ſeruari in qua quũ multi ſint, vnꝰ tantũ bonus eſt? Salſe taxauit oratoris imprudẽtiã, q Lacedæmonios ac ſeſe laudarit cũ ſuorũ ciuiũ vituperatione. Probabat Lacedæmoniorũ mores, ſed ſolus Helidenſiũ, reſtabat igitur vt apud Helidẽſes nõ eſſet niſi vnus vir bonus, cui placerent honeſta. 94 Argute

95 Dicente quodam ideo ſeruari rempub. Spartanā quod reges ſcirent imperare, Imo potius, inqt, quod ciues ſciant parere, inſigni modeſtia regum laudē in ciues transferrens. Multam habet momenti principis integritas, ſed multo plus ciuium recta inſtitutio.

96 Cum Pylii dceretum ædidiſſent quo Theopompo tribuebantur ſummi honores, reſcripſit, Mediocres honores ipſum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alii ſibi aut vindicant arroganter. aut ambiunt inepte, hoc vltro delatum reiecit, ſimul & ſuam declarans modeſtiam & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimū. Quin & illud acute perſpexit, quę ſubito creſcūt in altum, non eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ & cucurbitę, cęterum quæ paulatim augeſcunt, ea ſerræ ætatem veluti quercum & buxum.

97 Cuidam oſtendenti ciuitatis ſuæ mœnia, ac pcon tanti, num valida & alta viderenť, minime inquit, ſi quidem ſunt mulierum, ſentiens ciuitatem ſatis munitam eſſe ſi viros habeat, ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta.

Non eſt i gręco, ſed Philelphus vertit.

98 Vxori obiurganti, quod regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus q̄ accepiſſet, hactenus igitur inquit maius, quod diuturnius. Ita Plutarchus inuita Lycurgi quæ moderata ſunt in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt.

ſapiēter

THECTAMENES

99 Thectamenes poſteaq̄ Ephori capitis ſententiam in ipſum pronuntiaſſet, abiit ridens, Rogantibus qui aderant, ac etiam contemneret Spartanorum leges, Nequaquā inquit, quin gaudeo potius quod hæc mihi multa ſoluenda eſt quum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiā mutuo acceperim. Vir innocens nō accuſauit patriæ ſuæ leges, ſed hoc felicitatis eſſe

Mors cō tempta

iudicabat, quod mori iuberetur, qui neminẽ ad mortem adegiſſet, nec cuidam deberet vitam niſi ſibi. Facete mortis pœnas vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo ſignans. Iure autem cogitur ſoluere pecuniam, qui eam vel extorſit ab alio, vel mutuo ſumpſit. M. Tullius hoc apophthegma ſic vertit Tuſcul. quæſt. lib. 1. Cum Lacedæmonius quidam, cuius ne nomen quidem proditum eſt, mortem tantopere contempſerit, vt quum ad eam duceretur, damnatus ab Ephoris, & eſſet vultu hilari atq; læto, dixiſſet eiq; quidam inimicus, Contemnis' ue leges Lycurgi? Reſponderit. Ego vero illi maximam habeo gratiam, qui me ea pœna mulctauerit, quàm ſine mutatione & ſine verſura poſſem diſſoluere. O virum Sparta dignum, mihi quidem qui tam magno animo fuerit, innocens damnatus eſſe videatur. Pro δικατίσαντα Cicero vertiſſe videtur, verſuram. Luſit autem contemptu mortis Thectamenes, quaſi mors leuior eſſet multa, quàm pecuniaria, quod illam quiſque de ſuo poſſet ſoluere, ob hanc multi cogantur vſuram aut verſuram facere.

THERYCION

Therycion è Delphis rediens quum videret in 100
Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas. Malos inquit, o Corinthii portarum cuſtodes vos habet Peloponneſus. Alluſit eo, quod grauiter animaduerti ſolet in ciues quibus vrbis portæ commiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur Corinthii, qui totius Peloponneſi portas Philippo prodidiſſent.

HIPPODAMVS

Hippodamus quo tpe. Agis aduerſus Archidamũ 1
aciẽ iſtructam habebat ſimul cũ Agide iuſſus eſt ire Spartam curaturus, illic ea quibus erat opus. An non

inquit, honeſtius eſt vt pro Sparta forte bonumq́;
Mors virum præſtans mortem oppetã? Ac poſt ſumptis ar-
contem mis,ſtansq́; regi ad dextram pugnando interiit. Con
pta ſultum volebant illius ſenectuti, quæ viribus defecta
in bello non ita multum eſſet habitura momenti, in
patria futura non nulli vſui, exceſſerat enim annum
octogeſimum, at ipſe ſibi non indulſit.

HIPPOCRATIDAS

2 Hippocratidas acceptis literis à Cariæ ſatrapa in
quibus continebatur, Lacedæmoniũ quendam quum
fuiſſet conſcius inſidiarũ,quas quidam ipſi ſtruxerãt,
nõ indicaſſe rem,ſed ſilentio texiſſe ſimulq́; rogabat
ſatrapas quid de illo facturus eſſet,reſpondit hunc in
modũ,Si quõ magno beneficio,illum affeciſti,interfi
ce,ſin minus,eiice è regione,vt ad virtutem formi-
Modera doloſum.Ingratitudinem erga bene meritũ cenſuit
te morte plectendam. Cæterum quod eſſet non per ma
litiam,ſed per formidoloſitatem commiſſum, ei ſatis
ſupplici iudicabat exilium. Non enim ipſe ſtruxerat
inſidias, ſed ſibi metuens non prodidit.

3 Huic quũ aliquã fuiſſet obuius adoleſcens quẽ ama
tor ſequebatur, erubeſcenti adoleſcentulo,Cũ his in
Pudice quit oportet ambulare, cum quibus conſpectus non
mutes colorem, Docuit ex improbis cõuictoribus ni
hil capi fructus,niſi probrum & ignominiam.

CALLICRATIDAS

4 Callicratidas claſsis præfectus, à Lyſandri amicis
ſollcitatus,vt vnũ quædã ex inimicorũ numero per-
mitteret ipſis interimere,& acceperet talẽta quinqua
ginta,tametſi vehementer opus haberet pecuniis ad
ſoluendum nautis haud ſtipendium,haud tamen cõ
ceſsit,Ad quum Clander q erat illi à conſiliis dixiſ-
Iuſte ſet,accepiſſem ſi fuiſſem Callicratidas,Et ego,inquit,
ſi fuiſſẽ Cleãder Mira ducis integritas q̃ nulla pecu-

nia licet neceſſaria, vel ad hoc corrũpi quiuerit, vt in vnũ hoiem pateref aliqd iniquũ fieri, ſimulq́; monuit i oi actione ſpectandũ eſſe decorũ pſonæ. Quod for te decuiſſet Cleandrum, nõ decuiſſet Callicratidem. Quod deceret plebeium, nõ ſemper decet principẽ.

Idem profectus Sardeis ad Cyrum iuniorẽ, quo tũ Lacedæmonii in bellicis ſocio vtebantur, petiturus pecunias rei nauali neceſſarias, primo ſtatim die iuſ ſit renunciari ſe cũ Cyro velle colloqui. Quem vt au dit bibere, expectabo inquit donec biberit. Ac tũ qui dem abiit, quoniã intellexit eo die non poſſe dari cõ ueniendi regis copiam, ne parum ciuilis haberetur. Poſtero vero quum iterum audiſſet illum bibere, nec ſe admitti ad colloquiũ, dixit ita curam habendã pe cuniarum, vt ne quid tamen committeref Sparta in dignum moxq́; inde receſsit Epheſum, multa impre catus mala iis, q primi à barbaris fuiſſent ludibrio ha biti, eosq́; ſua patientia docuiſſent illos fiducia diui tiarum alliis illudere. Iurauitq; apud comites ſeſe vt primũ Spartã rediſſet, nihil non factutũ, vt Græcos inter ſe ꝯciliaret, quo barbaris fierent magis formida biles; deſinerentq́; illius regis viribus inter ſeſe pu gnantes egere. Quid non & faciunt & patiuntur ho mines vbi pecuniarum vrget inopia? Ad generoſi Spartani mens maluit pecuniã negligere, q̃ effœmi nati regis tertio pati faſtidium, quũ alii leuioribus de caſis æquo animo ferant, ſi vel poſt totos ſex menſes admittantur ad regis colloquiũ. Deinde nihil impre catus eſt ipſis barbaris aut regi, ſed iis indignabatur, qui primi ſua tolerantia docuiſſent eos ob obulentiã tantas criſtas ſumere. Nã ſi fuiſſent oẽs quales erant Spartani, opũ ac voluptatum contemptores, nunquã ad tantam inſolentiam veniſſent barbari. Poſtremo Pruden ſingularis erat prudentiæ, qđ perſpexit Græcos non ter

A oſa

alia magis ratione poſſe barbaris reddi formidabiles quàm ſi poſitis inteſtinis ſimultatibus mutuam inter ſe concordiam ſancirent.

6 Interrogatus quod genus homies eſſent Iones, Liberi inquit mali, ſed ſerui boni, ſignificans illos neſcire imperare ac libertate vti, ſed ſeruitutem æquo animo ferre, videlicet referendos ad ſecũdum hominũ genus iuxta diſtinctionem Heſiodi, qui per ſe quidẽ non ſapiunt, ſed parent recte ſapienti.

7 Cũ Cyrus ſtipendium miſiſſet militibus Callicratidi ſeorſim xenia, amicitiæ monumenta, Stipendium qdem accepit, xenia vero remiſit, negans ſibi cũ ipſo priuatam habendam amicitiam, ſed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eandem illi ſecum quoq; intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totius ad reipub. comoda ſpectabat.

Simile ante habetur pag. 15. apo. 67.

8 Apud Arginuſas quũ eſſet nauali pugna cõflicturus, atq; Hermon nauclerus diceret, bonũ eſſe ab eo loco ſoluere, qđ Athenienſiũ triremes numero lõge plures eſſent. Quid inqt tũ poſtea? Atq; fugere ignominioſum eſt Spartæ ac damnoſum, cõtra manentẽ aut mori, aut vincere honeſtiſsimũ. Gloriã vitę antepóſuit, ſed publicam gentis, non priuatam ſuam.

mors cõtempta

9 Ante conflictum peracto ſacrificio, quum aruſpex nuntiaret ex incẽſis, exercitui quidem portendi victoriam ſed imperatori mortẽ nihil expauefactus. Haud penes vnum, inquit, ſunt res Spartę, Me ſiquidem mortuo nihilo deterius habitura eſt patria, ſed ſi ceſſero hoſtibus aliquid decedet patriæ. Itaq; quũ Cleãdrum pro ſe ducem deſignaſſet, naualem pugnam aggreſſus eſt ac pugnando interiit.

mors cõtempta

CLEARCHVS

10 Clearchus militũ auribus ſubinde ſolet inculcare, Militu magis eſſe metuẽdũ imperatorẽ ꝗ hoſtẽ, quæ

vox mortē minabať militi, q parū grauiter ſe geſſiſſet
in prælio. Honeſtius aūt eſt cum laude vitā impende
re patrię q̄ cum dedecore pœnæ. Hoc dictū non qui
uis milites laturi ſint, ſed hi facile ferebāt, quibus ma
tres domi ſolent edicere, vt aut victores cum armis
redirent, aut mortui in armis referrentur.

CLEOMBROTVS

Cleombrotus Pauſaniæ, filius cum hoſpes qdam 11
controuerſiam haberet cū patre de virtute tantiſper Vrbane
inquit pater eſt te præſtātior, quo ad tu quoq; genue
ris. Ciuiliter deterruit hominem à contentione, quod
pater vel hoc nomine ſuperior eſſet, quod filium de
diſſet patriæ, quum ille nondum pater eſſet.

CLEOMENES

Cleomenes Anaxādridæ filius, dicere ſolet Home 12
rū eſſe poetā ciuiū Lacedęmoniorum, Heſiodū vero Argute
Helotū, hoc eſt ſeruorum, quod ille docuiſſet qūo ge
rendum ſit bellum, qūo colendi agri. Nam vt ante
dictum eſt, Lacedæmonii tantum ad bellicas res inſti
tuebantur, eoq; humiliores operas, & artes manua-
rias ſeruis committebant, quos illi vocant Helotes.

Idem cum Argiuis ſeptem dierū pactus inducias 13
quum obſeruans deprehendiſſet illos tertia nocte in Vafre
dulgere ſomno, fiducia videlicet induciarum, ador-
tus eſt, eos & alios interfecit, alios abduxit captiuos.
Cæterū quum illi probro daretur violata iuſiurandi
fides, De diebus, inqt, pactus ſum, noctes nō additæ
in iureiurando. Quanquam, & alioqui, quiquid mali
quis fecerit hoſtibus, id & apud deos & apud homi-
nes habetur iuſtitia præſtantius. Verum huic magni-
ficæ voci non reſpondit euentus. Nam & vrbe cuius
gratia violarat conuenta, fruſtratus eſt, eo quod mu-
lieres detractis è templis deorum armis illum vltæ
ſunt, perinde quaſi diis ipſis quos cōtēpſerat pœnas

de ipſo ſumentibus. Poſtremo verſus in dementiam, ipſe ſibi gladiolo quodã fodit & incidit corpus à talis vſq; ad loca vitalia, itaq; vitam finiit, ridens & ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandum iuſiurandi violationem.

14 Animoſe — Cum augur illũ dehortaretur, ne exercitũ educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem, poſteaq̃ admouiſſet ciuitati copias, ac portas videret clauſas, & mulieres in mœnibus, hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis, vxores occluſere portas? Fortis animus ſi cum æquo bonoq; fuiſſet coniunctus.

15 Moderate — Argiuis nonnullis illum cõuicio laceſſentibus, vt periurium & impium, Vobis, inquit, poteſtas eſt mihi maledicendi, at mihi poteſtas eſt vobis faciẽdi male. Admonet non eſſe tutum eos maledictis iritare quibus in manu eſt quũ velint re ipſa lædere, ad hęc nõ oportere potẽtes humiliorũ dictis admodũ cõmoueri. Satis enim vindictę eſt, quod licet quum libet vlciſci quum illis nihil aliud reliquum ſit q̃ male loqui.

16 Loquacitas — Venerunt ad Cleomenẽ Samiorũ oratores, hortaturi vt cũ Polycrate tyranno bellũ ſuſciperet, id quũ feciſſent oratione plus æquo ꝓlixa, rñdit in hũc modum. Quę primo loco dixiſtis non memini, & ob id ne media q̃dem intelligo, quę vero dixiſtis oĩum poſtrema, non probo. Admonet multiloquium non ſolum moleſtum eſſe auditori, verum etiam ad perſuadẽdum, inutile præſertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus faſtidioſis.

17 audacia — Pirata q̃dem populabũdus diſcurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus eſt, rogatus quur id auſus eſſet, Quoniam, inquit, deerat mihi cõmeatus quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant

bant nec ſpōte dabāt,vi erepturus. Ad id Cleome-
nes,Cōpēdioſa inqt malitia,Deteſtatus p̄donis nefa-
riū , ſcelus p̄bauit tn̄ orationis expeditam breuitatē.

18 Cum improbus quidam ipſum conuiciis inceſſe-
ret,Nū ideo,inquit,tu maledicis oībus,ne ſi velimus Modera
rn̄dere ocium habeamus viciſsim de tua dicendi ma te
litia? Vt ē ſublimi cōtempſit maledicū,nec vllo rn̄ſo
nec alia pœna dignū iudicauit hominē nullius rei,
cui nihil eſſet præſidii præter maledicam linguam.

19 Cum ē ciuibus quiſpiā apud eum diceret bonū re
gem omnino erga oēs mitem & placidum eſſe opor- Vrbane
tere,Sed hactenus inquit,ne ſit contemptui, ſignifi-
cans erga improbos manſuetudinem nimiā eſſe inu-
tilem ciuitati notanſq́; quorundam mores, q princi-
pes vehementer bonos & clementes,quū impenſius
amare debuerint diſcunt habere contēptui.Eſt qui-
dem præcipua virtus in principe comitas ac manſue-
tudo,verum ob malorum ingenium hæc ita tempe-
randa eſt,vt principi ſua conſtet autoritas.

20 Cum diutino morbo vexatus expiatoribus ac di-
uinis auſcultaret,ante non ſolitus idem facere, quo- Argute
dam id admirante , quid miraris inquit ? Non enim
idem ſum nunc qui tunc eram. Cum autem non ſim
idem nec probo eadem.Eluſit ille quidem inconſtā-
tiæ reprehenſionem,verū tamen eſt,non eadem pla-
cere ſeni,quæ iuueni placuerant.

21 Sophiſta quodam de fortitudine multa diſſerente
riſit Cleomenes. At Sophiſte dicēti,quid rides Cleo- Decorū
menes audiens de fortitudine diſſerentem,præſertim
quum ſis rex? Quoniam inquit o amice ſi hirundo de
fortitudine loqueretur,idem facerem quod nunc fa-
cio. Sin aquila,magno ſilentio auſcultarē. Viſum eſt
ineptum quenquā de fortitudine magnificis vti ver-
bis,qui ipſe nihil fortiter geſsiſſet vnquam nec aliud

poſſet quàm in hirundinis morem garrire.

22 Argiuis profitentibus ſe prioris conflictus fortunā in qua victi fuerant, iterato prælio ſarcire velle, demi-ror inquit, ſi duarum ſyllabarum acceſſione facti eſtis meliores q̃ eratis prius. Huius apophthegmatis argu-tia latine reddi non poteſt. Nam Græcis μάχεσθαι pu-gnare eſt, ἀναμάχεσθαι, redintegrare pugnā. Inter hæc duo verba nihil intereſt, niſi quod poſterius ſuperat prius duabus ſyllabis ἀνά.

Facete

23 Quidā per conuiciū illum dixerat delitiis deditū. At hoc, inqt. ſatius eſt, q̃ iniuſtū eſſe. At tu pecuniarū amore teneris, quū quod ſatis eſt poſſideas. Argute ſi-gnificauit neminem eſſe poſſe iuſtitiæ tenacem, qui ſupra q̃ ſatis eſt congerendi ſtudio tenet, ad hæc ſtul-tum eſſe, qui alteri leuius exprobat vicium, quum in ipſum ilico grauius crimen poſſit retorqueri.

Belle retortum

24 Quidam vt Cleomeni cantorem quendam com-mendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat, eum eſſe cantorem inter Græcos præſtantiſsimum. At Cleome-nes oſtenſo quodam ex his qui aderant, at per deos hic inquit, apud me iuris condiendi artifex. Contē-pſit artem ad ſolam delectationem vtilem.

habetur ante pa. 27. apo. 42.

Ars inutilis

25 Mæander Samiorum tyrannus ob incurſionem Perſarum profugerat Spartam, oſtenditq́; quantam pecuniarum vim ſecum apportaſſet, & quantū Cleo-menes vellet largiri. At Cleomenes ipſe qdem nihil accepit, ſed veritus ne qd aliis ciuibus donaret, adiit Ephoris, dixitq́; ſatius eſſe ſi hoſpitem ſuum Samiū è Peloponneſo ſubmouerent, ne cui Spartano per-deat vt fiat malus. Ephori vero Cleomenis conſilio parentes eodem ſtatim die promulgarunt edictum vt Mæander Pelopōneſo decederet. Quātus in hoc homine diuitiarum contemptus à quibus non ſecus

Integre

atq; à præſentiſsimo veneno timuit ciuibus ſuis,quū plerią; non aliter exiſtiment,beatas ciuitates quàm ſi quàm maxime abundent opibus.

Quodam interrogante,quur Argiuos cū Lacedæ- 26
moniis bellum gerentes,quū ſæpenumero viciſſent, Indu-
non deleuerint,Ne optauerimus q̄dem, inquit, illos ſtrie
deletos , vt habeamus q iuuenes noſtros exerceant, Perſpexerat egregius dux corrumpi iuuentutē ſi permittat̃ ocio,luxus ac malorum omnium magiſtro.

Percōtanti cuidam quā ob cauſam Spartiatæ non 27
dicarent diis ſpolia ab hoſtibus detracta q̄m inquit,à Fortiter
timidis venerunt. Porrò quę parta ſunt ab his q ob timiditatē capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis cōſecrata reponi.Senſit in bello aut vincēdū aut fortiter occumbendū,adeoq; rem ignominioſam iudicabat metū mortis,vt alienę quoq; timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis ſubmouenda.

Cleomenes quum amicus quidam hoſpiti in phi- 28
ditiis nihil oppoſuiſſet niſi vinum nigrum,& panem igni duratum, ſuccenſuit homini dicens erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν. Seueritas eſt ſi quis à ſeipſo exigat victum duriorem,at inhumanitatis eſt hoſpitem eodem compellere.

CLEOMENES ALTER

Cleomenes Cleombroti filius cum quiſpiam illi 29
donaret gallos gallina cecos pugnaces,ac munus ſu Lepide
um ornans verbis,diceret illos ob victoriam pugnando interire,da igitur,inquit, mihi aliquot ex qui hos occidunt.Nam illi his ſunt præſtantiores.Vir militaris ad bellum torſit omnia. Quiſquis laudat victum illuſtrat victoris gloriam.

LABOTVS 30

Labotus cuidam apud ipſum prolixiore vtenti ſer Loqua-
mone, Quid mihi inquit, de re puſilla,longa texis citas

procœmia? Quanta res eſt, tantam oportet & oratio/nem eſſe qua vteris. Eſt hoc omnibus Spartanis pe/culiare, offendi ſermone, quàm cauſa poſtulat, longio/re, adeo nuſquam non placebat frugalitas. Nam ad cauſam non magnam adhibere ſuperuacuam verbo/rum copiam, luxurię genus eſt.

LEONTYCHIDAS PRIMVS

31 Leontychidas huius nominis primus cuidã obii/
Non ha cienti quod facile mutaretur, mutor inquit, ſed pro tẽ
betur in porum ratione, non vt uos, proprio morbo. Pruden/
Græco tis eſt pro re nata nouare cõſilia. At ſine cauſa ſubin/
de alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt.

32 Idem rogatus à quodã quo pacto quis bona quæ
Pruden adſunt tueri valeret, ſi non oĩa, inqt, fortuna credidę
ter rit. In animi bona nullũ ius habet fortuna. Tum ex/terna bona reddemus nobis ſtabiliora, ſi quædã ſepo ſuerimus, nec fortunæ volubili cõmiſerimus. At ſunt principes qui proferendę ditionis ſtudio, ſemet in pe riculũ coniiciunt, ne hoc ipſum quod habent impe rium admittant, multi item diuites augendæ rei ſtudio quicquid habent totum committunt nauibus.

33 Interrogatus quid potiſsimum oporteret pueros
Habetur ingenuos diſcere, quæ illís inquit, vbi ad virilem æta
ante pa. tem peruenerint vſui ſint futura.
14. apo. Percontanti cuidam quamobrem Spartiatæ parciſ
65 ſime biberent, ne, inquit, pro nobis alii, ſed nos po/
34 tius pro aliis conſultemus. Salſiſsime notans vinoſos
Sobrie/ non eſſe ad conſultandum idoneos, ſed ſalubriũ con
tas ſiliorum parens eſt ſobrietas.

35 Leontychidas vnus è ſeniorum numero, quos fe/runt Lacedęmoniis fuiſſe viginti octo, cum Corinthi cœnaret apud hoſpitem, rogauit num illic ligna qua drata naſcerentur, illo negante, Quid igitur, inquit, ſi quadrata naſcerentur, faceretis rotunda? Ita Plu/

tarchus in vita Lycurgi. Quanquam hoc alibi refertur alterius nomine.

LEONTYCHIDAS ALTER

Leontychidas Ariſtone natus,cuidam ipſi dicenti qđ Demarati amici male de eo loquerenť, Per deos inquit,nihil miror, quandoquidem nullus illorũ de quoquã bene loqui poſſet. Docuit cõtemnendã eſſe maledicentiam quæ non à iudicio,ſed ab animi mor bo proficiſcitur.Qui vero paſsim maledicunt omnibus,eos palàm eſt id naturæ vitio facere,non ex eorum merito quibus obtrectant. 36

Maledicentia

Cũ porte alii proximæ,clauem draco circunuolutus eſſet cõplexus,idq́; augures affirmarent eſſe por tentũ,Mihi,inquit,nequaquam videť,ſed ſi clauis fuiſſet circumplexa dracone portentũ erat,Lepide irriſit hominũ ſuperſtitionem, qui terrentur his quæ cauſa, nec prçter naturã accidunt. Hunc mortalis ingenii morbum alũt augures,arioli,aruſpices,ac diuini. Verum vbi quis prçter rectum & honeſtum inſtituit nefaria conſilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid magni mali ſequuturum expectare. 37

Lepidẽ

Philippus quidã erat profitens Orphei myſteria,& his alios initiare ſolitus.Is quum eſſet extremæ paupertatis,tamen apud Leontychidam diceret,eos qui apud ipſum Orphei ſacris initiati eſſent, poſt obitũ fore beatos,Quin igiť inquit o demens,quàm ocyſsi me vitam abrumpis, vt deſinas infelicitatem tuã ac inopiam deplorare? O animum ab omni ſuperſtitione liberum.Poſt hanc viam felices erunt,qui hic pie iuſteq́; vixerint,non qui fictis ceremoniis fuerit intitiatus. Hoc perſuaſum erat Lacedęmoniis, ꝗ hic pie vixiſſent,eos ab obitu fieri diuos, 38

Superſti tio nulla

LEON

Leon Eurycratidis filius interrogatus, in qua tan 39

dem vrbe aliquis poſſit tuto vitam agere, In ea inqt, quam qui incolunt, neq; plus poſsident, neq; minus, & vbi iuſtitia viget, iniuſtitia imbecillis eſt. Grauiter admonuit æqualitatem eſſe pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem ſeditionis eſſe ſeminarium, nec ibi locum eſſe iuſtitiæ, vbi vt quiſq; potentior eſt, ita licentius opprimit imbecilliorem.

40 Idē quū videret in Olympiis curſores ſollicitos de emiſsione, vt aliqd lucri haberent ad occupandā victoriam, Quanto maior eſt, inqt, cura curſoribus de celeritate q̄ de iuſtitia. Vir integre mētis etiā in ludis volebat haberi rationē iuſtitiæ nec tantū agendū, vt prior qs ad metā pertingeret, ſed vt iuſte vinceret.

Iuſte

41 Cuidam de rebus haud quaquam inutilibus intempeſtiue loquenti, O hoſpes inquit, re oportuna non oportunæ vteris. Nihil oratione melius ſi parce promas linguæ theſaurum.

Habet ante ſimile pa. 23.ap.15

LEONIDAS

42 Leonidas Anaxandridæ filius, frater Cleomenis, cuidam ad ipſum ita loquenti, excepto regno, nulla re nobis præſtas, At inquit, ni vobis fuiſſem melior, non eſſem rex. Modeſtatiſsimo dicto & refellit conuicium & ſuam dignitatem ſibi defendit. Etenim vbi reges non naſcuntur, ſed ciuium ſuffragiis eliguntur, hoc ipſo publicis calculis princeps iudicatus eſt cæteris melior, quod ad regnum aſcitus eſt.

Moderate

43 Cū ad Thermopylas proficiſceret, cū Perſis cōflictaturus, vxori Gorgoni rogāti, ſi qd ipſi mandaret, Vt bonis, inquit nubas, bonosq; liberos parias. Hęc vox teſtabat illū animo præſagiſſe intetitū, nec hac pręſenſione deterius eſt ab expeditione, pulcherrimū eſſe ducens pro patria pugnantem occumbere.

grauiter

44 Ephoris dicentibus quod ad Thermopylas proficiſcens paucos ſecum educeret, ad hoc inquit, nego

cium ad quod proficiſcimur? Indicans ſatis multos educi ad moriendum in bello. Argute

Rurſus quum Ephori percontarentur, ſi quid præterea rei facere ſtatuiſſet, nihil aliud inquit, quàm verbotenus impediturus barbarorum tranſitum, ſed re vera pro Græcis moriturus. Egregium imperterriti pectoris documētum, in cauſa honeſta piaq́; nec certam mortem horreſcere. 45 Mors contempta

Vbi puenerat Thermopylas, ſic cōmilitones affatus eſt, Aiunt barbarū in propinquo eſſe, nos aūt tempus terimus. Nūc enim puenimus ad barbaros, quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur. 46

Quodam ita dicente. prę iaculis barbarorum nec ſolem videre licebit, An non, inquit, lepidum fuerit, ſi cum illis ſub vmbra pugnaturi ſumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortem eunti etiam iocari libuit, Sed ludens interim metum exemit ſuorum animis. Hoc apopthegma refert M. Tul. Tuſcul. quęſt. lib. 1. velut de ignoto, E quibus, inquit, vnus quum Perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians, ſolem præ iaculorum multitudine, & ſagittarum vmbra non videbitis, in vmbra igitur, inquit, pugnabimus. 47 Lepide

Cū alius quidam militus de hoſtibus dixiſſet, Sūt prope nos, & nos, inquit, prope illos, ſignificās ob id non minus imminere diſcriminis hoſti q̄ ipſis. 48 Aioſe

Cuidā dicenti, Siccine cū paucis aduerſus multos belli fortunā experturus huc veniſti? Leonidas, Si pu tatis, inquit, me multitudine fretum, huc veniſſe ne Gręcia qdem omnis ſatis ſit, Siquidē ea ad barbarorum multitudinem collata exigua portio eſt, Sin virtute, & hic numerus ſuffecerit. In bello īdicauit plus habere momēti quales ducas milites, q̄ q̄ multos. 49 Fortiter

Alteri cuidam dicenti quod cum paucis aduerſus multos conflicturus iter, Immò multos, inquit, duco 50

vt morituros. Hoc conuenit cum eo quod ante re-
ſpondit Ephoris.

51 Xerxes Leonidæ ſcripſerat, Si deſinas θεομαχεῖν,
ideſt, cum diis bellare, ſed meis te copiis adiunxeris,
potes Græciç fieri monarchã. Huic ita reſpondit, Si
nouiſſes quæ ſint in vita honeſta abſtinuiſſes à cõcu
Iuſte piſcēdis alienis. Mihi vero potius eſt pro Græcia mo
ri, q̃ in populares meos gerere monarchiã. Quid tam
impiũ eſt, quod mortalium vulgus non admittat am-
pli principatus gratia? At hic prius duxit honeſtam
mortem pro amicis liberandis oppetere q̃ monarcha
factus eos ſeruitute premere, à quibus venerat depul-
ſurus ſeruitutem barbarorum.

Rurſus quũ Xerxes ſcripſiſſet, mitte arma, reſcri-
52 Aioſe pſit veni & cape. Maluit armis mori, q̃ traditis armis
turpiter de vita cum hoſte paciſci.

53 Cæterum vbi iam adornaret cum hoſte confligere
grauiter belli duces admonuerunt, expectaret reliquos ſocios
Non adſunt, inquit qui pugnaturi ſunt? An neſcitis
eos ſolos cum hoſtibus pugnare, qui reges verentur
ac metunt? Non putauit eos expectandos, qui ad prç
ſcriptum ab imperatore tempus non adeſſent. Reli-
quos etiam ſi adſint non pugnare.

Milites ſic adhortatus eſt, Ita prandere cõmilito-
54 nes tanq̃ apud iferos cœnaturi. Hæc vox ignauis ad
emiſſet animũ, at viris fortibus addidit, admonēs ne
cibo vincíq; graues venirent ad prçlium, aut certe
pro patria fortiter occumberent.

Idem percontanti quàm ob cauſam fortes viri
55 glorioſam mortem in gloriæ vitæ anteponant, Quo
niam inquit alterum naturæ proprium, alterum pe-
culiariter ſuum eſſe ducunt. Nam naturæ beneficio
viuunt & ignauiſsimi, at honeſte mori non contingit
niſi virtute prçditis.

Cũ cuperet iuuenes cœlibes, quò forent icolumes, 56 abeſſe à belli periculo ſciretq́; illos in minime latu- Huma- ros, ſingulis illorũ tradidit ſcytalas, id eſt epiſtolarum niter Laconicarũ genus, cumq́; his miſit illos ad Ephoros. Cũ vero tris etiam ex his qui grandiores iam duxe- rant vxores optaret ſaluos, ac ſimili prætextu ablegã re conaret in patriam, intellecto dolo nõ ſuſtinuerũt accipere ſcytalas. Quorum vnus ita ſe excuſauit, non Aioſte præco, ſed pugnator te ſequutus ſum. Alter vero hic, inquit, manens ero melior. Tertius porrò, non poſtre mus, inquit, horum, ſed primus inibo pugnam. Vtrũ hic potius admirari conuenit, ducis ne animum, qui de ſe nihil ſollicitus, eorum incolumitati proſpexit, quos adhuc viuere referebat patriæ, an in ętate florẽ ti tantum vitæ contemptum.

LOCHADVS

Lochadus Polyęnidæ filius, Sitonis pater, nuntiãti 57 qđ è filiis ipſius alter interiſſet, Olim ſciebã, inq̃t, illi Fortiter moriẽdũ eſſe. Nihil illi viſum eſt nouæ rei, ſi mortalis natus moreret, nec magni referre paulo ſerius an ci- tius vita decederet, cui oĩno breui foret decedendũ.

LYCVRGVS

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quũ conaretur ciues ſuos à moribus præſentibus ad 58 temperantiorem viuendi rationem traducere eosq́; virtutis & honeſti ſtudioſos reddere, nam erant cor- rupti deliciis, duos educauit catulos, eodem patre ea demq́; matre progenitos, quorum alterum paſſus eſt Educa- domi lautioribus veſci cibis, alterum eductum vena tio tibus exercuit. Dein quũ ambos produxiſſet in forũ apud multitudinẽ, poſuit illic ſpinas, ſimul & eſcas aliquas delicatiores, mox emiſit leporem. Quũ vterq; raperetur ad aſſueta, alter ad eſcas, alter leporem in- uaderet, An non videtis, inq̃t ciues duos catulos, quũ

eiuſdem ſint generis tamen ob diuerſam educatio-nem admodũ diſsimilis inter ſeſe euaſiſſe, plusq́; ad honeſtatem momenti habere exercitationem quàm naturam? Sunt qui dicant ab illo productos catulos, non quidem ex iiſdem parentibus natos, ſed quorũ alter eſſet ex ignobili cánum genere, qui aluntur ad ædium cuſtodiam, alter ex his qui aluntur ad venandum. Deinde qui erat ex ignobiliore genere exercuit ad venatum, alterum qui erat ex pręſtantiore genere tantum delitiis exercuit. Dein quùm vterq; ferretur ad ea quibus aſſueuerat, atq; hoc pacto palàm omnibus feciſſet Lycurgus, quantum inſtitutio valeret, tum ad meliora, tum ad deteriora dixit, Proinde ne nobis quidem o ciues nobilitas quã miratur hominum vulgus, ductumq́; ab Hercule genus profuerit, niſi ea geſſerimus per quę ille mortalium omniũ clariſſimus ac generoſiſſimus extitit, ac per omnem vitam quæ honeſta ſunt & diſcamus, & exerceamus. Repperit vir ingenioſus viam, qua multitudini philoſophicis rationibus non ſatis idoneæ, Virtutis imaginem ob oculis poneret, magis enim mouent ac penetrant in animos quæ cernuntur, q̃ quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuiq; patrifamilias in ſua domo cuiq; moderatori in ſuo grege faciẽdum eſt, Rex qdem efficax eſt natura, ſed potentior eſt inſtitutio, quę malã naturã corrigit & vertit in bonam. Quales naſcant̃ liberi nulli in manu eſt, at vt recta inſtitutione euadant boni, noſtræ poteſtatis eſt.

59 Quoniã intelligebat æqualitatem & ad frugalitatem & ad concordiã in primis conducere, fecerat nouam agrorũ partitionem, & in ſingulos ciues æquã portionem diſtribuerat. Fertur itaq; quũ dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrũ recens demeſſum cõſpiceretq́; manipulorũ aceruos ordine po

Aequalitas

ſitos & æquales, delectatus eo ſpectaculo cū riſu dixiſſe comitibus, Vt tota Lacedæmon videtur multorum & fratrum, qui nuper inter ſe diuiſerint hereditatem. Bono principi nihil iucundius eſt ciuium cōcordia, rurſum tyranno nihil formidabilius

Idē quū inductis nouis tabulis debitores æris alieni liberaſſet, iam & ea quæ quiſq; priuatim in ædibus habebat ex æquo partiri tentauit, quo funditus è ciuitate tolleret diſcrimen opū & inæqualitatem. Sed quū cerneret eos ægre laturos manifeſtā rerū ablationem, idē occultiore via facere aggreſſus eſt. Monetā auream ſimul & argenteā abrogauit, inſtituitq; vt ciues ferreo duntaxat numo vterentur, & ad huius permutationē, totius ſubſtantię modum reſcripſit. Hoc facto omnis iniuſtitia exulabat ab Lacedæmone. Neq; eni iam furari, neq; largitionibus corrumpere corrūpi'ue neq; fraudare dolo, neq; rapere per uim quiſquā poterat, quod nec celari valeret, nec parare magnificū eſſet, nec vti periculo vacaret, nec importare aut exportare tutum foret. Hac arte vir ſolertis ingenii, quibus diuitiarum contemptum perſuadere non potuit, diuiciarum vſum ſubtraxit, ac reponēdi ſtudium negociandiq; materiam ademit. 60 Diuitiarum cōtēptus

Ad hęc qcqd erat rerū ſuperuacanearū è ciuitate eiiciendū curauit, adeo vt nec negotiator, nec ſophiſta, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartā ingrederet. Neq; enim paſſus eſt illic eſſe pecuniam talibus vtilem, tantum ferream monetam cudit, quæ pondere Æginetico ę quabat min im, valore æreos quatuor. His remediis expūgnauit auaritiam. 61 Artes ſuпacue

Cęterum quū ſtatuiſſet inuadere delitias luxumq;, & in his quoq; tollere diuitiarum admirationem, inſtituit ſyſſitia, hoc eſt conuiuia publica. Percontanti vero cur ea conſtituiſſet, ſic vt in ſingulis conuiuiis 62

pauci cũ armis diſcumberent, Vt inquit expediti ſint
Cõmu- ad parendum imperatis, & ſi quid tumultus incide-
nitas rit, penes paucos ſit delictum, ſitq́; inter oẽs potus ac
cibi æqua portio, deniq; non ſolum in eſculentis ac
poculentis, verum ne in ſtratu quidem aut vaſis, aut
alia re quacunq; plus haberet diues q̃ pauper. His ra
tionibus quum diuitiis detraxiſſet admirationem, po
ſteaq̃ nemo erat, qui veluti poſſet illis vel oſtentare,
dicebat amicis q̃ pręclarum eſt o amici, ipſa re decla
τυφλὸς ὁ raſſe cuiuſmodi ſint diuitiæ, ſi quando cæcæ ſunt, ca
π. οὗτος rentq́ ſpectatoribus & admiratoribus. Interim obſer
uabat, ne quis prius domi ſumpta cœna veniret ad
publica conuiuia, expletus aliis cibis, alio'ue potu.
Quod ſi quis cum cæteris non biberet ederet'ue, eũ
vituperabant, vt qui aliis eduliis delinitus abhorre-
ret à victu communi. Porro qui palàm cõuictus eſſet
id feciſſe, ei multa dicebatur. Vnde Agis qui multo
poſt Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniẽ
ſibus domum reuerſus, quum vellet vnum diem cœ-
nam capere cũ vxore, miſſus à ſyſſitiis poſcenti, præ
fecti militiæ non miſerunt. Ea res quum poſtero die
innotuiſſet Ephoris mulctam illi dixerũt. In eodem
facto geminum exemplum nobis eſt proditum, pri-
mum frugalitatis deinde ſeueritatis, quum in cauſa
non graui leges nec regi pepercerint.

63 Sed Lycurgo euenit, quod ferè ſolet his qui cum
corruptis populi moribus bellum ſuſcipiunt. Diuites
hoc genus inſtitutionis indigne ferebant, coortiq́;
ſunt in illum, & non ſolum conuiciis inſectabantur,
verum etiam ſaxa illum iaculabantur, conates eum la
pidare. At quum vrgerent perſequentes, dilapſus eſt
per forum, ac reliquos quidem fugiens anteuertit. Al
Modera cander autem pertinacius inſequens fuſte reſpicien-
te. ti in tergum, extudit oculum. Hunc Alcandrum quũ

noxæ deditum publico decreto accepiſſet puniendum,nec vllo affıcit incommodo,nec incuſauit , ſed quum illum ſui inſtituti ſocium haberet , efficit vt & ipſum Lycurgum,& vitæ rationem quē cum eo egerat prædicaret , nec victum modo ſed vniuerſam ciuium educationem amaret,quàm Lycurgus induxerat.Porrò mali quod acciderat monumentum locauit dicatum in templo Mineruę,cui ab ęreo delubro nomen Chalciœco , deæq; cognomentum addidit vt optiletis diceretur,nam dores Lacedæmonem incolentes,oculos optilos vocant,ab opto quod Græcis ſonat video.Et hic habemus geminum exemplū alterum admonens non abſq; diſcrimine mores ciuitatis corruptæ viciis,ad meliorem frugem reuocari,alterū inſignis tolerātiæ,quæ ex hoſte capitali reddidit amicū ac propugnatorē, quē etiam ſi necaſſet, vt ipſi licuit , nihilo tamen minus ipſe fuiſſet luſcus, & vno legum ſuarum defenſore minus habuiſſet.

Percontanti quam ob cauſam non vteretur, legi- 64
bus ſcriptis quoniam,inquit,eruditi qui ſunt, rectèq; Pruden
educati probāt quid pro ratione temporis expediat, ter
ſignificans,ſcripturā non mutari , quū pro varietate occaſionū vir probus & ſapiens ſæpenumero cogat mutare conſilium . Ea res nominatim præſcribi non poteſt.Satis eſt ciues honeſte fuiſſe inſtitutos . Hi ſua ſponte videbunt quid pro tempore facto ſit opus.

Rurſum aliis percontantibus quam ob rem ſtatuiſ- 65
ſet,vt ad ædium culmen imponendū fabri ſecuri vterentur,ad fores vero addēdas ſola ſerra,nec vllo alio
inſtrumento, Vt,inquit,ciues mediocritatē ſeruent in Frugali
omnibus quæ in ædes inferunt,neq; quicquam habe ter
ant earum rerum , quæ apud alios ſunt admirationi. Videbatur enim indecorum, ſi per hoſtium rude ac vile ſupellex inferret exotica,precio chara,arte ope-

roſa.Id ne fieret,ipſæ quodammodo fores admone-
bant.Hinc aiunt accidiſſe,quod Leotychidas primus
Habet apud Lacones rex,quũ cenaret apud quendam,cer-
ante pa. neretq; tectum domus ſumptuoſo apparatu factum,
8.ap.18 ac lacunaribus ornatum,rogabat hoſpitem, nũ ligna
apud eos quadrata naſcerentur,adeo luxum eſſe pu-
tabat,naturam artificio corrumpere.

66 Rogatus aliquando Lycurgus quã ob rem vetuiſ-
ſet frequẽter aduerſus eoſdẽ expeditiones agere, ne
inqt,dum crebro ſeſe defendunt,bellandi patriã vſu
Habet colligant.Vnde & Ageſilaus grauiter accuſauit eſt,
ante pa. quod crebris in Bœotiam expeditionibus ac bellis.
15.ap. Thebanos Lacedæmoniorũ hoſtes ad repugnandũ
69. induxiſſet. Nam cum Antalcidas vidiſſet illum ſau-
cium,exprobrauit quod præliandi artem docuiſſet,
quum ante nec ſcirent bellare,nec vellent, Pręclarã
inquit,doctrinæ tuæ mercedẽ habes qui Thebanos
nec animatos ad bellandum,nec exercitatos,vel in-
tos conſueſeceris docuerisq; bellum gerere. Hoc ſtra
tagema latius etiam patet videlicet ne ſæpius cum
eiſdem litigemus aut contendamus,ne tandem aſſue-
tivel contemnant nos,vel ſuperent.

67 Alio quopiã pcõtãte,q̃ ob rẽ virginũ corpa curſi-
bus,luctis,diſcorũ ac telorũ iactibus fatigaret, vt,in-
qt,fœtũ pro ſeminatio ab ipſa ſtatim radice, validum
in validis corpibus initiũ ſumens,recte germinet.Si-
mul vt ipſæ in pferẽdis partibus,facile ſimul & gnoſe
certẽt aduerſus pariẽdi nixus doloresq;, poſtremo ſi
qua incidat neceſſitas poſſint,& pro ſe,& pro liberis,
& pro patria pugnare.Intellexit uir prudens quanta
Fœmi- rerũ publicarũ peſtis ſit ociũ atq; ignauia.Contra mo
næ ma- deratos labores etiã corpora reddere tũ firmiora, tũ
ſculæ ſalubriora.vñ nec virginibus permiſit in ocio viuere
ſed has quoq; maſculinis exercitiis quodãmodo vet

rit in maſculos, quum in pleriſq; ciuitatibus per deli/ tias ac luxum maſculi transformarentur in fœminas.

Cęterũ quũ eſſent q vitio darẽt, qđ virgines in põpis ac ludis ſolẽnibus nudas exhiberet oculis oĩum cauſamq́; cur id inſtituiſſet reqrerent, Vt iiſdẽ inqt, cũ maſculis rationibus inſtitutæ, nihilo ſint illis infe/ riores vel robore, vel ſalubritate corporũ vel animo/ rũ virtute ac generoſitate ſtudioq́; vere laudis, vulgarem aũt gloriã contemnant. Vñ tale quiddam fertur de Gorgone Leonidę vxore, quũ quædam vt proba/ bile eſt, extera mulier illi dixiſſet, Solæ Lacænæ vi/ ris imperatis, reſpondit nimirum ſolę viros parimus. Hoc exemplum nec in maſculis, nec in puellis imi/ tandum cenſuerim, hactenus tamen conducit, vt ſtu/ pidũ pudorem qui frequenter obſtat honeſtis actio/ nibus ab ætate tenera excutiamus, ſtatimq́; diſcant nihil eſſe vere pudendum præter turpitudinẽ. Innu/ meras vero reperias quæ nudatæ vehementer erubeſcant, ſi quid præter honeſtũ dixerint fecerint'ue nõ mutent colorem. Sunt item innumeræ, quibus ami/ ctus vilior cultusq́; ſimplicior genas rubore tingat, cõtra glorioſum eſſe ducant ſi ſplendido veſtitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum, quæ verum probrum veramq; laudem adferunt. 68

Additũ ex alio loco per ſtudio/ ſum quẽ piam

Pudor præpo/ ſterus

Ciues qui à nuptiis abhorrerent, cœlibesq́; viue/ re mallent, à ſpectaculis quibus nudi pueri incede/ bant arcebat Lycurgus, aliasq́; addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos eſſet apud La/ cedęmonios, vt iuniores ſenioribus multum honorẽ cultumq́; præſtarent, hoc honoris ademit iis qui cõ/ iugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vn/ de nec illud in Dercyllidam dictum reprehendit quiſquam, quum tamen belli dux eſſet potiſsimus. 69

Cœlibatus dã/ natus

Cum enim aduenienti iuuenis quidam non aſſurgeret, atq; ille diceret, non mihi aſſurgens ceſſiſti, nec tu, inquit, mihi ceſſurum genuiſti. Tam procax iuuenis dictum in ſeniorem, eumq́; bellica laude celebrē, nunquam tuliſſet populus Spartanus, niſi pro peſſimis ciuibus habuiſſet eos, qui ſponte ſteriles eſſe ſtatuiſſent, nec agnoſcerent quid patriæ deberent. Nā rem propius intuentibus non ita magnum diſcrimē eſt, inter eum qui ciuem occidit, & qui ciuem reipub. dare, quum poſſit recuſat.

70 Vxor eligenda

Cuidā percontanti quam ob cauſam lege cauiſſet, vt ſine dote virgines elocarentur, Vt, inquit, neq; propter inopiā vllæ relinquerentur inuptæ, neq; ob diuitias expeterent, ſed vt iuuenum quiſq; ad puellæ mores reſpiciens, vt ex virtute faceret electionem. Eadē de cauſa fucos & ornamenta quibus aliæ formam, vel fingere vel commendare ſolent, ex vrbe ſubmouit. Vt vbiq;, vir egregius ſtuduit æqualitati.

71 Idem quū certum tempus præſcripſiſſet quo puellæ nubere, iuuenis ducere deberēt, interrogatus quur id ſtatuendū putarit, vt, inquit ſoboles ex adultis perfectæq́; ętatis parentibus nata, valida ſit & vegeta. Ex coitu præpropero non ſolū lędunt corpora gignentiū, verum etiā proles naſcitur imbecilla. Tum q ante tempus dant operam liberis, carent apud illos autoritate q̄ ętas conciliat, rurſus qui vergente iam ætate, nec fruuntur liberis ſuis, nec eos poſſunt ad perfectam inſtitutionē perducere, morte ſenioq́; pręuenti.

72 Altero quodā admirante, q̄ ob rem vetuiſſet ſponſum cū ſponſa ſimul dormire, ſed ſtatuiſſet, vt vterq; cum ſuis æqualibus maximam diei partem verſaret, cumq́; his totas noctes quieſceret, cum ſponſa vero furtim ac verecundæ congrederetur, primum, inquit, vt corporibus eſſent validi, ſi nō vterentur cōgreſſu

ad ſatietatē

ad ſatietatem, Dein vt illis amor mutuus ſemper maneret recens ac vigens, deniq; vt fœtus ędерent robuſtiores. Hoc hoc demum eſt patriæ patrem agere, non aduigilare ad reipub. vtilitatem ciuiũq; tum animis, tum corporibus vndiquaq; conſulere. At multi ſunt qui ſibi legitimi magiſtratus videntur, ſi quàm plurimum tributorũm ac vectigalium è ciuibus extorqueant, & interdũ puniant immania ſcelera, quũ alioqui ſcelerum irritamenta præbeant ſuis.

Quin & vnguēta eiecit è repub. tanquam olei corruptelam ac perniciem. Nam oleum odoribus vitiatum nullum habet vſum, nec ad eſum, nec ad membrorum vnctionem, atq; dum rem neceſſariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor ſit copia. 73 Delitiæ

Submouit & tingēdi artificium, veluti ſenſus adulationem. Etenim dum color blanditur oculis, natura rei corrumpitur. In ſumma, cunctis ornandorum lenocinio corporum artificibus, Spartana vrbe interdixit, vt qui malis artibus bonas arteis corrumperēt propterea quod huiuſmodi delitiis ciues à ſalubribus ac ſeriis exercitamentis auocarentur. 74 Vnguēta

Tanta porrò erat illis temporibus vxorē pudicitia, tantumq; aberant ab ea facilitate quæ poſt inuaſit, vt prius eſſet incredibile adulterii crimen apud Spartanas inueniri, Ferturq; dictum cuiuſdam vetuſtiſsimi Spartani, Geradæ, q rogatus ab hoſpite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri, neq; enim videre ſe quiquam ſuper hac re ſancitum à Lycurgo, Nullus, inqt, o amice apud nos adulter eſt, Cum ille ſubieciſſet, Quid igitur ſi exiſtat? Dabit, inquit, bouem tantum vt porrecto vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurota, cumq; ille ridēs dixiſſet fieri non poteſt, vt tantus bos inueniatur, Et quo pacto, inquit, Geradas, Spartæ exiſtat adulter, in 75 Additũ Adulterium

qua diuitiæ, delitiæ, & corporis aſciticius cultus probro habentur, contra verecundia, modeſtia ac obedientia magiſtratibus debitæ obſeruatio, decori laudiq; dantur? Prudenter intellexit Geradas ibi non poſſe naſci vitia, vbi non admittūtur viciorum ſeminaria, eaq; vbiq; iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atq; hæc eſt clementiſsima ratio medendi prauis moribus, excitandiq; virtutis ſtudium.

Cuidā poſtulanti vt in ciuitate pro ariſtocratia, id
76 eſt, optimatum gubernatione conſtitueret democratiam, hoc eſt, popularem gubernationem. Tu fac, inquit, prius domi tuæ democratiam inſtituas. Compēdio docuit eam reipub. ſpeciem non eſſe vtilem ciuitati, quam nemo vellet eſſe in ſua familia. Ciuitas aūt nihil aliud eſt quàm magna domus.

Argute

Percōtanti cur inſtituiſſet vt minutis ac vilibus re
77 bus ſacrificaret, ne vnq̄, inqt Lycurgus, deficiat nos quo nomen honoremus. Quis non diceret in ſolēni deorū cultu magnificentiā ac ſplendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numē magis delectari frugalitate, q̄ opimis victimis, ne ſub religionis obtentu luxus irreperet, aut certe rerum penuria. Deus enim non eget noſtris impendiis, amat aūt homines, quorum neceſsitati poterat illis impendiis ſuccurri.

Sacrificía frugalia

78 E certaminibus ea ſola conceſſerat exercere, in quibus manus non extenderet in altum, Eius cōſtitutionis cauſam percontanti, ne quis, inquit illorum laborando conſueſcat defatigari. Siquidem exercitia ad confirmandum corporis robur adhibentur, non ad exhauriendas vires. Qui vero ſubinde delaſſantur in exercitamentis, quoniam imbecilliorem veniunt ad labores neceſſarios, facilius deficiunt.

Exercitatio

79 Cuidā percontanti quam ob rem crebro mutari caſtra iuberet, Vt magis, inquit, lædamus hoſtē Lacedæ

monii, quoniam erant expediti, non magno negotio transferebant exercitũ, verum idem facere non perinde cõmodum erat hoſtibus, magnam ſarcinarũ & impedimentorũ vim ſecũ trahentibus, præſertim q caſtra ferè foſsis, aggeribus ac vallis ſolent cõmunire. Strata gema

80 Roganti quã de cauſa vetuiſſet oppugnari turres, ne, inquit à fœmina puero'ue, aut ab alio quopiã homine puero ac fœminæ nõ diſſimili, viri præſtantiores occidantur. Non probauit prælii genus in quo viri tuti locus non eſſet. E turribus vero puer aut mulier deiectu ſaxorum poteſt virum quantumuis fortem interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis noſtris in quibus præcipuas partes agunt bombardæ? Strata gema

81 Cum Thebani conſulerent Lycurgũ de ſacrifio luctuq; quæ illi Leucotheæ ſolent facere, Si inquit, deã eſſe creditisne lugeatis, ſin hominem, ne vt deę rem diuinam faciatis. Mire taxauit Thebanorum ritus ſecum pugnantes Non enim conuenit ſimul lugere & ſacrificare, hoc eſt ab ea petere opem, quæ ipſa ſit in calamitate ac lugenda. Argute

82 Ciuibus quibuſdam interrogantibus, quomodo liceret hoſtium inſultum effugere, Si, inquit, pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat, ad opulentos & onuſtos prædæ ſpes inuitat hoſtem, nec facile poteſt elabi, qui ſarcinis & impedimẽtis retardatur. Ad hæc tutiores ſunt ab hoſtium incurſu, inter quos eſt æqualitas, & ex æqualitate concordia. Paupertas expedita

83 Iiſdem percontantibus cur prohibuiſſet vrbẽ cingi muris, quoniam inquit, non caret mœnibus ciuitas, quæ non lateribus, ſed viris cincta eſt. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quàm fortitudinem. Fortiter

84 Spartanis ſtudio eſt alere comã, & ſuper ea quoque narrãt Lycurgum reddidiſſe rationem, Quoniam

inquit,coma formoſis addit decorem,deformes vero reddit hoſtib⁹ terribiliores. Vt enim decet coma ſpecioſos,ita minus felici ſpecie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillicium naturalis eſt ornatus,minimoq; conſtans,hoc genus non damnauit Lycurgus,vt quod non operoſis artibus conſtaret nec pro frugalitate luxum induceret. Adſcititium cultum magnoq; paranda lenocinia non probauit. Quo magis deteſtāda eſt quorūdā præpoſtera cura, q corporis eas partes vellūt radūtq; qbus natura pilos dedit,non tantū ad decorem aut verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem. Contra illic eliciūt ſyluam artificio,vbi natura noluit eſſe glabricem.

Come

85 Præcipere ſolet,vt poſteaq̄ in bello hoſtem vertiſſent in fugam,ac ſuperaſſent tā diu fugientes inſequerent,donec certa eſſet victoria,moxq; retrocederent. Neq; enim Græcorū cōuenire moribus,eos trucidare q ceſsiſſent,idq; non ſolū honeſtius verū etiā vtilius eſſe dicebat. Si qdem hoſtes, qbus cū res eſt, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedētibus, occidere vero q loco nō cedunt,ſibi ꝓducibilius exiſtimabunt fugere q̄ perſiſtere. Frequenter enim deſperatio magnū robur addit animo, non minus q̄ ſpes victoriæ. Decet aūt Græcos legibus ac diſciplinis imbutos etiam in bellis meminiſſe clementiæ. Barbariæq; feritatis eſt ſæuire in proſtratos. Sed rurſus ita tēperanda eſt clemētia ne nobis ſit exitio. Fit enim nō raro vt hoſtis fugam ſimulet, aut redintegratis viribus acrior inſurgat in victorem.

Moderatio victoriæ

86 Percontanti quā ob rem hoſtiū cæſorū cadauera ſpoliare vetuiſſet,ne,inqt dum ſpoliis incūbunt pugnam negligant,ſed paupertatem unà cū ordine ſeruent. Vt vir ille ſapiens vbiq; ciuibus ſuis metuit à diuitiis tanq̄ à fonte plurimorū malorū, quum apud

Strata gema

hominum vulgus nihil expetatur auidius, quaſi in his ſint præcipua felicitatis humanæ præſidia.

LYSANDER

Lyſander precioſas veſtes quas Dionyſius ad filias ipſius miſerat, non accepit, dicens, Vereor ne his amictę turpes videantur. 87 Hoc an habetur nec eſt i Græco. pag. 28. apo. 46.

Idem quũ aliquanto poſt idem Dionyſius ipſi miſiſſet ſtolas duas, iubens vt vtrã elegiſſet eam mitteret filiæ, ipſa, inquit, rectius eleget, itaq; accepit ambas & abiit. In hoc exemplo nihil eſt imitandũ, nec viro Lacedęmonio dignũ, nec aliud ab hoc duce expectandũ ferè pręter malitioſam ingenii vafriciem. 88 Vafre

Is quũ egregius ſimulandi artifex euaſiſſet, ac pleraq; quæ crudeliter & auare gerebat, callidis fucis ornaret, iuſtum non alia re quàm vtilitate, & honeſtum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mẽdatio pręſtantiorem eſſe, ſed vtriuſq; dignitatem ac precium vtilitate ęſtimandam. Inuertit vir improbus philoſophorum dogma, qui quod honeſtum eſt, idem volunt vtile eſſe, hic quicquid eſſet vtile, idem ducebat honeſtum. 89 Vtilitas virtute potior

Ad eos vero, qui ipſi probro dabant quod pleraq; dolo ac fraude gereret, non palàm virtute conficere, hac parte Hercule generis autore indignus, ridens dixit, vbi quod vellet non aſſequeretur leonis exuuiũ, ibi vulpinũ applicandum eſſe, ſentiens quod honeſtis rationibus non poſſet effici, id fraude doliſq; perficiendum. 90 Vafre

Rurſus aliis illi vitio vertentibus, quod fœdera quæ cum iureiurando feciſſet in mileto violaſſet, ait pueros talis eſſe fallendos, viros iureiurando, quaſi hoc ipſum eſſet viro dignum, periurio fallere. 91 perfidioſe

Cũ Athenienſes non virtute ſed inſidiis viciſſet iuxta flumẽ cui nomen Ægis, eiſq; fame preſſis vrbẽ in 92 Glicẽ

ſidem ſuam accepiſſet, ſcripſit Ephoris, Captæ ſunt Athenę, perinde quaſi vi rem geſsiſſet, gloriam aucupans mendacio.

93 Violēte

Cum Argiui de ditionis finibus ambigerent cum Lacedęmoniis, aſſeruarentq́; ſe iuſtiorem habere cauſam, Lyſander ſtricto enſe, qui hoc, inquit, ſuperior eſt is optime de finibus diſputat. Ab æquo & bono vir inſolens ad vim prouocauit.

94 Aloſe

Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos, quũ per illorum confinia faceret iter, legatos miſit, qui percontarentur, vtrũ rectis an inflexis haſtis per illorum agros proficiſci deberet, ſignificans ſiue amici eſſent Bœotii, ſiue inimici nihilo minus ſe cœpto itinere perrecturum, niſi quod per hoſtium agros iturus eſſet erectis haſtis, ad propulſandum ſi quis obſiſteret p amicorũ inuerſis, veluti nemini nociturus. Hoc dictũ nõnihil reſipit indolis Laconicę q nec inimicis ſupplex eſſe vellet, nec amicis grauis.

95 Libertas in dicendo

Megarenſi cuidam in publico conuentu liberius aduerſus ipſum loquēti. Tua verba, inquit amice opus habent ciuitate, ſignificans in ciuili conſeſſu cuiq; liberum eſſe quæ videntur dicere, in bello non eſſe eandem libertatem.

96 Habet aũ ſile pag. 27. apo. 44 Solerter

Cũ ad Corinthiorum q defecerant muros peruenisſet, videns Lacedæmonios cõtantes aggredi, ac forte accidiſſet, vt lepus conſpiceret excitatus tranſilire foſſam, nõ pudet inqt, o Spartani huiuſmodi formidare hoſtes, quorum mœnibus ob ipſorum ignauiam leporis indormiunt? Caſum fortuitum ſolertia ducis torſit ad animum addendum militibus.

97 Sic̃e dictum eſt pa. 24. apo. 23.

Eidem in Samothrace oraculũ cõſulenti ſacerdos iuſsit, vt quod in vita maxime ſceleratum cõmiſiſſet diceret. Ille ſacerdotem rogauit, vtrũ hoc tuo an deorum iuſſu facere oporteret? quũ ſacerdos reſpondiſſet,

Deorum iuſſu,tu igitur hinc diſcede,ac diis dicam ſi percontentur. Hic cuiq; liberum eſt, vtrum malit laudare animum ab omni ſuperſtitione liberum,an prudentiam,q ſenſerit ſacrifici fucum,hoc agentis, vt ex conſcientia criminis haberet illum obnoxium. Mos erat Lacedæmoniis nihil aggredi nouæ rei,niſi conſultis oraculis.At Lyſander quum nulla religione teneretur,nihiloſecius hinc quoq; ſolitus eſt ſuis viciis honeſti ſpeciem petere tametſi parum ſucceſſit.

Interroganti Perſæ,quā rempub. maxime probaret,eam,inqt,in qua fortibus viris ac meticuloſis,congrua vtriſq; redduntur.Senſit virtutem inuitari præmiis ignauos excitari ignominia. Nim irū hoc eſt qđ apud Homerum ſtomachaſ Achilles, idem honoris haberis ignauis ac fortibus.Ea ſententia non ſolū habet locū in repub.verū etiam in priuatis familiis.Sūt enim hęc duo pręcipua ad conſeruandā cuiuſlibet gregis diſciplinā.Honos enim nō ſolū alit artes, vt habet prouerbiū,verū etiam virtutem.Nec tam refert monarchia ſit an ariſtocratia,an democratia, an aliqua reipub.forma ex his temperata, q̄ vt in quacūq; gubernatione diſcrimen habeatur publicum, inter viros vtiles reipub.& ſuo viuentes abdomini. 98 Præmia virtutis

Cuidam apud Lyſandrum iactanti,quod ipſum & audibus veheret,& aduerſus obtrectantes tueretur 99 duo,inquit,mihi ſunt boues ruri, tacentibus ambobus,tamen certo noui vter ſit ignauus,vter ad laborem ſtrennuus.Senſit veram virtutem non egere laudis humanis, quum ipſa ſecum ducat ſuam laudem ac decus.Cæterū qui nihil gerunt pręclari, his opus eſt præconibus. Laus ab hominibus

Ad quendam à quo conuiciisimpetebatur, dic inquit,aſsidue o amicule,dic dic,nihil omitas,ſi qua tu um animū malis qbus videris plenus valeas exone- 100 Moderate

rare. Ingentis animi argumētū, ne ita qdem dignum arbitrari maledicum, quum in promptu eſſet vltio.

1 Aliquanto poſt defuncto iam Lyſandro, quum de ſocietate beli nata eſſet controuerſia, Ageſilaus adiit Lyſandri domum inquiſiturus ſuper hac re literas, quas Lyſander apud ſe detinuerat. Reperit autē prætereea librum Lyſandro conſcriptum de nouando rei pub. ſtatu quod oportet regnum ab Eurytiontidis & Agide ablatum (Nam ex his tantum familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis, quo videlicet hoc honoris decerneretur, non his qui genus duxiſſent ab Hercule, ſed iis qui tales eſſent virtute, qualis fuiſſet Hercules, quando quidem virtute non generis commendatione & ille ad diuinos honores ſubuectus eſt. Hanc orationem Ageſilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens p eam oſtendere, qualis ciuis clanculum fuiſſet Lyſander, non ſine calumnia eorum qui Lyſandro fuerant. Sed ferunt Cratidem qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio perſuaderet, reuocaſſe ab eo conſilio Ageſilaum ac dixiſſe, non ſolū non eſſe refodiendum Lyſandrum, ſed ipſam potius orationem cum illo defodiēdam, quod callide & ad perſuadendum accommodate compoſita videretur. Hoc factum declarat Lyſandri peruerſam ambitionē qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiſcēdum, ſed idem arguit Ageſilai moderationem, q priuatam ſimultatem poſt habuit vtilitati reipub.

Hoc an̄ habetur in Ageſilao, licet aliter narratū pa. 12. apo. 51

2 Cæterum qui filiarum illius nuptias prius ambierant, mox poſt obitum eius quod repertus eſſet pauper, eas recuſabant. Iis Ephori dixere mulctam, eo quod quē diuitē eſſe credentes coluerant, eundē iuſtū ac probū ex paupertate agnitū contēnerent. Hoc vt apophthegma non eſt, ita ſalubre eſt exemplum

Seuere

ſeueritatis, quod admoneát in conciliandis matrimoniis magis ſpectádam uirtutem quàm cenſum, eosq́ perfidos & inconſtantes eſſe amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius ſpe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honeſtius eſſe fama quàm pecunia diteſcere.

NAMERTES.

Namertes quum legatione fungens à quodam eius gentis ad quã erat miſſus, beatus predicaret, eo qđ multos haberet amicos, interrogauit qũo qui multos haberet amicos periculũ faceret, an amicum haberet ſyncerum ac probũ. Id quũ alter falſus ſe neſcire cuperet diſcere, per aduerſam, inquit, fortunam. 3 Videtur adiectũ. Amici exploratio

NICANDER

4 Nicander cuidam dicenti, quòd Argiui male de ipſo loquerentur, num, igitur, inqt, dant pœnas q de bonis loquuntur, ſignificans remp. male moratã, vbi liceret impune male dicere nihil mali cõmeritis.

5 Idem percontanti quare Lacedæmonii comam ac barbam alerent, quoniam, inquit, ornatus quum ſit homini omnium pulcherrimus ac proprius ñullo cõſtat impendio. Sil'e pa. 21. apo. 84

6 Cum Athenienſes qdam dixiſſet, nimiũ o Nicander ampleċtimini ociũ, verum, inquit, prædicas, ſed non quemadmodũ vos, quocunq; modo nobis parare ſtudemus. Senſit ociũ honeſtis rationibus partũ non eſſe reprehendendũ, ſed eos vituperio dignos qui per fas nefasq́ ſectarentur ocium. Ocium autem Athenienſis dixit, non exercere ſordidas artes.

ZEVXIDAMVS

7 Zeuxidamus cuidam percontanti quã ob cauſam Lacedæmonii leges de fortitudine citrà ſcriptum ſeruarent, ac non potius deſcriptas traderent iuuenib. legendas, Quoniam, inquit, aſſueſaciendi ſunt, vt præ

claris geſtis potiusq̃ ſcripſit intendant. Inertiæ genus eſt de fortitudine philoſophorum more diſputare, ſed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi poteſt.

8 Ætolo quodã dicente, quod q ſtuderent probitatẽ cum fortitudine coniungere, iis bellum eſſet potius pace, non per deos inquit, ſed mors vita potior eſſe debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optãdum bellum, ſed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, niſi mortis terrorem abieceris.

PANTOIDAS

9 Panthoidas legatus miſſus in Aſiam, oſtendentibus ipſi murum probe munitum, per deos, inquit, o hoſpes, bellum conclaue mulierum.

Habet an ſile pag. 36 apo. 97.

Idẽ quũ in academia philoſophos audiſſet multa de virtute differentes, interrogatus cuiuſmodi vide-
10 rent eiuſmodi ſmões, qd aliud, inqt, q̃ pbi, ſed prorſus inutiles vobis q illis nõ vtimini. Salſe tetigit mores Athenieñſiũ q virtutẽ haberẽt i labris, nõ i factis.

Salſe

PAVSANIAS

11 Pauſanias Cleombroti filius quum Delii de inſula cũ Athenienſibus haberent controuerſiã, atq; inter cætera dicerent, quod ex more regionis, neq; mulieres in inſula parerent, neq; mortui ſepeliretur, qũo igitur, inqt, hęc inſula erit vobis patria, in qua neq; fuit quiſq̃ veſtrum, nec futurus eſt? Argute notauit ineptã Deliorũ conſuetudinem, q ſuos in patria, neq; naſci ſinerent viuos, nec humari mortuos, quum vt mulier ita ne regio mater ſit niſi gignat. Alienum autem ſit à materna pietate nolle ſepeliri quos genuit.

Argute

12 Cum Athenienſium exules hortarentur illum vt aduerſus Athenienſes moueret exercitum, dicerentq;, quod quum in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, ſoli Athenienſes ipſum exibilaſſent, Cũ

Moderate

hoc, inquit, fecerint in bene meritũ quid facturos cre ditis, ſi illis maleſecero? Inſigne moderationis exemplum nihil tam atroci commoueri cõtumelia, ad idẽ ingenii mire ſolertis argumentum, quod adferebatur velut inſtigaturum Pauſaniæ animum, ad ſuſcipiendum bellum, id in partem diuerſam retorquere.

Percontanti quur Tyrtæum poetã Spartæ ciuem feciſſent. ne quis, inqt, externus nobis dux fuiſſe videatur. Poetæ apud Lacedæmonios nõ erant in pretio, nec hoc nomine Tyrtæus meruit apud illos honorem, ſed quoniam ſtrennuam ducem in bello præſtiterat, putarunt eam laudẽ patriæ vindicandam. 13 Argute

Ad quendã imbecilli corpore, tamen hortantẽ, vt cũ hoſtibus terra mariq; experiretur, Vis, inqt, igitur poſitis veſtibus teipſum oſtendere, qualis ſis q nobis bellandi es autor? Salſe riſit ad id hortantem alios, quo ipſe nihil opis adferre poſſet. 14 Salſe

Quibuſdam in ſpoliis barbarorum demirantibus precioſas veſtes, præſtiterat, inquit, ipſos eſſe multi precii quàm poſſidere precioſa. Correxit ſuorum admirationem eosq; ad verorum bonorum admirationem reuocauit. 15 ſapiẽter

Poſt victoriã à Medis apud Plateas reportatam, præcepit ſuis vt apponerẽt cœnã Perſicã, quã ſibi barbari prius apparauerant. Ea quã eſſet opipera ſumptuoſa, Lucto, inqt, eras o Perſa, q quũ tantas haberes delicias, ad noſtrã veneris mazam, id erat panis genus contemptũ ac vulgare. Admonuit ſtultiſſimũ eſſe locupletes pugnare cum his quibus non multum eſt quod eripiatur. Etenim ſi feliciter cadat Martis alea, exile lucrum eſt, ſin ſecus, ingens eſt damnum. Dicti vero argutia in hoc eſt, quod faſtidioſe delicatus videtur, qui inter varias delitias, appetit cibum vilem ac plebeium. Nam id ſolent interdum diuites 16 Lepide

quibus aſsidua copia lauticiarum parit nauſeam.

PAVSANIAS ALTER

17 Pauſanias Pliſtonactis filius cui dam roganti quã ob rem apud Spartanos nefas eſſet, vllam priſcarum no uare legum, Quoniam, inquit, legibus conuenit auto ritas in homines, non hominibus in leges.

Legũ au toritas

18 E patria profugus, quũ Tegeę laudaret Laced æ monios, cuidam dicenti, Quin igit mãſiſti Sparte, ſed fugere maluiſti? Quoniam, inquit nec medici apud ſa nos, ſed apud ægrotos verſari ſolent. Salſiſsime cõui cium exilii retorſit in Tegeatẽ, quod eius gentis cor rupti mores egerent Spartana diſciplina.

Salſe

19 Altero percontanti quo pacto poſſent debellari Thraces, ſi inquit, qui vir optimus, eum belli du cem delegerimus. Admonens plurimum ad victoria momenti eſſe in imperatore. Quemadmodum in oĩ negocio magni refert, quales ſint quibus gerendę rei creditur autoritas.

Dux bo nus

20 Medicus q inuiſebat Pauſaniã dicebat, nihil habes mali, Nõ enim, inqt, te medico vtor. Hoc ipſum quod nihil habebat mali, adeo nõ acceptum ferebat medi cis, vt eos ſolos iudicaret ꝓſpera eſſe valetudine, qui medicis non vterent. Id vt perpetuo verũ non ſit, ta men extra controuerſiã eſt, maximam malorũ partẽ à medicis proficiſci, vel quia ſint imperiti, vel quia ne gligentes, vel quia ambitione quęſtu'ue corrupti.

Medici na con tempta

21 Cum ab amico argueretur, quod de medico quo dam male loqueretur, à quo nec vlla re læſus eſſet, nec cuius feciſſet periculum, Si feciſſem, inquit, peri culum, nequaquam viuerem.

Medico rũ oſor

22 Medico cuidam dicenti Pauſaniæ, ad ſenectutem pueniſti ob id inquit, quod te medico non ſum vſus Medicus exiſtimabat arti ſuæ deberi, ſi cui cõtigiſſet ſenecta, at ille credebat vix vnquam ad ſenectutem

Medico rũ oſor

pertingere,qui medicis vtuntur.

Eum vero medicũ cenſebat optimũ q non ſineret 23
ægrotos extabeſcere,ſed q̃ primũ ſepeliret.Inhumanior qdem videtur hęc ſententia,ſed tamen à Socratis opinione non multũ abhorrens, q vult admodũ valetudinarios nec vlla iã ex parte vtiles reip. æquo animo debere è vita decedere,ſit tamẽ vt nemo ſibi vim adferat,ſed honeſtis actionibus immoriatur. Certe non apparet qd magni faciat quũ quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnitũtur aut anui iam præmortuę vitã in vnũ alterum'ue menſem proferant. Quid enim aliud agunt niſi quod arte ſua mortem redunt longiorem, quaſi hoc cuiq̃ ſano ſit optabile,diu mori. At viri ſapientem mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam.

Medic° optim° quis

PÆDARETVS

Pædaretus cuidam dicenti magnã eſſe numerum 24
hoſtium, Tanto,inquit, plus gloriæ referremus,quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad perſuadendam ignauium ille vertit in calcar fortius agendi.Eodem telo repelli poſſunt quocunq; difficultatis cauſatione dehortant ab honeſto.

Fortiter

Idem conſpecto quodam qui natura mollis, tamẽ 25
ob humanitatem laudabatur à ciuibus, dixit, nec viros qui mulierum ſimiles ſint oportere laudare, nec mulieres quę virorum ſint ſimiles, niſi ſi qua mulierem vrgeat neceſsitas. Senſit aliud decere bonũ virũ aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virũ tranſfigurata, accipit neceſsitatis excuſationem, in viro degenerante in mulierem, nullã recipit excuſationem. Ita nõ eadem laus decorã principi eſt, quæ plebeio, non eadem magiſtratui quæ priuato.

Decorũ

Cum trecentorum virorũ ordinem non eſſet aſcri 26
ptus, qui bonos apud Spartanos primam dignitatem

obtinebat, repulſus, diſceſſit hilaris ac ridens reuocā-
Candor tibus aūt Ephoris, q̄dq̄; rediret percontantibus, gra-
tulor inq̄t huic reip. quæ trecentos, habeat ciues mul-
to me meliores. Quid hoc pectore magis philoſophi-
cū? Nec moleſte tulit repulſam, nec queſt⁹eſt de Epho-
rorū iudicio, ſed plus voluptatis capiebat ex publico
reip. bono. q̄ ſenſurus erat ex honore impetrato.

PLISTARCHVS

Pliſtarchus Leonidæ filius cuidā interroganti quā
27 Moderate ob cauſam reges Lacedæmoniorū non à priſcis regi-
bus cognomen ſortirent, Quoniā inq̄t, illi ducere q̄
regnare maluerunt, poſteriores illis nequaquam. Pri-
mus oīum regum Lacedæmoniorum Agis dictus eſt,
& hoc nomen in aliquot poſteriores demanauit. Agis
aūt dictū eſt à ducendo, quoniam clementer impera-
bant, & regum eſt imperare potius q̄ perſuadere. Pli-
ſtarchus autem ſonat, plurimis imperantem.

28 Mutiloquium Cum patronus cuidam ridicula loqueretur in cau-
ſa Pliſtarchus interpellans illum dixit, Non tu caue-
bis amice perpetuo riſu digna dicere, ne quemadmo-
dum q aſſiduo paleſtricam exercent paleſtritæ fiunt,
tu fias ridiculus? Senſit vir egregius raris lapſibus dā-
dam eſſe veniam, cæterum quū error tranſit in habi-
tum & conſuetudinem, fit malum immedicabile. Ex-
pedit autē hac Pliſtarchi interpellatione amicos cre-
brius peccantes reuocante, ne peccandi colligant
vſum, & vitium tranſeat in naturam.

29 Cuidam referenti ipſum à maledico quodam lau-
dari, demiror, inquit, ſi quis illi dixit me mortuū eſſe.
Nam ille de vino bene loqui poſſit nemine. Non de-
lectatus eſt vir generoſus laude, quę à viro illa dato
proficiſcebatur.

30 PLISTONAX

Pliſtonax Pauſaniæ filius quum rhetor quidā Atti

cus Lacedęmonios dixiſſet indoctos, Nos enim inq̃t, Græcorum ſoli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonii malum exiſtimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. Habet pag. 25. apo. 24.

POLYDORVS

Polydorus Alcamenis filius, in eum qui non ceſſabat minitari hoſtibus, non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere? Qui ſtatuit inimicum vlciſci, minis nihil aliud efficit, niſi vt præmonito inimico ſibi minuat lædendi facultatem. Fortium autem virorum eſt male facere iis qui malo digni ſunt, non maledicere. 31 Genero ſe

Cũ in Meſſenenſiũ regionem eduxiſſet copias, roganti cuipiá, num aduerſus fratres eſſent pugnaturi, Non, inquit, ſed in eam agrorũ partem proficiſcimur, quæ nondum ſortito diuiſa eſt. Eluſit percontatorem diſſimulãs conſilium ſuum. Sit hoc quoq; exemplũ celandi propoſitum, ſi quem cupias lædere. 32 Diſſimulanter

Cum Argiui poſt illam trecentorum pugnam rurſus eſſent prælio ſuperati, ſocii Polydorũ adhortabãtur, ne eam oportunitatẽ prętermitteret, ſed aggreſſus hoſtiũ muros ciuitatem illorũ caperet. Id enim factu fore facillimũ, quũ interfectis uiris ſolæ mulieres eſſent reliquæ. Hic in hunc reſpõdit modũ. Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honeſtum eſt, cęterum quum pro agris pugnarim vrbem velle capere, non arbitror eſſe iuſtum. Siquidem huc veni agros receptùrus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi ne cum hoſtibus quidem putauit agendum, ſecus quàm poſtulabat æquitas, quum hominum vulgus ſibi in hoſtem putet licere omnia, in tantum vt ſi de frigido opidulo fuerit concertatio, victor exiſtimet ſibi ius eſſe, regnum vniuerſum victi occupare. Ille etiam turpe ſibi iudicabat bellare cum his, quibus 33 Moderate

deerant patriæ ad bellum præſidia. Talis enim victoria nullã habet virtutis laudẽ, ſed crudelitatis crimẽ.

34 Percontanti quid eſſet in cauſa quod Spartani in bello fortiter ſeſe periculis obiicerent, quoniam, inquit, duces, reuereri didicerunt potiusꝙ timere. Reuerentia cum amore coniuncta eſt, metuimus aũt illos maxime quos odimus. Rectius, aũt ſuo fungitur officio, qui ex animo facit, ꝙ qui metu mali.

Sapiẽter

POLYCRATIDAS

35 Polycratidas vnus cũ cæteris miſſus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur, vtrum priuatim veniſſent, an publice miſſi, Si impetramus inquit, publicę, ſin minus, priuatim. Vox pii candoris in patriam index, Si ceſsiſſet ex ſententia legatio, gloriam volebat reipub. cedere, ſin minus ignominiamꝫ repulſæ ad patriam non pertinere.

Patriæ ſtudium

SOEBIDAS.

36 Soebidas cum eſſent Lacedæmonii in pugna Leuctrica Martis aleam experturi cuidã dicenti, Hic dies declarabit virum bonũ, pręclarus, inquit, dies, q poſſit declarare virum bonum incolumẽ, præſagiens in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipſe patriæ maluiſſet incolumes.

Argutę

37 Idem cum eſſet loco iniquo præterea nullam habente aquam, obſeſſus ab hoſtibus, dicitur pactus cũ hoſtibus, vt ipſis terram bello partam cederent, ſi milites vnà cum ipſo è vicino fonte bibiſſent. Nam eum homines obſederant. Icto fœdere congregatis ad ſe omnibus pollicitus eſt ſe daturum eius regionis imperium ei qui non bibiſſet. Porrò quũ nemo ſibi temperaret, ſed bibiſſent omnes, ipſe poſt omnes deſcendit in fontem, & aqua conſperſus, hoſtibus etiam nũ præſentibus, abiit, ac regionem occupauit, vt qui non bibiſſet. Eodem ſtratagemate & exercitum à ſitis periculo

Callide

riculo liberauit, & hoſtem eluſit, & regnum ſibi vin/
dicauit tolerantia. Non erat obſtrictus inimicis ex fœ
dere, quia non omnes cum ipſo biberant, nec milites
fefellit, quia nemo præter ipſum à potu abſtinuit.
Quod ſi hoſtes voluiſſent ad arma currere, iam na/
ctus locum pugnæ commodiorem, ac fonte potitus,
facile poterat illis eſſe par.

TELECRVS

Telecrus ipſi nuncianti patrē de eo male loq, niſi 38
inquit, illi dicendum eſſet, haudquaq̄ diceret. Maluit Pie i pa
in ſe transferre culpam q̄ committere vt pater quic/ trem
quam temere loq videretur. Habes & pietatis ſimul
& modeſtiæ exemplum.

Iam fratri ſuo querenti, quod ciues erga ſe non 39
perinde afficerentur atq; erga illum, ſed inhumanius comiter
tractarent, quod non dum ab illis eſſet creatus Epho
rus, Tu inquit, iniuriam ferre neſcis, ego ſcio. Signifi/
cans ei qui velit vti fauentibus ciuibus ad multas in/
iurias eſſe conniuendum.

Percōtanti quare mos eſſet apud Spartanos, vt iu/ 40
uenes aſſurgant ſenioribus, Vt, inqt, aſſueti honorem grauiter
habere nulla propinquitate iunctis, magis honorent
parentes. Optima ratio conſuefaciendi ad debitū of/
ficiū, ſi ultra q̄ debet doceamus præſtandū. Veluti ſi
quis aſueſcat cum vxore verecunde caſteq; conuiue/
re, multo minus improbus erit apud alienas.

Percontanti quantum poſſideret facultatem, non 41
plus, inquit, quàm ſat eſt. Diuitias non cupiditate, ſed
vſu metiebatur.

CHARILLVS SIVE CHARILLAVS

Charillus interroganti quam ob cauſam Lycurgus 42
tam paucas leges tuliſſet Lacedæmoniis, quoniam, in Loquaci
quit, pauca loquentibus paucis etiā legibus eſt opus. tas
Senſit nimirum pleraq; mala ex multiloquio naſci.

Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia.

43 Alteri percontanti quā ob rē lacedæmonii virgines nudas producerēt in publicū, vxores vero tectas quoniā inqt, virginibus mariti ſunt inueniendi, vxores vero ſeruandæ iis q eam nacti ſunt. Huc ſpectabat ea cōſuetudo, vt nec puellis deeſſent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentiū conſuetudinem, vbi virgines videri nefas eſt, vxores oculis hominum exponuntur.

44 Seruo cuidam audacius agenti cum ipſo, ni iratus eſſem, inquit occiderem te. Adeo putabat nihil recte dici fieriue ab irato, ut ne in ſeruū quidem animaduertere uoluerit commotior.

Moderate

45 Interrogāti quam arbitraretur optimam rempublicā, in qua, inquit, plurimi ciues de uirtute inter ſeſe decertant, citra ſeditionem. In pleriſq; ciuitatibus certamen eſt de opibus & honoribus, de virtute qui certēt penè nulli. Quāquam hoc quoq; certamē de honeſto debet hactenus feruere, ne prorumpat in ſeditionem. Iam enim non eſt concertatio virtutis ſed ambitionis. Qui vera virtute præditus eſt, nihil ſpectat niſi vt proſit reipublicæ. At ſeditio præſens venenum eſt ciuitatis.

Sapiēter

46 Percontanti cuidā quam ob rē omnium deorū ſtatuæ apud lacedęmonios ponerentur armatę, ne, inquit, probra quæ ob ignauiā iaciunt homines ad deos referamus, ne'ue iuuenes niſi armati deos cōprecent. Eo cōmento ciuium animis hanc opinionē inſigere ſtudebant, diis gratam eſſe fortitudinē, inuiſam ignauiam, ſimulq; iuuentutem armis ferendis debere aſſueſcere, quo ſimul & minus indulgerent deliciis, & vtiliores bello euaderet, ſi ne religionis quidē cauſa fas eſſet arma ponere, cuius obtentu ferè ſolet ocium & luxus in ciuitates irrepere

Ocium

LIBER SECVNDVS

Laconum aliquot ἀνωνύμων apophthegmata.

SAMIORVM legati 1 prolixiore vſ̃tetibus orõne dixerunt Spartani, prima ſumus obliti, poſtrema non intelleximus, quia prima non meminimus. Habetur añ pag. 40. apo. 16

Ad Thebanos item qui de quibuſdã pertinacius cõtradicebant, Oportet, inquiunt, aut minus habere ſpiritum, aut plus virium. 2 Habet pag. 21. apo. 99.

Lacon quidam ſenex interrogatus cur barbam geſtaret ſyluoſam ac promiſſam, Vt, inquit, intuens canos pilos nihil committam illis indgnum. Vir bonus vndecunq; venatur ſtimulos ad virtutem. 3 Canicies

Alius cuidã laudibus immodicis efferenti bellatores optimos, apud Troiã inqt. Significãs tales olim fuiſſe, ſed hoc genus hoĩum iã olim deſiſſe inueniri. 4 Argute

Alius quidã Lacon quũ audiſſet quoſdã à cœna cogi ad bibendũ, num, inqt coguntur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morẽ in conuiuiis compellentium ad certum cyathorũ modum, quum id re vera nihilo abſurdius ſit q̃ hominem q non eſuriat ad certum eſcarum modum compellere, niſi quod alterius abſurditatem eleuat conſuetudo. 5 Biboſitas

Recitato quod ſcripſit Pindarus, Gręciæ fulcimentum eſſe Athenas, lacon dixit ruituram Græciã ſi tali fultura niteretur. Taxauit Athenienſiũ mollitiẽ, quæ poetæ elogio non reſponderet, aut certe poetæ vanitatem, qui tali præconio celebraſſet indignos. 6 Libere

Quidam cõſpecta tabula quæ picturam habebat, quomodo lacedæmonii trucidarentur ab Athenienſibus, dixit, fortes Athenienſes. Id lacon audiens 7 Salſe

ſubiecit, In tabula, ſignificãs rediculũ eſſe de pictura gl'iari, quod ea non minus mentiri ſoleat q̃ poetæ.

8 Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata, ſolet facile admittere, Lacon, deſine, inquit, ad uerſum me præbere aures. Senſit non ſolum eos vituperio dignos qui calumniarentur alios verum etiã qui calumniantibus accommodarent aures. Et iniuriæ genus eſt aduerſus nihil male meritum audire maledicam linguã. Non enim eſſent maledici, ſi nullum inuenirent auſcultatorem. Proinde Lacon expoſtulauit etiam cum illo qui præbuerant aures de ipſo male loquenti.

9 Quidã ſeruo q dum puniretur dicebat, non volẽs
Argute erraui, non volẽs igi͛, inq͛t, pœnas dato. Vulgaris q͛dem, ſed frigida excuſatio eſt, inſciens feci, vigilandũ erat ne quid committeret imprudens.

10 Alius quũ in peregrinatione vidiſſet hoĩes in ſel-
Seuere lis curulibus ſedentes, abſit inquit, vt in talibus ſedeam ſellis vñ non liceat aſſurgere ſeniori. In his enim ſedebant delicati porrectis cruribus ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios vero ſcelus erat iuuenem non aſſurrexiſſe ſeni.

11 Chii quõdam Spartæ peregrinantes à cœna vomuerant in Ephororum curia, dein etiam in ſedes in quibus ſedere ſolent Ephori ventris onus deiecerãt. Ac primum q͛dem acris inquiſitio facta eſt, quinã hoc
Licẽtia deſignaſſent, ne forte ciues eſſent. Vt vero compertũ eſt fuiſſe Chios, ædixerunt ſe Chiis p̃mittere, vt agã intemperantius. Excellentium virũ eſt negligere contumeliam quæ à palàm improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe eſt.

12 Alius q͛dam Lacon quũ duas amigdalas duras du-
Lepide plo vendi cõſpiceret, Sunt ne hic, inq͛t rari lapides? Quaſi nihil intereſſet inter ſilicẽ & durã amigdalam

Adeo Lacon delitiarum erat rudis, vt neſciret ſub gemino cortice latere nucleũ. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionibus fuiſſe notum, qñ Plinius dubitat an ætate Catonis fuerit in Italia.

13 Alius quum in luſcinia plumis reuulſis minimũ repperiſſet carnium, Vox, inquit, tu es, præterea nihil. In eos dici poteſt qui pręter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. Loquacitas

14 Aliud qdam quũ videret Diogenem cognomento canẽ, in vehementi frigore ſtatuã æream amplectẽtem, rogauit num algeret, illo negante, Quid igitur, ingt lacon, magni facis? Philoſophus gloriæ mancipiũ hoc ipſum exiſtimabat magnificũ, quod ſit haberet corpus ad oẽs iniurias duratum, vt in rigore frigidę ſtatuę complexum ferre poſſet, abſq; dolore. Id laconi nihilo pulchrius videbatur, q̃ ſi qs in æſtate ſimile qppiam amplecteretur nullo ſuo incõmodo. Argute

15 Quidã Metapontinus laconi obiicienti ignauiã, atqui, inqt, non parũ alienæ regionis poſsidemus. Ergo, inqt lacon, non ſolum ignaui eſtis, verum etiam iniuſti. Significans nõ poſſe fieri vt qs meticuloſus & imbellis multũ teneat alienæ ditiõis, niſi fraude partũ. Argute

16 Hoſpes qdam apud lacedæmonios, quũ ipſi ſtanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur dixit cuidam, Non arbitror te lacon tantum temporis vni pedi poſſe inſiſtere, quantum ego poſſum. lacedæmonius excipiens, fateor inquit, attamen nullus eſt anſerum qui iſtuc non poſſit. Iure deriſit hominẽ, qui longo vſu didiciſſet artem quæ nihil vtilitatis adfert reipub. Huiuſmodi ſunt artes pręſtigiatorum, funambulorum, & ſimilium. Ridicule

17 Cuidam iactanti de arte rhetorica, at per geminos inquit lacon, ars niſi verum attigerit, nec eſt, nec vnquam erit. Notauit rhetores qui ſe profitentur viri grauiter

ſimilia dicere licet vera non ſint.

18 Argute Argiuo quodam dicente,multa Spartanorũ ſepulchra apud nos ſunt,lacon excipiens, Atq Argiuorũ apud nos nullum eſt ſepulchrũ,innuens quod Spartani ſemper inuaſiſſent Argos, Argiui vero Spartanos nunq̃.Solerter lacon quod ille dixerat in gentis ſuæ laudem,retorſit in ignominiam.

19 Lacon in bello captus cum ſub haſta veniret, ac prçco diceret,laconem uendo obturauit illi os,Captiuum,inquit,prædica te vendere.Suam conditionem æquo animo tulit,patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducendæ.

20 Ex his militibus qui ſub Lyſimacho ſtipẽdiũ faciebant,q̃dam:quũ ab eo rogaret, num eſſet qſpiam ex Helotum,id eſt ſeruorũ laconicorum numero,tu ne, inquit,exiſtimas lacõẽ ad te venturũ, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit ſe fateri ſeruum, q̃ hoc probri admittere in nomen lacedæmonicum.

21 Generoſe Cũ Thebani deuictis apud leuctra lacedæmoniis ad ipſum veniſſent Eurotam, & quidam gloriabundus dixiſſet,Vbi nunc lacones? Spartanus quidã ab illis captus,non adſunt inquit, alioqui vos huc non veniſſetis.Ne victus qdem,& captus potuit obliuiſci indolis laconicç,nec tulit victoris iactantiam.

22 Argute Athenienſibus quum tradita ciuitate poſtularent. vt Samũ tantum ipſis relinquerent,ita reſponderunt lacones.Hoc tempore quo veſtri non eſtis, alios habere poſtulatis.Vnde natum eſt prouerbium. Qui ſemetipſum non habet,Samum petit.

23 Hĩ ante pag.41. apo.26. Cum lacones ciuitatem quandam armis cepiſſent Ephori dixerunt,periit iuuẽtutis luctamen. Nõ enim poſthac habebunt,aduerſarios. Gaudebant quidem de victoria, ſed iuuenibus exercendæ virtutis materiam ereptam dolebant.

Cum lacedæmoniorum rex polliceretur ſe fundi- 24
tus euerſurum alteram quandam ciuitatem, quæ ſæ-
penumero lacedęmoniis exhibuerat negocium non
permiſerunt Ephori dicente, nequaquam abolebis Genero-
neq; ſubuertes iuuenum cotem. Vrbem infeſtam ap- ſe
pellabant cotem iuuentutis, quod per eam iuuentus
acueretur ad bellandi peritiam.

Lacedæmonii non pręficiebant pędotribas q pue 25
ros ad luctam exercerent, vt virtutis eſſet certamen
non artis. Vnde & lyſander interrogatus, quo pacto
à Charonte victus eſſet reſpondit vario artificio, Nõ
exiſtimabat ea gens in quauis re ſpecioſam eſſe victo
riam, quæ callidis conſiliis contigiſſet, potiuſq̃ animi
corporiſq; robore. Ars autẽ omnis, vt à naturali ſim-
plicitate recedit, ita dolo affinis eſt.

Philippo quũ perueniſſet in agros lacedęmoniorũ 26
ſcripſiſſetq; vtrũ vellent ipſum venire hoſtẽ an ami- Libere
cum, reſponderunt Neutrũ. Vnico verbo abſoluerũt
ſententiam, quod erat laconum, ac ſimpliciter negan
tes regi tranſitum, quod erat virorum fortium.

Lacones legatũ quẽ ad Antigonũ Demetrii filiũ mi 27
ſerant, qñ acceperãt qđ Antigonũ appellaſſet regẽ, Factum
mulctarũt, quãuis in annonæ penuria medimnũ fru-
mẽti in ſingulos ab ipſo reportaret. Tãtus erat apud
illos legum rigor, vt nec tanto beneficio ſubleuata
inopia ab illis veniam impetraret, vt vnius voculæ
gratiam facerent proſpere legatione perfuncto.

Cum improbus quidã ſententiã dixiſſet optimam
ipſam quidem ſententiam approbarunt, ſed eo qui di 28
xerat amoto, alteri cuidã inculpatis moribus eandẽ Factum
ſententiã tribuerũt. Adeo in repub. nihil honoris ha-
bendũ putarunt his q flagitioſe viuerent. Autorem
mutarunt, ne eſſet dedecori reip. conſiliũ nõ reiece-
runt, ne ob priuatam ignominiã publicam vtilitatem

neglexiſſe viderentur. Meminit huius & A. Gellius.
29 Cum duo fratres inter ſe diſsidium haberent La-
Factum cedæmonii mulctam dixere patri, quod filiorum di-
Pater p ſcordiam diſsimulaſſet. Iuuenibus ignoſcendum pu-
filio pu- tarunt, ſed quicquid illi per calorē ætatis peccaſſent,
nitus parenti imputabant, cuius autoritas prouidere debue
rat, ne quid inter filios oriretur ſimultatis.
30 Catori apud Spartanos peregrinanti, dixere mul-
Factum ctā, qđ citharā digitis pulſaret, nō ebore. Adeo non
Seuere patiebantur innouari publico vſu recepta. Hoc ſtu-
dio cuidam alteri ex nouem chordis duas incidit
Lacedemonius ille.
31 Duo pueri inter ſe pugnabant, quorum vnus alte-
ri letale vulnus inflixit. Puerorum aūt ſodales quum
ſaucius ille moriturus eſſet, polliciti ſunt illi vindictā
Genero ſeq; vulneris autorem interfecturos. At ille nequaquā
ſe inquit, per deos. Non enim æquū eſt, quandoquidem
& ipſe hoc facturus eram ſi anteuertiſſem, ſiq; ſtren-
nuus fuiſſem. Indolem vere laconicam, qui victus ac
moriens iuſto tamē victori fauebat, quod virtute nō
dolo ſuperaſſet aduerſarium. Quid talibus ingeniis
felicius, ſi à teneris ad veram virtutem fuiſſent inſti-
tuta, potiuſquam ad militarem duriciem.
Aliter qdā puer eo tēpore quo mos erat apud Spar
tanos, vt pueris ingenuis phas eſſet quod quiſq; poſ-
32 ſit ſuffurari, ſed hactenus vt deprehendi turpe eſſet,
quū viuam vulpeculā quam ſodales erant furati, ſibi
ab eis traditam ſeruaret, veniſſentq; q eam perdide-
rant inquirendi gratia, vulpeculā ſub veſte abditam
tenebat. Cęterum quū efferata beſtia latus pueri vſq;
ad inteſtina eroderet, diſsimulauit tacitus, ne prode-
Fortiter retur furtū. Mox vero quū digreſsis illis pueri vidiſ-
ſent quod acciderat, obiurgabant illum dicentes, Prę
ſtiterat aperire vulpeculam, q̃ ad mortem vſq; cæla-

re, Nequaquam inquit, imo præſtat doloribus immori, quàm hac nota traduci, vt ob molliciem dicar lucrifeciſſe vitam ignominioſam. Quid abſolutius ſi tã feliciter natis ingeniis acceſſiſſet philoſophia?

33 Animoſe
Cũ quidam forte obuii laconibus dixiſſent, fortunati eſtis o lacones, nam modo hinc abiere latrones. Non nos inquiunt per Enyalium, ſit enim illi Martem vocant, ſed illi potius fortunati ſunt, q in nos non inciderint. Adeo gens ea gerebat animos ad omnia impauidos quæ vulgus hominum formidat.

34 Genero ſe
Lacon qdam interrogatus quid artis ſciret, liber inquit eſſe. Ea gẽs nec diſciplinis philoſophorum, nec opificiis exercebat. Tantum inuictis animis libertatẽ tuebatur, nec hominibus, nec viciis ſeruire docilis.

35 Genero ſe
Puer Spartanus captus ab Antigono rege ac ſub haſta vẽditus, in cæteris oĩbus, quęcunq; putabat ab ingenuo decẽter fieri poſſe, obſequẽs erat ei q ipſum fuerat mercatus, Cęterũ iuſſus adferre matulã, haud ſuſtinuit dicẽs, nõ ſeruiã. At quũ inſtaret herus, puer conſcenſo tecto dixit, ſẽties cuiuſmodi mercatum feceris, moxq; ſeſe è ſublimi pręcipitem dedit ac periit. Captiuus eſſe poterat, ſeruilia facere non poterat, ac ſemet in libertatem morte aſſeruit. Fortiter

36
Alter quũ venderetur rogatus à licitatore, eris'ne frugi ſi fuero mercatus, etiam ſi non fueris mercatus. Ne fortuna quidem ſeruilis docere potuit illum ſeruilia loqui. Qui enim natura probus eſt vbiq; & apud omnes probus eſt.

37 Sile ſtre
Alter quidam captiuus quum venderetur, ac præco diceret ſe mancipium vendere. Sceleſte, inqt, non tu dices captiuum? non puduit durę cõditionis, ſed puduit tituli ſeruilis. Tantus erat libertatis amor.

pag. 63. apo. 19.

38 Salſe
Lacon quidã in clypeo pro inſigni gerẽs muſcam, eamq; non maiorem vera, quibuſdam irridentibus

dicentibusq́; quod id ſtudio feciſſet quo lateret, imo, inquit, ut ſim conſpicuus: Tam enim prope accedo ad hoſtes, ut ab ipſis inſigne cuiuſmodi ſit uideri poſſit. Salſiſſime côuicium ignauiæ uertit in argumentum fortitudinis.

39 Lacedæmonius alter quũ ſuper conuiuiũ eſſet illata lyra, nõ eſt inqt, Laconicũ nugari, lõge diſſentiẽs à cæteris Græcis, quibus nullum côuiuiũ ſuaue uidebat abſq; muſica. Id Laconi nugale uidebatur, qui latius exiſtimabat honeſtis ac feſtiuis fabulis condire compotationem quàm inani lyræ ſtrepitu.

Seuere

40 Spartanus interrogatus num tutum eſſet ad Spartam iter, refert, inquit qualis eo deſcendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in umbraculis uenamur, ſignificauit nec ferocibus ac uiolentis eſſe tutum proficiſci Spartam, nec mollibus & effœminatis quod hoſtili animo illuc proficiſcentes male acciperentur à fortioribus, delicatos homines illic non ſinerent laſciuire in tenebris.

Argute

41 In luctandi genere quod illi chiraplia appellant, quũ is qui collũ alterius vrgebat fruſtra prçterq́; legem paleſtræ pulſaret vndiq; & in terrã detraheret, poſteaq̃ corporis viribus deſtitueret qui inhærenti cedere cogebatur, brachiã vrgentis momordit, cumq́; alter diceret mordes o lacon, fœminarũ more, Non inquit, ſed more leonum. Vt ſolerter obiectam ignauiam detorſit in laudem fortitudinis. Nullum enim probrum apud illos deteſtabilius quàm muliebris imbecillitatis. Iure autem ſe morſu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo.

Argute

42 Claudus ad bellum proficiſcens quum ab aliis rideretur, non opus eſt fugientibus, inquit, ſed qui ſubſiſtant, locumq́; in acie tueantur.

ſi'e ante pag. 24. apo. 22.

43 Alius ſagitta percuſſus cum animam ageret dice-

bat, nō me mouet quod morior, ſed partim quod ab imbelli ſagittari ac mulierculæ ſimili, partim ꝙ nullo facinore ædito morior. Victis ſolet eſſe ſolatio, virtute præſtantis viri dextra cadere, Lacedæmonii vero quoniam enſibus pugnare ſolent cominus non, putabant eſſe virtutis procul miſſa ſagitta quempiam interficere, quod idem poſſunt & fœminæ. Tum æquiore animo decedunt è uita, qui recte factorum poſt ſe relinquunt memoriam. Generoſe.

Quidam ingreſſus diuerſorium cauponi dedit obſonium vt appararet, quum ille poſceret caſeum & oleum, quid inquit lacon, ſi caſeum haberem iam nō egerem obſonio. Caupo caſeum & oleum petebat ad condiendum piſcem, At lacon cui ſufficiebat victus ſimplicitas, ſuperuacuū exiſtimabat, cibum cibo miſcere, quū alter per ſe ſatis eſſe poſſet. Quantum abſunt ab huius laconis animo, qui centum rerum ſpecies in vnum miſcent diſcum? 44 Frugaliter

Cuidā lampen Æginetā efferenti ac felicem prædicanti, quod prædiues videbat, multorum nauigiorum dn̄s lacon nihil, inquit moror felicitatem de funibus pendentem. Quū omnes diuitię ſunt in manu fortunę, tum ea præcipue quas negociatores cōmiſere nauibus, ruptis funibus ſequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus. Vnde philoſophus quidam interrogatus vtrum putaret maiorē eſſe numerū viuorum an mortuorum, viciſsim rogauit vtro loco haberet nauigantes, quod hi verſantes in ſummo diſcrimine vix eſſent habendi pro viuis. 45 Argute

Quidam laconi dixit, Mentiris, ille contra, nimirū inquit liberi ſumus, alii vero niſi vera dixerint, vapulant. Nihil commotus eſt lacedæmonius, ſed atrox cōuiciū eluſit ioco, obiter taxans maledicum quod ipſe non eſſet lacedæmonius, atq; ob id nec liber, Porro 46 Argute

ſerui ſi quid fallant mendacio, loris emendantur.

47 Alius quum vellet cadauer ſtatuere rectum, nec id poſſet efficere quum nihil non feciſſet, per Iouem in quit, aliquid, intus ſit oportet. Suſpicatus eſt Lacon aut animam, aut genium malum latere in cadauere. Solent enim cadauera in rogo erecta poni.

48 Tynnichus Thraſybuli filii mortem perquàm for ti animo tulit. In hunc hoc factum eſt epigramma.

Exanimis Pitanen clypeo Thraſibule rediſti

Fortiter Septem ex Argiuis vulnera ſæua gerens,

Aduerſa oſtendis tamen omnia. ſanguinolenta

Membra rogo imponens Tynnichus hęc ſenior,

Plorentur timidi, mi infletus humabere fili,

Qui & patre hoc vere dignus es & patria.

49 Quum Alcibiadi Athenienſi balneator pluri/mum adminiſtraret aquę Laconi id vidēs. Quid hoc rei eſt inquit? Plus aquæ infundit, quaſi non puro, ſed vehementer ſordido. Hoc ſcommate notauit Alcibia dis vitam multa infamia contaminatam

Salſe

50 Philippo regi Macedonū quædam per literas im/peranti, reſcripſerunt Lacedęmonii, de quibus nobis ſcripſiſti, non. Ad prolixam regis epiſtolā vnica ſyl/laba rñderunt οὐκ, quā grandibus literis pinxerant, vt expleret iuſtū epiſtolæ ſpatiū, ſimul & gentilis bre uiloquentiæ memores, & ſolitæ fortitudinis.

Nō eſt ī Gręco nſo, ſed in Phi/lelpho

51 Rurſum quū Philippus in agros Lacedæmoniorū duxiſſet exercitum, resq; in eo eſſet ſtatu, vt probabi/le eſſet eos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidam Spartiatæ, Quid nunc facietis lacedæmonii? At ille, Quid, inqt, aliud, niſi quod fortiter moriemur quando, nos ſoli Græcorum liberi eſſe, non aliis pare re didicimus. Nemo ſeruire cogit q̄ mori paratus eſt. Quàm dulce bonum eſt libertas quæ morte emitur q̄ miſera res ſeruitus, cui mors anteponitur. Quid igitur

Fortiter

mentis dicemus his eſſe, qui ſe ſponte dedũt in eam ſeruitutem, vnde nec dato peculio poſſunt redimi, nec gratuita manumiſſione liberari.

Poſt Agin bello ſuperatũ Antipatro poſtulanti obſides pueros quinquaginta, Eteocles q tum Ephorũ agebat rñdit, ſe pueros non daturum, ne ſi licenter vixiſſent, fierent indociles patriæ diſciplinę, itaq; ne ciues qdem eſſent. Cęterũ ſenes ac mulieres ſe duplo numero daturũ, Verum Antipatro dira minitanti niſi acciperet poſtulata, populus vna voce reſpõdit, Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno altero'ue ciuiũ reperire, fortaſſe non ita magni miraculi eſſe videatur, in vniuerſo populo tãtum eſſe conſenſum prodigioſum eſt. Hoc exemplo ſimul admouemur, quanta ſollicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatẽ educandæ, qñ licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus, perinde quaſi mater abdicet filium ex ſe natum, niſi probitate morum maioribus ſuis reſpondeat. 52 Hoc nõ eſt ἀδέλωτον Libere

Senex in Olympiis cupidus erat ſpectãdi certaminis quod agebatur, ſed quum nulla vacaret ſedes, ad varia loca ſeſe conferens, ludibrio erat ac ſcommatis petebat, quod nullus eum exciperet. Vt vero peruenit ad lacedæmonios, non ſolum pueri omnes aſſurrexerunt, verum etiam viri multi ceſſerũt illi locum. Id factum quum cæteri Græci quotquot aderãt plauſu comprobaſſent, patriumq; morem ſupra modum collaudaſſent, Senex, 53

Concutiens canaſq; genas & tempora cana, Salſe
Ac fuſis lachrymis, Heu miſeriam inquit, vt omnes Græci norunt quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli vtuntur Lacedæmonii.

Sunt qui narrent hoc idem accidiſſe Athenis. Cũ enim agerentur panathenæa, Attici ſenem ludibrio 54

habuerunt, inuitantes tanquam admiſſuri, cæterum vbi veniſſet non admittentes. Verum iam perambulatis ferè omnibus, tandem ad lacedæmonios ſpectatores quū veniſſet, oēs è ſedilibus aſſurgentes locum illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus, plauſu multaq; geſtuum ſignificatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit, per geminos, norūt Athenienſes quæ ſint honeſta, at nō ea faciūt. Apud Athenienſes maxime florebat philoſophia, quæ docet qd turpe quid honeſtum, Spartani non recipiebant eiuſmodi diſciplinas, ſed ex inſtitutione maiorum virtutum factis ac moribus præſtabant. Ita factum eſt vt apud Athenienſes eſſent verba philoſophię, apud lacones ipſa res. Admonet apophthegma turpiſsimū eſſe ſcire quid deceat, & tamen diuerſa ſequi.

55 Medicus quidam periit aliqd à lacone. At ille, Si Argute quid inqt dedero magis es futurus mendicus. Verū iſtius probroſæ vitę tuæ fuit autor, q tibi primus dedit, teq; fecit inertem. Apud lacedæmonios probro dabatur mendicitas, quod & ociū odiſſent, & minimo eſſent contenti. Benignitas aūt in mendicos ſpeciem habet magnæ virtutis, ſed ea piorū hoīum bonitas, alit plurimorum malorū luxurioſam ignauiam.

56 Lacedæmonius videns quendam diis corrogantem, nihil inquit, moror deos qui me ſint pauperiores. Hinc liquet vetus eſſe ſub obtentu religionis exercere mendicitatem, quum plerunq; tali collecta titulo non impendantur diuis qui nullius rei ſunt egeni ſed improborum luxui ac libidini.

57 Alius quidā quū adulterum apud deformem vxorem deprehendiſſet, miſer, inquit, quæ tibi fuit neceſſi Moderate tas? Primū hic æditum eſt nobis moderationis exemplum, Quis ſibi tēperet in adulterum deprehenſum? Hic potius videt miſertus hominis, qui graui quapiā

neceſsitate videretur huc compulſus, vt cum defor/ mi rem haberet. Neq; enim veriſimile erat adulterum voluptatis gratia ſeſe in hoc diſcrimen conieciſſe.

Alius quũ audiret rhetorum magnos ſermones cir/ cuitus connectentem, Per geminos, inquit, fortis ſanè homo, qui quum nullum habeat argumentum, tamẽ egregie voluit linguam. Lacedæmoniis nulla place/ bat oratio, niſi breuis & uera, & ad rem ſeriã pertinẽs Proinde ridiculum exiſtimabat, quod orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet. 58 Loquacitas

Quidam profectus in lacedęmonem, quũ vidiſſet honorẽ quem, iuniores præſtant ſenioribus, in ſola, inquit, Sparta expedit ſeneſcere. Paupertas onus eſt & miſerũ, & graue, vt ait Comicus, ſed in hac mole/ ſtiarum maxima pars eſt, quod homines facit etiam ridiculos, vt ait Satyrichus. Sic incõmoda quæ fert ætas ingraueſcens, non minima pars eſt, quod ſenes fere contemptui ſunt ac ludibrio. Proinde Sparta vi ſa eſt multis honeſtiſsimum virtutis domicilium. 59 ſenectus honorata

Lacedęmonius percontanti quid ipſi videretur Tyr teus poeta, bonus, inquit ad deprauandos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat homeri poeſim inutilem eſſe reipub. qualem inſtitui volebat, ita lacedęmonii non recipiebant poetas qui blandas ſcriberent potiusq̃ ſalubria. 60 Ars inutilis

Cuidam qui laborans ab oculis exierat in bellum quum nonnulli dicerent, quo vadis ad iſtum affe/ ctus modũ, aut quid facturus? Vt nihil, inquit, aliud certe hoſtis gladium ebetabo. Hoc dictum ſalſius'ne ſit an fortius nondum ſtatui. 61 Fortiter

Buris & Spartis lacedæmonii ſpõte profecti ſunt ad Xerxen regem Perſarum, daturi pœnas, quas la/ cedæmonii iuxta oraculum pendere debebant, eo quod oratores à Perſis miſſos occidiſſent. Hi quũ ve/ 62

quomodo ſe res haberent Athenis, Omnia, inqt ho/
neſta, per ironiam innuens, Athenis oĩa haberi hone
ſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſmonis.

Alter interrogatus de re quapiam, rñdit, non. Ve/ 65
rum vbi percontator dixiſſet illum mentiri, Non vi/
des igitur inquit lacon, te ſtultum eſſe, qui ſciſciteris
de his quæ noueris? Salſe taxauit in illo vitium gar/
rulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiã.

Venerunt aliquando, lacedæmonii ad lygdamin 66
tyrannũ legatione fungentes, ſed cum ille variis cau/
ſationibus frequenter diſtuliſſet colloquendi copiam
tandem poſt omnes excuſationes dictum eſt, illũ pa/
rum firma eſſe valetudine, ſed languere nonnihil.
Legati reſponderunt, Per Iouem non venimus huc
cũ illo luctaturi, ſed colloquuturi. Belle taxarunt bar/
bari regis factum ac delitias, qui quamuis friuola de
cauſa res ſerias omitteret.

Quidam ſacris initiaturus laconem, rogauit quid 67
ſibi conſciret maxime impie factum per omnem vi/ Habet
tam. At ille hoc, inquit, dii ſciunt. Quum initiator ma ãro pag.
gis vrgeret, diceretq; omnino proferas neceſſe eſt: la/ 53. apo.
con viciſſim rogauit, Vtrum inquiens oportet me ti/ 67.
bi dicere an deo, quum ille reſpondiſſet, deo, Tu er/
go inquit, hinc ſecede, vt illi dicam.

Alius lacon quidam noctu prætereiens monumen/ 68
tum quum ſibi viſus eſſet videre ſpectrum, accurrit
lancea traiecturus, & in hoc nitens, Quo me fugis, in Supſtitio
quit, anima bis moritura? O mentem vere liberam nulla
omni fortitudine, quæ nec laruarum ac lemurum oc/
curſu terreri potuerit.

Lacõ alius quum voto ſe obſtrinxiſſet, quod ſe de 69
Leucate præcipitem daret, conſcendit montem, & cõ Lepide
ſpecta altitudine ſeſe auertit. Id quum illi probri gra
tia obiiceretur, non putaram, inquit, illi voto majore

voto opus eſſe. Ioco eluſit inconſtantiæ formidiniſq; crimen. Etenim qui facinus arduũ concipit animo prius à diis optare debet animum facinore parem.

70 Quidam in acie quum ſtrictum iam enſem in ho-
Belli diſciplina ſtem eſſet infixurus, quoniam interim ſignum datum eſt receptui canens, non infixit. Roganti uero cuidã quur hoſtem quem in poteſtate habebat non occidiſſet, Quoniam, inquit, melius eſt parere imperatori q̃ hoſtem occidere. Exemplum diſciplinæ militaris, à qua immane quantum receſſerunt, qui ſub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hoſtem niſi tuba dediſſet ſignum. Eadem ſimul atq; cecinerat receptui, homicidii crimen erat hoſtem interemiſſe.

71 Quidã laconi in Olympico certamine ſuperato di-
Argute xit, Aduerſarius tuus o lacon te fuit potentior, imo inquit, ad deiiciendum accommodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis lacedæmonius non putabat ſe ob id deteriorem quod victus eſſet. Dicti arguti ſita eſt in accipiti voce, nam κρείττων & meliorem ſignificat, & potentiorem ſiue ſuperiorem, aut præſtantiorem. Is uere inferior eſt, qui honeſto vincitur.

72 Ætoli quondã ingreſſi regionẽ laconicã, abduxerunt quinquaginta ſeruorum milia. Vñ lacon quiſpiã ſenior feſtiuiter dixiſſe fertur, Magno bono ferunt hoſtes laconicæ, quàm tanta turba leuatunt.

73 Mos erat apud lacedæmonios, vt rex hoſtes aggrederetur, præcedente quoniam geſtante coronam, qui in certamine victor aliquando tuliſſet coranam. Cum igitur lacon quidam in Olypiis magnam pecuniæ vim reſpuiſſet, ſed multo cum ſudore deiecto aduerſario coronam tuliſſet, cuidam dicenti quid emolumẽti tibi adferet victoria o lacon? ille ridens & ala-

cer reſpõdit, Ante regem, inquit, coronatus incedens,
pugabo cum hoſtibus. Generoſæ mentis eſt, laudis
amore teneri potius quàm pecuniæ.

Miles quidam lacedęmonius quum proſtrato ho- 74
ſtis inſideret tergo occiſurus, rogauit vt ſe verteret, &
in pectus potius ſtringeret enſem, rogatus quid ita,
Ne amaſius, inquit, meus erubeſcat, ſi viderit auerſis
confoſſum vulneribus.

Lacõ quidam ad Rhodiũ Diagoram, qui in Olym- 75
piis & filios, & ex filio filiaq; nepotes vidiſſet coro-
nari, Morere, inquit, Diagora, nõ in Olympium aſcen-
des? Sentiens tum optimum exire de vita, quum res
ſunt proſperrimæ. Ita Plutarchus in Vitis, Meminit
& Cic. in Tuſ. quæſt lib. 1.

Lacõ quidam pędagogus pueri cura ſuſcepta quũ 76
interrogaretur, quid eſſet illum docturus, Efficiam
inquit, vt honeſtis delectetur, turpibus offendatur.
Nihil efficacius ad veram felicitatem, ꝙ amare virtu-
tem propter ſe, odiſſe vitium propter ſe.

Spartanus qdã interrogatus, qd conferrent vtilita- 77
tis, pueris adhibiti pędagogi Efficiunt, inqt, vt quæ
ſunt honeſta, eadem pueris fiant etiam iucunda.

Ageſilaus dicebat ſibi iucundum eſſe laudari ab 78
his, qui non vererentur & vituperare, ſi quid diſpli-
cuiſſet. Tales enim ſi quid laudant, iudicio laudãt,
non metu aut adulatione.

Demonides amiſſis furto crepidis, præcatus eſt 79
vt eius qui ſuſtulerat pedibus conuenirent. Viſus
eſt bene precati, quum illi magnum precaretur ma-
lum, videlicet pedes diſtortos, quales habebas De-
monides.

80
Lacedæmonii quum Smyrneis egentibus cõmea-
tum miſiſſent, atq; illi beneficium verbis attolerent,
Lacedæmonii ſermonem interrumpentes, Nil magni

coquus,hoc,inquit,ius o rex ſumendum eſt, poſteaq̃ te laconum more exercueris,& in Eurota laueris. Feſtiuius hoc narrat à M.T.Tuſcul.quæſt. lib.5. in hoc varians à Plutarcho, quod ſcribit illum Spartæ in phiditiis cœnauiſſe,& à cœna negaſſe ſibi nigrum illud ius quod cœnæ caput erat placuiſſe, tũ qui illud coxerat reſpondiſſe,minime mirum ſi diſplicuiſſe,cõdimenta enim deeſſe,ac Dionyſio rogante quæ tandem illa? Labor,inquit in venatu,ſudor,curſus ab Eurota,fames,ſitis,his enim rebus lacedæmoniorũ epulas condiri. p tatio condimento

3 Tenebris aſſueſcere

Lacedæmonii poſteaq̃ moderate biberunt in conuiis publicis,diſcedunt abſq; teda,non enim fas eſt illis ad lumen incedere,nec hac via,nec illa,quo conſueſcant in tenebris noctuq; confidēter & intrepide ire.Id interdum in bellis vſu venit vt neceſſe ſit.

4 Philoſophia ruſticana

Idem literas quidẽ diſcebant ad vſum,cæteras vero diſciplinas exoticas eiiciebant, nec minus homines harum profeſſores quàm ipſos libros. Hæc autẽ erat illorum eruditio,bene parere magiſtratibus, patientem eſſe laborũ,& in prælio aut vincere,aut mori.Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidam, qui philoſophos Græcos vrbe pepulere, quod curioſis diſciplinis auerterent iuuentutem ad ociũ & ignauiam, redderentq; ad diſcerendum quidem inſtructos, ad gerenda vero reipub. munia inutiles. Quid illi dixiſſet ſi ſophiſtarum gryphos,ſi nominalium & realium frigidiſsimas argutias audiſſent?

5 Frugalitas

Perſeuerabant abſq; tunicis veſtem vnicam accipientes corporibus ſqualidi,quippe à balneis & vnguentis ferè in totum abſtinentes. Nemo tales facile inuadit tum inopes tum duros,nec malis artibus cogebantur rem quçrere, qui tam paruo contenti ſunt. Hæc lacedæmonii qui nec philoſophorũ dogmata,

nec Chriſtum nouerant, & non pudet nos delitiarū noſtrarum? Anachoritas vocamus qui quatuor veſtibus contenti ſunt.

6 Iuuenes vero gregatim ac turmatim dormiebant ſupra ſtibadas, herbæ genus, quas ipſi ſibi congerebant arundine apud Eurotā naſcente, cuius ſumma nō ferro, ſed manibus deſtringebāt. Per hyemē vero ſubſternebant ſibi quos vocant Lycophones ac ſtibadijs commiſcebant, quod ea materia caloris quiddam habere videretur. Vbi ſunt nunc qui toto corpore plumis anſerinis indormientes querūtur ob duriciem ſibi dolore latera?

Frugaliter

7 Amare puerorum indolem, qui probo ingenio videbantur, permiſſum illis erat, cæterum abuti illis turpiſſimum habebatur, quaſi corpus adamaretur potius q̄ animus. Quod ſi quis accuſatus eſſet, quod parum honeſtam cum illis habuiſſet conſuetudinem, is per omnem vitam infamis erat, & publicis honoribus ſubmouebat. Hoc nō ſolū in pueris quorū ætati conſulens lex permiſit grandioribus amare, ſed citra turpitudinem, locum habet, verum etiā in coniugibus, non enim recte amat vxorem, q corpus amat potius quàm animum.

Amor animi

8 Mos erat vt adoleſcentes quopiā abituri à ſenioribus interrogaretur quo irent, & ad q̄d, obiurgabatur aūt qui vel non rūderet percontanti, aut friuolas cauſas recitaret. Senior qui non obiurgarat adoleſcentē ipſo præſente delinquentem, eidē pœnæ erat obnoxius, quā daturus erat ſi peccaſſet i pſe. Cæterum qui obiurgationem moleſte ferebat, in magno erat p̄bro Merito puerorū errata imputanť iis quorū partes erāt eā vel arcere, vel corrigere. Simul aūt magna neceſſitas habebat ſeniores nequid teſtibus adoleſcētibus præter decorum committerent. Nā qua fronte obiur-

Sapiēter

garent iuniores,ſi ipſi ſenes eſſent obiurgandi?
Siquis in peccato deprehenſus fuiſſet, is cogebatur 6
aram quandam quæ erat in vrbe circumire,ac vitu- Caſtiga-
perationem interim in ipſum cõpoſitã canere, quod tio
nihil aliud erat,q̃ ſeipſum ſua voce obiurgare. Inge-
nui pudore & laudis amore melius ducuntur ad ho-
neſta. Virgis aut flagris cædi ſeruile eſt.

Quin & ille mos erat, vt iuuenes nõ ſolũ ſuos quiſq;
parentes reuererent,hiſq; dicto audientes eſſent ve- 10
rũ etiam vt oẽs ſeniores vererent, tum de via ceden
tes tũ è ſedibus aſſurgentes,ac prætereũtibus illis ta-
citi quietiq;. Qua re factũ eſt,vt quiſq;,nõ quemad-
modũ fit in aliis ciuitatibus, in proprios modo libe-
ros,ſeruos ac poſſeſsiones autoritate haberet, verum Comu-
etiam in amicorum ac vicinorũ liberos ac poſſeſſio- nitas
nes perinde ius haberet atq; in ſua propria,vt oĩa q̃
maxime inter ſe cõmuniter haberent ac aliena quiſq;
non aliter q̃ ſua curaret. Intellexerunt illi quantam
vtilitatem haberet communitas, non adacta, ſed ex
mutua beneuolentia proficiſcens. Quod enim à Py-
thagora proditũ eſt, amicorum cõmunia eſſe omnia
id illi volebant in repub. ſua q̃ latiſsime patere. Oẽs
enim ciues, inter ſe amici ſunt, multo magis omnes
eandem profeſsi religionem. Poſtremo inter omnes
homines ob hoc ipſum quod homines ſunt,interce-
dere deberet mutua beneuolentia.

Cæterum pueri abs quopiam caſtigatus, ſi quere-
lam ad patrẽ detuliſſet,turpe erat patri,ſi hoc audito 27
non iterum filium emendaſſet. Siquidem ex inſtitu- Diſcipli
tione maiorum habebant hanc de ſe mutuo fiduciã, na pue-
vt crederent neminem eſſe, qui cuiuſquam liberis, rorum
quos quiſq; pro ſuis habebat,quicquam imperaret in-
honeſtum. Prima ætas quoniam nondum ſentit quid
turpe,quid honeſtum, verberibus eget. Solent au-

Nec minor illis cura fuit de genere muſices,modulorum & cantionum,quàm de uictu,cultu, & cæteris quæ commemorauimus. Hæc autem talis erat,vt animi uim ac ſpiritus excitaret,& impetum diuino efflatui ſimilē adq; res gerendas accommodū induceret, quum reliquis Græciæ ciuitatibus magis placeret muſica demulcens & ad voluptatē mollitiemq; effœminans animos. Nam Plato magni referre putat quo genere muſices utatur ciuitas. 13

Muſica virilis

Quin & orationis genus ſimplex & inaffectatum, nihil habens molle ac delicatū, nec in aliis verſabatur argumētis,quàm vel in laudibus eorū qui fortiter ac generoſe vitā exegiſſent,quicq; pro Sparta ocubuiſſent,& ob id ab omnibus vt beati celebrantur,vel in vituperandis his qui metu periculorū nihil egregii geſſiſſent,& qui ob ignauiā à morte cruciabilē infelicemq; vitā viuerent,vel in pollicitatione per gloriæ ſtudiū accendēte animos ad virtutē,ad cuiuſq; ætatē accōmodatæ. Itaq; tres erāt apud illos chori iuxta triplex ætatum diſcrimen,quibus in feſtis ſimul conſtitutis,ſenum chorus incipiens canebat. 14

Chori tres

Nos fuimus olim ſtrennui iuuenculi.
Secūdus ī quo erāt viri robuſtę ętatis,ita reſpōdebat,
At nos ſumus,ſi vis,facito periculum.
Porrò tertius qui erat puerorum ita canebat.
Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

Quin inſuper apud illos erant numeri,ad quos tēperarent inceſſum cōcitandis animis ad fortitudinē, audaciam,mortiſq; contemptum accōmodi, quibus vtebantur tum in choris,tū ad tibiam tendēdis in hoſtem, Siquidē Lycurgus rei bellicæ ſtudiū cū muſices ſtudio copulauit, quo nimirū nimius bellandi ardor modulatione tēperatus conſonantiā aptumq; cōcentum. Vn̄ mos erat vt in bellis res priuſq̄ iniret præliū 15

Muſica genus

muſis ſacrificaret, quo pugnantes facinora æde-rent, quæ ſcriptis honeſtaq; memoria celebrare. Nec permittebant, vt quiſquam aliquid de veteri muſica mutaret, adeo vt Terpandrum quum eſſet antiquiſsimus, & omnium eius æui citharœdorum præſtantiſsimus, egregiusq; geſtorum heroicorum celebrator, tamen Ephori mulctauerint, eiusq; citharam arreptam paxillo affixerint, quod vnam tantum chordam in ea præter neceſsitatem intendiſſet, ob vocis varietatem. Non enim probabant modos niſi ſimpliciſsimos. Ac Timotheum certamen in Carneis (id feſtū erat in honorem Carni cuiuſdam vatis inſtitutum. Pauſanias autem indicat apud illos Apollinem dici Carniū) ex Ephoris quidā arrepto enſe interrogaret, ex vtra citharæ parte incidi vellet chordas quæ acceſſerant vltra ſeptem. Vt vbiq; gens illa frugalitatē colebat, luxum horrebat, metuens à maiorum inſtitutis recedere, quod ex his fontibus naſci ſoleat oīs rerum publicarum pernicies.

16 Quin & ſepulchrorū vniuerſam ſuperſtitionem ſuſtulit lycurgus, permittens vt non ſolū intra ciuitatē humarent cadauera, verū etiam vt monumenta templis vicina haberent. Sustulit & funebres expiationes, nec conceſſis, quicquam vnà cū cadauere ſepeliretur. Nam aliæ nationes ſi quid fuiſſet vino chariſſimum id mortuo addebant in ſepulchro, damnoſa ſimul ac ridicula ſuperſtitione, quaſi mortui ſentiant aliquid, ſed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo poſitos omnes ſepeliri iuſsit. Vetuit etiam titulos & inſcriptiones addi monumentis, præterquàm eorum qui in bello cecidiſſet. Suſtulit autē & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili ſumptu & apparatu, etiam per cōductos ploratores celebrare conſueuit magna ſpecie de-

Superſtitio funerum

mentiæ, quaſi manium ſit vllus ſenſus, aut ſi quid ſen tiunt, iiſdem rebus delectentur, quas in vita non iudicio, ſed animi vitio dilexerunt.

17 peregrinari illis conceſſum non erat, ne morũ peregrinorum vitæq; incompoſitæ contagium attraherent. Quin peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes mali cuiuſpiam ciuibus exiſterent magiſtri. Quiſquis autem ciuium non tuliſſet liberorũ ſuorum iuxta patrios ritus inſtitutionem, iure ciuium priuabatur. Rurſus narrant quidã, quicunq; peregrinus Spartanæ ciuitatis inſtitutis ſuſtineret exerceri, eum ex Lycurgi ſententia, admitti in eã ciuititatis portionẽ quę fuerat à priſcis ordinata. Cęterũ vendere ius ciuitatis nulli phas erat. Perſpexerat vir ille prudentiſsimus, cõmerciis exterorũ ac negotiatorũ, ciuitates q̃uis bene inſtitutas corrumpi, quod ad nequitiam omnes ſunt magis dociles q̃ ad virtutem. Sed nulla mixtura pernicioſior, q̃ quę per imperii tranſlationẽ prolationem'ue inuehitur. Sic influxu Græcarũ nationum effœminata eſt Roma. Sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex ſanctiſsima facta eſt corruptiſsima, ſic aliarum nationum admixtu effœminata eſt Gallia, nonnihil etiam Germania.

Peregrini mores

18 Vicinorum famulis perinde vt ſuis vti mos erat, ſi quãdo quis opus haberet. Itidem & canibus & equis, niſi forſitã his tum opus eſſet hero. Quin & ruri ſi qua re quis egeret apertis foribus, & ablatis ab eo qui habebat ad vſum pręſentem accommodis, obſignabat locum vnde abſtulerat atq; abibat. Inter huiuſmodi mores, vbi locũ inueniret inſatiabilis auaritia? Vbi rapacitas aliena pro ſuis vindicantiũ? Vbi ſuperciliũ è diuitiis ſumptum? Vbi latronum immanitas ob aliquantulum nummorum viatorem ignotum & innocuũ iugulantium? Diceres hos germane Chriſtianos,

Cõmunitas

tetur, inutilis aut pernicioſus ſit reipub. futurus.

Iam & prouerbio celebratum eſt apud illos, admota manu fortunā eſſe inuocandā, quo ſignificabant ſic eſſe inuocandos deos, vt ſimul & manū apponamus, & noſtrā addamus operā, alioqui fruſtra inuocari. Verum eſt numini acceptum fieri oportere, ſi quid in actionibus hominū proſpere cedit, ſed non fauet numen ocioſis ac pigris. Vult munera ad nos per noſtram venire induſtriam, ne ſtultum videatur, ſi faueat ipſius dona contemnentibus. 24 Induſtria

Pueris oſtendebant ſeruos qui vino eſſent temulenti, quo magis abhominarent ebrietatem, vidētes q̃ deforme ſpectaculū ſit homo immodico madēs vino, q̃q dementi ſimilis. Imo cogebant Helotes quā plurimum bibere, deinde ſaltationes ineptas ſaltare, & carmina quędā ridicula canere. Ita quod alii prolixo ſermone vix perſuadēt, ſobrietatē eſſe rē honeſtiſſimam, ebrietate nihil eſſe homine indignius, illi compendio ponebant ob oculis, ſed in mācipiis, ad quorū mores degenerare ingenuis turpiſsimum eſt. 25 Temulentia

Mos erat apud illos, nō pulſare fores atriorum, ſed voce foras euocare ſi quid vellent. Adeo nihil clàm geri volebant, ſed pro palàm omnia. 26

Strigilibus quibus ſudor abſtergitur nō ferreis ſed arundineis vtebantur in balneis, vt minus operoſis, paruoq; parabilibus, nuſquā non memores frugalitatis ac parſimoniæ. 27 parſimonia

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec ſerio, nec ioco quicquam audirēt, repugnans legibus. Leges enim prohibent ſtupra, inceſtum & adulteria, prohibent dolos, iniurias, furta cæteraq; flagitia, at in fabulis talia poetę diis affingūt. Nec placuit illis quorundā excuſatio fabulas ad voluptatē fingi, nō ad fidem veri. Voluptas ea corrūpit imbecilliū animos.

Hanc ob cauſam Archilochum poetam quum veniſſet Lacedæmonem, eadem hora expulerunt, quod intellexerant ab illo ſcriptum, ſatius eſſe abiicere arma quàm mori. Carmen ſic habet.

Scuto aliquis gaudet Saiorum, quod bene pulchrũ
Deſerui nolens inter opaca rubi.
Ille quidem clypeus valeat, quoniam mihi poſthac
Illo haud deterior forſitan obueniet.

Virginibus ac pueris ſacra erant cõmunia, quo vel ſic puellæ ad maſculinum robur proficerent.

30 Sciraphidam mulctarunt Ephori quod à multis erat iniuria affectus, Interpretabãtur enim illius ignauiam eſſe in cauſa, quod complures auderent eundẽ lædere. Nam qui veterem impune fert iniuriam, inuitat nouam. Si qui primus læſitat delatus dediſſet pœnas legibus, cæteri temperaſſent ab iniuria.

Lenitas praua

Scutiferũ militem interemere, quod ſcuto nõnihil

31 purpurei panni intertexuiſſet. In tantum horrebant exẽplũ peregrine luxuriæ, nõ ignari ex minimis initiis, immedicabilẽ vitiorũ colluuiem inundare, eoq; tutiſsimũ eſſe iudicantes principiis obſtare. Ob id in primos autores ſeueriſſime animaduertebant. Plurimum nocuit reip. quiſquis feneſtram vitiis aperuit.

Seueritas

Adoleſcentulum ex eorum numero qui exerce-

32 bantur, increpuerunt, quod viam noſſet quæ ducit in Pyleam, adeo ſtudebant ſuos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione ſeruare alienos, ne per occaſionem à patriis inſtitutis degenerarent, præſertim quum Arcadia, cuius eſt Pylæa, luxu deliciiſq; barbaricis eſſet corrupta.

Peregrini mores

Cteſiphontem eiecerunt qui ſe profitebatur de re

33 quauis totum diem poſſe dicere, dicentes boni oratoris eſſe, ſermonem habere rebus parem. Nulla in re iuſtius putarunt adhibendam frugalitatem, quàm in

Loquacitas

oratione, quam Heſiodus nõ aliter quàm precioſum theſaurum parciſsime cenſet eſſe deprimendam ad vſum, non ad oſtentationem.

Pueri apud illos in ara Dianę cui ab indeiicibili virtute cognomẽ orthia, flagellis ex more totũ diem cæduntur, itaq; frequenter durant ad mortem vſq; hilares ac læti, concertantes inter ſeſe de victoria, qs ipſorum diutiſsime fortiſsimęq; toleret verbera, victor cum primis celebris habetur. Hoc certaminis genus appellant διαμαστίγωσιν, Renouatur autem quotannis. Huius conſuetudinis originem indicat Plutarchus in vita Ariſtidis. Cum Pauſanias paulisper ſe motus à ſtatione militum rem diuinam faceret, Lydi aliquot incurſione facta, ſacrificiorum apparatum diripuerunt, quos ipſe cum comitibus ſuis, comprehenſos, quoniam inermes erant loris cecidit, In huius facti memoriam fieri cœptum eſt Spartæ quod retulimus. Pauſanias in laconicis diuerſam adfert huius cõſuetudinis cauſam. Quum lymnates, Cinoſurenſes, Meſoani, & Pitanenſes Dianę ſacrificarent, in diſsidium venerunt, ex diſsidio ad pugnã, adeo vt multis cadaueribus ara compleretur. Reliquos peſtilentia conſumpſit. Hinc proditum eſt oraculum, aram Dianę humano ſanguine expiandam eſſe. Cum igitur immolarent cuicunq; ſors obueniſſet, lycurgus eam mactationem vertit in flagellationem adoleſcentulorum. Ita factum eſt, citra necem hominũ ara ſanguine humano expiaretur. Hoc exemplum vt imitari ſit ineptum, ita nobis exprobrat immodicam indulgentiã erga pueros, q ſic in delitiis eos educamus, vt ad ſtudiorum quoq; laborem ſint inutiles, & omnis increpationis quamuis blandæ impatientes. 54

Pueritia dura

Hæc vtcunq; ęſtimentur, vnum tamen quiddam ad honeſtatem ac beatitudinem conducens ciuibus 55

ſuis præſtitiſſe videtur lycurgus. Quid hoc? Affatim ocii, propterea quod ſedentarias artes in totum attin gere phas non erat. Neq; prorſus opus erat nullo opi ficio negocioſo operoſoq; ad quæſtum, poſteaq̃ diui tiis in totum tum admirationem, tum honorem ade merat, Sed Helotes, hoc eſt mancipia colebant illis agros, fructumq; reddebant à maioribus præfinitum Sunt & hodie qui hoc exemplum imitentur, per ſer uos aut conductitias operas, aut per eos quos ex libe ris ſeruos faciunt pleraq; facientes, non vt ipſis inte rim vacet meditari meliora, ſed vt ocium habeant bi ben di, aut ludendi aliam.

Ociũ liberale

36 Erat aũt deteſtabile, ſi quis alicui pluris locaſſet a grum, q̃ erat præſcriptum, quo ſimul & mancipia lu cri grã libẽtius inſeruirẽt, nec ciues plus ſolito quære rent. Quanto conſilio ea gens omnium vitiorũ ma teriam in mancipia reiiciebat, ab ingenuis faciebant nationes, quæ liberis luxus, libidinis, auaritiæ, temu lentięq; ſeminaria vindicant, ſeruos ad paupertatem & frugalitatem adigunt.

37 Interdictũ erat illis nauticã exercere ac naualib⁹ vti pugnis tãet ſi poſt naualib⁹ pl'is mare potiti rurſus ab abſtinuerũt, quũ pſpicerẽt ciuiũ mores corrũpi. Sз de nuo ab hac ſñia mutati ſunt, queadmodũ in cæteris omnibus. Vbi pecuniæ ſunt in lacedæmoniorum re gionem conuectæ, qui eas importarãnt morte dam nati ſunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo regi bus hoc oraculum erat redditum, Pecuniarum amor spartam perdet. Nihilo ſecius tamen Lyſander deui ctis Athenienſibus, magnam auri argentiq; vim inue xit, nec ſolum pecunias receperunt, verum etiam ipſi viro honos eſt habitus. Proinde Sparta donec lycur gi legibus vterentur nec à iureiurãdo recederet, ſex centis annis in Græcia primas tenuit & legum æqui

Pecunia peſtiferæ res

tate &

tate & gloria. Cęterum quũ ab his paulatim deflue/rent, inundaretq́; obiter diuitiarum amor & auaritię malum, non ſolum ob hæc decreuit illorum poten/tia, verum etiam quibus antea ſociis & amicis in bello fuerant vſi, eos inimicos habere cœperunt. Porrò quum ita ſe gererent, tamen poſt Philippi Macedo/nis in Cheronea victoriam, quã q̃ Gręci cæteri oẽs illum imperatorem terra pariter ac mari declaraſſent, ac poſt hunc Alexandrum filium, euerſis Thebanis ſoli Lacedęmonii tametſi ciuitatem haberent nullis cinctam muris, eſſentq́; non modo perpauci propter aſsidua bella, ſed multo q̃ antea imbecilliores captu faciles eſſent facti, quoniam adhuc ſeruabãt admodum exiguas quaſdam Lycurgicarum legum ſcin/tillas, nõ ſe prębuerunt belli ſocios, neq; cęteris Græcis, neq; poſt Macedonicis regibus, neq; in cõmune cum illis conciliũ venerunt, neq; tributum pendere coacti ſunt, donec per omnia cõtemptis Lycurgi legibus, à propriis ciuibus tyrannide oppreſſi ſunt ita vt nihil iam reliquum eſſet patriæ inſtitutionis, ſed reliquorum ſimiles effecti, & gloria, & libertate quã prius obtinuerant exuti ſunt, & in ſeruitutem tradu cti, ac nunc quemadmodum cæteri ſub Romanorũ viuunt imperio. Graue documentum vniuerſis, im/peria virtute parari, auaritia, luxu, delitiisq́; vel peri/re, vel verti in tyrannidem. Degeneratio

APOPHTHEGMATA LACÆNARVM

Archileonis Braſidæ mater, poſt obitum filii quũ Amphipolitæ qdam veniſſent Spartã, eamq́; inuiſe/rent, pcõtata eſt num honeſte & vt Spartano dignũ erat occubuiſſet, illis iuuenis virtutẽ amplificãtibus ac dicentibus eum in bellicis negociis Lacedæmo/niorũ omnium eſſe pręſtãtiſſimum, rñdit, O hoſpes,

r Habet pag. 30. apo. 62.

honeſtus quidē ac ſtrenuus erat filius meus, ſed multos illo præſtantiores habet lacedæmon.

2 Pecunia cōtēpta Gorgo Cleomenis regis filia, quum Ariſtagoras Mileſius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduerſus regem Perſarum ſuſcipiendum hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantoq; magis ille recuſabat tanto plus adderet promiſſæ ſummæ, Pater, inquit, corrumpet te hic peregrinulus, ni ocyus eum ædibus extruſeris. Vbi nunc ſunt qui dicūt auarum mulierum genus, quum Gorgo pro hortatrice patri fuerit dehortatrix.

3 Sile hī antea pag. 17. apo. 43. Eidem quum pater aliquando mandaſſet, vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogiū addidiſſet, docuit enim me vinū reddere ſuauius. Ergo, inquit, o pater, & vini plus bibetur, & q bibent delicatiores deterioresq; reddent. Quis ſatis prędicet hanc puellam & ſene, & viro ſeueriorem? Atqui ſolet hic ſextus maxime capi rebus ſuauibus.

4 Seuere Eadē quū videret Ariſtagorā à quopiā è famulis calceari. Quid inqt pater? Hoſpes iſte manus nō habet? Exiſtimabat nō ferēdas viri delitias q ī eo abutebat famuli opa, qđ ipſe ſuis manibus facere ſibi poterat. Et non pudet quoſdā qbus veſtiendis comendisq; vix decē famuli ſufficiunt? Opus eſt famulo q vētrem exoneraturo ſoluat ligulas, q fœnū aut lanā porrigat exterſuro, ac minimo minus qui abſtergat.

5 Seuere Cū hoſpes quiſpiam molliter veſtem pręlongam duceret, protruſit hoīem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec eā poſſis quæ ſunt fœminarum? Mulierū eſt laciniosis & in humū defluentibus vti veſtibus, quin & caudas admodum longas interdum trahunt, nec tamen grauantur onere, aut ſuccingunt.

6 Fortiter Gyrtias quum Acrotatus q illi erat ex filia nepos è quadam puerorum pugna multis acceptis plagis

domum pro exanimi relatus eſſet, plorantibus cęte-
ris familiaribus ac notis. Nō tacebitis inquit? Decla-
rauit cuius eſſet ſanguinis. Addit fortes non eſſe cō
plorandos ſed ſanandos.

Cum illi è Creta nuncius eſſet allatus de morte 7
Acrotati, cū ad hoſtes, inqt, proficiſcereť, nonne fu- Fortiter
turum erat, vt aut ipſe morereť, aut illos occideret?
Iucūdius aūt eſt audire quod mortuus eſt, vt & ipſo
& ciuitate, & progenitoribus dignum erat q̄ ſi iners
& in bellis per omne æuum viueret. Solent auiæ te- Pruden
nerius & impotētius amare nepotes ſuos quàm ipſe ter
matres. Et vbi nunc ſunt quæ in morte liberorum
confugiunt ad laqueum, quum Gyrtias nepotem &
ſeminecem lugeri vetuerit, nec eūdem flendum pu-
tarit, quod fortiter pugnans interiſſent?

Damatria quum accepiſſet filium ita ſe gerere in 8
bello, vt tali matre videreť indignus, domū redeū Fortiter
tem interemit. Qua de re hoc fertur epigramma.

Tranſgreſſum leges mater Dematria natum,
Ipſa lacæna necat, non lacedæmonium.

Hoc facinus proprius accedit ad barbaricam imma
nitatem, q̄ ad fortitudinem. Vtile tñ exemplū eſt, ad
exprobandam vulgo matrum nimiā in liberos in-
dulgentiā, quæ ob hoc ipſum ſępe impotētius amāt
eos, quod ſint nequitia corruptiſſimi.

Altera quædā lacæna filiū qui deſerto in acie lo- 9
co fugerat vt patria indignū interemit, dicēs, Haud
meum eſt hoc germen, in quā hoc extat epigrāma.

Germen iners abeas ad tartara, teq; peroſus. Fortiter
Eurotas ceruis nec det aquam timidis.
Ignauus catulus, mala ſors, hinc vade ſub orcum.
I, Sparta indignus, quem nec ego peperi.

Alia quędam quum filium audiſſet fortiter in acie
cecidiſſe, ait,

Plorentur timidi, mi infletus humabere nate,
Et matre hac vere dignus es & patria.

Hī pag. Hoc ante tributum eſt tynnicho, quod tamen Phi-
66. ipo. lelphus ſeparatim commemorat.
48. Alia quędam vt audierat filium incolumen, ſed
10 fugiſſe ab hoſtibus, ſcripſit illi. Malus rumor de te
Animoſe ſparſus eſt, aut hunc dilue, aut ne ſis. Præſtabilius iu
dicauit mori q̄ cum ignominia uiuere.

11 Alia rurſus quum filii q̄ e prælio fugerant, ad ip-
Ruſtice ſam venirent, quo inqt, itis ignaua & fugitiua man-
cipia? & oñſo ventre, num huc, inqt de vno ſubituri
vñ emerſiſtis. Hoc apophthegma cynica dignū eſt.

12 Quędam filiū ad ſe venientē conſpicata, percon-
tata eſt quid ageret patria, is quū reſpondiſſet, perie
re omnes, laterem coniecit in illum occiditq́;, dicēs,
Fortiter Te igitur nobis miſere mali nuncium? Vita putauit
indignum, q cum ſuis perire non ſuſtinuiſſet.

13 Cuidam qui matri narraſſet quam generoſe frater
Animoſe occubuiſſet, Proinde an non turpe eſt inquit, tibi nō
contigiſſe illi eſſe comitem?

14 Quædam filios quos habebat quinq; poſteaq̄ in
Fortiter bellum emiſerat, ante ſuburbium ſtabat expectās qs
eſſet belli exitus. Vt acceſſit quiſpiam nuncians fi-
lios illius omnes occubuiſſe, non iſtuc percontabar,
inquit, ignauū mancipium, ſed quid ageret patria. Is
quum reſpondiſſet, à patria ſtetiſſe victoriam, Liben
ter igitur, inquit, accipio filiorum interitum. Egregia
mulier priuatum in liberos affectum, publice in pa-
triam pietati poſthabuit.

15 Quædam ſepeliebat filium, ad eam quū vilis ani-
Fortiter cula quædam acceſſiſſet, dicens, Heu fortunā ō mu-
lier, illa ſubiecit, per geminos, inquit, bonam equidē
arbitror. Siquidem cuius gratia filiū peperi, videlicet
vt pro Sparta moreretur, id mihi cōtigit. Fortiſſima

mulier aniculę deplorationem vertit in gratulatio-
nem. Huius meminit Marcus Tullius Tuſculanarũ
quæſtionum libro primo.

Quũ mulier quędam Ionica de texto quodã ſuo 16
vt precioſo gloriaretur, Lacæna oſtenſis quatuor fi- grauiter
lis quos habebat moribus compoſitiſſimis, huiuſmo
di, inquit, decet eſſe honeſtæ probæq; mulieris ope-
ra, deq; his tollere animos & gloriari. Iones opero-
ſis texturis vacant, quæ varia picturarum habent ar
gumenta. At Spartana docuit nullũ opus eſſe pręcla
rius, quã ſi filios honeſtis moribus inſtituat. His enim
melius ornari patriã, q̃ auleis, aut veſtibus Ionicis.

Alia quum accepiſſet quod filius peregre agens,
inhoneſte ſe gereret, ſcripſit illi: Malus rumor de te 17
ſparſus eſt, hunc tollito, aut ne eſto.

Similiter quum Chii exules veniſſent Spartam,
multis nominibus incuſabant Pædaretũ. Eos mater 18
Teleutia ad ſe accerſiit, ex his vbi cognouiſſet quæ Seuere
filio obiicerent, videreturq; filius in culpa eſſe ſcri-
pſit illi in hunc modum, Mater Pædareto, vt aut me
lius viueret, aut illic maneret, deſperans ſe Spartæ
eſſe incolumen. Virago mortem minata eſt filio, ni
mores corrigeret ſuos.

Altera filio iniuriatũ poſtulato, aut crimine, inq̃t,
fili, aut vita teipſum libera. Mater in filium ſeuerior 19
quàm iudex, quę extinctum malebat, q̃ quum igno- Seuere
minia viuum.

Alia filium claudum in aciem proficiſcentem de
ducens, fili inquit, ſingulo quoq; gradu fac virtutis 20
memineris. Aliis claudicationis vitium ſolet formi-
dinem incutere, at hæc monuit at ex ipſo vitio ſu-
meret animos ad rem fortiter gerendam, ita cogi-
tans, nihil eſt in fuga præſidii claudo, aut vincendũ claudus
eſt, aut moriendum.

21 Alia quum illi filius rediſſet ex acie, atq; ex vulnere pedis vehementer doleret, Si virtutis, inquit,
Fortiter meminéris o fili non ſolum non dolebis, verũetiã bono futurus es animo. At vulgus matrum ſolet filiorum dolorem ſuis querimoniis & lachrymis exaſperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam.

22 Lacedæmonius quidam ſic in bello vulneratus vt ingredi nõ poſſet, ſed quadrupedũ more ambularet
Fortiter quũ ob id deriſus erubeſceret: a matre reprehenſus eſt his verbis. Quanto præſtabat fili de fortitudine gaudere, q̃ de ſtulto riſu pudeſcere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Clauidii. verba mulieris ſumẽs ex apopthegmate quod paulo ante præceſſit.

23 Alia clypeum imponens filio ſic illũ adhortata eſt. Fili aut hunc, aut ſuper hunc, Laconica breuitate
Fortiter ſentiens ſic rem gerendam in bello, aut vt victor clypeũ refarret aut mortuus in eo domũ reportaret.

24 Alia rurſus filio ad bellum proficiſcenti clypeũ
Fortiter imponens, hunc inquit, tibi pater ſemper ſeruabit, proinde tu fac ſerues eundem, aut ne ſis.

25 Alia filio dicenti qđ breuẽ haberet gladium. Tu
Argute inquit adde gradũ, ſignificans nihil ob futurã gladii breuitatem, ſi propius ad hoſtem accederet.

26 Alia quũ audiſſet, qđ filius fortiter in prælio ſe gerens occubuiſſet. Nimirũ, inquit, meus erat, Non de
Fortiter plorauit mortẽ filii, ſed de virtute ſibi gratulata eſt. Cõtra quũ de altero audiſſet, quod ob timiditatem prælium detrectans ſaluus eſſet, Nimirũ, inquit, non erat meus ſentiens non eſſe habendos pro liberis q̃ à parentum inſtitutione degeneraſſent.

27 Alia quũ audiſſet filiũ in prælio cæſum, deponite illũ, inquit, vt erat in ordine locatus eiusq; locũ ex-
Fortiter pleat frater. Tale robur animi q̃ i paucis reperias viris. Non metuit orbitatẽ, mõ vita patriæ impẽderet.

Alia quũ in publica ſolẽniq; pompa audiſſet filiũ 28
in prælio quidem tuliſſe victoriam, ſed ex vulnerũ
multitudine mori, coronã nõ depoſuit, ſed glorians
comitibus dixit. Quanto pulchrius eſt amicę, in acie Fortiter
victorẽ occumbere, q̃ in Olympiis parta victoria vi-
uere. Quantum hæc virago diſſenſit à cæteris mor-
talibus, quibus perſuaſum erat, diis proximum
eſſe in Olympiis ferre parmam, quũ ibi non ageret
certamen virtutis, ſed artis & impendiorum, tum ni
hil eſſe terribilius morte, neq; quicquam eſſe tanti,
quod vitæ iactura ſit emendum? Hæc nullam exiſti
mauit victoriam ſpecioſiorem, q̃ quæ patriæ quære
retur, nec vllam mortem optabiliorem, quàm quæ
cum hac laude contigiſſet.

Quum quidam ſorori ſuę narraret quàm fortiter 29
ipſius filius in prælio occubuiſſet, quantum, inquit, ſe aña
illa de filio cœpi voluptatis, tantum tuam doleo vi pag. 81.
cem, qui à tam honeſta ſocietate defeceris. apo. 13.

Quidã lacęnã miſſo nuncio ſolicitauit, num aſſẽ 30
tiretur vt ipſi ſui faceret copiam. Cui illa reſpondit, Pudice
Quum eſſem puella, parenti obedire didici: idq; fe-
ci, mulier autem facta viro. Itaq; ſi me inuitat ad ho
neſta, viro meo primum rem aperiat.

Virgo quædam paupercula roganti quã ſponſo 31
dotem eſſet allatura, pudicitiam, inquit, à maioribus Pudice
traditã. Generoſe profecto eſt eam eſſe pulchre do-
tatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias.

Lacæna rogata num ad virum acceſſiſſet, non in 32
quit, ſed ille ad me, ſignificãs ſeſe non libidinis cau
ſa cõmercium habere cũ viro, ſed parentibus ac le-
gibus obtemperantem. Turpiſſimum enim eſſe fœ- Fortiter
minæ, ſi virum ad coitum ſolicitet.

Virgo quędam clanculũ corrupta, fœtum extin- 33
xit, iam interim patiens dolorũ, vt nullã æderet vo

cem, adeo vt parturiens & patrem, & alios qui aderant falleret. Nam magnitudinem cruciatus turpitudo cũ honeſtate cõiuncta ſuperauit. Generoſi animi erat quod ignominiam pati non poſſet, factũ ipſum habebat turpitudinem, quam vt effugeret, nixus in quibus alię mulieres ſolent miſeras voces ædere, ſilentio perpeſſa eſt.

Fortiter

34 Alia quum vẽderetur interrogata quid ſciret, fidelis, inquit eſſe. Exiſtimabat fidem in famula quouis opificio eſſe melius.

Generoſe

35 Alia ſimiliter captiua quum interrogaretur, quid ſciret, probe inquit, regere domum. Et hæc nõ vulgaris ars eſt in muliere.

36 Quædã à licitatore interrogata num eſſet futura proba ſi ipſam emeret, etiã, inquit, ſi me nõ emeris.

Hę ante de viro pag. 65. apo. 35.

Alia quum in auctione pręco rogaret illã quid ſciret libera, inquit eſſe, ſignificans ſeſe captiuam quidẽ eſſe, cæterum ad illiberalia iuſſa non pariturã. Itaq;

37 quum emptor imperaſſet quædam non conuenientia liberę, plorabis, inquit, qui tibiipſi talem inuideris poſſeſſionem, moxq́; ſibi necem conſciuit.

Siſe hę de viro pag. 74. apo. 14.

Ageſiſtrata quum Agidem filiũ exanimem iacentem videret exoſculata faciem dixit, nimia tua ò fili

38 bonitas, nimia mãſuetudo & humanitas te ſimul & nos perdidit. Moliebaẗ enim Agis facinus ſanè pręclarũ, ſed inuidioſum, nimirũ vt degenerantes Lacedæmoniorũ mores ad priſcam illam ſeueritatem reuocaret. Interim dũ ſtudet offendere neminẽ & gratificari omnibus, ſemetipſum in exitium coniecit.

39 Eadem laqueo guttur inſerens, in hoc tantum inquit. ſpartę vtilis fui. Doluit generoſę fœmine, quod filio non licuit de patria quemadmodum voluit bene mereri.

Pietas i patriam

40 Cũ Thebani irrupiſſent in Laconicam & inter ca

ptiuos captiuaſq́; multos etiam abduxiſſent helotas Seruorũ
iuſſerunt illos Terpandri, Alcmanis, ac Spendonis turba
Laconica carmina canere, illi recuſarunt, dicẽtes id
nolle filias heriles, adeo plus apud illos valuit con/
captiuarum puellarũ autoritas, q̃ iuſſa victoris. Hinc
probarunt quidam eſſe verum quod vulgo diceret
liberũ Spartæ maxime liberũ eſſe, contra ſeruũ maxi
me ſeruum. Ita Plutarchus in vita Licurgi.

Theano veſtem induens caſu brachiũ nudauit, 40
cuidam aũt dicenti o pulchrum brachium, at nõ pu
blicum inquit. Admonens vni pulchrũ eſſe non cui
uis, & laudatoris illius intemperantiam notans, qui
alieni corporis nimium curioſus ſpectator eſſet.

APOPHTHEGMATA CHILONIS LACONIS

Nõ dubiũ eſt quin Chilo Lacedæmonius, q ſertur 1
vnus de numero ſeptem Grçciç ſapientũ, in apoph
thegmatis Laconicam indolem retulerit, quãq̃ ſcri/
ptorum, vt opinor, vitio non habent eandem gratiã
quç illi tribuuntur. Diogenes Laertius hçc illi aſcri/ Idẽ tri/
bit. Fratri querenti quod Ephorus ipſe non crearet buit al/
quũ ille eſſet, Ego inquit, iniuriam ferre noui, tu non teri
ſignificans neminem eſſe idoneũ magiſtratui q nõ Modera
poſſit diſſimulare multa præter equũ & bonũ facta, ie
iuxta illud, ἄρχον ἄκουσον καὶ δικαίως κἀδίκως, id eſt,
Princeps çqua & iniqua pariter audias. 2

Ab Æſopo interrogatus qd ageret Iuppiter, rñdit Viſſitu/
excelſa deprimit, depreſſa extollit, indicãs arbitrio do rerũ
numinis res hoium ſurſũ deorſum volui reuoluiq́;

Interrogatus qua re docti præcellerent indoctos, 3
bona: inquit, ſpe Doctos autem appellabat, honeſtis Virtutis
legibus ac moribus inſtitutos, & iuxta rectã inſtitutio præmia
nem vitam agentes. Hi cęteris rebus pares hoc vno
ſuperant improbos, quod poſt hanc vitam ſperant
recte factorum præmia. Nam Lacones exiſtimabant

egregios viros poſt obitum in vitam beatam tranſla tos fieri diuos.

4 Dicere ſolet, quod lydius lapis eſt auro, id aurum eſſe homini. Lapis enim index aſtrictu prodit quale ſit aurum, ipſum autem aurum arguit quale ſit hominis ingeniũ, iuxta illud, Magiſtratus virũ arguit.

Aurum index

5 Iam grandeuus dicebat ſe ſibi nullius facti conſcium eſſe: cuius pœniteret, vno excepto, quod quũ eſſet aſcitus arbiter ut inter duos amicos finiret controuerſiam, nec quicq̃ vellet aduerſus leges facere, perſuaſit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem ſeruauit & amicum. Hic ſcrupulus nonnihil mouebat ſenis animum, quod perfectæ virtutis fuiſſet, nullo metu à regula legum deflectere, nec illius amicitiã magnifacere, q ob ſententiam ſecũdũ leges non ſ̃m ipſum datã, deſineret amicus eſſe. Quid illa ſanctius anima q per oẽm vitam quæ illi longa contigit hoc tantum criminis admiſit.

Conſciẽtiæ puritas

6 Quidam quorũ eſt A. Gellius, huic tribuunt & illud, Sic ama tanq̃ oſurus, ſic oderis tanq̃ amaturus. Hoc dicto admonuit nec ſimultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus nec amicis adeo fidendum, vt illis cõmittas, quo ſi fiant inimici poſſint te perdere.

Moderate

7 Docebat neminem conuiciis laceſſendũ, ne ſi dixerimus quæ lubet audiamus viciſſim quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus ſuã voluptatẽ ſed quæ plerũq; male audiendi ſummo dolore penſatur. Huc alluſit M. Tullius Saluſtio cõminans fore vt ſi quam voluptatem maledicendo cepiſſet, eam male audiendo perderet.

Maledicentia

8 Dicebat, non cõmittendum vt lingua præcurreret animum, admonens prius cogitandum quid loquaris, q̃ lingua prorũpat in verba. Neſcit enim vox

Lingua preceps

miſſa reuerti. Cogitatio prior poteſt corrigi poſterio re meliore, vt habet prouerbium, vox non item.

Damnum aiebat turpi lucro prꝗferendum. Nam illud ſemel dolore, hoc ſemper. Iactura rei facile ſar ciri poteſt, fama contaminata vix vnquam diluitur. Rex amiſſa exiguo tempore dolet, ſceleris conſcientia ſemper cruciat animum. Itaq; lucrum ſcelere partum, damnum eſt non lucrum. 9 Lucrum turpe

Non eſſe tentanda quæ fieri non poſſunt. Quædam honeſta ſunt ac magnifica, ſed magno reipub. malo tentatur, ſi nequeas perficere. Atq; hæc eſt prꝗcipua pars boni conſultoris, diſpicere non ſolum quid per ſe optimum ſit, ſed quid pro temporum ratione poſſit obtineri. 10 ἀδύνατα

Rogatus qd eſſet difficile arcanũ, inqt, reticere. Tanta eſt linguꝗ oium maxime volubilis incontinẽtia, quũ alioqui nihil videatur facilius q̃ ſilere. 11 Silentiũ

Idem præcipiebat, linguam quum alias ſemper, tum præcipue in conuiuio continendam, quod illic cibus & potus inuitet ad intemperãtiam. Porrò vbi plus eſt periculi, ibi maior eſt adhibenda cautio. 12 loquacitas i cõuiuio

Nulli minandum eſſe, non ſolum quod id mulierum videatur eſſe potius quàm virorum verumetiã quod minitari ei cui velis nocere, eſt inimicum admonere vt ſibi caueat, tibiq; ipſi lædendi facultatẽ adimere. Amicis autem minari, parum eſt humanũ. Recte tamen minamur quoties aliquem hoc remedio correctum eſſe cupimus, & hac poena decreuimus eſſe contenti. 13 Minꝗ inutiles

Promptius ad amicorum aduerſam fortunam, q̃ ad res ſecundas ac currendum. Rebus proſperis ad uolant quilibet, etiam minus amici, qui adſunt reſtã te fortuna, hi vere ſunt amici. 14 Amicus vetus

Vxorem humilem modico apparatu ducendam, 15

ne pro coniuge dominam accerſas domū. Sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiā & honeſtos mores ſecum adfert. Proinde hoc erat vnum ex laconicis inſtitutis, vt virgines ſine dote nuptum irent.

Vxor humilis

16 Vetabat de mortuis male loqui, quod ignauū videretur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſſunt, ac turpe eſſet cum vmbris ac laruis luctari. Nā ideſt quodamdmodo ſepultum refodere.

Mortuis parcendum

17 Docebat honorem à iunioribus habendum ſenectuti, vt ipſi facti ſenes ab aliis habeantur in precio. Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt ſenum autoritas ac reuerentia temperabat ætatem laſciuam à peccando, ita ſenes cauebant ne quid committerent quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio poſſent eſſe, vel ob turpitudinem pernicioſi, ſed inter omnes iuuenes omneſq; ſenes ea eſſet reuerentia, quæ inter parentes ac liberos.

Senect. honoranda

18 Admonebat ſecundis rebus elato non applaudendum nec arridendum. Infelix felicitas eſt, quę hominem reddit inſolentiorem, eoq; non plauſum meretur, ſed lachrymas. Grauiuſq; peccant q docēt inſolentiā q̄ q vtunt. Sæpe ppl's clamat in auaritiā ac tyrānidem principiū quū ipſe doceat illos hæc vitia. Quidā codex Grẹcus hēbat ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγελᾶν, id eſt, infelicem non eſſe irridendū, ſiue infelici non inſultandum, id enim extremæ eſt inhumanitatis.

Inſolentia

19 Docuit potentiæ adiungendam manſuetudinē; vt à ſuis nō tam metū extorqueat, q̄ impetret reuerentiā. Reuerētiæ comes eſt amor, metus odiū. Amari aūt non ſolum honeſtius eſt, verumetiam tutius.

Moderate

20 Admonebat vt ſuę quiſq; domui bene præeſſet. Primā enim curā debemus familiaribus, nec idoneus videt adminiſtrandæ reip. q priuatā recte gubernare neſcit. Domus eni nihil aliud ē q̄ parua ciuitas.

Vincendā iram, quod is affectus ſit cęteris potē- 21
tior, q̄ ſuperare fortius eſt, q̄ hoſtē armatum deiicere Ira
nec minus exitii mortalibus ſit ab ira, q̄ ab hoſte.

Diuinationem non eſſe deteſtandam, quod hanc 22
deorū munus eſſe crederet, quæ ratione percipi poſ Diuina-
ſet ab homine inſigni virtute prædito. Nam ipſe præ tio
dixiſſe fertur futurum, vt ex inſula Cythera ſummū
malum oriretur Lacedæmoniis, cuius ſitum naturāq;
cum didiciſſet, Vtinam, inquit, hæc aut nunq̄ fuiſſet
aut ſimul vt nata fuit, ſubuerſa fuiſſet. Nam Demara
tus Lacedæmone profugus Xerxi ſuaſit, vt in ea in-
ſula claſſem haberet ac plane Gręciā ſubegiſſet Xer
xes, ſi Demarati conſilium fuiſſet ſequutus. Poſt Ni-
cias ea potitus ſtatuit illic præſidium Athenienſiū,
& Lacedæmonios multis cladibus afflixit. 23

Fertur & hoc illius nomine, in via nō pperādū. Mores i
Ex inceſſu colligit aīas, præceps arguit pręcipitem, publico
nimiū lentus ignauū. Decet aūt in publico cōpoſitis
eſſe moribus. Fortaſſe deterruit à præcipiti cōſilio. 24

Huic ſimillimum eſt, inter loquendum non eſſe
mouendam manū. Id enim eſſe vecordiū. Vnde &
in Hebræorū prouerbiis eſt. Stultum digito loqui. 25

Monuit obtemperādū legibus, hoc ad principes Legū au
præcipue pertinet, q ſe credunt non teneri legibus. toritas
Nec aliunde magis florent reſpub. q̄ ſi legum vige-
at autoritas. Nec ibi tyrannis oriri poteſt, vbi ex ar-
bitrio priſcarum legum geruntur omnia. 26

Dicebat adamandam eſſe quietem, quoties datur Ocium
honeſtum ociū iuxta illud, ἡσυχία καλόν. Nihil enim
vel tutius, vel iucundius. Nullum autem negocium
periculoſius quàm bellum. 27

Quin & illud huic aſcribitur, Caue tibiipſi. For- Cautio
taſſe legendum caue teipſum, ſiue à teipſo, ſiue ob- ſui
ſerua teipſum. Nam Græce eſt, φυλάττειν ἑαυτόν, vt ad-

moneat ſibi quenq; debere ſuſpectum eſſe. Omnes ſibi cauent ab aliis ad frequenter nemo magis hoſtis eſt hoi, q̃ hõ ſibi, dum libidinem, dum iram, dum ambitionem aliasq; cupiditates adhibet in cõſilium. Demiror autem quem autorẽ ſequutus Auſonius hæc illi aſcribat.

28 Ita moderandam vitã, vt nec inferioribus ſis terrori ne ſuperioribus deſpectui. Metui à ſubditis tyrãnicum eſt, negligentie vero eſt, ſic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ætatem referri poteſt: Sic temperandi mores à iunioribus ameris potius q̃ timearis, à maioribus non contemnaris. Immodica ſeueritas parit terrorem, ſomnolentia, vinolẽtia, incogitantia ſimiliaq; vitia gigunt cõtẽptũ. Poteſt & ad fortunam accõmodari, quæ ſi ſit vehemẽter ampla parat q metuant citius, q̃ q amet aut reuereantur, ſin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hic quoq; eſt optima. Auſonii carmen ſic habet.

Amari ſine cõ-

Nolo minor me timeat, deſpiciatq; maior.

29 Præterea ſic eſſe contemnendã mortem, vt nihilo ſecius curã habeas incolumitatis. Nõ enim eſt fortitudinis, ſed amẽtiæ, ſemet temere in vitæ diſcrimẽ coniicere, ſed quoties aut ineuitabilis neceſſitatis vrget, aut grauis honeſtaq; cauſa ſuadet, mortem contemnere fortis animi eſt. In morbo non eſt metuenda mors ſed interim adhibenda curatio mediocris. In bello ſumendus eſt animus ad mortem paratus, ſed interim fortiter pugnandum pro victoria. Auſonii carmen ſic legendum arbitror.

Mors quaten° contem nendã

Viue memor mortis, vti ſis memor & ſalutis.

Poteſt aũt & hic accipi ſenſus. Hactenus memineris te moriturũ, vt abſtineas à vitiis curisq; ſuperuacaneis, ſed interim perinde quaſi diu victurus ſis, ea cures quæ ad honeſtã beatãq; vitam pertinent.

Multos mortis ꝯſideratio deterret ab hōeſtis actionibus, cōtra mortis obliuio multos inuitat ad licentius peccādū. Poteſt & ſic intelligi. Ne ſic metuas mortē vt viuas anxius ac triſtis, ſede vitæ ſpes mortis horrorē tēperet. Hūc ſenſum indicat carmē qđ ſequit.

Triſtia cuncta exuperans aut animo aut amico.

Hęc vita præterq̄ quod multis miſeriis expoſita eſt, nihil habet triſtius q̄ quod mortem habet certiſſimā diem mortis incertiſſimū. Sed oīa ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis Nullum enim in dolore remedium pręſentius, quàm curas æſtusq; animi in amicorum ſinū effundere, quorum & conſolatio, & communis dolor maximā mali partem tollit. Amicus conſolator

Beneficii dati obliuiſci decet accepti meminiſſe. 30 Vulgus hominum contra facit. Si quid cui beneſecerunt, & ſine fine prędicant, & ſine modo axaggerant, ſi quid in ipſos collocatum fuerit officii, mox aut obliuiſcuntur, aut diſſimulant, aut eleuant. Carmen Auſonii ſic habet. Gratitudo

Tu bene ſi quid facias, non meminiſſe fas eſt.

Eidem hanc tribuit ſententiā, optabilē eſſe ſenectutem iuuenilē, moleſtā eſſe iuuentutem ſenilē. Maxima malorū pars ob quæ male audit ſenectus à vitiis hominū proficiſcitur. Habet aūt ex ſeſe nonnulla cōmoda, plurimarū rerum vſum ac memoriā conſulendi facultatē, reuerentiā & autoritatē: hęc ſi adſint cōmoda, abſintq; incōmoda, ea ſenectus optabilior eſt moltorum iuuentute, vitiis & inertia marcēte. Videas aūt in nonnullis iuuenibus ſenilē imbecillitatem, ſenilē ſomnolentiā, ſenilem ignauiā, ſenilem moroſitatem, horum iuuentus peior eſt ſenectute. Nam quum ſenecta careant, ſenio tamen abundant. Auſoniani verſus ſic habent. 31 Senectus iuuenilis

Grata ſenectus homini, quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuentus grauior quæ ſimilis ſenectæ.

32 Plinius & illud oraculi vice celebratũ aſcribit Chiloni, ἐγγύα παρὰ δ' ἄτη, ſponde, ſed noxa præſto eſt.

33 Aulus Gellius Noctium Atticarum.lib.1. cap.3. aſcribit illi quod dicam, idq́; autore Plutarcho in libro de anima, quẽdam prędicantem, ſibi nullum eſſe inimicum, rogauit, an vllum etiam haberet amicum, ſentiens amicitias & inimicitias inuicẽ ſeſe cõſequi, nec fieri poſſe, quin qui multos habet amicos, complures habeat & inimicos. Sit hic huius conuiuii ſecundus miſſus, ſi videtur, cui ſubiiciemus philoſophos, non omnes, ne nullus ſit finis, ſed aliquot eximios, Vt varietas excludat lectionis tędiũ. Quod ſi quem huius patinę maior auiditas tenet, huic Diogenes Laertius facile ſtomachum explebit, ſi modo non habeat nimis faſtidioſum.

Amicitia iũcta inimicitię

LIBER TERTIVS

SOCRATICHA

AD LACONICAM indolem mihi proxime videtur accedere Socrates, non tantum integritate morum, decretis ac dictorum ſale, verũetiam tolerãtia, vt dicas patria quidem Athenienſem, ingenio vero Spartanum, niſi quod Laconicam breuiloquẽtiam non affectauit, magis ſtudẽs virtutem perſuadere quàm præcipere. Ad id potiſſimum vtebatur ſimilibus & inductionibus quas Græci vocant ἐπαγωγὰς, cui generi non conuenit illa laconica breuitas. Vt autem hac parte vincitur à lacedæmoniis, ita ſanctitate dictorum ſuperat illos, quorum aliquot recenſere non ab re fuerit.

Dicebat, deos omniũ optimos ac felicißimos, ad 1
horum ſimilitudinem quo quiſq; proprius accede- Deus
ret, hoc & meliorẽ eſſe & beatiorẽ. Si corrigas vnius imitan-
vocis numerum, nihil dici poteſt Chriſtianius. dus

Adiis nihil petendũ, niſi bona ſimpliciter, quum 2
vulgus petat bene dotatam vxorẽ, opes, honores, re Vota
gnum longã vitam, quaſi præſcribentes numini qd qualia
oporteat facere. At deus optime nouit, quid nobis
bonum ſit, quidem non. 3

Sacrificia volebat q̃ minimis impediis conſtare, Sacrifi-
quod dii, vt non egent rebus hominum, ita magis cia mini
ſpectant affectus immolantiũ, q̃ diuitias. Aliqui quũ mi ſum-
improbiſſimi quiq; maxime abundent diuitiis, actũ ptus

eſſet de rebus humanis, ſi malorum potiusq̃ bonorũ victimis delectarentur. Ecq; verſus hunc magnopere probare conſueuit, καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Chriſtianos pertinet, qui immodicis impendiis ornamus templa, peragimus ſacra & parentalia, gratius facturi deo, ſi qđ vltra frugalem mundiciem ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendã docuit in excipiendis hoſpitibus, eodem vtens verſiculo, καδδύναμιν δ' ἔρδειν.

4 Argute Quum admoneretur ab amico quod excepturus hoſpites admodum tenuem feciſſet apparatum. Si boni ſunt, inquit, ſatis erit, ſint minus plus ſatis.

5 Frugalitas Docuit abſtinendum à cibis, qui non eſurientem incitarent ad edendum & à potu, qui non ſitientẽ inuitaret ad bibendum. His enim rebus non eſt vtendum, niſi quatenus corporis neceſſitas exigit.

6 Frugalitas Dicebat optimum condimentum eſſe famem, qđ & optime edulcaret omnia & nullius eſſet impendii, vnde ipſe ſemper iucunde edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat niſi eſuriens ac ſitiens.

7 Affectꝰ cohibiti Quin & ad famẽ ac ſitim tolerandam exercuerat ſeſe poſt ſudorem enim è paleſtra collectũ, quũ alii potum vehementer appetunt nunq̃ bibebat de primo cratere, rogatus quã ob rẽ id faceret, ne conſueſcã, inqt, obſequi affectibus. Interdum enim licet ſitias, noxium eſt bibere. Hic quũ ratio ſuadet abſtinẽtiam affectus hortatur vt bibas, magis obtemperandum eſt rationi.

8 Voluptas ex virtute Dicebat eos q ſe ad continentiã ac frugalitatẽ exercuiſſent & lõgo plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quã qui ſumma cura vndiq; pararent oblectamenta: quod voluptates intemperantium præter animi ſibi male conſcii cruciatum, pręter infamiam

ac paupertatem frequẽter, ipſi etiam corpori plus adferant moleſtiæ quam delectationis. Cõtra quæ ſunt optima, eadem fiunt iucundiſſima, ſi quis aſſuerit.

Aiebat eſſe turpe, ſi quis ſua ſponte ſeruiens voluptatibus, talem ſe faceret, quales nemo domi ſuę vellet habere ſeruos. Talibus aũt nullã ſalutis ſpẽ reliquã eſſe, niſi ſi pro eis deos cõprecarent alii, vt bonos dominos nanciſci poſſent, quando prorſus decretũ erat ſeruire. Exiſtimabat autem nullos fœdiorem miſerioremq́; ſeruire ſeruitutem, quàm q & animo & corpore ſeruirent voluptatibus. 9 ſeruire voluptatibus

Interrogatus quam ob rem ipſe non adminiſtraret rempub. quum admiſtrandi ratione optime ſciret, reſpondet, eum vtiliorem eſſe ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ reipub. quàm q ipſe recte gubernaret. Idem mihi reſpondit Nicolaus Leonicenus Ferrariæ, demiranti quur artem medicandi quã profitebatur ipſe non exerceret. Plus, inquit, ago docens omnes medicos. Nec diſſimile mihi reſpõdit vnicus ſtudiorum meorum Mecęnas Guilhelmus archiepiſcopus Cantuarienſis ſacerdotium improbe recuſanti, dicentiq́; . Qua fronte fruar illorum pecuniis, quibus vt linguæ ignarus, nec concionari poſſum, nec monendo, nec cõſolando adeſſe, nec vllum boni paſtoris officium pręſtare? Quaſi, inquit, non plus efficias, q libris doces paſtores omnes, quam ſi vni ruſticanę plebeculæ inſeruias. Faſſus ſum amice dictum, mihi tamen non perſuaſit. 10 Prodeſſe pluribus

Rogatus quo pacto quis poſſet honeſtam aſſequi famam. Si talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi velis. Veluti ſi quis bonus tibicẽ haberi cupiat, ea præſtet oportet, quę à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodũ qui medendi eſt imperitus nõ ideo 11 Fama qũo paranda

quumq; ſit audiſſimus, tamen deſidioſiſſimus eſt. ipſi cõ- Tum Socrates,nunquã ne,inquit,conſideraſti, vter mittim• veſtrum pluribus egeat verberibus tu ne an famulus? Vtinam ſibi quiſq; dicat,quod illi Socrates,quoties hoc in aliis reprehendit punitq; idem,quod ſibi ignoſcit:aut ſi non idem crebro deterius.

Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, ſed itineris labore deterrito,quũ inquit, domi ſæpenumero totum prope diẽ ambules,ante prandium,rurſus ante cœnã,ſi domeſticas ambulationes proferas ad quinq; ſex'ue dies,facile peruenies Olympiam. Docuit vir ingenioſus id quod terret in adeundis laboribus,imaginationem eſſe potius q̃ ipſum laborem. Si quid honeſte rei gratia,periculi,diſpendi,aut laboris ſuſcipiendum eſt excuſamus,detrectamus,horremus,quum frequenter vltro in rebus nihili, non enim dicam turpibus,plus impendamus. Ita quidã inuitati ad ſtudia litterarum, excuſant valetudinem inſomniam,impendia librorum,quum interim totã noctẽ ludant aleã,potatione cõtrahant febrim, podagrã,hydropem & lippitudinẽ,ſcortatione paralyſim,aut ſcabiem nouam quam Gallicam appellant. 16 Spontanei labores

Quendam conquerentem ſe defatigatum longo 17 itinere rogauit, num puer ipſum potuerit conſequi. Seruus Ait. Rogauit ,vacuus ne an aliquid ferens oneris. domino Portauit inquit,nonnihil ſarcinarum . Quid,inquit, melior queritur ne ille ſe defeſſum? Quum negaret, an non pudet,inquit,te molliciei,qui vacuus ambulans defeſſus fueris,quum ille geſtans ſarcinam non queratur ſe fatigatum? Oſtẽdebat Socrates ſeruum in hoc feliciorem domino,quod ad labores exercitatior minus ſentiret moleſtiæ.

Admonere ſolet quod alios diceretur ædere 18 aut conuiuari,apud Athenienſes dici εὐωχεῖσθαι qua

sobrietas in eduliis

voce dicebat nos admoneri,eo tẽperamẽto ſumendũ cibũ,vt nec corpus,nec animus oneret,huc opinor alludens,ꝙ ὀχεῖσθαι ſonet vehi,vnde ὄχημα vehiculum,quãquam ὀχὴ dicatur & cibus,eoq́; additũ εὐ,ne ſarcina iuſto grauior imponeretur corpori.

19 Dicebat,optime natis ingenuiſq́; potiſſimum adhibendam rectam inſtitutionẽ. Idem enim in his vſu venire quod in equis, inquies qui feroces ſunt ac generoſæ indolis, ſi ſtatim à primis annis recte inſtituantur,egregii & ad omnem vſum accõmodi euadunt,ſin minus,efferati,intractabiles & ad nihil vtiles. Eoq́; fit, vt feliciſſima quæq; ingenia corrumpantur inſcitia inſtituentium, qui mox equos vertunt in aſinos, quod erectis ac liberis animis imperare neſciant.

indoles erecta

20 Dictitabat illũ impudenter facere,ꝙ quum boues efficeret pauciores,poſtularet, tñ haberi bonus bubulcus,ſed multo abſurdius eſſe, ſi quis haberi velit bonus reip.gubernator quum ciuiũ numerũ imminuat.Hoc dictũ torſit in Critiã & Chariclem, q̃ multos ciuiũ trucidarãt.Nec illos id latuit,Critias enim illi minatus eſt, ni ſileret, fore vt ipſe quoq; faceret boues pauciores,& quod minatus eſt verbo,re præſtitit.Nam huius opera Socrates periit.

21 E priſcis autoribus ſe legerat verſiculos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vſurpabat,quorum eſt ille Heſiodius..

Ocium turpe

Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος. Ideſt.
Non probrum eſt operari,aſt eſt ceſſatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes,non ſolum ab ocio,verumetiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat ocioſos,qui alea cõpotationibus & ſcortis ætatem abſumerent.

22 Itẽ illud Homeri,vt indicat Gellius ac Laertius.

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγαθῶν τε τέτυκται. Ideſt.
Ædibus in noſtris quæ praua aut recta gerantur. Curioſi/
Eo non ſolum reuocauit auditorem à curioſitate re/ tas
rum alienarum verumetiam à diſciplinis nõ neceſ/
ſariis, velut ab exacta cognitiõe aſtrologiæ, aut geo
metriæ, aut cauſarum naturalium, aut rerum vltra/
mundanarum, ad cognitionem ethices, cuius ſcien
tia pręſtat, vt nobis ipſi noti ſimus, vtq; rem dome/
ſticam aut publicam vtiliter adminiſtremus.

Eodẽ ſpectat & illud quod illi aſcribit, & in pri/ 23
mis celebrat: Quę ſupra nos, nihil ad nos. Sic enim Curioſi
reſpondere ſolet admirantibus, qđ de morbus ſem tas
per, de aſtris, deq; meteorologis nunq̃ diſputaret.

Quum in via quidam illi per laſciuiam calcẽ im/ 24
pegiſſet, admirantibus quod id pateretur, quid face Patien/
rem, inquit? Illis hortantibus vt vocaret hominem ter
in ius. Ridiculũ, inquit, ſi quis aſinus me calce pcuſ/
ſiſſet, diceretis mihi, voca illũ in ius? Nihil putabat
intereſſe inter aſinũ & hoĩem brutũ nullaq; virtute
præditum, ac vehementer abſurdum videri, non
pati ab homine, qđ ab animante bruto paſſurus ſis.

Quidã ab eo ſalutatus non reſalutauit, nec id mo
leſtę tulit Socrates, amicis aũt admirantibus, & ob
hominis inciuilitatem indignantibus dixit, Si quis 25
nos præteriret peius affectus corpore q̃ nos ſumus, Modera
nequaquam illi ſuccenſerimus, quur igitur illi ſuccẽ te
ſeam, q peius affectus eſt animo quàm nos ſumus?

Euripides obtulit Socrati librum ad Heraclito cõ
ſcriptũ, eo lecto rogauit quid illi videretur, per Io/
uem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur, 26
qualia puto & ea quæ non intellexi, ſed opus eſt De Salſe
lio quopiam natatore. Notauit perq̃ ſalſe affectatam
eius ſcriptoris obſcuritatem, vñ & σκοτεινὸς cognomẽ
inditũ eſt. De Delio natatore diximus in Chiliadib.

17 Cũ Alcibiades illi ſpacioſam aream offerret, do-
Munus no, in qua ſibi domũ ædificaret, quid inquit, ſi mihi
inutile calceis opus eſſet, num coriũ dares vnde mihi calce
os conficerẽ? Et ſi dares, an nõ ipſe ridiculus eſſem
ſi acciperẽ? Hac ſil'itudine munus inutile recuſauit.

28 Per forum obambulans quum aſpiceret mercium
Frugali copiá quæ illic vendebanť, ita ſecum loqui conſue
tas uit, q̃ multis rebus ego non egeo, aſt alii cruciant
animo, ita cogitantes, q̃ multa mihi deſunt. Socrates
ſibi gratulabať, quod iuxta naturam viuens, ac pau-
cis aſſuetus, aurum, purpuram, gẽmas ebur aulæa, re
liquasq; diuitum delitias, nec cuperet, nec egeret
quas diſcere ſolet magis neceſſarias agendis tragœ
diis quàm ad vſum vitæ.

In hanc ſententiam vſurpat verſus Iambicos poëtę
neſcio cuius.

Τὰδ᾽ ἀργυρώματ᾽ ἐστὶν ἥτε πορφύρα

Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμ᾽, οὐκ εἰς τὸν βίον. Id eſt.

Argentea iſthæc vaſa ſimul ac purpura.

Tragœdiarum ac commoda hiſtrionibus

Sunt, ad beatam conferunt vitam nihil.

29 Dicere ſolitus eſt: eum eſſe diis ſimillimum, qui
Frugali quàm pauciſſimis egeret, quum dii omnino nullius
tas egeant rei. At vulgus diuites diis proximos exiſti-
mant quorum delitiis nihil ſatis eſt. De his enim di
ctum eſt in comœdia Terentiana, q̃ vos facillime
agitis. Hoc autem Homerus diis tribuit, quos appel-
lat ῥεῖα ζῶοντας, id eſt, facillime viuentes facillime au
tem viuit, qui pauciſſimis contentus eſt.

Dicebat, qui ſuauiter ederet panem, huic non eſſe
30 opus obſonio, & qui ſuauiter biberet quemlibet po-
Frugali tum, hunc non deſiderare poculum præter id quod
tas adeſt. Fames enim & ſitis optime condit omnia.

Dicebat ciuis eſſe promptum, ſi quid rerum inſi-
31

gniū haberet proloqui,quum difficillimū eſſet nominare quos poſſideret amicos,quum hac poſſeſſione nulla ſit charior.Hoc dicto taxabat prępoſterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentiſſime haberet,quod omnium plurimi faciendum erat.Ditior ſibi videtur cui pecuniæ nōnihil obtigit & damnum deplorat cui periit,at qui ſibi parauit bonum amicum non videtur ſibi factus beatior, nec iacturā deflet qui perdidit. Amicus ſyncer.

Euclidi contentioſarum argutationum admodū ſtudioſo.Sophiſtis,inquit o Euclides vti poteris,hominibus non poteris.Indicās Sophiſticen inutilem ad publicas functiones,quas qui affectat eum nō oportet gryphis & inanibus argutiis ludere,ſed hominum moribus ſemet accommodare. 32 Senſus communis

Scientiā dicebat vnicū eſſe bonum,contra vnicū malum ignorantiam,quod quicunq; cōmittunt rem iniuſtā hoc peccāt,quod ignorant quid cuiq; ſit tribuendum,& q fortes ſunt,non alia re fortes ſunt,niſi quod ſciunt ea expetenda,quæ vulgus exiſtimat horrenda,& qui impetantes,ſunt,hoc errant,quod ea putant ſuauía aut decora quę minime ſunt.Summum igitur bonum eſſe dicebat,ſcientiam rerū expetendarum ac refugiendarum. 33

Cuidam dicēti, Antiſthenē philoſophum matre Threicia prognatum eſſe,velut hoc probrū impingenti viro quod hybrida eſſet,patre quidē Atheniēſi,ſed matre barbara.Quid,inquit,an tu putas virū adeo præclarum ex vtroq; parente Athenienſi naſci potuiſſe ? Notans corruptiſſimos Athenienſium mores,vt citius è Thrace Scytha'ue naſci poſſet vir probus,q̄ ex Athenienſi,& hoc quod habebat probitatis Anthiſthenes,matri tribuendum putauit. 34 Facete

Dicebat ocium poſſeſſionum omnium optimam, 35

Ocium honeſtũ Ocium autem ſenſit non ignauiam, ſed à tumultuo ſis negociis, & à cupiditatibus animi tranqnillitatẽ viciantibus eſſe quietum.

36 Illud omnium maxime celebratur quod dicebat ſe nihil ſcire, niſi hoc vnũ quod nihil ſciret, inquire bat enim de ſingulis, tanq̃ ambigens nõ quod reue ra nihil haberet certo cognitũ, ſed hac ironia & ſuã declarabat modeſtiã, & aliorum redarguebat arrogantiam, q ſe profitebantur nihil neſcire, quum re uera nihil ſcirent. Sophiſtæ quidam publice profite bantur ſeſe ex tempore reſponſuros ad omnem pro poſitam materiam. Horum arrogantem inſcitiam ſæ penumero confutabat Socrates. Atq; ob hoc ipſum ut ipſe quidem interpretatur, ab Apolline iudica tus eſt ſapiens, quod quãuis omnium rerum ignorã tiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos ſuperaret, quod ſuam inſcitiam agnoſce ret, quum illi hoc quoq; neſcirent, ſe nihil ſcire.

Modeſtę

37 Laercius & hoc illi tribuit, Cœpiſſe, dimidiũ facti eſſe. Dicebat enim dimidiũ operis peractum ei, qui iam eſſet aggreſſus. Sunt enim qui contando ac de liberando uitam omnem abſumant. Eſt autem He miſtichiũ Heſiodium,

Contatio mala

Αρχὴ ἥμισυ παντός.

38 Qui res præcoces magno emerent, eos aiebat deſperare, quod ad tempus maturitatis eſſent peruen turi. Alioqui ſtultum eſt, & pluris & deterius emere, quum paulo poſt liceat & minoris & meliores. Ita nuſquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes ad ſobrium iudicium.

Feſtinatio

39 Quodam tempore quum Euripides ita de virtute diſſereret, vt diceret.

Κράτισον οἰκῆ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα Ideſt.

Hęc miſſa temere eſt optimum relinquere

Quaſi virtus inueniri vix poſſet ſurrexit Socrates, dicens ridiculum eſſe, quum mancipium ſi non pro tinus inueniatur, operepreciũ exiſtimemus inueſti gare, virtutem nulla inueſtigatione dignam iudica re, ſi non protinus contingat homini. Virtue querenda

40 Rogatus ab adoleſcente quodã vtrũ melius cen ſeret vxorẽ ducere, an non ducere, vtrũcũq;, inquit, feceris, pœnitebit, indicans & cœlibatum, & coniu giũ habere ſuas moleſtias, ad quas perferendas eſſet præparandus animus. Cœlibatũ comitatˀ ſolitudo, orbitas, generis interitus hæres alienus. Matrimoni um perpetua ſolicitudo, iuges quærelæ, dotis expro bratio, affiniũ graue ſupercilium, garrula ſocrus lin gua, ſubſeſſor alieni matrimonii, incertus liberorum euentus, aliaq; innumera incõmoda. Proinde non hic electio qualis eſt inter bonum & malum, ſed qua lis inter leuiora & grauiora incommoda. Matrimoniũ

41 Quendam ex amicis conquerentem, quod Athe nis omnia magno venirent, vinum enim Chiũ mi na. purpuram tribus minis conſtare, mellis heminã quinq; drachmis, manu illius prehenſa duxit in pe nũ farinariam, obolo inquies ſemiſextarius venit, vi lis igitur annona eſt. Hinc ad oleariam deducens, duobus, inquit æreis ſextarius. Non magno igitur in vrbe veneunt omnia. Qui paucis ac neceſſariis con tentus eſt, ſibi facit vilem annonam. Frugalitas

42 Archelaus rex Socratẽ ad ſe vocarat, multa polli cens, Socrates reſpondit, ſe nolle ad eũ venire à quo acciperet beneficia, quum illi reddere patria nõ poſ ſet. Hoc dictũ improbat Seneca, quod philoſophus perſuadens auri argentiq; contemptũ plus, dat quã ſi det aurum & argentum. Munera ɔtempta

43 Quodam tempore reuerſus è foro, inter amicos di xit, Emiſſem pallium ſi nummos habuiſſem. Nihil

Vltrõea benefi/centia poſtulauit,tantum verecunde admonuit egeſtatis. Mox inter amicos ambitus erat à quo Socrates acciperet. Et tamen poſt eam vocem quiſquis properauit,vt ait Seneca,ſero dedit.

44 Peregrinatio inutilis Cuidã quęrenti quod peregrinationes ſibi nihil profuiſſent. Non immerito inquit,tibi iſtud euenit. Tecũ enim peregrinabaris. Multi putãt longinquis peregrinationibus colligi prudentiam,quum Horatius clamet,Cœlũ non animum mutat qui trans mare currit congreſſus ſapientium confert prudentiam non montes aut maria.

45 Patiẽter Colapho percuſſus à quodam in via, nihil aliud reſpondit,ꝙ quod homines neſcirent quando prodire deberent cum galea. Simile quiddam laertius aſcribit Diogeni.

46 Lepide Aiebat ſe mirari quod quũ ſtatuarum artifices id ſummo ſtudio cõniterentur,vt lapis ꝙ ſimillimus homini redderetur,non pariter hoc curarent,ne ipſi lapidibus ſimiles & viderentur & eſſent. Sunt auté q putent Socratem priuſquam ad ocium philoſophię ſeſe conferret,ſtatuarum opificem fuiſſe.

47 Cultus animi Adhortabatur iuuenes vt ſe ſubinde ad ſpeculũ contuerentur,quo ſi eſſent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea indignum cõmitterent,ſin minus,quod corpori deeſſet, id ingenii cultu, morũmq; honeſtate penſarent. Adeo vir ille vnicunq; rapiebat occaſionem ad virtutis ſtudiũ adhortandi.

48 Sil'e añ Frugalitas Aduocarat diuites aliquot ad cœnam,ob id ſolicita Xanthippe,quod apparatus eſſet perquam exiguus,Bono animo es,inquit. Nam ſi frugi temperantesq; ſunt,boni conſulent,ſin minus,nulla nobis horum cura debet eſſe. Hoc dilemma nobis merito excuteret operoſam & ſumptuoſam ambitionem in excipiendis conuiuis.

Dicebat multos in hoc viuere vt ederēt biberēq́; ſe contra, ob id edere ac bibere vt viueret, quod his rebus non ad voluptatem, ſed ad naturæ neceſſitatem vteretur. Hanc ſententiam retulit Satyricus. 49 Luxus

Non viuas vt edas, ſed edas vt viuere poſſis.

Eos qui multitudini imperitæ fidē habebant, aiebat perinde facere, ac ſi quis tetradrachmum vnū contemnens reiiceret, & aceruum è ſimilibus congeſtum probaret reciperetq́;. Cui non fideres ſoli, ei nihilo magis fidendū eſt in turba ſimiliū. Nec enim refert q̄ multi ſint, ſed q̄ graues. Nummus adulterinus, etiam in quāuis magno aceruo adulterinus eſt. Hoc aduerſus turbam teſtium, & indocti vulgi iudicia. 50 Pecunia qual.s

Cū Æſchines ambiret eſſe de numero diſcipulorum Socratis, excuſaretq́; verecunde paupertatē ſuā ac moleſte ferret, qđ quū cæteri Socratis amici diuites multa largirentur, ſibi nihil eſſet quod daret præter ſeipſum, An non intelligis, inquit, q̄ magnum munus mihi dederis, niſi forte teipſum paruo æſtimas? Itaq́; mihi cure erit, vt te tibi reddam meliorē, quàm accepi. Alii Sophiſtę quum meras nugas docerent, nullum admittebant diſcipulum niſi magna mercede, Socrates nihilominus libēter recepit inopem quàm opulentos. 51 comiter

Cum quidam illi diceret, Athenięſes te morti adiudicarunt, & illos, inquit, natura. Sentiens non eſſe magnum malum, ſi quis adigatur ad mortem paulo poſt moriturus etiam ſi nemo interficiat. Quāquam hoc dictum quidam ad Anaxagoram referunt. 52 Mors ineuitabilis

Vxori muliebriter complorantí dicentiq́;, Mi vir innocens morieris, Quid, inquit, vxor num me nocentem mori malles? Mors bonorum ob hoc ipſum minus deflenda eſt, quod præter meritum occiduntur, his vero deplorandi ſunt, qui ob malefacta dant 53 Mors non deflenda

pœnas, ſʒ lõge miſeri⁹eſt, meruiſſe pœnas q̃ dediſſe.

54 Eo die quo Socrates bibiturus erat venenum Apollodorus ei pallium multi pręcii ad ſolatiũ obtulit, vt eo indutus moreretur. Ad ille recuſans donum, quid, inquit, hoc meum pallium quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorũdam ambitionem, hoc miro ſtudio prouidẽtium vt quàm honorificentiſſime efferantur ac ſepeliantur.

Funeris cura

55 Nuncianti quod quidam de ipſo male loquere, Nimirũ, inqt nõ didicit bene loqui, Linguæ morbum non malitiæ tribuens, ſed inſcitiæ, nec ad ſe iudicauit pertinere, quid de ſe dicerent qui morbo animi non iudicio loquũtur.

Moderate

56 Cum Antiſthenes Cynicus pallium haberet pertuſum, idq́; obuertens fiſſuram omnibus daret inſpiciendam, per fiſſuram, inquit Socrates, pallii tui video tuam inanitatem, eleganter notans, turpiorẽ eſſe ambitionem è uilitate cultus, quàm ex amictu ſplendido. Atq; vtinam inter Chriſtianos non ſint multi Antiſthenes, qui ſub veſte fuſca, vili ſordidaq́; plus celent gloriæ quàm alii diuites habeant in holoſericis ac byſſinis.

Sordes glorioſę

57 Cuidã admiranti qđ nihil ẽ eũ cõmoueret, à quo ꝯuiciis inceſſabat, Mihi, inqt, nõ maledicit, qñquidẽ ea quæ dicit, mihi nõ adſunt, nec in me hærent, At qui ob hanc cauſam hoiũ vulgus magis cõmouetur, ſi quid dicitur in immerentem. Boni quũ male audiũr, ſibi gratulant, qđ puri ſint ab his malis quæ ipſis impingunt, nec in ſe dici interpretantur, nihilo magis q̃ ſi quis oculorũ errore Platonẽ appellet. Socratẽ, & in Socratẽ congerat maledicta, is nõ maledicit Platoni, ſed ei quem exiſtimat eſſe Platonem.

Moderate

58 Vetus comœdia ſolet nominatim in ciues dicteria iacere. Horũ libertatem quũ pleriq; metuerẽt, So

crates dicebat expedire, vt quis ſemet illis ſciens ac volens obiiceret. Nā ſi quid, inqt, dixerint ī nos, merito reprehēdēdū, admoniti corrigemus, & ſi fuerint ſin falſum conuitiū in nos iaculabunt, nihil ad nos. 59 — Maledicus pro deſt

Socrates quum Xanthippen diu rixantem tuliſſet in ædibus, ac tandem feſſus conſediſſet ante fores, illa magis irritata quiete viri de feneſtra ꝑ fudit eum lotio. Ridentibus qui prætenbant, & ipſe Socrates arridebat, dicens, Facile diuinabam, poſt tantum tonitu ſequuturam pluuiam. — Lepide & leniter

Alcibiadi demirāti quod Xanthippen ſupra modum rixoſam domi perpeteret, ego, inquit, iam pridem his ſic aſſueui, vt non magis offendar, ꝙ ſi rotæ quæ aquam educit ē puteo ſtridorē audiā. Nā is ſtridor moleſtiſſimus eſt inſuetis, eundē q quotidie audit, adeo moleſtę nō fert vt ſe audire neſciat. 60 — Aſſuetudo mitigat

Eidem ſimile quiddam dicenti, At tu, inquit Socrates: nonne domi tuæ toleras gallinarum glottiētium ſtrepitum? Tolero, inquit Alcibiades, ſed gallinæ mihi pariunt oua pulloſq́. Et mihi, ait Socrates mea Xanthippe parit liberos. 61 — Vxor quare ferenda

Sunt q putent Socratem ſimul aluiſſe domi duas vxores, Myrto & Xanthippen. Proinde demirāti cuidam in quē tandem vſum aleret duas mulieres, pręſertim rixoſas, nec eas domo exigeret, Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico vtendum eſt, harum moribus exercitatus, cōmodior ero ad aliorum conſuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem 62 — Lenitas

Cum Xenthippe in publico pallium marito detraxiſſe, ac familiares admonerent, vt tantā iniuriam manu vlciſceretur pulchre, inquit, nimirum vt nobis colluctātibus nobis acclametis, Alius Eia Socrates, alius Eia Xanthippen, Nam huiuſmodi vocibus 63 — Lenitas

ſpectatores animat duos inter ſe commiſſos. Maluit autem vir ſapiens, tolerantię exemplum de ſe prębere, quàm ridiculum exhibere ſpectaculum viri cum vxore concertantis.

64 *Lenitas* Percontanti quur Xanthippen moribus incōmodiſſimis fœminam haberet domi, dicebat, ſic habēdā conſuetudinē cū moroſis vxoribus, queadmodū qui ſe ad ſtudiū equeſtre exercent, parant equos ingenii ferocioris, quos ſi ſubegerint, ac perpeti poſſint, cæteris vtuntur commodius, ita qui moroſæ cōiugis mores ferre didicerit, multo facilius cum q̄bus libet habebit conſuetudinem.

65 *Decorū perſona* Quum Socrati Liſias orationem quam in eius defenſionem cōpoſuerat recitaſſet, præclara, inquit, & elegans oratio eſt, ſed non ꝯuenit Socrati. Erat enim forenſi inſtituto aptior q̄ philoſopho, ac tali philoſopho. Rurſus Lyſiæ percontanti, quur ſi bonam iudicaret orationem, putaret ſibi non conuenire, nonne inquit, fieri poteſt, vt amictus aut calceus elegans ſit ac pulcher, qui tamen alicui non conueniant? Hoc ipſum Val. Maximus narrat odioſius minusq́; Socratice. ſic enim lyſiæ reſpondiſſe memorat. Aufer quęſo iſtam. Nam ego ſi adduci poſſem, vt eam in vltima Scithiæ ſolitudine perorarē, tum meipſum mortę multandum concederem.

66 *Feducia benefactorum* Cū iudices inter ſe diſceptarēt, qua pœna dignus eſſet Socrates. Ego inquit, ob ea quæ feci, dignū me cenſeo, q publicitus alar in Prytaneo. Nam hoc honoris haberi ſolet, q præclare de rep. fuiſſent meriti.

67 *Cultus animi* Xenophontem in angiportu quodá Socrates habuit obuium quumq́; videret adoleſcentem rara indole, porrecto baculo vetuit nę præteriret, vbi conſtiterat, rogauit vbi fierent venderētuq́; variæ merces, quibus vulgo vtūtur hoies, ad id quū prompte

reſpondiſſet Xenophon,percontatus eſt vbi homines fierent boni,cum adoleſcens reſpondiſſet, ſe id neſcire. Me igit ſequere,inquit, vt hoc diſcas. Ex eo Xenophō cœpit eſſe Socrates auditor. Abſurdū eſt ſcire vbi parare queas honeſtā veſtem,aut poculum & ignorare vñ tibi comparare poſſis animi cultum. 68

Quōdā pro foribus deambulanti contentius vſq; Frugalitas
ad veſperam,quū prætereūtium quiſpiam dixiſſet, Quid agis Socrates? Obſonium,inquit,mihi comparo in cœnam, de famę ſentiens, quā agitatione corporis excitabat. M. Tullius ſic explicat, Quo melius cœnem,obſono ambulando famem. Tuſcul. quęſt. lib. 5.

Aiebat vnguenta relinquenda fœminis,in iuuenibus nullū vnguentum melius olere q̄ oleum, quo inter exercendū vtebantur. Nam amaracino,aut foliato,protinus idē olēt ſeruus & ingenuus. Rogatus qd ſenes olere deceat,probitatē,inqt. Rogatus vbi hoc vnguētū vēderet recitauit Theognidis carmē. 69

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. Ideſt.

Qui bonus eſt,ab eo bona diſcito. Huius gñis quædam congerit Xenophon in conuiuio.

Cum diues quidam filium adoleſcētulum ad Socratem miſiſſet,vt indolem illius inſpiceret,ac pædagogus diceret, Pater ad te o Socrates miſit filium vt eum videres,tum Socrares ad puerum, Loquere igitur,inquit,adoleſcens vt te videam,ſignificās ingenium hominis non tā in vultu relucere,q̄ in oratione,quod hoc ſit certiſſimum minimeq; mendax animi ſpeculum. 70 Oratio ſpeculū animi

Dicebat muliebrem ſexum nō minus eſſe docilē & ad diſciplinas,& ad omnem virtutē etiam fortitudinem quæ tanq̄ viris propria Græcis, à viro dicit, ἀνδρεία,ſi diligenter inſtituatur. Id collegit ex puella ſaltatricula,quæ inducta in conuiuium mira arte tro 71 Fœmineus ſexus ad oīa docilis

chos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita temperato altitudinis ſpatio, numeriſq; pedum, vt nunquam falleret, eadem inter acutiſſimos gladios, non ſine horrore ſpectantium, impauida ſaltaret.

72 Cum iret ab Agathone vocatus ad conuiuiū ſoleatus & vnctus, idq; præter morē & ab amico quodam obuio rogaretur, quur eſſet ſolito nitidior, ludens dixit, vt pulcher eam ad pulchrum, quum nullus eſſet ab huiuſmodi affectibus alienior.

Voluptas dolorιs comites

73 Eo die quo bibiturus eſſet venenū, quū detractis cōpedibus ex frictu ſenſiſſet voluptatē, dicebat amicis. Quā mire hoc natura cōparatū eſt, vt hę duæ res ſeſe inuicem comitent, voluptas ac dolor, niſi enim præceſſiſſet moleſtia, non ſentirem hanc voluptatē.

hilaritas in re triſti

74 Carceris miniſtrum porrigentē, in poculo cicutā interrogauit, qūo ſumendum eſſet hoc pharmacum quod eius artis eſſet peritus, alludens ad ægrotos qui à medicis diſcunt, quando & quomodo oporteat ſumere quod ab illis temperatum eſt, quumq; puer reſpondiſſet ſemel totum hauriendū ſi poſſet, deinde tantiſper inambulādum donec ſentiret grauedinem in cruribus, poſt in lecto decumbēdum ſupino corpore, ibi pharmacum effecturum quod ſolet, Socrates rogauit, liceret ne inde aliquid libare, quod in cōuiuiis mos ſit, effuſa vini porciuncula, nominatim alicui deo libare, miniſter reſpondit ſe tantum miſcuiſſe quantum opus eſſet, hoc ſermone innuens, nihil eſſe quod effunderetur. Tum Socrates, ſed & phas eſt, & oportet orare deos, vt fœlix fauſtaq; ſit hæc mea migratio.

hilaritas in morte

75 Quum puer illum detexiſſet, quod illi iam frigerent prǽcordia, Debemns, inquit, o Crito, gallū Æſculapio, quem perſoluere ne neglexeris, perinde quaſi ſumpta potione medica conualuiſſet. Nā Crito hoc

ſummis viribus egerat, vt Socrates vitæ ſuæ cõſule-
ret. Adeo inerat illi viro natiua quædam vis vrbani-
tatis, vt moriens etiam iocaretur. Nam hanc ferunt
illi fuiſſe ſupremam uocem

Docuit animorum formam magis amandam quã 76
corporum, eamq́; uoluptatem quam in nobis gignit Amor
conſpecta formoſa facies, ad longe pulchriorem, ſed caſtus
latentem animi ſpeciem eſſe transferendam. Verum
vt hanc videamus, philoſohicis oculis opus eſſe.
Notabat φιλεῖσθαι Græcam vocem ancipitem eſſe
ad oſculandum & ad amandum, quorum prius eſt
corpus amantium, alterum mentem.

Critoni vehementi ſtudio ſuadenti, vt ſi vitã ipſe 77
ſuam negligeret, certe liberis etiamnum paruulis, & Mors
amicis ab ipſo pendentibus ſe ſeruaret incolumen, ſancta
Liberi, inquit, deo qui mihi eos dedit curæ erunt,
amicos hinc diſcedens inueniam nobis aut ſimiles,
aut etiam meliores, ne veſtra quidem conſuetudine
diu cariturus, quandoquidem vos breui eodem eſtis
commigraturi.

Eos q corpus tantum amarent ſimiles eſſe aiebat 78
medicis, qui ſemper egerent, ſemper inſtarent aliqd Amor
flagitantes, rurſus qui amici eſſent potius q̃ amato- caſtus
res, ſimiles eſſe his qui proprium fundum poſſide-
rent, quem ſemper ſtudent reddere meliorem. Ama
tor ſuam querit explere voluptatem, amicus haud
quaquam ad ſe ſpectans, hoc ſe putat ditiorem, quo
meliorem reddiderit amicum.

In conuiuio apud Xenophontem ſingulis dice- 79
re iuſſis, quo artificio quo've bono ſibi precipue pla Lenoci-
ceret, quũ ordo veniſſet ad Socratẽ ioco dixit. ſe ma nium
xime gloriari de lenocinio, ſentiens ſe tradere verã
virtutem quæ potiſſimum commendat habentem,
quæq́; tum priuatim, tum publice conciliat homini

beniuolentiam & amorem.

80 Phyſiognomon q ſe profitabaſ ex habitu corpo
Philoſo ris,& oris liniamentis poſſe homini ingenium certo
phia na deprehendere inſpecto,Socrate pronũciauit, illum
turā mu eſſe hominem bardũ ac ſtupidum tum mulieroſum
tat ac puerorum amoribus impurum,vinolẽtum, & in-
temperantem. Cum amici vehementer indignati
minarentur homini Socrates illos cohibuit dicens,
Nihil inquit mentitus,eſt omnino talis eram futurus
niſi me philoſophiæ gubernandum tradidiſſem.

81 Quum Ariſtippus Socratis dſcipulis, ex quęſtu,
Pecunię quem Socraticorum primus facere inſtituit præce-
cõtẽptus ptori miſiſſetviginti minas remiſit ilico Socrates ad
illum pecuniam,dicens, ipſius genium hoc nequaq̃
permittere. Dicebat enim Socrates ſibi peculiarem
eſſe dęmonem,à quo prohiberetur arcano ſigno, ſi
quid tentaret parum honeſtum. Genium autem illũ
opinor fuiſſe rationem. Atq; interim ciuiliter indi-
cauit Ariſtippo,ſibi non probari,quod philoſophi-
am doceret mercede, eoque donum ceu ſacrilegio
partum reiecit.

82 Socrates è Palæſtra redeuntem Euthydemum ca
Patiẽtia ſu factus obuius,duxit ad cœnam. Illis autem inter
ſe multa commentantibus,Xanthippe irata ſurrexit
multaq́; in maritum dixit conuitia,quibus quum il-
le nihil commoueretur,tandem & menſam ſubuer-
tit. Cum autem Euthydemus valde perturbatus fu-
gens abire cœpiſſet. Quid habes, inquit Socrates,
Nonne nuper hoc idem accidit domi tuę, vt galli-
na ſubuolans euerterit quę erant in menſa? Nos ta-
83 men ob id non indignabamur.
Comœ- Quũ in Ariſtophanis comœdia cui titulus Nebulę
die li- multis & acerbis conuitiis proſcindereſ & adſtatiũ
bertas qdam diceret,Nõ hæc iniquo fers animo Socrates?

Non per Iouem inquit. ægre fero ſi in theatro, per-
inde vt in magno conuiuio ſalibus mordeor. Mos
hic etiamnum durat apud quoſdam Germanos, vt
incelebribus conuiuiis adhibeatur dicat aliquis, q
in conuiuas iaciat ſcommata: quibus commoueri ve
hementer inciuile habetur.

Dicere ſolitus eſt, ſaltatione mouenti corpus ſpa- 74
tioſa domo opus eſſe, ad exercendum ſeſe, at q can- Exerci-
tu, aut oratione ſeſe exerceat, huic vel ſtanti, vel ac tatio
cumbenti quemuis locum ſufficere. Hoc dicto pro- moderata
babat moderatas exercitationes, præſertim à cibo
ſumpto turbulentiores improbabat.

Socrati acrius obiurganti familiarem quempiam 85
in conuiuio, Plato dixit, Nonne ſatius erat hæc illi Salſe
dixiſſe ſeorſum? Cui Socrates, Et an non tu quoq; re
ctius feciſſes, ſi hæc mihi ſeorſum dixiſſes? Salſiſſi-
me taxauit hoc ipſum reprehendendo committen-
tem, quod reprehendebat.

Socrates in conuiuio videns adoleſcentem auidi 86
us veſcentem obſonio, ac ſubinde panem in ius im Delitiæ
mergentem, o couiuæ inquit, quis veſtrum pane vti
tur, pro obſonio, obſonio pro pane? Hinc orta inter
conuiuas diſputatione, ſenſit iuuenis & erubuit, cœ
pitq; moderatius obſonio veſci.

Rogatus que eſſet præcipua iuuenum virtus, vt 87
inquit, ne quid nimium tentent. Nam calor ętatis Modus
vix ſinit illos ſeruare modum. Huc Terentius ſpe-
ctauit in iuuene Pamphilo.

Literas quas vulgus putat repertas iuuādæ memo 88
riæ, dixit vehementer officere memoriæ, Olim enim Memo-
hoies ſi qd audiſſent dignū cognitu, nō libris ſed ria
aīo inſcribebāt, hac exercitatione cōfirmata memo
ria facile tenebant quicqd volebant, & quod quiſq;
ſciebat, habebat in promptu Poſt reperto literarum

vſu,dum libris fidunt,non perinde ſtuduerunt ani-
mo infigere quod didicerant.Ita factum eſt, vt ne-
glecto memorię cultu,minus viuida eſſet rerum co-
gnitio,& pauciora quiſq; ſciret,quandoquidem tan
tum ſcimus,quantum memoria tenemus.

89 Quũ iam tempus vrgeret moriẽdi rogatus à Cri-
Aĩa im- tone,quõ ſepeliri vellet.Multam inquit,o amici ope
mortalis ram fruſtra cõſumpſi, Critoni enim noſtro nõdum
perſuaſi,me hinc auolaturum,neq; quicquã mei re-
licturũ.Veruntñ o Crito,ſi me aſſeq poteris,aut ſicu
bi nactus eris,vtcunq; tibi videt̃,ſepelito. Sed mihi
crede nemo me veſtrũ, quũ hinc exceſſero ꝯſequet̃.
Senſit Socrates,aĩum eſſe hoiem,corpus nihil aliud
eſſe,q̃ animi vel organũ,vel domicilium.Eoq̃; ſtulte
facere illos: qui ſolliciti ſunt quomodo ſepeliantur.

90 Idemdicere ſolet mortẽ eſſe ſimilem profu ndo
Mors & ſomno,aut diutine peregrinationi.Somnus profun-
ſomnus dior adimi omnẽ ſenſum,& aĩus à corpore digreſ-
ſus,aliquando in ſuum domicilium rediturus eſt.

91 Idem dicere ſolet,vt omnes omniũ hominũ ca-
Sua cui lamitates in vnũ conferrentur, moxq; ſingulis ex eo
q; ſors aceruo portiones æque diſtribuerentur, Ita fore vt
diſpli- ſuas quiſq; calamitates recipere malit,q̃ æquam è cõ
cet muni portionem. Hoc aduerſus vulgares hominũ
mores,qui aliene inuident ſuam deplorant ſortem.

92 Didicit fidibus canere iã natu grandior inter pue
ros,id admirantibus velut abſurdum negauit abſur
dũ eſſe,quæ quis neſciret ea diſcere. Nulli enim vi
cio vertitur,ea ſibi parare,quibus opus eſt, ſi deſint
nec hic ſpectanda eſt ætas,ſed egeſtas.

93 Dicebat bene incipere,non eſſe puſillũ,ſed iuxta
puſillũ,Græce ſic habent εὖ ἄρχεσθαι,μικρὸν μὲν μὴ εἶναι
παραμικρὸν δὲ,quod Laertii interpres ita reddidit,Be-
ne incipere paruũ nõ eſſe,ſed maximũ,Quáq̃ aliud

exprimũt verba Socratis, Sed ſenſi ni fallor, bñ inci pere nõ eſſe qdẽ paruũ, ſe parui fieri. Aut recte inci pere nõ eſſe puſillũ, ſed iuxta puſillũ. Paulatim enĩ incipiendũ, eo qđ q initio pproperi ſunt, ſerius per ueniant ad finẽ, vt alludat ad Heſiodum iubentem, vt puſillũ puſillo addamus. Dicti argutia eſt in Græcis vocibus, eaq; latine reddi non poteſt.

Admonebat eſſe dãdã operã geometriæ, donec 94 qs poſſit mẽſura terrã & accipere & tradere. Græca ſic hñt ἔφασκε δεῖν γεωμετρεῖν, μέχρι ἄν τις μέτρῳ δύνωται γῆν παραλαβεῖντε καὶ παραδοῦναι. Opinor eũ ſenſiſſe, Moderatos agros eſſe parãdos, quos & tibi cõ modũ ſit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nã immodice poſſeſſiones, vt non ſine negocio parant, ita nõ abſq; lite perueniunt ad heredes. Dicti argutia eſt in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps eſt ad artem geometricam, & ad agrorum menſores.

Cuidam moleſte ferenti quod negligeretur, quo tempore triginta tyranni remp. occuparant, Nunqd 95 eſt, inquit, cuius te pœnitet; Sentiens non eſſe moleſte ferendum, ſi quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine ſibi quenquam oportere diſplicere, ſed ſi quid commiſit ob quod merito & ſibi & aliis bonis diſpliceat. Malis enim diſplicere laudis eſt.

Quum in ſomnis quidam ipſi viſus eſſet dicere,
ἤματι μὲν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο 96
Ad Phthian venias ſimul ac lux tertia ſurget,
Æſchini dixit, tertio die moriar, verſum Homericũ pro oraculo interprtães, idq; euenit. Phthia erat pria Achillis, & amici conati ſunt pſuadere Socrati vt in Theſſaliã fugeret, qđ illic hret bonos amicos.

Dicebat viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores autem maritorum quibuſcũ viuũt moribus. 97 Norma ɔiugis vir eſt, quæ recte viuit, ſi ille publicis

legibus obtemperet.

98 Admonebat voluptates non aliter quàm Sirenas eſſe pretereundas ei qui properat vt virtutem veluti patriam conſpiciat. Alluſit ad Vlyſſem, qui cera obturatis auribus præter nauigauit Sirenas: vt Itacę fumum ſubſilientem cerneret.

99 Quum audiret recitare Lyſidem Platonis, deum inquit, immortalem, q̃ multa de me mentitur adoleſcens, ſiue quod ob modeſtiam non agnoſceret laudes quas ipſi tribuebat Plato, ſiue quod in dialogo multa de Socrate fingeret.

100 Æſchinem qui premebatur inopia ſolet admonere, vt à ſeipſo ſumeret mutuum ſiue vſuram παρ' ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addidit modũ ſibiipſi ſubtrahendo cibaria. Iuxta illud, magnum vectigal parſimonia. Expeditiſſima ratio eſt augendi cenſus, detrahere ſumptibus.

ARISTIPPVS

Arbitror conuenire vt diſcipulum & ætate & autoritate primũ præceptori iũgamus, quo nemo fuit inter philoſophos vel ingenii dexterioris, & ad oẽm vitæ habitum accõmodatioris, vel in dictis orbanior aut feſtiuior, tametſi nõ preſtitiſſe videt eã morũ ſanctimoniam quam in Socrate mirantur omnes.

1 Libertas Inter hunc & Diogenẽ Cynicũ nõnulla fuit ęmulatio ob diuerſum vitæ iſtitutũ. Diogenes Ariſtippũ appellabat canẽ regiũ, quod Dionyſiũ Sicilię tyrannum coleret. In quẽ viciſſim Ariſtipppus, Si Diogenes ſciret vti regibus, non veſceretur crudis holeribus. Cõtra Dionegenes, Si Ariſtippus didiciſſet eſſe contentus crudis holeribus, non eſſet canis regius

2 Argute Quum aliquãdo perdicem quinquaginta drachmis iuſſiſſet emi cuidã deteſtãti luxũ i philoſopho, Et tu, inquit Ariſtippus, ſi obolo venalis eſſet, non

emeres? Quum his reſpondiſſet ſe empturum. Et mi-
hi, inquit, tâti ſunt quinquaginta drachgmæ. Quod
ille luxus nomine damnabat, hic detorſit ac laudē
contemptæ pecuniç. Siquidem q̄ precii magnitudi
ne deterretur ab emendo, is non contemnit cibum,
ſed pluris facit pecuniam. At philoſopho nihilo plu
ris æſtimabanť quinquaginta drachmę q̄ illi obolus.
Ariſtippus itaq; obſonii cupiditate par, ſuperior erat
deſpectu nummorum.

Quum Dionyſius illi tres venuſtas meretrices ob 3
tuliſſet admonens vt ex his quā vellet eligeret, oēs *Lepide*
apprehendit dicens, ne Paridi quidem fuiſſe tutum
vnam cęteris prætuliſſe, ac puellas deduxit ad aulę
veſtibulum, dimiſitq́;, non minus in contēnendo fa
cilis quàm in amplectendo.

Strato, ſiue, vt alii tradunt. Plato, dixit Ariſtippo, 4
Tibi vni & chlamydem, & pānum ferre datum eſt.
Chlamys veſtis eſt Satraparum, pannus medicorum
Id notauit Horatius quum ait, Omnis Ariſtippū de-
cuit color. Apud Dionyſiū ſaltauit in purpura, inter-
dum vili pallio vtebatur: ſemper tn̄ decori memor.

Conſputus à Dionyſio, æquo animo tulit, ob eā 5
contumeliā indignantibus, piſcatores, inquit, vt go-
bionē capiant, aqua marina ſe patiunť aſpergi, ego
vt balenam capiā, non patiar me aſpergi ſaliua? Ba-
lenæ vocabulo regem ſignans, quem ſua patientia
conabatur ad philoſophiæ ſtudiū allicere. Plurmū
autem vtilitatis ex principum ſapientia naſcitur. 6

Rogatus quid fructus cepiſſet ex philoſophie ſtu
dio quod cū quibuſlibet, inquit libere loqui poſſim *Libertas*
Nec enim metuebat potentes, nec faſtidiebat humi-
les. Quoniam animum habebat ſpe pariter ac me-
tu liberum, nemini ſeruiebat, neq; cuiquam aſſenta-
batur præter animi ſententiam.

7 Quũ quidam illi probro darent, q̃d ſplendide ex
Argute quiſiteq; viueret philoſophus, id, inq̃t, ſi vitiũ eſſet, in celebritatibus deorũ nequaquã fieret. In his enim & magnifice veſtiri, & lautiſſimo ciborum apparatu ſolent vti. Porrò quum dii ſint infenſi vitiis, nõ placarentur, ſed iritarentur eiuſmodi magnificentia, ſi ea cum vitio eſſet coniuncta. Sic ille quidem eluſit conuitium, non oſtendit quid eſſet optimum.

8 Percontanti Dionyſio, quid eximium haberent
Philoſophia fructum philoſophi prę cæteris hominibus, Vt inquit, etiam ſi omnes leges aboleantur, tñ equabiliter victuri ſimus. Vulgus legum preſcriptis arcetur à peccando philoſophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum eſt faciens quia lex iuſſit, nec à ſcelere temperans quia lex vetuit, ſed quia nouit illud per ſe rectum eſſe, hoc per ſe turpe.

9 Vterq; Dionyſium coluit Ariſtippus & Plato, ſed
Lepide Ariſtippus à delitiis aulicis quũ adeſſent nõ abſtinebat, Plato etiam inter regalem luxum frugalitatẽ ſeruare nitebatur. Itaq; quum Plato reprehenderet Ariſtippum, quod adeo lauticis indulgeret, rogauit quid ſentiret de Dionyſio, num vir bonus videret. Quum reſpondiſſet videri bonum, atqui ille inquit me multo viuit lautius. Proinde nihil vetat eundẽ & laute viuere, & bene viuere.

10 Percontanti Dionyſio q fieret vt philoſophi di-
Philoſophia neceſſaria uitum limina tererent, non contra. Quoniam, inquit philoſophi norunt quibus egeant, illi neſciunt. Philoſophi ſciunt abſq; pecunia viui non poſſe, itaq; petunt eos q quod opus eſt dare poſſunt. Quod ſi diuites æque intelligerẽt ſe egere ſapientia, multoq́ magis tererent philoſophorum limina. Miſerior enim eſt egeſtas animi quàm corporis, atq; hoc miſerius egeni ſunt diuites quod non intelligant, quàm prę-

tioſa quamq; neceſſaria re careant.

Rogatus quo different docti ab indoctis, Quo, in 11
quit, equi domiti ab indomitis. Quẽadmodũ equus Philoſo
idomitus ad oẽm vincõmodus ſum eſt ob iſcitiã ac phię fru
ferociam, ita qui rapitur affectibus quos ſola domat ctus
philoſophia, ad oẽm vitę conſuetudinẽ inutilis eſt.

Quũ aliqñ adiret ſcortum, ſenſit quendam ex ado 12
leſcentulis qui aderant erubeſcere, quaſi turpe eſſet Venus
philoſophum ingredi fornicem, ad hũc verſus, huc, modera
inquit, ingredi turpe non eſt adoleſcens, ſed egredi ta
non poſſe turpe. Senſit ignoſcendum ſi quis mode
rate vtatur licita venere, non ignoſcendum ſi quis
addictus voluptati ſeruiat. Hoc dictũ illo ſeculo pro
bari poterat, quo nulla lex vetabat cũ ſcorto cõgre
di, nunc præter argutiam nihil habet laudabile.

Cuidam qui propoſuerat ænigma, vehemẽter in 13
ſtanti vt ſolueret, Quid o ſtolide, inquit, vis ſoluam, Lepide
quod nobis etiã ligatum exhibet negocium? Luſit
ex ambiguo. Soluitur enim quæſtio, & ſoluitur ho
mo aut belua vincta Stultum aũt ſit furioſum homi
nem aut noxiam beſtiam ſoluere magis nocituram.

Dicebat ſatius eſſe fieri mendicum q̃ indoctũ, qđ 14
ille tantum pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilo eruditio
minus homo eſt, cui deeſt pecunia, at homo non eſt vtilis
cui deeſt eruditio tamen cui deeſt pecunia, petit ab
obuiis cui deeſt ſapientia, nullũ ſolicitat vt accipiat.

Quũ à quodã conuiciis inceſſeret̃, tacitus abiit, at 15
quũ maledicus inſequeret̃ abeuntem dicens, Quur Maledi
fugis? Quoniã inquit, tibi qdem poteſtas eſt male lo co cedẽ
quendi, mihi vero non audiendi. Salſiſſime notauit dum
hominis impudentiam, q quũ ſibi ius ſumeret male
loquendi non ſaltem hoc iuris concederet alteri, vt
ſubduceret ſeſe, deſineretq; male audire. Nam vox
hæc quur fugis? erat velud expoſtulãtis de iniuria.

16 Quidam multa deſtomachãs in philoſophos,etiã hoc adiecit,quod conſpiceret illos ſemper obſidere fores diuitum,cui Ariſtippus,Et medici.inquit,ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ęgrotus eſſe mallet quàm medicus. Scite retorſit ĩ diuerſum conuicium.Philoſophi prædicant felicitatem quam vni ſapienti vindicant,& tamen aſſidue verſantur apud diuites aliquid venantes ab illis. Vnde colligebat diuites eſſe beatiores quàm philoſophos.Sed ille interpretatus eſt, philoſophos ideo potiſſimum colere diuites.qđ ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & ſtultiores & corruptiores, magis egerent præceptis ſapientiæ,philoſophus aũt animorum male habentium medicus eſt.Porro beatius eſt eſſe medicum quàm ægrotum.

Philoſophia medicina animorum

17 Quum aliquando Corinthum nauigaſſet,& orta tempeſtas naufragium minaretur,expalluit Ariſtippus, id animaduertens è victoribus craſſus quiſpiã militaris ac philoſophorum oſor, ſedata tempeſtate cepit inſultare,quur inquiens vos philoſophi q̃ prædicatis mortem non eſſe formidandam expalleſcitis in diſcrimine,nos indocti non timemus?Quoniam,inquit Ariſtippus,nõ de pari anima tibi mihiq́; cura ac metus eſt. A. Gellius hoc addit, Ego timeo animæ ariſtippi,tu nõ times animæ nebulonis,quod tamẽ amarulentius dictum eſt,q̃ vt Ariſtippo cõueniat, cuius vrbanitas non tantum habet nigri ſalis. Rebus viliſſimis minime timemus,vnde prouerbiũ Hydria in foribus.Hinc luſit Ariſtippus, illum non expalluiſſe,nõ quod eſſet fortior,ſed quod quũ eſſet homo nihili haberetq́; animum omni virtute vacuũ minimum erat detrimenti ſi periſſet. Vir eruditus ac ſapientia præditus non perit niſi graui.reipublicę diſpendio.

Mortis metus

Cuidam iactanti ſe quod eſſet πολυμαθής, hoc eſt, multiplicis eruditionis; quaſi nihil non didiciſſet, quemadmodum inquit, non hi qui plurimum edũt excernuntq́;, melius valent his qui ſumunt quantũ opus eſt, ita non qui plurima, ſed qui vtilia legerunt ſtudioſi & eruditi ſunt habẽdi. Grauiter taxauit eos qui tumultuaria immodicaq́; lectione ſemet ingurgitant, nec ea quę legunt traiiciunt, in animum, ſed tantum reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt nec meliores. 18 Varia lectio

Orator qdam Ariſtippũ reum defendit in iudicio vicitq; litem. Is quũ velut artem ſuã pręferens philoſophię, diceret, quid tibi profuit Socrates Ariſtippe? Hoc, inquit, quod oratio quam pro me dixiſti, vera fuit defenderat vt virum bonum & innocentem. Vt autem talis eſſet, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præſtiterat, a quo philoſophiam didicit. Orator non hoc efficit vt quis ſit vir bonus, ſed vt talis videatur iudicibus, etiamſi non ſit. Preſtantius igitur eſt quod præſtat philoſophus, q̃ quod orator. 19 Philoſophia oratoria pręſtantior

Aretam filiam ſalubribus pręceptis inſtituebat, cõſuefaciens vt vbiq; quod immodicum eſſet, contẽneret, quod mediocritas in omni re ſit optima, & in fœmina maximæ virtutis ſit tẽperare cupiditatibus. 20 Modus

Cuidam percontanti, qua re eſſet melior euaſurus filius, ſi eũ curaret literis erudiendum vt nihil aliud inquit, certe in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidem. Amphitheatra gradus habebant marmoreos, in quibus ſedens populus ſpectabat. Lapidem autẽ vulgo dicebant hominem indoctum & elinguem. 21 Eruditio vtilis

Quidam cum Ariſtippo agebat vt filium ſuum ſuſciperet erudiendũ, ſed quum philoſophus pro mercede peteret quingentas drachmas, alter deterritus magnitudine precii minoris, inquit, emetem manci- 22 Inſtitutio recta

pīū. At hic, inquit, habebis duo. Senſit eadem pecunia illū ſibi paraturum, & philoſophū vtilē & filium obſequentem. Lepide taxauit vulgi iudicium q nuſquam parcior eſt, q̄ in recte inſtituendis liberis plusq; ſumptus impendit curandis equis q̄ filiis.

23 Reprehenſus quod pecunias acciperet ab amicis ait ſe nō ideo accipere vt vteref ipſe, ſed ut illi diſcerēt ad quas res vtendū ſit pecuniis. Vulgus enim diuitū, aut in equos, aut in operoſas ſtructuras, aut in luxū perdit pecuniā, quū ea bonis viris ſi egeant ſit erogāda. Quin & aliter intelligas licebit. Ariſtippus non niſi ad vitæ neceſſaria pecuniis vtebaf ideoq; à diuitibus accipiebat, vt eis demōſtraret bene vtendi rationem, id non poterat, niſi illi materiam ſubminiſtraſſent. Veluti qui cupit artem ſcribendi diſcere chartam & calamum porrigit docturo.

Diuitiarū vſus

24 Cuidam exprobranti qđ in propria cauſa oratore conductitio fuiſſet vſus, Nil mirū, inquit, & cœnā apparatus coquum conduco. Alter videri volebat ob hoc oratorem pręſtantiorem philoſopho, quod eius operam conduceret, ille retorſit in diuerſum, innuēs inferiorem eſſe qui conducitur. Oratoris enim munus inferius eſt quàm vt philoſopho conueniat.

Philoſophus oratore p̄ſtantior

25 Iuſſus eſt aliqñ è ſua philoſophia nonnihil dicere, quūq; detrectantē vrgeret Dionyſius, Ridiculum inquit, ſi qdem me vt de philophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipſe me doces. Senſit hoc ipſum eſſe philoſophi, ſcire quando loquendum ſit quando tacendum, at qui petit vt audiat aliquid ex philoſophia, declarat ſe philoſophiā à philoſopho velle diſcere, rurſus qui cogit ad loquendum is videtur ipſo philoſopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus quàm philoſophus ipſe. Ob hoc Ariſtippi reſponſum indignatus rex iuſſit illum in

Libere

conuiuio infimum omnium accumbere, hic Ariſtip- pus nihil offenſus, hunc, inquit, locum o rex illuſtra- re vis ac honorificũ reddere, ſignificans nõ locum reddere hominem viliorem, ſed ex dignitate homi nis honorem addi loco. Locũ or nat hõ

Quẽdã ſibi vehementer placentem de natãdi pe- ritia, non tulit Ariſtippus, Et non te pudet, inquit, tã inſolenter his de rebus iactare te, quæ Delphinum ſunt propria? Lepidus erat ſi dixiſſet, ranarũ. Decet hominem gloriari ſuper his quæ ſunt hominis pro pria. Nihil autem magis conuenit homini, quàm ra tione pollere. Nullus tã peritus natator eſt, quin hic à Delphinis ſuperetur. 26

Percontanti qua re differret ſapiens ab indocto, mitte inquit ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit ſapientem ſecũ in pectore cir cunferre, quo ſe cõmendet qbuſlibet. Proinde ſi do ctum & in doctũ pariter nudos mittas in regionẽ pe regrinam, vbi ambo ſint æque ignoti, ſapiens ꝓferẽs opes ſuas protinus & rẽ & amicos inueniet, nudus alter pro inſano ridebitur, & fame periclitabitur. 27 eruditio vtilis

Iactanti cuidam, qđ multũ biberet, nec inebriare tur, Quid inqt, magni narras, quũ idẽ faciat mulus? 28 Bibaci- tas

Quidam Ariſtippo vitio dabat, quod cũ meretri- ce haberet cõſuetudinẽ. Hunc Socratica iſagoge ſic confutauit, Age dic mihi, num referre putas vtrum quis accipiat domũ, q̃ multi inhabitarint aut quàm nemo? Cum negaſſet referre, Quid, inquit, refert'ne vtrũ veharis naui quæ multos vexerit, an que nul- los? Cũ negaſſet & hoc, Quid igitur intereſt, inquit, vtrũ conſuetudinem habeas quũ muliere, quæ mul tis ſui fecerit copiam, an quæ nulli? Et hoc dictũ vt feſtiuũ probari poteſt apud illos, apud quos ſimplex ſtuprum non habetur pro crimine. 29

30 Reprehenſus à quodam, quod Socratis diſcipulus contra Socratis morē pecuniā acciperet, Merito inqt hoc facio, nā Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in vſus neceſſarios reſeruans remittebat reliquum. Nimirū habebat ille diſpenſatores atheniēſium primores, ego vero Eutychidem ſeruum meum emptitium. Significabat ſe nihilominus contemnere pecuniam q̄ Socratem, ſed illi fuiſſe largiores amicos. Hoc colore ſe poſſent & hodie quidam excuſare profitentes ſummum pecuniæ contemptum, quum apud amicos habeant depoſitam pecuniam, quod olim habebāt benignos pœni curatores, nunc eſurituros ſatis, ſi nihil ſit alicubi repoſitum nummorum.

prouiſio neceſſariorum

31 Habuiſſe dicitur conſuetudinem cū Laide nobili ſcorto. Quo nomine quū vulgo male audiret, cuidam obiicienti quod philoſophus haberetur à Laide, Imo Lais, inquit habetur à me non ego à Laide ſignificans nō eſſe turpe vti conceſſa voluptate, ſed ei ſeruire deditumq́; eſſe, in turpibus habendum.

32 Rurſum obiicienti quod cibis lautioribus vtereť hac ratione occluſit os, Tu, inquit, hos cibos triobolo non emeres? Cumq́; is q volebat lauritiarum videri contemptor annuiſſet, Ergo, inquit, nō tam ego voluptati ſtudeo q̄ tu auaritiæ. Siquidē vſurus erat & ille lautitiis, ſi gratis aut minimo contigiſſent. Sic nationes quædam Germanis obiiciunt bibacitatem Anglis edacitatem, quum ipſis nihil ſit voracius, ſi quando gratis datur indulgere gulæ. Auariores igitur illæ ſunt, non temperantiores. Huic ſimillimum quod ante retuli de perdice.

Lautitia

33 Dionyſii quæſtor, nomine Simus, natione Phryx, oſtendit Ariſtippo ſuas ædas vndiquaq; ſplendidas etiam pauimento precioſis teſſellis conſtrato omnibus

Libere

bus circunſpectis Ariſtippus ſputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignanti hoc colore ſe excuſauit, quod in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum oportunius, innuens in tota domo nihil eſſe fœdius aut immundis barbari facie, quū eam hominis partem oportuerit eſſe mundiſſimã. Quãq̃ hoc dictũ magis quadrat in Cynicũ aliquem q̃ in ariſtippum, vtcunq; illi aſcribitur.

Delectatus aliqñ inſigni vnguento, male ſit, inqt, malis cinædis, q rem tam bellam infamarunt. Sentiens multa per ſe bona reiici culpa vtentiũ male. 34

Interrogatus quomodo Socrates obiiſſet diẽ, Vt ego inquit, optarim, ſignificans talem mortẽ quauis vita optabiliorem, nec potuit breuius fœlicem obitũ diſcribere. Dicti tamen argutia in hoc eſt, quod philoſophus aliud reſponderit, q̃ expectabat percontator. Ille quçrebat de genere mortis, morbo periiſſet, gladio veneno, an præcipitio, ille putans id nihil referre, reſpondit, illum fœliciter eſſe mortuum. 35

36 Argute

Sophiſta Polyænus ingreſſus çdes ariſtippi, quũ videret illic mulieres pulchre ornatas, ac magnifice inſtructum conuiuium, cœpit reprehendere tantum in philoſopho luxum. Ariſtippus diſſimulata obiurgatione, aliquanto poſt, poteſt ne, inquit, hodie nobiſcum eſſe? Cum ille non recuſaſſet, Quid igitur, inquit, incuſas? Videris enim non lautiorem mẽſam reprehendere, ſed impendium. Nam ſi conuiuiũ ob hoc ipſum diſplicuiſſet quod eſſet lautius, recuſaſſet eſſe conuiua. Porro probare quidem apparatum ſed offendi ſumptu, non frugalis, ſed auari hominis eſſe videtur.

37 Philoſophiç ſtudium

Vix credibile eſt quod de illo refert Bion, cum famulus in itinere geſtans pecuniam onere premeretur, abiice, inquit quod nimium eſt, & fert quod poteſ.

38 Quodã tempore nauigans, vt intellexit nauim eſſe
ingenio ſe piraticam, deprompſit aurum ac numerare cœpit
ſe moxq́; abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens
ſibi imprudenti & inuito excidiſſe. Hoc ingenio vi-
tæ ſuæ conſuluit, adempta piratis occidendi vinciẽ
di'ue materia. Sunt q narrent illum & hæc dixiſſe.
Satius eſt vt hęc per Ariſtippum, quàm propter hęc
pereat Ariſtippus.

39 Percontanti Dionyſio quur Ariſtippus veniſſet
Libere in Siciliã relicto Socrate, vt inquit, quę habeo impar
tiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent il-
lum ſic reſpondiſſe, Quũ agerem ſapientia, adii So
cratem, nunc quoniam egeo pecunia, ad te veni.

40 Ariſtippus Platoni obiurgãti quod multos piſces
Argute emiſſet, rñdit ſe illos emiſſe obolo, quumq́; Plato di
xiſſet, tanti & ipſe empturus erã, Vides inquit, igit
o Plato me nõ eſſe obſoniorũ auidũ, ſed te pecuniæ
amantem. Similia quædam ante cõmemorata ſunt.

41 Idem Æginæ in neptunalibus conſuetudinẽ ha-
Cãdide buit cũ Phryne, cumq́; illi quiſpiam obieciſſet, qđ
tantum pecuniæ impenderet mulieri, quæ Diogenẽ
Cynicum gratis admitteret, Ego, inquit, illi multa
ſuppedito, vt ipſe ea fruar, non ne quis alius. Tradi-
tum eſt hoc de Phryne, quod quum eſſet formoſiſſi
ma, qbuſlibet tamẽ ſui copiã facere ſoleat, nullo de
lectu perſonarum, ſeu diuites eſſent, ſeu pauperes, in
neminem faſtidioſa. Itaq; turbã amatorum habuit.
Huc reſpexit Horatius. Me libertina, nec vno
Contenta Phryne macerat.

42 Ariſtippũ cũ Phryne conſuetudinẽ habẽtem ſic
obiurgauit Diogenes, Cũ publica, inquit, muliere ti-
Cãdide bi res eſt Ariſtippe, aut igit canẽ agas quemadmo-
dũ ego, aut deſinas. Hunc inductione ſic reppulit
Ariſtippus, Num abſurdũ tibi videt Diogenes inha

bitare domũ, in qua prius habitarunt alii? Quũ negaſſet ille. Quid inqt? num vehi naui, quæ multos antea vexerit? Quũ hoc quoq; negaſſet abſurdum eſſe, quur igitᶜ inquit abſurdũ putas cõgredi cũ muliere, qua plures ſunt vſi? Hoc ante cõmemoratũ eſt niſi quod Athenæus hunc in modum retulit.

Quũ prædium amœniſſimũ perdidiſſet, cuidam deploranti tam miſerabilem illius caſum. Quid, inquit, an neſcis tibi vnicum eſſe prædiolum, mihi vero tres agros ſupereſſe? Quum annuiſſet alter, Quin igitᶜ tuã potius vicem deploramus? Sentiens inſipiẽtis eſſe dolore amiſſis potiusq̃ gaudere relictis. 43 Relictis gaudendum

Cuidam interroganti, num tu es vbiq;? ridens, naulum, inquit, non perdo, ſi ſum vbiq;. Eluſit Ariſtippus ſophiſticã quæſtionem, an idem corpus poſſit eſſe diuerſis locis, dum reſpondit non eſſe periculum, ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato precio non peruehitur eo quo vult. 44 Lepide

Confutatus in diſputatione à quodã hoĩe audaci, ſed eodẽ furioſo ac ſtolido, quũ illum videret geſtientẽ inflatumq; victoria, ego qdem, inquit redargutus abeo, ſed ſuauius dormiturus te q redarguiſti. 45 Moderate

Helicõ Cyzicenus vnus ex Platõis æqualibus ſolis defectũ prædixerat. Qui poſteaq̃ accidit, queadmodũ ille prædixerat, à Dionyſio argenti talẽto donatus eſt. Tũ Ariſtippus ad reliquos philoſophos, & ego rem mirã habeo q̃ poſſim prædicere orantibus vt proferret, prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionyſium futuram ſimultatem. Senſerat enim regem animum ſuum iam dudum diſſimulare. 46

Illud cũ primis damnabat in hominũ moribus, quod in auctionibus vaſa diligenter inſpicerent priuſquam emerent, vitã eorũ nõ inſpicerent quos ſibi in amicitiã adiungerẽt. At maior vtilitas eſt à fidis 47 Amicus deligendus

amicis, q̃ à vaſis, & plus damni eſt, niſi deligas.

48 Cum Dionyſius in conuiuio iuſſiſſet, vt ſinguli in veſte pupurea ſaltarent, purpura vero tum regũ erat geſtamen, nunc ſutoribus etiã cõmunis, id Plato facere recuſauit, his trimetris è fabula quapiam.

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι ϛολὴν
Ἄῤῥην πεφυκὼς καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος.

comiter Muliebri ego haudquaquam indui queam ſtola,
Vir natus ipſe & ex virili germine.

Ariſtiſtippus vero non recuſauit, ſed indutus purpura ſaltaturus, hos verſus recitauit ex tempore.

Καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
Οὖσ᾽ ἡ σώφρων οὐ διαφθαρήσεται.

Nam in Liberi patris ſacris
Mens quæ pudica eſt, neſciet corrumpier.

49 Dum aliquãdo Dionyſium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, proſtratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quũ quidam velut abiectius q̃ vt philoſophũ deceret reprehenderent, non ego, inqt ſum in culpa, ſed Dionyſius q aures habet in pedibus. Ingeniũ iuxta promptum & ad faciẽdum & ad excuſandum quidlibet.

Preces abiectæ

50 In Aſia comprehenſus eſt ab Artapherne Satrapa. Id temporis quum quidam eum interrogaret, nũ & illic haberet ſolitam animi fiduciam, Inepte, inqt quaſi vnquam fuerim fidentiori animo quàm nunc alloquuturus Artapherne. Nimirum hoc illi pręſtabat philoſophia, ne quem hominem metueret, ſed cum omnibus libere ageret.

Animus metu liber

Eos qui liberalibus imbuti diſciplinis, philoſophi
51 am negligerent, dicebat eſſe ſimiles procis Penelopes, quod hi cum Melanthone & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius ſe habituros ſperauerint quam Dominæ nuptias. Senſit liberales diſci

Philoſophia regina

plinas eſſe velut pediſſe quas philoſophiæ moralis, quæ cum primis ſit adhibenda, & cuius gratia reliqua diſcuntur omnia. Simile quiddam dixiſſe ferũ & Ariſto de Vlyſſe, qui quum deſcendiſſet ad inferos, ait illum cũ oibus fere manibus fuiſſe collocutum, quum ipſam reginã ne videre qdem potuerit.

Percontanti quę potiſſimũ adoleſcentibus eſſent diſcenda, quæ viris, inquit vſui futura ſunt. Hoc dictum & aliis aſcribitur. Optima ſtatim diſcẽda ſunt nec rudis ætas: quæ maxime docilis eſt, ſuperuacaneis eſt occupanda. 52 Optima primum

Poſteaq̃ Ariſtippus magnam pecuniarum vim ſibi cõparaſſet, & admiratus Socrates diceret, Vnde tibi tam multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socrates tantus philoſophus & qui tãtos haberet amicos pauper eſſet, q̃ quod ipſe diues. 53 Philoſophus diues

Scorto cuidam dicenti, Sum ex te grauida Ariſtippe, iſtuc inquit, nihilo magis ſcire poſſis, q̃ ſi per denſiſſimas ſpinas ambulans dicere, hęc me ſpina pupugit. 54 Lepide

Incuſante quodã quod filiũ ſic abiiceret negligeretq́;, qua ſi ex ipſo natus non eſſet. An non inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos velut inutiles procul à nobis abiicimus? Senſit eos nõ hñdos pro filiis, q̃ nihil haberent alioqui quo ſe parentum affectui commendent, niſi quod ab ipſis progeniti ſint. Ita ſenex in comœdia, Tantiſper te volo meũ dum id quod te dignum eſt facis. 55 Liberi degeneres

Cum Ariſtippus à Dionyſio pecunia donatus eſſet, Plato libris, atq; ob id à quodam carperetur quaſi ad rem attentior eſſet q̃ Plato, Quid refert, inquit, mihi pecuniis erat opus: Platoni libris, ſentiẽs neutrum accuſandum. 56 Auaritia nõ à pecuniis ęſtimeſt

57 Interrogatus quã ob cauſam ſic ipſum argueret
Veritas odioſa
Dionyſius,ob eãdẽ,inqt,ob q̃ cęteri,ſignificans phi
loſophi libertatem oĩbus eſſe moleſtã,non igitur mi
randũ ſi regi ſimul illud innuẽs regis iudiciũ nihil
à vulgari differre,qđ fortuna non addat ſapientiã.

58 Quondã petiit talentum à Dionyſio,quumq́; rex
Philoſophus nullus eget
redarguendi nactus occaſionem,diceret, Nonne tu
prædicabas philoſuphũ non egere?Da inquit,& po
ſtea de hoc diſputabimus. Cũ accepiſſet pecuniam,
an non inquit recte dixi philoſophũ non egere?Nõ
eget qui quum opus eſt,habet vnde accipiat.

59 Dionyſio recitãti verſiculũ ex Sophoclis tragœdia.
πρὸς τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται
κείνου ἐςὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ Ideſt.
Quiſquis tyranni ad tecta ſeſe contulit,
Fit ſeruus illi,liber etſi venerit.
Ariſtippus correcto poſteriore verſiculo reſpondit:
Οὐκ ἔςι δοῦλος, ἂν ἐλεύθερος μόλῃ
Haud ſeruus eſt ſi liber illuc venerit.

libertas vera
Significans non eſſe vere liberum niſi cuius ani-
mum ſpe metuq́; liberauit philoſophia neq; enim
vere liber eſt quiſquis ingenuus natus eſt. Quidam
hoc dictum aſcribunt Platoni.

60 Cum inter Ariſtippum & Æſchinem incidiſſet ſi-
multas quidam autem diceret, Vbi nũc illa veſtra
amicitia? Dormit inqt,ſed eam excitabo.Itaq; ſimul
tatem Ariſtippus cõmoda liberaq́; appellatione faci
le ſuſtulit. Ne ſilentio malum vt ſolet incrudeſceret,
Reconciliatio
vltro adiit Æſchinem. Non inquit quamprimum re
dibimus in gratiam,ac nugari deſinemus? An po-
tius expectabimus,vt ſcurris inter pocula de nobis
loquendi materiam præbeamus?Cui quum Æſchi-
nes reſpondiſſet,ſe lubenti animo rediturum in gra
tiam,memento igitur inquit Ariſtippus,quod quum

eſſem natu maior,prior ad te venerim. Tum Æſchines,Ne tu profecto vir me longe melior es. Siquidē à me ſimultatis,abs te ſarciendę gratię,fuit initium. Hoc pacto redintegrata eſt inter illos amicitia.

Quodam tempore cum ciuibus aliquot ſuis nauigans naufragio eiectus eſt. Qum in littore vidiſſet figuras mathematicas in harena depictas, Salua,inquit,res eſt amici,hominum veſtigia conſpicio,& ingreſſus ciuitatem proximam inueſtigauit qui nam eſſent illic diſciplinarum ſtudioſi.cum his vbi congreſſus eſt,ſumma cum humanitate tractarunt, non ipſum modo verum & comites illius,atq; etiam viaticum ad reditum ſubminiſtrarunt. Tandem quum hi qui cum Ariſtippo venerant pararent reditum in patriā, rogarentq́; illum ecquid vellet ſuis ciuibus renunciari, Vt inquit,ſtudeant ſibi huiuſmodi parare opes,quæ naufragio non pereunt,ſed ſimul cum poſſidente enatant. 61 vera bona animi

Quum Socrates taxaret vnguentis delibutos,& Charondas,ſiue vt alijs placet Phædon,percontaretur,quis eſſet ille vngentis delibutus,Ego,inquit, infelix,& me infelicior Perſarū rex. At vide,inquit vt quēadmodū hac parte nullo cæterorū aialiū eſt ſuperior,ita nec hoīum nullo p̄ſtātior. Senſit externis bonis hoīem nihilo fieri meliorē,& equus ſanſucino oblitꝰ idē oleret qđ rex,& mēdicus vnguēto ſilī delibutus nō minus bene olet,q̄ ſummus pontifex. 62 Libere

DIOGENES CYNICVS

Non inconcinnus,vt arbitror, ordo videbitur, ſi poſt facetā Socratis ſanctimoniā,poſt hilarē Ariſtippi libertatē,Diogenem Sinopenſem cōmemoremus q dictorū omniiugi gratia longe ſuperauit cæteros. q̄q̄ omnes hos tres diuerſis quidem virtutibus, ex æquo tamē ſuſpiciendos iudico, vt licet diſſimilimi

fuerint,æquales tamen fuiſſe dicas.

1 Primum Athenas profectus ad Antiſthenẽ ſe cõ/
Studiũ ſapiẽtiæ tulit,à quo ſæpe repulſus, nullum enim diſcipulum recipiebat Antiſthenes,non deſtitit tñ hærere,adeo vt quum aliquãdo baculum intentaret Antiſthenes vltro baculo caput ſubiecerit,dicens,Cæde ſi uis,at nullum inuenies baculum tam durum,quo me abſte abigas dum aliquid dixeris.Inſigne exemplum adamatæ ſapientiæ.

2 Cum murẽ forte conſpiceret in Megarico diſcur/
Libertas rentem,q neq; cauũ quæreret,neq; tenebris terreret neq; cibũ appeteret,bellum,inqt, libertatis exẽplũ, moxq́; contemptis oĩbus cœpit in dolio habitare.

3 Demirantibus quod nullas haberet ædiculas vbi
Facete cibũ caper poſſet oñdit Iouis porticũ,aitq́; Atheniẽſes ipſi magnificam extruxiſſe aulã vbi veſceretur. Quod publicũ erat ſibi quoq; paratum interpretabatur.Neq; potuit optare cœnationem ſplendidiorẽ.

4 Euclidis ſcolã,quod arguta qdem,ſed ad recte vi
Artes ſuperuacaneæ uendum inutilia docere videretur,χολὴν,ideſt: bilẽ, ac moleſtiam appellabat, quũ ſchola Græcis ſonet ocium.& Platonis διατριβὴν, ideſt,exercitationẽ,κατατριβὴν,ideſt cõtritionem voce deprauata vocabat, quod à communi vita ſemotus diſputationibus in/ ſeneſceret,quum Diogenes in publico viuent mal/ let philoſophice viuere quàm diſputare.

5 Dionyſiaca certamina quæ Athenis in honorem
Põpa inepta Bacchi,magnis impendiis pompáq́; celebrabantur, appellabat magna ſtultorum miracula, quod in his nihil non ridiculum ageretur.

6 Oratores q ſummo in precio habebant Athenis
oratores dicebat turbæ miniſtros,quod ad gratiã loq cogerẽtur ac ſeruiliter adulari ſtolidæ multitudini, Coro/ nas aũt dicebat eſſe gloriæ puſtulas ἐξανθήματα,quæ/

lia nonnullis progerminant in naſo vultuq́; ex bile.

Quoties conſiderabat in hominum vita, ciuitatū gubernatores, medicos ac philoſophos, dicebat nul lum animal homine ſapientius. Idem contemplans ſomniorum interpretes, coniectores diuinos & huius generis cæteros, aut q̄ gloriæ diuitiisq́; ſeruirent aiebat ſibi nihil homine videri ſtultius: indicans ho minis ingenium ad res optimas accōmodum ſi exerceatur, ſin ad vitia degeneret, lōge eſſe infra mutas pecudes. 7 Hō aīal ſtultiſſimum

Dicere ſolitus eſt ſæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id eſt, ſermonem q̄ laqueum. Qui deſponderunt animum ad laqueum confugiunt, quum ad cō ſolatorium ſermonem potius ſit confugiendum. Nā animo ægrotanti medicus eſt oratio. Nec abſurdus fuerit ſenſus ſi λόγον accipias pro ratione. 8 Ratio

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, ſed oleis duntaxat veſcentem, Quid accidit, inquit vir ſapientiſſime, vt quum ob huiuſmodi menſas in Siciliā profectus ſis, hic à paratis abſtineas? Ad hęc Plato. At Hercle, Diogenes & in Sicilia huiuſmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur inquit Diogenes neceſſe erat Syracuſas nauigare? An tū Attica nō ferebat oleas? Hoc dictum quidam aſcribunt Ariſtippo. 9 Philoſophus aulicus

Diogenes aliqn̄ Platoni occurrit caricas edens, eiq́; offerens dixit, licet participem eſſe, cum acceptas ediſſet, participem eſſe dixi inquit nō deuorate, μετασχεῖν εἶπον οὐ κατεφαγεῖν. Hic iocus ad rem ſeriam poteſt accommodari, videlicet in eos q̄ principis præceptoris, aut parentum permiſſu abutunt ad inconceſſa. Veluti ſi quis admonitus non eſſe inutile deguſtare dialecticam, totam vitam ei impendat ſtudio. dictum ita refertur à Laertio, vt dubite 10 Conceſſis abuti

vter alteri obtulerit caricas.

11 Plato frugalis quidem erat,ſed tamē amans mun diciei,contra Diogenes ſordidus. Itaq; calcans Platonis culcitram præſentibus aliquot Dionyſii amicis quos Plato inuitarat ad conuiuium,dixit,calco Platonis ambitionem. Mox Plato, At quanta ſuperbia tumes ipſe Diogenes dum alienam ſuperbiā te calcare putas. Hoc ipſum ab aliis narratur lepidius. Diogeni dicenti. Calco faſtum Platonis, Calcas, inquit, Plato,ſed alio faſtu. Nā hoc ipſum faſtus erat, quod iactabat mundiciei cōtemptum,& qui ſordibus gloriantur,nō minus ambitioſi ſunt quàm qui ſplendide veſtiuntur,ſed aliter. Turpior eſt autem ambitio ex fuco virtutis laudem captans. Sotion tamen hoc non aſſcribit Diogeni,ſed Platoni Cynico.

Gloria tecta.

12 Diogenes à Platone petierat vini paululum,tunc & caricas. Plato miſit lagenam. cui Cynicus hunc in modum gratias egit, Quū interrogaris quot ſint duo & duo,reſpondes,viginti,ita nec ſecundum ea quæ rogaris das,nec ad ea quæ interrogaris reſpondes. Notauit Platonem ut immodice loquacē,quod idem in illius ſcriptis notauit Ariſtoteles.

Liberalitas nimia.

13 Percontāti in qua parte Græciȩ vidiſſet bonos viros,Viros,ait,nuſquā,ſed Lacedȩmone vidi pueros. Notans totius Grȩciȩ corruptiſſimos mores,adeo vt apud Lacedæmonios, gentem incorruptiſſimam, tantum in pueris reſideret priſca integritas. Simul illud innuit in reliqua Græcia ne pueros quidē eſſe bonos,tum & illud, viros eſſe pueris deteriores,quū ab his oporteat pueros ad probitatem inſtitui.

Pauci boni.

14 Quū aliquādo de re ſeria diſſerens,nullū haberet auſcultatorē attēdentē,cœpit ineptā cantionē canere veluti ſaltaturis. Vbi iā plurimi cōcurriſſent,obiurgauit illos,qđ ad ſtulta & inepta frequētes & alacres

τερετίζειν Ridicula pſerū tur ſalutaribus.

accurrerent,ad ſeria vero & ad bene viuendum vti/ lia,nec alacriter conuenirent nec diligenter auſcul/ tarent. Huic ſimillimum eſt, quod Demoſtheni qui/ dam aſcribunt de vmbra aſini. 15

Reprehendebat homines quod lucta, calcitrādo aliiſq; his ſimilibus ſemet exercerēt,vt periti euadāt nullos āt ī hoc incūbere,vt ꝓbi & honeſti euaderēt. Cura p̄poſtera.

A nullo deniq; hominū genere linguæ dicacitatē 16 tēperabat. Grāmaticos aiebat ſe demirari, qui tanto ſtudio mala Vlyſſis perquirerēt,ſua ipſorū mala igno rarent. Olim Grāmatici potiſſimū verſabant in Ho/ meri rhapſodiis:at is in Odyſſea cōmemorat varios Vlyſſis errores. Muſicos itē accuſabat quod in citha ra diligēter aptarēt chordas ad cōcentus,mores ha/ berēt incōcinnos. Reprehēdebat & mathematicos, quod ſolē,lunā,ac ſtellas intuerent,nō vidētes ea q̄ eſſent ante pedes. Oratores carpebat,quod ſtuderēt iuſta dicere,ſed eadē facere negligerent. Auaros ob iurgabat,quod pecuniam verbis vituperarent,quum eā animo plurimi facerēt. Eſt enim hoc auaris pecu liare,quod nulli magis deteſtantur auaritiā quā ipſi. Præpoſtera ſtudia

17 Taxabat hominū vulgus quod bonos viros hoc nomine laudarent,quia pecunias contemnerēt,nec interim imitarentur quos laudibus extollerent vehe menter,ſed pecunioſos magis ſequerentur,quos vitu perabant. Deſtomachabatur in eos,qui pro bona va letudine ſacrificarēt,& in ipſo ſacro epulis immodi/ cis ſemet ingurgitantes, facerent bonæ valetudini contraria. Dicebat ſe mirari ſeruos,qui quum viderēt dominos plus æquo voraces,non illis eriperent ci/ bos. Nam hoc eſſet dominorum valetudini conſule re,& ſeruis magis conuenit edacitas.

18 Hactenus dictū eſt,quos quibus nominibus repre hēderit,nunc audi quos laudarit. Probabat eos qui

Quæ in vita fu/gienda — vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi non
nauigarent,qui pueros alturi non alerent,q ad rem/
pub.acceſſuri non accederent,qui ſe ad conuiuen/
dum præpotentibus componerent,nec tamen acce/
derent,ſignificans ab his omnibus abſtinendũ,eoſq;
prudentes videri,qui ad ea ſolicitati,tempeſtiue ver
tiſſent ſententiam,quod ſemel aggreſſis non ſit inte
grum mutare conſilium, etiam ſi pœniteat inſtituti.
Qui duxit vxorem,iam ſui iuris non eſt, qui ſe mari
cõmiſit,vẽtorum arbitrio feratur oportet, qui ſemel
acceſſit ad remp.ſcęne ſeruiat oportet, & vt cupiat,
tutum non eſt ad priuatam redire vitam.

Illi tribuitur & hoc ænigma,manus non eſſe por
19 rigẽdas amicis cõplicatis digitis,innuens nõ ſatis eſ
benignitas — ſe ſi comes nos præbeamus amicis,ſed comitati co/
mitem adiungendam benignitatẽ.Qui comiter tra/
ctant amicos dicunt δεξιοῦσθαι,quaſi dicas dextrare.

20 Quũ captus venderet in Creta, præconi roganti
quid ſciret,& quo titulo eum cõmendaret emptori
dic,inquit,te vendere hoĩem qui ſciat imperare li/
beris.Quidã Xeniades Corinthius admiratus præ/
Educatio frugalis — conii nouitatẽ adiit Diogenẽ percõtatus num ſciret
quod profiteret. vbi ex ſermone hominis comperit
eſſe ſapientem ac doctum,mercatus duxit domum,
eiq; ſuos liberos erudiẽdos tradidit,quos ille ſuſce/
ptos liberaliter inſtituit,primũq; tradidit artes libe/
rales,moxq; docuit equitare,arcũ tendere fundã ro
tare,iaculari telũ.In palæſtra vero non permittebat,
vt pędotriba illos grauioribus laboribus in mortem
athletarum exerceret, ſed hactenus quantũ ad rubo
rem bonamq; corporis valetudinem cõduceret.Cu
rauit vt ex poetis aliiſq; ſcriptoribus optima quæq;
ediſcerent,quod ea modo vere ſcimus quę memo/
ria tenemus breuiter totius doctrinæ ſummam illis

redegit in compendiū, quo & citius perciperent, & fidelius memoria cōplecterent. Eoſdem inſtituit domi miniſtrare parentibus, cibo leui viliq́;, & aquę potu contentos eſſe, quūq́; cæteri cęſariē alant ad formæ cōmendationem, ille iuſſit illos radere comam, & ſi qñ prodeundum eſſet in publicum, incompos ꝑducebat abſq; tunicis incalceatos ac tacitos, Quin & ad uenatum illos inſtituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum eſt, vt à pueris obſeruaretur, perq́; illos parenti commendaretur. Alii narrant pręconem Diogenis iuſſu ita prædicaſſe, eſt ne quiſpiā qui velit emere dominum.

Quū ſederet in auctione, vetitus eſt ſedere ac iuſſus eſt ſtare, ob id opinor, facilius inſpiceret emptor qd emeret. At Diogenes quid, inqt, refert qñ piſces quocunq; modo iaceant emuntur, notans vulgi ſtultitiam, qui empturi ſeruum cauent, ne quod corporis vitium fallat, nec ſimili cautione explorant mentis habitum. Is autem deprehenditur ex oratione. 21 Sermo indes animi

Aiebat ſibi videri mirum, quod quum ollam aut operculum non emerent homines, niſi pulſu ac tinnitu exploratùm, in emendo homine ſolo aſpectu eſſent contenti, ſignificans hominem nulla ex re melius cognoſci quàm ex oratione. Vt igitur qui vas fictile teruncio parant emere, digito pulſant, atq; ex tinnitu reddito dignoſcunt, ſit ne integrum, probæ argillæ, ac bene coctum, ita priuſquam minis aliquot emant hominem oportebat ad dicendum prouocare, atq; ex oratione deprehendere qualis ſit. Eodē pertinet dictum ſuperius piſcis mutus eſt, nec refert quomodo iaceat, quum nihil aliud ſit quàm piſcis, ita non refert quo corporis habitu emas hominem, ſi ſilentem emas. 22

Xeniadę à quo fuerat emptus, dicebat, Mihi licet 23

Seruo ſeruo obtemperes neceſſe eſt, propterea quod qui
pruden/ nauclerum aut medicum habet ſeruum, ei tamen pa
ti obtē/ rere cogitur, ſi velit ex eo capere vtilitatem.
perādū. Apud hunc Xeniadē fertur conſenuiſſe, & à ſuis
24 diſcipulis ſepultus eſſe. Rogatus à Xeniade, quomo
Sepultu do ſepeliri vellet, In faciem, inquit. Percontanti cau
ra ſam, quoniam, inquit, paulo poſt futurum eſt, vt infe/
riora fiant ſuperiora, huc alludens quod id tēporis
Macedones rerum potirentur, atq; ex humilibus fie/
rent excelſi, quod ſi inuerterentur omnia, fore vt ca/
dauer etiā ex prono fieret ſupinū. Fortaſſis illud ſen
ſit, nihil referre quo ſtatu corpus exanime ſepeliatur,
qua in re magna erat vulgi ſuperſtitio. porrectis in
portam pedibus efferebantur, ſtantes cremabantur;
& hodie ſtantes vt audio ſepeliuntur Iudæi, certe ſu
pini ſepeliuntur omnes Chriſtiani.

25 In foro quondam ſtans clamabat, Adeſte homi/
nes, veluti cōcionaturus apud populū, quumq; iam
frequentes conueniſſent, nec ille deſineret clamare,
Adeſte homines, quidam indignati, En adſumus,
dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens,
Homi/ homines, inquit, adeſſe iuſſi, non ſterquilinia. Non
nes pe/ putauit hominis cognomē cōpetere in eos, q nō vi
cudum uerēt iuxta rōnē, ſed brutorū more agerēt affectib^9.
ſimiles. Alexander magnus quum eſſet Corinthi, adiit
26 Diogenem pro dolio ſedentem, cumq; eo multa col
locutus eſt, à quo digreſſus, indignantibus amicis
quod rex illi cani tantū habuiſſet honoris, qui tanto
principi nec aſſurgere dignaretur, Imo, inquit, ni Ale/
xander eſſem, Diogenes eſſe vellē. Adeo demiratus
eſt animū illum liberū, ac rebus humanis omnibus
ſuperiorē, vt nihil regno ſimilius eſſe iudicaret. Præ
cipua regū felicitas eſt, qđ nulli ſeruiūt, ſed quicquid
volunt facile efficiūt, tum quod nullius egeāt, atqui

hoc ipſum homini pſtat philoſophia, multo verius,
quã regnũ monarchis. Quanquã Alexandrum eſſe,
Alexãder maius quiddã exiſtimabat quã regẽ eſſe.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos, 27
qui ſurdi eſſent aut cęci, ſed qui perã non haberent.
Luſit autem affinitate vocum, Nam ἀνάπηρος Græcis
dicitur mancus aut mutilus, ἄπηρος qui pera caret,
innuens opinor hominem ad omnem vitæ functio
nem inutilem eſſe qui expers ſit philoſophiæ. Pera
enim Cynicorum penus erat.

Philoſophia

Ingreſſus aliquando iuuenum conuiuium, capite 28
ſemitonſo, non ſolum non comiter exceptus eſt, ſed
multis plagis onuſtus dimiſſus eſt. Quos ille hac ra
tione eſt vltus. Nomina iuuenũ à quibus fuerat cæ
ſus albo inſcripſit, itaque obãbulabat ſoluto pallio,
plagarũ notæ loquebantur quid eſſet paſſus, & albũ
prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos
omnibus obiurgandos ac reprehẽdendos expoſuit.

Vindicta ciuilis

Quoniam Cynicus erat, canis dictus eſt, & hoc vi 29
tæ genus à multis laudabať, nemo tamen imitabať.
Itaq; dicere ſolitus eſt, ſe canẽ eſſe laudantiũ, ſed lau
datorũ neminẽ cũ laudato cane audere venatũ ire.

Virtus laudata tantum

Iactante ſe quopiam ac dicente, Viros ſupero in 30
Pythiis, Equidem inquit viros, tu vero mancipia. Lu
ſit rurſus affinitate vocum, quæ eſt inter ἄνδρας &
ἀνδράποδα Mancipia autem appellabat quicunq;
ſeruirẽt cupiditatibus. Has philoſophia vincere pul
chrius eſt, q̃ in Pythiis ludis vincere viros.

Serui veri

Cuidã admonenti, vt iam ſenex quieſceret à labo 31
ribus. Quid inquit, ſi in ſtadio currerem, vtrũ oporte
ret iam metæ vicinũ curſum remittere, an magis in
tendere? Recte ſenſit virtutis ſtudium hoc magis in
tendendum quominus ſupereſt vitę, quod turpe ſit
tum ab honeſto inſtituto refrigeſcere.

Intẽdẽdum honeſti ſtudium.

32 Aliquando vocatus ad cœnam, negauit ſe ventũrum. Roganti cauſam, quoniam inquit, heri mihi nõ ſunt actæ gratiæ. Vulgus hominum poſtulat ſibi veluti pro magno beneficio gratias agi ſi quem admiſerint ad conuiuium. At Diogenes licet pauper, exiſtimabat ſibi deberi gratiam quod non grauaretur intereſſe conuiuio, quia nuſquã iret aſymbolus, ſed lautius philoſophiæ ſermonibus paſceret conuiuatoris & conuiuarum animos quàm ille corpus epulis.

33 Demoſthenem aliquando in publico diuerſorio prandentem deprehendit, quumq; ille conſpecto Diogene ſeſe ſubduceret, Tanto magis, inquit, in diuerſorio futurus es, ſignificans hoc illũ magis fore conuiuarum fabulam, quod nõ ſolum ibi uerſaretur, ſed etiam tanquam in re nefaria deprehenſus ſeſe ſubduxiſſet. Hoc enim memorabilius, quam quod illic potaret. Alii narrant hoc cuidam adoleſcenti dictum, Is potuit & Demoſthenes eſſe, ſimplicior autem ſenſus eſt, vt accipiamus adoleſcentulum admonitum, ne intro fugeret, ſed foras. Nam quo interius ſeſe abdebat in popinam, hoc magis erat in popina.

34 Hoſpitibus quibuſdam celebrẽ illum Demoſthenem videre cupientibus, porrecto medio digito, hic eſt, inquit, ille Demoſthenes Athenienſium orator. Digitus pollici proximus index dicitur, quod hunc intendẽtes ſolemus aliquid commonſtrare. Digitus autem medius apud priſcos infamis habebatur, ob cauſam hic non referendam. Porro Demoſthenes vulgo male audiebat, quaſi parum vir eſſet. Id ſignificans Diogenes maluit illum medio quàm indice demonſtrare.

Hic eſt ille.

35 Cuidam exciderat panis, eumq; reliquit, quod puderet recipere. Hunc caſtigare volens Diogenes iniecto fune collo traxit vrceum per ceramicum, hoc

Pudor inutilis.

faciens

faciēs ĩ poculo,qđ ille in pane facere erubeſcebat.

Cū multis videret ĩmodice philoſophus, rñdit 36
ſeſe imitari chori magiſtros q tonum legitimū exce- Exēpla
dere ſolent,vt alii congruū arriperent. Quod enim inſignia
excedit modū.tametſi vitioſum eſt,tñ ad excitandā
aliorum ſocordiam conducibile eſt.Ita palliū ac do
lium Diogenis,diuitibus ſuas delitias exprobrabāt.

Dicebat plurimos inſanire præter digitū.Nā ſi qs
aſſidue mediū digitum intendat vice indicis,vul- 37
go habet inſanus,ſi quis indicem, ſanus videt. At Inſaniæ
plurimi ſunt homines q grauius inſaniunt in rebus geuera
ſeriis,q̃ ſi digitum pro digito porrigant, & tamē hi
vulgo non habentur inſani.Quemadmodum & ho
die,parentes in liberis pro graui peccato caſtigant,
ſi læua pro ſiniſtra vtantur.Atqui non itidem caſti-
gant eos quum turpia pro honeſtis eligunt.

Taxabat & in hoc holum inſaniā, quod res pre- 38
cioſas minimo emerent vēderentq́;,viliſſimas pluri Aeſtima
mo.Statuā enim tribus nummū milibus emi, quum tio ꝑpo-
farinæ chœnix duobus æreis veniret. At ſtatua ni- ra
hil opus ad vitā,ſine farina viuere non licet. Con-
ueniebat igitur farinam multo ſtatuis eſſe chario-
rem.Philoſophus precia rerum æſtimabant vſu na-
turali,vulgus ęſtimat ſtulta perſuaſione.

Quod ſupra retulimus de Xeniade qdā ita nar- 39
rāt,Quū eſſet emptus Diogenes, perinde quaſi ipſe Seruus
Xeniadē emiſſet,dixit illi,Vide vt iuſſis meis pare- prudēti-
as.Quūq́; ille diceret, ἄνω ποταμῶν, ſignificans rem or hero
prępoſtere agi ſi ſeruus imperet hero,Si medicū in-
quit Diogenes emiſſes æger, non illi præſcribenti
obtemperares,an diceres ἄνω ποταμῶν? Si herus cor
pore male affectus auſcultat ſeruo rei medicæ peri-
to,multo magis decet animo ægrū auſcultare ſeruo
philoſophiæ perito, quod enim ars medica pręſtat

corpori, hoc philoſophia prꝺſtat animo. Illa medeſ febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præſtat corpori, hoc illius morbi ſunt quàm huius grauiores. Laertius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prꝺdicari, iſq; reſpondiſſet, ſe ſcire imperare liberis, vbi vidiſſet prætereuntem quendam bene cultum, huic inquit, me vende, nam is eget domino.

40 Cuidā ambienti, à Diogene in philoſophiæ diſciplinā recipi, admiſſo explorandi gratia pernā in via ferendam dedit ſeq; iuſſit ſequi. Ille prepudore, abiecto quod geſtabat, furtim ſe ſubduxit. Aliquāto poſt forte fortuna illi factus obuius ridens tuam, inquit, ac meā amicitiam perna diremit, indicans illum nō eſſe idoneum philoſophiæ diſcipulum, qui ſtultum pudorem non poſſet contemnere. Neq; enim turpe eſt geſtare pernā, ſed ab honeſto recedere turpe eſt. Diocles hoc ipſum paulo ſecus narrat, Quum quidam ambiens eſſe Diogenis diſcipulus dixiſſet illi, Impera mihi Diogenes, admiſſo i famulitiū caſei fruſtum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recuſaret, noſtram inquit Diogenes, amicitiam paululum caſei diremit.

Fudor inutilis

41 Quum aliquando vidiſſet puerum caua manu bibentem, hic puer inquit, me frugalitate ſuperat, qui ſupellectilem ſuperfluam mecum circunferā, & eductum è pera poculum ligneum abiecit, neſciebam inquiens & in hoc nobis prouidiſſe naturam. Quū alterum puerum vidiſſet vaſculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, vt ſuperuacaneum. Hæc patiar videri ridicula, modo fateamur, immodicum ſimplicitatis exemplū in hoc vtile, vt nos noſtri luxus pudeat.

Frugalitas

42 Sapienti nihil deeſſe colligebat hoc ſyllogiſmo,

Deorum omnia ſunt, Deorum aūt amici ſunt ſapien- Sapiens diues
tes, & amicorum communia ſunt omnia, ſapientum
igitur ſunt omnia. Sed eodem ſyllogiſmo reiici po-
terat petens aliquid. Quur petis, habens omnia. 43

Cū vidiſſet fœminā diis procumbentem, ita cur Decorū vbiq;
uato corpore, vt à tergo quædā apparerent quæ nu
dari nō decet oculis hoīum, adiit illam dicens. Nō
vereris mulier ne ſtante poſt tergum tuum deo, nam
illius plena ſunt omnia, parum decenter te geras?
Æſculapio percuſſorem conſecraſſe dicitur qui ac-
currens procidentes in faciem contereret, hoc fig-
mento deterrens homines à ſuperſtitione, qui cre-
dunt deos non audituros, niſi ipſis indecoro corpo
ris geſtu ſupplicent.

Solitus eſt ioco dicere, ſibi tragicas execartio- 44 Pauptas tragica
nes occurriſſe, quod eſſet, Ἀνέςιος, ἄπολις, ἀπατρίς, πτω-
χὸς, ἀλήτης, καὶ ἡμερόβιος, ideſt domo ciuitate patriaq;
carens pauper & erro. Alludens ad locum aliquem
è tragœdiis. De Oedipi execrationibus nobis di-
ctum eſt in Chiliadibus.

Quin & illud dixiſſe fertur, quod fortunæ oppo- 45
neret animi fiduciā legi naturam, affectibus rationē
eo quod his tribus paratur ac ſeruatur hominū tran
quillitas. Aduerſus fortunę procellas tuetur ſapien- Philoſophi vita
tem animus impauidus naturam pro lege ſequitur,
cui ſi repugnet lex, contemnit eam. Porro cupidita-
tum tumultus ratione compeſcit.

Quū Alexander magnus inuiſeret Diogenē rep- 46
perit eū in cranio ſedentē pro dolio, ac laceras ſche
das glutino cōmittentem. poſteaq̄ rex multa cum
illo colloquutus pararet abire, diceretq;. Cogita Dio
genes quid à me velis petere, nam quicquid opta
ris feres. Mox, inquit, de aliis, interim ſecede pau-
liſper. Cū rex ſeceſſiſſet, putans illū velle deliberare

diutius ſilēti repetiit, Pete quod vis, Diogenes. Hoc inquit, volebam, nā prius arcebas mihi ſolem, ad id quod ago neceſſarium. Alii narrant illum dixiſſe, Ne mihi feceris vmbram, quod vellet apricari.

47 Memorat & illud, Alexandrū ita fuiſſe loquum, Adſum o Diogenes tibi ſubuenturus, qn̄quidem vi deo te multis egentem, cui Diogenes, Vter noſtrū pluribus eget, ego q vltra peram & palliū nihil deſidero, an tu q non contentus patrio regno tot peri culis temet obiicis, vt latius imperes. adeo vt vix to tus orbis tuæ cupiditati videatur ſatis futurus?

Philoſo ph⁹ pau cis eget

48 Quodam tempore quum diutiſſime legens tandem eo veniſſet vt videret chartam vacuam, Bono inquit, animo eſtote viri terram video. Alludens ad longa nauigatione feſſos, q recreantur animo quū ipſis procul apparet portus.

Lepide

Cuidam ſophiſticis argutationibus colligenti, qđ

49 Diogenes haberet cornua, frontem ac tempora manu contrectans atqui, inquit, ego non video irridere maluit friuolum enthymema q̄ ſoluere.

Argutiæ friuolæ

Quū Zenon in ſcholis diſſerens, acutiſſimis rōnibus probaret nullū eſſe motū, nec eſſe poſſe, Diogenes ſurgens cœpit inābulare. Id admiratus Zenon Quid inqt, agis Diogenes? Cōfuto, inqt, tuas ratiōnes. Taxans interim inanem ingenii oſtentationē.

50

51 Sophiſta qdam volens apud Diogenem oſtentare acumē ingenii, hunc in modū ratiocinatus eſt, qđ ego ſum tu non es. Cū annuiſſet Diogenes, Ego inquit, ſum homo, igitur tu non es homo. Tū Diogenes. A me inquit, incipe & recte collegeris. Non dignatus eſt aperire, quid haberet vitii ratiocinatio ſed maluit irridere de tam friuolis nugis ſibi placētem. Si ſic ſumpſiſſet tu es homo, ſequebatur ſophiſtam non hominem.

Argutię friuolæ

Cuidam ad oſtentationem ingenii multa de re- bus cœleſtibus diſſerenti, quàm nuper inquit, de cœ lo veniſti? Socratem in hoc retulit, cuius eſt illud. Quæ ſupra nos nihil ad nos. 52 Ignota loqui

Eunuchus quiſpiã contaminatæ famæ inſcripſe- rat ædibus ſuis, μηδὲν εἰσίτω κακὸν, ne qd ingrediat̃ mali. Id vidẽs Diogenes, Ædiũ inquit dñs, qua in- greditur? Eunuchus boni hominis gratia poſuerat titulum ne qd infelicitatis attingeret domũ. Id Dio genes detorſit ad mala aĩ, quæ ſola vere mala ſunt. 53 Mala vera

Nactus vnguentũ eo pedes inunxit prȩter morẽ publicũ. Id demirantibus dixit, Quoniã vnguentũ capiti infuſum exhalatur in aerem, à pedibus autẽ aſcendit ad nares. Similiter alius reprehendit publi cam conſuetudinem, qua coronas capiti imponunt quũ magis conueniat infra nares ponere, quod fra grantiæ vapor nõ tam deſcendat q̃ aſcendat. 54 Rediculum

Athenienſes hortabant̃ Diogenẽ, vt myſteriis ini tiaret̃, addentes qđ initiati apud inferos principa- tum tenerent. At quæ Diogenes perq̃ ridiculũ eſt in quit, ſi Ageſilaus & Epaminnudas in cœno degũt & Patetion fur ac viliſſimi quiq; hoĩes, quod initia- ti ſint, in beatorum inſulis erunt. Grauiter taxauit ſa cerdotum mores, q quæſtus gratia blandiebant̃ ho- minum imperitorum ſuperſtitioni, perſuadentes ini tiationem conferre felicitatem poſt hanc vitam, quũ ea parata ſit his qui piis & egregiis factis eam pro- meruerint, ſiue ſint initiati, ſiue non ſint. 55 Initiari non eſt ſatis

Cũ primum cœpiſſet philoſophari, quũ in dolio ſicco mucidoq; pane veſcens ſolus, audiret totam vrbem lȩtitia perſtrepentẽ, erat enim dies feſtus, ſen ſit animo nonnihil redii, diuq; ſecum de relinquen- do vitæ inſtituto cogitauit. Sed quum tandem mu- res videret adrepentes paniſq; micas edere. Quid 56 Lepide

tibi diſplices, inquit, o Diogenes, ſat magnificus es, ecce etiam paraſitos alis.

57 Platoni ipſum ob vitæ ſordes canē appellanti. Sane inquit, nā ad eos qui me vēdiderant recurri. Solent enim canes ſi vendantur, ad veteres dominos recurrere. Nō offenſus eſt conuitio, ſed cōmode interpretatus eſt. Quum Æginam nauigaret, interceptus eſt à piratis, atq; in Cretam perductus, ibiq; vēditus. Eos piratas puto fuiſſe Corinthios, aut Athenienſes, aut certe Æginetas.

Canis cōuiciū

58 Quum è balneis redeuntem quidam rogaſſent, num illic eſſet multum hominum, negauit eſſe. Rurſus percontatus, an illic eſſet multa turba, annuit ſignificans hominis vocabulum in paucos cōpetere.

Hoies non homines

59 Narrat & illud vix credibile, Plato ſic definierat hoiem, homo eſt animal bipes abſq; pennis. Ei definitioni quū diſcipuli Platonis applauderent. Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatū produxit in ſcholam. En inquiens, hic eſt homo Platonis. Itaq; definitioni adiectum eſt, latis vnguibus, quod aues eiuſmodi non habent.

Ridiculum

60 Percontanti qua quis hora prādere debeat. Si diues eſt, inquit, quum vult, ſi pauper quum poteſt.

Feſtiuū

61 Apud Megarenſes quum videret arietes pellibus tectos aduerſus frigoris iniuriam, ipſorum autem filios nudos, Satius eſt inquit. Megarenſis eſſe arietē quàm filium. Traditum eſt de Megarenſibus quod indiligenter habent filios ſuos.

Educatio

62 Quidā in publico geſtans lōgā trabem per imprudentiā percuſſerat Diogenem moxq; ex more dixit. Caue. At Diogenes. Num inquit, me vis iterū percutere? Alii ſi narrant dicenti caue, baculum impegit in caput, & poſt ictum adiecit, caue, par pari referens. Nam ante læſionem dicendum erat caue.

Sera monitio

Quodam tempore lucernã accenſam geſtans ob 63
ambulabat in foro clariſſima luce, quærenti ſimilis. Homo
Rogantibus qd ageret hominem, inquit, quæro no- rarus in
tans publicos ciuitatis mores, vix homine dignos. uentu

Cum aliqñ perfuſus eſſet aqua: ſtaretq; toto diſtil 64
lans corpore circumſtantes aliquot, vt fit, comiſera- Gloria
bantur hominem indigna paſſum. Quibus Plato, tecta
nã & is forte tum aderat. Si uultis inquit, cõmiſerari
Diogenem, abite notans in philoſopho gloriæ cu-
piditatem. Hoc igitur ſpectaculo quoniam dele-
ctabatur fœlix erat potius quàm miſerandus, at ſi
nullo teſte perfuſus fuiſſet, tum vere fuiſſet mi-
ſerabilis.

Colaphum impingenti, profecto inquit, neſciebã 65
me capite galeato ambulare. Ludens manum pro- Moderã
nam galeam dixit. Nec aliter vltus eſt percuſſorem. te
Niſi forte legendum eſt, neſciebam capite galea te-
cto incedendum eſſe.

At non eadem patientia tulit Midiam, qui impa- 66
cto illi colapho dixerat, Tria milia tibi in mẽſa ſunt Par pari
poſita per ludibrium illi gratulans, quod pro cola-
pho tantum nũmorum ex mulcta ad ipſum eſſet re
diturũ ſi lege ageret. At Diogenes poſtridie ſumpto
pugilũ loro, eoq; impacto Midię totidem verbis di
xit. Tria milia tibi in menſa ſunt poſita. A. gellius
narrat de quodã, qui ꝑ delectamento habebat ma-
nu depalmare homines, moxq; è crumena quam in
hoc circunferebat, iuſſit numerari mulctam. At Dio
genes declarauit non oẽs eſſe ea patientia, vt mul-
cta contenti ſint.

Philoſophi vulgo hoc nomine male audiebant, 67 Salſe
quod deos aut nõ crederent eſſe: aut contẽnerent.
Hoc innuens Lyſias interrogabat Diogenẽ, crede-
ret ne eſſe deos. Cui Diogenes. Qui ꝯuenit, inqt, vt

non credam, quum perſuaſum habeam, te diis inui ſum eſſe? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non reſpondit ad quęſtionem, ſed in contumelioſe interrogantem retorſit ſermonem.

68 Superſtitio Cōſpicatus quēdā ſe religionis cauſa aſpergentē aquis fluuialibus, Nā hoc ritu priſci ſolent purificari, ſi qd piaculi cōmiſſum crederent, Infelix inquit, quū erras in Grāmatica, nō abſolueris aſperſus, multo minus aſperſio te liberabit à vitæ criminibus. Recte notabat hominum ſuperſtitionem, q crederent ſenſibili elemento purgari maculas animi, niſi prauas cupiditates amputaſſent.

69 Vota ſtulta Eos ſummopere reprehendebat, q ſi quid ſecus eueniſſet, fortunā incuſarēt: id quod vulgus hoium ſolet dicens, ipſos hoies potius incuſandos, q poſtularent à fortuna non quæ vere bona eſſent, ſed quæ ipſis bona viderentur. Nam ſi permitterent diis quę ipſi iudicant optima, dare, darent, nūc acceptis his quæ flagitarunt impudenter incuſant deos.

70 Superſtitionem hominū qui in ſomniis terrerent hoc pacto deridebat, Que vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis, quæ vero dormientes ſomniatis, ſolicite perquiritis. At felicitatem enim aut infelicitatē hominis non tam refert quid patiatur in ſomnis: q̄ quid agat vigilans, Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram, ac triſtem euentum, non ſi quid dormientibus ſit viſum.

71 Victoria pulchra In Olympiis preconem ita pronunciantem, Dorippus viros vicit, correxit Diogenes. Hic inquiens mancipia, ſed ego viros, ſignificans eos qui certarent Olympia non eſſe viros, ſed gloriæ mancipia Solus philoſophus vincit viros. Simile huic eſt qđ ſupra retulimus.

72 Cū philippus exercitū haberet apud Cheroniā,

venit eo Diogenes,& comprehenſus à militibus de Ambitio
ductus eſt ad regem,qui conſpecto Diogene ignoto
iratus exclamauit,Explorator.Cui Diogenes, pror-
ſus,inquit,explorator,nam huc veni inſpecturus in
ſaniam tuam,qui non contentus regno Macedonũ,
aliena captans temet in diſcrimen coniicis,ne & re-
gno & vita priueris,Rex admiratus hominis liberta
tem iuſſit illum abire liberum.

Alexander Macedonum rex miſerat epiſtolam ad 73
Antipatrũ,per quendam nomine Athliam,quum id
temporis forte adeſſet Diogenes, qui Cynico more
dixit,Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium.
Porro athlius Græce miſerum ſonat multisq́; labori
bus afflictum,vnde & athletis nomen.Senſit philo
ſophus principes ob ambitionem aſſiduis bellis tu-
multuantes vere miſeros eſſe,æque miſeros qui illo-
rum cupiditatibus inſeruirent.

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret,recuſauit,at 74
Perdiccæ præfecto minitanti necem ni veniret, Nil, Libere
inquit,magni feceris,ſiquidem & cantharis & pha-
langium idem poſſunt.Cantharis puſillum eſt inſe-
ctum non diſſimile ſcarabeo,ſed præſentaneum ha-
bens venenum,phalangium aranei genus eſt nocen
tiſſimum.Nec dubitauit viciſſim minitari Perdiccæ,
ſe feliciter victurum,ſi ſine illo viueret,indicans in-
felices eſſe qui cum Perdicca viuerent.

Aiebat faciles eſſe deos ad donandã hominibus 75
vitam,cæterum hanc ignorari ab his, qui quærunt Volu-
dulciaria,vnguenta,aliasq́; hoc genus delitias : His ptas
enim qui fruuntur, credunt ſe viuere, quum veram
vitam,tranquillam ac ſuauem ſola præſtet ſapiẽtia.
Non igitur dii ſunt incuſandi,ſed homines, qui per
ſtultitiã non poſtulãt ab illis vitam,ſed voluptates.

Conſpiciens delicatum quẽdam à ſeruo calceari, 76

Delitiæ nondũ, inquit, ſat beatus es, niſi te etiam abſtergeat, id erit, ſi mancus fueris. Viſum eſt Diogeni non multo minus abſurdum in calceatu abuti opera famuli, ſi quis ipſe ſibi hoc præſtare valeat, quàm ſi poſt exoneratam aluum adhibeat famulum abſtergendo podici. Quanquã intelligi poteſt & de abſtergendo naſo. Philoſopho ethnico prodigioſę deliciæ videbãtur, ethnicum calceari à famulo, at ego noui Chriſtianum, ſacerdotem, ac Theologum, cui quum nullum eſſet membrum mancum, tamen aditurus latrinã famulos accerſebat qui ſoluerent ligulas, item reuerſus qui alligarent. Id ego videns, ſic mecum cogitabam, Vtinam hic adeſſet ſpectator Diogenes.

77 Conſpicatus duci quendam, qui phialam ex ęrario furatus ſuſtulerat, Ducebatur autem à magiſtratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant, Magni, inquit Diogenes, fures paruũ ducunt. Vtinã hoc non poſſit vere dici in magiſtratus aliquot Chriſtianos, à qbus ad laqueũ adigiť iterdũ q X. drachmas ſuſtulit, ipſi impune magnis furtis, vel peculatu potius diteſcũt.

78 Salſe Videns adoleſcentem lapides iacientem in crucem, Euge, inquit, ſcopum attingens. Innuens fore, vt aliquando in crucem ageretur.

79 Salſe Cum adoleſcentuli circumſtantes Diogenem acclamaſſent, Canis, canis, ac mox territi fugere cœpiſſent, rogatiq; quur fugerẽt, dixiſſent, ne mordeas nos canis. Bono, inquit, animo ſitis filioli, canis nõ edit betulam. Tecte illis exprobrans molliciem.

80 Hypocriſis Cuidam ſibi placenti, quod Leonis exuuio tectus incederet, Non tu desines, inquit, virtutis ſtragulas pudefacere? Indecorum eſſe cenſuit, quod homo mollis Herculis amictum ſibi vindicaret. Idem dici poteſt iis, qui prodigioſo amictu profitentur ſanctimoniam, vita non reſpondente.

Prædicantibus beatum Calliſthenē philoſophū, 82
quod apud Alexandrum apparatu ſplendido exci-
peretur, Imo, inquit, infelix eſt, quod illi prandendū
cœnandūq; ſit, cum Alexandro viſum fuerit, ſentiēs
nihil eſſe beatum ſi abſit libertas. Hic eſt Calliſthe-
nes Ariſtotelis diſcipulus, quem Alexander tandē
coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Cal
liſthene ſupponunt ipſum Ariſtotelem, cuius felici-
tatem prædicantibus quod cum regis filio viueret,
Ariſtoteles, inquit, prandet quum vult Alexander,
Diogenes quum vult Diogenes.

Si quādo egebat pecuniis, eas ab amicis accipie- 82
bat, at ſuggillantibus eū, quod præter philoſophi di benigni
gnitatē peteret, quod eſſet mendicorū. Imo inquit, tas
nō peto, ſed repeto, οὐκ αἰτῶ, ἀλλ᾽ ἀπαιτῶ. Repetimus
enim mutuū aut depoſitū. Amicus autē egenti ami-
co dans non donat, ſed reddit qđ debebat. Quiſqs
enim in tali caſu pecuniā ſeruat, rē alienā detinet.

Quū adoleſcēs quidā comptior Diogeni propo- 83
ſuiſſet quæſtiunculā, Nō tibi prius, inquit, reſpōſurus Molli
ſum, q̄ ſublatis veſtib⁹ oſtēderis vtrū maſculus ſis, an cies
fœmina. Ex cultu parū virili notauit illi⁹ molliciē.

Alteri cuidam adoleſcenti, luſum quendam ama 84
toriū eleganter in balneis exhibenti, quod Græci Ars in-
vocāt κοτταβίζειν, Diogenes, quo melius, inquit, hoc honeſta
deterius. Dānans improbatā artē, qualis eſt & alea,
cuius quo qſq; eſt artifex melior, hoc vir ē deterior.

Quū Diogenes adeſſet conuiuio, qui accumbebāt 85
appellantes illum canem, oſſa illi proiiciebant, quod Canini
id canibus fieri cōſueuit, at ille diſcedēs à tergo cō- mores
mingebat accumbentes, ſignificās & hoc eſſe canū.

Oratores ac cæteros omnia ad gloriā faciētes, ap- 86
pellabat τριςανθρώπους, id eſt, ter homines, ancipiti Ter ho-
dicto. Nā vt vulgus hoiem eſſe negat, q nec doctus mines

eſt nec humanus, ita philoſophus hominem voca-
bat miſerum, qui nihil haberet ſupra hominē. Siqui-
dem iuxta Homerum, nullum animal homine miſe
rius. Proinde ter homines dixit, ter miſeros, qui ſua
ſtandi omnia conferrent ad rem inaniſſimam, ac po
pulari multitudini, multorum capitum beluæ ſerui-
rent ſeruitutem.

87 Diuitem quendam indoctum, ſed ſplendide veſti
tum, χρυσόμηλον appellabat, hoc eſt ouem aureo vel
lere. Nam tales fuiſſe proditum eſt à poetis qui mini
mum valerent ingenio, ouillis moribus etiam pro-
uerbio dicebantur.

88 Præteriens prodigi cuiuſdam ædes inſcriptionē
profuſio habentes, venales, Facile, inquit, diuinabam fore, vt
prę immodica crapula domū euomeres. Iam enim
domum abſumpſerat anteqaum venalem proſcribe
ret. Vomitus igitur erat ille verius quàm venditio.

89 Adoleſcenti conquerenti quod à multis pertur-
Dolor baretur, Deſine, inquit, & tu perturbationis indicia
diſſimu præ te ferre, ſignificans nulla re melius improbitatē
latus lædentium finiri, quàm ſi qui læditur dolorem diſ-
ſimulet. Etenim qui ob id inceſſunt hominem: vt il-
lum diſcrucient, deſinent ſi viderint illum nihil cō-
moueri. Et Græcis ſuſpicor alium eſſe ſenſum. Quū
enim adoleſcens quereretur ſibi turbam eſſe mole-
ſtam, παῦσαι γὰρ inquit, καὶ σὺ τὰ δείγματα τῶ παχυ-
πνῶντος περιφέρων. Id eſt, At deſine tu quoq; ſigna
mollis & effœminati circumferre.

90 Citharœdū imperitū obeſumq; corpore & ab omni
Salſe bus vituperatū, ſolus Diogenes laudabat. Demirāti-
bus quā ob rem id faceret, Laudo, inquit, quod quū
talis ſit: maluerit ſe cithara quā latrociniis exercere, ſi
gnificās illū corpore validū, īgenio rudē: latrociniis
aptiorē eſſe quā muſicę, locus eſt ab inexpectato.

Alterum citharœdum, qui quoties caneret ab au- 91
ditoribus deſerebatur, obuium ita ſalutabat. Salue Salſe
galle. Quum ille offenſus ſalutationis nouitate dice
ret, Quid ita? Quoniã, inquit, cantu tuo excitas om-
nes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci,
ἀνεγείρειν enim dicitur, & qui excitat dormientem,
quod ſolent galli gallinacei male canentes, & qui ſe
dentem excitat vt ſurgat, quod ille ſolet.

Cum adoleſcentem quendam inſigni forma plu- 92
rimi intuerentur, Diogenes incuruato corpore ſinũ
lupinis implebat. Ad hoc ſpectaculũ conuerſis om-
nium oculis, aiebat mirari ſe, quur adoleſcentulo di-
miſſo, ſeſe intuerentur, obiter notans illorum intem-
perantiam.

Cuidam vehementer ſuperſtitioſo, ac lemurum 93
laruarumq́; terroribus obnoxio, necem ipſi minanti, ſuperſti-
dicentiq́;, vnico ictu tibi perfringam caput, At ego, tio
inquit, ſi id feceris, tibi ſiniſter aſtans, vt cõtremiſcas
efficiam. Significans ſe mortuum etiam illum terre-
re poſſe, à quo viuus contemnebatur. Hic tamen af-
fectus & hodie plurimos habet, q cũ ſint aduerſus vi
uos feroces, aduerſus vmbras ſunt formidoloſiſſimi.

Ab Hegeſia rogatus, vt ipſi libros aliquot cõmo-
dato daret, Non ſapis, inquit, Hegeſia, qui quum cari 94
cas non pictas ſed veras eligas; vera exercitatione Lectio
neglecta ad ſcriptam te conferas. Hoc dicto notauit mortua
eos, qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt
philoſophorum libros, recte viuendi præcepta con-
tinentes, quum virtus magis vſu diſcatur quàm le-
ctione. γράφειν Græcis anceps vox eſt, ad ſcribere &
ad pingere. Itaq; virtus libris expreſſa, quodámodo
picta virtus eſt. Abſurdum autem videtur, in caricis
habere delectum, in virtute non item.

Cuidam illi probro obiicienti quod exularet à 95

Exilium patria, Miſer, inquit, iſtius rei cauſa philoſophatus ſum, ſiue quod exiliū cō puliſſet Diogenē ad philoſophandū, ſiue quod ideo didiciſſet philoſophiam, vt exiliū ſimilesq́; caſus æquo animo perpeti poſſet.

vtile.

96 Alteri cuipiam per conuicium dicenti, Sinopēſes te exilio damnant, At ego, inquit, illos manſione, ſignificans ſe quod ſolum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem eſſe his, qui in patria manerent, nec exiliū æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerū eſt manere coactū, quā exulare coactum. Philoſophus cui quæuis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatū, vnius tantum ciuitatis exul eſt. At qui nuſquā poteſt viuere niſi in patria, plurimarum regionum exul eſt. Diogenes autem ob adulteratam, vt putant, monetam ſolum vertere iuſſus eſt, Erat autē Sinopenſis. Hoc ita refert Plutarchus in libello de exilio. Te Sinopēſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt, At ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremisq́; Euxini littoribus incluſi perpetuo maneant. Diogenes mutarat patriam, ſed in melius, exulabant potius, qui infelici regioni erant aſſcripti.

97 Facete Quum Olympionicen, hoc eſt, in Olympiis certare ſolitum, offendiſſet paſcentē oues. Quàm celeriter, inquit, o præclare ab Olympiis ad Nemea te cōtuliſti, ludens affinitate vocum. Nam νέμεα certamina dicuntur à loco quemadmodū Olympia. Nemo vero Græcis paſco ſonat, & νόμος paſcua.

98 ἀναισθητοῦσι Stupor animi Interrogatus quā ob rē Athletæ nihil ſentirēt. Quū inquit, ſuillis ac bubulis carnibus educati ſunt. Nā Athletę craſſioribus cibis enutriunt, qui corpori quidē robur cōferūt, ſed mētis acumē ebetāt. Vocis aūt ambiguitas dedit ioco locū. Nā vt Gręcis αἰσθάνεσθαι ita Latinis ſentire, tā ad animū quā ad corpus ptinet At percontator ille quærebat quid eſſet cauſæ, quur

Athletæ veluti ſenſu carentes non offenderētur pla-
gis,Diogenes animorum ſtuporem notare maluit.

Solitus eſt interdum adire ſtatuas , & aliquid ab
illis petere. Demirantibus quur id faceret,vt conſue- 99
ſcam,inquit,non commoueri,ſi quando ab homini- Vſus le-
bus non impetro quod peto. nit mo-

Poſteaquā inopia cōpulſus cœpiſſet mēdicare,his leſtiam
verbis ſolet aggredi,Si cui alteri dediſti,da & mihi 100
ſin nemini,à me incipe. Significabat ſe nō īferiorē cę- Mendi-
teris mēdicis,itaq; par eſſe vt qui daret qbuſlibet,da- citas
ret & Diogeni,qui vero tā parc⁹ eēt vt nemini quicq̄
daret,huic tempus eſſe vt aliquando dare incipiat.

Interrogatus aliquando à tyranno, è cuiuſmodi
ære potiſſimum oporteret fieri ſtatuas, Ex eo,inquit, 1
ex quo fuſi ſunt Harmodius & Ariſtogiton,innuens Libere
illum eſſe tollendum,quod illi tyrannicidæ fuerint.

Percōtanti quo pacto Dionyſius vteretur amicis,
Vt vtribus,inquit,plenos ſuſpēdit,inanes abiicit,ſi- 2
gnificans à tyrāno diuites occidi,pauperes negligi. Salſe

Quidā glorioſum titulū inſcripſerat ædibus ſuis,
Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat,ne quid 3
introeat mali.Diogenes ex inſcriptione ſtultitiā ho- Sero
minis deprehēdens,adiecit, μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία.
id eſt, Poſt bellum auxilium, indicans ſeram eſſe
malorum omnium deprecationem,poſteaquam talis
immigraſſet. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος,
malorum depulſor. Eum oportuit in ædes immigra-
re priuſquam immigraſſet dominus ædium,qui ipſe
erat magnum malum.

Luxurioſum quēpiā in diuerſorio conſpiciens ve- 4
ſcentē oleis,Si ſic prandiſſes,inquit,nō ita cœnares, Luxus
ſentiēs nō eſſe frugalitatis q́d cœnaret oleas,ſed q́d
ſtomachus nimis lauto prādio grauatus,nihil appe-
teret in cœna.Nā tenue prādiū optime cōdit cœnā.

5 Dicere ſolebat, cupiditatem eſſe malorum omniū
Auaritia arcem μητρόπολιν, non procul abludens à ſententia Solomonis, qui dixit, cupiditatem, radicem malorum omnium.

6 Bonos viros dicebat eſſe deorum ſimulacra. Deorū, quū ſint optimi natura, proprium eſt bene facere omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relucet in ſapientibus ac bonis viris q̃ in ſtatuis, quum dii ſint incorporei.
Boni ſimiles diis

7 Amorem dixit ocioſorum negocium, quod hic affectus potiſſimum occupet ocio deditos. Ita fit vt dum ocio vacant, in rem negocioſiſſimam incidāt, nec interim tamen quicquam bonę rei agunt.
Amor turpis

8 Percontanti quid eſſet in vita miſerrimum, Senex inquit, egenus. Siquidem vbi naturæ pręſidia deſtituunt hominem, extrariis rebus fulcienda eſt ætatis imbecillitas. Verum inter egenos habendus nō eſt, qui bonas artes ac probos amicos ſibi parauit certiſſimum ſenectutis viaticum, ille infeliciſſime egenus eſt, qui nulla virtute prædītus eſt.
ſenectus

9 Interrogatus quę beſtia morſum haberet nocentiſſimum. Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator, ſi de cicuribus, adulator. Nam obtrectator præ ſe fert odiū, adulator ſub amici pſona multo ēt lędit grauiꝰ

10 Conſpiciens duos centauros pugnantes in tabula peſſime pictos, vter, inquit, horum deterior eſt? Notās pictoris imperitiam, quaſi dubitaret vter eſſet deterius pictus. Vſus eſt autem voce ambigua, nam
Salſe

11 χείρων & peior dicitur, & in pugna inferior.
Blandiloquiū Orationem blandam non ex animo proficiſcentem, ſed ad gratiam cōpoſitam, dicere ſolet, melleū laqueū, quod blande amplectēs hominem iugulet.

12 Luxurioſorum ventrem, vitæ charybdim appellabat, quod omnia deuoraret, nec ſatiaretur vnquam.
vēter oīa deuorās

Charybdis

Charybdis tm̄ ea ſorbet quæ mari vehunt, & reuo- Venter
mit tadē qd' abſorbuit, at lurconū ventrib' nec aer oīa de-
nec terra, nec flumina, nec maria, ſufficiūt, qn & do uorans
mos & agros totos abſorbent, nec reuomunt.

Cum quidam Diogeni referrent, Didymonē mœ- 13
chum comprehenſum, Dignus eſt inquit, ex ipſo no Adulte-
mine ſuſpendi. Porro Didymi Græcis teſticuli dicū rium
tur, ab his igitur vnde nomen habebat, & quibus
peccauerat vult eum ſuſpendi.

Phyſicus quidam interrogauit Diogenem, q̄ ob 14
cauſam aurum palleret. Quoniam inquit, plurimos Auri
habet ſibi inſidiantes. Pallent aūt qui metuunt. amor

Cū videret mulierē in lectica, dixit. Caueā nō cō- 15
uenire feræ, notans tā efferū ac noxium animal fer- Deliciæ
rea cauea coherendum. Lectica vero ſellæ genus eſt
cancellatæ, vt aliquā caueę ſpeciem præbeat, in hac
diuites ac delicatæ ſedere, atq; etiam geſtari ſolent.

Seruū fugitiuū videns ad puteum ſedentē. Vide, 19
inqt, adoleſcens ne excidas, ambiguo verbo ludens. Ambi-
Nā excidit q in puteū decidit, & ἐκπίπτει, ideſt exci- gue
dit, q de loco pellitur arbitror aūt puteos olim fuiſ-
ſe ſacros, & ab his non fuiſſe phas quēquā ni detra-
here quēadmodū è templis aut à ſtatua principis.

Cum in balneis vidiſſet λωποδύτην, ideſt furē ve- 17
ſtium, dixit illi num ad vnctiunculam, an ad aliud Ambi-
veſtimentum? Rurſum luſit affinitate vocū quæ la- gue
tine reddi nō pōt. Græce eſt, ἐπ' ἀλειμμάτιον, ἢ ἐπ' ἀλ-
λ' ἱμάτιον, dictiones minimo diſcrimine ſoni inter ſe
differunt. ἄλειμμα ab ἀλείφω, vnguentum eſt, vnde
& aliptæ dicti. Inde ἀλειμμάτιον diminutiuum, ἄλλ' ἱ-
μάτιον quæ dictiones, ſed ob συναλοιφὴν propemodū
vna videtur, quam ſi remoueas, eſt ἄλλο ἱμάτιον, ideſt
aliam veſticulam. In balneis enim olim vngeban-
tur, & ibidem fures ſuū agebant negociū quod po-

ſitis veſtibus lauare mos eſt. Notabat itaq; furē quod alibi furatus veſtē eo veniſſet alteram furaturus.

18 Ingreſſus aliquādo ſordidum balneum, dicebat.
Sordes Qui hic lauant, vbi lauantur? Significabat illic homines puros ſordidari, & ibi lotis opus eſſe alio balneo quo mundentur.

19 Cum aliquando vidiſſet mulieres ex oliua pen-
Oſor fœminarū dere laqueo præfocatas, Vtinam, inquit, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογαμὴς, ideſt, mulierum oſor, eoq; cupiebat omnes videres penſiles.

Cernens quendā male audientem, quaſi monumenta ſpoliaret. Homeri carmine compellauit.

τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
ἢ τινὰ συλήσων νεκύων κατατεθνηώτων,

20 Quid tu huc veniſti vir præſtantiſſime, nū fors,
Sacrilegium Vt ſpolies aliquē horum quos mors occupat atra?

Interrogatus nū ſeruū ancillam'ue haberet nega-
21 uit. Cumq; percontator adieciſſet. Quis igitur te efferet ſi moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi
Sepultura ſuperſtitioſe ſoliciti ſunt, quomodo, & per quos afferantur. Hac cura prorſus vacabat Diogenes, non dubitans quin futurus eſſet aliquis, qui cadauer eiiceret, vel ob id, quo domum faceret vacuam. Quanq̄ illi contigit honorifica ſepultura.

22 Cōſpiciens adoleſcentē quendā neglectius dormiētem, baculo pungens illū dixit carmē Homeri.
ἐγείρεο, Μή τις σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. Ideſt.
Surge. Ne quis dū dormis à tergo infixerit haſtā.

23 Ad eum qui obſoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat.
ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι. Ideſt.
Luxus Nate mihi fueris bræuis æui, ſignificans illum ſibi luxu mortem accceleraturum.

Platonis Ideas, id eſt, formas riſit & Ariſtoteles. 24
Quodā igitur tempore quum Plato multa de Ideis Argutiæ
diſſereret,& rem confictam confictis vocabulis ex- nugato-
plicare conaretur,ſubinde in ore habens,menſeita- riæ
tes & cyathitates,per quas voces intelligebat ſpe-
cies menſę & cyathi,Diogenes irridens ſubtiles nu
gas,Menſam inquit,ac cyathum, video menſeitatem
& cyathitatem nō video. Tametſi ſunt & hodie q
Sorteitatibus & ecceitatib' ſibi videnť acuti. At Pla
to regeſſit dictū. Nec mirū,inquit, nā oculos habes
quibus cernuntur cyathi ac menſæ,at mentē nō ha
bes qua cernuntur menſeitates cyathitates.

Interroganti qn̄ ducenda eſſet vxor, Iuueni,in- 25
quit,nondum,ſeni nunq̄. Græce iucundius μηδέποτε, Matri-
& μηδεπώποτε, ſubindicans prorſus abſtinendum à moniū
matrimonio. At percontator ille diſcere cupiebat vitādū
quo ætatis anno,aut qua anni parte expediret aſci-
ſcere coniugem, quemadmodum Ariſtoteles præ-
ſcripſit puellæ decimum octauum,viro trigeſimum
quintum,& Romani Aprilē & Iunium exiſtimabāt
auſpicatum nuptiis,Maium inauſpicatum.

Percōtanti qd nam vellet vt colaphū acciperet, 26
Galeā,inquit. Et hic iocus eſt ab inexpectato. Nā il- Iocus
le expectabat,quid mercedis peteret pro colapho. ab in ex

Cum videret adoleſcentem quempiam ſeſe ornā pectato
tem. Si ad viros,inqt, fruſtra,ſi ad fœminas iniuſte. 27
Hoc dictum feſtiuius eſt Gręcis ob vocum affinitatē Mollici-
ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς. Nam fruſtra ſe mas parat maſcu- es
lo, inter quos non poteſt eſſe coniugium, & inique
facit adoleſcens ſi cultura formę inſidiatur infirmo
ſexui, quum vxor non lenocinio. ſed honeſtis mori-
bus concilianda ſit.

Adoleſcēti cuidā erubeſcēti atq; ob id pturbato, 28
Bono,aio es,inqt,fili,iſtiuſmodi eſt virtutis tinctura Pudor

Furacitas

29 Cum audiſſet duos legum peritos inter ſe cōtendentes, damnauit ambos, quod alter furtum commiſiſſet, alter non perdidiſſet, ſignificans vtrunq; dignum exitio. Argutia dicti in hoc eſt, qui furatur lucrifacit aliquid: is vero cui res furto tollitur, damno afficitur. At hic abſurdum quiddam acciderat: alter alterius rem furatus erat, nec tamen is cui furtum eſt factū perdidit, quod hoc ipſe furatus eſſet, quod alter ſuſtulit.

Aliena dulciora

30 Percontanti quod vinum libentius biberet. Alienū inquit, & hic τὸ ἀπροσδόκητον addit gratiam dicto. Aliud enim expectabat percōtator, videlicet de genere vini ſentiens.

Neglectæ iniuriæ

31 Cuidam ipſi dicenti, Plurimi te derident. At ego inquit, non derideor. Id autem videtur ἀδύνατον, vt aliquis te percutiat, tu tamen non percutiaris, ſed Diogenes negauit ſe derideri, ſiue quod nō eſſet deridiculus ſiue quod exiſtimaret hominum irriſionē nihil ad ſe pertinere.

Vita miſera

32 Dicenti miſerū eſſe viuere. Non inquit, viuere miſerum eſt, ſed male viuere miſerū eſt. Vulgus miſerā appellat vitam, laboribus, doloribus, morbis, dānis, exiliis multiſq; hoc genus incōmodis obnoxiā. At philoſophus nihil malum aut miſerum eſſe ducebat, niſi quod cum turpitudine coniunctum eſſet.

Frugalitas

33 Erat Diogeni ſeruus nomine Manes. is cum profugiſſet à dn̄o, admonuerunt amici vt fugitiuū inueſtigaret, At ridiculū, inquit Diogenes, ſi manes abſq; Diogene viuat. Diogenes abſq; Mane viuere nō poſſit. At multi ſeruos inſequuntur vt vlciſcantur. Diogenes ſpectabat vſum. Melior autem philoſophus eſt qui paucioribus eget. Nolebat itaq; hic ſeruo videri deterior.

34 Quodam tempore prandebat oleas mox inductā

placentam abiecit accinens illud è tragœdia. Delitiæ
ὦ ξένε, τυράννοις ἐκποδὼν καθίσασο. Ideſt. ſpretæ
Procul à tyrannis temet hoſpes auferas.
Item illud Homericum,
ἄλλοτε μάστιξιν δ' ἀλάαν.
Interdum ſcuticis agitabat. Se tyrannũ appellãs delitiarum contemptorem, quas procul abigi volebat.

Diogenes vulgo canis dicebatur. Sunt aũt canũ 35
multa genera, ſunt enim venatorii ſunt aucupato- Canis
rii, ſunt cuſtodes ouiũ & ædium, ſunt q habentur in Dioge-
delitiis. Ergo percõtanti qualis ipſe canis eſſet, reſpõ nes
de rũdit. Eſuriens inquiẽs. Melitęus, ſatur Moloſſeus qđ cibi appetens blandiretur, ſaturatus morderet.

Interrogatus an philoſophi placentis veſcerent. 36
Oibus inquit, vt cæteri homines. Rurſus hic aliud Philoſo
rñdit q̃ interrogabatur. Quærebat percontator an ph⁹ hõ
conuenirent philoſophis frugalitatem profitentibus veſci placentis cibis delicatorum. Diogenes εἰρωνεύων ita reſpondit, quaſi philoſophi non eſſent homines, & tamen veſcerentur cibis humanis.

Cum aliqñ Diogenes in conuiuio placentam ede 37
ret, diceretq; conuiuarum quiſpiam, quid comedis Diſſimu
Diogenes? ſuſpicans Cynicum philoſuphum neſci latio
re quid ſit placenta. Panem inquit, bene piſtum, diſſimulans ſe ſcire quod eſſet aliis erat placẽta. Diogeni panis erat, qui non edebat voluptatis gratia.

Percõtãti quur cæteris mendicis benigne largiren 38
tur homines, philoſophis non item. Quoniam inqt, Salſe
credunt citius futurum vt claudi ceci'ue fiant, q̃ philoſophi. Qui miſerentur afflictorum, quales ferè ſunt mendici, faciunt hoc contemplatione cõmunis hominum ſortis, ita cęco opitulantur cogitantes, hoc ipſum mihi poterit accidere, de philoſopho non itẽ cogitant. Dictum feſtiuius eſt, ob abuſum verbi, ſpe-

rant, vt philoſophus fias ſperari poteſt: cæcitatem aut claudicationem nemo ſperat.

39 Diogenes poſcebat aliqd ab homine auaro, quē vbi videret contantem ac negaturo ſimilem o homo, inquit ad cibum te poſtulo, non ad cyppum, vt qua licet Græcarum vocum affinitatem reddā. Græcis enim & τροφὴ cibus eſt, & ταφὴ ſepultura.

Contanter dare

40 Cuidam obiicienti, quod aliquando falſo ſignaſſet monetam: Nam hanc ob rem, vt dictum eſt, iuſſus eſt exulare. Fateor inquit, fuiſſe tempus, quo talis eram qualis tu nunc es, qualis autem ego nunc ſum, tu nunquam futurus es. Notabat eos qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipſi ne in ſenectute quidem corrigant ſuos.

Error correct⁹

41 Alteri cuidam hoc ipſum opprobranti, crimen iuuentutis obtentu defendit, dicens. Tū celerius reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilē ætatem, quæ facilius reddit humorem veſicæ: quum ſenibus moleſta ſit dyſuria.

Error iuuenilis

42 Myndum aliquando profectus quū videret portas amplas ac magnifice extructas, quū oppidum eſſet exiguum. Viri, inquit, Myndii, claudite portas ne ciuitas veſtra egrediatur, notans oppidum tam eſſe puſillum vt per portas egredi poſſet.

Ridiculum

43 Conſpiciens furem purpure comprehenſum, Homericum carmen in eum detorſit. ἔλλαβε, inquit, τε, πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Id eſt. Te mors purpurea apprehendit, violentaq́; Parca.

Facete

44 Craterus Alexandri Magni præfectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem vt ad ſe commigraret, cui reſpondit, Malo Athenis ſalem lingere, quàm apud Craterum opipara frui menſa. Sentiens libertatem quāuis inopem omnibus diuitum delitiis prę ferendam, vbi minuitur libertas.

Libertas

Anaximenes rhetor obeſo aqualiculo erat onu- 45
ſtus,hunc adiens Diogenes ita loquutus eſt,Impar- Obeſi-
tire nobis tenuibus & ventrem.Nam & ipſe leuabe tas
ris onere,& nobis commodabis.

Cum oraret aliquando Anaximenes, Dioge- 46
nes prætendens pernam, auditores in ſe conuertit Ridicu-
ob id indignatus Anaximenes obticuit,ab audito- lum
rio deſtitutus. Tum Diogenes,Anaximenis, inquit,
diſputationem oboli precium diſſoluit, ſignificans
illum de rebus friuolis diſſeruiſſe, quæ non admo-
dum attentos haberent auditores.

Quibuſdam obiicientibus,quod in foro cibū ca- 47
peret,Quid mirum,inquit? in foro eſurio,ratiocina- Veſci in
tus,à relatiue oppoſitis. Si fames non vrgeret homi publico
nem in foro, fortaſſis abſurdum eſſet in foro veſci.
Sed eodem colore ſe tueri poterat in foro deiiciens
aluum aut vrinam reddens.

Sunt q̄ & illud aſcribāt Diogeni. Plato offendēs 48 Libertas
illū lauantē olera dixit illi ad aurē. Si Dinyſio mo-
rē geſſiſſes,profecto non lauares olera. Diogenes vi
ciſſim Platoni in aurē dixit. Si tu lauares olera,Dio-
nyſio non inſeruiſſes. Verum hoc videtur effictum
ad ſimilitudinem illius quod ante retulimus de Ari
ſtippo,quemadmodum & hoc quod ſubiiciam.

Cuidā dicenti,Multi te derident o Diogenes,Et 49
illos,inquit,fortaſſis aſini. Altero ſubiiciente, ſed illi Irriſio
nō curant aſinos,nihilomagis,inquit,ego ipſos. Aſi cōtēpta
nis irriſionē tribuit, quod ſubinde nudatis dētibus
irriſionis ſpeciem prębeant. Quin & deridētes quē-
piam, mota ab aure manu imitantur aſininas auri-
culas. Videtur igitur & aſinus motis auriculis irride
re homines,nemo tamen offenditur.

Cōſpicatus adoleſcētulū philoſophię dantē ope 50
rā,Euge,inquit,corporeę formæ amatores ad animi

Animi cultus pulchritudinem auocas Sentiens illum hoc agentem, vt animum virtutibus & honeſtis diſciplinis exornaret,hoc conſequuturum , vt longe meliores amicos ſit habiturus.nihil enim ſapientia pulchrius,nihil virtute amabilius.

51 Anathemata Solent olim à periculis ſeruati in tēplis ſuſpēdere donaria , velud incolumitatem ſuā diis acceptam ferentes. Proinde quū Samothracen profecto oſtēderentur illi donaria,quæ è bello morbo,nauigatione alio'ue diſcrimine ſeruati dicarant. Atqui,inqt Diogenes,multo plura eſſent,ſi q ſeruati non ſunt, iſta dedicaſſent. Senſit opinor eos qui ſeruarentur caſu ſeruati,non deorum beneficio. Quod ſi diis imputandum eſt ſi quis ſeruatur,iiſdem imputandum eſt quod plures pereunt q̃ ſeruantur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio,impio. Samothraces aūt magna in hiſce rebus ſuperſtitione laborabant.

52 Conuictus improbus Adoleſcenti formoſo ad conuiuiū eunti,deterior inquit,redibis. Reuerſus à conuiuio adoleſcens quū Diogeni dixiſſet,Iui nec redii deterior,inqt, χείρων μὲν οὔ,ideſt,deterior igitur,indicans fieri non poſſe, quin adoleſcens è luxurioſo temulentoq; conuiuio redeat deterior.

53 Libere Diogenes ab Eurytio petiit quiddam magni, qui quum ex more his verbis negaret,faciā ſi mihi perſuadere poſſis. Si poſſim,inquit Diogenes, iam pridem tibi ſuaſiſſem,vt te ſuſpenderes. Hic prǣter Cynicam libertatem nihil eſt quod mireris.

54 Delitiæ Inuiſerat Lacedæmonē, inde Athenas reuerſum percontabanť vt fit,quo iret & vn̄ veniret à viris,inquit,ad fœminas notans Athenienſiū delitiis effœminatos mores,quū Lacedæmonii dure īſtituerenť.

55 Hoies pauci Redeuntem ex Olympiis qdam interrogabant vidiſſet ne illic multam turbam,turbā,inquit,pluri

mam,ſed homines perpaucos. Et hoc imitatum ap-
paret ex eo quod ſupra dictum de balneo.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, ſcorta & 56
adulatores facultates ſuas profunderent,ſimiles di- Profuſio
cebat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarum
fructus homo nō guſtaret,ſed à coruis & vulturibus
ederentur: ſentiens eos qui gulæ ventriq; ſeruiunt
non eſſe homines.

Græci ſi cui precantur exitium, iubent abire ad 57
coruos, ἐς κόρακας. At Diogenes dicere ſolet, multo Adula-
periculoſius eſſe incidere in aſſentatores q̃ in cor- tio
uos. Dicti iucunditas perit nobis,quæ eſt in Græca-
rum vocum affinitate. Nam illi κόρακας appellant
coruos,& vnica literula mutata κόλακας dicunt adu
latores. Hoc dictum tribuitur & Antiſtheni.

Phryne meretrix Delphis Venerem auream dica 58
uit. Eam videns Diogenes, aſſcripſit elogium, Ex
Græcorum intemperantia. Arguebat enim Græcos
ſupra modum libidini deditos eſſe,quod ſcortum è
turpi quæſtu tantum auri collegiſſet.

Sunt qui & illud illi attribuant. Cum Alexander 59
magnus ad Diogenem veniſſet,eumq; ſalutaſſet,per Libertas
contatus eſt Diogenes quis eſſet,quumq; ille reſpon
diſſet,Ego ſum Alexāder ille rex,at ego,inquit,ſum
Diogenes ille canis,non minus ſuperbiens ſua liber
tate quàm Alexander ſuo regno. Interrogatus ob
quæ facta canis nomen vulgo ſortitus eſſet. Quoniã
dantibus blandior, inquit: non dantibus oblatro,
malos etiam mordeo.

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni quum 60
horti cuſtos dixiſſet,ex iſta arbore ante paucos dies Superſti
homo quidam ſe ſuſpendit,at ego,inquit, illam pur tio nulla
gabo. Arbitrabatur ille fore, vt Diogenes admonitus
abſtineret à funeſta arbore,quæ geſtaſſet cadauer,at-

ille liber ab omni ſuperſtitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur.

61 Animaduertens Olympionicem quendam oculos defigere in ſcortum, adeo vt prærteritum capite reflexo intueretur, Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica, oborto collo vinctus abducitur. Ridiculum exiſtimabat, certare cum electis viris, & à vili puella veluti captiuum trahi ſine funibus.

Voluptas

62 Formoſa ſcorta ſimilia dicebat mulſo letalibus venenis temperato, quod adferrent quidem initio voluptatem, ſed quam perpetuus dolor conſequeretur.

Scortũ

63 Quũ in publica via prãderet, multiq; cingerent illũ ob ſpectaculi nouitatẽ, ac ſubinde acclamarẽt. Canis, canis, Imo, inqt, vos potius eſtis canes qui prãdẽtem circumſtatis. Nã id canibus cũ primis familiare.

Libere

64 Cum mentio fieret de puero ſtuprato. Diogenes interrogatus, cuias eſſet luſit ex ambiguo dicens, Tegeates. Nam Tegea ciuitas eſt Arcadię. Tegos autẽ interdum id quod lupanar, vnde Tegeatem dixit philoſophus ſcortum publicum.

Ambigue

65 Videns quendam iam artem medendi profitentẽ qui prius fuerat palæſtrites, ſed ignauus, dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt nunc viciſſim deiicies? Deiicit luctator quem ſuperat, & deiicit medicus, quos in lectum coniicit, aut etiam in ſepulchrũ. Senſit autem Diogenes illum tam malum eſſe medicum, quam fuerat ignauus palæſtrites. Similis iocus eſt apud Martialem, de eo qui ex medico factus hoplomachus, non aliud faceret hoplomachus, quàm quod fecerat medicus.

Medic⁹ malus

66 Ad puerum ſpurium ex meretrice natum, lapillos iacientem in populum, caue, inquit, ne patrem ferias Erat enim è ſcorto natus, atq; ob id incerto patre.

67 Quibuſdam prędicantibus eius benignitatẽ, qui

Diogeni quiddam donarat, Quin & me, inquit, lau- Benefi-
datis qui accipere merui? Plus enim eſt meruiſſe be- ciumme
neficium quàm dediſſe, iuxta illud Publii Mimi, ritum
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.

Ei qui pallium à Diogene repetebat, lepidiſſime 68
reſpondit, Si donaſti, habeo, ſi cōmodaſti, vtor, ſigni
ficans ſibi non in animo reddere, ſiue dono, ſiue cō-
modato accepiſſet. Turpe eſt repoſcere quod dono
dederis, & inhumanū eſt eripere, quo vteti eſt opus.

Cum ſuppoſititius quidam de Diogene dixiſſet, 69
Aurum habet in pallio, recte regeſſit in illū conuiciū,
ideo inquiens ſuppoſito indormio. Suppoſititii par-
tus dicuntur, qui ſimulantur eſſe nati ex vtero vnde
non prodierunt. Indormimus theſauro ſeruandi gra
tia, & indormimus ei quod negligimus. Diogenes
autem pallium habebat noctu pro culcitra.

Percontanti quid lucri caperet ex philoſophia, vt 70
nihil inquit aliud, certe hoc, quod ad omnem fortu- Philoſo-
nam paratus ſum. Hoc dictum vix ſapit Diogenem, phus
quanquam illi aſcribitur.

Interrogatus à quopiam, cuias eſſet, reſpondit 71
κοσμοπολίτης, id eſt ciuis mundi, ſignificans philoſo- Omne
phum vbicunq; locorū agat, in ſua patria viuere. ſolum

Cum aliquando ſtipem poſceret, ita ἐρανάρχην, id ſorti pa-
eſt, qui ſtipibus erogandis erat præfectus, Homerico tria
carmine compellauit, 72

Τοὺς ἄλλους ἀνάριζ' ἀπὸ δ' Ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας. Id eſt,
Deſpolia reliquos, teneas ſed ab Hectore dextram. Facete
Dicti feſtiuitas in hoc eſt, quod pro ἐράνιζε dixit
ἀνάριζε, quorum prius eſt, da ſtipē, alterum armis ſpo
lia, ſe Hectoris nomine ſignans. Spoliat autem, qui 73
negat egenti. Et ſolet hoc hominū genus eſſe furax. Scortū
Scorta dicebat eſſe regū reginas, quod ab his quic- imperio
quid collibuiſſet peterent & impetrarent. Nam ideo ſum

regum reginas appellabat, non quod eſſent pares vxoribus,ſed quod in ipſos reges regnum exercerēt Reges à populo non ſemper obtinent quod exigunt,at ſcorto nihil negatur. Tales opinor olim fuiſſe reges barbaros.

74 Athenienſes per adulationem decreuerunt,vt Alexander pro Libero patre haberet & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes,& me,inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros eſt, ita Serapis ab Ægyptiis ſpecie bouis colitur.

75 Obiurgatus quod intraret loca ſpurca ac parum honeſta,& ſol,inquit,ſubit latrinas,nec tamen inquinatur. Senſit probum virum non fieri deteriorē ob loci infamiam.

Loc° nō contaminat

76 Cum in phano cœnaret,eiq́; panes ſordidi eſſent appoſiti,abiecit illos è phano dicens,in templum nihil oportere ingredi ſordidum.

Pura ſacra

77 Cuidam procaciter interrogāti, quur quum nihil ſciret,ſe philoſophum profiteretur. Si philoſophum inquit,ſimulo,hoc ipſum eſt philoſophari. Subnotans philoſophiam rem eſſe vſq; adeo difficilem,vt eam vel ſimulare magna ſit philoſophiæ pars. Quēadmodum multum regis habet,qui ſcite regis perſonam poſſit gerere. Et qui ſimulat imitatur, at imitari philoſophos,eſt philoſophari, hoc eſt philoſophiæ ſtudioſum eſſe.

Philoſophiæ ſimulatio

78 Quidam adduxit puerum ad Diogenem,vt illius doctrinæ fieret particeps,vt autem illū philoſopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio optimiſq; moribus præditum eſſe. Hic Diogenes, Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorē,qui hoc tribueret adoleſcenti,cuius adipiſcendi gratia ſolent pueri tradi philoſophis. Satis erat probam indolem bonamq; ſpem in puero prædicare.

Laus immodica

79 *Doctrina ſine moribus*

Qui de virtute loquerentur,nec recte viuerẽt,eos dicebat citharę ſimiles,quę ſono prodeſſet aliis,ipſa nec ſentiret,nec audiret quicquam. Hoc dictũ non multum abludit à dicto beati Pauli de cymbalo tinniente.

80 *Vulgo nihil recte placet*

Quodam die quum populus theatrum egrederetur,ipſe aduerſus populum nitens ingrediebatur,interrogatus quur id faceret,Hoc inquit,in omni vita facere ſtudeo, Sentiens hoc eſſe philoſophari, in omnibus actionibus quàm maxime à multitudine diſſidere,propterea quod vulgus hominum cupiditatibus agitur non ratione.

81 *Degeneratio*

Conſpecto adoleſcentulo,cultu geſtuq; parum virili, Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis quàm ipſa natura voluit, Siquidem illa te virum fecit, tu teipſum refingis in fœminam. Id in pleroſq; dici poteſt,quos quum natura crearit homines,ipſi ſua ſpõte degenerant in pecudes.

82 *Optima negligimus*

Cum videret cantorem quendam vecordem, ac moribus incompoſitis aptare pſalterium,non te tui pudet,inquit:qui ſonos ligno aptare noris, vitã ad rectam rationem cõponere neſcias,Et hoc apophthegma ex ſuperioribus videtur effictum.

83 *Vita ſine literis mors*

Dicenti cuidam,quem ad ſapientiæ ſtudium hortabatur,non ſum idoneus philoſophiæ.Quid igitur viuis,inquit,ſi tibi nulla recte viuendi cura eſt? Non enim in hoc viuit homo,vt viuat tantum,ſed vt diſcat recte viuere. Natura dat viuere,philoſophia dat recte viuere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit.

84 *Impietas*

Ad eum qui patrẽ deſpiciebat,Nõ te pudet,inquit, eum contẽnere,cui debes hoc ipſum quod tibi places? Dicti gratia ſita eſt in alluſione contrariorum. Pugnant inter ſeſe,deſpectui eſſe,& ſibi placere.

85 Audiens adoleſcentẽ honeſta ſpecie, verbis parũ
Turpilo honeſtis vtentẽ. Nõ te pudet, inquit, qui ex eburnea
quium vagina, plumbeũ educas gladiũ? Ebur olim in ſũmo
erat ꝓcio. Animus corpore tegit, is in orõne relucet.

86 Cum illi quiſpiam probri vice obiecisſet, quod in
Veſci caupona biberet, & in tonſtrina inquit, tũdeor, ſigni
quouis ficans nihilominus honeſtum bibere quàm tonderi
loco aut radi. Quemadmodũ nemo reprehẽdit in tonſtri
na radi, quod is locus ei rei paratus ſit, ita turpe vide
ri non debet ſi quis bibat in caupona, modo bibat
modice. Nã immodice bibere quouis loco turpe eſt.

87 Opprobranti quod à Philippo rege pallium accẽ
piſſet. Homerico verſiculo reſpondit,
Οὔτοι ἀπόβλητ᾽ ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Id eſt,
Non ſunt reiicienda inſignia munera diuum.
Munera Quod Homerus de forma corporis quę deorũ mu-
regum nus eſt ſcripſit, hoc Diogenes detorſit ad pallium à
rege datum. Idẽ carmen & ipſe poſſem occinere ca-
lumniãtibus, quod interdum à principibus, aut epi-
ſcopis accipio quę dantur honoris gratia. Nullus eſt
horum à quo quicquam vnquã petii, nec aperte, nec
oblique. Quæ vero volentes deferunt, libenter acci-
pio, non tam vt munera, quàm vt teſtimonia, præſer-
tim quum illorum facultates abundantiores ſint,
quàm vt hoc damni ſentiant.

88 Diogeni de nõ iraſcẽdo accurate diſſerenti, ado
leſcens quidam proteruus, veluti periculum faciens
an re pręſtaret ea quę docebat, inſpuit illi in faciem.
Lenitas Tulit hoc leniter ac ſapienter, Non quidẽ, inquit, ira
ſcor, ſed dubito tamen an iraſci oporteat.

89 Conſpiciens quendam meretrici ſupplicẽ vt im-
Scorta- petraret, quod petebat: Quid, inquit, tibi vis miſer?
tor præſtat non impetrare quod rogas. A ſcorto reiici fe
licius eſt quàm admitti. Et tamen plerique malũ ſuum

& ambiunt inſtanter & magno emunt.

Cuidā habēti capillos vnguēto delibutos, Caue, inquit, ne capitis ſuauiolentia, vitæ maleolentiā adducat, nam Græcarum vocum iucundam affinitatē vtcunq; reddere ſtuduimus, εὐωδία & δυσωδίαν. Vnguentū enim in viro arguit vitæ mollitiē. Fama porro velut odor eſt hominis. Simile quiddam dixit Martialis, Neuole non bene olet, qui bene ſemper olet. 90 Vnguēta

Dicebat inter ſeruos ac dominos malos prętet vocabula nihil aliud intereſſe, niſi quòd mancipia ſeruirent dominis, domini cupiditatibus, ſignificans vtroſq; eſſe ſeruos, miſeriorem tamen ſeruire ſeruitutem dominos quàm mancipia, ſi ſint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos & turpes, & inclementes. 91 Seruitus vitiorū

Gręci mancipia, præcipue fugitiua vocāt ἀνδράποδα, quę dictio videtur compoſita ex viro & pede quum Grammatici variā reddant etymologiam, Cū igitur quidam improbus Diogenem interrogaſſet, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα, quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes qui hoc percontaris, ſentiens illi eſſe mentem nōn hominis ſed pecudis. 92 Salſe

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbā poſtulationem rogabat, quur quum ab aliis obolum petere ſoleas à me minam petis? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum ſpero, à te vero an vnquā poſthac accepturus ſim θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id eſt, in deorum genibus ſitum eſt. Attexuit enim hoc Homeri hemiſtichium. Significauit autem homini profuſo periculum imminere, ne breui redigeretur ad extremam inopiam, vt ne obolum quidem haberet reliquum. 93 Profuſio

94 Quibuſdam Diogeni probro vertentibus, quod peteret, quum id Plato non faceret, Imo, inquit, petit & ille, ſed.

Mendicitas occulta

Αγχισχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοίατ' οἱ ἄλλοι. Id eſt,
Admoto capite, vt ne quiſquam exaudiat alter.
Abuſus eſt Homerico carmine, quo ſignificauit Platonem non minus eſſe petacem, niſi quod ille clàm peteret, ipſe palàm.

95 Ridiculum

Animaduertens quendam imperite iaculantem, proxime ſcopum conſedit, quur id faceret interrogãtibus, ne forte, inqt, me feriat, ſignificans illũ quiduis percuſſurũ citius quã ſcopũ. At alii ſpectatores quã poſſunt longiſſime ſeſe à ſcopo ſemouẽt, nẽ feriant.

96 Voluptas

Qui ſcopum non attingunt hi vulgo ἀτυχεῖν, id eſt, fruſtrari dicuntur. At Diogenes negauit illos fruſtrari, qui aberrarent à ſcopo, ſed eos qui curas ſuas ad voluptatem velut ad ſcopum dirigerent. Nam ab his petunt beatitudinem, quum per eas deueniant in ſummam miſeriam.

97 Mors an mala

Interrogatus num quid mali eſſet mors, quo, inquit, pacto malum, quum præſentem nõ ſentiamus? Quod autem abeſt, nulli malum eſt. Dum ſentit homo, viuit, nondum igitur adeſt mors, quæ ſi adſit, abeſt ſenſus. Malum autem non eſt, quod non ſentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non eſt, ſed iter ad mortem miſerum eſt. Id ſi metuimus, tota hominis vita, quid aliud eſt quàm iter ad mortem.

98 Argute

Narrant Alexandrum magnum aſtantem Diogeni, quæſiſſe ab eo, num ipſum metueret. At ille, Quid es? bonum an malum? Alexander reſpondit, bonũ quis, inquit, timet bonum? Conuicit regem non eſſe metuendum, niſi ſe malum eſſe profiteretur. Sed eodem enthymemate colligeret deũ nũ eſſe timẽdũ.

Eruditionem omnibus hoc ſermone cōmēdabat quod diceret eam iuuenibus adferre ſobrietatatē ſe 99 nibus ſolatiū, pauperibus diuitias diuitibus ornamē eruditio tum, propterea quod ætatem ſuapte ſponte lubricā coherceat ab intemperantia, ſenectutis incommoda honeſto ſolatio mitiget pauperibus ſit pro viatico, non enim egent eruditi. Diuitum fortunas ornet.

Didymon q vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Et Diogenes dixit: vide ne corrumpas 100 pupillam. Hoc dictum apud nos perdit ſuam gratiā iocus ab Apud Grecos autem κόρη & virginem ſonat & ocu- ābiguo li pupillam. Luſit igitur ex ambiguo Diogenes.

Admonitus à quodā ab amicis illi tendi inſidias vt caueret. Quid facias, inqt, ſi ſimiliter & cū amicis 1 & cū inimicis habebimus conſuetudinem? Ab ini- Amicis micis nobis cauemus, amicis fidimus. Quod ſi pari fidendū ter ab vtriſq; nobis cauebimus, nō eſt ſuaue viuere.

Interrogatus quid eſſet in vita optimū, libertas inquit. At vere liber non eſt, q ſeruit vitiis. Nec liber eſ 2 ſet poteſt q multis eget plurimis autem eget auarus, Libertas ambitioſus ac deliciis deditus.

Olim in ſcholis pingi ſolent Muſæ ceu ſtudiorū præſides. Ingreſſus igi ſcholam, quū videret mul- 3 tas Muſas, diſcipulos admodū paucos, dixit præceptori, Cū diis multos habes diſcipulos. Ludens ex ambiguo ſermonis. Nā Græci cum diis dicunt, pro eo quod nos dicimus fauentibus diis. Interdū σὺν, ideſt tum, ſignificat comitem, cū multis te defendi, ideſt multi mecum te defenderunt.

Quicqd per ſe turpe nō eſſet, id ne ī publico quidē dicebat eſſe turpe. Hunc igi in morē ratiocina- 4 bant. Si prandere malū nō eſt, nec in foro prādere Turpe malū eſt, ſed prandere nihil mali eſt, ergo nec ī foro vbiq; prandere malū eſt. Hactenus tolerari poterat Cyni- turpe

cus ſyllogiſmus, verũ quis ferat ſimiliter colligentẽ exonerare ventrẽ, aut reddere lotiũ, aut habere rem cũ vxore, aut exuere veſtes malũ nõ eſt, ergo nec in publico malũ ẽ. Probis viris vbiq; placet verecũdia.

5 Quũ in foro in conſpectu oium fuiſſet operatus, vtinã, inquit, liceat ſic perfricto ventre, à fame quietum eſſe. Sentiens agitatione corporis acui ſtomachi orexim, à qua neceſſitate cupiebat eſſe liber. Itidem ſtudioſi grauiter ferunt à literis naturæ neceſſitatibus auocari.

6 Dicebat vſum atq; exercitationẽ quemadmodũ in auctionibus extrariis, ita & in auctionibus virtutis & animi tũ celeritatem quandã tũ felicitatẽ parere.

7 Dicebat nec legem eſſe ſine ciuitate ſine lege.

8 Nobilitatem atq; hoc genus alia fortunæ decora

Bona fortunæ dicebat nihil aliud eſſe q̃ velamẽta malitię. Diuites enim quũ aliis nihilo ſint meliores, tñ peccant licẽtius, iuxta illud Flacci de diuite. Et qcqd volet, hoc veluti virtute peractum: ſperauit magnę laudi fore. Nobiles aũt pleriq; & hodie ſibi nihil nõ pmittũt.

9 Quũ Xeniadę ſeruiret, amici agebant de illo redimendo. At ille nequaquã inqt, an neſcitis leones

Libertas nõ iis ſeruire à qbus alunt, ſed altores potius ſeruire leonibus. Nam leo vbicunq; eſt, ſemper leo eſt.

10 Cũ à letali ſomno eſſet experrectus, medicusq́; rogaret, qd ageretur. Recte, inqt, nam frater fratrẽ am

Iocus in morte plectitur. Alludens ad Homerũ qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quod ſomnus mortis ſit imago.

11 Rogatus quõ ſe vellet ſepeliri, iuſſit cadauer abiici inhumatum. Tum amici volucribus ne & feris?

Sepultura Minime vero inquit, ſed bacillum prope me quo illos abigam ponite. Rurſus illi. Qui poteris, nõ enim ſenties. Quid igitur inqt, mihi ferarum laniatus oberit, nihil ſentienti?

Quum Plato laudaret quēdā hoc nomine, quod 12
erga omnes eſſet humaniſſimus. Quid inqt Dioge- Lenitas
nes illi tribuendum eſt, q tot annos in philoſophia mala
verſatus, nullū hactenus affecit dolore? Sentiēs pro
prium philoſophi munus eſſe mederi vitiis homi-
num. Id autem fieri non poſſe, niſi metu ac dolore.
Metu probri, dolore præſentis ignominiæ.

Idem in Lacedæmone pereregrinum quendā cō 13
ſpiciens ſeſe ſtudioſe ad feſtum diem cōponentem, Feſtum
Quid facis inquit? An non quilibet dies viro bono ſemp ſa-
feſtus eſt? Senſit hunc mundum eſſe phanum deo pienti
dignum, in quo conſtitutus homo ſemper honeſte
velut in conſpectu numinis omnia cernentis verſa-
ri deberet. Detorſit huc prouerbium, quo dicitur pi-
gris ſemper eſſe feſtum.

Dicere ſolet adoleſcentibus, meretricum domos 14
ingredere, vt perſpicias quàm viles res, quanto emā Scorta
tur precio. Huc alluſit Terentius, hæc omnia noſſe
ſalus eſt adoleſcentulis.

Ad ſalutem opus eſſe dicebat, aut fidis amicis, aut 15
acribus inimicis eo quod illi monent, hi redarguūt Obiur-
vtriq; diuerſis qdem modis, ſed pariter proſunt, dū gatio
per eos vitia noſtra diſcimus. Hoc Laertius tribuit
Antiſtheni, Plutarchus Diogeni.

Interrogatus à quodā, quo pacto maxime poſſet 16
vlciſci inimicum. Si teipſum, inquit, probum & ho- Vindi-
neſtum virum præſtiteris. Hoc q facit, & ſibi prodeſt cta opti-
maxime, & inimicum maxime diſcruciat. Nam ſi fun ma
dum conſpiciens bene cultum diſcruciat inimicus,
quid fiet, ſi teipſum viderit veris ornatum bonis?

Cū Antiſthenem morbo decūbentem inuiſeret, 17
dixit. Nunquid amico eſt opus? Significās in rebus Amicus
afflictis potiſſimum fidis amicis vtendum, q vel re conſola
opitulentur, vel conſolando moleſtiam mitigent. tor

18 Ad eundem alias,quoniã acceperat illum amore
Mors li/berat à cruciatu
vitæ morbum ferre moleſtius,cum ſica ingreſſus eſt ad quem cũ Antiſthenes dixiſſet. Quis hiſce dolo/ribus,inquit: dixi non vita.

19 Corinthum profectus ludum ingreſſus eſt quem
Qui ma l[us],vbiq; malus
ibi Dionyſius regno pulſus aperuerat,audiuitq; pueros male cauentes.Interim ingreſſus Dionyſius,quoniam putabat Diogenem conſolandi gratia veniſſe. Humaniter inquit facis Diogenes hæc eſt rerum humanarum volubilitas.Imo inquit Diogenes, miror te etiamnum viuere qui tantum malorum in regno patraris,& video nihilo meliorẽ eſſe ludi magiſtrũ, quàm fuiſti rex.

20 Idem dicebat, cæteris mortalibus qbus res ſunt proſperæ vita iucunda eſt,mors odioſor,rurſus infelicib⁹ vita grauis eſt,mors optabilis. At horũ vtrũq; tyrannis eſt moleſtius. Siquidem vt viuũt inſuauius iis q mortem vehementer optant,ita mortem perinde metuunt quaſi vitam ſuauiſſime degant.

21 Cuidam oſtendenti horoſcopon, bellum inquit, hercle inſtrumentum ne fruſtremur cœna, ſentiens inutiles eſſe artes geometricas cum cæteris.

22 Alteri cuidam iactanti muſices peritiã, reſpõdit.
γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις
εὖ δ' οἶκος οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν, Ideſt.
Prudentia vrbes bene gubernat,at domus
Nec cantilenis,nec modis regitur probe.

23 Quũ Speuſippus paralyſi reſolutus vehiculo de/portaretur in academiam,ac Diogeni forte obuio dixiſſet *χαῖρε*,is reſpondit. At non tu ſane, q quum ad iſtum ſis affectus modum,ſuſtineas viuere. Sentiens eſſe veri philoſophi ſponte mortem aſciſcere, po/ſteaquam deſiit eſſe vſui ad vitam humanam. Idq; fecit poſtea Speuſippus.

Quum puerum conſpiceret indecore ſe gerẽtem 24
pędagogum illius baculo percuſſit dicens, Quur ſic
inſtituis? Indicans primæ ætatis formatoribus potiſ
ſimum imputandũ eſſe, ſi adoleſcentes euadãt male
morati, aut ſecus. Refert Aphthonius ac Priſcianus.

Cuidã probri gratia obiicienti paupertatem quũ 25
ipſe eſſet ſceleroſus, ob paupertatem inquit neminẽ Pauptas
vidit torqueri, ob maliciam multos.

Paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον, 6
ideſt quæ p ſe diſcitur, Diuitibus opus eſt multis prę Pauptas
ceptis vt frugaliter viuant, vt corpus exerceant la-
borib⁹, ne corporis ambitioſo cultu delectent aliaq́;
innumera, quæ omnia ſeipſam docet paupertas.

Lacedæmoniis quibus merito prima laus debet 27
i Apophthegmatibus, ſubiecimus tres philoſophos
ſed in hoc genere pręcipuos, quibus addemus toti-
dem reges qui ciuilium dictorũ gratia præ cæteris
celebrantur ne lectorem turba rerum obruamus.

PHILIPPVS MACEDO.

EX Græcorum regibus,mea ſentẽ-
tia nullus fuit quẽ cũ Philippo re-
ge Macedonum Alexãdri magni
patre conferamus,vel ingenii dex-
1 teritate vel dictorum vrbanitate.
Bonum Is dicere ſolet Athenienſes ſibi
nactus magnopere beatos videri qui quo-
ne mu- tannis inueniret decem quos bel-
tet li duces crearent,quum ipſe multis annis vnũ dun-
taxat belli ducem repperiſſet Parmenionem. Signi-
ficans inutile reipubublicæ ſubinde mutare duces,
ſed ſatius eſſe quem idoneum ac fidum nactus ſis,
eum non mutare. Tum in bello non referre q̃ multi
ſint duces, q̃ bello gerendo accommodi.

Cum illi nuncium eſſet allatum, vno die multas
2 res feliciter ac proſpere geſtas eſſet,nam eodem tẽ-
pore, Tethrippo vicerat in olympiis, & Parmenio
Dardanenſes prælio fuderat, & Olympias ipſi ma-
ſculum fœtum erat enixa,porrectis in cœlnm mani-
bus,exclamauit.Et o fortuna,inquit,pro tot tantiſq;
Inuidia bonis,leui quopiam malo me affice. Vir cordatiſſi-
fortunæ mus non inſolenter geſtiit ob rerum ſucceſſum ſed
fortunæ indulgentiã ſuſpectam habuit,cuius inge-
niũ nouit,vt q̃bus exitium mollitur, his prius noua
rerũ proſperitate blandiatur. Huc pertinet quod de
Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius.

3 Quum ſubactis Grçcis quidam ipſi autores eſſent
Met'ma vt ciuitates prçſidiis contineret,ne deficerent,malo
malus inquit,diu bonus & commodus,quàm breui tempo

re dominus appellari, Sentiens regnum quod bene diutur
ficiis ac beneuolentia teneretur eſſe perpetuũ, quod nitatis
ui metuq́;, non eſſe diuturnum. cunctos

Quidam petulantioris linguæ, maledicta coniice 4
re ſolet in Philippũ hunc amici hortabãtur, vt eiice Maledi/
ret in exiliũ. At ille negauit ſe hoc facturum. demirã cus con
tibus quid ita, ne, inquit, oberrans inter plures male temptus
de me loquatur. Quod maledicum non egit in cru/
cem, vel clementiæ erat quod ignouit, vel magnani
mitatis quod contempſit quod noluit expellere, pru
dentiæ. Plus enim n ocuiſſet.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem, 5
quod ſine fine de ipſo male loqueretur, quũq́; ſua/
derent amici vt hominẽ accerſi iuberet, deq́; eo ſup
plicium ſumeret, Philippus ita rñdit, Nicanor nõ eſt
Macedonum peſſimus, videndum eſt igitur, necubi In no/
nos ceſſemus in officio. Vt igitur cognouit vehemẽ bis eſt vt
ter afflictum inopia, & tamen à rege neglectum fuiſ bene au
ſe, iuſſit domum aliquod ad illum deferri. Hoc facto diamus
quum rurſus Smicythus diceret regi. Nicanorem
apud omnes ſine fine prædicare laudes ipſius. Vi/
detis igitur, inquit, in nobis eſſe ſitum, vt bene aut
male audiamus. Immane quantum abſunt ab huius
principis ingenio, qui nunquam ſibi videntur ſatis
laudari, quum nihil faciant laudandum, nec ſtudent
beneficiis ſibi conciliare beneuolentiam hominum
ſed metui malunt quàm amari, cumq́; ſæpenumero
faciant deteſtanda, idq́; palàm tamẽ periit quiſquis
auſus eſt hiſcere.

Aiebat ſe his q in republica Athenienſium admi
niſtranda primores eſſent, plurimam habere gratiã, 6
quod ſuis conuiciis efficerent, ſit ipſe tum oratione, Conui/
tum moribus euaderet melior, dum conor, inquit, il/ ciator
los dictis pariter ac factis mẽdacii ꝯuincere. O vere, vtilis

philoſophicum principis animũ,qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem,ne qđ vulgus ſolet, hoc tm̃ ſpectare vt maledicos afficeret malo, ſed vt ipſe minus malus redderet illorũ maledictis admonitus

7 Quum Athenienſes quotquot apud Cheroneam capti fuerant gratis dimiſiſſet,illi vero etiam veſtes ſtragulasq́; repoſcerent,atq; hac de cauſa Macedones in ius vocarent,riſit Philippus,dicens, Quid? Nonne videntur Athenienſes arbitrari ſe à nobis in talorum ludo victos eſſe? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui non ſolum gratias non agerent,quod ipſi & incolumes & gratias fuiſſent dimiſſi, verũ etiam criminarentur quod nõ ſimul & amictus & ſtragulas redderent,quaſi neſciret quale eſſet ius belli,quaſiq́; nihil,aliud eſſet certare armis,q̃ certare talis,qui ludus eſt puerorum.

Ingratitudo ſcelerata

Quum eſſet illi clauicula in bello fracta,ac medi-

8 cus à quo curabatur,in ſingulos omnino dies aliqd poſceret,Sume,inquit,quantum voles, nam clauem habes. Ludens ancipiti voce. κλεὶς enim Græce & clauem ſonat qua aperitur ſcrinium aut hoſtium, & commiſſuram humericum pectore. Quid hoc animo ciuilius,cui & in dolore & erga auarum medicũ iocari libuit,nec ob cruciatum moroſior,nec improbitate poſtulantis offenſior.

Iocus in morbo

Duo erant fratres quorũ alteri nomẽ Amphote-

9 ros,qđ Græcis ſonat ambo,alteri Hecateros, quod illis ſonat vterq;.Philippus itaq; animaduertẽs Hecateron eſſe cordatũ ac gerendis rebus accõmodũ, contra Amphoteron ineptũ ac degenerẽ,inuertit illis nõia,dicẽs Hecaterõ eſſe,Amphoteron,Amphoteron aũt eſſe Vdeteron,ideſt neutrum. Significans alterum fratrum videlicet Hecateron,duorum in ſe virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaq; ei qui

Ioc⁹ ex vocabulis

Amphoteros dicebatur mutauit nomen in contrarium, vt οὐδέτερος diceretur, quasi nullius precii.

10 Quibuſdam ipſi conſulentibus vt cum Athenienſibus aſperius ageret, reſpondit illos abſurde facere, qui homini cuncta ad gloriam tum agenti, tum patienti ſuaderent, vt gloriæ ſuæ theatrum abiiceret, ſignificans ſeſe hoc agere non vt Athenas euerteret ſed vt ciuitati celeberrimæ doctiſſimorum virorum copia florenti ſuas virtutes probaret.

Clementia

11 Duo pariter ſceleroſi ſeſe inuicem accuſabant, cognoſcente Philippo, audita cauſa pronunciauit, vt alter exularet Macedonia, alter illum inſequeretur. Hoc Græce ſonat iucundius, quod φεύγειν & ad fugientem pertineat, & ad exulantem, fugientem autẽ inſequimur. Neutrum igitur abſoluit Philippus, ſed vtrunq; damnauit exilio.

Facetũ iudiciũ

12 Quum appararet in loco pulchro caſtrametari, & moneretur illic non eſſe pabulũ pro iumentis. Qualis, inquit, eſt noſtra vita, ſi etiam ad aſinorum commoditatem viuere cogimur?

Militia miſera

13 Quum arcem quandam ac præſidium capere deſtinaſſet, valde munitã, atq; exploratores retuliſſent prorſus eſſe difficile, atq; adeo etiã impoſſibile, percontatus eſt, num vſq; adeo difficile eſſet, vt nec aſinus auro onuſtus poſſet accedere, ſignificans nihil eſſe tam munitũ, quod auro non expugnetur. Quod ipſum poetæ ſignificarunt fabula Danaes à Ioue ſtupratæ, ſed deo in aurum verſo. Vnde Flaccus, Aurum per medios ire ſatellites, & perrumpere amat caſtra potentius ferro.

Auro nihil in expugnabile

14 Quum hi qui apud Laſthenem erant, quererentur, indigneq; ferrent, quod quidam ex Philippi comitatu, dicerent ipſos proditores, Philippus reſpondit Macedones eſſe ingenio parum dextro, ſed

Veritas

plane ruſticanos , qui ligonem nihil aliud noſſent vocare quàm ligonẽ. Alludens ad illud prouerbiũ celebre, τὰ σῦκα σῦκα,τὴν σκάφην σκάφην λέγων. Innuit autem illos reuera eſſe proditores. Ruſticana veritas quanq; rem ſuis nominibus appelat.

15 Filium Alexandrum admonere ſolet,vt cum Macedonibus comiter haberet conſuetudinem, vulgo interim conciliata beneuolentia vires ac robur ſibi parans,dum liceret alio regnante eſſe humanum, prudenter intelligens,vt nulla re melius conſtabiliri imperium,quàm ciuiũ beneuolentia, ita difficillimũ eſſe iam regnũ adminiſtranti erga quoſlibet eſſe humanum,non ſolum quod regia poteſtas oppoſita ſit inuidiæ,verum etiam quod reſpub. non poſſit eſſe incolumis,niſi ſcelera ſupplicíis coerceantur. Regibus enim hactenus temperanda eſt humanitas erga ciues,vt interim regiam tueantur autoritatem. Nam immodica bonitas ſæpe contemptum parit.

Regum humanitas

61 Eidem ſuadebat,vt eos qui in rep. pollerent autoritate tum bonos,tum malos ſibi conciliaret amicos, ac bonis quidẽ vteretur,malis vero abuteretur. Præcipua regum ars eſt nullum reiicere: ſed ad publicã vtilitatem omnium operam accõmodare. Quemadmodum deus vnicus totius mundi monarcha,malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem eccleſiæ,Ita principes cordati norunt & probis & improbis vti,non quod ipſi per malos mali quippiam faciunt,ſed quod per malos puniunt malos. At multi ſunt principes, qui præpoſtere bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negocia viros adhibẽt ſanctitatis opinione celebres,quo vulgus eſſe rectum ac pium quod agunt exiſtimet.

Bonis vti, malis abuti

17 Idem Philippus quum Thebis obſes eſſet, Philonis Thebani hoſpitio vſus eſt, multiſq; inſuper ab

Beneficentia

eo beneficiis affectus. Is quum viciſſim à Philippo nihil muneris vellet accipere, ne me inquit Philippus, beneficētia ſuperatum hac laude ſpolies, quod hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius exiſtimauit benefaciendo quàm potentia vincere.

Cum multi bello capti venderentur, Philippus in 18
auctione ſedebat, ſublata veſte parum decore. Quidā
igitur eorum qui vendebantur exclamauit, Parce mi
hi Philippe, paternus enim tibi ſum amicus. Philip
po vero interrogante, quo pacto & vnde o homo cō
flata eſt hæc amicitia? Tum ille, Volo, inquit, ꝑpius Admonitio grata
accedēs dicere. quū admiſſus eſſet, quaſi arcani quip
piā dicturus, Demitte, inquit, chlamydē aliquantulū,
nam ad iſtū modū indecēter ſedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, ſinite abire liberū. Neſciebā enim illū mihi vere beneuolū & amicū eſſe. Non offenſus eſt rex tātus, nec ſimulatiōe, nec admonitiōe ignoti hominis, ſed ſimul & ſimulatione mutua ſimulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio penſauit.

Quodā tempore ab hoſpite quodā inuitatus ad 19
cœnam, inter eundū plures forte obuios ſecū addu- Vrbanū
xit vmbras. Vbi ſenſit hoſpitē turbari, quod tā mul- mendacium
tis non ſufficeret apparatus, præmiſſo ad ſingulos amicos puero, iuſſit vt placentæ ſeruarēt locum, illi perſuaſi dum placentam expectant, paululū edebāt. Ita factū eſt vt cœna ſuffecerit omnibus. Faceto ioco ſimul & eluſit amicos, & hoſpitis pudori ſubuenit.

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus prę 20
ſe ferebat quam illius mortem acerbe ferret. Itaq; cui Gratitudo
dam volenti dolorem ipſius mitigare dicentiq́;, Attamen ille tempeſtiue deceſſit, iam natu grandis, ſibi quidem ipſi, inquit Philippus, tempeſtiue deceſſit,

ſed mihi præpropere. Mors enim illum anticipauit, priuſquàm à me beneficium acceperit, noſtra dignũ amicitia. Perquàm rarum eſt principem ſentire gratiarum affectus, ſed amicis pleriq; non aliter quàm equis vtuntur. Dum vſui ſunt curant, inutiles factos abiiciunt, eosq; ſpoliát citius quàm beneficio iuuát.

21 Regnũ virtute ambiendum

Vbi reſciuit Alexandrũ filiũ queri, quod pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, ſic illũ hortatus eſt, Ergo quũ plures habeas regni competitores da operam vt honeſtus ac probus euadas, vt non per me, ſed per teipſum regnũ obtinuiſſe videaris. Vir prudentia vere regia præditus, non conſolatus eſt filiũ, ſed metũ illius auxit quo magis extimularet ad virtutẽ, indicans illi nõ aliter ſperandũ paternũ regnũ, niſi ſe ſucceſſione dignũ præberet, nec tam magnũ eſſe regnũ adipiſci, quàm regnum promeruiſſe.

22 Philoſophia regi neceſſaria.

Eundem hortabatur, vt auſcultaret Ariſtoteli cui traditus erat inſtituendus, daretq; operam philoſophię ne, inquit, multa cõmittas, quæ me feciſſe nunc pœnitet. Perſpexit egregius princeps neminem philoſophię expertem regno idoneum eſſe. Nec puduit fateri ſe multa per errorem feciſſe perperam, quod à teneris vnguiculis philoſophię pręceptis non fuiſſet imbutus. Nam qui experimentis diſcunt adminiſtrare regnum, licet ingenio feliciſſimo nati ſint, tamen & ſero & magno reip. malo tandem euadunt boni reges. At qui philoſophiæ præceptis præmunitus accedit, ſi adſit mens integra, vix poterit ab honeſto deflectere. Vbi ſunt interim qui literas ac philoſophiæ ſtudium clamant ad rempub. adminiſtrandam prorſus inutile?

23 Fuco nõ credendum

Ex Antipatri amicis quendã in iudicũ numerũ aſſcripſerat. Verũ poſt vbi cognouit illũ tingere barbã & capillos, ſubmouit eum dicẽs, qui in capillis fidus

non eſſet, eum in rebus gerendis non videri dignũ cui fideretur. Fuco vtebatur in tingendis capillis vbi non multum erat lucri, multo magis vſurus erat fuco in publicis negociis, vbi dolus interdum ingẽs adfert emolumentum. Et hanc oportet regum prȩcipuam eſſe curam, vt cognoſcendis cauſis viros prȩficiant incorruptos. Id qui fieri poteſt, vbi vendũtur iudicandi munia, & is deſignatur iudex, nõ qui vir melior eſt, ſed qui ad dandum prior, aut largior. At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat autoritas, quin ſuſpectum è iudicum ordine moueret.

Machætæ cuiuſdam pro tribunali ſedens cauſam cognouit, ſed dormitabundus, nec ſatis attentus ad iuris æquitatem, itaq; ſententiam tulit aduerſus Machætam. Verum quum is exclamaſſet, ſe ab ea ſentẽtia appellare, rex iratus, ad quem inquit? Nam appellandi verbum monarchis eſt inuiſum. Hic Machȩtes ad te ipſum o rex, ſi expergiſcaris, & attẽtius audias cauſam. Ac tum quidem ſurrexit rex. Cæterũ poſteaquàm cauſam apud ſe melius perpendiſſet, intelligeretq; Machætæ factam iniuriam, iudicata quidẽ non reſcidit, ſed pecuniam qua damnatus fuerat Machætes, ipſe perſoluit. In vno facto quot regiæ virtutis argumenta. Non perſeuerauit iraſci & prouocanti, & ſomnolentiam publice obiicienti, ſed per ocium rem ſuo cum animo accuratius conſiderauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis regiȩq; moderationis, illud vero prudentiȩ, quod ingenioſo commento ſic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando autoritatem non proderet, mulctam priuatim perinde quaſi ipſe damnatus eſſet diſſoluit. 24 Iudex attẽtus.

Indignantibus Philippi amicis, quod Peloponnesii in Olympiacis ipſum ſibilis deriderent, præſertim beneficiis à rege affecti, hoc ſermone Philip- 25 Vrbane

pum extimulantibus ad vindictam. Quid igitur, in-
quit, futurum eſt, ſi quid illis faciamus mali? Vrbaniſ
ſime amicorum argumentum vertit in diuerſum. Si
tam prauo ingenio ſunt, vt eos irrideant, qui de ipſis
bene meriti ſunt, grauius nocebunt, ſi quis illos male
factis prouocet. Hoc non ſolum moderationis & cle-
mentiæ, verũ etiã eximiæ cuiuſdã magnanimitatis
documentum fuit, ingratorũ ſibilos regẽ negligere.

26 Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari ſuo
Iudex ſe qui iniuriarũ poſtulabatur, periit à Philippo vt reus
uerus mulctam quidem ſolueret, ſed à cauſa liberaretur, ne
damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic
vero Philippus, præſtat inquit, vt ipſe male audiat,
quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, ſed
quatenus licebat integra iudicis opinione.

27 In exercitu quum multo tẽpore dormiſſet, exper-
Pręfect⁹ rectus. Tuto: inquit, dormiui, vigilauit enim Antipa-
vigilans ter. Subindicans non eſſe regium indulgere ſomno,
præſertim in bello, ſed tamen hoc interdum abſq;
periculo fieri, ſi rex habeat fidũ ac vigilãtẽ pręfectũ.
Ita cum laude amici ſuam excuſauit ſomnolentiam.

28 Rurſus euenit, vt interdiu dormiẽte Philippo, Gręci
Somnus cí qui multi ſimul ad oſtium cõuenerant, indigne fer
excuſat⁹ rent, regẽq; incuſarẽt, quod ob illius ſomnolentiã nõ
ſtatim admitterentur ad colloquium, hic Parmenio
ſic regi patrocinatus eſt, Ne miremini, inquit, ſi nunc
dormit Philippus, nam quum vos dormiretis, hic vi
gilabat. Significans Græcis negligenter rem geren
tibus, Philippum illis fuiſſe præſidio.

Quemadmodum ipſe fuit vrbanus, ita aliorum
29 falſe dictis delectabatur. Itaq; quum cantorem inter
De arte cœnandum vellet reprehendere, deq; pulſu chor-
iudicet darum loqueretur, Dii, inquit cantor, prohibeant o
artifex rex, ne tu me melius hæc noris. Ciuiliter & ſibi

vindicauit de arte iudicium,& regem non offendit, meliorem illum iudicans,quàm vt cum muſico de fidibus contenderet.

Quin & aſperius dicta,modo tempeſtiue,æquo ferebat animo. Nam cum diſſidium haberet cū Olympiade vxore,cumq; Alexandro filio,Demaratum Corinthium ad ſe venientem percōtatus eſt,quomodo inter Græcos inuicem conueniret. Hic Demaratus, ſcilicet: inquit, magnopere tibi curæ eſt Græcorum concordia,quum qui tibi ſunt coniunctiſſimi,huiuſmodi in te ſint animo. Quid hic expectas,niſi vt rex offenſus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis ſuis abduci? Immo quoniam Demarati ſermo ab ira ad ſaniora ɔſilia vocabat,rex ſeſe ad eius obiurgationē compoſuit,poſitaq; ira redijt cū ſuis in gratiam. 30 Admonitio libera

Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti vt cauſam ipſius cognoſceret,quū hac flagitatione frequenter obſtreperet illi,reſpōdit ſibi nō eſſe ociū. cumq; anus inclamaſſet, Proinde ne rex quidē eſſe velis,Philippus admiratus aniculæ liberā vocē, nō illi ſolum præbuit aures,verumetiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori. 31 Regum eſt audire oēs

Philippus quum audiſſet filium ſuum quodam in loco ſcite ceciniſſe,ciuiliter obiurgauit,dicens, Non te tui pudet,qui noris tam belle canere? Significans alias artes eſſe rege digniores. 32 Artes rege indigne

Idem in palæſtra prolapſus,quū ſurgens in puluere vidiſſet corporis veſtigiū,Papæ,inquit,vt minimā terræ partem natura ſortiti, orbē appetimus vniuerſum? Vtinam hoc dictum inhæſiſſet animo filii,cuius ambitioni orbis fuit anguſtus. 33 ambitio

Philippus Alexandrū filiū obiurgās,quod largitionibus Macedonū beneuolentiam conſectaretur, Quæ te, malum,inquit,ratio in iſtam ſpem induxit, 34 Beneuolētia virtute paranda

vt eos tibi putes fore fideles,quos pecunia corrupe-ris? An tu id agis,vt Macedones te non regem ſuũ, ſed præbitorem putent?

35 Athenienſes legationem ad Philippum miſerant. Ea benigne audita,vt humaniter dimitteret,iuſſit illos dicere,qua in re gratum facere poſſet Athenienſibus,hic Demochares excipiens, ſi teipſum, inquit, ſuſpendas.Is Demochares vnus fuit è legatorũ numero ob linguæ procaciam dictus parrheſiaſtes. Ob tam inhumanum reſponſum indignantibus regiis amicis,Philippus compeſcuit eos,iuſſitq́; vt Therſiten illum incolumem dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuerſus,Renunciate,inquit,Atheniẽſibus multo ſuperbiores eſſe,qui iſta dicunt,quàm qui impune dicta audiunt. Tales demum animi regno digni ſunt.

Lenitas

ALEXANDER MAGNVS

1 In Philippi dictis nihil erat,quod præter vrbanitatem non etiam ad bonos mores conduceret, nec video quẽ Philippo iungamus congruentius quàm filium Alexãdrum.Is puer etiamnum, quum Philippus pater multa præclare feliciterq́; gereret,nequaquam eo gaudebat,ſed ad pueros æquales ac collactaneos dicebat,pater mihi nihil relicturus eſt. Illis contra dicentibus, Immo hæc omnia tibi parat, Quid profuerit,inquit Alexander,ſi multa poſſidẽs agam nihil? Iam tum cognoſcas ſcintillam indolis ambitioſę & irrequietæ.

Indoles agilis

2 Idẽ quũ leuitate corporis ac pedũ celeritate polleret,patri hortãti vt in Olympiis ſtadiũ decurreret Facerẽ,inquit,ſi reges habiturus eſſem cõcertatores. Et hic agnoſcas excelſum,nec cuiquam facile ceſſurum in certamine laudis & imperii.Nondũ erat rex, & tamen non dignabatur niſi cum regibus cõmitti.

Regẽ regia decent.

Quum

Quũ puella multa nocte ad Alexandrum eſſet 3
deducta,cum eo dormitura, rogauit rex vbi fuiſſet Adulte-
tam diu illa reſpondente, ſe expectaſſe donec ma- rium
ritus iſſet cubitum,miniſtros accitos acriter obiur-
gauit. Reducite,inquit,hanc parũ enim abfuit,quin
veſtra culpa fuerim factus adultere. Egregium caſti
tatis exemplum,tum in iuuene,tum in rege. Nam
apud illos ſimplex ſtuprum pro nullo crimine ha-
betur. Apparet autem tum fuiſſe morem, q adhuc
durat in Italia, vt vxores ſecubarent à viris,niſi ſi
quando vocarentur.

Alexandro puero diis largius faciẽti ſuffitum,ac 4
ſubinde ad thus accurrenti.Leonides illius pæda- profuſio
gogus,qui tum aderat,Heus puer,inquit,tum large
facies ſuffitum,quum regionem deuiceris quę thus
gignit.Poſt quum eam regionẽ obtinuiſſet, memor
eius dicti,hac ſententia ſcripſit illi literas.Mitto tibi
thuris & caſiæ talenta aliquot, ne poſthac parcus
ſis erga deos,quum non ignores nos potitos regio-
ne odores gignente.

Apud Granicum Martem experturus , hortaba- 5
tur Macedones vt affatim pranderent,veluti poſtri Fiducia
die ex hoſtium cõmeatu cœnaturi.Præſens animus
ac de belli euentu, fidens ac ſecurus.

Perillus vnus ex amicorum Alexandri numero, 6
filiabus ſuis ab Alexandro dotẽ petiit.Iuſſit rex illũ Libera-
capere talenta quinquaginta,quũq; is reſpondiſſet, litas
decem ſatis eſſe.Tibi qdem,inquit, ſatis eſt tantum
accipere,mihi non ſatis eſt tantum dare. Præclare
dictum,niſi virtutis indolem ambitio vitiaſſet.

Anaxarcho philoſopho iuſſerat quæſtorem dare 7
quantumcũq; ille poſtularet,cũq; quæſtor audita po Libera-
ſtulatione turbatus Alexandro indicaſſet, philoſo- litas
phum petere centũ talenta.Recte,inquit facit,ſciẽs

ſe amicum habere, q̃ tantum dare & poſſit & velit. Hic dubites vtrum potius admirari oporteat regiã ne libertatem in donãdo, an philoſophi improbitatẽ in poſtulando, niſi malumus hãc vocare fiduciã.

8 Mileti quum vidiſſet multas ſtatuas eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, easq́; prægrandes. Et vbi, inquit, erant tam magna corpora, quũ barbari veſtram vrbem obſiderent? Salſe taxauit illorũ ſtultam ambitionem, qui gloriarentur his, qui corporũ magnitudine viribusq́; præſtantes in ludicris certaminibus victorã reportaſſent, quũ i tãtis periculis nulli fuiſſent, q̃ aduerſus barbaros ſe tales prçberẽt.

Fortitudo intẽpeſtiua

9 Quum regina Carum Adas illud haberet ſtudio vt aſſiduo mitteret Alexandro opſonia bellariaq́;, p talium rerum architectos coquosq́; magna arte parata, Alexander ait ſeipſum habere meliores opſoniorum artifices, ad prandium quidem, nocturnum iter, ad cœnam vero, tenue prandium.

Frugalitas

10 Quodam tempore quum omnibus ad prælium apparatis interrogaretur, nunquid aliud præter hęc fieri vellet. Nihil inquit, niſi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictum quid ſibi vellet admirante Parmenione: An neſcis, inquit, in prælio nullam anſam meliorẽ eſſe q̃ barbæ. Significabat comicus eſſe pugnandũ, in quo genere certaminis barbæ officiunt, quod his milites facillime poſſunt apprehendi.

Barbæ bello inutiles

11 Darius obtulit has conditiones Alexandro vt ab ipſo acciperet talentorum decem milia, & inſuper Aſiam ſecum ex æquo partiretur. Id quũ recuſaret Alexander. Ego inquit Parmenio accepiſſem ſi Alexander eſſem. Et ego inquit Alexãder, ſi Parmenio eſſem. Dario vero hunc in modum reſpondit, neq; terram duos ſoles, neq; Aſiã duos reges ferre poſſe. Et hic animi celſitudinem probare poſſis, niſi dictũ

Monarchia

impotentiam quandam dominandi ſaperet.

Quum in Arbelis de rerũ ſumma periclitaturus 12
eſſet conflicturus cum mille hominũ milibus ad pu interpretatio cõmoda
gnandum inſtructis,adierunt illum milites aliquot
ipſi bene volentes, deferebantq́; cæteros, quod in
caſtris inter ſe miſcerent ſermones, conſpirarentq́;
ne q̃d prædę in regiũ tentoriũ deportarent,ſed ipſi
totum in ſuũ verterent lucrum. His auditis ſubriſit
ſit Alexander,Fauſta,inquit,nunciantis. Siquidem Prędæ
audio ſermones virorum ad vincendũ non ad fu- ꝯtẽptus
giendũ animatorum. Nec illum fefellit diuinatio,plu
rimi namq; milites regẽ adiere dicentes: Bono ani-
mo eſto rex,neq; metuas hoſtium multitudinem,ne
pedorem quidem noſtrum ferrre poterunt.

Idẽ inſtructa iã ad prælium acie, quũ cerneret mili 13
tẽ quendã id tẽporis amentũ telo adaptantẽ,vt in- Seruus
utilẽ ſubmouit ab exercitu,q tum demũ, appararet apparatus
arma quũ his vtendi tẽpus adeſſet. Hoc inter ſtrata
gemata magis cõmemorandũ erat q̃ inter apoph-
thegmata quemadmodum & hoc quod ſubiiciam.

Legebat Alexander epiſtolã à matre miſſam,quę 14
arcana quædã & calumnias aduerſus Antipatrũ cõ Silentiũ
tinebat,ſimulq́; vt ſolet,cũ rege legebat Hephæſtiõ
nec eum rex vetuit legere,ſed perlecta epiſtola anu-
lũ ſignatorium è digito detractũ ori illius appreſ-
ſit,hoc geſtu admonens vt arcana contineret. Exẽ-
plum inſignis de amico fiduciæ,tum etiam huma-
nitatis egregiæ,q calumnias latius ſpargi noluerit,
licet inuiſum haberet Antipatrum.

In Ammonis templo quum à vate dictus eſſet Io 15
uis filius,Nihil:inquit,mirum,nam Iupiter omnium filii deorum qui
quidem natura pater eſt, ſed ex his optimos quoſq;
perculiariter ſuos facit. Modeſtiſſime interpretatus
eſt oraculum,nam vates per adulationẽ dixit illum

22 Ex Indis quendam ſagittandi arte cũ primis cele
Gloria brem, adeo vt etiã per annulũ ſagittam mittere di-
uita cha ceret, quum in bello cepiſſet, iuſſit artis ſuæ ſpecimẽ
rior ædere recuſantem iratus rex necari iuſſit. Quũ du-
ceretur, homo dixit his à qbus ducebatur, ſe multis
diebus non exercuiſſe artem, eoq; temuiſſe ne aber-
raret. Id vbi renunciatum eſt Alexandro, quod non
cõtumatia, ſed ignominię metu recuſaſſet, admira-
tus ingenium glorię ſtudioſum, dimiſit illum dona-
tum eo quod mortẽ oppetere maluiſſet, q̃ fama ſua
videri indignus. Hic apparet non omnino vanum
eſſe quod prouerbio iactatum eſt. Simile ſimili eſſe
amicum. Alexander gloriæ ſupra modum appetens
ſimilem affectum in aliis amabat.

23 Taxiles vnus è numero regum Indię, occurrens
certamẽ Alexandro, ſic illum affatus eſt. Prouoco te, inquit,
vere re- non ad pugnam neq; ad bellum, ſed ad aliud certa
gium minis genus, Si inferior es, à nobis accipe beneficiũ
ſin ſuperior, nobis benefacito. Cui Alexãder, Atqui
inquit, ob hoc ipſum inter nos certandum eſt, vter
benefaciendo ſuperet alterum. Et humaniſſime cõ-
plexus illum, non ſolum non ſpoliauit ditione, ſed
auxit etiam.

24 Cum audiſſet de rupe quadam apud Indos, quæ
Viri for- ob ſublimitatem velut auibus inacceſſa ἄορνος dicit̃,
tis fidu- quod ipſe quidem locus expugnatu difficilis eſſet,
cia ſed qui eum teneret formidoloſus. Nunc inquit, lo-
cus captu facilis eſt, ſignificans nihil prodeſſe muni
menta, niſi vir fortis ea tueatur. Arx enim non tam
foſſis ac muris tuta eſt quàm viris.

25 Cũ alius qdam rupem teneret inexpugnabilẽ, vt
Fides in putabatur, ſemet Alexandro dedidit, at Alexander
deditũ non ſolũ eius ditionis principem eſſe iuſſit, verum-
etiam addidit, dicẽs, Hic homo mihi videt̃ ſapere.

qui ſe maluit bono viro, q̃ loco munito concredere.

Rupe capta quum amici dicerent illum egregiis 26
geſtis Herculem ſuperaſſe. At ego, inq̃t, meas res ge Herculē
ſtas in imperio, ne verbo quidem cum his quæ geſ cōtēpſit
ſit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi Alexan-
ſed huius animo nulla ſatisfaciebat adulatio. der

Quoſdã ex amicis mulctauit, quod in ludo aleæ 27
ſenſiſſet eos non ludere. Siquidem multi ſunt q in hoc ludo velut in re maxime ſeria verſantur. Non enim ludunt, qui fortunas ſuas omnes interdum & liberos, aleæ permittunt arbitrio.

Inter amicos quos habebat præcipuos ac potētiſ 28
ſimos, oĩum maxime videbatur honorare Craterũ Amicus
ſed omniũ maxime diligere Hepheſtionem. Craterus enim, inq̃t, amat regē, Hephæſtion amat Alexãdrum. Id Græce iucundius dicitur, φιλοβασίλευς & φιλαλέξανδρος. Sentiens Craterum in his quæ ad regiã dignitatem attinebant præſtare fidum amicum, Hephæſtionem priuato quodam affectu diligere Alexandrum. Pariter itaq; licet diſſimiliter amantibus diuerſa ratione perſoluit præmium Craterum ornauit dignitate, Hephæſtionem ad intimam admiſit familiaritatem.

Xenocrati philoſopho quinquaginta talenta dono miſit, ea quũ ille recuſaſſet accipere dicens, ſibi 29
nō eſſe opus, interrogauit an ne amicũ q̃dē vllũ ha Liberali-
beret cui eſſet opus. Nã mihi inquit, vix Darii opes tas
in amicos ſuffecerunt. Hic vtrius animum magis admirari conueniat, nondum ſtatui, regis ne tam ad liberalitatem propenſum, an philoſophi, q̃ tantũ munus à tanto rege vltro delatum renuſerit.

Porus rex ab Alexandro deuictus, quũ ab eo poſt 30
pugnam rogaret dicēte, Quomodo te tractabo? Re Regali-
galiter, ait: Rurſus ſubiicienti Alexandro, Num quid ter

etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, regaliter. Alexander & prudentiam, & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionem illi addidit ea quam prius obtinuerat. Supplici & ad pedes abiecto minus conceſſiſſet. Adeo diligebat animoſus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquãto ſecus narrat. Interrogatus Porus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret. Quid hic inquit, dies tibi ſuadet, quo expertus es q̃ eſſet caduca felicitas. Submonuit regem vt modeſte ſua fortuna vteretur memor ipſi poſſe accidere, quod accideret Poro.

31 Animus vere regius — Cũ accepiſſet eſſe quendam qui conuiciis ipſum impeteret. Regium eſt, inquit, quum facias bene, audire male. Nihil hoc dicto generoſius, quanq̃ idem & aliis aſcribitur.

32 Morti proximus ad amicos reſpiciens dixit. Magnum epitaphium video futurum, præſentiens res ab ipſo geſtas multorum eloquentia celebrandas. Nec eum ſua fefellit diuinatio.

33 Cum Darii filias haberet captiuas, demiſſis oculis eas ſalutabat, idq; raro, ſibi metuens ab illarum inſigni forma. Apud familiares autem dicere ſolet, Dolores oculorum ſunt Perſicæ puellæ.

34 Artes — E dicto vetuit, ne à quoquam pingeretur prçterq̃ ab Apelle aut à quoquam ære ſculperetur præterq̃ à Lyſippo, artificibus illius ætatis prçſtantiſſimis, Nam hoc quoq; iudicabat, ad principis dignitatem pertinere. Cũ Cherilo poeta pactus erat vt pro vno quoq; bono verſu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum.

35 Liberalitas — Idem interrogatus vbi ſuos reconderet theſauros, Apud amicos, inquit, ſignificans facultates nuſq̃ reponi tutius. Cam enim res poſtulat, redeunt ad te cum fœnore.

Cum nuncius quidã gaudio geſtiens, porrectaq́; 36
manu accurreret, rem proſpere geſtam narraturus, Præco re
Quid mihi bone vir magni nunciabis, niſi nuncies rum ge-
Homerum reuixiſſe? ſignificans omnium præclare ſtarum
geſtorum gloriam abolendam, niſi contingeret talis
præco qualis fuit Homerus.

Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem 37
haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerũ Impioſe
omnium dimidium. Cui ſic reſpondit. Hoc animo
veni in Aſiam, non vt acciperem quod dediſſetis,
ſed vt vos haberetis quod reliquiſſem.

Alexander habebat Eudæmonicum philoſophũ, 38
ſed quouis paraſito adulantiorem. Hic quum aliquã- Adula-
do tonaret vehementer, adeo vt omnes expaueſce- tio
rent, dixit Alexandro. Quin tu tale quippiam facis
Alexander fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti
philoſophi vocem, ridens ait, Nolo enim formidabi-
lis eſſe, quemadmodum tu me doces, qui Satraparũ
ac regum capita me iubes ſuper cœnam apponere:
Sic Athenæus. Plutarchus in vita ſecus aliquanto.
Quid mihi ſuccenſes, quod piſces apponam in con
uiuio, ac non potius Satraparum capita?

Alexander quum hyeme duceret exercitum aſſi- 39
dens igni, recognoſcere prætereũt eis copias cœpit, Ciuiliter
quumq́; videret ſenem quendam horrentem frigore
& ad ignem ſtantem, conſidere loco ſuo iuſſit, dicẽs
Si in Perſide natus eſſes, in regia ſella ſedere tibi ca-
pitale foret, in Macedonia nato conceditur.

Alexander etiam num adoleſcens vidẽs patrem 40
Philippum equum præferocem, nec vllum ſeſſorem Indoles
tergo patientẽ, velut inutilem abiectum ire, Qualem excelſa
inquit, equum iſti perdunt, dum illo per imperitiem
ac molliciem vti neſciunt. Cumq́; mira arte ſine ver-
beribus tractaſſet equũ, tandẽ cõſcenſum ad curſum

admiſiſſet, tũ calcibus vſus eſt, ac molliter flexis habenis quum equum reduxiſſet, deſcendentis caput exoſculatus pater, Aliud, inquit, o fili tibi par regnũ quęre, quando iam te non capit Macedonia. Præſagiit vir prudens tam excelsę indoli nõ ſuffecturã paternã ditionẽ. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio inſtituentiũ, q ferè neſciunt impare, niſi ex eqs generoſis reddiderint aſinos.

41 Idem Ariſtotelem, cui puer formandus fuerat traditus, ſumma veneratione proſequebatur, dicens, ſe illi non minus quàm patri debere, quod à patre viuendi, à præceptore bene viuẽdi initium accepiſſet.

Pietas in præceptorem

42 Quum pirata captus ad ipſum deductus eſſet, rogatus quã re fretus auderet infeſtare maria, compendio reſpondit, Ego, inquit, quoniam id vnico nauigiolo facio, pirata nominor, tu quum idem facias magna claſſe, rex appellaris. Alexãder admiratus intrepidum animum, donauit illi vitam.

Animoſe

43 Idem Delphos profectus, quum ſacerdos negaret ſe conſulturam deum, quod dies eſſent nefaſti, quibus ne oraculis quidẽ loqui fas eſſet, vi pertracta ſecum ſacerdote templum aſcendit. quumq́; illa importunitate victa diceret, Inuictus es o fili, Satis, inqt Alexãder, oraculi ẽ, mulieris voce reſpõſi ioco ducẽs

Oraculum

44 Poſteaquam in expeditionem profectus, regias opes penè omnes in milites ac duces diſtribuiſſet, roganti Perdiccę, Quid tibi nunc rex ſupereſt? Spes, inquit, Hic Perdicca, Hęc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis eſt, & prædium quod ipſi deſignarat Alexander recuſauit. Tanta erat fiducia bene ſucceſſuram expeditionem.

Fiducia euentus

45 Idem initio quum in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſatori alteram aurem occludebat, rogatus quur id faceret, Alteram, inquit, integram ſeruo reo.

Iudex incorrupt[9]

Quũ Philoxenus claſſis præfectus Alexandro ſcri 46
pſiſſet, Tarentinum quendam Theodorũ eſſe apud Integri/
ſe, pueros habentem inſigni forma venales, ſi vellet tas
emere, indigne tulit, apud æquales ſubinde clami/
tans, Quid in me Philoxenus tam obſcœnum ani/
maduertit, vt mihi tantum probri conciliaret?

In Calliſthenem nequaquam ſeſe accõmodantem 47
aulæ regiæ moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe feren Seruire
tem nihil ibi placere, dixit hunc verſiculum. tempori
Μισῶ σοφιςὴν, ὅςις οὐκ αὑτῷ σοφὸς. Ideſt.
Sapientem ego odi, qui ſibi ſapit nihil.

Niſam expugnaturus quũ videret milites deterre/ 48
ri fluminis quod ciuitatẽ ꝑterlabitur profunditate, Exẽplũ
exiliit, o me oĩum deterrimũ exclamãs, q natare nõ ducis
didiceri, moxq́; clypeo ꝓ ſubere inix⁹ prim⁹ tranauit.

Illum profectus Achillis ſtatuam coronans, O te 49
felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mor/ Præci/
tuo talis contigerit præco. De Patroclo loquens & pua bõa
Homero, quorum ille fidiſſimus Achilli fuit amicus,
hic defunctum Iliade tota celebrauit.

Duabus potiſſimum rebus, quum deus à multis 50
prædicaretur, ſe quod mortalis eſſet deprehendere Quæ nos
dicebat, ſomno & coitu, quod hæc præcipue pro/ admo/
derent humani corporis imbecillitatem, ad cætera nẽt mor
inuictus erat. Somnus enim mortis imago eſt, & coi/ talitatis
tus ſpecies eſt morbi comitialis.

Darii regiã ingreſſus, quũ vidiſſet ſublime cubicu 51
lum, & in eo ſtratum, mẽſas cæteraq́; omnia mirifico Deliciæ
ornatu inſtructa, Hoccine, inquit, erat imperare? Sen/ indignæ
tiens non eſſe regium huiuſmodi delitiis indulgẽre. principe

Idem lectum ingreſſus excuſſis accurate palliis 52
dicere ſolet, Nunquid hic delicatum aut ſuperfluum
mater addidit? Adeo abhorrebat à muliebri/
bus delitijs.

53 Literarū amor Quum delato ad ipſum ſcriniolo, quo nihil inter opes Darii precioſius pulchriusue repertum eſt, quæreretur in quem vſum deſtinandum eſſet, aliis aliud ſuadentibus, dixit, Huic optime ſeruandus dabitur Homerus. Sentiens nullum eſſe theſaurum illo precioſiorem. Ita viſum eſt iuueni, qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat.

54 Ingenue Idem hortante Parmenione, vt noctu hoſtem adoriretur, alioqui ſummum fore diſcrimen, ſi palàm cū tanta multitudine Martem experiretur. Si quidē ex fragore procul velut è pelago reſonāte, coniectabāt immenſum eſſe numerum. Nō furor, inquit, victoriā, recuſans tenebrarum præſidio vincere.

55 Matris lachrymæ Quum legiſſet prolixam epiſtolam ab Antipatro ſcriptam, in qua multæ inerant aduerſus Olympiadē calumnię, Ignorare videtur, inquit, Antipater, quod vna matris lachryma multas delebit epiſtolas.

56 Cādide Quum ſenſiſſet ſororem ſuam cum iuuene quodā eleganti forma conſuetudinem agere, nihil offenſus eſt, ſed dixit, Concedendum eſſe, vt illa quoq; aliqua ex parte regno frueretur. Multum diſſentiens ab animo Cæſaris Auguſti, qui nihil acerbius tulit, quàm filiæ neptiumq; laſciuiam.

57 Ambitio inſatiabilis Quum audiſſet Anaxagoram differentē, innumerabiles eſſe mundos, illachrymaſſe dicitur. Rogantibus nunquid accidiſſet lachrymis dignum, An non videor, inquit, merito flere, qui quum mundi ſint innumerabiles, nos nōdum vnius domini facti ſumus?

58 Philippus à Triballis in prælio vulneratus eſt femore lancea traiecto, opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander, Ne verearis, inquit, in publicum prodire, ſed gradum mouens virtutis tuæ potius memineris. Hoc & aliis aſcribitur.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidiſſet 59
contentio de carminibus Homeri,aliis alia præferentibus,hoc vnice probauit Alexander.
Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. Ideſt.
Dux bonus atq; idem validus pugnator in armis.
Addebat Homerũ hoc verſu virtutẽ Agamemnonis prædicaſſe,Alexandri vaticinatum eſſe.

Comparatio carminum Homericorum Iliad. γ.

Quum tranſmiſſo Helleſponto Troiam inuiſeret, 60
veterum heroum res geſtas animo reuoluens,quidã ſi vellet,pollicitus eſt ſe Paridis lyram daturum.Hic Alexander,Minime,inquit,illa mihi eſt opus,quum Achillis lyram habeam. Hac vir ſtrennuus ,fortium virorum laudes canere conſueuit , quum Paris ſua lyra molles ac laſciuos modulos incineret.

Muſica digna duce

Quodã tẽpore Darii mulieres inuiſit vnà cũ He- 61
phæſtione. Hunc quũ eſſet eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior , Syngambris Darii mater pro rege adorauit.Eadem quũ ex nutibus adſtantiũ intellexiſſet errorem ſuum,perturbata denuo ſalutauit Alexandrum . Tum Alexander , Nihil eſt o mater quod turberis.Nam & hic Alexander eſt . Sentiens amicum eſſe alterum Alexandrum.

Humaniter

Cum in Hammonis templum veniſſet , ſacerdos 62
grandæuus illum ſalutauit,Salue fili,& hanc appellationem à deo habeas.Tum Alexander,Accipio eã o pater,& poſthac patiar tuus dici,ſi mihi totius orbis dominium conceſſeris.Sacerdos recepit ſe intro & quaſi conſulto deo reſpõdit,Iouem certo promittere quod peteret.Hic Alexander,Scire cupio num quis ſuperſit multus eorum qui patrem meum interfecerunt. Ad hęc ſacerdos,Philippi,inquit,interfectores omnes dedere pœnas,ſed patri tuo nemo mortalium poteſt tendere inſidias , ſignificans illum eſſe Iouis non Philippi filium.

Adulatio

vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corrupeꝛris? An tu id agis, vt Macedones te non regem ſuū, ſed præbitorem putent?

35 Athenienſes legationem ad Philippum miſerant.
Lenitas Ea benigne audita, vt humaniter dimitteret, iuſſit illos dicere, qua in re gratum facere poſſet Athenienſibus, hic Demochares excipiens, ſi teipſum, inquit, ſuſpendas. Is Demochares vnus fuit è legatorū numero ob linguæ procaciam dictus parrheſiaſtes. Ob tam inhumanum reſponſum indignantibus regiis amicis, Philippus compeſcuit eos, iuſſitq́; vt Therſiten illum incolumem dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuerſus, Renunciate, inquit, Atheniēſibus multo ſuperbiores eſſe, qui iſta dicunt, quàm qui impune dicta audiunt. Tales demum animi regno digni ſunt.

ALEXANDER MAGNVS

1 In Philippi dictis nihil erat, quod præter vrbani
Indoles agilis tatem non etiam ad bonos mores conduceret, nec video quē Philippo iungamus congruentius quàm filium Alexādrum. Is puer etiamnum, quum Philippus pater multa præclare feliciterq́; gereret, nequaquam eo gaudebat, ſed ad pueros æquales ac collactaneos dicebat, pater mihi nihil relicturus eſt. Illis contra dicentibus, Immo hæc omnia tibi parat. Quid profuerit, inquit Alexander, ſi multa poſſidēs agam nihil? Iam tum cognoſcas ſcintillam indolis ambitioſę & irrequietæ.

2 Idē quū leuitate corporis ac pedū celeritate pol-
Regē re leret, patri hortātí vt in Olympiis ſtadiū decurreret
gia de- Facerē, inquit, ſi reges habiturus eſſem cōcertatores.
cent. Et hic agnoſcas excelſum, nec cuiquam facile ceſſurum in certamine laudis & imperii. Nondū erat rex, & tamen non dignabatur niſi cum regibus cōmitti.

Quum

Quũ puella multa nocte ad Alexandrum eſſet 3
deducta, cum eo dormitura, rogauit rex vbi fuiſſet Adulte-
tam diu illa reſpondente, ſe expectaſſe donec ma- rium
ritus iſſet cubitum, miniſtros accitos acriter obiur-
gauit. Reducite, inquit, hanc parũ enim abfuit, quin
veſtra culpa fuerim factus adulter. Egregium caſti
tatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam
apud illos ſimplex ſtuprum pro nullo crimine ha-
betur. Apparet autem tum fuiſſe morem, q adhuc
durat in Italia, vt vxores ſecubarent à viris, niſi ſi
quando vocarentur.

Alexandro puero diis largius facienti ſuffitum, ac 4
ſubinde ad thus accurrenti. Leonides illius pæda- profuſio
gogus, qui tum aderat, Heus puer, inquit, tum large
facies ſuffitum, quum regionem deuiceris quę thus
gignit. Poſt quum eam regionẽ obtinuiſſet, memor
eius dicti, hac ſententia ſcripſit illi literas. Mitto tibi
thuris & caſiæ talenta aliquot, ne poſthac parcus
ſis erga deos, quum non ignores nos potitos regio-
ne odores gignente.

Apud Granicum Martem experturus, hortaba- 5
tur Macedones vt affatim pranderent, veluti poſtri Fiducia
die ex hoſtium cõmeatu cœnaturi. Præſens animus
ac de belli euentu, fidens ac ſecurus.

Perillus vnus ex amicorum Alexandri numero, 6
filiabus ſuis ab Alexandro dotẽ petiit. Iuſſit rex illũ Libera-
capere talenta quinquaginta, quũq; is reſpondiſſet, litas
decem ſatis eſſe. Tibi qdem, inquit, ſatis eſt tantum
accipere, mihi non ſatis eſt tantum dare. Præclare
dictum, niſi virtutis indolem ambitio vitiaſſet.

Anaxarcho philoſopho iuſſerat quæſtorem dare 7
quantumcũq; ille poſtulare, cũq; quæſtor audita po Libera-
ſtulatione turbatus Alexandro indicaſſet, philoſo- litas
phum petere centũ talenta. Recte, inquit facit, ſciẽs

ſe amicum habere, q̃ tantum dare & poſſit & velit. Hic dubites vtrum potius admirari oporteat regiã ne libertatem in donãdo, an philoſophi improbitatẽ in poſtulando, niſi malumus hãc vocare fiduciã.

8 Fortitudo intẽpeſtiua — Mileti quum vidiſſet multas ſtatuas eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, eaſq́; prægrandes. Et vbi, inquit, erant tam magna corpora, quũ barbari veſtram vrbem obſiderent? Salſe taxauit illorũ ſtultam ambitionem, qui gloriarentur his, qui corporũ magnitudine viribuſq́; præſtantes in ludicris certaminibus victorã reportaſſent, quũ i tãtis periculis nulli fuiſſent, q aduerſus barbaros ſe tales prçberẽt.

9 Frugalitas — Quum regina Carum Adas illud haberet ſtudio vt aſſiduo mitteret Alexandro opſonia bellariaq; p talium rerum architectos coquoſq́; magna arte parata, Alexander ait ſeipſum habere meliores opſoniorum artifices, ad prandium quidem, nocturnum iter, ad cœnam vero, tenue prandium.

10 Barbæ bello inutiles — Quodam tempore quum omnibus ad prælium apparatis interrogaretur, nunquid aliud præter hęc fieri vellet. Nihil inquit, niſi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictum quid ſibi vellet admirante Parmenione: An neſcis, inquit, in prælio nullam anſam meliorẽ eſſe q̃ barbæ. Significabat comicus eſſe pugnandũ, in quo genere certaminis barbæ officiunt, quod his milites facillime poſſunt apprehendi.

11 Monarchia — Darius obtulit has conditiones Alexandro vt ab ipſo acciperet talentorum decem milia, & inſuper Aſiam ſecum ex æquo partiretur. Id quũ recuſaret Alexander. Ego inquit Parmenio accepiſſem ſi Alexander eſſem. Et ego inquit Alexãder, ſi Parmenio eſſem. Dario vero hunc in modum reſpondit, neq; terram duos ſoles, neq; Aſiã duos reges ferre poſſe. Et hic animi celſitudinem probare poſſis, niſi dictũ

impotentiam quandam dominandi ſaperet.

Quum in Arbelis de rerũ ſumma periclitaturus 12
eſſet conflicturus cum mille hominũ milibus ad pu interpretatio cõmoda
gnandum inſtructis, adierunt illum milites aliquot
ipſi bene volentes, deferebantq́; cæteros, quod in
caſtris inter ſe miſcerent ſermones, conſpirarentq́;
ne qd prædę in regiũ tentoriũ deportarent, ſed ipſi
totum in ſuũ verterent lucrum. His auditis ſubriſit
ſit Alexander, Fauſta, inquit, nunciantis. Siquidem Prędæ
audio ſermones virorum ad vincendũ non ad fu/ ꝯtẽptus
giendũ animatorum. Nec illum fefellit diuinatio, plu
rimi namq; milites regẽ adiere dicentes: Bono ani/
mo eſto res, neq; metuas hoſtium multitudinem, ne
pedorem quidem noſtrum ferrre poterunt.

Idẽ inſtructa iã ad præliũ acie, quũ cerneret mili 13
tẽ quendã id tẽporis amentũ telo adaptantẽ, vt in/ Seruus apparatus
utilẽ ſubmouit ab exercitu, q tum demũ, appararet
arma quũ his vtendi tẽpus adeſſet. Hoc inter ſtrata
gemata magis cõmemorandũ erat q̃ inter apoph/
thegmata quemadmodum & hoc quod ſubiiciam.

Legebat Alexander epiſtolã à matre miſſam, quę 14
arcana quædã & calumnias aduerſus Antipatrũ cõ Silentiũ
tinebat, ſimulq́; vt ſolet, cũ rege legebat Hephæſtiõ
nec eum rex vetuit legere, ſed perlecta epiſtola anu/
lũ ſignatorium è digito detractũ ori illius appreſ/
ſit, hoc geſtu admonens vt arcana contineret. Exẽ/
plum inſignis de amico fiduciæ, tum etiam huma/
nitatis egregiæ, q calumnias latius ſpargi noluerit,
licet inuiſum haberet Antipatrum.

In Ammonis templo quum à vate dictus eſſet Io 15
uis filius, Nihil: inquit, mirum, nam Iupiter omnium filii deorum qui
quidem natura pater eſt, ſed ex his optimos quoſq;
perculiariter ſuos facit. Modeſtiſſime interpretatus
eſt oraculum, nam vates per adulationẽ dixit illum

filium Iouis.quaſi ſic è Ioue prognatus eſſet,quẽad
modum Hercules creditus eſt eſſe Iouis filius. Ale-
xander faſſus eſt Iouem natura autorem ac parentẽ
eſſe oĩum,ſed eos demum peculiariter pro ſuis filiis
agnoſcere, q virtute ac prçclare geſtis proxime ad
diuinã naturã accederent. Ea eſt oibus benefacere.

16 Modeſtia Quũ in bello crus eſſet illi ſagitta vulneratũ mul
tiq; accurrerent, q ipſum frequenter deũ appellare
conſueuerant,exporrecta hilariq; fronte ad Home-
ri carmen alludens dixit. His ſanguis eſt quem vi-
detis loquorq; qualis diuis ſolet emanare beatis. Ni
mirum irridens adulatorũ vanitatem, quũ ipſa res
declararet ipſum nihil aliud eſſe q̃ hominem.

17 hypocriſis Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus,
quod alienam ab oĩbus delitiis auſteramq; vitã age
ret. Foris inquit,Antipater albo vtitur pallio, intus
vero totus eſt purpureus. Notant fictam illius parſi-
moniam,quum eſſet alioqui ambitioſiſſimus.

18 Parſimonia Quũ hyeme frigidoq; coelo apud amicũ quendã
conuiuio acciperet foculum exiguũ & ignis puſillũ
aut ligna,inquit,inferte,aut thus. Subnotans conui-
uatorem lignis ſuis parcere, perinde quaſi thus eſ-
ſent,quum in rigore tanto nec thuri parcendum eſ
ſet,ſimul ſatis eſſe ignis ad faciendum ſuffitum diis
at parum ad depellendum frigus.

19 Continentia Quum apud Antipatridem cœnaret,iſq; ad cœ-
nam formoſam pſaltriam induxiſſet. Alexãder aſpe
ctu motus in illã exarſit,mox rogauit Antipatridem
nunquid ipſe mulieris amore teneretur, illo confi-
tente,O ſceleſte,inquit, non tu protinus abduces è
conuiuio mulierem? Quantum ille animus aberat à
conſtupranda aliena vxore, qui tantopere ſibi me-
tuit ab amica hoſpicis?

20 Rurſum quũ Caſſander Pythonem Euii tibicinis

amaſium per vim oſculari vellet, idq́; Euium ægre ferentem ſenſiſſet Alexander, iratus exilit in Caſſandrum clamans, Ita ne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non erat regi, ſi ſeipſum præſtaret continentem, niſi & præfectos haberet ſui ſimiles. Quando autem paſſus fuiſſet à ſuis per vim cõſtuprari filiã aut vxorẽ honeſti ciuis, q tibicini ſuos amores etiã ab oſculo voluit eſſe inuiolatos? Denią quod duces peccarent arbitratus eſt ad ſe pertinere. Continentia

Quum è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios, ac mutilos debilesq́;, proditus eſt quidam qui ſe inter ægrotos aſcripſerat quum non ęgrotaret. Is quum ad Alexandri conſpectum adductus eſſet, & examinatus fateretur, ſe morbum præte xuiſſe ob amorem Teleſippæ, quę ad mare fuerat profecta, percontatus eſt Alexander, cui negocium retrahendæ ad exercitum Teleſippæ delegaretur. Cęterum vt cognouit eam eſſe liberam. Perſuadeamus igitur, inquit, o Antigenes Teleſippæ, vt nobiſcum maneat. Nam vim admouere liberæ, non eſt noſtrum. Sic indulſit amori ſtrennui militis quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet niſi perſuaſam. 21 Ciuiliter

Cum Gręci qui apud hoſtes ſtipendium faciebãt veniſſent in poteſtatem Alexandri. Athenienſes, quidem iuſſit in compedibus ſeruari, quod quũ ex publico ſtipendium haberent, tamen apud hoſtes meruiſſent, ſimiliter & Theſſalos, quod regionem optimam nacti, non eam colerent, Thebanos vero dimiſit, dicens, His per nos nihil eſt reliquum neq; ciuitas, neque agri. Ita moderatus eſt pœnam, vt mortem commeritis non indiceret niſi vincula, & culpam eorum qui neceſſitatem excuſare poterant in ſe tranſtulit. 22 Moderatio pœnæ

21 Ex Indis quendam ſagittandi arte cũ primis cele-
Gloria brem, adeo vt etiã per annulũ ſagittam mittere di-
uita cha ceret, quum in bello cepiſſet, iuſſit artis ſuæ ſpecimẽ
rior ædere recuſantem iratus rex necari iuſſit. Quũ du-
ceretur, homo dixit his à qbus ducebatur, ſe multis
diebus non exercuiſſe artem, eoq́; temuiſſe ne aber-
raret. Id vbi renuntiatum eſt Alexandro, quod non
cõtumatia, ſed ignominię metu recuſaſſet, admira-
tus ingenium glorię ſtudioſum, dimiſit illum dona-
22 tum eo quod mortẽ oppetere maluiſſet, q̃ fama ſua
videri indignus. Hic apparet non omnino vanum
eſſe quod prouerbio iactatum eſt. Simile ſimili eſſe
amicum. Alexander gloriæ ſupra modum appetens
ſimilem affectum in aliis amabat.

23 Taxiles vnus è numero regum Indię, occurrens
certamẽ Alexandro, ſic illum affatus eſt. Prouoco te, inquit,
vere re- non ad pugnam neq; ad bellum, ſed ad aliud certa-
gium minis genus, Si inferior es, à nobis accipe beneficiũ
ſin ſuperior, nobis benefacito. Cui Alexãder, Atqui
inquit, ob hoc ipſum inter nos certandum eſt, vter
benefaciendo ſuperet alterum. Et humaniſſime cõ-
plexus illum, non ſolum non ſpoliauit ditione, ſed
auxit etiam.

24 Cum audiſſet de rupe quadam apud Indos, quæ
Viri for- ob ſublimitatem velut auibus inacceſſa ἄορνος dicit̃,
tis fidu- quod ipſe quidem locus expugnatu difficilis eſſet,
cia ſed qui eum teneret formidoloſus. Nunc inquit, lo-
cus captu facilis eſt, ſignificans nihil prodeſſe muni-
menta, niſi vir fortis ea tueatur. Arx enim non tam
foſſis ac muris tuta eſt quàm viris.

Cũ alius qdam rupem teneret inexpugnabilẽ, vt
25 putabatur, ſemet Alexandro dedidit, at Alexander
Fides in non ſolũ eius ditionis principem eſſe iuſſit, verum-
ditiũ etiam addidit, dicẽs, Hic homo mihi videt̃ ſapere.

qui ſe maluit bono viro, q̃ loco munito concredere.

Rupe capta quum amici dicerent illum egregiis gestis Herculem ſuperaſſe. At ego, inqt, meas res geſtas in imperio, ne verbo quidem cum his quæ geſſit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi ſed huius animo nulla ſatisfaciebat adulatio. 26 Herculē cōtēpſit Alexander

Quoſdā ex amicis mulctauit, quod in ludo aleæ ſenſiſſet eos non ludere. Siquidem multi ſunt q in hoc ludo velut in re maxime ſeria verſantur. Non enim ludunt, qui fortunas ſuas omnes interdum & liberos, aleæ permittunt arbitrio. 27

Inter amicos quos habebat præcipuos ac potētiſſimos, oīum maxime videbatur honorare Craterū ſed omniū maxime diligere Hephestionem. Craterus enim, inqt, amat regē, Hephæſtion amat Alexādrum. Id Græce iucundius dicitur, φιλοβασίλευς & φιλαλέξανδρος. Sentiens Craterum in his quæ ad regiā dignitatem attinebant præſtare fidum amicum, Hephæſtionem priuato quodam affectu diligere Alexandrum. Pariter itaq; licet diſſimiliter amantibus diuerſa ratione perſoluit præmium Craterum ornauit dignitate, Hephæſtionem ad intimam admiſit familiaritatem. 28 Amicus

Xenocrati philoſopho quinquaginta talenta dono miſit, ea quū ille recuſaſſet accipere dicens, ſibi nō eſſe opus, interrogauit an ne amicū qdē vllū haberet cui eſſet opus. Nā mihi inquit, vix Darii opes in amicos ſuffecerunt. Hic vtrius animum magis admirari conueniat, nondum ſtatui, regis ne tam ad liberalitatem propenſum, an philoſophi, q tantū munus à tanto rege vltro delatum remiſerit. 29 Liberalitas

Porus rex ab Alexander deuictus, quū ab eo poſt pugnam rogaretᵗ dicēte, Quomodo te tractabo? Regaliter, ait: Rurſus ſubiicienti Alexandro, Num quid 30 Regaliter

etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, regaliter. Alexander & prudentiam, & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionem illi addidit ea quam prius obtinuerat. Supplici & ad pedes abiecto minus conceſſiſſet. Adeo diligebat animoſus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquãto ſecus narrat. Interrogatus Porus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret. Quid hic inquit, dies tibi ſuadet, quo expertus es q̃ eſſet caduca felicitas. Submonuit regem vt modeſte ſua fortuna vteretur memor ipſi poſſe accidere, quod accideret Poro.

Animus vere regius

31 Cũ accepiſſet eſſe quendam qui conuiciis ipſum impeteret. Regium eſt, inquit, quum facias bene, audire male. Nihil hoc dicto generoſius, quanq̃ idem & aliis aſcribitur.

32 Morti proximus ad amicos reſpiciens dixit. Magnum epitaphium video futurum, præſentiens res ab ipſo geſtas multorum eloquentia celebrandas. Nec eum ſua fefellit diuinatio.

33 Cum Darii filias haberet captiuas, demiſſis oculis eas ſalutabat, idq; raro, ſibi metuens ab illarum inſigni forma. Apud familiares autem dicere ſolet, Dolores oculorum ſunt Perſicæ puellæ.

Artes

34 E dicto vetuit, ne à quoquam pingeretur pręterq̃ ab Apelle aut à quoquam ære ſculperetur præterq̃ à Lyſippo, artificibus illius ætatis pręſtantiſſimis, Nam hoc quoq; iudicabat, ad principis dignitatem pertinere. Cũ Cherilo poeta pactus erat vt pro vno quoq; bono verſu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum.

Liberalitas

35 Idem interrogatus vbi ſuos reconderet theſauros, Apud amicos, inquit, ſignificans facultates nuſq̃ reponi tutius. Cum enim res poſtulat, redeunt ad te cum fœnore.

Cum nuncius quidã gaudio geſtiens, porrectaq́; manu accurreret, rem proſpere geſtam narraturus, Quid mihi bone vir magni nunciabis, niſi nuncies Homerum reuixiſſe? ſignificans omnium præclare geſtorum gloriam abolendam, niſi contingeret talis præco qualis fuit Homerus. 36 Pręco rerum geſtarum

Ciuitas quędam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & pręterea rerũ omnium dimidium. Cui ſic reſpondit. Hoc animo veni in Aſiam, non vt acciperem quod dediſſetis, ſed vt vos haberetis quod reliquiſſem. 37 Impioſe

Alexander habebat Eudęmonicum philoſophũ, ſed quouis paraſito adulantiorem. Hic quum aliquãdo tonaret vehementer, adeo vt omnes expaueſcerent, dixit Alexandro. Quin tu tale quippiam facis Alexander fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti philoſophi vocem, ridens ait, Nolo enim formidabilis eſſe, quemadmodum tu me doces, qui Satraparũ ac regum capita me iubes ſuper cœnam apponere: Sic Athenęus. Plutarchus in vita ſecus aliquanto. Quid mihi ſuccenſes, quod piſces apponam in conuiuio, ac non potius Satraparum capita? 38 Adulatio

Alexander quum hyeme duceret exercitum aſſidens igni, recognoſcere prętereũt eis copias cœpit, quumq́; videret ſenem quendam horrentem frigore & ad ignem ſtantem, conſidere loco ſuo iuſſit, dicẽs Si in Perſide natus eſſes, in regia ſella ſedere tibi capitale foret, in Macedonia nato conceditur. 39 Ciuiliter

Alexander etiam num adoleſcens vidẽs patrem Philippum equum præferocem, nec vllum ſeſſorem tergo patientẽ, velut inutilem abiectum ire, Qualem inquit, equum iſti perdunt, dum illo per imperitiem ac molliciem vti neſciunt. Cumq́; mira arte ſine verberibus tractaſſet equũ, tandẽ cõſcenſum ad curſum 40 Indoles excelſa

admiſiſſet, tũ calcibus vſus eſt, ac molliter flexis habenis quum equum reduxiſſet; deſcendentis caput exoſculatus pater, Aliud, inquit, o fili tibi par regnũ quęre, quando iam te non capit Macedonia. Præſagiit vir prudens tam excelſę indoli nõ ſuffecturã paternã ditionẽ. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio inſtituentiũ, q ferè neſciunt impare, niſi ex eqs generoſis reddiderint aſinos.

41 Pietas in præceptorem Idem Ariſtotelem, cui puer formandus fuerat traditus, ſumma veneratione proſequebatur, dicens, ſe illi non minus quàm patri debere, quod à patre viuendi, à præceptore bene viuẽdi initium accepiſſet.

42 Animoſe Quum pirata captus ad ipſum deductus eſſet, rogatus quà re fretus auderet infeſtare maria, compendio reſpondit, Ego, inquit, quoniam id vnico nauigiolo facio, pirata nominor, tu quum idem facias magna claſſe, rex appellaris. Alexãder admiratus intrepidum animum, donauit illi vitam.

43 Oraculum Idem Delphos profectus, quum ſacerdos negaret ſe conſulturam deum, quod dies eſſent nefaſti, quibus ne oraculis quidẽ loqui phas eſſet, vi pertracta ſecum ſacerdote templum aſcendit. quumq; illa importunitate victa diceret, Inuictus es o fili, Satis, inqt Alexãder, oraculi ẽ, mulieris vocẽ reſpõſi loco ducẽs

44 Fiducia euentus Poſteaquam in expeditionem profectus, regias opes penẽ omnes in milites ac duces diſtribuiſſet, roganti Perdiccę, Quid tibi nunc rex ſupereſt? Spes, inquit, Hic Perdicca, Hęc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis eſt, & prædium quod ipſi deſignarat Alexander recuſauit. Tanta erat fiducia bene ſucceſſuram expeditionem.

45 Iudex in corrupt⁹ Idem initio quum in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſatori alteram aurem occludebat, rogatus quur id faceret, Alteram, inquit, integram ſeruo reo.

Quũ Philoxenus claſſis præfectus Alexandro ſcri 46
pſiſſet, Tarentinum quendam Theodorũ eſſe apud Integri-
ſe, pueros habentem inſigni forma venales, ſi vellet tas
emere, indigne tulit, apud æquales ſubinde clami-
tans, Quid in me Philoxenus tam obſcœnum ani-
maduertit, vt mihi tantum probri conciliaret?

In Calliſthenem nequaquam ſeſe accõmodantem 47
aulę regię moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe feren Seruire
tem nihil ibi placere, dixit hunc verſiculum. tempori
Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐκ αὐτῷ σοφὸς. Ideſt.
Sapientem ego odi, qui ſibi ſapit nihil.

Niſam expugnaturus quũ videret milites deterre- 48
ri fluminis quod ciuitatẽ p̃terlabitur profunditate, Exẽplũ
exiliit, o me oĩum deterrimũ exclamãs, q natare nõ ducis
didiceri, moxq; clypeo ꝑ ſubere inix⁹ prim⁹ tranauit.

Illum profectus Achillis ſtatuam coronans, O te 49
fœlicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mor- Præci-
tuo talis contigerit præco. De Patroclo loquens & pua bõa
Homero, quorum ille fidiſſimus Achilli fuit amicus,
hic defunctum Iliade tota celebrauit.

Duabus potiſſimum rebus, quum deus à multis 50
prædicaretur, ſe quod mortalis eſſet deprehendere Quę nos
dicebat, ſomno & coitu, quod hæc præcipue pro- admo-
derent humani corporis imbecillitatem, ad cætera nẽt mor
inuictus erat. Somnus enim mortis imago eſt, & coi- talitatis
tus ſpecies eſt morbi comitialis.

Darii regiã ingreſſus, quũ vidiſſet ſublime cubicu 51
lum, & in eo ſtratum, mẽſas cæteraq; omnia mirifico Deliciæ
ornatu inſtructa, Hoccine, inquit, erat imperare? Sen- indignę
tiens non eſſe regium huiuſmodi delitiis indulgere. principe

Idem lectum ingreſſus excuſſis accurate palliis 52
dicere ſolet, Nunquid hic delicatum aut ſuperfluum
mater addidit? Adeo abhorrebat à muliebri-
bus delitiis.

53 Quum delato ad ipſum ſcriniolo, quo nihil inter opes Darii precioſius pulchriusue repertum eſt,quæreretur in quem vſum deſtinandum eſſet, aliis aliud ſuadentibus,dixit,Huic optime ſeruandus dabitur Homerus.Sentiens nullum eſſe theſaurum illo precioſiorem.Ita viſum eſt iuueni,qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat.

Literarũ amor

54 Idem hortante Parmenione,vt noctu hoſtem adoriretur,alioqui ſummum fore diſcrimen, ſi palàm cũ tanta multitudine Martem experiretur. Si quidẽ ex fragore procul velut è pelago reſonãte,coniectabãt immenſum eſſe numerum.Nõ furor,inquit,victoriã recuſans tenebrarum præſidio vincere.

Ingenue

55 Quum legiſſet prolixam epiſtolam ab Antipatro ſcriptam,in qua multæ inerant aduerſus Olympiadẽ calumniꝫ,Ignorare videtur,inquit,Antipater, quod vna matris lachryma multas delebit epiſtolas.

Matris lachrymæ

56 Quum ſenſiſſet ſororem ſuam cum iuuene quodã eleganti forma conſuetudinem agere,nihil offenſus eſt,ſed dixit,Concedendum eſſe,vt illa quoq; aliqua ex parte regno frueretur.Multum diſſentiens ab animo Cæſaris Auguſti, qui nihil acerbius tulit, quàm filiæ neptiumq́; laſciuiam.

Cãdide

57 Quum audiſſet Anaxagoram differentẽ, innumerabiles eſſe mundos,illachrymaſſe dicitur.Roganti bus nunquid accidiſſet lachrymis dignum,An non videor,inquit,merito flere,qui quum mundi ſint innumerabiles,nos nõdum vnius domini facti ſumus?

Ambitio inſatiabilis

58 Philippus à Triballis in prælio vulneratus eſt femore lancea traiecto,opera chirurgi liberatus periculo mortis,dolebat claudicationis deformitatem contractam manere.Cui Alexander,Ne verearis,inquit, in publicum prodire, ſed gradum mouens virtutis tuæ potius memineris.Hoc & aliis aſſcribitur.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidiſſet contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferentibus, hoc vnice probauit Alexander. 59 Comparatio carminum Homericorum

Ἀμφότερον βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς, κρατερὸς τ' αἰχμητής. Ideſt. Dux bonus atq; idem validus pugnator in armis. Addebat Homerũ hoc verſu virtutẽ Agamemnonis prædicaſſe, Alexandri vaticinatum eſſe. Iliad. γ.

Quum tranſmiſſo Helleſponto Troiam inuiſeret, veterum heroum res geſtas animo reuoluens, quidã ſi vellet, pollicitus eſt ſe Paridis lyram daturum. Hic Alexander, Minime, inquit, illa mihi eſt opus, quum Achillis lyram habeam. Hac vir ſtrennuus fortium virorum laudes canere conſueuit, quum Paris ſua lyra molles ac laſciuos modulos incineret. 60 Muſica digna duce

Quodã tẽpore Darii mulieres inuiſit vnà cũ Hephæſtione. Hunc quũ eſſet eodem ornatu quo rex, corpore etiam maior, Syngambris Darii mater pro rege adorauit. Eadem quũ ex nutibus adſtantiũ intellexiſſet errorem ſuum, perturbata denuo ſalutauit Alexandrum. Tum Alexander, Nihil eſt o mater quod turberis. Nam & hic Alexander eſt. Sentiens amicum eſſe alterum Alexandrum. 61 Humaniter

Cum in Hammonis templum veniſſet, ſacerdos grandæuus illum ſalutauit, Salue fili, & hanc appellationem à deo habeas. Tum Alexander, Accipio eã o pater, & poſthac patiar tuus dici, ſi mihi totius orbis dominium conceſſeris. Sacerdos recepit ſe intro & quaſi conſulto deo reſpõdit, Iouem certo promittere quod peteret. Hic Alexander, Scire cupio num quis ſuperſit multus eorum qui pâtrem meum interfecerunt. Ad hęc ſacerdos, Philippi, inquit, interfectores omnes dedere pœnas, ſed patri tuo nemo mortalium poteſt tendere inſidias, ſignificans illum eſſe Iouis non Philippi filium. 62 Adulatio

Animoſe

63 Cum Darius numeroſiſſimum exercitum inſtruxiſſet, Alexander profundiſſimo ſomno correptus eſt, adeo vt nec interdiu potuerit expergiſci, tandē imminēte periculo amici ingreſſi regē excitarunt, qui quū dicerēt, ſe mirari in eo rerū ſtatu tantā regis ſecuritatem, Magna, inquit Alexāder, animi moleſtia me Darius liberauit, qui vires ſuas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de ſumma rerum decernere.

64 Alexandro Magno Corinthii per legatos ius ſuæ ciuitatis detulerunt. Hoc officii genus quum riſiſſet Alexander, quidam è legatis. Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus præterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quē illi commendabat partim raritas, partim cum Hercule laudatiſſimo viro ſocietas.

65 Dū in obſidione cuiuſdā vrbis infirmiſſima mœnium quærit, ſagitta ictus eſt, nec tamen ab inſtituto deſtitit, mox quū repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgū accerſere, Omnes, inquit, me prædicant Iouis eſſe filium, ſed vulnus hoc hominem eſſe me clamat.

66 Zenophantus certis modis Alexādrum ad arma ſolet concitare. Eam muſices vim admirantibus cunctis, quidam ait, Si tantus artifex eſt, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet, Sentiens non eſſe magnæ artis hominem eo perpellere, quo ſuapte natura pronus eſt.

ANTIGONVS REX MACEDONVM

Feſtiuiter

1 Antigonus in extorquendis pecuniis acer erat ac rigidus. Cuidam itaq; dicenti, at non talis fuit Alexander, Merito, inquit, nam ille metebat Aſiam, ego culmos lego. Sentiens opulentiſſimam Aſiam prius

ab illo ſpoliatam, ſibi à ſpoliatis corradendum quod poſſet.

Milites quoſdam videns thoracibus & galeis indutos ſphæra ludere, delectatus eſt hoc ſpectaculo, ac duces illos accerſi iubet, vt eos coram illis laudaret, verum vbi nunciatum eſſet duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui ſphæra luſerant armati, ſimul & ducum ignauiam puniens, & militum ſtrennuitatem honorans. 2 Seuere

Cum omnes admirarentur quod quũ initio regni durior fuiſſet, ſenex factus cleměter ac placide regnũ gubernaret, Prius, inquit, opus erat regno, nũc gloria & beneuolentia, Sentiens regnum armis & auſteritate frequenter parari, ſed non niſi honeſta opinione ciuiumq́; beneuolentia retineri. 3 Regni ſtabilitas

Idem filio Philippo multis præſentibus percontanti ac dicenti, quando caſtra mouebimus? Quid inquit? num metuis ne ſolus tubam non audias? Notans adoleſcentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda ſint conſilia principum, ſed quoties caſtra mouenda ſunt, tum omnibus tuba dat ſignum. 4 Silentiũ in bello

Cum adoleſcens inſtitiſſet, vt hoſpitium nanciſceretur apud viduam treis habentem forma decente filias, accito hoſpitiis deſignandis præfecto, Non expelles, inquit, filium meum ex loci anguſtia? Nõ prodidit adoleſcentis affectum, qui ſciebat illum captare quod amaret, ſed excuſauit ædium anguſtiã in quibus vidua cum tribus filiabus ageret. 5 Caſte

A graui morbo poſteaq̃ conualuerat, Nihilo peius eſt, inquit, ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos, ne animo efferamur, quum ſimus mortales. Quis docuerat ethnicum regem philoſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum 6 Morbus vtilis

malum,quod tam grauiter ęgrotaſſet, ille interpretatus eſt ex morbo plus acceſſiſſe boni quã mali. Corpus extenuarat,ſed animum reddidit modeſtiorem, corporis robori nonnihil detraxerat,ſed animo detraxit inſolentiam,morbum lõge periculoſiſſimum. Proinde non peſſime res habet, quum leuior morbus arcet pellitue maiorem.

Modeſte

7 Hermodotus Antigonũ in carmine ſcripſerat Iouis filium. Is hoc legens,iſtius,inquit,rei nequaq̃ mihi conſcius fuit Laſanophorus ille,perq̃ facete ridẽs poeticam adulationem, pariq; modeſtia ſui generis humilitatem agnoſcens. Laſanum autem matula fictilis eſt.Quod ſi Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & ſeruum matulam in cubiculo ferre ſolitũ, & Antigonum filium.

Regibꝰ honeſta tantum licent.

8 Quodam dicente,omnia regibus honeſta iuſtaq; eſſe. Sunt per Iouem,inquit,barbarorum dũtaxat regibus,at nobis ea duntaxat honeſta ſunt,quæ honeſta ſunt,& ea tantum iuſta,quæ iuſta ſunt. Grauiter retudit adulatricem vocem,volentis omnia licere regibus. Non enim rex eſt honeſti iuſtiq; regula,ſed honeſti iuſtiq; miniſter eſt. Atque vtinam ſimiles voces non audiant Chriſtianorum aures,aut ſi audiant,ſimili ſeueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt,qui occinunt. Quod principi placuit, legis vigorem habet,qui negant principem teneri legibus,qui tribuũt illi geminam poteſtatem, ordinatam & abſolutam, quarum altera poſſit quod leges,pacta,& fœdera poſtulant,altera quodcunq; libuit.

Seuere

9 Frater Antigoni Marſyas litem habebat,ſed à rege poſtulabat vt cauſa domi cognoſceretur. Cui Antigonus. Si nihil,inquit,pręter ius agimus,melius fiet in foro,cunctisq; audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillũ de iure cõcederet

cederet. Ipſum aũt hoc dilēmate conſtrinxit, ſi iniu
ſtam cauſam habere te ſcis, quur litigas? Sin iuſtam,
quur fugis hoĩum conſcientiam, & ad domeſticas la
tebras rem fori pertrahis, non cariturus ſiniſtra ciui
um ſuſpitione, etiam ſi bonam cauſam viceris?

Quũ aliqñ tempore hyberno compuliſſet caſtra 10
transferri in locũ vbi non erat rerũ neceſſariũ copia Lenitas
atq; hac de cauſa milites qdam in regē maledicta
congererent, ignari ipſum eſſe in proximo, virga tē-
torii vela diduxit, flebitis, inquit, ni longius ſemoti
de me male loquamini. Quid hac facetia clemētius
aut quid hac clementia facetius? Simulabat ſe non
indignari quod male de ipſo loquerenť, ſed qđ tam
vicini vt exaudiri poſſent ab eo cui maledicebant. 11

Ariſtodemo q vnus ex amicorũ regiorũ numero Libera-
fuit, è coquo vt putabať prognatus, ſuadenti vt im- litas re-
pēdiis ac largitionibus aliqd detraheret. Verba tua gum
inqt, Ariſtodeme ius olent. Subindicās coquorũ eſſe
parſimoniā, non regũ, proinde illũ tali conſilio non
meminiſſe cuiꝰ eſſet amicus, ſed quo eſſe pre natus. 12

Quũ Athenienſes ſeruũ Antigoni honoris gra Seuere
tia perinde vt ingenuũ in ciuium numerũ aſcripſiſ-
ſent. Nequaq̃, inquit, velim vnũ Athenienſem à me
loris cædi, ſignificans per illos factum, vt vnum ci-
uem Athenienſem poſſet loris cædere, quippe ſer-
uum, ſed Athenis eſſe plures vno cōmeritos, vt à re-
ge loris cæderentur, qui ſeruum alienum, quod in
ipſis fuit, manumitterent.

Adoleſcens quidam Anaximenis rhetoris diſci- 13
pulus, orationem à præceptore meditatam, & ad eā Oratio
recitandam ſubornatus, coram Antigono habebat, aliena
cumq; is inter andiendum quiddam ſcire cupiens
ſciſcitaretur, moxq; adoleſcens reticuiſſet. Quid
ais, inquit Antigonus, num iſta tibi ſunt in tabulis

deſcripta? Quod ille in adoleſcente iudicauit abſurdum, hoc hodie magnificũ habetur, vt ſenes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto ſex menſibus elaboratam ediſcãt, eamq́; pſittacorum more reddant. Nec raro fit, vt nemine etiã interpellante, ſibi excidant, cunctisq́; ridiculi.

14 Alterum quendam rethorem audiens ita loquentem. Hora niuium iaculatrix adueniens, regionem herbis deſectam reddidit. Non deſines inquit mecum, vt cum turba agere? Offenſus eſt rex oratione nimis elaborata, cuiuſmodi verborum apparatu ſolẽt ſe venditare rhetores apud imperitam multitudinẽ. At idem apud regem facere, erat illius abuti patientia. Quoniam autem affectatata ſermonis ſtructura, latine non perinde poteſt exprimi. Græca ponam, χιονοβόλος ἡ ὥρα γινομένη, λεπτοβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν. Pro χιονοβόλος ἡ ὥρα dicere poterat hyems, & λεπτοβοτανεῖν verbum eſt affectatum, vixq́; poete concedendum.

Verba affectata

15 Thraſyllo Cinico petenti drachmã. Non eſt, inquit, munus regiũ. Cynico ſubiiciente, Talentũ igitur da, At non eſt inquit, Cynicum tale minus accipere. Vtroq́; cornu repulit poſtulatoris improbitatẽ quem exiſtimabat nullo dignum beneficio.

Facete

16 Quũ mitteret filium ſuum Demetrium cũ numeroſa claſſe, magnaq́; militum vi ad Græcos liberandos, dicebat gloriã à Græcia velut, à ſpecula in orbem terrarũ accẽdi, iuuenẽ gloriæ ſtudio extimulãs vti ſtrẽnue rẽ gereret, quod eius laudis rumor non intra Græciæ fines eſſet cõtinẽdus, ſed ob Græci nominis celebritatẽ, p oẽs mũdi plagas dimanaturus.

Gloriæ ſtimulus

17 Antagorã poetam in tentorio congruũ coquentem, atq́; ipſum patellam verſantẽ deprehẽdit Antigonus à tergo ſtans, eiq́; dixit putans'ne o Antago-

Vrbanitas

ra, Homerum quū Agamēnonis res geſtas ſcriberet,
coxiſſe congruū? Cōtra hæc Antagoras. Et tu rex,
putasn'ne Agamēnonē cū illas res gereret, fuiſſe cu
rioſum, ſi quis in exercitu cōgrū coqueret, ęquo aio
rex tulit ioci talionem, quaſi inter pares res ageret.

In ſomnis Antigonus aliquando viderat Mithri 13
datem auream metentem meſſem eoq; ſtruebat illi Fides
inſidias, vt tolleret è medio. Idq; quū indicaſſet De amici
metrio filio, iureiurando adegit vt ſileret. Is vero iū
cto ſibi Mithridate deambulabat in littore maris, &
infima haſtæ parte inſcripſit harenę. Fuge Mithrida
tes. Is intellecta re profugit in Pontum, atq; illic per
petuo regnauit. Hoc quum non ſit apophthegma,
videtur ab aliquo adiectum.

Antigonus amicis ſuadentibus: vt ſi athenas ca 19
peret, validis illam præſidiis cōmineret, ne quando Clemen
deficeret, ſummaq; cura vt totius Græcie baſim cu ter
ſtodiret, reſpondit ſe ſemper in hac fuiſſe ſententia
vt crederet nullum eſſe regni præſidium firmius, ꝙ
ciuium beneuolentiam.

Idē vbi audiuit reges in ipſius exitiū cōſpiraſſet, 20
inſolentiſſime rūdit, ſe illos oēs velut aues ſemina Inſolen
legentes vno lapide vnoq; clamore diſturbaturum. ter

Quū Antigonꝰ i arduis ac p̃ruptis locis planiciei 21
iminētibus exercitū hērēt, Pyrrhus poſitis circa Na Nō ſem
pliā caſtris poſtridie p caduceatorē, vt in campum per pu
deſcēdēs Martē experiretur prouocauit. Antigonus gnādū
vero reſpondit, ſuam militiam non magis armorum
quàm temporum eſſe, Pyrrho, ſi illum ſuæ vitæ tæ
dium cepiſſet, ſatis multas ad interitum vias patere.

Antigonus interrogauit, quem ē ſuę ætatis duci 22
bus præſtantiſſimum iudicaret, reſpondit, Pyrrhum
ſi ſeneſceret. Non pronunciauit optimū, ſed optimū
fore, ſi rerum experientiam ætas adiungeret.

23 Idem videns militē quendā alioqui ſtrennuum, & ad pericula promptū, parū bene affecto corpore rogauit quid palleret, illo confeſſo morbū occultū iuſſit medicis vt ſi qua fieri poſſet, adhiberent remedia. Ad miles iam morbo libet cœpit detrectare pugnam, minusq; prompte ſemet obiicere periculis. Rex admiratus interrogauit illum quænā eſſet mutati animi cauſa? Tum miles. Tu ipſe inquit, in cauſa fuiſti, quum afflicte viuerem, non magnopere metuebam tali vitę, nunc quum tua opera mihi vita facta eſt charior magis caueo ne pereat.

Felicitas timidos facit

24 Antigonus ſenior ſophiſtæ cuidam librum de iuſtitia conſcriptum porrigenti. Deſipis inquit qui quū me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iuſtitia diſſeris. Senſit eos qui ditionis ampliandæ, gloriç'ue cauſa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non poſſe tueri iuſtitiæ leges.

Bellū in iuſtum

25 Antigonus ſenior quū frequenter Biantem moleſte flagitantem tuliſſet tandem victus tędio. Date inquit, Bianti talentum, vel ui. Sentiens beneficiū non impetratum, ſed improbitate extortum.

26 Antigonus quum nocte quadam quoſdam è militibus ſuis exaudiſſet oīa mala imprecanres regi, qui ipſos in illud iter & inextricabile lutum induxiſſe, acceſſit ad eos q maxime laborabant, eos quū ignorantes à quo adiuuarentur explicuiſſet. Nunc inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miſerias incidiſtis, ſed ei bene optate q vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis vere excelſus animus.

Idē quū in paruulo quodā caſtello Græci obſi-
27 derentur, ac fiducia loci cōtēnentes hoſtē multa in deformitatē Antigoni iocarentur, & nunc ſtaturam humilē, nūc colliſum naſum deriderent, Gaudeo,

inqt,& aliqd boni ſpero, qñ i caſtris meis Silenũ habeo. Cũ hos dicaces fame domuiſſet, qđ captis faceret mos eſt,videlicet vt q bello ſunt vtiles, incohortes deſcribanť,cæteri præconio ſubiiciant,negauit ſe vel id facturum fuiſſe, niſi expediret his dñm habere,qui tam malam haberent linguam. Hoc idẽ arbitror eſſe cum eo quod refert Plutarchus niſi qđ aliter commemoratur à Seneca.

Idem quũ accepiſſet inſtrumentum prægrandibus literis deſcriptũ. Hæ inquit vel cęco perſpicuæ ſunt iocans in vicinum oculorũ. Erat enim luſcus. Idem alius magno capitis ſui periculo dixiſſet, qđ vſu venit Theocrito Chio,de quo poſtea dicetur. 18 Iocari i ſeipſum

Iam vt cum Gręcis vtcunq; patria faciamus,Alexandro Iulium Cęſarem,Philippo Auguſtum,Antigono.M. Tullius obiiciemus.

OCTAVIVS CÆSAR AVGVSTVS

Quũ in cõuiuio Rhymitales Thracum rex q ab Antonio ad Auguſtũ deſciuerat,inſolentius iactaret ſua erga Cæſarẽ merita,ac fine fine exprobrans belli ſocietatem moleſtus eſſet. Cæſar diſſimulata illius petulantia, alteri cuidã regũ propinans dixit,Proditionẽ amo, proditiores nõ laudo. Significans his q proditione profuerũt nihil deberi gratiæ licet enim officiũ quod præſtant pro temzore gratum eſt, ipſa tamen habenter pro malis ac fœdifragis. 1 pditio grata

Quũ Alexandrini poſt vrbem vi captã extrema ſe paſſuros exiſtimarent, Auguſtus ſuggeſtum conſcendit,adiuncto ſibi Ario Alexandrino. dixit ſe ciuitati parcere,primum propter ipſius magnitudinẽ ac pulchritudinem,dein propter Alexandrum Ma Clęmentes

gnum eius vrbis conditorem, poſtremo in gratiam Arii amici. Raræ cuiuſdam clementiæ fuit: non diripere ciuitatem quę pertinaciſſime rebellarat, ſed nõ minus laudis merebatur illa ciuilitas, quod huius beneficii gratiam non ſibi vindicauit, ſed vnam præcipuamq; partem ipſi conceſſit vrbi, alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam ſciebat Alexandrinos eſſe gratioſiſſimam: tertiam tranſtulit in Arium, eius ciuitatis ciuẽ, amicum tanto titulo ſuis cõmendans.

3 Seuere. Quum ad Auguſtum delatum eſſet. Erotem Ægipti procuratorem emiſſe coturnicem, in pugna ſuperantem omnes ac prorſus inuictá eamq; aſſam deuoraſſe iuſſit acciri hominem, & diſcuſſa cauſa confeſſum malo nauis affigi iuſſit, vita iudicaſſet indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem num pepercisset aui, quæ pugnando diu multisq; potuiſſet eſſe voluptati, præterea quæ læto quodam homine Cæſari perpetuam in bellis proſperitatẽ portẽderet.

4 Lepide. In Sicilia pro Theodoro Ariam præfectum inſtituit, ſed quum Cęſari quidam libellum porrexit, in quo ſcriptum erat Caluus Theodorus Tarſenſis fur erat, quid tibi videtur? lecto eo nihil aliud ſuſcripſit quàm videtur.

5 Iræ remediũ. Athenodoro philoſopho cauſatione ſenectutis flagitanti vt ſibi liceret redire domum, Auguſtus cõceſſit. At quum ille Cæſari dixiſſet, vale, volens aliquod philoſopho dignum monumentum apud illum deponere, adiecit, Cęſar quum fueris iratus, ne quid dixeris feceris'ue, priuſquam Græcarum litterarum. XXIIII. nomina apud te recenſueris. Cæſar aũt philoſophi dexteram amplexus, adhuc inqt te pręſente mihi opus eſt, totumq; etiam annũ apud ſe detinuit, dicens illud Græcorũ prouerbiũ, Silẽtii ſunt tuta fidi pręmia, ſiue approbans philoſophi di

ctum, quod tutũ eſſet iram pręmere ne prorumpat in verba ſiue ſentiens philoſopho profuturum fuiſſe, ſi hoc dictum non addidiſſet iam abiturus. Quãquam tam ſalubris admonitio magnificum aliquod præmium merebatur.

Quũ audiſſet, qđ Alexander natus annos triginta duos, poſteaq̃ pleraſq; mundi regiones peragraſſet, dubitaſſet quid in reliquũ vitæ tempus eſſet facturus, demirabatur ſi Alexander non iudicaſſet maius opus, bene gubernare partũ imperiũ, q̃ amplam ditionẽ cõparaſſet. Recte notauit inexplebilẽ Alexandri ambitionẽ, q nullã aliã functionem rege dignam extimaſſet, q̃ proferre ditionis terminos, quũ multo tum pulchrius tum difficilius, ſit regnũ quod contigit, rectis legibus, ſanctisq; moribus exornare q̃ armis regno regnum addere. 6 Parta tneri maximũ

Auguſtus legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi eſſent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi coniuncti, poſt iræ impotentia irruit in adoleſcentẽ delatum, quod cũ Iulia Auguſti filia cõmercium habuiſſet, eumq; manibus verberauit. At quũ adoleſcens exclamaſſet, Legem tuliſti o Cæſar, adeo facti pœnituit Cęſarem: vt eo die recuſaret cœnam capere. Crimen per ſe graue erat, tũ admiſſum in Cæſaris filiam. Quis principes ibi dolori ſuo temperaret? Aut quis ibi legnm iudiciorumq; moras expectaret? At tantus principes ſibi adeo diſplicuit vt à ſeipſo pœnas ſumeret, quod legi quam aliis prodiderat, non per omnia paruiſſet. 7 Priceps legũ obſeruator

Quũ Caium ex filia nepotem, in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeii benolentia audacia Alexandri ipſius aũt fortuna comitaret. Quod in ſingulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud aũt ſingularis cuiuſdam erat modeſtiæ, 8 Votum

quod vir ingenio, doctrina, conſilioq́; præſtans, ſua præclare geſta fortunę aſcribebat.

9 Dicebat ſe Romanis eũ imperii ſucceſſorẽ relicturũ q nũq̃ eadẽ de re bis ꝯſultaſſet, de Tiberio ſentiẽs.

Prçſens conſiliũ

10 Quũ iuuenes nobiles ac dignitate claros inter ſe tumultuantes vellet compeſcere, nec auſcultarent illi, ſed tumultuari pergerent. Audite inquit, iuuenes ſenẽ, quem iuuenẽ ſenes audierunt. Auguſtus enim adoleſcẽs ad rempub. admotus eſt, ſummaq́; fuit autoritate, hac Vla voce illos cohercuit, nec aliud ſupplicium ob concitatum tumultum exegit.

Autoritas

11 Quũ populus Athenienſiũ videretur deliquiſſe quiddã, ſcripſit ex vrbe Ægina, Non arbitror vos latere quod vobis iraſcor. Neq; enim Æginę ſum hybernaturus. Nec aliud illis neq; dixit, neq; fecit, ſatis habens illis comminatum eſſe, ſi deſiſterent.

Clementer

12 Quum quiſpiam ex Euclidis accuſatoribus, affatim & ad ſatietatem vſq; dicendi libertate vtẽs eo tandem prouectus eſſet, vt talem quiddam diceret Hæc ſi tibi non videntur magna, iube vt mihi reddat ſeptimum Thucydidis librum. His offenſus Cęſar iuſſit illum duci, cæterũ vt audiuit illum ex Braſidæ poſteris reliquũ eſſe, ad ſe venire iuſſit, ac moderate correptum dimiſit.

Clementer

13 Piſoni domũ à fundamẽtis vſq; ad extremã cõtignationẽ accurate ædificãti, vt bono inqt, ſim aio facis o Piſo q ſic ædificas: quaſi Romę futura ſit perennis. Non offeſus eſt imodo ſtructuræ apparatu, ſed quod alius fuiſſet ſuſpicatus ad tyrannidẽ ſpectare, ille vertit in lætum Romani imperii auſpiciũ.

Cõmoda interpretatio

14 Scripſerat Auguſtus tragœdiam cui titulus erat Aiax, eam poſt, quoniã diſplicebat, ſpongia deleuit. Itaq; quũ Lucius tragœdiarum ſcriptor iterrogaret quid ageret ipſius Aiax, Cæſar admodum feſtiuiter,

Lepide

In ſpongiam, inquit, incubuit, alludens ad argumentum fabulæ, in quo Aiax quũ reſciuiſſet quæ dixiſſet feciſſetq́; per inſaniam, gladio incumbens ſibi necem conſciuit.

Cuidam ipſi libellum trepide porrigenti, qui manum nunc proferret, nunc retraheret. Quid, inquit? An putas te aſſem dare elephanto? Solent enim pueri minimos nummos elephanto porrigere, quos ille non ſine ſpectatorum admiratione proboſcide ſit corripit, vt pueri manum non lædat. Sic videmus pueros & in vrſorum rictum manũ inſerere, nõ ſine metu. Moleſtum erat optimo principi quod timeret. 15

Priceps aditu facilis

Quum ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceretq́; populari rumore ſparſum, pecuniá haud paruam ipſi à Cæſare datam. Sed tu, inquit, noli credere. Lepido ioco ſignificans ſe non daturum. Alter expectabat futurũ vt Cæſar ipſius pudori ſuccurreret, ne ſi compertum eſſet rumorem eſſe vanum, ipſe ludibrio haberetur, Cæſar aliud indicauit remediũ, ſineret homines loqui quæ vellent, modo ne ipſi quod erat falſum perſuaderent. 16

Lapide

Alter præfectura equitũ ſubmotus, inſuper & ſalariũ ab Auguſto poſtulare eſt auſus, hoc colore, vt diceret ſe non lucri cauſa ſalariũ petere, ſed vt tuo, inqt iudicio videar impetraſſe munus, & ita credar, nõ ab officio ſubmotus, ſed officiũ depoſuiſſe. Tu, inquit Auguſtus, apud omnes prędica te accepiſſe, ego nõ negabo. Si nihil mouebat petitorẽ, niſi metus ignominiæ, via commonſtrata eſt, qua nihilominus honori ſuo cõſulere poſſet, quàm ſi pecuniam accepiſſet. 17

Lepide negare

Herennium adoleſcentem vitiis corruptũ Cæſar caſtris excedere iuſſerat, quũq́; ille dimiſſus ſupplex ac plorabundus apud Auguſtum hac deprecatione vteretur, quo or- redibo in patriam, quid dicã patri 18

Iocoſe

memoria nobis ſacroſancta dicitur, quos vita defunctos veneramur, & memorias ad Græcorum imitationem vocamus defunctorum monumenta.

Quum Herodianæ crudelitatis rumor ad Augustum perueniſſet, quod in Syria pueros omnes qui bimatum non exceſſiſſent iuſſiſſet interfici, & in his etiam ipſius periſſe filium, Præſtat, inquit, Herodis eſſe porcum quàm filium. Herodes Iudæus erat, & Iudæi mira religione abſtinent ab eſu ſuillæ. 23 Crudelitas

Mecœnas vir alias laudatus in ſtilo laſciuiebat, verbis affectatis & cõpoſitioni inſolẽti frequẽter indulgens, Auguſtus contra verbum inſolens quaſi ſcopulum fugiendum eſſe dicebat. Ad alios itaque ſcribens ſtilo ſimplici cõſueuit vti. Mecœnati vero quẽ familiariter amabat, ſcribens. Mecœnatem imitari ſolet, adeo vt in quadam epiſtola, multa liberius ac diſſolutius iocatus, hanc adiecerit clauſulam, Vale mel gentium, metuelle, ebur ex Etruria, laſer Aretinũ adamas Supernas, Tyberinum margaritum, Cilneorum ſmaragde, iaſpis figulorum, Berille Porſennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα mœcharum. Sic irriſit parum viriles amici in ſcribẽdo delitias. Eiuſdem μυροβρέχους cinnos iocis exagitare conſueuit, voces ac ſententias ineptas fœtores appellare conſueuit. Sermonem amabat purum & elegantem, qui ſententiam q̃ apertiſſime declararet. Nec Tiberio pepercit, interdum reconditas & exoletas voces aucupanti. M. Antoniũ increpabat velut ea ſcribentem quę homines mirentur potius q̃ intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingenium collaudans, hoc adiicit, Sed opus eſt dare te operam ne moleſte loquaris. 24

Potitus Alexandria multis vitam donarat in gratiã Arii philoſophi, Soſtratum tamen promptiſſimæ 25 Extorta venia

quidem linguę virũ,ſed qui Cęſari diſpliceret,quod temere Academicus haberi vellet,reiecit. At is ſqualidus promiſſaq; cana barba cœpit Arium quocunq; iret inſequi,verſiculum illum in ore habens,

σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν,ἂν ὦσιν σοφοί.

Id eſt,ſapientes ſapientes ſeruant, ſi fuerint ſapiētes. Hac arte coegit Cæſarem ignoſcere.

26 Quum iam quadrageſimum exceſſiſſet annum,

Clementer ageretq; in Gallia,delatum eſt ad illum. L. Cinnam adoleſcentem nobilem ac Pompeii nepotē inſidias illi ſtruere,dictũ eſt vbi,quando,& quomodo aggredi vellent. Decreuerant enim ſacrificantē interficere Dictabatur proſcriptionis ſententia,ſed Auguſto interim varias ędente voces,ingreſſa Liuia vxor, Fac, inquit,quod medici ſolent, qui vbi vſitata remedia non procedunt,tentāt contraria,ſeueritate nihil adhuc profeciſti,ignoſce. Cinna deprehenſus vitę tuæ nocere non poteſt,famę tuæ prodeſſe poteſt. Protinus iuſſit acceſſi Cinnam ſolũ ad colloquiũ, venięti alteram cathedrā poni iuſſit. Hoc,inquit,Cinna primum abs te peto,ne me loquentem interpelles,dabitur tibi loquēdi tempus. Hic cōmemoratis pluribus in Cinnam beneficiis,quod ſeruaſſet repertum in caſtris hoſtium,quod patrimonium omne conceſſiſſet, quod inſuper ornaſſet ſacerdotio, rogauit quare putarit ipſum occidendum perturbato Cinna ſic finiit obiurgationem, Vitā tibi Cinna iterum do,prius hoſti,nunc inſidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia,contendamus vtrum ego meliore fide vitam tibi dederim,an tu mihi debeas. Et conſulatum obtulit. Vis exitum? Cinnam habuit perpetuo amiciſſimum, ſolus illi fuit hęres. Nullis amplius inſidiis ab vllo petitus eſt.

27 Auguſtus nulli ferè ad conuiuium vocāti negare

ſolitus eſt. Exceptus igitur à quodã cœna perparca, ciuilitez ac penè quotidiana, quum à conuiuatore dimitteret hoc illi tantum inſuſurrauit, Nõ putabam me tibi tã familiarem. Alius tam ieiunum apparatum contumeliam fuiſſet interpretatus, ille etiam pudori conſuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, idq́; in aurem ne cęteri putarent exprobratam parſimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha, qualẽ nunc vix triginta reges æquent?

Purpurã Tyriam empturus, de obſcuritate querebatur, quumq́; venditor diceret, Erige altius & ſuſpice, Ergo ne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in ſolario ambulaturus ſum? 28 Salſe

Habebat Auguſtus nomenclatorem obliuioſum, quum hoc genus hominũ oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus rogat Cæſarẽ, nunquid eo mandaret. Accipe, inquit, cõmendatitias, nã illic neminem noſti. Atqui hoc eſt proprium nomenclatorum munus, omniũ nomina, cognomina, titulosq; dignitatum tenere, quo heris quum opus eſt ſuggerant. Vnde illis etiam nomen eſt inditum, è Græco Latinoq́; conflatum. 29 Obliuioſus nomenclator

Auguſtus etiam num adoleſcens lepide tetigit Varinium, ſiquidem is, podagræ obnoxius, videri ſtudebat diſcuſſiſſe vitium, ac iam mille paſſus ambulare ſe gloriabatur, Nõ miror, inquit Cęſar, dies aliquãto ſunt longiores, ſignificans illum nihilo magis liberum eſſe à podagra, ſed dies eſſe longiores factos. 30 Lepide

Equite Romano quodam defuncto compertũ eſt illum tantum habuiſſe æris alieni, vt ſumma ducenties mille nummum excederet, idq; dum viueret celauerat. Quum igitur res illius auctioni ſubiicerentur vt ex pecunia creditoribus ſatisfieret, Auguſtus iuſſit ſibi emi culcitram illius cubicularem, ac mirantibus 31 culcitra ob grati

hoc præceptum, Habenda eſt, inquit, ad ſomnū mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obſtrictus ſomnum capere potuit. Nam Auguſtus ob ingentes curas ſæpe maximam noctis partem ducebat inſomnem.

32 Grauiter. Quodā die forte venit in ædes, in quibus habitarat Cato Vticēſis hic quū Strabo quo Cæſari adularetur, Catonis peruicaciam accuſaret, quod ſibi manus adferre quā Iuliū victorē agnoſcere maluiſſet. Quiſquis, inqt Auguſtus, præſentē reipub. ſtatū mutari nō vult, is & ciuis & vir bonus eſt. Vnico dicto & Catonis memoriā tutatus eſt, & ſibi cōſuluit, deterrēs ne quis in poſterū affectaret res nouas. Nā pſēns ſtatus nō is dicit, qui tū erat quū hæc loqueretur Auguſtus ſed qui fuerat tempore conſpirationis in Iulium.

33 Iocus in principem retortus. Quemadmodum Auguſtus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in ſe iactos aut retortos interdum liberius, patientiſſime tulit. Adoleſcens quidā prouincialis Romā venerat, oris ſimilitudine tā mirifice referēs Auguſtū, vt in ſe populi totius oculos cōuerteret. Cæſar hoc audito iuſſit ad ſe perduci, eūq; contemplatus, hunc in modum percontatus eſt. Dic mihi adoleſcens, fuit ne aliquādo mater tua Romæ? Negauit ille, ac ſentiens iocum retorſit, adūciens, ſed pater meus ſæpe. Auguſtus ludens ſuſpitionem intēdebat in matrē adoleſcentis, velut ab ipſo ſtupratā, at adoleſcens protinus eam ſuſpitionem retorſit in matrem Cæſaris, aut in ſororem. Nam oris ſimilitudo non magis arguebat illum eſſe Cæſaris filium quàm fratrem aut nepotem.

34 Libere. Tēporibus triumuiralibus quū Octauius, Lepidus & Antonius rerum potirētur, Auguſtus in Pollionē ſcripſerat Feſcēninos, ludibrii cauſa. Tum Pollio. At ego, inquit, taceo. Non eſt enim facile in eū ſcribere,

qui poteſt proſcribere, notans Auguſti tyrannicam potentiam, nec ea libertate offenſus eſt Auguſtus.

35 Libere

Curtius eques Romanus delitiis diffluens, quum apud Cæſarē cœnaret, macrū turdū ſuſtulit è patina eumq́ tenens interrogauit Cæſarē, liceret ne mittere, quumq́; is reſpōdiſſet, quid ni liceat? ille protinus auem miſit per feneſtram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat ſolēne, & mittitur quod abiicitur. Nec hoc ioco Cæſar offenſus eſt.

36 Ingratitudo

Idem æs alienum cuiuſdam ſenatoris, quem charum habebat, non rogatus diſſoluerat, ac pro eo numerarat quadragies mille nummum. Senator autem ea re cognita, pro gratiarum actione nihil aliud ſcripſit Cęſari, quàm. Mihi nihil. Ioco velut expoſtulans etiam, quod cum numeraſſet omnibus creditoribus, ipſi nihil numeraſſet. Hunc iocum moroſior aliquis ingratitudinem fuiſſet interpretatus, Cæſar familiaritatis fiducia delectatus eſt.

37 Faceta exprobratio

Licinius Cęſaris libertus ſolet patrono nouum aliquod opus inchoāti magnas cōferre pecunias. Quē morē ſequutus Licinius nouum opus aggreſſuro cēties promiſit per libellum, in quo poſt expreſſam pecuniæ ſummam, quæ virgula ſuperducta ſignabatur, ſpatium erat vacuum. Hac occaſione Cæſar vſus priori ſummæ quam ſcripſerat libertus, alterum centies adiecit, ſua quidem manu ſpatio quod vacabat diligenter axpleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, diſſimulante liberto. Cæterum vbi Cęſar rurſus nouum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello, Confero tibi domine ad noui operis impenſam, quod videbitur. Non expreſſit ſummæ modū, vt illi liberū eſſet ſcriberet quantū vellet, quā

mini me Cęſaris eſſe filiam.

Auguſtus duobus pātomimis iter ſe cōmiſſis, vt alternis geſtibus certarent, alterū dixit ſaltatorē, alterū interpellatorē, quod ille imodice geſticularet, alter nō geſticulari, ſed ſaltantē iterpellare videret. 49

Tarraconenſibus pro lęto oſtento nunciantibus quod in eius ara palma eſſet enata. Apparet inquit, quàm frequenter accendatis. Quod illi diis tribui volebant, ille tribuit illorum negligentiæ, q nunquā in ara Cæſaris adolerent incenſum. 50 Adulatio repulſa

Idem quū Galli donaſſent ei torquē aureū centum pondo, ac Dolobella per iocū tentans illum, tādem huc produceret iocum vt diceret, Imperator, torq; me dona, Malo te inquit, ciuica donare. Feſtiuiter ſubmouit poſtulatoris impudentiam, q nunq̄ in bello fuiſſet, eoq́; magis illi conueniebat corona ciuica: quæ ex quernis ilignisq́; frondibus fieri conuenit quemadmodū triumphalis ex auro. Quanq̄ & caſtrenſis & muralis & naualis ex auro fieri ſolet. Qua de re vide. A. Gelliū, Lib. 5. cap. 6. Ciuicā autē Auguſtus vt horificentiorē per iocum obtulit. Nam Suetonius refert eum inter dona militaria aliquanto facilius phaleras & torques, & quicquid auro argentoq́; conſtaret, dare ſolitum q̄ vallares ac murales coronas que honore præcellerent. Hoc niſi ſcias, friget. Auguſti iocus. Tametſi de materia coronarum variant Gellius & Suetonius. 51 Feſtiua negatio

Quum vrbem Romam multis modis & ornaſſet & cōminuiſſet, atq; etiam in poſterum quod qdem in ipſo fuit tutam reddidiſſet, nō ſine cauſa glorians dicere ſolet, Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius, q̄ ſi ditionē quam accepit reddat ſtatu meliore. 52 Principis ē ornare ditionem

Quū miles quiddam ab ipſo impudenter peteret 53

ac Martianum uideret accedentem,quem & ipſum aliquid improbe petiturum ſuſpicabatur,Non magis inquit,faciam commilito quod petis,quam quod Martianus à me petiturus eſt.

54 Lex erat,ut q patrem occidiſſet, culeo inſueretur:
Clemen nec hec pœna ſumebatur niſi de confeſſo. Ab hu-
ter ius pœne attrocitate Cæſar vt liberaret manifeſti parricidii reum,ſic interrogauit,Certe patrem tuum non occidiſti,anſam porrigenes inficiandi. Tanta erat principis in iudicando lenitas.

55 Dicere ſolet,nihil minus in perfectum ducem cō
Feſtina uenire,quàm feſtinationē ac temeritatem, crebroq́;
lente illud iactabat,σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γάρ ἐστιν ἀμεί-νων ἢ θρασὺς στρατηλάτης.Qua de re ſatis dictum eſt nobis in Chiliadibus.

56 Liuiæ vxori ꝑ quodā Gallo petēti ciuitatē,negauit īmunitatē obtulit dicens ſe facilius paſſurū fiſco
Dignitas ſuo detrahi,q̄ honorem ciuitatis Romanæ vulgari,
vileſcit nimirū reip.dignitatē anteferens priato cōmodo.
in plures diffuſa Quū pro contione multos videret pullatos , ſiue vt legendum arbitror,palliatos,indignabundus,En inqt,Romanos rerum dominos gentemq́; togatam

57 Adeo ſtudebat priſcos reuocare mores,vt habitum
Cultus quoq; veſtitumq́; doluerit immutatum.

58 Populo de inopia vini caritateq́; querenti dixit,à
Frugalitas genero ſuo Agrippa productis pluribus aquis ſatis prouiſum ne ſitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantiſſimum ſtudium vndiq; proſpiciendi vrbi de aquarum copia. Auguſtus autem ſeuere populū ad aquas à vino reuocauit.

59 Timagenes hiſtoriarū ſcriptor,multa petulanter
Lenitas in Cæſarem , multa in vxorē, multa in totam illius
mira domū dixerat,Cæſar illū admonuit, vt moderatius lingua vteretur.Cum præſeueraret male loqui,nihil

aliud q̃ domo ſua illi interdixit. Timagenes autem libros quos ſcripſerat acta Cæſaris continentes reci tauit,& combuſſit,in odiũ Cæſaris quaſi rerum ab illo geſtarum memoriam abolere cupiens. Hunc tñ palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cũ Cę ſare,nemo ciuium Romanorũ ab ædibus ſuis exclu ſit,in domo Pollionis Aſinii conſenuit. Nunq̃ tamẽ Auguſtus cũ hoſpite inimici ſui expulauit, niſi qđ quodã tempore illi dixit,θηριοτροφᾶς, ideſt,alis beſtiã ſiue viperam. Moxq́; Pollionem parantem excuſare ſe interpellauit,dicens,Fruere mi Pollio,Fruere. At quũ Pollio nondum ſecurus diceret. Si iubes Cæ-ſar,protinus illi interdicam domo mea. At iſtud,in-quit Auguſtus,me facturum putas,q vos redegerim in gratiam? Fuerat enim antea Timageni iratus Pol lio,nec aliam habebat deſinendi cauſam, niſi quod illi Cæſar iraſci cœperat. Vtriuſq; maleuolentiã bo-ni conſuluit principis clementia.

Cœnabat Auguſtus apud Atedium ſiue Vediũ Pollionẽ. Fregerat quidã è ſeruulis uas cryſtallinũ, ilico iuſſus eſt ab Atedio rapi, & murenis obiici. Pu-er ad Cæſaris pedes confugit,nihil aliud petiturus, q̃ vt aliter periret. Cæſar motus nouitate crudelita-tis,& puerum dimitti,& cryſtallina oĩa ante ſe fran-gi iuſſit,& his pro puero compleri piſcinam. Ami-cum autem grauiter increpauit,è conuiuio inquiens rapi homines imperas,& noui generis pœna lace-rari? Si calix tuus fractus eſt viſcera hominis diſtra-hentur? Tantum ne tibi placebis vt ibi aliquem du ci iubeas,vbi Cæſar eſt? 60 Sęuitia caſtiga-ta

In cognitione quadum quũ Æmilio Eliano Cor dubenſi inter cætera crimina illud vel maxime obii ceretur, quod male loqueretur de Cæſare, cõuerſus ad accuſatorem. Velim inquit,hoc mihi probes effi- 61 Lenitas

ciam vt Elianus ſciat me quoq; linguam habere, plura enim viciſſim de eo loquar. His minis contentus, nihil poſtea de illo inquiſiuit.

62 Tiberio frequenter per literas iracunde querenti de his qui de Auguſto male loquerētur, reſcripſit, ne ea in re nimiū īdulgeret ætati ſuæ. Satis enim eſt, inq̄t, ſi hoc habemus, ne q̄s nobis malefacere poſſit.

Lenitas

63 Filios ſuos nunquam populo commendauit, niſi cum hac exceptione, ſi merebuntur. Honorē nō autoritati, ſed meritis tribui volens.

Modeſte

64 Iulias filiam ac neptem relegarat: poſt etiā Agrippam prius adoptatum, poſt ob ſordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mētionem ſolet exclamare verſu Homerico.

Liberi mali.

αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τ᾽ ἔμεναι, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι. Ideſt.

O vtinam cœlebs vixiſſem, orbusq́; periſſem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, ſeu tria carcinomata ſua. Suorum enim mortem leuius ferebat quā dedecora. Quin & teſtamēto cauit, ne ſi q̄d accidiſſet Iuliæ filię & nepti, ſepulcro ſuo īferrēt.

65 Indigne ferebat aliquid de ſe componi, niſi ſerio, & à pręſtantiſſimis, admonebatq́; prætores ne paterentur nomē ſuum cōmiſſionibus mimorum aut hiſtrionum obſoleſcieri, hac quidā in parte Alexandrū magnum referens. Decet vbiq; principis autoritatē ſartam tectam præſtare.

Modeſtas nominis

66 Inſulam quandam Capreis vicinam in quam ſe comitatu Cæſaris ſecedere ſolent, qui cuperent ociari, ſolitus eſt ἀπραγόπολιν appellare, ἀπραγία eni ſonat negociorum vacuitatem.

Ocium

67 Quum ſentiret iminere mortē, admiſſos amicos percontabatur, ecquid ipſis videretur mimum vitæ ſat cōmode trāſegiſſe ſentiēs de fabula vitæ peracta & adiecit carmen peractis comœdiis accini ſolitum.

δότε κρότον, καὶ πάντες ἡμῖν μετὰ χαρᾶς ἠτυπήσατε.

C. IVLIVS CAESAR.

C. Iulius Cæſar quum Syllam fugeret etiamnum 1 adoleſcens, incidit in piratas Cilices, ac primũ vbi pro redemptione ſummã quam ab eo peterent pronunciaſſent, deriſit prædones, velut ignaros, quem cepiſſent, ſeq; duplum daturum pollicitus eſt. Deinde quum aſſeruaretur donec adferretur pecunia, im Indoles perauit illis vt ſilerent, nec ſibi dormienti obſtreperent. excelſa Eiſdem orationes & carmina q̃ ſcribebat recitare ſolet, quæ cum illi nõ ſatis probarent, ſtupidos ac barbaros appellabat, cumq; riſu minitabatur ſe illos acturum in crucem quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant dimiſſus, contractis ex Aſia viris ac nauibus, comprehendit eoſdem prædones, ac ſuſpendit, ſed prius iugulatos, ne ſeueritas careret clementia. An non hic ſtatim agnoſcis indolem Alexandri magni cui nihil mediocre ſatis eſſe poſſet?

Quum Romę maximi pontificis dignitatem ambiret, cõpetitore .Q. Catulo primę apud Romanos 2 Fiducia dignitatis ac potentiæ viro matri ipſum ad fores de ſui ducenti. Hodie inquit, o mater aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelſa indoles, omniſq; repulſæ impatiens.

Pompeiam vxorem, quod ſiniſtra fama laboraret 3 ciuilitas quaſi cum Clodio rem habuiſſet, repudiauit quidẽ Cęterum quum Clodius hoc nomine reus perageretur, Cæſar citatus teſtis: nihil male de vxori dixit. At quum accuſator diceret. Quur igitur cum illa feciſti diuortium? quoniam oportet, inquit, Cæſaris vxorẽ etiam à calumnia puram eſſe, pręter argutiam reſpõſi laudari poteſt & ciuilitas, quod repudiatæ coniugis famę pepercit.

4 Quum Alexandri magni res geſtas legeret, nō te
Ambitio nuit lachrımas, atq; ad amicos. Hoc inqt, ætatis qua
nunc ſum, Alexander deuicit Darium, mihi vero ad
hunc vſq; diem nihil præclari facinoris geſtum eſt.
Suetonius tradit id accidiſſe quum prætor iure di-
cundo conuentus obiens, apud Gades in templo
Herculis vidiſſet Alexandri magni ſtatuam. Vtinā
hoc ingeniū ad moderati potiusq̃ ad maximi prin-
cipis æmulationem properaſſet.

5 Quū in alpibus oppidulū quoddā frigidū præte-
Princi- riret, ambigentibus amicis an illic etiā eſſent ſeditio
patus nes contentionesq; de principatu, ſubſtitit, ac ſecū
amor aliquandiu cogitauit, mox malle, inqt, hic primus eſ
ſe, q̃ Romæ ſecundus. Hoc nimirum eſt quod à Lu-
cano poeta ſcriptum eſt, nec Cęſarem potuiſſe pati
priorem, nec Pompeium potuiſſe ferre parem.

6 Facinora quę qm̄ periculo obnoxia ſunt & ma-
audacia gna, gerenda eſſe dicebat, at de his nō cōſultandū
qđ ad hæc perficiēda plurimū hēat momēti celeri
tas. Expēſio vero pīculi reuocat hoīem ab audacia.

7 Cum ex Gallia prouincia aduerſus Pompeiū ten
deret, Rubicone amne tranſmiſſo, dixit. Omnis ia-
cta ſit alea, ſignificans ſe de ſumma rerū velle peri-
clitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit.

8 Quū Pompeius relicta Roma perfugiſſet ad ma-
Minę re, Metellus ęrario pręfectus, Cęſari volenti illinc pe
potentū cunias tollere obſtitit & ærarium clauſit. At Cęſar il-
li mortem minatus eſt. Ea vox quum Metellum red
didiſſet attonitum, hoc inquit, o adoleſcens, dictu
mihi difficilius fuit quàm factu. Sentiens ſe vel nu-
tu poſſe quem vellet occidere, quum ſecum duce-
ret armatas cohortes.

9 Durachii expectabat vt illuc ē Brūduſio milites
mitterentur, id quum tardius fieret, clàm omnibus

conſcenſa ſcapha exigua,tentauit tranſmittere pe/
lagus,quum nauigium vndis obrueretur, guberna/
tori iam animum,deſpondenti,quis eſſet aperuit,di Aius im
cens, Confide fortunę, ſciasq́; te Cęſarem vehere. perterri/
Tanta erat animi præſtantia, quaſi fortunã ac deos tus
in manu haberet. Ac tum quidem tempeſtate ingra/
ueſcente vetitus eſt quod inſtituerat peragere. Mili/
tes autem vbi reſciuere factum concurſum fecerunt
ad Cęſarem, grauitet ferebant ſi alias expectaret co/
pias, velut ipſis diffiſus.

Cæterum cõmiſſa pugna Pompeius, vicit ſed vi/ 10
ctoriam non eſt perſequutus, verum ſeſe recepit ad Vti vi/
exercitum. Tum Cæſar, Hodie inquit, penes hoſtes ctoria
erat victoria, at nõ habent ducẽ q victoria ſciat vti.

Quum Pompeius inſtructam aciem apud Pharſa 11
lum inibi conſiſtere, & hoſtem operiri iuſſiſſet, Cęſar Mora
dixit illum erraſſe, qui vim impetum, ac diuinũ affla noxia
tum animorum ad incurſionem paratorum mora re
laxaſſet. Adeo Cęſari non mõ certamẽ erat cũ Pom
peio de fortuna belli, verũ etiã de bellandi peritia.

Quum Pharnacem primo congreſſu viciſſet, ami 12
cis ſcripſit. Veni, vidi, vici ſummam rei geſtæ cele/ Celeri/
ritatem indicans. tas cõfi

Poſteaquam milites qui Scipionem in Africa ſe/ ciendi
quebantur fugiſſent, & Cato victus, ſibi necem Vti/ 13
cæ conſciſſet. Inuideo, inqt Cæſar, o Cato tibi moir Gloriæ
tem iſtam, quando tu mihi ſalutem tuam inuidiſti. amor
Cæſar exiſtimabat ſibi ſummę gloriæ futurum, ſi vir
tantus quum bello victus eſſet ipſi vitam deberet.
At Cato maulit honeſtam mortem q̃, oppreſſa pu/
blica libertate cuiquam ſeruire. Proinde mortis illius
gloriam Cæſar inuidebat Catoni, quod is Cæſari,
ſeruari Catonis laudem inuidiſſet.

Nonnulli quoniam ſuſpectos habebant Antoniũ 14

A craſſis ac Dolobellam, monebant, vt ab illis ſibi caueret. At min^o pe- ille nõ iſtos, inquit, metuo, rubicundos & obeſos, ſed riculi graciles illos ac pallidos, oſtenſo Bruto & Caſſio. Nec fefellit illum ſuſpicio, ab illis enim occiſus eſt.

15 Quum inter cœnandum ortus eſſet ſermo, quod genus mortis eſſet optimum incontanter reſpondit, inopinatũ, & quod optimum iudicauit ipſi contigit.

16 In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuerſum, faucibus apprehenſum in contrariam retraxit partem, dextraq; ad hoſtem porrecta, quorſum, inquit, tu abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus. Ac manibus quidem vnum militem correxit, voce tam acri, legionum omnium trepidationẽ diſcuſſit, vnicuiq; paratas vincere docuit.

17 Idem poſteaquam Publius Mimus in ſcena ſuperaſſet omnes & in his Laberium, ita pronunciauit. Fauente tibi Cæſare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione ſeruus, natione Syrus erat. Longe à tergo relinquitur, qui fauente iudice ſuperatur.

18 Cæſar quum Romæ videret peregrinos quoſdam Liberi ꝓ locupletes, canum ac ſimiarum catulos in gremio cir ſimiis cumferentes, eoſq; habere in delitiis, percontatus eſt num apud illos fœminę parerent liberos, Sentiens nullos catulos eſſe iucundiores infantibus. Refert Plutarchus in vita Periclis, tametſi nõ indicat cuius Cæſaris hoc dictum ſit. Suſpicor eſſe Auguſti.

19 Quum milites ſuos videret expectatione hoſtium audacia perterritos, pro concione dixit. Scitote pauciſſimis ex peri- his diebus regem adfuturũ cum X legionibus, equiculo tum XXX leuis armaturæ CM, elephantis CCC. Proinde deſinant quidam quęrere vltra, aut opinari mihiq; qui compertum habeam credant, aut quidẽ vetuſtiſſima naui impoſitos, quocunq; vento in quaſcunq; terras iubebo auehi. Noua ratio terrorem ex-

cutiendi, non inficiando minuendoue, ſed amplificã do terroris materiã, vt certi de graui periculo ſumerent animos tanto periculo dignos.

Proferentibus in medium quod Sylla dictaturam depoſuiſſet, quum Cæſar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide reſpondit Syllam neſciſſe literas, eoq́; dictaturam depoſuiſſe. Dictant grãmatici diſcipulis, quum præeunt aut recitant ſcribenda, huc alludens dixit illum neſciſſe literas. 20 Poteſtas abdicata

Quum triumphans ſubſellia tribunitia præteriret, Pontius Aquila non aſſurrexit vnus omnium, id adeo indigne tulit, vt proclamarit, Repete ergo Aquila à me remp. tribunus, nec deinde per continuos aliquot dies cuiquam quicq̃ pollicitus eſt, niſi ſub hac exceptione, ſi tamen per Pontium Aquilam licuerit. 21 Honos negatus

Populo per adulationem regem ipſum ſalutanti, Cæſar, inquit, ſum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. 22 modeſte

Quidam è turba ſtatuæ Cæſaris coronam lauream impoſuerat, candida faſcia præligatam, at quũ tribuni detracta faſcia hominẽ in vincula duci iuſſiſſent, Cæſar grauiter increpitos eos poteſtate priuauit, idq́; ne regnum affectare videretur, cauſatus eſt, per illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptam. 23 cauſatio

Quoniam Cæſar multos exteros in ſenatum allegerat, libellus propoſitus eſt. Bonum factum, ſi quis ſenatori nouo curiam monſtrare velit. Significabat quiſquis is fuit, peregrinos illos ne viam quidem ad curiam noſſe, niſi commonſtraretur. 24 Scõma

Quidam Bruti ſtatuæ ſubſcripſit. Vtinam viueres, quod opera Bruti Tarquinius rex vrbe depulſus eſſet. Cæſaris ſtatuæ ſubſcripſerant hos verſiculos, Brutus quia reges eiecit conſul primus factus eſt. 25 Tyrãnis

Hic quia conſules eiecit,res poſtremus factus eſt.

26 Quum vndiq; viderentur imminere inſidiæ,atq; admoneretur vt ſibi caueret,reſpondit ſatius ſubire ſemel quàm ſemper cauere. Significans eum non viuere,qui viuit in perpetuo mortis metu.

Vita anxia

27 C. Cæſar poſt attritos Tigurinos ad vrbem quandam ſociorum proficiſcens,quum audiſſet Heluetios in itinere occurrere,in locum quendam munitum ſe recepit. Ibi cōgregatis copiis inſtructaq; acie equus illius cui ſolet inſidere adductus eſt. Hoc,inquit,poſt victoriam vtar in perſequendis hoſtibus,& pedes aggreſſus eſt Heluetios.

Aloſe

28 Cæſare iam palàm multa ui præterq; leges agēte Conſidius admodū natu grandis,libere dixit, ideo non ꝯuenire ſenatores, quod illius arma timerent. Huic quum Cæſar dixiſſet,quin igitur tu eodē metu te domi contines? Me inquit Conſidius,ſenectus intrepidum facit. Quū enim vitę pauxillum ſuperſit non eſt quur magnopere ſim ſollicitus.

Senectꝰ animoſa

29 C. Cæſar Pomponio militi vulnus oſtentanti ore exceptum in ſeditione Sulpitiana, quod ſe paſſum pro Cæſare pugnantem gloriabatur. Ne vnquam fugiens reſpexeris inquit. Tale quiddam Macrobius aſcribit Auguſto Cæſari.

Salſe

30 Idem quū teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret fœmina ſua à reo ferro petita. Quid enim faceret,inquit,quum tu galeam & loricam haberes? Nō ignorabat quur illam partem potiſſimum vulnerare voluiſſet,ſed hoc diſſimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit præter fœmina.

Salſe

31 Idem Metello obſiſtenti ne pecunias ab ærario tolleret,ac leges id fieri vetantes proferenti, nō idē inquit,armorum ac legum tempus eſt. Quod ſi hæc pati nō potes,nunc quidē hinc abſcede ac poſteaq̄

Arma neſciūt leges

peractis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi videbitur: & plebis patronum age.

32 Idem dicere ſolitus eſt, ſibi idem eſſe conſilium aduerſus hoſtem, quod pleriſq; medicis contra mor- Fame vi
bos corporũ, fame potius quàm ferro ſuperandi. Nã cere
medici nõ niſi tentatis omnibus ad ſectionẽ deſcendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos, aduerſus omne morbi genus indicunt inediam. Huic ſimile eſt, quod dicere ſolet Domitius Corbulo, hoſtẽ dolabra, id eſt, ſenſim eſſe vincendũ. Securis ſtatim incidit, dolabra paulatim idem efficit.

33 Conflauit Cæſari magnam inuidiam, quod quidã ex his quos Romam miſerat, ſtans in ſenatu, ſimul Vis pro
atq; cognouit Cæſari ſenatum non dare prorogatio- iure
nem, manu capulum percutiens, at hic, inquit, dabit, vim reipub. minitans.

34 Sylla præturam adeptus comminatus eſt Cæſari, ſe ſua in illum poteſtate vſurum. Iure, inquit Cæſar Poteſtas
ridens, tuam poteſtatem appellas, quam tuo ære mer- empta
catus es, notans Syllam quod eum magiſtratum largitionibus ſibi paraſſet.

35 Marcus Tullius libro de officiis tertio ſcribit Cæſarem hos verſus ex Euripidis phœniſſis ſemper Imperiũ
habuiſſe in ore. neſcit

ἄπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι pietatis
κάλλιϛον ἀδικεῖν, τἄλλα δ' ἀσεβεῖν χρεὼν iura

Hos ipſe vertit hoc pacto,
Nam ſi violandum eſt ius, regnandi gratia
Violandum eſt, aliis rebus pietatem colas.

36 Quum Africã petens, in egreſſu nauis prolapſus eſſet, omen ſiniſtrũ vertit in melius, dicẽs, Teneo te Africa. Frontinus id factum putat in cõſcenſu nauis eumq; dixiſſe, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quod cum quodã ſomnio perturbatus eſſet

quo ſibi viſus eſt conſtruprare matrem, coniectores interpretati ſunt portendi totius orbis imperium.

POMPEIVS MAGNVS

1 Cn. Pompeius cognomento magnus, tam charus fuit populo Romano, quã pater fuerat inuiſus. Is etiã num adoleſcens, totum ſe Syllanæ factioni addixit, cumq; nec magiſtratus eſſet, nec ſenator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc quum Sylla ad ſe venire iuſſiſſet, non abſque ſpoliis inquit nec incruẽtas imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hoſtium duces ſuperaſſet. Iam tum egregii principis, & ad res magnas nati ſpecimen dedit. Noluit adducere numerum, ſed militem virtute ſpectatum.

Indoles excelſa

2 Iam vero creatus imperator, quum à Sylla miſſus eſſet in Siciliam, non ſtrennuũ modo, verum etiam iuſtum ducẽ agere cœpit. Quũ enim audiſſet milites in profectionibus ab itinere deflectentes, vim facere ac rapere, temere palantes ac circumcurſitantes ſupplicio affecit, quos vero præmiſiſſet ipſe, horum gladiis anuli ſignum impreſſit, ne quem in via lçderet.

Milites innoxii

3 Mamertinos quod hoſtium partibus adhæſiſſent vniuerſos interficere ſtatuerat. At Sthenius eius ciuitatis princeps Pompeium adiit his verbis, Nõ çquũ facis Pompeii, qui propter vnum noxium multos innoxios occidere pares. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coegi Marianas ſequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis, à tali perſuaſis viro, qui patriam ſuæ ipſius vitæ antetulerit, ſimul & ciuitatem & Sthenium liberauit. In Sthenio habes exemplum, quem animum erga rempublicam oporteat gerere principem, ſi periculum incidat, in Pompeio placabilitatis documentum, qui pietati malue-

Amor patriæ

rit habere honorem, quàm indulgere iræ.

Quum in Libyam aduerſus Domitium tranſiſſet, 4
eumq́; ingenti prælio ſuperaſſet, militibus ipſum im- Honos
peratoris titulo conſalutantibus, negauit ſe eum ho- promeri
norem admiſſurum, quoad hoſtium vallū ſtaret ere- rus iuuat
ctum. Hoc audito milites, licet ingēs obſtaret pluuia, impetu facto hoſtium caſtra adorti, expugnarunt. Recuſauit honorem nondum factis emeritum.

Ab ea victoria reuerſum, Sylla quum aliis honori- 5
bus excepit, tum Magni cognomen ipſe primus illi Solori ēs
detulit. At quum Pompeius his non cōtentus vellet triumphum agere, non paſſus eſt Sylla, eo quod nōdum eſſet ordinis ſenatorii. Cæterum quum Pompeius iis qui aderant dixiſſet, ignorare Syllam, quod plures adorarent ſolem orientem quàm occidentem Sylla exclamauit, triūphet. Horruit iuuenis animū, & indies creſcentem gloriam, nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere poſſe.

Interim Seruilius vir inter optimates clarus indi- 6
gnabatur Pompeio conceſſum triumphum, atque etiam milites complures obſiſtebant ne triumphus ageretur, non quod inuiderent Pompeio, ſed munera quædam poſcebant, quaſi largitionibus ab ipſis
eſſet emendus triumphus. Alioqui milites minaban- animoſe
tur ſe direpturos pecuniam quæ in triumpho ferret, eoq́; Seruilius Glauciaq́; ſuadebant, vt eam potius inter milites diuideret quàm diripi ſineret. Verū vbi Pompeius reſpondit, ſe citius omiſſurum triumphū, quàm militibus blāditurum, ſimulq́; laureatos faſces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem, Nunc inquit Seruilius te Pompeie vere magnum video dignumq́; triumpho. Non iudicabat eſſe ſpecioſum triumphum, niſi qui citra ambitum citraq́; largitiones benefactis redderetur.

Dux & idē miles

7 Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militaſſent, equū in forum deducerent, ad duumuiros quos cenſores appellant, & cōmemoratis expeditionibus ac ducibus ſub quibus meruiſſent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur. Itaq; Pompeius quū eſſet conſul, ipſe equum ad cenſores Gallium ac Lentulum deduxit. Quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obiſſet, oīa, inquit, ſub me ipſo imperatore. Significans ſi ſic geſſiſſe ducē, vt nihilo ſecius omnes militis partes gnauiter præſtaret. Idē & imperator bonus, & miles ſtrēnuus, qua laude nulla principi pōt maior cōtingere.

Clementer

8 Quū Sertorii literas in Hiſpaniis intercepiſſet, in quibus erant incluſæ complurium ducum epiſtolæ. Sertorium ad nouandas res ſtatumq; ciuitatis immutandū Romā inuitantium, exuſſit omnes, vt improbis daret pœnitentiæ locū, & in melius mutandi cōſilia facultatem. Hoc vt inter moderate prudenterq; facta merito recenſeretur, ita non video quid faciat inter apophthegmata. Quanq̄ eiuſmodi multa reperiuntur in Plutarchi collectaneis. Si prodidiſſet nomina, iam metu pœnæ ſeſe ad vim manifeſtam paraſſent. Simulq; deferens ſilentium hoſtium literis, docuit quantū ſit crimen alienas reſignare literas, aut qd' tibi p lr̄as obſignatas creditū eſt, ſub diū efferre.

Iuſtitia dirimit fines

9 Phraati Parthorū regi per legatos ab ipſo poſtulāti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum eſſe vellet, Imo, inquit, illud magis poſtulandum, vt Romanorum fines à Parthorum regno iuſtitia dirimat. Significās Romanis nō eſſe præſcribendū quouſq; debeant proferre imperium, à quo propagādo non montes aut flumina debeant arcere, ſed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non eſſet vlterius procedere.

Quum Lucius Lucullus poſt obita militię munia 10
ſeſe voluptatibus dederet, ac ſumptuoſe viueret. Pōpeium interim reprehenderet, ꝙ pręter ætatem multis negociis appeteret implicari, Magis, inquit, pręter ætatem eſt ſenem delitiis vacare, q̃ imperium gerere. Grauiter taxauit illorum ſententiam, qui putant ſenibus nihil agendum, quum decorum ſit remp. gubernantem, vel ſtantem mori. Luxus autem & ocium in iuuenibus ſtultitia eſt, in ſenibus crimen.

Ocium turpe

Ægrotanti Pompeio medicus pręſcripſerat vt tur- 11
dis veſceretur. Cumq́; hi quibus datum erat negociū negarent inueniri, non enim erat tempus quo genus hoc auium capi ſolet, admonuit aliquis, apud Lucullū inueniri poſſe, qui turdos toto anno ſoleat alere. Itàne inquit Pōpeius, niſi delitiis deditus eſſet Lucullus, nequaquā viueret Pompeius? Contemptoq́; medico, cibis parabilibus vſus eſt. O vere maſculum aīum, qui ne vitā qdē delitiis acceptā ferre ſuſtinuit.

Delitiarum cōteptus

Quum ingens rei frumentariæ Romæ eſſet penu- 12
ria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autem vera maris terræq́; dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit, multaq́; frumenti vi collecta, properabat ire Romam, verum quum ingēti tempeſtate oborta naucleri detrectarēt nauigationem, ipſe primus nauim ingreſſus iuſſit anchoras tolli, clamans, vt nauigemus vrget neceſſitas, vt viuamus non vrget. Significans patriæ periclitantis habendam rationem potiuſquàm priuatæ incolumitatis. Siquidem reipublicæ ſubleuandæ curis immori pulchrum eſt, at patriam in extremo diſcrimine noſtra ceſſatione deſeri, turpiſſimum eſt. Hic monemur non animalia bruta tantum omiſſa libertate venire in ſeruitutem, verum etiam homines indomitos fame domari. Docemur item publicæ ſaluti pri-

Patria vita charior

uatam incolumitatem poſthabendam eſſe.

Quum iam detecta eſſet Pompeii cum Cæſare ſi-
13 multas, ac Marcellinus vnus ex eorũ numero quos
Pompeius euexiſſe putabat, à Pompeio ad Cæſarẽ
tranſtuliſſet aium, adeo vt non veritus ſit in ſenatu
multa in Pompeiũ dicere, hunc ita compeſcuit Põ
peius Non te pudet inquit, Marcelline, ei maledice
re cuius beneficio ex muto factus es facundus, ex fa
melico eo ꝑductus, vt vomitũ nõ teneas? Grauiter
obiecit ingratitudinem homini, q hoc ipſum quod
habebat, dignitatis autoritatis & eloquentię, abute-
batur in eum cui debebat acceptum ferre. Nam hoc
turpiſſimum ingratitudinis genus eſt, ſed tamẽ heu
nimium vulgare.

Ingratitudo

Catoni acerbius inſectanti Põpeiũ, quod quũ ipſe
14 ſæpius prędixiſſet, potentiam Cæſaris indies creſcẽ
tem, nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi
ſed potius ad tyrannidem tendere. Pompeius ita re
ſpondit. Tua inquit Cato, magis accedunt ad diui-
nationẽ, at mea magis accõmoda ſunt amicitiæ. Sẽ-
tiens Catonem incerta loqui, quod nemo poſſit re-
rum humanarum exitum liquido præſcire, ſe vero
ea ſequutum, quæ tũ temporis amicitia quæ ſibi cũ
Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat qd de
bebatur amico, incertum erat, an amicus illi futurus
eſſet inimicus. De amico vero humanius eſt bene
ſperare quàm diuinare peiora.

Diuinatio futurorum

De ſe libere profitebatur, quod omnẽ magiſtratũ
15 quem geſſerat & citius eſſet nactus quàm ipſe expe
ctaſſet, & citius depoſuiſſet quàm ab aliis expectatũ
eſſet. Quod cito ſuſcepiſſet imperium, vel fortunæ
fuit, vel præmaturæ virtutis, quod mature depoſuit
animi moderati erat, non ad tyrannidem ſpectantis
ſed ad reipublicę commodum.

Moderate

Poſt pliũ in pharſalicis cãpis habitũ in Aegyptũ 16
ꝓfugit,quũq; è triremi deſcẽſurus eſſet in ſcalmum
piſcatoriũ Ab Aegypti rege miſſum conuerſus ad
vxorẽ ac filiũ,nihil aliud dixit,q̃ illud Sophocleũ.
πρὸς τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Ideſt.
Quiſquis tyranni ad tecta demigrauerit
Fit ſeruus illi,liber etſi venerit.
Præſagiſſe videtur imminens exitium. Vbi deſcen-
derat in ſcaphã ictus gladio,ſemel tantũ emiſit ſu-
ſpiriũ,& obuoluto capite præbuit ſe occidendum.

Põpeius ĩpatiens Tullianę dicacitatis,inter ami- 17
cos dicere ſolet,cupio ad hoſtes tranſeat Cicero, vt Moleſta
nos timeat.Notãs illius ingeniũ, quo dicit̃ hoſtibus dicaci-
fuiſſe ſupplex in amicos ꝓtumax. Hoc Põpeii dictũ tas
ita refert Quintil. Tranſit ad Cęſarẽ & me timebis.

Idem rebus infeliciter geſtis aduerſus Cæſarẽ & 18
ad ſummam deſperationem redactus,in tentorium Deſpe-
venit antonito ſimilis nec aliam vocem emiſit quã ratio
hanc οὐκ οὖν εἰς παρεμβολὴν, ergo in caſtra, ſumptaq;
veſte pręſenti fortunę accommoda,clàm profugit.

Compoſito Siciliæ tumultu, ac ciuitatibus quæ 19
defecerant placide receptis ſoli Mamertíni poſtula- Armatæ
bant audiri,recitantes leges quaſdã ipſis olim à Ro preces
manis conceſſas,non deſinetis,inquit,nobis accin-
cti gladiis recitare leges? Significans iure agere vo-
lentibus,non eſſe opus armis.

Idem quũ ex literis ſenatus intellexiſſet,oĩa quæ 20
Sylla armis obtinuerat in ipſius poteſtatẽ eſſe tradi Tcdiũ
ta ppl'i ſuffragiis centuriatis, percuſſo femore dixit, gloriæ
Proh nunquam finienda pericula, quãto ſatius erat
obſcurum naſci,ſi à militaribus curis nunquam da-
bit̃ recedere nec hac exuto inuidia licere cũ vxore
ruri vitã degere. Magnã potẽtiã ambit inexpertus,

odit expertus. Sed deponere tutum non eſt.

21 Quibuſdam ſe videre negantibus quomodo poſ
Fiducia ſet Cæſaris impetū ſuſtinere, hilari vultu vetuit illos
fallax hac de re eſſe ſolicitos. Nam ſimul ac inquit, ſolum
Italiæ pede pulſauero, exilient affatim equeſtres pe/
deſtresq; copię. Præſens quidem animus, ſi fortuna
reſpondiſſet.

22 Iam ſi nondum te cepit huius cōuiuii ſatietas, ad
demus & ex oratorum numero aliquot eximios.

PHOCION ATHENIENSIS

1 Primum igitur accipe Phocionem Athenienſem
genere, ſed Lacedæmoniū, & morum integritate, &
orationis breuiloquentia. Socratem in hoc referebat
quod nunquā viſus eſt cuiquam neq; flere, neq; ride
re. Tantá erat animi conſtantia. Huic in concione ſe
denti, quidam dixit, Videre cogitabundus o Phociō
Sentén/ recte inquit coniectas. Cogito enim ſi quid queā de/
tioſabre trahere his quæ dicturus ſum apud Atheniēſes. Alii
uiloquē ſolliciti ſunt vt quàm plurima dicant, quo videātur
tia. diſerti, illi diuerſa erat cura, nimirum vt quæ ad rem
faciebant, verbis quàm pauciſſimis complecteretur.

2 Quum oraculū proditū eſſet Athenienſibus, in ea
ciuitate vnū eſſe virū qui cunctorū ſententiis aduer
ſaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri.
Phocion ſemet prodidit, dicens, Ego ſum ille, quem
deſignat oraculum. Nam vni nihil placet omnium
Vulgi ni quæ vulgus vel facit, vel dicit. Quid hic primū ad/
hil ſanū miteris, impauidum ne viri animum, an clementiā,
qui non paſſus ſit ſuſpitionem ad innocentē aliquē
deuolui, an ſingularē ſapientiā, qua perſpexit incon
ditam multitudinem quoniam affectibus agitur, ni/
hil ſani nec agere, nec loqui.

3 Quodā die orationē habens apud Athenienſem
populū, placebat omnibus, quumq; videret ab omni/

bus pariter ſermonem approbari; conuerſus ad ami
cos. Quid inquit? Num mali quippiam dixi impru-
dens? Adeo perſuaſum habebat, nihil placere vul-
go, quod à recto iudicio proficiſcitur.

Quũ Athenienſes ad ſacrificium quod appara- 4
bant ex more peterent à ciuibus vt conferrẽt aliq̃d
ac cæteris conferentibus frequenter eſſet appellatus
Phocion, puderet inq̃t, ſi nobis adderẽ, & huic nihil
redderẽ oſtenſo creditore. Pleriq; ſunt q̃ putẽt opti
me collocatum: quod impenditur templis ac ſacrifi Quod
ciis epulis'ue diuorũ, at vir ille perſpicax ſenſit mul ſupereſt
to ſanctius eſſe reddere q̃bus debeas, quid ſenſurus ſacris i-
de his q̃ fraudata coniuge ac liberis extruunt ſacri pẽdẽdũ
ficis ſtructuras regias, & horum ocio alendo magnã
facultatum partem impendunt?

Demoſtheni rhetori ducenti. Occident te Pho- 5
cion Athenienſes ſi quando cœperint inſanire, hũc Pulchre
in modum reſpondit. Me quidem ſi inſanire occe- retorum
perint, at te, ſi ad ſanam mentẽ redierint. Demoſthe
nes enim pleraq; ad gratiam apud populum loque-
batur, & blanda potius quàm ſalubria. 6

Quũ Ariſtogiton calumniator iam condemnatus Malos i
in carcere moriturus eſſet, rogaretq; Phocionẽ vt ſe uiſere i
inuiſeret amicis non ſinentibus vt ad hominẽ iret. carcere
Et vbi quis, inq̃t, libentius Ariſtogitoni loquar? Ami iucũdũ
corum argumentum argutiſſime torſit in diuerſum
ſignificans ſe non ire vt ſceleroſo patrocinaret, ſed
vt eius merita calamitate frueretur.

Quum Byzantiis iraſceretur Athenienſes, quod 7
Charetem q̃ cum exercitu in ſubſidium ſuæ ciuita- Fidte i
tis miſſus eſſet aduerſus Philippũ noluiſſent recipe duce
re, ac Phocion dixiſſet, non eſſe iraſcendũ ſociis dif
fidentibus, ſed ducibus quibus fides non haberet,
ipſe dux electus eſt, atq; ipſi fidentibus Byzãtiis eſſe

cit, vt Philippus re infecta diſcederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit; qui talis erat, vt non videretur tutum ſeſe illius fidei cõmitte re prudentiæ eſt infido diffidere. at Phocioni pro/ batæ opinionis viro, non dubitarunt ſeſe credere.

8 Alexander Macedonum rex centum talenta do no miſerat Phocioni is vero percontatus eſt eos q pecuniam adferrebat. Quid ita, quum eſſent Athe/ nienſes permulti, ſibi vni illa mitteret Alexander, il lis reſpondentibus. Quoniam vnum te iudicat vi/ rum & honeſtum & bonum. Ergo ſinat, inquit, me talem & haberi & eſſe. Vt ſibi arreptum ab illis ar/ gumentum torſit ad occaſionem recuſandi muneris Iam quis hic non admiretur incorruptipectoris ſyn ceritatem, pauper erat Phocion, nec doni magnitu dine quicquam mouebatur. Simul autem indicat il/ los qui quum rempublica, adminiſtrent tamen à ca piundis muneribus non temperant, nec bonos eſſe viros, nec tales haberi debere.

Corru/ptela munerũ

9 Quum Alexander ab Athenienſibus poſceret ſi/ bi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagita ret adeſſe Phocionem, vt quid conſuleret proferret, ſurgens inquit, Conſulo igitur vt aut armis ſupere/ tis eos aut ſuperantium amici ſitis. Compendio ſua ſit nihil Alexandro negandum, niſi cõſideret ſe ira tum poſſe armis opprimere. Quibus ſi ille videret ſuperior non eſſe prouocandum animoſum iuuenẽ & repulſæ impatientiſſimum.

Idem fa ciẽdũ erat de Turcis

10 Rumor incerto autore obortus erat de morte Alexandri moxq́; rhetores proſilierunt, hortantes ne contarentur, ſed ilico bellum ſuſciperent. Pho/ cion expectare iuſſit donec certius aliquid cogno/ ſceretur. Nam ſi inquit, hodie mortuus eſt, & cras & perhendie mortuus erit, Grauiter oratorum præ/

Præcipi tatũ cõ/ ſilium

cipitem temeritatem cohercuit.

Quũ Leoſthenes ciuitatem Athenienſiũ ad bellũ 11
perpuliſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis
ac principatus erectam. Phociõ illius verba dicebat
eſſe cupreſſis ſimilia, quę ſublimes quũ ſint ac pul- Magnifica pmiſſa, ſed inania
chre, fructum non habent. Nihil potuit dici accom-
modatius in ſermonem ſplendide magnificeq́; pol-
licentem, ſed infrugiferum, quemadmodũ cupreſſus
arbor ſublimi cõpoſitoq́; i conũ vertice procul ęgre
gium qddam polliceri uidetur, at vix vlla ſterilior.

Cæterũ quũ initia belli ceſſiſſent feliciter, ac ci 12
uitas ob ſecundũ nuncium diis ſacrificans gratareť,
rogatus Phocion, an hęc ita geſta nollet. Hæc qdē
inquit, geſta vellem, ſed illa decreta. Sentiens etiam Optima decernēda
inconſulta conſilia nõnunq̃ feliciter cedere, id quo-
ties accidit, gratulandum quidē eſſe reip. non tamē
ideo non ſemper vtendum optimis conſiliis. Fortaſ
ſis & illud ſenſit Phocion non eſſe protinus fiden-
dum primis ſucceſſibus, ſed totius negocii euentum
declaraturum, quale fuiſſet ipſius conſilium.

Quum Macedones irrupiſſent in Atticam, ac ma 13
ritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuue- Militis officiũ
nes ætate florentes, quorum multis ad ipſum cõcur
rentibus, hortantibusq́; vt colle quodam occupato
ibi collocaret exercitum. O Hercules inquit, q̃ mul-
tos video duces, milites vero perpaucos; Notans iu
uenilem temeritatē, quæ duci præire conaretur, quũ
militis ſit, non dare conſilium, ſed vbi res poſtulat
bonam nauare operam. Attamen commiſſo prælio
vicit & Nicionem Macedonũ ducem ſuperauit. At
non multo poſt tempore bello deuicti Athenienſes
ab Antipatro accepere præſidium.

Quum vero Menillus pręſidii dux, Phocioni pe 15
cunias dare vellet, indignatus Phociõ dixit nec illũ

Incorru Alexandro meliorem eſſe, & cauſam deteriorem
ptus ani ob quā nunc accepturus eſſet, quū tunc nō accepiſ-
mus ſet. O nullis muneribus expuguabilem animum.

15 Antipater dicere ſolet, quū duos haberet Athenis amicos neq; Phocioni vnq̄ perſuaſiſſe vt acciperet, neq; Demadē vnq̄ dando expleuiſſe. Hic erat Demades, q valebat extemporali dictione quū Demoſthenes non niſi deſcripto diceret.

16 Phociō Antipatro petenti, vt in gratiā ſuam faceret quiddā pugnans cū iuſtitia. Nō potes: inqt o Antipater, Phocione ſimul & amico & adulatore vti. Amicus obſecundat, quouſq; patit̄ æquū & honeſtū Nec enim amicus ab amico quod iniuſtum eſt petere debet. Adulator autem ad quiduis obſequitur.

17 Quum populus Athenienſis flagitaret vt Phocion copias in Bœotiam educeret eamq; rē Phociō nō fore è repub. iudicaret, edixit vt quotquot eſſent in ciuitate ab ephebis vſq; ad ſexagenarios ſe ſequerentur. Hic reclamantibus ſenioribus, & ætatem excuſantibus. Nihil inqt abſurdi, meo edicto continetur, quum ipſe natus annos octoginta vna cum ipſis dux profecturus ſim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit.

18 Poſt Antipatri obitū, quū Athenieſiū reſpub. ad gubernationē popularem rediſſet. Phocion in concione capitis damnatus eſt. Atq; huius qdem amici cæteri q ſimul cum illo damnati fuerant flētes ducebant̄ Phocion aūt tacitus ibat. Cui, ex inimicis qſpiam factus obuius, poſt conuitia in faciē expuit. Tum Phocion ad magiſtratus reſpiciens, Non hunc inquit, compeſcet aliquis indecore ſe gerentem? Vir

Patiētia

ſanctiſſimus etiam moriturus publicæ diſciplinæ curā habebat. De tam atroci contumelia queſtus non eſt, nec flagitauit vindictam aduerſus eum q præter

leges ſæuiret in hominem damnatum, tantum cohi beri iuſſit exemplum bonis moribus aduerſum, & immane facinus non aliud quàm indecentes mores appellauit.

Ex his qui cum Phocione erant morituri,quidam indignans complorabat ſortem ſuam.Quem ita cõſolatus eſt Phocion.Non tibi,inquit,Euippe, ſiue vt quidam legunt Thudippe, ſatis eſt cum Phocione mori?Phocion non tantum innocens, verum etiam præclare de republica meritus ducebatur ad mortẽ. Magnum itaque ſolatium oportebat eſſe cum Phocione innocente mori innocentem. 19 Solatiũ mortis

Deniq; quum illi poculum cicutæ temperatũ porrigeretur,percontatus eſt quiſpiam, ſi quid filio vellet dicere.Nam is aderat,ego,inquit, tibi fili præcipio, atq; etiam obſecro,ne quid ob huius rei memoriam. Athenienſibus male velis.Cæteris morientibus præcipuum ſolatium eſſe ſolet ſpes vindictę. Huic illud curæ fuit,ne filius patris iniuſtã necẽ vlciſceretur,maluitq; illũ in patriã quã in patrem ſeruare pietatem. 20

Nicocli petenti,vt ſibi ante Phocionem venenum haurire liceret,tametſi durũ hoc inquit Phocion,tamen concedendum eſt ei cui nihil vnquam in vita negaui.Phocion Nicoclem inter amicos fidiſſimum vnice adamarat,eoq; moleſtũ erat videre illum morientem.Eam moleſtiam ut vitaret Nicocles,petebat, vt ipſe prior biberet.Et hac in re cõmodauit amico. 21 amicitia

Quum bibiſſent omnes ſolusq; Phocion ſupereſſet,conſumpto ab aliis veneno, carnifex negabat ſe daturum niſi numerarẽtur duodecim drachmæ,tãti enim venire cicutæ vnciam.Phocion itaq; ne per illius contentionẽ mora fieret morti,accito ad ſe cuidam ex amicis.Quandoquidem,inquit, Athenis ne mori quidem gratis licet,quæſo dato huic precium. 22 Empta mors

23 Quum demoſthenes multa maledicta faceret in Alexandrum, iam Thebis imminentem, Homerico verſu ex Odyſſeæ α. illum corripuit.

σχέτλιε τίπτ᾽ ἐθέλεις ἐριζέμεν ἄγριον ἄνδρα.

Quur libet iritare virum miſerande ferocem?

M. TVLLIVS CICERO

1 M. Tullius, quum ob Ciceronis cognomen dicteriis inceſſeretur, ab amicis admonitus vt aliud ſibi cognomen aſciſceret, reſpondit ſe Ciceronis nomen illuſtrius effecturum, quàm eſſet Catonum, Catulorũ aut Scaurorum. Nam hæ familię cum primis illuſtres erant apud Romanos, quũ Tullius eſſet nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quod à Cicere viliſſimo legumine dictum videretur. Quaſi vero non & Fabii à Fabis, & Lentuli à Lente cognomen habuiſſe viderentur. Parum illuſtris eſt, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimum autem nobilitatis genus eſt, quam ſibi quiſq; propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullius, Ciceronis enim nomen hodie decantatius eſt, quam trecenti Catuli aut Scauri, cum ſuis ſtemmatis, ſtatuis, & imaginibus.

Nobilitas virtute parta

2 Quum poculum argenteum diis dicaret, prænomen ac nomen literis ſignauit, ſed pro Cicerone, Ciceris figuram inſculpſit, nihil refugiens cauillatorum interpretationem.

Cicer ꝓ Cicerõe

3 Oratores qui inter dicendum vociferantur dicebat claudis eſſe ſimiles, qui ſic ad clamorem, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre eſt, qui quum ſentiunt ſe cauſa inferiores ad furioſa iurgia confugiãt, vt quoniã rationibus perſuadere nõ poſſũt, improbitate metuq; extorqueãt.

4 Quum Verres, qui filium habebat parum pudice flore ętatis vtentem, Ciceronẽ vt parũ virũ ac cinæ-

Salſe retortum

dum inceſſeret conuitiis, Ignoras, inquit, quod libe-
ris intra fores conuitiandum ſit. Significans hoc cõ-
uitium non in ipſum competere, ſed in conuitiatoris
filium. Parentum autem eſt obiurgare liberos, ſed in
tra domeſticos parietes, nec ea conuitia ſunt elimi-
nanda. Eliminat autẽ, qui aliis impingit, quod ipſius
domi committunt liberi.

Metello nepoti obiicienti quod Cicero teſtimonio 5
ſuo plures occidiſſet, quã patrocinio ſeruaſſet. Plus Retortũ
enim, inquit, mihi fidei eſt quã eloquentiæ. Mira ſo- in laudẽ
lertia conuitium retorſit in laudem. Siquidem in te- conuitiũ
ſte ſpectatur fides, in patrono valet eloquentia.

Rurſum Metello percõtanti Ciceronẽ, quis ipſius 6
eſſet pater, nimirum ignobilitatem exprobrans, Ad Salſe re-
iſtam, inquit, percontationem vt reſpondere ſit diffi tortum
cilius, mater effecit tua. Nam Metelli mater audiebat
parum pudica. Quin & ipſe Metellus matrem refe-
rens, leuior erat & inconſtans, & affectibus ſeruiens.
Cicero conuitium à patre ad matrem trãſtulit. Tum
enim incertus eſt pater, quum mater non cum vno
conſuetudinem habet.

Idem Metellus quum Diodoro, quo rhetorices ma 7
giſtro fuerat vſus, defuncto, ſepulchro eius coruum Salſe
lapideũ impoſuiſſet, Iuſtũ, inquit Cicero, præmiũ re-
tulit. Nã volare ipſum docuit, nõ dicere, notãs Metel
li leuitatẽ & inconſtantium. Coruus auis eſt ἄμουσος.

Vatinium inimicum, & alioqui ſceleratum M. Tul 8
lius audierat obiiſſe diem, poſt quum audiſſet illum
viuere, Male pereat, inquit, qui male mentitus eſt, ſi-
gnificãs Vatiniũ indignũ qui diutius viueret. Omne
quidem mendacium malum, ſed hoc mẽdacium bis
erat malum, quia bonos viros in falſum gaudium
coniecerat. Dictum tamẽ erat ambiguum, quod dici
poterat & de illo quem mori nolles.

9 Quum orante M. Tullio quidam creditus Afer genere, diceret, non audio, hoc ſermone negans ſe probare quod dicebatur, Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solet enim ea gens habere perforatas aures, vt inde ſuſpenderet anulos ac gēmas, quæ nunc collo digitisq; geſtamus. Ea foramina quomodo fiant docet Celſus.

10 *Nihil ſcire* C. Popilius qui iuriſperitus videri volebat, quum indoctus eſſet ac ſtupidus, citatus in cōtrouerſia quadam teſtis, reſpondit, ſe nihil ſcire. Tum Cicero, Putas, inquit, fortaſſis te de iure interrogari.

11 *Sphinx domi* Hortenſius orator defenſionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argēteam, is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixiſſet. Non didici ſoluere ęnigmata. Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota eſt fabula de monſtro Sphinge, quę præmiis propoſitis ædebat ęnigmata, non ſoluentibus mors erat præmium.

12 *Deformitas exprobata* Quum Voconium forte obuium haberet cum filiabus tribus inſigniter deformibus, tacite ad amicos dixit verſiculum Gręcum,

φοίβου ποτ᾽ οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα

Phœbo haud ſinente hic ſeminauit liberos.

Sentiens illum inuito Apolline liberis operā dediſſe ſiue quod Apollo pulcher à poetis fingit, ſiue quod oriente ſole fœtus exiſtiment concipi feliciores.

13 *Iocus ex ābiguo verbi* Quū Fauſti Syllę filius, ob ęris alieni magnitudinem ſupellectilem ſuam proſcripſiſſet, Hanc, inquit, proſcriptionem magis approbo quàm paternā. Luſit ambiguo verbi. Proſcribuntur res, quæ in auctione venum exponūtur, & proſcribuntur homines, à quouis iugulandi, quo crudeliſſimo genere Sylla quàm plurimos ciues proſcripſerat.

14 Pompeio ac Cæſare inter ſe diſſidentibus, Cicero

Quem fugiam,inquit,ſcio,quem ſequar,neſcio,ſen/ Neutra
tiens ambos non pro reipub.libertate,ſed pro prin/ pars pla
cipatu dimicare. cet

Pompeio vitio dabat,quod ciuitate deſerta The/ 15
miſtoclem potius quàm Periclē fuiſſet imitatus, quū
illis res nequaquā pares eſſent,his eſſent. Themiſto
cles enim fugit ad Perſas,Pericles manſit Athenis.

Quū ad Pompeiū ueniſſet,ac veniſſe pœniteret, 16
rogatus vbi Piſonē generū reliquiſſet. Apud tuū,in/ Salſè
quit,ſocerum,Cæſarē deſignans. Perinde quaſi nota
tus eſſet Cicero,quod à genero ſuo diſiunctus eſſet,
retraxauit illū quod ipſe cū ſuo ſocero bellū gereret.

Quū quidā à Cęſare ad Pompeiū trāsfugiēs, dice 17
ret ſe feſtinādi ſtudio equū reliqſſe, Cicero dixit,illū Argute
melius de equo q̃ de ſe ſtatuiſſe, ſentiēs lōge rectius
facturū fuiſſe,ſi & ipſe manſiſſet apud Cæſarem.

Cuidam nuncianti, Cæſaris amicos eſſe triſteis. 18
Hoc dicis,inquit,illos Cæſari male cogitare. Irriſit Interpre
adulantem nuncium,quaſi Cęſariani rebus ſuis diffi tatio
derent,metuerentq; Pompeium.

Poſt Pharſalicū conflictū quū fugiſſet Pompeius, 19
Nonius quidā dicebat ſeptē adhuc aquilas ſupereſſe Bellū cū
proinde bono animo eſſent hortabatur, Recte, inqt, graculis
Cicero,hortareris,ſi nobis cum graculis bellū eſſet.
At ille aquilas dixit vela Romana aquilis inſignita.

Quū Cęſar rerum potitus Pōpeii ſtatuas deiectas 20
honorifice repoſuiſſet, Cæſar, inquit Cicero, dum Clemen
Pompeii ſtatuas reponit,ſuas ſtabilit, ſentiens illum tia ſimu/
hoc non in Pompeii gratiam facere, ſed vt ſibi cle/ lata
mentiæ ſimulatione fauorem apud ciues conciliaret,
atque hoc pacto ſuum regnum conſtabiliret. 21

Adeo vero ſollicitus erat M. Tullius benedicendi Bene di
tamq; anxium huic rei ſtudium impendit, vt quum cendi
cauſam oraturus eſſet apud centūuiros, iamq; dies ſtudium

inſtaret. Etota ſeruũ manumiſerit, eo quod nũciaſſet cognitionem in poſterum diem fuiſſe prorogatã. Et hoc aliquis iter apophthegmata adiecit, quũ nõ ſit.

22 Quum Cicero in Pompeii caſtra veniſſet, dicentibus, Sero veniſti. Minime, inquit, ſero, nam nihil hic adhuc parati video. Alluſit ad eos qui ſero veniunt ad conuiuium. Iocus eſt ex ambiguo. Sero venit qui tarde venit, & ſero qui poſt tempus.

Nihil parati

23 Quum Pompeius Gallũ quendã quod ad ipſum à Cæſare transfugerat, ciuitate Romana donaſſet, Hominẽ, inquit, bellum, qui Gallis ciuitatẽ promittit alienam, quũ noſtram nobis non poſſit reddere.

Apertũ conuitiũ

24 Poſt Cæſaris victoriam interrogatus Cicero, quur in electione partium erraſſet, Præcinctura inquit, me fefellit. ſentiens ſe non ſperaſſe victoriam à molli & effœminato ſtaturam. Cæſar enim ita toga pręcingebatur, vt laciniam trahens mollium in morem incederet, vnde Sylla Pompeium admonere ſolet, caueret à puero male præcincto.

Malepręcinctus

25 Idem apud Damaſippum cœnans, quum conuiua tor mediocre vinum appoſuiſſet, idq; conuiuis à vetuſtate cupiens cõmendare diceret, Bibite Phalernũ hoc, quadraginta annorum eſt. Bene, inquit, fert ætatem. Hoc modo de homine loqui ſolemus, cuius formæ viribusq; non multum detrahit ætas. At ridiculum erat vinũ ab immodica vetuſtate commendare.

Vinum vetus

26 Quum Lentulum generũ ſuũ, exiguæ ſtaturæ hominem prælungo gladio videret accinctum. Quis inquit, alligauit generũ meum gladio? Videbatur homo gladio alligatus, non gladius homini.

Nulla ꝓportio

27 Quũ Qu. fratris clypeatã imaginẽ in prouintia q̃ is rexerat ingentibus lineamẽtis, à capite vſq; ad pectus ex more, vidiſſet, Frater inqt, me⁹ dimidius maior eſt q̃ totus. Erat enim Quintus puſillæ ſtaturæ.

In puſillum

Quum Tullia Ciceronis filia concitatius incede- 28 Inceſſu decorus
ret quàm deceret fœminam: contra Piſo gener len-
tius quàm diceret virum, ambos eodem dicto taxa-
uit, filię præſente genero dicens, Ambula vt vir.

In Vatiniū q paucis diebus cōſul fuit, ita iocatus 29
eſt, Vatinii anno magnū oſtentū fuit, quod eo conſu
le nec bruma: nec ver, nec æſtas, nec autūmnus fuiſ-
ſet. Nam his horis annus totus diſtinguitur, quorum
vnaquęq; tres mēſes occupat. Neſcio an hoc ipſum
ſit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Con
ſul q ſex meridianis horis conſul fuerat, ioco Cicero
nis aſperſus eſt. Conſulem habuimus tam ſeuerem
tamq́; cenſorum, vt in eius magiſtratu nemo prāſus
ſit nemo cœnauerit, nemo dormierit, niſi forte vide
tur hoc magis ad Caninium Reuilum pertinere.

Rurſus expoſtulanti Vatinio, quod Cicero graua 30 Vatinius in Ciceronem
tus eſſet ipſum languentem inuiſere, Volebam inqt,
in tuo conſulatu venire ſed me nox occupauit. Hæc
talio videri poterat. Nam antea Vatinius Ciceronē
gloriantem, quod ipſum reſpub. ſuis humeris repor-
taſſet, ita taxarat. Vn̄ ergo tibi varices? Varices enim
non ſedentium, ſed ſtatium aut ambulantium crura
ſolent occupare.

Caninius Reuilus vnico tantum die cōſul fuit, is 31 Conſulatus breuis
roſtra quū aſcendiſſet, pariter & honorē iniit conſu-
latus & peierauit. In quem fertur illud Ciceronis, λο
γοθεώρητος eſt Caninius cōſul. In eundem iecit illud
Hoc conſequutus eſt Reuilus, vt quereretur quibus
conſulibus conſul fuerit. Solet enim annorum nume
rus conſulum nominibus deſignari. Reuilus autem
& conſul fuit, nec vllum habebat annum. Rurſus il-
lud, Vigilantem habemus conſulem, qui toto conſu
latu ſuo ſomnum non vidit.

C. Cæſar multos i ſenatū legerat eo ordine indi- 32

Duabus ſedere ſellis gnos, & in his Laberiũ ex eqte Romano mimũ. Hic quum in ſenatu M. Tullium præteriret, ſedem quærens, Recepiſſem, inqt Cicero, te niſi anguſte ſederẽ. Simul & illum reſpuens, & in nouũ ſenatũ iocatus, cuius numerũ Cęſar ſupra quàm phas erat auxerat. Nec hoc dicteriũ inultum tulit Laberius, Demiror, inquit, ſi ſedes anguſte, qui ſoleas duabus ſedere ſellis, obiiciens illi leuitatem, quod lubricæ fidei nunc his nunc illis partibus adhæreret.

33 Obliquꝰ iocus Idẽ quũ ab hoſpite ſuo P. Manlio rogaretur, vt decurionatum priuigno ipſius expediret, aſſiſtente frequentia ciuiũ dixit. Si ius habebit Põpeius, difficile eſt, Cæſaris in legendo ſenatum notans facilitatẽ.

34 libertas oppreſſa Ab Androne quodam Laodiceno ſalutatus, quũ aduentus cauſam percontatus intellexiſſet illum pro patriæ libertate legatum ad Cęſarem veniſſe, Græcis verbis expreſſit publicam ſeruitutem, ἐὰν ἐπιτυχῆς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον, id eſt, Si impetras, etiam pro nobis legatus eſto, ſiue pro nobis orato.

35 Schema male affectatum Quum M. Lepidus in ſenatu dixiſſet, patribus cõſcriptis, ne dicam circumſcriptis. Ego, inquit Cicero, non tanti feciſſem ὁμοιόπτωτον, Affectauit Lepidus ſchema vocum ſimiliter deſinẽtium, quod rhetores ὁμοιόπτωτον vocant. At ſatius erat ſchema perdere, quàm ſenatum offendere, quanquam in his verbis non tantum eſt ὁμοιόπτωτον, verũetiam προσονομασία ſchema priore iucundius.

36 Iocus ex ſimilitudine vocis Quum quidã candidatus, qui coquo patre natus credebatur, coram Cicerone ſuffragium ab alio peteret. Ego quoq;, inquit, tibi fauebo. Ex quo colligiť. coce à coco, & quoq; coniunctionem, aut eodem aut ſimillimo fuiſſe ſono.

37 Sero Quum accuſator Milonis ex argumento temporis colligens Clodio à Milone ſtructas inſidias, ſub-

inde

inde rogaret quo tempore occiſus eſſet Clodius, Cicero reſpondit: Sero, voce ancipiti ſignificans è rep. fuiſſe futurũ, ſi Clodius multo ante fuiſſet iterfectus.

Cicero nunciata morte Vatinii, quum eius rumoris parum certus eſſet autor. Interim, inquit, vſura fruar, ſentiens ſe temporario gaudio de morte Vatinii fruiturum, quemadmodum q pecuniam mutuo accepit, ad tempus ea perinde ac ſua fruitur. 38 Gaudiũ tẽporarium

M. Gellium melius obiicientem crimina q̃ defendentem, bonã dextram malã ſiniſtram habere dixit huc alludens, qđ in pugna dextra gladiũ tenemus, ſiniſtra clypeũ, gladio ferimus, clypeo defendimus. 39 Melior dextra

40 Iubiũ Curtium, quo iunior videretur, multa de annis ætatis ſuæ mentientem, ita redarguit. Ergo inqt, quum vna declamabamus, non eras natus.

Fabiæ Dolobellæ dicenti, ſe triginta annos habere: Verum eſt, inquit. Nam hoc iam viginti annis audio. Volebat illa iunior videri quàm erat. Itaq; Cicero eluſit illam ſimulata aſſenſione, ſignificans interim illam eſſe quinquagenariam. 41 Aſſẽſio ſimulata

Obiurgantibus quod homo ſexagenarius puellã virginem duxiſſet, Cras, inquit, mulier erit. Iocans hoc probrum mox eluendum. Nam poſtridie nõ poterat obiici, quod virgine eſſet ſponſus. 42 Virgo mulier

Idem in Curionem ſemper ab ætate ſumentẽ orationis exordium ita luſit, vt diceret, illum quotidie facilius habere prooemium, videlicet ætate in dies magis ingraueſcente. 43 exordiũ ab ętate

Rurſus in Vatinium q quũ pedibus ęger eſſet volebat tñ videri cõmodioris valetudinis factus, dicebatq; iam ſe bina milia paſſuũ ꝑambulare, Dies enim inquit, longiores ſunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni, Macrobius Auguſto. Narrat̃ & hodie qddã non minus facetũ, ſi modo accedere vetuſtatis cõmẽdatio. 44 Podagra

Miles quidam in conuiuio iactabat ſibi baliſtam eſ-
ſe quæ iaculum excuteret ad ſpatium nulli credibi-
le. Reclamantibus conuiuiis omnibus, affirmabat fa-
mulum ſuum id vidiſſe factū. Accerſito famulo per-
contatus eſt illum, an non ipſe vidiſſet quod narra-
ret. Tum famulus. Verum inquit, narras here, ſed tū
vento ſecundo miſeras ſagittam.

45 Cicero audito falſo rumore de Vatinii morte, quū
In Vatinium Ouínium libertum eius interrogaſſet. Recte ne oia
atq; ille reſpondiſſet, recte. Mortuus eſt, inqt? Signifi-
cans non omnia recte habere ſi ille viueret.

46 Idem quum teſtis, Sexti Annalis reum legiſſet, &
ab inexpectato inſtaret identidē accuſator rei, Dic Marce Tulli ſi qd
potes de Sexto Annali, protinus recitare cœpit ver-
ſus ex Ennii ſexto Annalium libro. Qui potes ingē-
tis cauſas euoluere belli. Scripſit enim Ennius An-
nales, & accuſator dicebatur Sextus Annalis.

47 Verſus detort⁹ Rurſus in Accium hominem callidum & verſu-
tum, quum his in cauſa quadam ſuſpectus eſſet, ſena-
rium ex vetuſto quopiá, poeta torſit. Niſi qua Vlyſ-
ſes rate euaſit Laertius Vlyſſes vafer naui & Cha-
rybdim & Scyllam euaſit, ſic Accius aſtutia ſua è iu-
dicii periculo elapſus erat.

48 Similiter luſit in quendā, q quum prius habitus
eſſet ſtultiſſimus, poſt adeptā hæreditatem primus
rogabatur ſententiam. Cuius inqt, hæreditas, quam
vocant ſapientiā? In verſu pro facilitas mutauit hæ-
reditas. Apud poetam enim verſus ſic habet, Cuius
facilitas quam vocant ſapientiam? Significauit autē
hæreditatem illi pro ſapietnia contigiſſe, & ob hæ-
reditatem iam habitum ſapientem.

49 Quū mater M. Bruti Seruilia precioſum æræ par-
uo fundum abſtuliſſet à Cæſare, q bona ciuiū ſubii-
ciebat haſtæ, ita iocatus eſt Cicero. Et qdem inquit,

quo melius emptum ſciatis,emit hunc fundum Ser Tertia
uilia tertia deducta.Seruiliæ autem filia dicebat Iu/ deducta
nia,Tertia eademq; C.Confidii vxor,laſciuiente di
ctatore tam in matrem q̄ in filiam. Ex ambiguo ioca
tus eſt Cicero,potuit enim intelligi tertia pars pre/
cii detracta.Deducitur aūt vxor aut ſcortum.

Idem ænigmate luſit in matrē Pletorii q fontem 50
accuſa bat,dicens eam dū viueret ludū,mortuā ma Salſe
giſtros habuiſſe,notans quod dum viueret infames
ad eam fœminæ cōmeare ſolent, poſt mortem eius
bona venibant. Sermo videtur & abſurdus,& præ/
poſterus.Nam q ludos habent ipſi magiſtri ſunt, &
diſcipulos habent.Magiſtri autem dicuntur non ſo
lum qui docent,verumetiam qui regunt.

In nomen Verris iocatus eſt,quaſi ſic dictus eſſet 51
quod omnia verteret,hoc eſt nihil reliq faceret ho/ Iocus
mo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro ex noie
Tullio Tollium dixit nec defuerunt qui pro Tibe/
rio dixere Biberium.

De C.Cęſare dicere ſolet. Quoties huius actutiā 52
& ambitionem video ſub humanitatis ſpecie latitan Ingeniū
tem,metuo reipub. tyrannum, rurſus quum comas uarium
molliter fluentes,& ipſum vno digito ſcalpentem
caput intueor,vix animum inducere poſſum,vt tan
tum facinus animo concipiat. 53

Idē obiicientibus quod à reo pecuniā accepiſſet Menda/
qua magnificas quaſdā ædes eſſet empturus. Fate/ ciū elu/
bor,inqt,accepiſſe me ſi emero.Eas quū eſſet merca ſum
tus,exprobrātibus vanitatem,An neſcitis,inqt boni
patrisfamilias eſſe,diſſimulare ſi qd ꝯſtituerit emere

Ciceroni cū Craſſo ſimultas erat. Quū igit alter 54
è Craſſi filiis non diſſimilis cuidam nomine Di/ Iocus
gno atq; hinc ppl'i ſuſpitio in Craſſi vxorē,quaſi cū ex noie
Digno rem habuiſſet,in ſenatu præclaram habuiſſet

orationẽ,rogatus Cicero,qualis ei videret, Dignus inqt,Craſſo,tecte alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior eſt,ſi more Græcorum dicas,dignus Craſſi, vt intelligas duos eſſe Craſſos, alterum adulterum, alterum illi ſimilem Craſſi filium.

55 Eloquẽtia uictor nõ cauſa. Cicero Munatio reo patrocinatus fuerat, atq; ille abſolutus. Poſt quum Munatius Sabinum Ciceronis amicum reum perageret, iratus Cicero exprobrauit illi beneficium, An tu, inquit, Munati illud iudicium tua opera effugiſti, an potius mea, qui multum caliginis tribunalibus offudi.

56 ex eodẽ ore frigidũ & calidum. Quũ Marcum Craſſum pro roſtris laudaſſet magno populi applauſu,& eundem poſt ex eodẽ loco acribus cõuitiis inceſſeret. Quid inqt,Craſſus,an nõ me nuper ex hoc ipſo loco laudaſti? Laudaui inqt, ſed exercendi gratia argumentũ infame declamans Solent enim rhetores tractare materias, ἀδόξους, velut quum laudant Buſyridem, aut febrim quartanã aut ingratitudinem.

57 Acerbe. Idem quũ Craſſus dixiſſet, Neminem Craſſorum Romæ vixiſſe diutius annis ſexaginta deinde pœnitens eius ſermonis diceret, Quid mihi accidit vt hoc dicerẽ? M. Tullius, Sciebat, inqt, Romanos hoc libenter auditurus,& iſta via veniſti ad rempub. gubernandam, duo ſiguificans, & Craſſorum nomen inuiſum eſſe Romanis,& illum non vitute, ſed blandiendo prouectum ad honores.

58 auaritia. Craſſo dicente, Stoicorum eſſe dogma, virum bonum eſſe diuitem. Vide, inqt Cicero, ne magis, hoc ſentiant, ſapientis eſſe omnia. Tecte, notans Craſſi auaritiam, cui nihil eſſet ſatis.

59 Reditus in grãm. Craſſus ĩ Syria profecturus, malens Ciceronẽ amicũ q̃ inimicum relinquere, officioſe ſalutato dixit ſe apud illũ velle cœnare, quẽ Cicero alacriter excepit

Poſt aliquot dies qdam amicorũ egerunt apud Ci/
ceronem vt cũ Vatinio quoq; rediret in gratiã, Num
inquit, & Vatinius mecum cœnare vult? Significãs
illum cœnam ambire potius quàm amicitiam.

Rurſus i Vatiniũ q ſcrophas hẽbat in ceruice, id 60
eſt morbi genus, quũ cauſam quandã ageret. Tumi Morbus
dũ, inq̃t, habem⁹ oratorẽ. Aſiatici dicti ſunt tumidi. expro/
Cæſar ſtatuerat agros Cãpanos militib⁹ diuidere, bratus
id quũ cõplures i curia moleſte ferebãt, tũ L. Gellius 61
homo extremę ſenectutis, dixit hoc nõ futurũ ſe vi/ Inſenẽ
ro. Expectemus inq̃t Cicero, nõ enim poſtulat lon/
gã dilationem; ſignificans illũ eſſe morti proximũ.

Adoleſcens quidam accuſatus quod patrem pla/ 62
centa venenata ſuſtuliſſet, quum ſtomachabundus Tectum
minaretur ſe probris laceraturum Ciceronem, Hoc, crimen
inquit Cicero malim quàm placentam accipiti di/
cto patricidium illi obiiciens.

P. Sextius Ciceronem cum aliis aliquot ad cauſę 63
patrocinium adhibuerat, cumq́; ipſe vellet omnia Loquaci/
dicerere, ne cuiquam dicenti locum daret, vbi iam tas
conſtaret illum à iudicibus abſoluendum, ferretuiq́;
ſententia. Vtere inquit Tullius, hodie tempore, nam
cras priuatus eris, notans hominem quod in cauſa
ſuo arbitratu ſolus egiſſet omnia.

Quum M. Appius in prooemio diceret, ſe magno 64
pere rogatum ab amico, vt in cauſa clientis adhi/ Irriſio
beret curam, eloquẽtiam, & fidem, hic Cicero, adeo
ne ferreus homo es, vt ex tam multis quæ rogauit
amicus nihil præſtes.

M. Aquilium duos habentem generos, ſed ambos 65
exules Adraſtum apellauit, quod ſolus locum tuere
tur, alludens ad Græci nominis etymologiam.

L. Cotta cenſore, qui vini auidiſſimis habebatur, 66
quum Cicero conſulatum petens ſitiiſſet, bibiſſetq;

Cenſor ſeptus vndiq; amicis, Recte inqt, timetis, ne cenſorē
bibulus habeā infenſum, qđ aquā bibo. Simulauit Cicero ſe
credere, ob id circūſtare frequētes amicos, ne cenſor
videret illū bibētē aquā. Simile enim ſimili amicū.

67 Quū M. Celius, q credebatur à parentibus non li
Vocali- beris natus epiſtolam apud ſenatū clara firmaq; vo
tas ce recitaſſet, Ne miremini, inqt Cicero, nā his vnus
ex his q proclamarunt, ſignificans illum fuiſſe præ-
conem & hoc vſu contigiſſe vt eſſet vocalis. Solēt
autem ſerui venales voce præconis cōmendari.

68 Mēmio cuidā vituperanti Catonem Vticenſem,
Ioc⁹ ex dicentiq; quod totas noctes ebrius eſſet. At illud, in
addito quit Cicero, nō addis, eū totos dies aleam ludere, ci
uiliter excuſans Catonē q totū diē reip. negociis da
bat, nocturnas aliquot horas ſumebat laxando aio.

69 C. Cæſari in ſenatu enixe defendenti cauſam fi-
Scōma liç, Nicomedis beneficiaq; regis i ſe cōmemorāti, Re
ex ambi moue, inqt, iſthæc oro quoniā notum eſt qđ ille tibi
guo quid illi dederis. Iocus eſt ex ambiguo verbi. Nam
dat q confert beneficium, & dat mulier quæ ſui fa-
cit copiam. Vnde illud Martialis,
Vis dare, nec dare vis.
Male audiebat Cæſar qđ in Bithyniā Nicomedi re-
gi fuiſſet obſequentior, q̄ pudicitiæ leges poſtulant.

70 M. Callidus Gallum accuſauit M. Tullio defen-
dente, quumq; accuſator affirmaret, ſe teſtibus, chiro
graphis quæſtionibus probaturum, ſibi à reo fuiſſe
præparatum venenum, ſed interim rem tam atrocē,
remiſſo vultu, languida voce, ac reliquo geſtu parū
concitato pronunciaret, M. Tullius, Tu inquit, niſi
fingeres M. Callidi, ſic ageres? Ex actione colligens,
illum non ex animo loqui.

DEMOSTHENES ORATOR

1 Pytheas Demoſtheni obiecit, quod ipſius enthy-

memata lucernã o'erẽt,ſignificãs illũ nõ niſi deſcri pto,& ad lucernã elucubrata dicere. Quod dictũ ita retorſit Demoſthenes, vt diceret, nõ eodẽ pcio ſibi & illi cõſtare lucernã, notans qđ ille nocturnis cõui uiis indulgeret, plus impendens luxui q̃ ipſe ſtudio. lucernã olet

Aliis imodicũ eloquentiæ ſtudiũ obiicientibus, ita reſpondit. Eloquentię ſtudiũ declarare hominẽ popularem, contra negligerę ſtudiũ eloquentię, eſſe eorum, q dominari populo quærerent, vt q hoc age rent nõ vt perſuaderent dicẽdo, ſed vt ui cogerẽt. 2 Eloquẽtia popularis

De Phocione quoties in contione dicturus aſſur geret, ad amicos proximus dicere ſolet Demoſthe nes, rationũ ipſius ſecurim ſurgere. Nã Phocion erat in dicendo breuis, ſed acutus. Solet autem ferè à De moſthene diſſentire. 3 Sermo breuis & efficax

Populus Athenienſium à Demoſthene flagitabat vt quendam accuſaret, id quũ recuſaret, cœpit popu lus in illũ, vt ſolet vociferari. Tum ſurgens: Vos me viri Athenienſes, conſultorem habetis vel inuiti, ca lumniatorem non habebitis etiamſi velitis. 4 cõſultor nõ calũniator

Demoſthenes vnus fuerat ex decem quos Athe nienſes legatos ad Philippum Macedonem miſe rant. itaq; poſteaquã Æſchines & Philocrates, quos præcipue fuerat complexus Philippus, à legatione reuerſi, quum aliis multis nominibus prædicarent regem tum his præcipue, quod eſſet formoſus, facũ dus, & ad bibendum ſtrennuus, Demoſthenes ita ca uillatus eſt, vt diceret, in his laudibus nihil eſſe di gnum rege. Nam primam eſſe fœminarum, alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum. 5 Laudes deprauate

Demoſthenes clypeo ſuo literis aureis inſcripſe rat ἀγαθῇ τύχῃ, ideſt bona fortuna. Attamẽ quũ ad pugnam ventum eſſet: ilico proiecto clypeo aufu git. Id quum illi probro daretur, quod ῥίψασπις eſſet, 6 Fuga ex facuta

elusit vulgato verſiculo.

ἀνὴρ δὲ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. Ideſt.

Vir qui fugit, rurſum integrabit prælium.

Iudicans vtilius eſſe patriç, fugere q̃ in prælio mori Mortuus enim non pugnat, at q fuga quæſiuit ſalutem, poteſt in multis præliis patriç vſui eſſe.

7 Pauci p oibus Quū Alexander pacem hac lege deferret Athenienſibus, ſi ciues octo ſibi dederent, inter quos erat Demoſthenes: Demoſthenes apologum retulit de lupo q hac lege pacem obtulit ouibus, ſi canes dederent, lupi nomine ſignans Alexandrū, eos q tum populi rem curabant, ouium, plebem Athenienſium. Addidit & illud, Vt mercatores, inquit exiguum frumenti in paropſide ſpecimen deferunt, p hoc ingentes aceruos vendere cupientes, ita vos ſi traditis ciues octo q depoſcūtur, populū vniuerſum traditis.

8 Priæ deſideriū Quū ab Areopagitis damnatus elapſus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuiſſet aliquot diuerſæ factionis homines, primū abdere ſeſe voluit, ſed quum illi nominatim Demoſthenem appellantes iuberēt eſſe bono animo, & viaticum inſuper offerrēt, grauiter ingemuit, dicens. Qui poſſum hac vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia ſum inuenturus?

6 Popnl⁹ nocētiſſima beſtia Inter fugiendum fertur ſubinde reſpiciens ad arcem Palladis ſublatis manibus dixiſſe, O Pallas vrbium domina quur tribus infauſtiſſimis beſtiis delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua quum ſit, auium inauſpicatiſſima, tamen Palladi ſacra eſt, quemadmodum & draconem habet pro geſtamine, populus autem bellua eſt multorum capitum peſſimā gratiam referre ſolita optime de ſe meritis, velut Socrati Phocioni Scipioni & aliis compluribus.

10 Ad iuuenes quod habebat familiares dicere ſolet

Sibi gnaro iam quantum inuidiæ,metus, calumniæ Rempu.
ac diſcriminis ſit expectandum ad rempub.acceden fuga
ti,ſi ex duobus alterum ſit eligendum,citius in exi-
tium iturum,q̄ ad ſuggeſtum aut tribunal.

Quum exularet in Arcadia, Pytheasq́; pro Mace 11
donibus dixiſſet,Vt domum in quàm lac venale im Exul in
portatur aliquid habere mali ſuſpicamur, ita ciuita- patriam
tem eſſe morbidam,ad quam mitteretur Athenien- pius
ſium legatio,Demoſthenes eam ſententiam ita retor
ſit,vt lac pro ſanitate ægrotantium importatur, ita
Athenienſes pro ſalute ciuitatum adeſſe dicens. Id
vbi reſciuit populus Athenienſium protinus illum
ab exilio reuocarunt.

Quum redeūti ab exilio nauis eſſet miſſa,multiq́; 12
magiſtratus ac ciues obuiam iſſent,ſublatis in cœlū Sponta-
manibus dixit,ſibi in patriam reditum honorificen- nea gra-
tiorem contigiſſe quàm Alcibiadi, quod ille coactis ta
ciuibus rediſſet,ipſe perſuaſis.

Poſteaquam Demoſthenes metu Antipatri profu- 13
giſſet in Calauriam inſulam,ſeq; in Neptuni templo Acerbe
cōtineret,& Archias ex tragœdiarum hiſtrione po-
tens,illi blandis ſermonibus perſuadere conaretur,
vt ſeſe in Antipatri fidem committeret, non modo
nihil paſſurum mali,verumetiam ampliſſimis mune
ribus honorandum.In ſcena,inquit,mihi nunquam
placuiſti hiſtrio,neq; nūc perſuadebis orator. At vbi
commotus Archias minaretur ſe detracturum illum
è templo,Tandem,inquit,oracula Macedonica ape
ruiſti.Nam prius hiſtrionum more ſimulabas.

Fertur aliquando Corinthum nauigaſſe Demo- 14
ſthenem illectum fama nobiliſſimi ſcorti Laidis, vt Magno
& ipſe famoſo amore potiretur.At quum illa pro no empta
cte ſtipularetur drachmarum decem milia, deterri- volu-
tus magnitudine precii, mutauit ſententiam,dicens. ptas

οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μεταινοῆσαι, id eſt, non emo tanti pœnitere, ſignificans inhoneſtæ voluptati paratam eſſe comitem pœnitentiam.

15 Salſe Celebre eſt Pytheæ dictum, orationes Demoſthenis olere lucernam, quod noctu ſcriberet meditareturq; quę dicturus eſſet. In id quum alius quiſpiam, qui ob furti ſuſpitionem vulgo male audiebat, petulantius inueheretur, Scio, inquit Demoſthenes, nos tibi moleſtos eſſe, qui noctu lucernam accendimus. Fures enim amant tenebras.

16 Acerbe Idem aduerſus Demadem clamantem, Demoſthenes me corrigere vult, ſus Mineruam, At iſta (inquit Demoſthenes) Minerua anno ſuperiore in adulterio deprehenſa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem.

17 Fortiter Idem Athenienſibus flagitantibus vt conſuleret, obſtitit dicens, οὐ συντέταγμαι, id eſt, nō ſum coactus in ordinem. Significans ſe non ſeruire populi affectibus, ſed ſuo arbitratu facere quod faciēdū iudicaſſet.

18 Callide Ancilla quędam depoſiti nomine pecuniam acceperat à duobus hoſpitibus, hac conditione, vt eam vtriſq; ſimul redderet. Horum alter poſt tempus aliquod lugubri veſte & ſquallidus ſocii mortē ſimulās decepta muliere nummos abſtulit. Eo facto ſuperuenit alter, & depoſitū repetere cœpit. Quū mulier anxia de laqueo cogitaret, Demoſthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationē venit, ſic aggreſſus eſt petitorem, Mulier, inquit, parata eſt depoſiti fidē ſoluere, ſed niſi ſocium adduxeris, id facere nō poteſt, quoniam vt ipſe prædicas, hæc dicta lex eſt, ne pecunia alteri ſine altero numeretur. Hoc ingenio ſeruauit miſerā, eluſitq; nebulonum conſpirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent.

19 Cuidam percontanti quid eſſet in eloquentia præ

cipuum,reſpondit,hypocriſis,hoc eſt, actio. roganti Actioto
quid proximum,reſpondit actio.roganti quid tertiũ, tum
nihil aliud reſpondit quàm actio , tantum tribuens
pronunciationi,vt in ea totum ſitũ exiſtimaret. Actio
autem multa complectitur,vocis moderationẽ,ocu-
lorũ vigorem,vultus habitũ,& totius corporis geſtũ.

Quũ Athenienſes geſtirent Harpalo ferre ſuppe- 20
tias,iamq; in Alexandrũ armarẽtur,derepente appa- Temeri
ruit Philoxenus,quẽ Alexander maritimis negociis tas
pręfecerat,hic quum populus metu attonitus conſile
ſceret.Quid facerent,inquit Demoſthenes, ſi ſolem
videant,qui non poſſunt obtueri lucernam?Ita po-
pulo temerarios motus exprobauit.

Quibuſdam arbitrantibus Demadem iam deſiiſſe 21
malum eſſe,Iam enim inquit,ſaturum videtis, veluti
leones. Erat pecuniarum auidus Demades .Leones
autem mitiores ſunt ſaturi.

Quum à quodam cõuitiis inceſſeretur,Cõmittor, 22
inquit,in certamen,in quo qui ſuperior euaſerit, in- grauiter
ferior eſt,& qui vicerit,victus eſt.

Idem quum audiret oratorem quendam immodi 23
ce vociferantem.Non,inquit,quod magnum eſt, be- Vocife-
ne eſt,ſed quod bene eſt,magnum eſt. Hoc & aliis aſ ratio
ſcribitur. Sunt qui & conuiuia prolixa,ac plurimis in
ſtructa miſſibus exiſtiment lauta.

EQVIDEM ſtatueram aliquot ſelectís, quos ſuperioribus libris retuli, eſſe contentus, ſed quoniã inuitabat arridens vndiq; dictorum memorabilium copia, ſimulq; veniebat in mentem, q̃ auidum ac famelicum huiuſmodi deliciarum conuiuam accepiſſem, viſum eſt quintum miſſum addere, repetito ordine, quem Plutarchus ſequutus eſt.

CYRVS MAIOR

Perſæ amant homines adunco naſo, quos Gręci grypos appellant, eosq; pulcherrimos eſſe putant, eo quod Cyrus, quo non alius regum populo fuit charior, eiuſmodi ſpecie naſum habuerit. Eſt autem duplex gryporum genus, vnum cui ſtatim à fronte naſus inſurgit, quod Ariſtoteles putat eſſe ſignũ impudentis animi, & ad coruos refert, alterum cui curuatura naſi à fronte ſeparata eſt, ſed circa medium intumeſcit, & ad extremum tendens vnci ſpeciem prębet, id Ariſtoteles putat eſſe notam magnanimitatis, & ad aquilam pertinere.

1 Cyrus autem dicebat. Qui ſibi nollent prodeſſe, cogi vt aliis ſint vſui, ſignificans ſeruili animo natos ſibiq; inutiles, eo imperio adigendos, vt aliorum cõmodis inſeruiant. Vulgus autẽ putat homines aquilino naſo, & ad ſuum commodum cum primis attentos, & imperio magis quàm ſeruituti natos, vnde & poetæ veteres aquilæ regnũ in omne auium genus tribuunt. Sed idem dicebat. Neminem debere ſuſcipere principatum, niſi melior hís in quos ſuſciperet.

Priceps qui virtute pręcellit

Sentiens hoc eſſe principis vnicum munus, aliis pro
ſpicere,& publicis conſulere commodis, id autē nō
poteſt,niſi qui ſapientia,vigilantia,animiq; integrita
te cæteris antecellit.Hoc vero non præſtat natiuitas,
ſed inſtitutio recta & rerum vſus.

Quum Perſæ,quoniam regionem habebant mō- 2
tuoſam aſperamq;,cuperent eam campeſtri ac mol- Delitiæ
liore commutare,non paſſus eſt Cyrus,dicēs,quem- emolli-
admodum plantas ac ſemina, ſic hominū mores ad unt
regionis habitum immutari.Sentiens ſe velle duros
homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac
fertilis regio molles & ignauos gignit homines.

Cyrus abſtinebat à conſpectu Pantheæ,& Araſpo 3
dicenti,mulierem eſſe inſigni forma, dignam regis Caſte
oculis.Ob iſthuc ipſum,inquit,magis eſt ab illa abſti
nendum.Etenim ſi nunc tuo obtemperans conſilio
illam adiero quum vacat,fortaſſis illa mihi perſuaſu
ra eſt,vt ad ipſam frequenter cōmeem etiam quū nō
vacabit,eiq; aſſideam neglectis ſeriis negociis. Scite
retorſit argumentum,regię functionis memor.

DARIVS

Darius Xerxis pater,in ſui laudem dicere ſolet,ſe- 4
ſe prçliis ac rebus aſperis reddi prudentiorē. Atqui Fortuna
talis prudentia nimio conſtat reipub.Præſtat princi- aduerſa
pem è philoſophiæ præceptis haurire ſapientiam pruden-
potius, quàm experimentis miſeram,vt vocant, col- tes facit
ligere prudentiam.

Idem quum tributum indixiſſet ſubditis, accerſi- 5
tos prouinciarum præfectos percontatus eſt, quum Fauorat
aliis de rebus,tum de tributis,eſſent ne grauia, quū te capta
illi reſpondiſſent,eſſe mediocria,iuſſit vt ſinguli di- tus
midium exigerent.Quod præfectis moderatum vi-
debatur,regis æquitati viſum eſt dimidio plus ſatis.
Maluit enim ſuos beneficio ſibi conciliare,quam

exarmatos ſubigere. Stratagematis aũt gratia in hoc ſita eſt, quod duplũ imperauit eius, quod deſtinarat accipere. Si dimidium imperaſſet, nec quicquam remiſiſſet, latuiſſet benignitas, nunc exacta dimidians effecit vt omnes ſentirent beneficium.

6 Quum aperuiſſet prægrande malum punicum, & quidam ab eo ſciſcitaretur, cuius rei tantum numerũ habere optaret, quantus illic ineſſet granorũ, reſpondit, Zopyrorum. Is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans regi nihil prius aut charius eſſe debere probis ac fidis amicis.

Amico fido nihil præcioſius

7 Is Zopyrus ſibi nares & aures pręcidit, itaq; diſſimulans quis eſſet ad Babylonios transfugit, fingens ſe à Dario crudeliſſime tractatum. Babylonii perſuaſi commiſerunt illi præfecturam. Ille nactus occaſionem Dario ciuitatem tradidit. Poſtea Darius ſæpenumero dicere ſolet. Se malle vnũ Zopyrũ integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentiſſima ciuitas Babylon, tamen vnum amicum centũ Babylonibus antepoſuit. Ab hoc animo quantum abſunt principes quidam, qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelem, ac doctum amicum. Huius factum damnans rex dicebat, quod turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſſet. Videbatur enim mira fides in regem, quum illum ſumma afficeret tum iactura, tum moleſtia.

Fidus amicus

SEMIRAMIS

8 Semiramis Carum regina, quę Babylonem condi diſſe dicitur, monumẽto quod ſibi pararat inſcripſit. Quiſquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantũ voluerit capiat. Darius potitus ea ciuitate titulo credens, ſaxum ingens quo claudebatur monumentum, vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, ſed ex altero ſaxi latere hoc inſcriptum repe

Auaritia deluſa

rit, Ni vir malus eſſes, & pecunia inexplebilis, haud quaquam mortuorum loculos mouere. Quanquam hoc aptius inter ſtratagemata, ſiue inter γελοῖα commemorandum erat.

XERXES ALTER

Inter Xerxen Darii filium & Arimenen fratrē de 9
regno erat contentio. Itaq; quū Xerxes intelexiſſet Humanitas plus valet quā vis fratrem ex Bactrianorum regione deſcendere, miſit illi munera, & iis quibus ea mandarat perferenda, iuſſit vt ipſius verbis illi dicerent. His in præſentia te honorat frater tuus Xerxes, quod ſi rex fuerit declaratus, eris apud ipſum omnium primus. Hac humanitate delinitus Arimenes contentionē remiſit, ac fratri regnū adepto protinus adorationis honorē exhibuit, eiq́; diadema impoſuit. Xerxes autem illi proximum ab ſe locum dedit. Nec hoc video quur inter apophthegmata debeat recenſeri, quum Plutarchus recenſeat. Simile quiddam de Iacob & Eſau legitur in Hebræorum literis. Ira contentioq́; melius ſoluitē blandis verbis & benignitate, quàm repugnando.

Idem iratus Babyloniis, quod à ſe defeciſſent po- 10
ſteaquam illos in poteſtatem ſuam redegerat, interdixit ne ferrent arma, ſed pſalteriis tibiisq́; canerent Delitię ſcorta alerent, cauponas haberēt, ac ſinuoſis tunicis vterentur, quo voluptatibus euirati non molirentur denuo defectionē. Nec hoc inter apophthegmata cōmemoraturus eram, ni Plutarchus recenſuiſſet.

Quū importarenē ad illū Atticæ caricæ venales, 11
negauit ſe illas eſurū, donec regione potitus eſſet q̄ Fiducia ſui illas ferret. Tam ingens erat excelſi pectoris fiducia.

Quū vidiſſet vniuerſum Helleſpontū nauibus ſuis 12
cōſtratū, omnia littora atq; Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatū, moxq́; fudit lacrymas. Tam ſubitam mutationē admiratus Artabanus

regis patruus,qui diſſuaſerat eam expeditionem,auſus eſt rogare cauſam. Tum, Xerxes, Subiit, inquit, animum meum cogitatio,quàm breuis ſit hominum vita,quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum centeſimum nemo ſuperfuturus eſt.

13 Idem Græciæ bellũ indicturus,conuocatis omnibus Aſiæ principibus dixit, Ne viderer meo tantum conſilio hoc aggreſſus,contraxi vos,cæterum memẽtote mihi parendum magis quàm ſuadendum. Vox bis tyrannica,& quod principum conuentu pro fuco abuteretur,& quod negociũ multo periculoſiſſimũ ſua vnius cupiditate verius,quã conſilio ſuſciperet.

14 Turba inutilis Idem quum à trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus eſſet,tantam militum ducens multitudinem,hoc ſe deceptum aiebat,quod multos quidem homines haberet, milites autem perpaucos. Sentiens non perinde referre,quàm multos educas, ſed quàm exercitatos.

15 Fiducia Græcorũ exploratores in exercitu comprehenſos nullo affecit mallo,quin potius iuſſos omnẽ luſtrare exercitũ illæſos dimiſit. Sit & hoc ſingularis fiduciæ exemplum,cur apophthegma dici debeat nõ video.

ARTOXERXES

16 Liberalitas regũ Artoxerxes Xerxis filius,cognomento Longimanus,quod alteram manum haberet longiorem, dicere ſolet,Regalius eſſe addere,quã adimere. Sentiens principe dignius eſſe,honorem & opes eorũ quibus imperant augere potius quàm imminuere.

17 comitas in venatu Idem permiſit vt ex his qui ſecum venabantur, qui poſſent acvellent,ante regem iaculũ emitterent. Sit hoc comitatis exemplũ,quid ad apophthegmata pertineat non video.

18 Clemẽter At is q̃ in venatu fuit comis,tam erat mitis in diſciplina militari. Nã ducibus qui deliquiſſent, pro

eo quod

eo quod ſolēt flagris cædi corpora,iuſſit vt pro corporibus veſtes illi detractę cederent,vtq; pro eo qđ ſolet illis velli caput,tiara depoſita velleret. Ne hoc qdem ad apophthegmatum ſodalitatem pertinet.

Quū Satibarzanes Artoxerxis à cubiculis qddam minus iuſtum ab ipſo peteret,ſentiretq; rex illū hoc facere ſolicitatum triginta Daricorum milibus,quæſtori ęrarii ſui mandauit,vt Daricorum triginta milia ad ſe deferret,ea dedit Satibarzani dicens. Accipe inqt,o Satibarzanes. Nam hæc tibi cum dedero non ero pauperior, iniuſtior futurus,ſi illa quę petebas feciſſum. Commentus eſt rex egregius, vt nec amicum contriſtaret,nec a iuſto deflecteret. 19 Iuſte & comiter

CYRVS IVNIOR

Cyrus Iunior Lacedæmoniis vt ſecum ſocietatē inirent,potius quàm cum fratre ac oratione ſeſe cōmendauit. Aiebat ſibi cor longe grauius eſſe quàm fratri,plus illo meri bibere,meliusq; ferre quàm illū. Nam illum vix in venatu poſſe in equo ſedere, vt non excutiatur,in rebus acerbis, ne in ſella quidem Sciebat enim Lacedæmoniis inuiſo eſſe molles ac timidos. Hortabatur inſuper vt viros ad ſe mitterent, pollicens ſe peditibus daturum equos,eqtibus currus,agrum poſſidentibus ſe daturum vicos, vicos q haberent eos ſe facturum vrbium dominos cæterū auri argentiq; vim tantam,vt poſſent numerare,ſed pendere cogentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artoxerxes,regalius eſſe addere,q̃ adimere, Si quis princeps nunc talia polliceretur,vereor ne totā Germaniam breui viſuri ſimus vacuam. 20

Cyro conflicto cum hoſte loco q dicitur Cunax Clearchus ſuaſit, vt ſe poſt Macedonus contineret Aioſe nec ſeſe in belli diſcrimen coniiceret. Quid ais,inquit,Clearche?Iubes'ne vt quum regnum appetam 21

regno me indignum oſtendam?

22 Phocais ex Ionia, parentibus honeſtis orta ingenueq́; educata ad regis cœnam cum aliis mulieribus admiſſa, cæteris regios iocos ad luſus hilariter excipientibus nec refugientibus ab illo tangi, ſola tacite ingreſſa ad lectum conſtitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere. Flebit, inquit, quiſquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc quum à cæteris agreſtis & incomis haberetur, Cyrus gaudens, & cũ riſu verſus ad illum qui mulieres adduxerat. Non intelligis, inqt, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxiſſe? Poſtea ad hanc in primis adiecit animum vniceq́; adamauit ſapientem appellans. Apud barbaros mulieres attigiſſe conſtupraſſe erat.

Pudice

ANTOXERXES ALTER

23 Artoxerxes huius Cyri frater: cognomento Memor, non ſolum ſeipſum affatim præbuit adire volẽtibus, verũ vxorẽ legitimã iuſſit, ſublatis currus aulæis vehi, vt iis q eam conuentam vellent, etiam in itinere pateret aditus. Laudo qdẽ affabilitatis exẽplum, ſed quid hæc ad apophthegmata?

Affabilitas

24 Idem quum pauper quiſpiam inſigni magnitudine malum obtuliſſet: hilariter accipiens : Per Mithram, inquit (ſic enim Perſæ ſolem appellant) hic mihi talis videtur eſſe, vt ſi quis ei cõmittat ciuitatẽ poſſit eam ex parua magnam reddere.

25 Ruſticus qdam videns ad regẽ varia deferri donaria, nec aliud habẽs qđ largiret, vtraq; caua manu hauſtam è proximo flumine aquam illi obtulit vultu alacri. Rex lætatus, iuſſit illi dari phialam auream, ac mille Daricis donauit hominem.

Munus in tẽpore datũ

26 In fuga quadam quũ direpto illius cõmeatu, aridis ficis & hordeaceo pane veſceretur, dii boni, inii

Fames

quit cuiuſmodi voluptatis hactenus inexpertus fui?

cõdimẽtum

Quum Aclides Iapſon multa in regem licenter & contumelioſe diceret, hactenus tum vltus eſt maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet dicere, ſibi vero in illum licere quæ vellet & dicere & facere.

27 Maledicere regi, non tutum

Teribazus in venatu Perſicã veſtem dilaceratam oſtendit conſulens q̃d faciendum eſſet, reſpondente rege, aliam induendã. Tuam igitur, inq̃t mihi tradas oportet. Rex ſuam tradidit dicens, Dono do tibi hãc veſtem, ſed geſtare prohibeo. Teribazus vir minime quidem malus, ſed leuis præcipitiſq; conſilii, neglecta regis monitione veſtem, inq̃t muliebribus etiam ex auro donis, quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indigne ferentibus, nam redire nefas erat, rex effuſe ridens. Tibi inq̃t, vt mulieri aurum, vt inſano regium amictum ius poteſtatemq; concedimus.

28 Fatuis oĩa licẽt

Artoxerxi iam ſiti deficienti, Periparzenes eunuchus quũ aliud nõ liceret à ruſtico quopiã ſordidũ vtrem detulit, putris aquæ cotylas octo cõtinentem Eam aquã quũ rex totam ebibiſſet, rogatus ecq̃d illi placuiſſet ille potus, deos teſtatus eſt, ſe nunq̃ vinũ potaſſe iucundius, nec vllam aquam q̃uis puriſſimam ſibi viſam ſuauiorẽ. Ac poſt nactus eũ hoiem q̃ eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus.

29 Munus in tẽpore datũ

PARYSATIS

Paryſatis Cyri & Artaxerxis mater præcipere ſolet, vt rex palàm ac libere loquuturus, verbis byſſinis vteretur, hoc eſt, magnificis ac mollibus, quo ſermonis blandicies rei mitigaret aſperitatem. Reges byſſo veſtiuntur, ſed talem decet eſſe regis orationem, qualis eſt amictus.

30 Diſſidẽt interpretes

Seueritas verbis temperata

ORONTES

31 Orontes Artaxerxis regis gener, quũ ab irato re/ge reiectus & condẽnatus eſſet quemadmodũ, inqt ſupputatorum digiti nunc infinitum numerum, nũc unum tantum poſſunt ponere, ſic regum amici, nũc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis ſubducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis.

Fauor re gũ tẽpo rarius

MEMNON DVX

32 Memnon quo tempore bellum gerebat aduerſus Alexandrum pro Dario rege, militem quendã mer/cenarium multa conuitia petulanter iacentem in Alexandrum haſta percuſſit. Ego inquiens te alo, vt pugnes cum Alexandro, non vt illi maledicas.

Maledi/centia

AEGYPTII

33 Ægyptiorum reges iuxta regionis illius conſuetu dinẽ, iudices ad iuſiurandum adigebat, vt ẽt ſi qd rex iuberet eos iudicare quod iuſtum nõ eſſet, ne iu dicarent. Tanti referre putabant, vt populus iuſtos haberet iudices. Porro potentiæ ferociæq́; regię op poſita eſt iuriſiurandi religio, quod adactum videri non poterat, quũ ab ipſis regibus exigeretur. At qui fieri poteſt vt ciuitas iudices habeat icorruptos, vbi iudicandi poteſtatem magno vendit princeps?

Iudices incorru/pti

POLTYS

34 Poltys Traciæ rex Troiani belli tempore, quum Troiani pariter & Græci legationem ad ipſum mi/ſiſſent, auditis vtriſq́; pronunciauit: vt Alexander redderet Helenam, & à ſe pro vna duas formoſas ab duceret vxores. Sapuiſſet Paris ſi hoc feciſſet. Nam vna ſatis fruitus habuiſſet duas & patriæ conſuluiſ/ſet. Quis autem non miretur Græcorum humanita/tem, qbus ſat erat futurum, ſi tantum redderet quæ cum adultero tam diu dormierat?

Amor i/ſanus

TERES

35 Teres Sitalci pater dicere cõſueuit. Quoties eſſet in ocio, nec militia exercerẽt, ſe nihilo meliorẽ eſſe eqſonibus. Hæc vox qd aliud ſonat, q̃ barbaricã immanitatẽ, q̃ſi pacis tpe deſit qđ agat bon⁹ princeps?

Belli ſtudium

COTYS TRACIAE REX

36 Cotys ei q dono miſerat pardalim, viciſſim dono miſit leonem, malam beſtiam ęque mala repenſans.

Par pari

37 Quũ eſſet natura celer ad iram, ſæuusq́; caſtigator eorũ q in miniſterio deliquiſſent, hoſpes qdam ad illum detulit vaſcula fragilia tenuiaq́; celte tornoq́; elaborata. At is hoſpiti qdem dedit munera, cæterum vaſcula omnia confregit, demirantibus quur id faceret. Ne inquit, ſæuiam in eos qui fracturi erant. Prudentis eſt, naturæ ſuæ morbum agnoſcere & vitio materiam pręripere.

Irę ſubducẽda occaſio

38 Idem vbi cognouit quod Athenienſes honoris gratia, ciuem ipſum ſuę ciuitatis declaraſſent, pro auxilio quod illis aduerſus Dorienſes impenderat gratiam reponere ſtudentes, Per Iouẽ, inqt, & ego illis viciſſim meę gẽtis ius dabo. Sentiens nihilominus honorificum eſſe Thracẽ, q̃ Atheniẽſem appellari.

Sua cuiq́; patria chara

IDATHYRSVS SCYTHA

39 Idathyrſus Scytharum rex, in quem arma mouit Darius ſuaſit Ionum regibus, vt Hiſtrici pontis iunctura ſoluta fugientes ſeſe in libertatem vindicarent q quum id facere recuſarent, ne violarẽt fidem qua Dario erant obſtricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἀδρασκα, hoc eſt, qui fugere nollent. Nam hęc non minima laus eſt ſeruorum, nolle fugere ſi liceat, at nolle tyrannicam ſeruitutem commutare libertate ſi detur oportunitas, animi, ſeruilis eſt.

Seruitus grata

ATEAS SCYTHA

40 Ateas hunc in modum ſcripſit Philippo, Tu quidem imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego

Miles durus

Scytis, q & cũ fame & cũ ſiti pugnare valeāt. Signi-ficās hac parte Scytas ad bellũ eſſe magis idoneos.

41 Idē quũ fricaret equũ ſuum præſentibus Philippi legatis qcōtatus eſt illos non idē faceret Philippus. Sentiens ſe tanto meliorē bello q̃ eſſet Philippus.

Rex equũ fricans

Idem quum Iſmeniam tibicinem optimũ in bel-

42 lo cepiſſet iuſſit illum canere, ac cæteris admiranti-bus ipſe iurauit per ventum & Acinacen, ſibi iucundius eſſe, audite hinnnitum equi.

Scytha ἄμουσος

SCILVRVS SCYTHA

43 Scilurus octoginta liberos maſculos habens, quũ eſſet moriturus, faſciculum iaculorum ſingulis porrexit, iuſſitq́; rumpere. Id quum ſinguli recuſaſſent eo quod videretur impoſſibile, ipſe ſingula iacula exemit, atq; ita facile confregit oĩa, filios admonens his verbis. Si concordes eritis validi inuictiq́; manebitis, contra ſi diſſidiis & ſeditione diſtrahemini, imbecilles eritis & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythice rem ob oculos ponere.

Concordia fratrũ

44

GELO SYRACVSANVS

Pietas

Gelo Siciliæ tyrannus, debellatis apud Imeram Carthaginenſibus, in pacis fœdere compulit illos & hoc acceptis conditionibus abſcribere, ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solet enim ea gens infantes ſuos æneæ Saturni ſtatuę cauę, & intus incenſę in ſinum ponere, q velut in dei complexu enecabantur. Id vt Saturno gratum putarent effecit fabula, quæ narrat illũ omnes vxoris filios deuorare ſolitum. Nam & Iouem deuoraturus erat, ni-

45 ſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſent.

Idem Syracuſanos frequenter ad agriculturam educere ſolet, ſed non aliter inſtructos, q̃ ſi ad bellũ irent, quo ſimul & agri meliores redderentur cultura, nec ipſi deteriores fierent ocio. Et hoc ſtratage-

Agricultura militaris

ma dici meretur potius quàm apophthegma.

Exigebat pecuniã à ſuis ciuibus, quos vbi vide- 46
ret tumultuantes, ait ſe petere mutuo, q̃ppe redditu- Solerter
rum. Ita volẽtes dederũt, atq; ille peracto bello red
didit. Hoc artificioſo perfecit, ut pecunia nõ deeſſet
ad bellũ neceſſaria nec ciues hẽret min⁹ beneuolos. 47

In cõuiuio quũ lyra circunferret, cæteriq; ordine Artes re
canerent, nã id apud Græcos honeſtũ habebat, ipſe giæ
equũ iuſſit in duci in conuiuiũ, facileq; ac leuiter in
illũ inſilii, ſignificãs hoc eſſe regalius q̃ lyra canere. 48

Quum Athenienſes conditiones pacis à Gelone
delatas recuſarent, multaq; de ſuæ gentis antiquita
te præſtantiaq; iactarent, Gelo reſpondit oratori. Ho
ſpes Athenienſis, aupd vos qui præſint habetis qui
ſubſint non habetis. Proinde quando totũ retinere
mauultis q̃ partẽ cedere, q̃ ocyſſime hinc habite,
renũciaturi Græciæ, ver illi ex anno exaruiſſe, ſigni-
ficans optimam ac florentiſſimã copiarũ partẽ illis
defuturam. Suũ enim exercitũ veris noĩe ſignauit.

HIERON

Hieron q Geloni ſucceſſit in regnum, neminem 1
qui libere apud ſe loqueretur, importunũ aut mole- Garruli
ſtũ eſſe dicebat, cæterum q arcanum efferrent, eos
exiſtimabat etiam illos lædere, apud quos effutirent
eo quod odimus non ſolum illos q efferunt verum
etiã eos q audierunt quæ nollemus illis audita eſſe.

Quidam exprobrabrat illi oris graueolentiam. At 2
ille cum vxore expoſtulauit, quod id ſibi nunq̃ indi Pudici-
caſſet. Tum illa, Putabam inq̃t viros omnes ad eun tia
dem olere modum. eximium pudicitiæ argumentũ
quæ nulli viro tam vicina fuerit, vt oris halitum ſen
tire poſſet, præterquam vni marito.

Xenophani Colophonio de pauptate ſua querẽ- 3
ti, q̃d ægre duos aleret famulos, At Homerus, inq̃t,

Carpto quem tu carpit, etiã mortuus alit pluſq̃ decem ho-
res alie- minũ milia, & tu q vis illo videri doctior, vnus non
nç famç alis duos? Erant illis quoq; temporibus q carpẽdis
illuſtrium vitiorum operibus gloriam aucuparent.

Idem Epicharmo comico poetæ quod præſente
4 ipſius vxore dixiſſet quiddam inhoneſtum, mulctã
Caſte dixit Epicharmus Siculus erat iuxta regionis natu-
ram plurimi ioci. At rex tantum iudicauit eſſe tri-
buendum reuerentiæ coniugio, vt crimen exiſtima-
ret, audiente vxore iocari laſciuius.

Idem quũ aliquot è familiaribus occidiſſet pau-
5 cis poſt diebus Epicharmũ vocauit ad cœnam, cui
Libertas ille nimiũ libere. At nuper inqt, quũ immolares ami
ſtulta cos, non me vocabas. Solent q ſacrificant ſplendi-
dũ epulum apparare, adq; id rogare amicos. Pericu-
loſa libertas quæ plus laudis adfert ferenti q̃ dicẽti.

DIONYSIVS

1 Dionyſius quũ magiſtratus per literas ſorte crea-
Omen rent, & ipſi contigiſſet litera M, dicenti cuidã p io-
cõmo- cum μωρολογᾶς, ideſt Morio es Dionyſi, Imo inqt,
de intẽ- μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magiſtratum
peratũ protinus Imperator electus eſt à Syracuſanis. Ma-
gni erat animi quod illo ioco non offenderetur, cõ-
tentus omen literæ ſecus interpretari.

2 Quũ aũt in initio regni regia ipſius obſideretur,
Regnã- coniuratis illum ciuibus, & amici autores eſſent vt
di dul- imperium deponeret, ni mallet captus interfici, ille
cedo conſpiciens bouẽ à coquo mactatum ilico concide-
re, dixit. Quũ mors adeo breuis ſit, an non abſurdũ
ſit nos metu mortis tale regnum relinquere? Quan
ta regnandi libido pectus ilicus occuparat, qui prin
cipatum morte bene emi putarit?

3 Quum intellexiſſet filium cui principatũ relictu-
Adulte- rus erat, ingenui viri coniugem adulteraſſe, iratus

interrogauit, an vnquam tale quicquam in patre cõ riũ in re
periſſet. Hic adoleſcens, Tu enim, inquit, non habe- gis filio
bas patrem regem. Nec tu, inquit Dionyſius, filium rege habiturus es, ni talia perpetrare deſinas. Tyrannus in filio dignum exhæredatione crimen iudicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus eſt.

Rurſus quũ ad filium ingreſſus cõſpexiſſet vaſcu 4
lorũ aureorũ & argenteorũ magnã vim, exclamans. Liberali
Non eſt, inquit, in te regius animus, qui his poculis tas regia
quæ à me tã multa accepiſti, neminẽ tibi amicũ feceris. Sentiens abſq; ciuiũ beneuolentia regnũ nec parari nec teneri. Beneuolentiã vero maxime cõciliat benignitas. At iuuenis rerum imperitus, putabat eſſe felicius habere argentum & aurum quàm amicos.

Exegerat pecunias à Syracuſanis, deinde quũ vi- 5
deret illos lamentantes, obſecrantes, ac negantes ſe Nudus
habere quod darent, indixit alteram exactionẽ, idq; non me
iterum ac tertio fecit. At poſteaquam vbi maiorẽ ſum tuit
mam imperaſſet, audiret illos in foro obambulantes ridere, & ſcommata in regem iacere, iuſſit præfectos ab exigendo quieſcere. Nunc enim, inquit, nihil habent, poſteaquam contemnunt nos.

Matri ſuæ præter ætatẽ nubere cupienti, Ciuilia, 6
inquit, o mater iura violari poſſunt, naturę ius nequa Nuptiæ
quã. Significans cõtra naturã eſſe ſi vetula q̃ iã pare intẽpe-
re nõ poteſt, nubat. At hodie nubũt ſeptuagenariæ. ſtiuæ

Quũ in aliorũ ſcelerũ patratores ſeuere animaduer 7
teret, veſtium furibus parcere ſolet, vt Syracuſii cœ- Temulẽ
nare inter ſeſe & inebriari deſinerent. Solent enim tia caſti-
lopodytæ, id eſt veſtiũ fures in balneis frequẽtibusq; gata
conuiuiis venari. Quemadmodum autem in balneis veſtes deponuntur, ita in conuiuiis ſummæ veſtes abiici ſolent vt togæ palliaq;.

Hoſpes quidam aiebat ſe velle cum Dionyſio pri- 8

Fuc⁹ vti uarim colloqui, demonſtraturũ enim quomodo poſ-
lis ſet præſcire quinã ipſi molirẽtur iſidias. Rex admi-
ſit hominẽ, iuſſitq; dicere ſemotis arbitris. At ille. Da mihi inquit, talentũ, vt exiſtimeris à me audiſſe inſi-diatorum indicia. Dedit, ac ſimulauit ſeſe audiſſe, ad miratus hominis commentũ. Nã fucus ille vehemen ter vtilis erat ad deterrendas inſidias. Sunt qui nar-rent Maximilianũ Cæſarẽ ſimili arte ſimulaſſe magi cas artes, idufia, gladiosq; fortunatos, genios anulis incluſos, quo facinoroſis & hoſtibus eſſet formidabilior.

9 Cuidam percontanti num eſſet ocioſus. Abſit, in-
Ociũ re quit, vt hoc mihi vnquam accidat. Senſit turpiſſimũ
ge indi- eſſe regi vacare vnquam à reip. negociis. Vbi ſunt
gnum igitur qui bonam diei partẽ alea nugisq; tranſigunt.

10 Quũ ad eum delatũ eſſet, duos adoleſcẽtes inter
Ebrieta- pocula multa conuitia tum in ipſum, tum in eius ty-
ti cõdo- rannidem dixiſſe, ambos vocauit ad cœnam, & ani-
natur maduertit alterum largius potum multa nugari, alte rum raro cauteq; bibere, illum dimiſit, vt qui natura vinolentus per temulentiam maledicus fuiſſet, hunc interfecit, vt qui ſtudio maleuolus & hoſtis eſſet. Prę clarum exemplum prudentiſſimi principis, ſed quid hoc ad apophthegmata?

11 Expoſtulantibus quibuſdam quod honore digna
Inuidia retur, cæterisq; præferret hominem improbum ac ci
in alium uibus inuiſum. Volo, inquit, eſſe quẽ me magis ode-
deriuata rint. Agnouit ingenium multitudinis, ſi ſit in quem inuidiam odiumq; deriuent, mitiores ſunt in princi pem. Eoq; videas nonnullos monarchas quibuſdã, quos tamen ex animo non ament, plurimum digni-tatis & autoritatis permittere, vt ipſi tutiores ſint à furore multitudinis, qui ſi extiterit, habent victimam qua ciuium iram mitigent.

Corinthiorum legatis ad ſe miſſis, donaria prout 12
mos eſt obtulit,quæ quum illi negarent ſe acceptu-
ros,eo quod lex eſſet apud ipſos vetans,ne legatio-
ne fungentes munera acciperent à principe, Rem,
inquit,abſurdam facitis,qui quod vnum bonū habet
tyrannis,hoc tollitis,dum docetis etiam beneficium
à tyrannis accipere periculoſum eſſe. Ille grauem
contumeliam iudicabat oblata recuſare munera,quū
hac vna re tyranni ſe poſſint aliis commendare. Ty-
rannidem enim adeptis ſupereſt vt potentiæ inui-
diam munificentia comitateq́ leniant.

Tyrāni-dē mitigat libe-ralitas

Quum audiſſet quendam è ciuibus aurum habere 13
domi defoſſum,id ad ſe deferri iuſſit. Verum poſtea
quam is ſuffuratus auri paululum in aliam vrbem
commigraſſet,ibiq́ mercatus eſſet agrum, reuocato
Dionyſius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitiis
vti cœpiſſet,deſiiſſetq́ rem vtilem inutilem reddere
Satis declarauit,ſe non aurum alienum appetiſſe,ſed
hominis morbum ſanare voluiſſe, ſimul vſum auri
legitimum demonſtrauit,ſi in agricolationem impē-
das potiuſquam in vſuram.

Auro bene vti

Dionyſius dicere ſolet,ſe à ſapientibus amicis ſibi 14
cauere,quando certum haberet, ne ex his quidem
eſſe quenquam,quin imperare mallet quàm ſeruire.

Sapiētes inuiſi tyrannis.

Idem quum intra regiam ſacrum ex more pera- 15
geretur,præcoq́,ſicuti conſueuit,precaretur, vt per
multa tempora inconcuſſum duraret imperium.
Non tu deſines, inquit, abominanda nobis impre-
cari? Sentiens potius à diis optandam bonam men-
tem, quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis
felicitatem.

Quid optandū à deo

Teſcha Dionyſii ſoror nupta Polyxeno,poſteaquā 16
maritus metu tyrāni ꝑfugerat,& rex ſororē accuſaret
qđ cōſcia fugę mariti nō indicaſſet. Adeo ne,inquit, ſta

Vxor ca

Dionyſi me vilem abiectiq; animi fœminam iudicas vt ſi ſenſiſſem illũ moliri fugam, non me illi nauigationis & omniũ fortunarũ comitẽ additura fuerim?

17 Par pari Egregiũ quendã citharœdũ magnificis promiſſis ad ſe pellexit: iubens vt quàm optime caneret. Nam quo ſcitius caneret, hoc plus laturũ præmii. Quũ ille per dies aliquot accurate cecinisſet, nec quicquam daret rex, cœpit flagitare mercedẽ. Tum Dionyſius aſſeuerat, ſe mercedẽ quã pollicitus fuerat bona fide ſoluiſſe. Qui, inquit ille, ne nũmus quidem mihi datus eſt. At dedi, inquit Dionyſius, voluptatem pro voluptate. Neq; enim ego te minus delectaui ſpe, quàm tu me cantu.

18 Amicorũ fides Idẽ admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in veſtram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus deſtinarat diẽ necis, quumq; is pauculos dies petiſſet rerũ domeſticarum ordinandarũ gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret ea conditione, vt ſi ille non rediſſet ad diem præſcriptum, hic plecteretur. Rediit autem ad diem, mori malens quàm amicũ fallere. Ita ſeruatus eſt vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantũ valet egregia virtus etiam apud tyrannos.

19 Impietas fe. x Sacrilegia ſua ſolet facetis dictis obtegere. Locris Proſerpinæ templũ ſpoliarat, mox quũ claſſis illius ſecundo vento nauigaret. Videtis, inquit, quàm proſpera nauigatio à diis immortalibus detur ſacrilegis. Ex hoc colligens, aut non eſſe deos, aut illis non eſſe moleſta ſacrilegia.

20 Faceta rapacitas Ioui Olympio detraxit magni ponderis aureum amiculum, quo eum Hieron ẽ manubiis Carthaginenſium ornauerat, proq; detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillans, Aureum amiculũ æſtate graue eſt, hyeme frigidum, laneum ad vtrunq; anni

tempus accommodatius eſſe.

Epidauri Æſculapio barbam aureã detraxit, quod 21 Barbati medici
negaret decorum patrem Apollinẽ imberbẽ, ipſum
vero barbatũ conſpici. Æſculapius fingitur Apolli-
nis filius: Apollinẽ aũt ſemper imberbem facit theo
logia poetica, Æſculapium barbatum, ſignificans in
medico multarum rerum vſum.

Menſas aureas atq; æreas diis dicatas è phanis 22 Anathemata
ſuſtulit. Has inſcriptio ex more Græcorũ teſtabatur
eſſe bonorum deorum, ne quis manum admoliretur.
At ille cauillatus eſt, ſe deorum bonitate vti. Nã bo-
ni dii dicuntur, quod omnibus beneficiant.

Idem victorias aureas, pateras, & coronas quæ ſi- 23 Ludibrium ſacrilegio additum
mulacra porrectis manibus ſuſtinebant, velut offerẽ
tia tollebat dicens, ſe oblata accipere non eripere,
addens, perabſurdum eſſe, à quibus quotidie bona
flagitamus, ab his vltro porrigẽtibus nolle accipere.

DIONYSIVS IVNIOR

Dionyſius Iunior dicere ſolet, ſe multos alere ſo- 1
phiſtas, non quod illos admiraretur, ſed quod per il-
los admirabilis eſſe ſtuderet. Sciebat populũ ad illis
tanquã de viris doctis magnifice ſentire, hac perſua
ſione callide abutebatur ad conciliandum ſibi mul-
titudinis fauorem. Eadẽ arte fortaſſe principes qui-
dam alunt in palatiis ſuis viros eruditionis & ſancti-
tatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur ho
rum conſiliis geri plæraq;.

Quum Polyxenus dialecticus Dionyſio diceret, 2 Res verbis efficacior
Ego te conuinco, Nimirũ verbis, inquit: at ego te re-
ipſa conuinco, qui tuis relictis me meaq; colas. Signi
ficans illum à ſchola ad aulam, à philoſophis ad ty
rannum tranſiſſe, non facturum niſi hanc vitam illa
iudicaſſet beatiorem.

Poſteaquam regno fuit expulſus, cuidam dicenti, 3

Philoſophia in aduerſis

Quid tibi Plato & philoſophia profuit? Vt tantum, inquit, fortunæ mutationem facile feram. Neq; enim ſibi manus admouit, quod alii ſolent, ſed Corinthi ludum literarium aperuit.

Prudenter

4 Percontanti qui factum eſſet, vt quum pater ipſius tenui fortuna ac priuatus ſibi Syracuſanæ ciuitatis principatum parauerit, ipſe regis filius, & regnum hæreditate acceptum amiſerit. Quoniam, inquit, pater rerum potitus eſt quum iam in odium veniſſet popularis gubernatio, ego quum inuidia laboraret tyrannis, principatum ſuſcepi.

5 Alteri cuidam hoc ipſum percontanti, compendio reſpondit. Pater, inquit, mihi regnum ſuum reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus ęque feliciter cedunt.

AGATHOCLES

dignitas induſtria parta

1 Agathocles figulo patre natus fuit. Is vero quum Sicilia potitus eſſet, rexq; declaratus, ſolitus eſt in menſa fictilia pocula iuxta aurea ponere, eaq; iuuenibus oſtendens dicere, quum antea talia fecerim, commonſtratis fictilibus, nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio, commonſtrans aurea. Non puduit priſtinæ fortunæ, ſed glorioſius exiſtimauit regnum virtute partum, quàm ſi hæreditate obueniſſet. Nam regem naſci nihil magni eſt, at regno dignum ſe præſtitiſſe maximum eſt.

Maledicentia

2 Quum obſideret vrbem quandam, quibuſdam è muro conuitia in ipſum iaculantibus, dicentibuſq;, Figule, vnde militibus tuis perſolues ſtipendiũ? Ille placidus ac ridẽs reſpõdit. Quũ hãc cepero. At quũ vrbe vi potitus eſſet, vẽderetq; captiuos. Si me, inqt, denuo conuitiis affeceritis, apud heros veſtros querar de vobis, ciuiliter illis exprobrans & intempeſtiuam maledicentiã, & ſeruitutẽ maledicẽtiæ pręmiũ.

Ithacenſibus nautas ipſius apud eũ deferentibus, 5
quod ad inſulam appellentes pecora quædam abe- Lepide
giſſent. At veſter, inquit, rex quum veniſſet ad nos,
non modo pecudibus abreptis, verum ipſo etiam pa
ſtore exoculato receſſit. Alludens ad fabulam de
Vlyſſe, qui Cyclopem Polyphemum excęcauit.

DION

Dion qui Dionyſiũ regno expulit, quũ accepiſſet 1
Calippũ, cui & inter hoſpites & amicos ſuos fidebat
maxime, ſibi moliri inſidias, non potuit inducere ani
mum, vt illum conuinceret, dicens. Mori ſatius eſſe
quã viuere, ſi non ab hoſtibus tantum, verumetiã ab
amicis cauendum eſſet. Dignus erat optimis amicis.
qui mori prius habuerit, quàm amico diffidere.

Idem exul quum Pteodoti Megarẽſis opera opus 2
haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob modeſte
negociorum magnitudinem ægre quenquam ad-
mittere, amicis ob id indignantibus dixit. Quid
hunc incuſamus? Nonne & ipſi quum Syracuſis eſſe
mus eadem faciebamus?

ARCHELAVS

Ab Archelao inconuiuio quodã familiaris quidã, 1
ſed parũ humanus, petiit ſibi dari poculũ. Archelaus Ab alte-
autem ilico mandauit puero, vt hoc poculum daret ro petitũ
Euripidi. Id factum admiranti poſtulatori, Tu quidẽ, alteri da
inquit, dignus eras qui peteres, nec accipere, at hic tum
dignus erat qui acciperet vel non petens. Significãs
alteri hoc tribuiſſe regiam familiaritatem vt auderet
quiduis petere, at Euripidis boni viri pudorem hoc
mereri, vt vltro donaretur aliquid.

Idẽ tonſori garrulo ſubinde rogãti, quomodo te 2
rado, o rex. Silendo, inquit. Alter aliud reſponſum ex Garruli-
pectabat, & hinc dicti lepos. Quidã ſunt in curatiõe tas
moroſi, Archelao ſatis erat ſi ſileret. Nobis aũt interdũ

etiam cum ebriis pariterq; loquacibus res eſt.

3 Quũ Euripides in conuiuio formoſum illũ Aga-
ciuiliter thonem amplecteretur deoſcularetur q;, cui iam bar
ba prouenire cœperat, Archelaus amicis dixit, Ne
miremini, nam pulchrorum etiã autumnus pulcher
eſt. Ciuiliter excuſauit amicum apud amicos.

4 Timotheus citharœdus quum ingens præmium
Apte re ab Archelao ſperaſſet, ac minus ſperatis accepiſſet,
tortum palàm illum incuſabat, proinde aliquãdo canẽs hãc
particulam, Tu vero terræ filium argentum laudas,
nutu regem denotauit. at Archelaus ſuccinuit. Tu
vero petis. In Græcis verbis plus eſt gratiæ ob vocũ
affinitatem, αἰνεῖς, αἰτεῖς, id eſt, laudas, petis. Turpi-
ter petit, qui non probat quod petit.

5 Quum à quodam aqua conſperſus eſſet, amicis il-
Leniter. lum aduerſus eum qui hoc fecerat inflammantibus;
Imo, inquit, non me conſperſit, ſed eum quem me
eſſe putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc
exemplo facile decet ignoſcere, qui licet in præpo-
tentem, tamen imprudentes delinquunt.

PTOLEMÆVS LAGI FILIVS

1 Ptolemæus Lagi filius plerunq; apud amicos &
Frugali- cœnare ſolet & dormire. Quòd ſi quando illos viciſ
tas regia ſim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, com-
modato ſumens ab illis pocula, aulæa & mẽſas. Ipſe
vero ſibi non parabat plura quàm exigeret neceſſi-
2 tas, ſed regalius eſſe dicebat ditare, quàm diuitẽ eſſe.
Fames Idem quum peragranti Aegyptum, comitibus nõ
condi- conſequutis, cibarius in caſa panis datus eſſet, nega-
mẽtum uit vllum cibum vnquam ſibi viſum ſuauiorẽ. Ade-
3 rat enim optimum condimentum fames.
Lenitas Quum grammaticum notaſſet inſcitiæ, quęrẽs ab
regia eo, quis eſſet Pelei pater, viciſſimq; audiſſet, dic tu

prius,

prius quis ſit Lagi pater amicis inuitantibus ad tan-
tæ improbitatis vindictam. Si regium eſt, inquit, nõ
pati vt a quoquam dicto attingatur, nec illud regiũ
eſt, quẽquam dicto laceſſere. Iniq; petit vindictam,
qui prior laceſſiuit cuiuſcunq; dignitatis fuerit. Nec
ſuæ dignitatis meminiſſe debet q refertur, quũ eius
prærogatiuam laceſſendo depoſuerit.

XENOPHANES

Xenophanes Lagi filius, quũ ipſi Hermoneus ti- 1
miditatem obiiceret, quod nollet ſecũ teſſeris lude- Timidi-
re, Fateor, inqt, me non ſolũ meticuloſum, verũetiã tas lau-
vehementer meticuloſum, ſed aduerſus inhoneſta. data
Honeſta formidoloſitas eſt, quæ deterret à turpibus

DEMETRIVS ANTIGONI FILIVS

Quũ Rhodum obſideret Demetrius, & in ſubur- 1
bio cepiſſet tabulã quandã Protogenis clariſſimi pi Honos
ctoris opus, in qua pinxerat Ialyſin, ideſt, Bacchum, arti ha-
Rhodiis p caduceatores obſecrãtibus vt tabulę par bitus
ceret, reſpondit, ſe citius patris imagines q̃ eam pi-
cturã obliturũ. Tantum honoris habuit arti rex.

Idem fœdere cum Rhodiis icto, helepolin: ideſt 2
machinam quandã à capiendis vrbibus ita dictam Helepo
apud illos reliqd, quæ ſimul & regis magnificentiã lis
& illorum fortitudinẽ teſtaretur. Nec hoc inter apop
thegmata rece ſendũ erat. Cęterum monumentum
illud admonebat, Rhodum à Demetrio magnifice.
oppugnatam, ac Rhodios fortiter patriã defendiſſe.

Athenienſium qui defecerant vrbem quum cepiſ 3
ſet eaq; grauiter rei frumentariæ penuria labora- Victor
ret, protinus conuocata contione dilargitus eſt illis bengin
frumentum gratis. Quumq; his de rebus loquens
apud populum barbariſmum commiſiſſet vocem
quampiam ſecus quàm oportuit pronuntians, & qui
dam è conceſſu quomodo ſonanda fuiſſet dictio lo

quentem interpellans admonuiſſet, Pro hac inquit, correptione altera quinquaginta medimnorũ milia vobis addo. Vtrũ in hoc potius miremur, benignitatem in eos q modo fuerant hoſtes, an ciuilitatem, q corrigentis officium non tantum boni conſulit, verum etiam tanta mercede dignum exiſtimauit.

Philoſopho hõnes habitus

4 Demetrius quũ megaram occupaſſet. Stilbontem philoſophum accerſitum rogauit, num quis militum aliqd rerum abſtuliſſet. Nullus, inqt, Neminem enim vidi q ſcientiam raperet. Sentiens ſola animi bona non eſſe bellorum violentiæ obnoxia.

Salſe

5 Rurſus quum Demetrius abductis omnium ciuium ſeruis Stilbonti diceret Ciuitatem veſtram liberam vobis relinquo, Recte, inquit Stilbon, nullum enim in ciuitate ſeruum relinquis.

Lamia meretrix

6 Lyſimacho Demetrium impetente conuiciis, dicenteq; Lamiam ſibi viſam, meretricem de ſcena tragica prodeuntem hæc erat amica Demetrii, magnifice culta. Demetrius reſpondit, meretricem Lamiã eſſe modeſtiorem, meliusq; moratam, q̃ ipſius Penelopen. Coniugem illius notans.

Lamia regis

7 Quũ legatis à Demetrio ad Lyſimachum miſſis, Lyſimachus per ocium narraret aliquando quomodo coactus ab Alexandro cũ ferociſſimo leone colluctatus fuiſſet, & cicatrices oſtenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt, & noſter rex graues feræ Lamiæ morſus ĩ collo geſtat, notantes ſuauiorum amatoriorum veſtigia, ſimul alludentes ad lamiam beluam.

Fortunæ viciſſitudo

Nemo Demetrio fuit vtraq; fortuna exercitatior.
8 Itaq; ſolet in fortunam illud Æſchyli dicere.
σύ τοι μ' ἔφυσας, σὺ μεκαταθεῖν μοι δοκεῖς.
Tu me extuliſti, tu ipſa rurſus deiicis.

9 Quum Eraſiſtratus Demetrio Antiochi filii men-

tem qua mori deſtinarat, indicaſſet, ſimulq́; falſus eſſet huius affectionis cauſam eſſe amorem. Demetrius qui adoleſcentem vnice adamabat, per oĩa multis cum lachrimis cœpit obteſtari, vt illius incolumitati conſuleretur. Quum Eraſiſtratus addidiſſet immedicabile malum eſſe, quod in ipſius vxorem deperiret, hoc audito. Demetrius multo vehementis cœpit obteſtari, vt ob ſalutem filii cederet illi ſuam coniugem. Iſta, inqt, o pater, tibi facile dicuntur, ſed aliud diceres, ſi tua coniugem Stratonicen adamaret. Hic quum rex deos cõprecaretur vt liceret amorem filii commutare, & à medici coniuge in ſuam transferre, nihil ſe non facturum, ſi modo liceret ſeruare filium, Eraſiſtratus patris dextram amplexus nihil eſt, inqt, o rex, in quo iam Eraſiſtrato indigeas. Etenim quũ & pater ſis & maritus & rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meã ſed in Stratonicen tuã Antiochus deperit. Poſt hæc Demetrius edixit vt Antiochus rex, Stratonice quã filio ceſſit, regina nominaretur. Pietas mira in filium

10 In machinis bellicis in tantũ ingenio arteq́; præcelluit vt merito de illo iactatum ſit. Demetrii machinas magnitudine ſua etiam amicis ſtuporẽ pulchritudine vero etiam hoſtibus adferre voluptatẽ.

ANTIGONVS SECVNDVS

Antigonus ſecundus, quum Demetrius pater eſſet captus ipſiq́; per amicum in hoc miſſum mandaſſet ne curaret, ſi quid ſcriberet à Seleuco compulſus, neq; ciuitates illi cederet vltro ſcripſit ad Seleucũ cedens illi totam ditionem, ſeq́; obſidem offerens, ſi Demetrius pater dimitteretur. Hic pietas certabat cum pietate. Pater ſui negligens, volebat parci filio filiiq́; regno filius contra, patris libertatem & regno & ſeipſo priorem habuit. Pietas in patriam

2 Quũ pugnaturus eſſet aduerſus Ptolemęi milites gubernatorq́; admoneret plures eſſe naues hoſtium pro quot,inqt,nauibus ſupputas, quod ego hic præſto ſum? Sentiens ad victoriam plurimũ habere momenti,ſi ſtrennuus imperator præſens regat exercitum. Ptolemæus autem tum ſuis non aderat.

Oculus dñi

3 Quũ aliquando cederet hoſtibus imminentibus, aiebat ſe non fugere,ſed vtilitatẽ à tergo ſitam perſequi. Sentiens non eſſe turpe fugere,quoties magis expedit hoſti dare locum q̃ conſerere manus. Dicti gratia in hoc eſt,quod quum fugere & perſequi ſint contraria,ille fugiẽs interpretabatur ſe perſequi magis q̃ fugere. Perſequimur enim hoſtem, & perſequimur id quod ſtudioſe expetimus.

Fuga excuſata

4 Adoleſcenti cuidam q patrẽ habuerat fortẽ,quáquam ipſe nõ admodũ vt videbatur bonus erat miles,poſtulanti vt patris ſtipendia caperet, At ego inquit,o adoleſcentule,non ob patrias, ſed ob ꝑprias cuiuſq; viri virtutes mercedem ac munera dare ſoleo. Hoc ſermone iuuenem extimulans,vt patris fortitudinẽ æquaret,ſi quãtũ ille capere ſolet vellet accipere. Apud Græcos maior eſt dicti gratia ob vocũ affinitatem, οὐ δ᾽ἀνδραγαθίας πατραγαθίας,quę vox poſterior ad prioris imitationem efficta eſt.

Sua a qſq; virtute cómendetur

5 Zenone defuncto,quem vnũ ex philoſophis maxime ſuſpiciebat,dicere ſolet geſtorum ſuorum theatrum eſſe ſublatum,quod ad illius viri iudicium potiſſimum componeret ſuas actiones,quem, vnũ pro multis hominum milibus habebat.

Placere bonis

LYSIMACHVS

6 Lyſimachus in Tracia ſuperatus à Dromacheta, quũ ob ſitis impatientiã,tũ ſe tum exercitũ dediſſet,poſteaq̃ bibit iam factus captiuus,O dii,inquit, q̃ breuis voluptatis gratia me ex rege feci ſeruum.

De Philippide quod hic habebatur refert ſuo lo-
co, neq; enim hoc apophthegma Lyſimachi, ſed
Philippidis

Idem offenſus libertate Theodori, dixit illi. Quo 7
niã iſtis erat moribus patria te eiecit. Sane inqt, qđ Exilium
me vt Semele Bacchum ferre non poſſet. Sentiens excuſa-
ſe maiorem eſſe, quàm vt à malis ferri poſſet, à qbus tum
tamen non tam ſuo quàm ipſorum malo pulſus eſ-
ſet. Semele Bacchum conceperat ex Ioue fulminan
te. Quumq; fœtum igneum ferre non poſſet, infans
exectus eſt, & Iouis fœmori inſutus.

ANTIPATER

Antipater quũ didiciſſet Parmenionẽ ab Alexan 8
dro interfectũ dixit, ſi Parmenio ſtruxit inſidias Ale amicitiæ
xandro, cui fidendũ eſt? Si nõ ſtruxit, qd agendum? regum
Erat Parmenio velut alter Alexander in rebus mili-
taribus. Si tantus amicus fefellit, non eſt tutum cui-
quam amico fidere. Si Alexander nihil cõmeritum
ſuſtulit, præſtat à regum negociis abſtinere.

De Demade oratore iam grandeuo dicere ſolet,
Demadis vt imolatæ victimæ, nihil ſupereſſe præ- 9
ter linguã & ventrẽ. Nam venter ex hoſtia abiicieba Vẽter &
tur, & lingua dabatur præconi. Ita ſenex orator tan- lingua
tum loquebatur. Loquacitas enim creſcit cũ ætate.
Tradunt autem Demadem luxui gule fuiſſe dedi-
tũ, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatẽ.

ANTIOCHVS TERTIVS

Antiochus tertius ſcripſerat ciuitatibus, vt ſi qd p
literas iuberet, quod aduerſaret legibus, ne curarent 10
perinde quaſi ipſo neſcio ſcriptũ eſſet. Interdũ eni Iuſte
principes dum metuunt quoſdã offendere, ſcribũt
quæ fieri nollent. Quicquid aũt pugnat cum legi-
bus, hoc velut, inſciente principe tentatum haberi
decet, quũ ipſe nihil aliud ſit q̃ legum miniſter.

11 Idem quum Dianæ ſacerdotem vidiſſet ſupra mo
Pudice dum eleganti forma, continuo ſoluit Epheſo, veri-
tus ne vis amoris aliqd ipſum facere compelleret,
quod phas non eſſet. Immane quantū abſunt ab hu
ius ethnici principis religione Chriſtiani milites, q
deo dicatas virgine conſtuprare pro ludo ducunt?

ANTIOCHVS QVARTVS

12 Anthiochus cognomēto Accipiter, cū frē Seleu-
Pietas i co ꝑ regno bellū gerebat. At vbi Seleucus à Gala-
fratrem tis victus, nuſq̄ appareret, ſed iterfectus i prælio cre
deret, depoſita Antioch⁹ purpura, pullā veſtē induit,
Rurſus paulo poſt quū audiſſet icolumē ꝑ læto nū-
cio diis imolauit, fecitq́; vt ciuitates ipſi ſubditæ, co
ronas geſtarent. Solent fratrū iræ ſi qñ inciderint eſ
ſe accerimæ, ſolet regni cupiditas nihil impiū aut ne
phariū ducere. At hic hac moderatione regnū am-
biit, vt fratrem vellet incolumē. Quanq̄ non video
quur hoc debeat inter apophthegmata recenſeri.

EVMENES

13 Eumenes inſidiis petitus à Perſeo, credebat extin
Huma- ctus. Is rumor quū Pergamū eſſet perlatus, Attalus
nitas fra eius frater impoſito ſibi diademate, ductaq́; fratris
trum vxore, regnum occupauit. Cæterum quū audiſſet il-
lum viuū, vt ſolet, profectus eſt illi obuiā vna cum
ſatellitibus haſtā geſtans. Eumenes aūt amanter illū
amplexus dixit in aurem, Ne feſtines ducere priuſq̄
me mortuum videris, nec præterea per omnem vi-
tam vllam offenſi animi ſignificationem vel dicto,
vel facto dedit. Quin etiam moriens fratri & vxorē
& regnum reliqd. Cuius animi memor, Attalus, quū
multos ex ſe liberos haberet, nullum tamen regno
educauit, Eumenis filio poſteaquam adoleuiſſet ad-
huc viuens principatum tradidit.

PYRRHVS

Pyrrhus Epirotarum rex, quum à filiis etiamnum 14
pueris interrogaretur; Cui noſtrum relinques regnū? Virtus
Quicūq;, inq̄t, veſtrum acutiorem habuerint enſem, ſuccedit
Significans ſe non ætati daturum principatus ſuc‑
ceſſionē, ſed virtuti. Hoc ſtimulo liberos omnes ad
certamen fortitudinis excitauit.

Interrogatus vter melior tibicen videretur, Py‑ 15
thon ne an Chariſius, Polyſperches inquit. Is erat Ars im‑
egregius dux exercitus. Cōtempſit artem imbellem bellus
& vtriq; prætulit ſtrenuum ducem.

Bis cōmiſſo cum Romanis prælio vicerat, ſed de 16
ſideratis compluribus amicis ac ducibus, hic Pyr‑ victoria
rhus, ſi vno, inq̄t, adhuc prælio Romanos viceri‑ magno
mus, actū fuerit de nobis. Quod victi ſolent dicere, empta
hoc dicebat victor, declarans victoriam magno em
ptam, non eſſe victoriam, ſed calamitatem.

Quū è Sicilia ſolueret, fruſtratus videlicet eius 17
potiundæ ſpe, conuerſus ad amicos, cuiuſmodi, in‑ Magno
quit, palæſtram relinquimus Romanis & Carthaginen‑ parāda
ſibus, Significans ſe certamen hoc cruentum & ope
roſum libenter aliis cedere. Interdum felicius eſt nō
aſſequi, q̄ nimio mercari quod ambis.

Pyrrh⁹ ei cui delectū militū cōmiſerat dixiſſe fert 18
Tu grandes elige, ego eos forteis reddam. Signifi‑ Inſtitu‑
cans inſtitutione fieri bonum militem. Fertur autem tio
Pyrrhus diſciplinæ militaris optim⁹ fuiſſe magiſter.

Idē dicere ſolet plures vrbes Cineā oratione ſu‑ 19
begiſſet, q̄ ipſe cepiſſet armis. Erat āūt Cineas Theſ Eloquē‑
ſalus vir magni ingenii, q audito Demoſthene ad il tiæ vis
lius æmulationem ſe contulerat, ſed vim præcipue
exprimens. Cōfirmatū eſt itaq; qđ dicit Euripides.

πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος
ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν. Ideſt.

Cuncta ſermo conficit,

Quæcunq; ferrum efficere poſſit hoſtium.

20 Quũ rebus feliciter geſtis domũ rediſſet, & a ſuis

Aquila in nubibus

aquila diceretur, per uos, iquit, aquila ſum. Qui enim nõ eſſem, quum ueſtris armis ueluti pennis ſubleuer. Modeſtiſſime glorioſi cognominis laudem in ſuos milites transferens, vitiauit inuidiam.

Moderate

In ambracia quum amici ſuaderent vt quendam maledicum multa in ipſum blaterantem expelleret. Satius eſt, inq t, vt hic apud paucos nobis maledicã quàm apud omnes obambulans.

21 Quum Athenas veniſſet, & ingreſſus arcem Pal-

Reges non admittẽdi

ladis rem diuinam feciſſet, eodem die deſcendens ex arce, collaudauit qdem Athenienſium erga ſe fiduciam. Cæterum admonuit ſi ſaperent ne poſthac cuiq̃ regum portas aperirent. Significans omnibus regibus natura inuiſam populi libertatem.

22 Meton qddam, quũ in concione Tarentini tracta-

Sapiens ſubſtulti perſona

rent de bello ſuſcipiendo deq; Pyrrho aſciſcendo, ſumpta corona & lucerna, pręcedẽte tibicine velut ebrius comeſſabundus venit in forũ, atq; vt fit aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nõnullis etiam ad canendum hoiem inuitantibus proceſſit in concionem, ac tanq̃ cantaturus aſtitit. Silente vero turba dixit, Recte facitis viri Tarẽtini, q iocari luderéq; dũ licet, q velint permittitis. Atq ſi ſapitis, oẽs hac ludẽdi libertate fruemini priusq̃ Pyrrhus adueniat. Nã tum non noſtro, ſed illius arbitrio viuendum erit.

23 Cineas vt pyrrhũ à bellandi ſtudio reuocaret, ſic per ocium cũ illo colloquutus eſt. Romani feruntur bellaciſſimi, ſed his ſuperatis, qd dein agemus Pyrrhe? Tum Italiam, inqt Pyrrhus, totam occupabimus. Hic denuo Cineas, qd Italia ſubacta? Sicilia inqt Pyrrhus. proxima eſt. Tũ Cineas, num hic erit militię finis? Nequaq̃ inquit Pyrrhus ſed hęc tantũ

præludia ſunt ad res maiores. Supereſt Libya & Carthago. Recte, inquit Cineas, nam his potitus facile & Macedoniam recipies, & Græciæ dominaberis. Sed deletis omnibus, quid tandē faciemus? Hic arridens Pyrrhus, tum, inquit, ociū agemus o beate, & quotidie Cothon erit, mutuisq; ſermonibus nos inuicem delectabimus. Tum Cineas. At quid vetat o rex quo minus nunc iam iſto ocio, iſto Cothone & mutuis ſermonibus perfruamur? Nunc enim citra negociū ſuppetit nobis ea facultas, quam per ſanguinem, per moleſtias, per pericula tum noſtra, tum aliorū ſequimur, incerti an aſſequuturi. Conſiliū prudens

Quum Pyrrhus rex falſas aduentus ſui cauſas prætexens Laconicam inuaſiſſet diripuiſſetq;, Lacedæmoniorum legatis expoſtulantibus quod non indicto bello Laconicam inuaſiſſet. Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi eſtis, prius aliis denunciatis. 24 Inexpectata

In victoria Tarentina Romanorū militū virtutē ac ducum prudentiā admiratus, exclamauit, o q̄ facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Romanis militibus, aut me rege, Romanis. Ita Florus in epitomis lib. I.

ANTIOCHVS

Antiochus ille qui bis exercitum duxit aduerſus Perſas, quum in venatu quodam feram inſequitur aberrans ab amicis ac famulis, in caſam pauperū quorundam, quibus ignotus erat introiit, atq; inter cœnā iniecta mentione regis, audiuit quod cætera quidem probus eſſet, ſed pleraſq; functiones mandaret amicis improbis, ipſe ad eorū facta cōniuens, tum quod immodico venandi ſtudio frequenter neceſſaria negligeret. Ad hæc tum temporis nihil reſpondit, nec quis eſſet prodidit, verum vbi diluculo ſatellites veniſſent ad caſam, iamq; agnoſceretur, allata purpura 25 Reges raro verū audiunt

ſimul cum diademate. Age, inquit, ex quo vos induí, heri primum vera de meipſo audiui. Nam ferè hoc ſtudio eſt his qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant niſi blandum auribus.

26 Idem quū vrbem obſideret Hieroſolymā, Iudęis ad maximum illud feſtum celebrandum ſeptē dies petentibus, non ſolum eos conceſſit, verum etiā tauros auratis cornibus adornatos, magnamq́; thymiamatum & aromatum vim vſq; ad portas vrbis cum pompa ſolenni deduci iuſſit, traditaq́; illorum ſacerdotibus hoſtia, ipſe in caſtra rediit. Iudæi vero regis benignitatem admirati, protinus à feſto peracto in fidem illius ſeſe dederunt. Hoc vt bellum eſt ſtratagema, ita nihil habet apophthegmatis, vnde probabile eſt à ſtudioſo quopiam adiectum in Plutarcho.

Benignitas in hoſtes

27 Antiochus quum à L. Scipione vltra Taurū montem ſubmotis imperii finib. Aſiam prouinciam, vicinasq́; ei gentes amiſiſſet, gratias egit populo Romano, quod magna parte curarū per eos liberatus eſſet. Intellexit vir prudens vnius hominis animū quamuis vigilantem, non poſſe tot negociis parem eſſe.

GRÆCORVM DVCVM APOPHTHEGMATA THEMISTOCLES

1 Themiſtocles quum eſſet adoleſcens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At poſteaquàm Miltiades factus imperator apud Marathonem deiiciſſet barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontātibus autem vnde ſic eſſet repente mutatus, Miltiadis, inquit, trophæum non patitur me dormire neq; ceſſare. Gloriæ ſtudium excuſſit amorem voluptatū, clauum, vt aiunt, clauo.

Gloriæ ſtudium

2 Interrogatus vtrum Achilles eſſe mallet, an Ho-

merus. Dic ipſe prius, inquit, vtrum malles eſſe victor in Olympiis, an præco, qui victores pronunciat. Sentiens multo præſtantius eſſe res egregias gerere, quàm geſtas celebrare, Homerum præconi conferens. Præcones poetæ

3 Quũ Xerxes ingenti illa claſſe deſcẽderet in Græciam, Themiſtocles metuens ne Epicydes Demagogus, homo turpiter lucri auidus, ac formidoloſus, ſi nactus eſſet imperium perderet ciuitatem, pecunia data illi perſuaſit, vt à militari præfectura abſtineret. Ne hoc quidem video, quur inter apophthegmata debeat commemorari. Corupre la munerum

4 Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themiſtoclem qui Græcos huc hortaretur incitaretq́ue, ita loquutus eſt, o Themiſtocles, qui in certaminibus ante alios proſiliunt, mos eſt flagris cædere. Cui Themiſtocles, Sic eſt Adimante vt dicis, ſed nec eos qui ſe ſubducunt, coronat quiſquam. Adimãtus notauit in Themiſtocle præcipitẽ audaciã, ille viciſſim illum inſimulauit formidoloſitatis, qui cum oportunitas inuitaret, detrectaret pugnam. Retortũ crimen

5 Quum Eurybiades baculum ſuſtuliſſet in Themiſtoclem obſtrepentem, Percute, inquit, ſed tamen audi, præſens animus & ſuo fidens conſilio. Fiducia

6 Idem quum Eurybiadi non perſuaderet, vt in anguſtiis committeret nauale prælium, clàm ad Barbarum miſit qui illũ hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Perſuaſus rex prælio ſuperatus eſt, nimirum pugna commiſſa loco Græcis commodiſſimo. Poſt hęc denuo miſit ad illum qui monerẽt vt quàm poſſet ocyſſime fugeret ad Helleſpõtũ, Græcos enim de ſoluendo ponte cogitare, hæc callide, quo quũ hoc ageret vt Græcos ſeruaret, regis incolumitati ꝓſpicere videret. Hoc ingenio Gręciã à barbaris liberauit nõ minore gloria, quàm Miltiades retulerat Exul in patriam pius

ex Marathonia victoria.

7 Seriphio cuidam obiicienti quod non ex ſeſe, ſed
Obſcuri ob vrbis nobilitatem celebris eſſet, Vera, inquit, præ
tas dicas. Neq; enim ego ſi Seriphius eſſem, clarus eſſem
neq; tu ſi Athenienſis, non inficiatus eſt vrbis cele-
britatem, nonnihil facere ad illuſtre nomen, ſed illũ
eſſe tam ignauum, vt etiam ſi fuiſſet natus Athenis,
nihilominus fuiſſet obſcurus futurus.

8 Antiphates adoleſcens qui prius Themiſtoclem
amantem fugerat ac faſtidierat, vbi vidit illũ gloria
celebrem, potentiaq; magna pollentem, vltro adiit
Occaſio illum blandiens, cui Themiſtocles, o adoleſcẽs, ſero
neglecta quidẽ ambo, ſed tamen ſapere cœpimus. Sentiens il
lum non arripuiſſe occaſionem ſeſe offerentem, ſibi
vero nunc non vacare per negocia talibus affectibus
indulgere.

9 Simonidi petenti ut in negocio quodam ſenten-
Iuſte tiam iniuſtam pronũciaret. Neq; tu, inquit, bonus po e
ta fueris, ſi pręter muſicę modulos caneres, neq; ego
princeps bonus, ſi contra leges pronunciem.

10 Filium quem mater adamabat atq; in deliciis ha-
Affectus bebat, plurimum omnium Græcorum poſſe collige-
priuati bat hunc in modum. Athenienſes, inquit, dominant
11 Græcis, ergo Athenienſibus, mihi mater, matri filius.
Vir pe- Quum ex procis filię virũ probũ diuiti pretuliſſet,
cuniapo quibuſdã hoc admirantibus. Malo, inquit, virũ abſq;
tior pecunia, quàm pecuniam abſq; viro. Vir ſtrennuus fa
12 cile parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis eſt.
Vicinus Quum prædium venderet, iuſſit pręconem hoc
bonus addere, quod bonum haberet vicinũ, Sentiens iuxta
13 Heſiodum, ex bono vicino plurimum eſſe vtilitatis,
Ingrati- vt contra, ex malo noxæ plurimum.
tudo Athenienſibus ipſum contumelia afficientibus,
quid tumultuamini, inquit, aduerſus eos, à quibus ſæ

penumero fuiſtis affecti commodis? Aiebat autem ſe
ſimilem platanis,ſub quarum vmbra accurrunt ho-
mines afflicti tempeſtate,& eaſdem ſimul vt rediit ſe
renitas vellunt,conuiciiſq; petunt. Sentiens hunc eſ
ſe populi morem, vt in belli periculis,implorent opē
fortiū virorū,in pace contemnant ac vexent eoſdē.

In Eretrienſes ita cauillari ſolet, vt diceret eos ſi- 14
miles piſcium,qui gladioli vocantur,quippe qui gla Armata
dium quidem haberent,cor autem non haberēt. no timidi-
tās illorū ignauiā,quod armatis nō adeſſet animus. tas

Poſteaquàm Themiſtocles primum Athenis,mox 15
tota Græcia depulſus,ad Perſarum regem confugiſ-
ſet,admiſſus iuſſus eſt dicere,at ille reſpondit, oratio
nem ſimilem eſſe picturatis ſtragulis. Nam quemad-
modum,inquit,illæ dum extendūt oſtendunt ima
gines,dum contrahuntur,cælant eaſdem & abolēt,
itidem fit in oratione. Petiit autem anni ſpatium, vt
interim Perſicam linguam ſuo arbitrio perdiſceret,
ne regi per interpretem cogeretur ea quæ ſentiret ex
plicare. Diffiſus eſt interpreti,qui dum quędam omit
tit,quædam addit,quædam aliter narrat,perdit ora-
tionis gratiam. Vbi vero multis muneribus à rege Exilium
eſt honoratus,citoq; factus diues, dixit ſuis, o pueri felix
perieramus,niſi periſſemus. Perire videtur qui cogitē
exulare. At Themiſtocli feliciter ceſſit exilium.

Quum Xerxes expugnatis Thermopylis crudeli- 16
ter tractaſſet Aſtum, & hac fama perterriti claſſiarii Coniun
cogitarent de repetenda domo, idq; pleriq; ſuade- ctę vires
rent,ſolus Themiſtocles obſtitit,dicens eos vniuer-
ſos hoſtibus fore pares, diſperſos vero perituros. Ita
Probus Aemylius.

Themiſtoclis pædagogus dicere ſolet. Nihil,inqt, 17
mediocre futurus es o puer. Nam aut magnū bonum Nil me-
eris reipublicę,aut magnū malum. Generoſa indoles dium

ſi accedat recta inſtitutio,magno bono eſt patriæ,ſin aduitia degeneret,ingens adfert malum.

18 Quoniam adoleſcens feroci mutabiliq; ingenio vi-
Inſtitutio debatur,mirantibus mutatos mores dicere ſolet,Aſperos & indomitos pullos in optimos equos euadere,ſi qs illis adhibeat diſciplinã rectãq; inſtitutionem.

19 Ad Olympiæ celebritatẽ profectus quũ in ſtadiũ proceſſiſſet,omnes neglectis certaminibus oculos in ipſum intenderunt,in eoq; contẽplando diẽ totũ cõ-
Gloria ducis ſumpſerunt,ac Themiſtoclẽ illũ cũ plauſu & admiratione peregrinis oſtẽderũt.Ea re lętus vir glorię cupidiſſimus dixit amicis,ſe eo die laborũ quos pro Græcia ſuſcepiſſet,oĩum fructũ ampliſſimũ reportaſſe.

20 Idem facilitate morum multos ciuium ſibi conci-
Aequalitas liarat,atque hinc popularem potentiam adeptus. Itaque cuidam ipſum admonenti,bene principatum geres Athenis,ſi cunctis æqualis & communis eſſe voles,reſpondit,Nunquam ei ſellæ inſederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici quàm alieni.

21 Idem ludũ prætereũs in quo diceretur eſſe profeſ-
memoria ſio,rogauit quid is profiteretur,quũ reſpõſum eſſet, artem memoriæ,contẽpſit,dicẽs,At ego malim artẽ obliuiſcẽdi,Vox hęc digna fuit eo qui linguã Perſicam intra annũ potuit ediſcere.Et ſunt quorum obliuio nobis gratior ſit,quàm memoria.Facile meminimus quæ volumus,at nõ licet obliuiſci q̃ volumus.

22 Quum aliquando theatrum peteret,interroganti cuidã,cuius vocem eſſet libentiſſime auditurus.Eius, inquit,à quo artes meæ quàm optime canerent,ingenue faſſus,ſe magno glorię ſtudio teneri. Solent aũt olim muſici ĩ publico virorũ illuſtriũ laudes canere.

23 Quum aliquãdo ad mare uiſendi cadauera gratia
Pręda cõtẽpta acceſſiſſet,ac torques armillasq; paſſim diſiectas videret,ipſe quidẽ pręteriit,ſed amico qui ſequebat̃ dixit,

Collige tu tibi, nam tu Themiſtocles non es. Ne tam obuia quidem præda commoueri potuit, vt quicquã ageret indignum egregio duce, cui gloria debet eſſe ſatis magnum virtutis præmium.

Quum apud Andrũ argentum peteret, duos, inqt, 24 ad vos adduco deos, vim ac ſuaſionẽ, ſignificãs ſi mi Dii vis, nus impetraret ſuadẽdo, ſe ui erepturũ: At illi reſpõ &ſuaſio derũt apud ſe quoque duas magnas eẽ deas, inopiã, & impoſſibilitatẽ, p quas nõ liceret dare q̃ petebat.

Ab Artabano regis Perſarũ ſatrapa rogatus, quem 25 Græcorũ diceret aduenisse, hoc, inquit, ante regẽ ne Optimi mo ſciet Artabane. Senſerat Artabanus è colloquio eiiciũtur nõ eſſe vulgarẽ hoĩem, Themiſtocles aũt ignotus eſſe ſtuduit, donec ſe regi ſuapte oratione commendaret. Rex audito Themiſtocle precatus eſt deum ſuum Arimenium, eã mentẽ immittere pergeret hoſtibus ſuis, vt eiuſmodi viros à ſe expellerent.

ARISTIDES

Ariſtides cognomento Iuſtus, ſemper ſuo vnius 1 præſidio fretus rempublicam adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorũ potentia, quæ ad iniuriã aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob factiões aliud vitabat amicitias, quàm ne per illas adigeretur & ſodalitates ad aliquid faciendum quod iuſtum non eſſet, aut cogeretur abſtinere ab eo quod iudicaſſet reip. cõducere. Nunc mundus vndique plenus eſt ſodalitatibus, ſed titulis plauſibilibus, ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortaſſe dediſſe nomen expedit viris inſigni virtute præditis, eo quod maior pars, quæ ferè deterior eſt, ſæpe cogit facere quod nollent, aut abſiſtere ab eo quod erat factu optimum.

Quum Athenieſes eo concitati eſſent, vt Ariſtidẽ 2 oſtraciſmo, id erat dãnationis genus qđ teſtulis pera

gebatur, in exilium agerent, ac ruſticus quidam illite
ratus teſtulam ad eum deferens iuſſiſſet vt Ariſtidis
Lenitas nomen inſcriberet, noſti ne, inqt Ariſtides, Ariſtidē?
Quum ille negaſſet ſe noſſe, moleſte tamen ferre, ꝙ
Iuſtus cognomine diceretur, ſiluit Ariſtides, & nomē
ſuum inſcripſit teſtulæ ac reddidit. Tā leni animo
ferebat iniuſtam damnationem. Grauiſſimum autem
vitæ innocenter actę teſtimonium, è tanta multitudi
ne neminem extitiſſe qui aliud obiiceret, q̄ Iuſti co-
gnomen, quod ipſe tamen ſibi non impoſuerat.

3 Erat illi ſimultas cum Themiſtocle. Huic quum
delectus eſſet collega ad peragendam legationem,
Vis, inquit, Themiſtocles vt in his montibus ſimulta
tem deponamus? Nam ſi videbitur, reuerſi illam reſu
memus. Priuatos affectus publicę poſthabuit vtilita-
ti. Ex his eni ferè oīs humanę vitæ pernicies naſcit̄.

4 Quum Græcis tributa indixiſſet, tanto pauperior
Integritas rediit, quantū abſumpſerat in peregrinatione. Atqui
in tali genere functionis ſolent alii meſſem opimam
metere. Eo magis ille cauit, ne quid ſuſpitionis eiuſ-
modi conflaret ſibi, proinde ſuis impendiis rē geſſit.

5 Quū hi verſus quos de Amphiarao ſcripſit Æſchy
ſanctitas nō ficta lus in theatro recitarentur.
οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει
βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.
Neq; enim videri, at eſſe vir ſtudet optimus
Segetem profundam mente ſtudioſa colens,
Conſilia quando hinc germinant ſalubria.
Totus populus in Ariſtidem vertit oculos, agnoſcēs
hoc laudis in eum competere.

6 ſimultas magiſtra tuum E concione quadam, in qua fruſtra Themiſtocli
obſtiterat diſcedens, clara voce teſtatus eſt, res Athe
nienſium incolumes eſſe non poſſe, niſi & ipſum &
Themiſtoclem

Themiſtoclem in barathrum coniicerent, prius habens in carcerem ire q̃ ob duorum ſimultatem minus recte conſuli publicis commodis.

Quendam reum egerat, at quum iudices poſt Ariſtidis accuſationem nollent audire reum, ſed protinus ad ſuffragia qbus eum damnarent propararent Ariſtides ſupplex pro reo interceſſit apud iudices, vt eum iuxta legum prçſcripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquiq; obſeruatio. 7 Aequitas

Quum inter duos priuatos cauſam cognoſceret, & alter quorum Ariſtidem iritaret in aduerſarium, extra cauſam multa commemoraret, quibus ille læſiſſet eũ, Ariſtides interpellans hoĩem, iſta nunc, inqt, miſſa fac bone vir, & ſi qd te læſit eloquere, tibi enim in præſentia, non mihi iudex ſedeo. 8 Extra cauſam

Fuit & procurator fiſci, quod munus quũ ſanctiſſime geſſiſſet, tamen à Themiſtocle delatus eſt, ac repetundarum damnatus. Sed optimatũ fauore non ſolũ illi mulcta remiſſa eſt, verũ etiam eidem redditus eſt muneri. Quod per ſimulationẽ ſic adminiſtrauit, vt omiſſa priſtina ſeueritate, lenẽ ſe facilẽq; præberet iis q publico malo gaudent diteſcere. Horũ opera factũ eſt, vt populus tertio munus ſummis fauoribus idem deferret Ariſtidi. Tum ille, ob ĩtegre geſtum munus dãnaſtis, nunc quoniã præter æquũ multa cõceſſi ciuitatis expilatoribus, honore dignũ iudicatis. Hoc igit̃ honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto q̃ damnato ac mulctato irrogaſtis. Norat, qbus artibus poſſet fieri gratioſus apud populũ niſi maluiſſet iuſtus eſſe q̃ plauſibilis. Simile quiddam apud Terentium facit Demea. 9 Dãnata integritas

Quum iret exulatum ſublatis in cœlum manibus deos comprecatus eſt, ſic proſperarent res Athenienſium vt illis Ariſtides nunq̃ veniret in mente. 10 Vidicte neglectus

In rebus enim afflictis ſolet populus ad egregios vi‑ros confugere, id quod euenit, Siquidem tertio poſt anno quum Xerxes Atticam adoriri vatuiſſet, Ariſti‑des ab exilio reuocatus eſt.

11 Themiſtocles in concione dixit, ſe repperiſſe con‑ſiliũ quod ſummopere ptineret ad dignitatẽ Athe‑nienſiũ, ſed id eius eſſe generis, vt proferri non ex‑pediret, populus cenſuit vt vni Ariſtidi indicaret, ſi is probaret probaturos oẽs. Quũ igitur Themiſto‑cles indicaſſet Ariſtidi ſe de incendenda Græcorũ nauali ſtatione cogitare, ſic enim fore, vt Athenien‑ſes toti Græciæ dñarentur, Ariſtides ad populũ pro‑diens dixit, Themiſtoclis conſilio nihil eſſe vtilius ſed eodẽ nihil inhoneſtius. Hac audita voce pplus vetuit ne ſuper ea re in poſterum verba faceret The‑miſtocles. Hic certe populus quiddam philoſophi‑cum præſtitit, repudians vtilitatem cum turpitudi‑ne coniunctam, ſimulq; declarauit quanta ſit ſpecta‑tę virtutis autoritas, q non dubitarit, reipub. fortunã vnius iudicio committere.

Autoritas

12 Quũ Themiſtocles irrideret Ariſtidis cõſiliũ hoc agentis vt cenſus eſſet in tuto, dicẽs eam laudã nõ eſſe viri, ſed ſcrinii tuto ſeruãtis aurum, deinde ſum‑mã boni laudem definiret, ſcire, ac præſentire hoſtiũ conſilia, & iſtuc, inqt, o Themiſtocles faciendũ eſt ſed in primis oportet habere manus abſtinẽtes, atq; hæc egregii ducis præcipua laus eſt. Hoc ſermone taxauit Themiſtoclis rapacitatem.

13 Quũ Ariſtides duceretur ad ſupplicium, qddam inimicus expuit illi in faciẽ, ille nihil aliud q̃ abſter‑ſit faciẽ, & ſubridens ait magiſtratui comitanti. Ad‑mone iſtũ, ne poſtea tam improbe oſcitet. Huic ſimili‑mum eſt, quod aſcribunt Phocioni.

Marcus imperator triduũ cõmoratus Smyrne quo

niam nondū viderat Ariſtidē,miſit Quintilios,q il/lū ſtipatū adducerēt. Quur inqt Cęſar,te ſero vide/mus? Qm̄,inqt conſideratio quędā me ipediebat. Tū Cæſar hominis ſimplicitate delectatus, qū inqt audiā te. Hodie inqt,propone, & cras aud. Nō enī ſumus de numero vomentium, ſed exacte loquen/tium,licet ne o imperator adeſſe familiares dictionis? Licebit inqt,Cæſar,eſt enim negocium publicū. Rurſus Ariſtides,concedatur inqt,illis tū acclamare, tū applaudere quantum poſſunt. Hic arridens Cæſar, iſtuc,inquit in te ſitum eſt.

Idem dixit Arimaſpas eſſe cognatos Philippi,ꝙ ea gens gignant vnoculos.

MYRONIDES

Myronides creatus dux exercitus aduerſus Bœo- 14
tos,edixit vt Athenienſes exirent. Quum aūt adeſ/ſet congrediendi tempus duce'q; monerent non/dum omnes adeſſe, Adſunt,inquit q pugnaturi ſunt. Hos itaq; quum videret promptos, hoſtem aggreſ/ſus vicit, ſic interpretans,eos q ob ignauiam nō ſtuduiſſent tempeſtiue adeſſe,ne in pugna qudem bonam operam nauaturos.

Ignaui non expectandi

PERICLES

Pericles quotieſcunq; belli dux creatus eſſet,chla- 15
mydē indués apud ſe dicere cōſueuit, Attende pericles,quod geſturus es imperiū in liberos:in Græcos & in Athenieſes. His dictis ſe vir cordatiſſimus hortabaẗ,vt moderate gereret principatū. Magni ingenii eſt imperare liberis. At Græci pluſq̄ liberi tuum erant:poſtremo inter Gręcos liberrimi Athenieſes.

Imperiū i liberos

Suadebat Athenienſibus,vt Aeginā tollerent,ve- 16
luti Pyrei pituitā,ꝙ inde ſuſpicaretur bellū oriturū. E corpore malos humores tollere medicorum eſt.

Noxia tollēda

Amico roganti vt pro ſe falſum diceret teſtimo- 18

nium cui adiunctum erat iuſiurandum, hoc eſt periurium, Reſpondit ſe quidem amicum eſſe, ſed vſq; ad aram, Sentiens aliquouſq; gratificandum amicis, ſed citra violationem religionis.

Vſq; ad aras

18 Moriturus hoc noĩe ſibi gratulabatur, quod ipſius cauſa nullus Athenienſiũ pullã veſtẽ induiſſet, Significãs ſe nulli cauſam mortis fuiſſe: nec vlli diẽ ab ipſo capitis dictũ. Pullati ſunt q mortuũ lugent, & oli capitis reũ, amici pullati pullatũ comitabant.

Potẽtia innoxia

19 Prętor collegam ſortitus eſt Sophoclem poetã, quũq; ſimul nauigarent, ac Sophocles cõſpecto formoſo puero dixiſſet, En q̃ ſpecioſus puer, Decet, inquit, o Sophocles prætorem non modo manus, ſed & linguam habere continentem.

Pudice

20 Quũ Thucydides vociferaretur apud populũ aduerſus Periclem, quod in picturas ac ſtatuas ſummorum artificũ profunderet reipub. cenſus ipſe aſſurgens rogauit populũ. Videretur ne multũ impendiſſe, quo reſpondente plurimũ, Age, inq̃t: ſint igitur hæc mihi impenſa non vobis, atq; ipſis donariis deorũ, meũ tantum nomen inſcribã. Hæc vox ſubito mutauit animũ populi, iuſſitq; vt publicis impendiis peregeret, nec vllis parceret ſumptibus. Tantũ valuit animus præſens, & ſermo aculeatus.

Glĩæ ſtimulus

21 Quũ deuictis Samiis Athenas reuerſus pro concione laudaſſet eos q in bello ceciderãt, cæterę matronæ redeuntẽ è concione coronis ac vittis decorarunt. Elpinice Cimonis ſoror proprius accedens dixit illi, Præclara ſunt iſta quæ geſſiſti, & coronis decoranda, q nos tot fortibus viris ſpoliaſti. Ad hęc aliaq; conuitia nihil cõmotus Pericles, tantũ arriſit, nec aliud reſpondit q̃ verſiculum Archilochi.

Aliena curare

οὐκ ἂν μύροισι γραῦσ' ἐοῦσ' ἀλείφεο

Vnguento anus quum ſis caueto inungier.

Significans publica negocia, non eſſe curãda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, q̃ turpe foret eam vnguentis vti. Aut ſenſit indecorum eſſe iam anui mariti deſiderio teneri.

Subito oborto ſolis defectu quũ Pericles videret alios multos, ſed præcipue claſſis gubernatorẽ, vehementer perturbatos, chlamyde ſua texit gubernatoris faciẽ, interrogauitq́;, nunqd hoc horrẽdũ oſtẽtũ exiſtimaret, illo negante. Quid intereſt, inqt, igitur, niſi quod chlamyde maius eſt, id quod nunc tenebras inducit. Senſit vir prudens interuentu lunæ nobis abſcondi ſolem, quemadmodũ oppoſita chlamys impediebat aliorũ aſpectum, nullum autẽ eſſe oſtentum, quod natura fit. 22 Aioſe

Pericles Anphroni volẽti publico preconio quæri Alcibiadẽ, q adoleſcens clàm domo egreſſus ad amicũ Democratẽ ſe contulerat, obſtitit dicẽs. Si forte nobis inſciis periit, præconio nihil aliud agetur q̃ vt vno tantum die citius manifeſtũ fiat illũ interiſſe Sin ſaluus, ne per omnem quidem vitam ſaluus eſſe poterit. Ciuiliter excluſit Pericles adoleſcentis infamiam, q̃ nunquam potuiſſet eluere. 23 ciuiliter

Pericles quũ à populo vocaretur frequenter, nõ auſcultauit dicens, ἀσωὺ πακτός εἰμι. Sentiens ſe non eſſe cogendum in ordinem, nec pro quolibet ẽ media plebe habendum. 24 Autoritas

ALCIBIADES

Alcibiades etiãnum puer, quũ in palæſtra nexu quodã conſtrictus eſſet, vnde ſe non poſſet explicare, manũ colluctatoris mordicus arripuit, illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ ſolent, imo inquit, vt leones. Hoc de lacone quodam ante cõmoratũ eſt, ſed in diuerſam ſententiã. Iam tũ agnoſcere erat animum cedere neſcium. 1 Vtcũq vincere

2 Habebat canem quendā inſigni pulchritudine,
Fabule populi — emptum drachmarū ſeptē milibus, huic apputauit caudā, ac per vrbē obambulare paſſus eſt. Demirantibus cur id faceret, vt hoc, inquit, de me loquantur Athenienſes, nec alterius rei ſint curioſi. Norat ingenium populi, de claris viris libenter loquitur male. Ille morbo ſuppeditauit materiam leuiorem.

3 Puer ludū literarū igreſſus popoſcit. Iliadē Homemeri, quūq; ludi magiſter negaſſet ſibi eſſe quicquā Homeri, impegit illi pugnū & abiit, declarans impudenter eū docere literas, q non ſemper Homerū haberet in ſinu. Quid ille facturus erat, ſi pro Homero quis porrexiſſet illi Michaelē Modiſtā aut Floriſtā?

Ludi magiſter

4 Quū aliquando Periclē inuiſeret, & accepiſſet illi tum non eſſe ociū, propterea quod perpenderet quo pacto poſſet Athenienſibus reddere rationē, Nonne ſatius fuerit, inqt, cogitare q fieri poſſit, vt non reddat rationem? Notans ita rem geſtam, vt non facile poſſit reddi ratio, procliuius autem eſſe in totū effugere rationem, q̄ bene reddere.

Rō reddita populo

5 Accitus ab Athenieſibus è Sicilia. vt diceret cauſam capitis, abdidit ſeſe, dicens, eum eſſe fatuū, q vocatus in ius quærat elabi, quū liceat vitare ne eat. Sētiens conſultius eſſe cōmittere ſe periculo, quàm dare operam vt ingreſſus periculum temet expedias. Dictum Græcis ſonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγᾶν, & ἀποφυγᾶν. Græcis autem ἀποφυγᾶν δίκην dicitur, qui iudicium ſententiis abſoluitur, φυγᾶν, qui vitat aut fugit.

Periculū nitarē ſatius

6 Cuidam aūt dicenti, non fidis patriæ de te iudicaturæ? Ego ſanè, inquit, ne matri quidem, vererer enim ne inſciens pro albo calculo nigrū immitteret.

Diſſidētia

7 Nuncianti quod ipſe cū comitibus morte damnatus eſſet Athenis, At nos, inquit, demonſtrabimus il-

Vidicta

lis Alcibiadem viuere, ſimul ſeſe ad Lacedæmonios contulit ad bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatum excitauit in Athenienſes.

Imbutus philoſophiæ pręceptis voluptates ac ar- 8
teis indecoras aſpernatus eſt diſciplinas liberales Muſica
ſemper amplectebatur. Lyrā hoc argumento reiicie- ɔtēpta
bat, quod vocē hominis imitaref, ex quo colligere licet, olim q lyra canebant, ſimul & voce cecinſſe, plectrum quod habitū formāq; liberalē immutaret in illiberalem, tibiā duplici nomine damnabat, & quod ſic mutaret oris habitū, vt vix à familiariſſimis agnoſceretur q caueret. & quod homini propriā adimeret vocē, loquendiq; facultatē eriperet. Nemo enim poteſt ſimul & inflare tibiā & loqui. Cantent igitur inqt Thebanorū filii, q dicere neſciunt, nobis autē Atheniēſibus, vt à maioribus accepimus, gētis princeps eſt Pallas & Apollo, quorū illa fiſtulam confregit, hic tibicinē excoriauit. Proditū eſt priſcorū fabulis, Palladem ad ſpeculū tibia canentē, offenſam oris deformitate, proiectā cōminuiſſe tibiam, Apollo Marſyam canendo victum excoriauit.

TIMON ATHENIENSIS

Timon Athenienſis, quē μισάνθρωπον appellat Lu- 9
cianus, quū erga cæteros eſſet inhumaniſſimis mori- Amor
bus, fugeretq; conſuetudinē hoīum, ſolū Alcibiadē ob malū
adamabat exoſculabaturq;. Id admiranti Apermanto cauſam ꝓroganti, reſpondit, ideo ſibi charū eſſe adoleſcentem quod perſpiceret illum aliquádo magno malo fore Athenienſibus.

Apud hunc quum cœnaret Apermanus, nam & 10
ipſum ob morū ſimilitudinem admittebat diceretq; Inhuma
pulcherrimū, o Timon, hoc noſtrū conuiuiū, reſpon niter
dit Timon: Ita ſanè ſi tu non adeſſes.

Idem aliqñ prodiit in concionē, factoq; ſilentio, 12

Inhumaniter quum omnes magnum qddam expectarent: quod inſolens eſſet Timonē concionari, dixit, Viri Athenienſes, poſt ædes meas hortulus eſt, in eoq́; ficus, vnde multi iam ſe ſuſpenderunt. Eo in loco conſtitui ſtructurā ponere proinde, viſum eſt hoc publicitus denunciare vt ſi q etiā velint ſe ſuſpendere, maturent priuſquam arbor excidatur.

LAMACHVS

12 Lamachus caſtigauit quendā ē ducibus, qui deliquerat neſcio quid, & quū ille dixiſſet, Non iterum iſthuc cōmittam, Ne poſſis quidem, inquit, in bello peccare bis. Error enim in bello mors eſt.

IPHICRATES

13 Cautio aduerſus oia Iphicrates quod ſutore patre natus exiſtimaretur erat contēptui, ac tum primū opinionē ſibi parauit, poſteaq̄ ipſe ſaucius, hoſtē vna cum armis correptū vinum in triremem ſuam deportauit. Is quū in amicorum ac ſociorum agris haberet exercitum, ac nihilominus & vallum iaceret, & foſſam foderet accurare, cuidam dicenti Quid metuimus? ait, Peſſimam eſſe ducis vocem hauquaquam putaram. Significās in tranquilliſſimis rebus interdum exiſtere periculum, quod nullus expectaſſet. Aduerſus inopinatos igitur caſus proſpexit ſuis copiis, ne ſi quid accidiſſet dicere cogeretur, nō putaram. Hoc latini trāſferunt ad Scipionem.

14 Nomen hēt momentū Quum inſtrueret aciem aduerſus barbaros, dicebat ſe vereri ne hoſtes non noſſent Iphicratem, quo nomine ſolet alios hoſtes terrere, At alii dant operam: ne qus norit, ducem.

15 Intēpeſtiua Capitis poſtulatus dixit calūniatori q litē intēdebat, Quale eſt quod facis homo, quum inſtet bellum repub. perſuades vt de me conſultet, ac non potius mecū? Sentiēs id tēporis maxime opus eſſe ciuitati

conſilio operaq́; Iphicratis.

Harmodio priſci illius Harmodii abnepoti, generis probum per conuitium obiicienti, Meum, inquit, genus à me habet originem, tuum vero in te deſiit. Hoc imitatus eſt Cicero. 16 Nobilitas vera

Oratori cuidam in contione hunc in modū ipſum interrogāti. Quis es, vt tam ſublimes geras ſpiritus? num eques, aut ſagittarius, aut ſcutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit, ſed qui his omnibus imperare didici. Sentiens pulchrius eſſe, bonum præſtare ducem, quàm quemuis militem. 17 Dux bonus

Idem cenſebat militem & diuitiarum & voluptatum auidum eſſe oportere, dicens illum audacius pericula ſubiturū, quo ſuis cupiditatibus ſuppeditaret. 18 Miles diues

Idem in cauſa obrutus eloquentia patroni, qui Ariſtophontem defendebat. Aduerſariorum, inquit, melior eſt hiſtrio, ſed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur vitio hiſtrionis, ita ſępe melior cauſa vincitur à peiore patroni infantia ſtultitiaue. 19 Eloquētia victrix

XENÆNETVS

Xenænetus dux ciuibus exprobrātibus ſibi quod imperator exercitus fugiſſet in bello. At vobiſcum, inquit, o chara capita, probrum cum exprobrantibus communicans. Neq; enim dux perſiſtere poteſt abſq; militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium à quo ipſe non eſt immunis. 20 Probū cōmune

TIMOTHEVS

Timotheus dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli pinxerant ciuitates vltro ſe reti implicare ipſo dormiente. Hac contumelia nihil offenſus Timotheus ciuiliter reſpondit, Si tantas vrbes capio dormiens, quid facerem vigilans? 21 Scōma cōtēptū

Audace quodam milite vulnus Atheniēſibus oſtētante. Et me, inquit, puduit, quod quū ego in Samo 22 Cautio

dux veſter eſſem, catapultę telum prope me ceciderat. Significans hoc vulnus illi non factū in prælio cominus pugnanti, ſed procul. Aut bono duci adeo cauendum, vt ne prope quidem iaculum vllū poſſit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinē arguit, telo factum catapultæ, indiligentiæ ſignum eſt.

23 Quū oratores Charetem commendarent, cenſentes talem creari debere Athenienſium ducē Nō dux, inqt, Timotheus, ſed q duci ſuas ſtragulas portet.

magnus nō fortis

24 CHABRIAS DVX

Ducis pertia

Chabrias dicere ſolet, eos optime ducis munere fungi, qui res hoſtiū quā maxime cognitas haberēt.

25 Idem proditionis accuſatus eſt vnà cū Iphicrate. Quum autem ab Iphicrate obiurgaretur, quod quū eſſet in periculo, tamē ad gymnaſium itaret, ſolitaq; pranderet hora. Ergo, inquit, ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſqualidum ac famelicum, me vero pranſum & vnctum occident.

Miſer ante tēpus

26 Quin & illud dicere ſolet, Formidabiliorē eē ceruorū exercitū duce leone, quā leonū duce ceruo. Sētiēs totā belli fortunā pēdere à virtute prudētiaq; ducis.

Dux egregius

HEGESIPPVS

27 Quū Hegeſippus cognomēto Crobelus: Athenienſes in Philippū iritaret, quidā è contione ſucclamauit. Ita ne bellum nobis inuehis Hegeſippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas veſtes, & publicas exequias, & orationes funebres, ſi victuri ſumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus. Significans libertatē bene emi magno, nec ſine negocio poſſe ſeruari.

Libertas magno emenda

28 Pytheas quum adhuc eſſet adoleſcens acceſſit in contionē contradicturus decretis quę tum de Alexādro condebantur. Huic quum quidam dixiſſet. Tu quū ſis iuuenis audes de rebus tātis loqui? Atqui, inquit, quē vos ſuffragiis vrīs deū facitis, me iunior eſt.

PISISTRATVS

Piſiſtratus Athenienſiũ tyrannus, quũ aliquot amici qui ab ipſo defecerant Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portãs. Cæterum illis quid ſibi vellet percontantibus, Vt, inquit, ſi perſuaſero, reducã vos, ſi nõ perſuaſero, maneá vobiſcũ, ob hoc enim veni cũ ſarcinis. Egregius animus, q nollet ſine amicis nec regnare nec viuere. 29 Solerter

Quum mater apud ipſum eſſet delata, quod adoleſcentem quendam adamaret, furtimq́; cum eo congrederetur, & quidem frequenter pr metu Piſiſtrati, negante ſui copiam, adoleſcentem vocauit ad cœnã peracta cœna rogauit quomodo habitus eſſet, quum ille reſpondiſſet, ſuauiter. Hæc, inquit, tibi contingẽt quotidie, ſi matri meæ placueris. Admodum ciuiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberauit. 30 ciuiliter

Thraſybulus Piſiſtrati filiam amabat, eamq́ quũ haberet obuiam, in publico oſculatus eſt, ob id vxori maritum in Thraſybulum iritanti. Si illos inquit Piſiſtratus, qui nos amant habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thraſybulo dedit vxorem. 31 ciuiliter

Comeſſatores quidam in Piſiſtrati vxorem inciderant, multaq́; laſciue in illam tum fecerant tum dixerant. Poſtero vero die iam decocta temulẽtia Piſiſtratum adierunt cum lachrymis orantes veniã. Tum Piſiſtratus. Vos quidem in poſterum date operam vt ſitis ſobrii. Vxor vero mea heri nequaquam vſquam prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quod ignouit adoleſcentibus, pietatis, quod vxoris honori conſuluit, negans tale quicquam in illam factum eſſe. 32 ciuilitas. prudẽs

33 Quum alteram vxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percõtãtibus, nũquid in ipſis haberet de quo mire Retortũ

quereretur, Nequaquam, inquit, imo ob id potius alteram duco, quod collaudem vos, cupiamq; mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.

DEMETRIVS

34 Demetrius Phalereus Ptolemeum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno deq; militari imperio gerendo tractantes, eosq; euolueret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

35 Quum exularet ac Thebis inglorius humilisq; viueret, audiſſetq; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placide prudenteiq; de moderate ferendo exilio diſſerentem. Male ſit, inquit, negociis ac occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere.

NICOSTRATVS DVX

36 Nicoſtratus Argiuus, quum ab Archidamo ſolicitaretur, tũ ingenti promiſſa pecunia, tum cuiuſcunq; vellet Lacenæ coniugio, vt Cromnũ traderet, reſpondit Archidamũ nõ ducere genus ab Hercule, quod Hercules obiens orbem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe contra ex probis faceret improbos. Lacedæmonii vero hoc nomine potiſſimum gloriantur, quod originem ducũt ab Hercule.

Degeneres

EPAMINONDAS

1 Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui ſubito præter cauſam interdum oboriri ſolet. Eũ quoniã à Pane deo credunt immitti, Panicũ appellarũt.

Prouidẽtia

2 Dicere ſolebat pulcherrimũ eſſe genus mortis in bello mori, quod hæc mors primum cum laude fortitudinis coniuncta ſit, modo bellum geratur pro patria, deinde breuis non diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens.

Mors in bello

Idem dicere ſolet, militum quibus arma gerenda 3
ſunt corpus exercitatum eſſe oportere, nō ſolū athle Obeſus
tice, verumetiam militariter. Nam athletæ tantū hoc miles
agunt, vt corpore ſint robuſto, at militē oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehemēter obeſis infenſus erat, adeo vt huiuſmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens quod vix clypei tres quatuorue tegerent ipſius ventrem, per quem nunquam vidiſſet ſua pudenda.

Ipſe tam tenui victu vtebatur, vt aliquando voca- 4
tus ad cœnam à vicino, quum repperiſſet bellatiorū Frugali
opſoniorum, & vnguentorum apparatum, confeſtim tas
abierit, dicens. Ego te ſacrificare putabam, non delitiari & illudere.

Quum coquus collegis Epaminondæ de impen- 5
diis aliquot dierum rationem redderet, non alia de Frugali-
re indignabatur q̄ tantum fuiſſe conſumptum olei. tas
demirantibus autē collegis, negauit ſe offendi ſumptu, ſed moleſte ferre tantum olei exceptū intra corpus hominum. Sentiens oleum eſſe natum foris vnguendo corpori, non intus explendo. Iunctū reddit corpus firmius & iniuriæ patientius, infuſum in viſcera, reddit delicatius ac ſegnius.

Quū feſtum diem celebraret ciuitas, omnesq; cō- 6
potationibus & libidini indulgerent. Epaminōdas Sobrius
cuidam è familiaribus factus eſt obuiam ſqualidus & priceps
cogitabundus. Admirante illo roganteq; quid tandē eſſet rei, quod ſolus ad eum affectus modum obambularet, vt vobis, inquit, omnibus, ebrios ac ſocordes eſſe liceat. O vocem principe dignam. Tū maxime vigilandum eſt principi, quum populus maxime indulget genio. At non oportet ipſi vnquam vacare genialiter viuere.

Homini contempto qui leue quiddam admiſerat 7

Perſona respect Pelopida pro eo deprecante, non ignouit, ſed amicæ pro illo rogante dedit veniam, dicens eiuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoſcendum, ſed quemadmodum nõ quæuis damus omnibus, ita ſpectandum eſt cui in qua cauſa gratificemur.

8 Quum Lacedæmonii copias in Thebanos educerent, variaq; Thebanis ferrentur oracula, quorũ alia victoriã illis pollicebantur, alia diuerſa prędicebant, iuſſit bene promittẽtia ad dextram tribunalis poni, contraria ad læuam. Atq; omnibus hunc in modum diſpoſitis, ſurrexit, dixitq;, Si volueritis parere ducibus, & conglomerati in hoſtem tendere, hęc vobis ſunt oracula, oſtenſis melioribus, quod ſi ad conflictum ſegnes timidiq; fueritis, hęc oracula vobis reddita ſunt, oſtenſis deteriora pollicentibus. Mire nec oraculorum contempſit autoritatem, nec animos militum his deiici paſſus eſt, ſed interpretatus eſt deum proſpera polliceri ſtrennuis, infauſta timidis, quaſi à nobis pendeat rerum euentus.

Oracula à nobis pendẽt

9 Rurſum quum copias admoueret caſtris hoſtium, tonitru facto, militibus percontantibus quid putaret portendere deum, attonitos, inquit, eſſe hoſtes, quod quum tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtrametarentur. Solertia ducis non ſolum terrorem exemit animis militum; verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem.

Oſtentũ cõmode interpretatum

10 Ex omnibus quæ præclare & honeſte geſſiſſet in vita, illud ſibi dicebat eſſe iucũdiſſimũ, quod vtroq; parente viuo Leuctrica pugna viciſſet Lacedæmonios. Vir pius nõ tam ſibi gratulatus eſt eã obtigiſſe gloriam quàm hanc voluptatem ex ſe cõtigiſſe his, quibus vitam ſuam acceptam ferebat.

Pietas

11 Quũ alias ſolitus eſſet vncto corpore hilariq; vul-

tu prodire in publicũ,poſtridie eiꝰ diei,quo fęliciter pugnatum eſt in leuctris,proceſſit ſqualidus ac ſummiſſus. Amicis autem ſciſcitantibus,ecquid illi moleſti accidiſſet. Nihil,inquit,ſed heri ſenſi me plus ęquo mihi placuiſſe. Eius gaudii intemperantiam, hodie caſtigo. Adeo metuit arrogantiam vir Bœotus ac militaris,& nos non idem faciemus,quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt?

Secũdis moderate gaudendum

12 Gloria

Quum videret hoc agere Lacedæmonios,vt eam calamitatem tegerent,Epaminondas vt palàm faceret,quanta fuiſſet illius cladis magnitudo, non quibuſlibet permiſit cadauera tollere,ſed vt quæq; ciuitas ſua auferret. Ita factum eſt,vt appareret pluſquam millenos Lacedæmonios interiſſe. Hoc ſtratagema pro apophthegmate forſitan adiecit aliquis.

13 Gloria potior pecunia

Iaſon Theſſalorum rex venerat Thebas,belli ſocius futurus. Is quum Epaminondæ vehemẽter egẽti,aureorum duo milia miſiſſet,aurum non recepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus,Iniuſtis,inquit,imperas ipſe deterior. Ipſe vero quinquagita drachmis à ciue quodam acceptis mutuo,pro viatico exercitus,inuaſit Peloponeſum. Sentiebat iniquas eſſe diuitias quę poſſeſſorem reddunt deteriorem,at viri fortes,gloria virtutis prǽmio contenti ſunt.

14 Integre

Rurſus quum Artaxerxes Perſarũ rex ipſi tria Daricorum milia miſiſſet,Diomedōtem Cyzicenũ aſperius increpuit, ſi tantam nauigationem ſuſcepiſſet, corrupturus Epaminondam,eumq; iuſſit hæc verba ad regem referre,ſi fauet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminondam amicum gratis,ſin minus,hoſtem. Quid hoc animo incorruptius, nõ alio ſpectante quàm ad patriæ commoda?

15

Quum Argiui Thebanorũ eſſent ſocii,Athenienſium oratores in Arcadiã miſſi vituperarunt vtranq;

gentem,& Calliſtratus rhetor Oreſtem & Oedipodē
ciuitatibus exprobrabat. Nam Oreſtes Argiuus fuit,
Oedipus Thebanus. Interim ſurgens Epaminōdas,
Fatemur,inquit apud nos fuiſſe qui patrem occide-
rit,apud Argiuos qui matrē necarit,ſed eos qui hęc
patrarunt nos expulimus. Athenienſes receperunt.
Tanto compendio conuitium retorſit in autores.

16 In Spartanos qui multa magnaq; crimina Thebā
Miſeria nis obiiciebant,hi nimirum fecerunt,inquit,vt breui
multilo loquentia vti deſiteritis. Solent Lacedæmonii de
quia breuiloquētia gloriari,ſed à Thebanis multis affecti
calamitatibus, multa diceee coacti ſunt de illis
conquerentes.

17 Poſteaquam Alexandrum Pheræorum tyrānum
Minę Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi feciſſent ami-
cum ac ſocium,isq; polliceretur illis ſe perfecturum,
vt minam carnium emerent ſemiobolo, videlicet ſi-
gnificans ſe tantum pecudum ac iumentorum addu
cturum è pręda. Epaminōdas ſubiecit,at nos,inquit,
Athenienſibus ad coquendas iſtas carnes ligna gra-
tis ſuppeditabimus. Nam ſyluas ipſorū ſuccidemus,
ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negociis.

18 Quū ſtuderet Bœotos,ocio diſſolutiores,cōtinen-
Militia ter in armis habere,ſimul vt Bœotiæ creatus eſt im-
laborio perator,his verbis illos adhortatus eſt,Poſthac cōſul
ſa tate viri,nā ſi ego militiæ præfectū agam,vobis mili-
tandum eſt,adimens illi ſpē ocii ſub tali imperatore.

19 Regionem quandam ſupinam & campeſtrem bel
Vigilan li orcheſtram appellabat, veluti theatrum vnde late
tia pateret proſpectus. Eam dicebat obtineri non poſſe,
niſi manum ſemper ſcuti loro inſertam haberent. Nā
quæ montibus cincta ſunt,minore negocio tuemur.
Campeſtris regio quoniam patet omnium incurſio-
nibus,armis tuenda eſt.

Quum

Quũ chabrias circa Corinthũ paucos Thebanos 20
ſub mœnibus auidius pugnantes proſtrauiſſet, atq; Trophe
ob id trophæũ crexiſſet, Epaminondas deridẽs ho- um ri di
minẽ dixit, hic ſanè dicebat non tropheũ, ſed Heca lum
teum erectũ eſſe. Veteres enim ante portas i triuiis
congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, vel
ad indicandam viam, vel in gratiam ſepultorum.

Cuidam nuncianti, quod Athenienſes exercitum 21
nouis inſtructum armis in Peloponeſum miſiſſent. Arma i-
Quid, inqt num igitur gemit Antigenidas, ſi Tellis digna
nouas habet tibias? Tellis aũt erat tibicen peſſimus viri
Antigenidas optimus ſignificabat Athenienſes fru
ſtra nouis armis inſtructos, quũ his neſcirent vti.

Scutarũ militem ſenſerat à captiuo quodã magnã 22
pecuniarum vim accepiſſe. Huic Epaminondas, Mi- Miles di
hi, inqt, redde clypeum, tibi vero cauponẽ emito, in tatus
qua vitã degas. Poſthac enim noles eodem modo
ſubire periculũ, quippe iam vnus de numero diuitũ
ac beatorum. Recte iudicauit timidum, vt eſt in pro
uerbiis, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem q
domi habet vnde poſſit ſuauiter viuere.

Interrogatus quem arbitraretur ducem præſtan- 23
tiſſimum, ſeipſum ne an Chabriam an Iphicratẽ. Id Finis vi
inqt, iudicatu per difficile eſt donec viuimus. Allu- tæ ſpe-
dens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum ctãdus
ante obitum. Quandiu viuit homo poteſt & ad me
liora proficere, & ad deteriora, degenerare.

Quũ è Lacedæmone reuerſus, cũ ſuis cõmilitoni 24
bus capitis poſtularetur, vt q præter legem, Bœoti- Fiducia
cę præfecturæ menſes quatuor adieciſſet, iuſſit vt du merito-
ces ipſum reiicerent crimen tanquã vi cõpulſi. Ipſe rum
autem pro dixit, ſe non habere ſermones factis me-
liores. Sentiens ipſas res geſtas reo patrocinari de-
bere. Quod ſi, inqt omnino dicendum eſt aliquid

apud iudices, peto vt quũ me occiderint, columnæ damnationis titulũ inſcribant, quo Græci videant, quod Epaminondas Thebanos volentes coegrite Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat, ac Meſſenam incoluerat annis CCXXX. igni ferroq́; populari, tũ Arcades inter ſe concillari, resq́; illlorum componere, deniq; Græcos libertati inſtituere. Nam hæc illo tum imperio geſta ſunt. His auditis iudices diſceſſerũt multum ridentes, ac ne calculos quidem de illo colligere voluerunt. Quod totius cauſæ periculum à ducibus in ſe vnum recepit dubites humanius ne factum ſit an animoſus, Simul autem docuit quantã fiduciam homini præſtet egregiorum meritorum conſcientia.

25 Duces pcipua victoria ſpes — In ſuprema pugna apud Mantineã ſautiatus, delatusq́; in tentoriũ, vocauit ad ſe Daiphantũ, poſt illum Iollydam, vbi audiuit eos viros interiſſe, iuſſit omitti bellũ cum hoſtibus quandoquidẽ iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipſa res teſtimonium prebuit, quod Epaminondas optime noſſet ciues ſuos. Et hoc videt apophthegmatibus adiectũ.

26 Pax bello parta — Meneclides inuidens Epaminondæ glorię, ſuaſit populo, vt uacẽ haberent bello potiorẽ. Cui Epaminõdas Fallis, inqt, ciues tuos, q ocii noie eos ad ſeruitutem vocas. Pax enim bello paratur, nec eã tueri licet, niſi ciues ſint ad bellum inſtructi.

27 Morſus tectus — Eidem exprobranti quod non duxiſſet vxorem nullus, inquit, conſilio o Meneclida, hac in re minus vti velim q̃ tuo. Notans illum quod vxorem haberet parum ſequundę famæ.

28 Agamẽnone maior — Ruſus eidem obiicienti quod Agamẽnonis gloriam æmularetur, Falleris, inqt, nam ille totius Græciæ præſidiis vſus decem annis vix vnam cepit vrbem, ego vnius huius vrbis præſidiis, vno die pro-

fligatis Lacedæmoniis totam Græciam liberaui.

Ciuium ſuorum iniurias patientiſſime ferebat, dicens eſſe nefas iraſci patriæ: Quemadmodum parẽtum iniurias vlciſci pietas vetat. 29 Pie

Pelopidæ increpanti qđ nullos tolleret liberos, male in hoc cõſulens patriæ, Vide, inqt, ne tu peius conſulas, q̃ talem patriæ filiũ relicturus ſis. Habebat enim Pelopidas filiũ improbũ & infamẽ. Mihi inqt, Leuctica pugna pro liberis erit, nunq̃ interitura. In hoc enim ſuſcipiuntur liberi, ne pereat noſtri memoria. At hoc melius præſtant egregia facinora, nã liberi frequenter offuſcant parentnm gloriam. 30 Benefacta pro liberis

Quum ſentiret vulnus eſſe letale, non prius ferrũ eduxit, quàm audiſſet Thebanos viciſſe, Tum ſatis inqt, vixi inuictus enim morior, & educto ferrro protinus efflauit animam. 31 Mors generoſa

Valerius narrat illũ quæſiſſe, an ipſius clipeus eſſe ſaluus, vt audiuit, ſaluũ, rogaſſet an hoſtes eſſent deuicti. Quũ audiſſet penes Thebanos eſſe victoriã ita loquutum militibus, Non finis cõmilitones vitæ meæ ſed melius & altius initium aduenit. Nũc enim veſter Epaminondas naſcitur quia ſic moritur. 32

Quũ ille per inuidiam & contumelie gratia ſordidus qdam & contemptus magiſtratus delegatus eſſet à populo Thebano, non aſpernatus eſt dicens, non ſolum magiſtratum oſtendere virũ, ſed virũ viciſſim oſtendere magiſtratũ, itaq; geſſit, vt deinceps tanquam honeſtum munus à multis ambiret, quũ antea nihil aliud fuerit quàm cura ſordes & ſtercora ex angiportis eiiciendi. 33 Vir magiſtratũ ornat

Idem cuidã egeno mandauit, vt à quodã ex amicis ipſius talentum peteret petiit. Amico percontanti quur id iuſſiſſet, Quoniam, inquit, ille quum vir ſit probus inopia premitur, Tu vero diues es, multa de 34 Benigniter

magis te miror, quod non alligata feras Alexādrū.

Poſteaquam Epaminondas Pelopidam liberum 6
reduxiſſet, aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per Mortis
quem experimento comperiſſet ſe nō tantū ad bel- cōtēpſit
lum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe. 7

Quū Pharſali congreſſurus eſſet cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Theſſalorum eſſe cum Alexandro, q̄ ipſe Thebanos haberet, Tāto, inq̄t, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adſcribitur.

De eo Plutarchus Sympoſiacon libro. 2. refert q̄d Frugali-
dam perq̄ feſtiuū. Conuiuiū agitans cū collegis ducibus, in fine conuiuii bibit acetum. Percontantibus nū id conduceret ad ſanitatē, Neſcio, inq̄t, illud ſcio bonū eſſe ad hoc vti quis meminerit domeſticæ dietæ, ſiue domeſticorū negociorū. Sentiens conducere aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati, ſimul indicans ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum.

MANIVS CVRIVS 8

Manius Curius nonnullis arguentibus quod ex Agri
agris bello partis partē exiguā vnicuiq; militū diſtri modus
buiſſet, magnā vero reip. optauit à diis, ne quando exiſteret quiſquam Romanis cui ager exiguus videretur, qui poſſet alere dominum. Sentiens eum non eſſe Romano dignum nomine, q plus appeteret, q̄ quod ad victum frugalem ſatis eſt. 9

Samnites poſteaq̄ ab illo fuerāt deuicti, venerunt Aurum
ad Maniū Curiū, ac magnā auri vim offerebāt, atq; ſpretum
id tēporis forte rapula coquebat ollis fictilibus, Reſpondit aūt Samnitiū legatis hunc in modū. Nihil opus eſt auro talē cœnāti cœnā, ſibi vero potius eſſe aurum poſſidentibus imperare, q̄ aurum habere.

C. FABRITIVS

C. Fabritius quum audiſſet Romanos à Pyrrho 10

publico depeculatus, Epaminōdas ipſe pauper, hac ratione ſubuenit egenti. Bonorum enim probrū eſt, virum probum egere neceſſariis.

35 *Ocium* Tempore belli Leuctrici quum accepiſſet quendā ſtrennuum virum periſſe morbo, per iocum dixiſſe fertur. Vnde fuit illi moriendi ocium, in tantis negocīs? Frequenter, aūt non minima morbi pars eſt imaginatio metus'ue morbi. Hunc languorem ſolet excutere negociorum ardor.

PELOPIDAS

1 *pecunia cōtēpta* Pelopidas in præfectura rei militaris epaminondæ collega, quum amici dicerent illi rei neceſſariæ, videlicet colligendi pecunias nullam eſſe curā. Ita per Iouem, inqt, neceſſariæ, ſed huic Nicodemi, oſtēdens hominem claudum ac mancum. Senſit fortibus viris nihil eſſe opus pecunia.

2 *dux aliorū ſeruator* Vxori quæ ipſum ad bellum proficiſcentem rogabat muliebriter, vt ſeruaret ſeipſum, Alii, inqt, vt iſthuc faciant monendi ſunt. Nam princeps ac dux hortandus eſt potius vt ſeruet ciues. Vox imperatore digna, cuius eſt ciuium multorum ſalutem, ſuæ vnius incolumitati anteponere.

3 *Aioſe* Quum e militibus quiſpiam qui viderat Lacedæmonios per anguſtias montium aduentare, dixiſſet Pelopidæ, incidimus in hoſtes, Qui potius nos in illos inquit, quàm in nos illi?

4 *Libertas* Ab Alexandro Phetæorum tyranno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuitia congeſſit in fœdifragum, vt autē iratus ille dixit, Mori properas, Admodum inqt, quo magis in te exaſperentē Thebani, tuq́; citius des pœnas violati fœderis, diis pariter atq; hominibus inuiſis.

5 *Libere* Thebe tyranni vxor adiit Pelopidam, dixitq́; ſe mirari, quod vinctus eſſet tam hilaris, At ego, inqt,

magis te miror, quod non alligata feras Alexádrũ.

Poſteaquam Epaminondas Pelopidam liberum 6 reduxiſſet, aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per Mortis quem experimento comperiſſet ſe nõ tantũ ad bellum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe. cõtẽpſit

7 Quũ Pharſali congreſſurus eſſet cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Theſſalorum eſſe cum Alexandro, q̃ ipſe Thebanos haberet, Tãto, inqt, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adſcribitur.

De eo Plutarchus Sympoſiacon libro. 2. refert qd Frugali dam perq̃ feſtiuũ. Conuiuiũ agitans cũ collegis ducibus, in fine conuiuii bibit acetum. Percontantibus nũ id conduceret ad ſanitatẽ, Neſcio, inqt, illud ſcio bonũ eſſe ad hoc vti quis meminerit domeſticæ diætæ, ſiue domeſticorũ negociorũ. Sentiens conducere aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati, ſimul indicans ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum.

MANIVS CVRIVS 8

Manius Curius nonnullis arguentibus quod ex Agri agris bello partis partẽ exiguã vnicuiq; militũ diſtri modus buiſſet, magnã vero reip. optauit à diis, ne quando exiſteret quſquam Romanis cui ager exiguus videretur, qui poſſet alere dominum. Sentiens eum non eſſe Romano dignum nomine, q plus appeteret, q̃ quod ad victum frugalem ſatis eſt.

9 Samnites poſteaq̃ ab illo fuerãt deuicti, venerunt Aurum ad Maniũ Curiũ, ac magnã auri vim offerebãt, atq; ſpretum id tẽporis forte rapula coquebat ollis fictilibus, Reſpondit aũt Samnitiũ legatis hunc in modũ. Nihil opus eſt auro talẽ cœnãti cœnã, ſibi vero potius eſſe aurum poſſidentibus imperare, q̃ aurum habere.

C. FABRITIVS

C. Fabritius quum audiſſet Romanos à Pyrrho 10

deuictos, ad Labienum verſus, Pyrrhus, inquit, non
Dux egregius Epirotę vicerunt Romanos. Sentiens vnius ducis
ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non vir
tuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignomi-
niam eleuauit, qui quum Epirotis eſſent virtute ſu-
periores, hoc ſolo erant inferiores, quod non habe-
rent ducem Pyrro ſimilem.

11 Aius inexpugnabilis Quum Pyrrhus pro redimendis captiuis multũ
auri miſiſſet, aurum qdem non accepit Fabritius. Po
ſtridie vero Pyrrhus maximum elephantum emiſit
q ignaro Fabritio à tergo ſubito barriens apparere
Id vbi factum eſt, reſpiciens Fabritius ac ridens, Me
inqt, nec aurũ heri, nec hodie belua fecit attonitũ.
Senſit Pyrrhum hoc de induſtria egiſſe, vt quoniã
auro boniſq; verbis deliniri non poterat, immani
voce beluæ terreretur. Sed expertus eſt Pyrrhus ani
mum vndiquaq; inexpugnabilem.

Pyrrho vero hortanti vt Fabritius apud ſe age-
12 Fiducia ſui retur, imperii ſocius futurus. Nec tibi qdem iſthuc ex
pedierit, inqt. Nam ſi Epirotæ noſtrum vtrunq; per
norint mihi, regi quàm tibi parere mallent.

Fabritio iam conſului miſit epiſtolam Pyrri medi
13 Fides in hoſtem cus qua promittebat ſe regem veneno necaturum, ſi
iuberet. At eẽ epiſtolam autore non prodito ad Pyr
rhum remiſit, iubens illum ſibi cauere qui peſſimus
eſſe iudex, tũ amicorum, tũ hoſtiũ. Sentiens eum eo
habere ꝓ hoſtibus quos debebat ſi ſatis nouiſſet, &
hos pro amicis ducere, q peius illi vellẽt q̃ hoſtes.

Cęterum vbi compertis inſidiis Pyrrhus medi-
14 Nihil gratis cum egiſſet in crucem, Fabritio captiuos gratis re-
miſit. At Fabritius noluit eos gratis recipere, ſed pa-
rem captiuorum numerum remiſit, ne an Pyrrho
proditi veneficii mercedem accepiſſe videretur, ne-
gans ſe hoc indicium feciſſe Pyrrhi cauſa, ſed ne Ro

mani viderentur dolis hoſtem occidere, vt q̃ viribus ſuperare non poſſent.

FABIVS MAXIMVS

Fabius Maximus quoniã cũ Annibale confligere detrectabat, ſed mora copias illius & pecuniarum & cõmeatus egentes attenuabat, ſequẽs illũ per aſpera montuoſaq́;, ac ſubinde obiter ſeſe opponẽs, à nonnullis p̄ ludibriũ dicebatur Annibalis pædagogus, hoc conuitio nihil cõmotus pergebat ſuũ inſtitutũ ſequi, dicens apud amicos, Qui dicteria conuitiaq́; metuat, eum ſibi videri timidiorem his q̃ fugiũt hoſtes. Sẽſit hoc turpius eſſe timiditatis vitium quo leuius eſt periculum. Nihil aut̃ leuius dictis, quæ q̃ formidat, quomodo ſubſtinebit impetum hoſtium. 15 Cõuitia cõtẽpta

Quũ de minutio illius collega, quoniã nõnullos hoſtes deiecerat, multus eſſet ortus rumor, tanq̃ de viro nomine Romano digno, ait, ſe magis ſecundã Minutii fortunã, q̃ aduerſam pertimeſcere. Sentiens illius temeritatem periculoſiſſimam eſſe reip. q̃ ſi rerum ſucceſſus attolleret: in extremum diſcrimen adducturam vniuerſum populum Romanum, ſed aduerſus caſibus futuram moderatiorem. 16 Temeritas

Paulopoſt quũ Minutius hoſtiũ inſidiis ſeptus ĩ ſummo eſſet periculo, ne cũ ſuis copiis periret, Fabius ẽ mõte mouens exercitũ, venit illi auxilio multisq́; trucidatis hoſtibus ipſum eripuit. Hoc facto Annibal ad ſuos dixit, Nonne vobis ſæpenumero prædixi fore, vt illa montana nubes nobis aliquando tempeſtatem immitteret? Hoc Annibalis, non Fabii dictum: huc aliunde ſuſpicor adſcriptum. 17 Facete

Poſt calamitatem quã Romani acceperant apud Cãnas, creatus imperator cũ Claudio Marcello, viro audaci: ſemperq́; geſtienti cum Annibale confligere Fabius potiꝰ ſperabat futurũ vt ſi pugna abſtineret, 18 Cõctatio

Quum Minutius gloriaretur,ipſius opera multum 23
maieſtati Fabianæ dignitatis deceſſiſſe. Si ſaperes,in Graui-
quit Fabius,Minuti,reputares tibi cum Annibale cer ter
tamen eſſe potius quàm cum Fabio.

Dicebat abſurdum videri,ſi quum equos & canes 24
venaticos familiaritate ciboq́; curemus, potiuſquã Huma
catenis aut verberibus,homines feroces animo,non nitas c-
humanitate ac beneficiis nobis cõciliemus,ſed aſpe curat oi-
riores in illos ſimus quàm agricolæ ſunt in caprifi- ptime
cos ac malos ſylueſtres & oleaſtros,qui has non pro
tinus excidunt,ſed inſitione docent miteſcere.

Fabius Max. congiariorum exiguitatem notans, 25
dixit non eſſe congiaria, ſed heminaria. Congiaria
dicuntur dona quę dantur populo. Congius aũt mẽ
ſurę genus eſt,qua multo minor eſt hemina. Ad mẽ
ſuram igitur alludens negauit eſſe congiarium, ſed
heminarium.

ANNIBAL

Annibal à Minutio,quẽ inſidiis obſederat, per Fa 26
bii copias depulſus,vbi rediſſet in caſtra dixiſſe fert, victor &
eo prælio à ſe victum Minutium,ſe autẽ à Fabio fuiſſe victus
ſuperatum,videlicet ex eadẽ pugna victus & victor
rediit. Perierat enĩ Minutius, ni Fabius ſuccurriſſet.

Quum Marcellus aliquot diebus continenter cũ 27
Annibale cõflixiſſet vario Marte,dixit Annibal ſibi Pertinã
rem eſſe cum hoſte,qui nec victus nec victor noſſet cia vicit
quieſcere.

Quũ Fabius ſimili arte recepiſſet Tarentum,qua- 28
li Annibal ceperat. Et Roma,inquit Annibal, ſuum Dol⁹ do
habet Annibalem. lũ vincit

Quum Romanorum legati conditiones pacis re- 29
tuliſſent apud Carthaginenſes,& Giſco quidam au- Milita-
ſus eſſet ſuadere bellum cum Romanis redintegran ris fero-
dum, Annibal indigne ferẽs hominem imbellem de cia

rebus arduis loqui,adhuc dicẽtem è ſuggeſto deturbauit.Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine,Annibal conſcenſo ſuggeſto,dixit neminem mirari debere, ſi qui à primis ſtatim annis Carthaginẽ reliquiſſet,interim ætatem omnem in bellis & armis tranſegiſſet,minus noſſet vrbanas conſuetudines, hoc præfatus pacem ſuadere cœpit & perſuaſit.

30 Quum adeſſet dies quo primam penſionẽ exigebant à Pœnis Romani,totus populus ad tributi mẽtionem ingemuit,at Annibal interim effuſe riſit. Ea de re increpatus ab Aſdrubale Hedo, negauit eum riſum fuiſſe gaudentis,ſed aliorũ feras & inanes lachrymas deridentis, quæ nunc in leuiore malo manarent,quũ antea potius manare debuerint,quo tempore Romani claſſes,arma & ampliſſimaq; victoriaq; ſpolia Pœnis detraherẽt, ac leges victis imponerẽt.

Lachrymæ feræ

31 Quum Annibal apud Cannas feliciſſime pugnaſſet,amicis ſuadentibus vt fugientem hoſtẽ inſequẽs in vrbem irrumperet,non obtemperauit.Quam rem Barcha Carthaginenſis adeo indigne tulit, vt exclamarit,Vincere ſcis Annibal,victoria vti neſcis. Hoc dictum T.Liuius tribuit Maharbali.

Vti victoria

32 Annibal Giſconi nuncianti ſibi admirabilem videri Romanorum inſtructorum ad pugnam numerum,imo aliud,inquit,mirabilius te fugit. Quidnam hoc eſſet ſciſcitanti Giſconi,quod ex tam numeroſa, inquit hominũ multitudine,nullus appellatur Giſco Is ducis iocus multum timoris detraxit, multumq; alacritatis addidit militibus.

Ridicule

33 Idem profugiens, apud Antiochum regẽ agebat. Is oſtendit illi ſuum exercitum, barbarico apparatu magnifice inſtructũ, ſed ad prædã magis quàm ad bellum.Hęc omnia quum diligenter eſſet cõtempla

Exercit⁹ prædæ aptus

tus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia ſatis eſſent futura Romanis. Tum Annibal, plane ſatis arbitror, etiam ſi auariſſimi ſint Romani. Luſit Pœnus ab inexpectato, Rex de prælio ſciſcitabatur, iſte reſpondit de præda. Quid enim aliud eſt miles imbellis, auro, argento, cæteriſq; rebus ad prædam inuitantibus inſtructus?

34 Idem adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romã & Carthaginẽ pedem inflixit ſolo ac puluere ſuſcitato tum demum finem belli fore dixit, quum altera pars in habitum pulueris eſſet redacta. Agnoſcas ingenium exitio Romanæ gẽtis natũ. Odium pertinax

35 Inter Scipionẽ Aphricanũ & Annibalem ortus eſt ſermo de præſtantia ducum. Quumq; Scipio rogaſſet quem primũ eſſe cenſeret, reſpondit, Alexandrũ magnum, quem ſecundum, Pyrrhum Epirotarum regẽ, quem tertium, ſeipſum nominauit. At quid, inquit, Scipio, ſi me viciſſes. Tum, inquit, me neq; ſecundũ, neq; tertium, ſed omnium primum cenſuiſſem. Præſtantia

36 Annibal bibiturus venenũ quod in eum vſum paratũ habebat, dixit. Soluamus ingenti cura populũ Romanũ. Id poſtremo male habebat hominẽ, quod Romanis iam nõ poſſet aliquo pacto moleſtus eſſe. Odiũ pertinax

37 Poſt victoriã Cannenſem, ſi Hãnibal recta petiſſet Romam, poterat in Capitolio prandere, ſed frui quã vti victoria maluit, Campaniã ac Tarentũ peragrãs, vbi mox & ipſe, & exercitus ardor adeo elanguit, vt veriſſime dictum ſit, Capuam Annibali fuiſſe Cannas. Siquidem inuictum alpibus, indomitum armis, Campania ſole, & Baiæ fontibus calidis tepentes ſubegerunt. Refert Florus. Voluptas emollit indomitos

SCIPIO MAIOR

1 Scipio ſenior ſiquãdo vacãs à negociis bellicis in literis verſaret, dicere ſolet ſe nũquã min⁹ eſſe ocio-

At poſteaquàm Carthaginenſes vi adacti, legatos 6 de fœdere ac pace ad Scipionē miſiſſent, iuſſit eos qui venerant protinus abire, tanquam nō auditurus eos, priuſquàm L. Terētium ad ſe perduxiſſent. Erat autem Terentius Romanus, vir probus & humanus, qui in bello captus à Pœnis detinebatur. Quem vt adduxerant, Scipio pro tribunali ſedens hominem apud ſe collocauit, moxq́ auditis legatis bellum diſſoluit. Porro Terentius tanti beneficii memor triumphantem Scipionem ſequebatur pileatus, velut illius libertus. Quin & Scipione mortuo ad exequias mulſum exhibuit, aliaq́; ad funeris celebritatem pertinētia ſtudioſe procurauit. Sed de his poſterius. Hic in Scipione quidem habes exemplum beneficii candide ſimul & honorifice collati, in Terentio vero memoris animi ſpecimen.

Humaniter & grate

Poſteaquàm Romani traiecerant in Aſiam aduerſus Antiochum regem, isq́; legatos ad Scipionē de pace miſiſſet. Id, inquit Scipio, prius factum oportuit non nunc quum & frenum & ſeſſorem recepiſti. Alluſit ad apologum de equo & ſeſſore, notiorē quàm vt hic ſit commemorandus. 7

Frenum receptū

Senatus decreuerat vt pecunias ſumeret ex ærario, 8 atquum quæſtores ærarii negarent ſe eo die aperturos. Ipſe, inquit, aperiā, quando mea cauſa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua non clauduntur, eo Scipio per iocū dicebat ſibi hoc laboris ſuſcipiendum vt aperiret, qui fuiſſet in cauſa vt tam diligenter clauderetur, vt quæſtores diei ſpatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæſitæ.

Fiducia merito

Quum à Petilio & Quinto trib. plebis, multis no- 9 minibus accuſaretur apud populū Romanum, nihil ad crimina reſpondit, tantū hoc dixit, Hoc die Qui-

Fiducia meritorum — rites Annibalem & Carthaginem deuici, proin ipſe ſumpta corona in Capitoliū aſcendo Ioui Opt. Max. ſacrificaturus, ſi quis de me ſuffragium ferre velit, ferat. Hęc loquutus aſcendebat ad Capitolium relictis accuſatoribus, nondum perorata cauſa. Tantū valet egregiorum in rempublicam meritorum fiducia, vt repente iudicii rigor verſus ſit in ouationem, & reus pro ſupplice egerit triumphantem.

10 Scipio Africanus quibuſdā calumniantibus, quod

Generoſe — parum ſtrennuus pugnator eſſet, Imperatorē, inquit, me mater non bellatorem genuit. Significans in Imperatore plus habere momenti ſolertiam ac prudentiam in conſiliis, quàm vires in prœliis.

11 Idem dicere ſolebat, hoſti non ſolum eſſe dandam

Clementer — viam fugiendi, verum etiam muniendam, docens moderandam eſſe victoriam, nec ſæuiendum in eos qui contra ferre arma deſtitiſſent.

12 Idem militi cui ſcutum erat elegantius ornatum,

Ignauia — non miror, inquit, ꝙ ſcutū tanta cura ornaris, in quo plus habeas præſidii q̄ in gladio. Significans illum ignauum militem. Clypeus tuetur, ſed gladius fortitudinis organum eſt.

13 Idem dicere ſolet, ii quibus ſunt equi ferociores

grauiter — tradunt eos domitoribus, vt his facilioribus poſſint vti. Sic homines ſecūdis rebus effrenatos, ſibiq; prę fidentes tanq̄ in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere, vt perſpecta rerum humanarum imbecillitate, varietateq; fortunæ, reddantur moderatiores.

14 Dicere ſolet, in re militari turpe verbum eſſe, non

prouidētiā — putaram: quod aliis in rebus interdum locus datur male inſtituta poſterioribus cōſiliis melioribus corrigere, Cæterum quæ ferro peraguntur, ea nō oportet temere aggredi, qđ hic error ferè eſt inemendabilis. Idem dictū locū habet, & in his q̄ ſemel facta mutari

nū poſſunt, vt in ducēda vxore: in ſacris ædibus.

Cum hoſte dicebat non eſſe confligendum, niſi 15
aut inuitaret occaſio, aut vrgeret neceſſitas, quod in- Quādo
cogitantis ſit opportunitatem oblatam negligere, & bellan-
extremæ ignauiæ ſit, tum non præſtare fortē animū dum
quum audacia ſpem præbet incolumitatis, formido-
loſitas nihil aliud q̃ certum promittit exitium.

T. QVINTIVS

T. Quintius ab ipſo protinus initio clarus fuit, vt 1
prius q̃ eſſet ædilis, aut tribunus militum, aut prętor Libere
cōſul factus ſit. Porro miſſus imperator aduerſus Phi
lippū, ſuaſit vt veniret in colloquiū. At quū Philip-
pus poſceret obſides, eo quod ille multis Romanis
comitatus eſſet, ipſe vero ſolus, vt ſolus ſis, inqt Quin
tius, ipſe feciſti, q amicos & cognatos tuos occideris.

Vbi Philippū bello vicerat, in Iſthmiis præconio 2
iuſſit euulgari, ſe Græcos ſuæ libertati, ſuoq́; iuri per Clemēs
mittere. Quotquot autē Romani temporibus Anni- victor
balis capti, ſeruiebant apud Græcos, quum herū ſin-
gulos Græci quingentis drachmis emiſſent, gratis
Quintio donarunt, qui & ipſi Romæ triumphantem
Quintium ſequuti ſunt pileati, quod facere ſolent, è
ſeruitute manumiſſi. Et hoc admiror à Plutarcho in
ter apophthegmata commemorari.

Achęos meditantes expeditionem aduerſus inſu 3
lam Zacynthiorum monuit, vt cauerent, ne more te Tutum
ſtudinum caput extra Pelopōneſum proferentes, ve- conſiliū
nirēt in periculū. Teſtudo eni intra teſtā tutiſſima ē.

Quū Antiochus rex cū numeroſo exercitu veniſ- 4
ſet in Gręciá, omneſq́; reddidiſſet attonitos, & militū Oſtenta
numer⁹, & armaturę varietas, Quintius hoc ſermone tio ina-
metū ademit Achęis. Quū inquit, eſſem in Chalcide nis
cœnans apud hoſpitē meum, mirabar carniū copiá,
quum eſſent omnia tecta niue, at hoſpes reſpondit,

fecit victor quod victi ſolent facere.

PAVLVS ÆMILIVS.

Paulus Æmilus quũ iterum peteret conſulatum, 8
repulſam tulit, cæterum quũ bellum aduerſus Perſe- Necesſi-
um ac Macedones, imperitia ſegnicieq́; ducum in tate de-
longum duceretur, eidemq́; conſulatum detuliſſent latus ho
negauit ſe illis habere gratiam, non enim ſe ob id tũ nor
deſignatum imperatorem quod ipſe deſideraret im
perium, ſed quod ipſi imperatorem.

E foro domum reuerſus quũ filiam puellã nomi- 9
ne Tertiam reperiſſet lachrymantem rogauit q̃d ha
beret, Illa reſpõdente, Perſeus nobis interiit, Id erat
nomen catelli, quem puella habebat in deliciis. Sit
felix, inq̃t, o filia omen accipio, moxq́; in bellum pro
fectus pulcherrimum de hoſte triumphum egit.

In exercitu vero quũ multam confidẽtiam ac lo 10
quacitatem competiſſet militum officia ducum ſibi Diſcipli
vindicantiũ, resq́; non neceſſarias curantiũ, iuſſit il- na mili-
los quieſcere nec aliud quicquam agere, quàm vt taris
enſes ſuos acuerent, cętera ſibi fore curæ. Nocturnas
autẽ excubias iusſit illos ſine lanceis & gladiis age
re, quo nimirum adempta ſpe depellandi hoſtem,
tanto acrius pugnarent cum ſomno.

Quũ per loca prærupta irrupiſſet in Macedoni- 11
am, vidiſſetq́; inſtructã hoſtiũ aciem, exortante Naſi Dux vſu
ca vt protinus inuaderet hoſtẽ, Facerem, inq̃t, ſi tuæ rerũ cal
eſſem ætatis, ſed multarum rerum experientia pro- lidus
hibet ne ex itinere ſtatim cũ inſtructa acie ꝓgrediar.

Deuicto Perſeo quũ epulũ exhiberet victoriale, di 12
cebat eiuſdem eſſe artis & aciem bene inſtruere & Ars con
conuiuium exhibere illam vt hoſtibus ſit quàmaxi- uiuii
me formidabilis, hoc vt amicis ſit iucundisſimum.

Quũ perſeus capitiuus deprecaretur, ne in trium- 13
pho duceretur, Iſthuc, inq̃t, in te ſitum erat ſignifi- Seuere

moribus ſenem eſſe oportere. Sentiens nō eſſe præ Temeri
cipitanda cōcilia, quod ſolent iuuenes, ſed moribus tas
vtendum eſſe ſenilibus.

CATO SENIOR

Cato Senior in concione ſuaſurus de frumento 1
uiritim diuidendo, ita præfatus eſt, perdifficile eſſe Venter
ad uentrem auribus carentem verba facere: ventrē ſurdus
dixit quod ageretur de populi victu.

Aiebat ſe mirari, quō ſeruari posſit ea ciuitas ī qua 2
pluris veniret piſcis q̄ bos. Præcipuus luxus olī erat Luxus
in piſcibus, vn̄ legimus mullū ſex milibus emptum.

Obiurgans aliqn̄ ſummā vxorum impotentiam, Vxorū
Omnes inquit, homines vxoribus dominantur, nos imperiū
oībus hominibus, nobis autem vxores, hoc modo
colligens mulieres eſſe rerum omnium dominas.

Dicere ſolet, ſe malle pro collato beneficio nullā 4
reportare gratiam, q̄ pro maleficio perpetrato non Impuni
dare pœnam. Significans nihil eſſe periculoſius im tas mala
punitate, quæ ſemper ad deteriora inuitat.

Idē dicebat ſe oībus peccantibus ignoſcere, præ 5
terquam ſibiipſi. Multum disſimilis illi Meuio, qui Seuerū
carpens alios, ſibi condonabat oīa. Sibi ignoſcit, in ſeipſū
quem non pœnitet admisſi. De ſe pœnas ſumit, q
cura penſat, quod incogitantia commiſſum eſt.

Exhortans aūt magiſtratus ad ſumendas pœnas 6
de his q deliquerent, dicebat eos q maleficos pro-
hibere poſſent, ne facerent, lapidādos eſſe. Sentiens
illos de vniuerſo populo pesſime mereri, quod ad
ſcelerum licentiam inuitarent improbos. 7

Aiebat ſibi magis placere iuuenes q rubeſcerent Pudor
quàm qui palleſcerent, quod rubor arguat probam
indolem, pallor non item.

Dicebat ſibi inuiſum eſſe militem, qui ambulans 8
moueret manus, pugnans moueret pedes, clariusq; Miles

bonus ſterreret,quàm inclamaret peſſimum autem Impera-
torem,qui ſibi non poſſet imperare.

9 Maxime eximabat oportere vnūquemq; ſeipſum
ſibi qſq; reuereri,quod nullus vnquam à ſeipſo diſcedat.Ita
teſtis fieret: vt quicquid aliis teſtibus non auderemus fa-
cere,idem ſolos facere puderet.

10 Conſpiciens multorū erigi ſtatuas,malim,inquit
ſtatuarū vt de me quærant homines quàobrem Catoni non
gloria ſit poſita ſtatua q̄ quare ſit poſita, Sentiens ſe malle
res pręclaras gerere,vt olim ſcientes illum prome-
ruiſſe ſtatuam,mirentur non eſſe poſitam.

11 Admonebat q potentes eſſent,parce vterent̄ ſua
Poteſtas poteſtate,quo ſemper poſſent, Sentiens potentiam
modera clementia comitateq; fieri diuturnā, ferocia breuē.
ta Qui virtutem honore ſuo ſuaderent,eos dicebat

12 ipſam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens præ-
Honos miis animos iuuenum ad virtutem accendi, quæ ſi
virtutis detrahas,ipſa virtus elangueſcit.

13 Magiſtratum aut iudicem dicebat, ne pro iuſtis
Iuſtitia orandū,nec pro iniuſtis exorandū. Senſit culpā eſ-
ſe iudicū,ſi vt iuſtis æqui ſint,orādi ſunt quū opor-
teat vltro fauere bonis,p iniuſtis orare fortasſis hu-
manitatis eſt,at exorari eſt à iuſtitia deflectentis.

14 Iniuriam etiam ſi facienti nihil adferat periculi,
Impuni vniuerſis tñ periculoſam eſſe dicebat.Sentiēs īpuni
tas tæ iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Et
enim ſi liceat impune lædere, nullus erit tutus ab
improborum violentia.

15 Senectuti quū multa adſint probra, dicebat non
Senect⁹ eſſe addendū malitiæ dedecus.Sentiens Senectu-
tem multis nominibus vulgo male audire. veluti
quum audit deformis,edentula,luſciosa,imbecillis,
obliuioſe,indocilis.Hæc ferre ſatis eſt,vt non acce-
dat crimen improbe vitę,quod oībus quidem fœ-

dum,ſed ſeni fœdisſimus. Alii narrant hoc ab illo dictum in ſenem obuium vitæ contaminatæ ne ętatis tuæ malis,addas turpitudinem.

Iratum ab inſano nulla alia re differre dicebat,q̃ mora temporis,Sentiens iram eſſe breuē inſaniam. 16

Eos q fortuna moderate ſobrieq; vterentur,dicebat minime peti inuidia.Non eni inqt,nobis ſed nobis quæ nos circunſtant inuident homines.Externa bona extra hominem ſunt,at inſolenter vtendi vitium intra hominem eſt.Qui eo ſibi conflant inuidiam,ve ſunt inuidioſi. 17 Inuidia qño vitetur

Qui in rebus ridiculis ſeriā operā ponerent, eos dicebat in ſeriis fore ridiculos. Significans aſſuetos ridiculis,ob habitum collectū, in ſeriis negociis ita ſe gerere, vt non ſolū rideant,ſed etiā derideantur. 18 Ridiculis aſſueſcere

Præclaras actiones aiebat pręclaris verbis occupandas,ne à gloria defluant.Argutius eſt quod vertit Philelphus aliud,vt opinor,exemplar ſequutus, Honeſtas actiones honeſtis actionibus occupandas hoc eſt,benefacta bñfactis addēda, ne ſi deſinamus benefacere,obſoleſcat priorū bñfactorū memoria. 19

Ciues incuſabat, quod ſemper iiſdem cōmitterēt magiſtratum. Videmini enim,inqt, aut vilem habēre magiſtratum,aut iudicare paucos eſſe dignos magiſtratu.Quorum alterū erat male ſentire de publica poteſtate alterum erat male ſentire de ciuibus. 20 Honos nō ſemper iiſdem

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vēdere coactus eſt,aiebat ſe mirari,quaſi plus poſſet q̃ ipſum mare,quod enim illud vix paulatim alluebat ille facile deuorarat. 21 Lurco

Cenſurum potens, quum cæteros competitores videret ſupplices populoq; blādientes,ipſe clamabat pplo opus eſſe medico auſtero,validisq; remediis,proin eligēdū nō q iucundisſimus eſſet ſed q 22 Seueritas

inexorabilis. Atq; hæc dicens ante omnes cenſor
creatus eſt. Agnouit populus morbũ ſuum eoq; Ca
to plus valuit obiurgando, q̃ cæteri blandiendo.

23 Quãdo docebat iuuenes itrepide pugnare ſæpe
Vox in numero dicebat verba plusq̃ gladiũ, & voces plusq̃
bello manũ hoſtes in fugam vertere, attonitosq; reddere
Nolebat militem in prælio mutũ eſſe ſed atrocibus
dictis, clamore, vultusq; truculentia terrere hoſtē.

24 Bellũ gerens cũ his q Bætim fluuium accolunt,
Argute quũ in diſcrimen adductus eſſet propter hoſtium
multitudinem, & Celteberi qdem offerrent ſuppe-
tias, ſi darentur talenta ducenta, Romani vero non
ſinerent illum mercede paciſci cũ barbaris, dixit er
rare Romanos, eo quod ſi viciſſent, reddituri fue-
rint, nõ de ſuo, ſed de bonis hoſtiũ, ſin victi fuiſſent
iam non fore, nec à quibus peterēt, nec q peterent.

25 Quãuis aũt complures vrbes cepiſſet, tñ aiebat ſe
Abſtinē hiſce diebus quos iter hoſtes egit, nihilo plus ſum-
tia ducis pſiſſe, q̃ quæ ex hoſtiũ agris comediſſet bibiſſetq;.

26 Quũ cuidam militũ argenti libram diſtribuiſſet,
Reditus ait ſatius eſſe multos habentes argentum, q̃ paucos
è bello habentes aurum è militia domũ redire. Nam duces
non alia re q̃ gloria auctos è prouinciis redire opor
tere. Senſit rem ſat fęliciter geſtam, ſi tanta militum
multitudo redeat incolumis, vt ex diſtributis ma-
nubiis exigua portio ad ſingulos redeat, potius q̃ ſi
multis deſideratis, pauci redeant ex præda locuple
tiores. Quoniam aũt rerum proſpere geſtarum glo-
ria regit ad duces, hac portione par eſt illos eſſe cõ
tentos, ſiue multum ſit prædæ ſiue parum.

27 In militia qnq; famulos hēbat, quorũ vnus tria
Seueri- captiua corpora emit. Qđ vbi ſenſit reſciſſe Catonē
tas priuſq̃ in eius cõſpectũ veniret, ſeipſum laqueo pfo
cauit. Adeo quæſtũ oderat i milite, adeo veniã de-

ſperabat q peccauerat. Ne hoc videt apophthgma.

Hortante Scipione Africano, vt Achæorum exulibus opitularet; quo illis in ſuā patriā redire liceret, ſimulabat eius rei ſibi nullā eſſe curā. Cęterum in ſenatu quū hac de re multa verba fierent: aſſurgēs ait, perinde quaſi nihil habeam⁹ quod agamus ſedemus de ſeniculis aliquot Græcis diſputantes, vtrū à noſtris an illius regiōis veſpilionib⁹ efferant. 28 Senes neglecti

Quum Poſthumius Albinus hiſtoriam Græce cō ſcripſiſſet: & ob id veniam peteret ab auditoribus, Cato irridēs, danda, inqt, erat venia, ſi Amphictyonum decreto coactus Græce ſcripſiſſet. Hoc aliquāto ſecus narrant Gellius & Macrobius. 29 Latinus Græce

Populū Romanū gregi pecudū cōferre ſolebat, quæ ſingulæ nemini obtemperant, vniuerſæ autem gregis ducē ſequuntur. Sic & vos, inqt, quos nemo veſtrum priuatim in conſilium adhibere vellet: ab his hic congregati vos agi duciq́; ſinitis. Notans populi, quod deterrimis committeret magiſtratus. 30 populus qualis

Aiebat ppl'um Romanū nō tantū purpurę, verū etiā virtuti plurimū oducere. Quēadmodū eni tinctores eū potiſſimū colorē inducūt, quo vident homines maxime delectari, ita iuuentus ad ea ſtudia potiſſimū incūbit, qbus ppl'us defert honores: Honos enim non ſolū alit, verūetiā, virtutē. Hoc pacto monebat populum vt magiſtratus his demū cōmitterent, q de ſe virtutis ſpecimē dediſſet: Ita fore, vt quāplurimi ſeſe ad egregia ſtudia conferrent. 31 Honos alit virtutem

Hortabatur iuuenes vt qui virtute & equitate ad dignitatem perueniſſent, ne turpiter ad deteriora degenerarent, ſi h ambitu ac violentia, ad meliorem frugem ſe referrent, Ita futurum, vt & illi gloriā augerent, & hi benefactis maculam abolerent. 32 Cōſiliū optimū

Qui magiſtratū eundem frequenter ambiret: eos 33

Modus i honoribus

dicebat velut ignaros viæ ne aberrarent lictores q præcederent ſemper quęrere. Solent enim lictores præire magiſtratum,non vt viam oſtenderent, ſed honoris gratia.

Filius improbus

34 In inimicum quendam probroſę vitæ,huius inquit,mater quũ deos orat, vt ſibi filius ſit ſuperſtes non precatur,ſed imprecatur, ſentiens illam & ſibi & reipub.præcari magnum malum.

Rex inſenſus Democratiæ

35 Quũ Eumenes rex Romã veniſſet,& à ſenatu honorifice exceptus,clariſsimorũ ciuiũ frequentia ſtiparet̃,Cato non diſsimulabat tantũ Romanorũ erga illum ſtudium ſibi ſuſpectũ eſſe, ipſe vitãs regis cõſuetudinẽ. Hoc quibuſdã admirantibus ac dicentibus Eumenẽ virũ eſſe probrũ, ac amico ĩ popolũ Romanũ aio. Sint iſta vera,inqt, attamen illa belua,natura ferus canis eſt, Sentiens oẽs reges,vtcũq; ꝑ tpe ſimulẽt,natura tyrãnos eẽ, ac Democratiæ inſenſos, Romæ autem regis nomen erat iuiſiſsimũ.

Inuidia ob bene facta

36 Dicebat ideo ſibi ab inimicis cõflari inuidiã, qđ quotidie noctu ſurgẽs rei familiaris rõnibus neglectis,reipub.cõſuleret,notans ingratitudinẽ populi.

Salſe

37 Quũ tres eſſent deſignati q legati proficiſcerent̃ in Bithyniã quorum vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulneribus confoſſum,tertius vecordia laborare videretur,Cato ridẽs dixit,ppli Romani legationẽ nec pedes habere,nec caput, nec cor.

Puſilla curare cum periculo

38 Quũ impetratũ eſſet de reſtituendis Achęorum exulibus,Polibius & hoc ad ſenatũ retulit,vt reſtitutis apud ſuos priſtini honores ac magiſtratus redderentur. Hic Cato rogatus ſententiã dixit,Polybius idem facere videt̃ quod fecit Vlyſſes, q Cyclopis ſpeculam repetere voluit quo pileũ & cingulũ quæ illic per obliuionem reliquerat,reciperet. Significans abũde multũ eſſe,qđ exulibus datus eſſet in

patriam reditus, eſſetq́; periculum ne dum priſtinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur.

Aiebat ſtultos prudentibus plus adferre vtilitatis, 39
q̃ prudentes ſtultis. Prudentes enim dum facile vi- Noua ſen
dent errata ſtultorum, eaq́; vitant, fieri cautiores, at tentia
ſtultos non item quæ à prudentibus recte fiunt, quia non vident, poſſe imitari.

Videns quendam vehemẽter obeſum, mirabatur 40
cui vſui tale corpus eſſe poſſet reipublicę, cuius inter Obeſus
guttur & inguen omnia venter occuparet.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares 41
recipi, negauit, dicens ſe cum eo nõ poſſe viuere, qui Palato
plus ſaperet palato quàm corde. ſapere

Amantis animum dicebat in alieno corpore viue- 42
re, quod hodie quoque celebratur, animam illic po- Amor
tius eſſe vbi amat, quàm vbi animat.

Tria per omnem vitam accidiſſe dixit, quorũ pœ- 43
nituiſſet, primum, ſi quid arcani fœminæ crediſſet, Pœnitẽ
ſecundum, ſi quopiam nauigio vectus eſſet quo pe- da
deſtri itinere peruenire licuiſſet, tertium, ſi quis dies ipſi per negligentiam abſq; fructu effluxiſſet.

Ad tribunum plebis qui veneficii infamia labora- 44
bat, iniquam ferentem legem. Adoleſcens, inquit, nõ Salſe
dum ſcio vtrum haurire quod temperas, an approbare quod ſcribis deterius ſit. Sentiens & legem quam parabat, exitioſam eſſe reipublicæ.

A quodam multis nominibus infami vexatus, Im- 45
par, mihi, inquit, tecum certamen eſt. Nam vt tibi & Maledi-
male audire & maledicere facillimũ ac prõptiſſimũ centia
eſt, ita mihi maledicere inſuaue, male audire inſolitũ.

Apud Athenienſes quum quæcunq; Cato breuiſ- 46
ſimo ſermone expedierat, ea vix longo verborum ambitu redderet interpres, dictum eſt, Græcis orationem è labiis, Romanis ex corde proficiſci.

47 Adoleſcens quidam patris vita defuncti inimicū, Pietas in patrem mox in ius vocauit vltusq; eſt, Quem Cato obuium comiter amplexus. Sic oportet, inquit, non agnis he- diſue, ſed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare.

48 Quum quidam Catoni dixiſſet, Eamus deambula- Curare friuola tum, & adoleſcens quidā interpellaſſet, dicēs. Quid opus erat, de? Imo, inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, ſignificauit ipſum potius eſſe ſu peruacaneum in vita, quàm de, in verbo.

49 Cato percuſſus ab eo qui arcam ferebat, quum ba- iulus diceret, caue, rogauit num quid aliud ferret prę ter arcam. Nam quod ad arcam attinebat, ſerum erat Admonitio ſera dicere caue. Simulauit itaq; ſe moneri de alio quopiā onere, q̄ de arca, vnde cauendum eſſet. Simile eſt quod de Diogene trabe icto retulimus.

50 Cato ſenior quibuſdam efferentibus hominem in Fortitudo vera conſulte audacem, & in rebus bellicis ſtrēnuum, ait plurimum referre, vtrum quis virtutem magno æſti- met, an vitam non magni faciat. Sentiens non eos ſtatim eſſe fortes, qui quouis modo vitam cōtemnūt, ſed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nam ſemet in vitę diſcri men coniicere, aut infelicium eſt, & quos vitę iam te det, aut immanium & beluis ſimilium.

51 Cato in Albidium qui luxu facultates prodegerat profuſio deniq; & ædes deuorarat, nouiſſime conſequutum incendium, quod reliquum erat abſumpſit, ita ioca- tus eſt, vt diceret eum feciſſe proteruiam. Id erat pri- ſcum ſacrificii genus, in quo ſi quid ſuperfuiſſet, ſer- uari religio erat, ſed igni cremabatur.

52 Catulus cenſor, Catonē ſibi arctiſſima iunctū ne- Seuere ceſſitudinē rogauit, vt quendā ipſius iudicio obno- xium, erat enim quęſtor, miſſum faceret. Ille hunc in

modum reſpondit, Turpe eſt nos qui iuuentuti recte inſtituendæ autores eſſe debemus, à lictoribus irrideri noſtris. Negauit aſperius, quod iniuſte petebatur.

De ſpe ſic prædicaſſe narratur autore Plutarcho, 53
quod quæ magna eſſent puſilla faceret, quæ puſilla, Spes fal
prorſus nulla. Sentiens, opinor, de periculis. Victoriç lax
ſpes extenuat omnia quæ ſolent a bello deterrere.

Cõmemorantur eiuſdem quædam velut oracula 54
de re ruſtica. Dicebat fortiſſimos viros ac ſtrennuiſſimos milites, ex agricolis gigni, minimeq́; male cogitantes. Prædiũ ne cupide emas. In re ruſtica operæ parcas, in agro emendo minime. Quod male emptũ eſt, ſemper pœnitet. Agrum paraturos ante omnia intueri oportet aquarum vim & vicinũ. Æſtimare oportet quomodo niteant contermina. Malus eſt ager cũ quo dominus luctatur. De bono domino melius emitur fundus. Agro vt homini quamuis ſit quęſtuoſus, ſi idem ſumptuoſus ſit, non multum ſupereſſe. Idem interrogatus quis eſſet certiſſimus quæſtus, reſpõdit, Si bene paſcat, quis proximus, ſi mediocriter paſcat. Quid tertium, ſi bene veſtiat, quid quartum, reſpondit arare. Cuidam autem ſubiicienti, quid fœnerare, quid inquit hominẽ occidere? Dixit agricolam oportere vendacem eſſe non emacem. Fundum in adoleſcentia ſine contatione conſerendum, nõ niſi cõſito agro ædificandum, ac tum quoq; contanter, optimũ eſſe aliena inſania frui. Eum qui bene habitet, ſępius ventitare in agrum, frontemq́; domini plus prodeſſe quàm occipitium. Hunc agri modum ſeruandum, vt neq; fundus villam quærat, neq; villa fundũ. Satius eſſe minus ſerere, & minus arare. Latifundia perdidere Italiã. Villicũ quàm proximũ domino cordi eſſe debere, & tamẽ ſibi metipſi nõ videri. Coli rura ergaſtulis peſſimũ eſſe, vt quicquid agitur à deſperatis.

55 Nihil minus expedire,quàm agrum optime colere.

Patiẽter Quũ Catoni cauſam in foro agenti,Lentulus attra ĉta pingui ſaliua in mediã frontem , quantũ poterat expuiſſet,abſterſit Cato faciem , ac dixit . Affirmabo omnibus Lentule falli eos qui te negant os habere. Os habere negantur quos nihil pudet , id quum eo facto maxime declaraſſet Lentulus tamen Cato ludens profitetur illi eſſe os,non quod erubeſceret,ſed quod ore multam purulentiam eiacularetur.

56 Superſtitio irriſa Quidam mane ſurgẽs repperit caligas à ſoricibus arroſas,hoc oſtento turbatus,conſuluit Catonẽ,quid mali portenderetur.Ille vero.Non eſt,inquit,oſtentũ quod ſorices arroſerunt caligas,ſed ſi caligæ arroſiſſent ſorices,id demum fuiſſet oſtentum.

CATO VTICENSIS

1 Taciturnitas Quum Catoni qui poſt dictus eſt Vticenſis,etiam num puero vitio daretur taciturnitas.Nec enim cum pueris exercebatur,nec à quoquam audiri volebat, ait.Carpant taciturnitatem modo vitam probent.Et addidit,Tum demum abrumpam hoc meum ſilentium,quũ ea loqui potero,quæ ſunt indigna ſilẽtio.

2 Iuſte Quũ partes in cõuiuiis ſortirentur,nec illi fauiſſet ſors,amicis hortantibus vt primus omnium caperet, οὐ καλῶς,inquit,ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης,id eſt,nõ decet inuita Venere.Tã natura iuſtus erat,vt p̃ter ſortẽ amicorũ fauore noluerit vti.Veneris iact’ felix erat i talis

Cõſul ridiculus Quum M. Tullius Murenam defendens,multa ſalſe diceret in paradoxa Stoicorum,ridentibus cęteris tandem & Cato exhilaratus,proximis dixit,Dii boni quàm ridiculum habemus conſulem.Stoicorum philoſophiam Cato præcipue ſequebatur, puer nactus huius ſectę præceptorem.

4 Leniter Quũ in ſenatu de Catilinę cõiuratione tractaret, redditę ſunt Cęſari literæ.Id vbi ſenſit Cato , ſuſpi

cans à coniuratis venire, clamare cœpit, vt palàm re citarentur. Id ne fieret, Cæſar Catoni literas tradidit Erant autem ab Seruilia Catonis ſorore, amatoriæ parumq; pudicæ. Eas vbi legit Cato reiecit in Cæſa-rem dicens. Accipe ebrie. Nec aliud loquutus rediit ad ſermonem intermiſſum.

Hortenſius à Catone petiit, vt Portiam filiam ſuã Bibulo nuptam ſibi traderet in matrimoniũ, pollicẽs ſe marito redditurũ ſimul atq; ex ea prolẽ ſuſcepiſſet Id quum multis rationibus illi perſuaſiſſet, Cato re-ſpondit, ſe quod ad ipſum attineret libenter gratifi-caturum amico, verum hoc non audere à Bibulo pe-tere. Tum Hortenſius, nudans animum ſuum, petiit Martiam ipſius Catonis vxorem. Iam enim ſibi Ca-to ademerat mariti prætextum. Aſſenſus eſt Cato, vt id fieret volente patre coniugis. Ipſoq; Catone præ-ſente facta ſunt ſponſalia. 5 Prolis amor

In forum veniens cum Thermo conſpicatus Ca-ſtoris templum armatis occupatum, omneſq; fori adi-tus à gladiatoribus obſideri, ipſumq; Metellum vna cum Cæſare, O timidum, inquit, hominem, qui aduer ſus vnum tantam armauit multitudinem. 6 Autoritas

Pompeius quo ſuam factionem redderet firmiorẽ per Munatium petiit, vt Cato neptium duarũ alterã ſibi, alteram filio ſuo daret, Cato iuſſit reuerſum Mu-natium Pompeio renunciare, ſe quidem per mulieres capi non poſſe, beneuolentiam tamen illius ſibi gra-tam eſſe, amicitiam etiã, quę quauis affinitate firmior eſſet, polliceri, ſi quę reipub. conducerent ſequeretur. Cæterum aduerſus rempub. nunquam daturum ob-ſides. Neptes in matrimonium datas, obſidum nomi ne ſignans. Sunt qui narrent non Neptes, ſed filias in matrimonium à Pompeio petitas. 7 Factio vitato

Munatio querenti, quod in Cypro Catonẽ adire 8

Nimia fa-miliari-tas cupiens,parum ciuiliter repulſus eſſet,quũ nihil eſſet negocii,ſed intus cum Canidio fabularetur,ſic ſe purgauit,vt diceret ſe vereri,ne iuxta Theophraſti ſententiã nimia amicitia cauſam aliquando daret odio.

9 Libere Laudatus à ſenatu,quod populi tumultũ oratione ſua prorſus ſedaſſet,at ego,inqt,vos P. C.nequaquã laudo,qui me prætorẽ in tanto periculo deſeruiſtis.

10 Graue dãnari à probis Cato ipſo die comitiorum quendã è ſponſoribus damnauit,ac pecuniam illi traditam in alium tranſtulit.At populus admiratus Catonis iuſtitiam,damnato pœnam remiſit,dicẽs ſatis dediſſe pœnarũ, quod à Catone damnatus eſſet.

11 Ciuiliter Multis P.Sulpitii ingratitudinẽ incuſantibus,quod Catoni de ſe optime merito oppoſuiſſet cõpetitorẽ, Cato ſic excuſauit,dicens minime mirandũ,ſi quod quis maximũ bonũ duceret,id alteri nollet ꝯcedere.

12 Prouidẽtia Quum Cęſar Ariminũ occupaſſet,& ad Pompeiũ ſumma rerum in vrbe tranſlata eſſet, Cato dixit. Si mihi iſta prædicenti credidiſſetis P. C. nec vnum nunc timeremus,nec ab vno ſpes noſtræ penderẽt.

13 Dei conſilia arcana Quum Pompeio res infeliciter cederent,& ad Cæſarem inclinaret victoria,Cato dicebat in rebus diuinis multum eſſe caliginis quod Pompeio præter ius agenti fuiſſent omnia proſpera, cauſam reipublicæ tuenti nihil ſuccederet.

14 Aioſe Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem,vt ad Cæſaris clementiam confugeret,reſpõdit victorum eſſe,& eorum qui deliquiſſent ſupplicare, Catonem nec victum nec captum eſſe, qui ſe per omnem vitam inuictum præſtitiſſet,ac Cæſarem honeſtate iuſtitiaq; longe ſuperaſſet, Cæſarem potius victum captumq; eſſe,qui bellum quod diu negaſſet ſe moliri aduerſus patriam,nunc id egiſſe conuictus eſſet.Proinde pro ſe Cæſarem orarent, qui vellent,

pro Catonem neminem orare debere.

Quum M.Octauius duas habens legiones haud 15
procul ab Vtica, à Catone poſtularet, vt inter ipſos ambitio
de imperio ſtatueretur, Cato legatis nihil reſpondit,
verum ad amicos cõuerſus, Quis iam miretur, inquit,
rem male geſtam eſſe, quum in ipſa morte in noſtris
videatis dominandi cupiditatem? Significans ambi
tione ducum bellum infeliciter ceſſiſſe.

Quũ in ſenatu pro victoria quã Cæſar ex Vſipetis 16
Tencteriſq; Germanis retulerat, de ſupplicatiõe de- Libere
cernenda ageretur, ſententiam dixit, Cæſarem hoſti-
bus eſſe dedendum, quo Romana ciuitas à perfidia
expiaret, deinde execrationes in autorem verterent.

Rurſus quum in ſenatu Pompeio cui parum alio- 17
qui fauebat decerneret imperium, dixit talium viro- Pruden
rum eſſe, ingẽtia reipub. inferre mala, eademq; depel ter
lere, tempori conſilium accommodans.

SCIPIO MINOR

Scipionẽ minorem narrant annis quinquaginta 1
quatuor quibus vixit, nihil emiſſe, nihil uendidiſſe, Frugali-
nihil ędificaſſe, Libras aũt argẽti trigita treis, auri du tas
as in ampla domo reliqſſe, idq; quũ potitus eſſet Car
thagine militeſq; ditaſſet, plus cæteris ducib' oĩbus.

Polybii ſequens præcepta, dabat operam ne quan 2
do è foro rediret domum, priuſq̃ ſibi quocunq; mo- Amicitiæ
do quempiam eorum in quos incidiſſet familiarem
& amicum reddidiſſet, ſentiens nullam eſſe homini
poſſeſſionem meliorem.

Iuuenis etiam num tantam habebat opinionem 3
fortitudinis & prudẽtiæ, vt Cato ſenior interrogatus Catonis
de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus teſtimo-
erat & Scipio, Homerico verſu reſponderit, nium
Ille ſapit ſolus, alii volitant velut vmbræ.

Quum Romam veniſſet, reuocatus eſt ab exercitu, 4

Scipio: nam mihi ſtudio fuit, non vt noſſem mul
tos, ſed ne cuiquam eſſem ignotus. Nomenclatorũ
laus eſt, q̃ plurimos noſſe, ad egregii ducis eſt ob
egregia in rempub. merita, nulli ciuium ignotum eſ
ſe, ius ſitq́; ciues quum bellum eſſet cum celtiberis, à
quibus ambo fuerant in bellum miſſi, vel legatos,
vel tribunos militum teſtes ac iudices vtriuſq; vir-
tutis ſtatuerent, qui ei bello interfuiſſent.

Cenſor creatus adoleſcenti cuidam equum ade- 9
mit, quod eo tempore quo Carthago oppugna- Gloria
batur ſplendide cœnatus libum in vrbis ſimilitudi
nem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat:
conuiuiis diripiendum propoſuiſſet. Iuuene vero
cauſam ſciſcitante, cur equo priuatus eſſet, quoniã,
inquit Scipio, me prior Carthaginem diripuiſti.

C. Licinium prætereuntem quũ vidiſſet, hũc in- 10
quit, virum ſcio peieraſſe vetum quoniã nullus illũ Iudex
defert, non poſſum ſimul & accuſator eſſe & iudex non ac-
Sit hoc in cenſore moderationis & iuſtitiæ exẽplũ. cuſat

Quum iam tertium à ſenatu fuiſſet emiſſus: quo
vt tradit Clitomachus, Vrbesatq; homines cernat
bene legibus actas.

Vtq́; gẽtium, ciuitatum, ac regum inſpector eſſet, 11
poſteaq̃ peruenit Alexandriam, nauiq́; egreſſus, ca- Rex ſe-
pite pallio tectus incederet: Alexandrini vndiq; ac gnis
currentes flagitabant vt caput nudaret, faciemq́; id
deſiderantibus oſtenderet. Quum ſe nudaſſet, cla-
more, & plauſu teſtati ſunt gaudium ſuũ, quũq; rex
Alexandriæ vix interim ob delitias ac molliciẽ cor
poris æquaret Romanos incedentes, Scipio voce
ſubmiſſa Panætio inſuſurrauit in aurem. Iã inquit,
Alexandrini nonnihil ex noſtra peregrinatione fru
ctus ceperunt, quibus per nos contigit, videre regẽ
ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Poſido

nii ſcribit Ptolemæum, perquam obeſo corpore, nunquam antea pedibus ambulaſſe.

12 Erat illi peregrinationis comes vnus amicus Panætius philoſophus, famuli quinq;, quorum vno pe regre defuncto, quoniã alium nolebat emere, è Roma acceſiit, qui defuncti locum impleret.

Frugalitas

13 Quum Numantini viderētur inexpugnabiles, vt qui multos Romanorum duces ſuperaſſent, populus Scipionem iterum conſulē fecit, ad ſuſcipiendũ hoc bellum. Cæterum quũ multi geſtirent exire in militiam idq; ſenatus fieri vetuiſſet, quaſi Italia futura eſſet deſerta, ac ne pecunias quidem ex ærario ſumere paſſus eſt, ſed vectigales prouentus quorũ tēpus nondum exceſſerat asſignauit, At Scipio pecuniis qdem ſeſe negauit egere, ſuas enim & amicorũ ſatis futuras. De militibus negatis queſtus eſt, bellũ enim eſſe difficile. Quod ſi priores, inqt, ob hoſtiũ fortitudinem toties victi fuerunt, difficile bellum eſt quia cum talibus pugnandum erit: Sin ob ciuiũ noſtrorum ignauiam, æque difficile eſt, quia taliũ opera in bello ſumus vſuri.

Pecunia cōtēpta

14 Poſteaq̃ venit in caſtra, multãq; illic licentiã laſciuiem, ſuperſtitionem ac luxum offendiſſet, diuinos ac ſacrificos cũ lenonibus protinus eiecit. Quin & vaſa oĩa iusſit amoliri, excepta olla, veru eſt poculo fictili. Ex argenteis, poculũ librarum non amplius duarum permiſit ſi quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngerentur iusſit vt ipſi ſeſe fricarent. Iumentis enim quia manibus carent opus eſſe alio à quo fricentur. Edixit vt milites ſtantes prãderent opſonium non igni coactũ, cœnarent aũt diſcumbentes, panem aut pultem ſolam, & carneis aſſas ſiue elixas. Ipſe vero ſago circuntectus obambulabat per exercitum, dicēs ſe lugere exercitus dedecora.

Diſciplina militaris

15 Quum Memii cuiuſdam tribuni militum iumēta intercepiſſet,vaſculis lapideis refrigerando vino paratis,ac poculis Thericleis,hoc eſt opoſe factis onuſta,Mihi quidem,inquit,ac patriæ dies triginta, tibi ipſi vero per omnē vitam, quū talis ſis teipſum inutilem reddidiſti.Significans bellum quod pro patria gerebatur menſem fortaſſe duraturum. Parum autem eſſe quod tum militem præſtaret inutilē, ſed multo grauius,quod ſi pergeret eſſe talibus moribus perpetuo ciuis inutilis eſſet futurus.

Luxus damnatus

16 Alteri cuidā ſcutum pulchre ornatū oſtentanti, Scutum qdem,inqt,o iuuenis bellū eſt,at decet virum Romanū in dextra potiusq̄ lęua ſpem collocare.Clypeus enim ſiniſtra geritur gladius dextra.

Spes in clypeo

17 Cuidam vallū geſtanti,q ſe dicebat onere,vehementer premi,nihil mirum,inqt, quando iſti ligno magis q̄ gladio fidis.Significans ideo vallum plus habere ponderis,quia plus apud illū valeret.Quod ſi gladiis fiderent milites nihil eſſet opus vallis.

Valli fiducia

18 Quū videret hoſtes deſpondere animum,aiebat ſeſe vt tuto veniret mora temporis emiſſe, addens bonum ducem perinde vt medicū,non niſi in extrema curatione ferrū adhibere,Nihilominus p occaſionē adortꝰ Numātinos,terga illos dare cōpulit.

vicere ſine cęde

19 Quum ſeniores Numantini victis ſuis ignauiam exprobrarent, q nunc eos fugiſſent, quos toties in fugam vertterant,Numantinus quidam reſpondiſſe fertur.Nunc quidem oues eędem ſunt,ſed alius paſtor,Significans Scipionem ducē eſſe cauſam mutatæ fortunæ bellicę,licet iidem eſſent milites.

Dux oīa facit

20 Numantia capta,quū iterum triumphaſſet,Scipio incidit illi controuerſia cum Gaio Graccho, tū pro ſenatu,tum pro belli ſociis.Id moleſte ferens pplus tumultuabat,Scipio vero ꝯſcēſo ſuggeſto,Me,inqt,

Libere

nec caſtrorũ vociferatio vnq̃ terruit: nec tumultus hominũ terrebit: q̃bus Italiã ſcio non matrem eſſe, ſed nouercam, Significans eos q̃ publicis patriæ cõmodis obſtreperent, nõ eſſe vere Italos, ſed alienigenas. Valerius refert illũ dixiſſe, nunq̃ eos metuã ſolutos, quos huc alligatos adduxi. Denotãs eos adductos fuiſſe captiuos q̃ in victorem ferocirent.

21 Iis verò q̃ Graccho aderant vociferantibus occidendũ eſſe tyrannum. Merito, inq̃t Scipio, q̃ patriã oppugnant, me prius volunt è medio ſublatũ. Neq; enim Romam poſſe cadere ſtãte Scipione, neq; Scipione viuere, collapſa Roma. In hoc catalogo multa admixta ſunt, quæ non ſunt apophthegmata,

22 Moderate Scipio Africanus conſulatũ appetebat, verũ vbi ſenſit Pompeium amicũ aliis fauere cãdidatis: ipſe à petitione deſtitit, dicens eum conſulatum ſibi nõ tam gloriæ futurum ſi adipiſceref, q̃ moleſtũ & inauſpicatum, ſi refragante Pompeio conſequeretur. Maluit conſulatum cedere, q̃ amicum perdere.

23 Quum in Africa Pompeii partes ſequutus res parum proſpere gesſiſſet, & Hiſpaniam petens intellexiſſet nauim qua vehebatur ad hoſtibus captã, gladio præcordia ſua tranſuerberauit. Deinde Cæſarianis militibus querẽtibus vbi eſt Imperator. Imperator, inq̃t, bene habet. Suprema vox moriẽtis declarauit animum meliore fortuna dignum.

CAECILIUS METELLUS

1 Argute Cæcilius Metellus, quũ loco munito cogitaret admouere exercitum, ac centurio dixiſſet ipſi: Si decem modo hominum iacturam facere velis, capies locum, interrogauit eum num ipſe de numero decem vnus eſſe vellet. Hoc & alteri tribuitur.

2 Silentiũ Tribuo militũ cuidã è iunioribus, p̃contanti Metellum q̃d eſſet facturus, Si eius rei, inq̃t, ſcirem mihi

tunicam eſſe conſciam, exutã in ignẽ conieciſſem. ducis

Quũ Scipioni viuenti fuiſſet inimicus, mortẽ tamen illius grauiter tulit, iusſitq́; filios vt ſubeuntes pheretrũ funus Scipiõis efferrent, addens ſe Romanæ ciuitatis noĩe gratiã habere diis, ꝙ Scipio apud alios non eſſet natus. Sentiens Romã non futuram fuiſſe incolumen, ſi talem ducẽ habuiſſent hoſtes. Simultatem oportet morte finiri, amicitiã non itẽ. 3 ſimultas à rogo deponenda

C. MARIVS

C. Marius obſcuro genere natus, facinorũ militarium cõmendatione ad remp. accesſit. Ac primum maiorẽ petiit ædilitatẽ. Vbi ſenſit ea ſpe fruſtrati ſeſe, eodem die minorẽ ambiit, & ac fruſtratus, haud tñ deſperauit, ſe Romæ ciuitatis primatẽ fore, docens quantũ in rebus humanis valeat improbitas. 4 Improba cura

Quum in vtroq; crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, prębuit ſeſe medico ſecãdum, ac nec ſuſpiro emiſſo, nec adductis ſupercilijs, chirurgi curationem pertulit. Cæterũ quũ medicus ad alterum crus tranſiret ſecandum, vetuit dicens, curationem non eſſe tanto dignam cruciatu. 5 Curatio morbo grauior

Luſius Mario ex ſorore nepos, quum Marius iterũ conſul eſſet, vim admouit militi cuidam adoleſcenti, nomine Trebonio. At is Luſium interfecit. Id factũ multis incuſantibus, non inficiatus eſt adoleſcẽs ſe ducem ſuum interfeciſſe, ſed cauſam addidit ac probauit. Marius itaq; quum iusſiſſet adferri coronam, pro facinore in bello præcare geſto dari ſolitã, Trebonio impoſuit, graui exemplo monens cæteros, ne ſimili modo tentarent adoleſcentium pudicitiam, quando non ſolum abſoluit, verumetiam coronauit eum, qui & Imperatoris cognatum, & ducẽ ſuum ferro necaſſet. 6 Seuere & pudice

Quum caſtrametatus eſſet aduerſus Teutonas 7

Sitis in loco qui minimum habebat aquæ, militibus di-
centibus ſe ſitire, oſtendit ill s flumen proxime ho-
ſtium vallum labens, illinc, inquit vobis potus ſan-
guine venalis eſt. At illi iuſſerunt, vt ſe quo vellet
duceret, donec liquidum haberent ſanguinem nec
totus adhuc præ ſiti diriguiſſet.

8 Mille Camerinos q ſe i bello aduerſus Cimbros
Arma ſtrēnuos viros præſtitiſſent, honore Romanis æqua
non au- uit, idq́; prçter omne ius. At eos vero q factum hoc
diunt le reprehendebat, reſpōdit ſe ob armorum ſtrepitum
ges legum vocem exaudire non potuiſſe.

9 In bello ciuili quū foſſa cinctus obſideret ab ho-
Retortū ſtibus, cōtinuit ſeſe, tēpus expectans oportunū. Po-
pedio aūt Siloni dicenti. Si magnus es Imperator o
Mari, deſcende in cōflictū Imo tu, inqt, ſi magnus
es Imperator, coge me nolentē ad certamē venire.

CATVLVS LVCTATIVS

10 Catulo Luctatio in bello Cimbrico iuxta flumen
Callide Atheſim exercitum habente, quum Romani vide-
rent barbaros tranſire conantes, retroceſſerunt, quā
doquidem illorum impetum ſuſtinere non poterāt
ipſe celeriter ſeſe ad fugientium primos contulit, vt
non hoſtes fugere, ſed ducem ſequi viderētur. Hoc
ſtratagema eſt, non apophthegma.

C. POPILIVS,

11 C. Popilius miſſus erat ad Antiochum regē epi-
Animo- ſtolam ferens à ſenatu, qua iubebatur exercitum ex
ſe Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos
regno ſpoliaret. Quum vero rex illum per medium
exercitum ad ſe accedentem procul humaniter ſa-
lutaſſet, nō reſalutato rege literas reddidit, Quibus
lectis quum Antiochus diceret ſe conſultaturū, da-
turumq́; reſponſum, Popilius virga quam tenebat
ducta linea cinxit regem, dicens. Hic igitur ſtans cō

ſulta & reſponde. Omnibus viri ſpiritum admiran-
tibus, poſteaquam Antiochus ſpopondiſſet ſe factu
rum quæ Romanis viderentur, ita demum ſaluta-
uit illum & amplexus eſt Popilius.

LVCVLLVS

Lucullus quum in Armenia cum decem milibus 12
armatorum : & mille equitibus aduerſus Tigranẽ Super-
tenderet, centum quinquaginta hominum milia ha ſtitionis
bentem in exercitu, pridie nonas Octobres, quo die ɔtẽptus
prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam ad-
monente, quod Romani diem illum vt nefaſtum &
inauſpicatũ metuerent, Ergo, inq̃t, hodie alacriter
pugnemus vt hunc quoq; diẽ ex nefaſto funeſtoq́;
Romanis hilarem & auſpicatũ reddamus.

At quũ Romani cataphractos præcipue formida 13
rent, bono aĩo illos eſſe iuſſit, plus enim negocii fu Fortiter
turũ in ſpoliandis illis q̃ in vincendis. Significans
plenam armaturam nihil profuturã hoſti in pugna
quũ eſſet ignauus, ſed victori profuturam ad prædã
Quũq; primus in collem aſcendiſſet, ſpeculatus ho
ſtium tumultus exclamauit, vicimus cõmilitones ſi-
mulq́; impetu facto in hoſtes, quũ nemo irruẽtis im
petũ ſuſtineret: quinq; tantum Romano ꝗ cecide-
rant, amiſit, hoſtium vero centũ milia trucidauit.

Lucullus Imperator ad direptionem incitãtibus 14
dixit ſe malle vnum militem Romanum ex hoſtiũ Cura mi
manibus eripere, quam vniuerſas hoſtium fortu- litis
nas ſibi vindicare.

Archelao qui iterum à Mithridate defecerat, aſſe 15
ueranti, ſi in Ponto Lucullus conſpiceretur fore vt Animo-
omnia ſubderent imperio Romano reſpondit Lu- ſe
cullus, Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt
relictis feris ad vacua illorum luſtra progrediar. Iã
enim Mithridates Pontum reliquerat.

18 Hoſtis pudendus — Romani quũ in pugna cum Tigrane,hoſtium perditum centum milia trucidaſſent,paucis equitũ fuga ſeruatis.quum ex ipſis non amplius centum eſſent vulnerati,interfecti quinq; dicebant ſeſe erubeſcere,quod in tam vilia mancipia ſtrinxiſſent ferrũ.

17 Splendide — Quũ œconomus Lucullo cœnam modeſtam apparaſſet,accerſitum obiurgauit,illo dicente,non putabam ſumptuoſo apparatu opus eſſe , quum ſolus eſſes cœnaturus,Quid ait,inqt Lucullus,an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturũ Lucullum?

18 Splendide — Quum Græcos quoſdam per dies aliquot magnifice tractaſſet,atq; illi dicerent,ſe mirari, quod tantum impendiorum ſua cauſa faceret,Nõnihil o hoſpites,veſtra cauſa,ſed maxima pars Luculli gratia.

SYLLA

19 felicitas — Sylla cognomento Felix,inter felicitates ſuas,duas prçcipuas ducebat,alterum quod Pium Metellũ haberet amicum,alterum quod vrbem Athenarum non ſubuertiſſet.

20 Oſtentũ commode interpretatũ — Quũ Sylla defectus neceſſariis cogeret etiã diis dicata tangere,Caphim amicũ Delphos miſerat, vt pecunias ac donaria ad ſe perferret.Quibuſdã vero dicentibus intra templũ auditũ citharæ ſonitum qd' oſtentum interpretabant,quaſi Apollo citharœdus indignaret:Caphis audita prçſcripſit Syllç,cui facete reſcripſit Sylla,Quin tu Caphi potius interpretatis iſtud eſſe ſignũ gaudẽtis & exulantis deí q̃ indignantis.Itaq; perinde vt deo hilariter tribuente,tu quoq; bono animo pecunias accipe.

1 Fiducia ſui — Quũ ad ſociale bellum magnis cũ copiis miſſus eẽt circa Limernã,e vaſto terre hiatu magnus ignis emicuit, cuius flãma ad cœliũ perueniens conſtitit. id vates ĩterpretati ſunt,qd' vir bonus aſpectu eximius & admirandus, principatũ adeptus p̃ſentibus

turbis ciuitatē liberaturus eſſet. Hoc audito Sylla, Ille, inquit, ego ſum. Nā illi erat peculiare comā habere auream, igniq́; concolorem, nec ſe ait ſuæ virtutis pudere, qui res tam multas tamq́; pręclaras geſſiſſet.

Quum milites in bello ſociali Albinum virū prætorium fuſtibus mactaſſent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens ſe illi poſthac promptioribus vſurum in prælijs, dum peccatum fortiter gerēdo rem ſtudebunt penſare. 22 Sceleroſis vti

Quum Athenienſes ad Syllam duos treſue miſiſſent, de pace tractaturos, atq; illi nihil adferrēt, quod ad incolumitatē ciuitatis faceret, ſed Theſeum, Eumolpum, & res aduerſus Medos geſtas verbis inanibus iactarent Abite, inquit, o beati, iſtasq́; orationes vobiſcū referte, non enim diſcendi cupidus huc miſſus ſum à populo Romano, ſed vt rebelles ſubuertā. 23 Militariter

Apud Orchomenum quum milites longius euagarentur, ordinibusq; perturbatis fugam caperent, Sylla ex equo deſiliens, arrepto vexillo in hoſtem conuolat, ita vociferans, Mihi quidem, o Romani milites hic pulcrum eſt mori, vos interrogati quo loco ducē veſtrum amiſeritis, memineritis dicere apud Orchomenum. Hac voce ſuos reuocauit. 24 Animoſe

Quum Mithridates Syllę proceſſiſſet obuiam, dextramq́; porrexiſſet, Sylla non reſalutauit, ſed percōtatus eſt, num à bello deſiſteret, his conditionibus, quas cū Archelao pactus eſſet. Obticeſcente Mithridate, Quibus pace opus eſt, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit. Victori ſilere ſatis eſt. Rurſus quum Mithridates varijs coloribus excuſaret quæ geſta fuerant, Olim, inquit, audiui, nunc experior te ſingulari eloquentia pręditum, qui tam nefarijs factis colorem inuenire potueris. 25 Victor ferox

Lucius Sylla cognomento Felix, quum cogitaret 26

prouidẽ de occidendo C. Cęſare, amicis ne id faceret dehortia tantibus, indignum enim eſſe talem necare puerum, Deſipitis, inquit, ſi in hoc puero non videtis multos ineſſe Marios. Deprehendit in eo excelſam indolem nullis honoribus ſatiandam, vt qui vix dum pubeſcens ſacerdotium ambierit. Idem populum Romanum ſubinde monere ſolet, cauerent puerum male præcinctum.

M. ANTONIVS

1 M. Antonius filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentem vaſorum vim, quæ quum ille recuſaret accipere, metuens ne pater tantam filii liberalitatem non probaret. Quid times, inquit puer, accipere? An neſcis eum qui dat filiũ eſſe Antonii?

Filius patris ſimilis

2 Ipſe Antonius quum eſſet prodigioſe profuſus, dicere ſolet, Amplitudinem imperii Romani non per ea quæ acciperet, ſed per ea quę daret illuſtrari. Ea vox excelſi animi videri poterat, niſi ab Antonio fuiſſet profecta.

Liberalitas

3 Geminius in Gręciam profectus ad Antoniũ, quoniã ſuſpectus erat Cleopatræ, quod eo veniſſet Octauiæ cauſam acturus, diu repulſus ac variis modis deluſus, tandem in conuiuio iuſſus cauſam aduentus dicere, ita reſpõdit, Cętera, inquit, Antoni ſobrię ſunt orationis nec huius temporis, verum illud vnum & ſobrius & ebrius ſcio, bene ſucceſſura omnia ſi Cleopatra remittatur in Aegyptum. Moxq́; Romam ſe recepit, metuens ſibi ab Antonio. Nã Cleopatra in conuiuio gratias egit, quod rẽ aperte dixiſſet, nulla vſus circuitione. At ſic agere gratias erat minari malum. Sciebat Geminius quàm eſſet illis inuiſa veritas.

Libere

4 Quum Antonius appararet claſſe cum Cæſare cõfligere, quidã tribunus militũ vir fortis & armis exercitatus, Antonio prætereunti corpus ſuum multis ci-

In terreſtri prę-

catricibus inſignitū oſtēdit, dicēs, o imperator, quur in lignis fragilibus ſpem reponis, Sine Phœnices & Aegyptii claſſe pugnent, nobis Romanis terram da, in qua cō ſueuimus vel hoſtem vincere, vel mortem oppetere.

Apparet virtus

5 Cleopatra metuens Antonii ſæuiciā confugit in monumentū demiſſis cataractis, miſitq; qui dicerent illam ſpontanea morte periſſe. Id credens Antonius & ipſe ſibi parans adferre vim, dixit, o Cleopatra nō doleo quod te caream, nam mox vnà futuri ſumus, ſed quod ego tātus imperator fortitudine victus ſum à fœmina. Victum ſe putabat, quod illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet.

Mors ſpōtanea

6 Quū Auguſtus eā inuiſeret, exigeretq; ab illa rationes, Seleucus vnus ē procuratoribus ipſius iudicauit aliquid eſſe ſubtractū ab ipſa, illa in procuratorē inſiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulſauit os. Hæc quum Auguſtus ridens conatus eſſet inhibere. Illa an non, inquit, permoleſtum eſt, o Cæſar, quū tu me digneris inuiſere, ſeruos meos heram incuſare quod nonnihil muliebrium ornamentorum ſubtraxerim, non ea quidem mihi, ſed vt Octauiæ & Liuiæ munuſcula dem. Hoc commento perſuaſit Cæſari ſe de vita cogitare, quum mori decreuiſſet.

Callide

CASSIVS

7 Caſſius etiamnum puer, Fauſtum Syllæ filiū, inter æquales de patris monarchia gloriantem non tulit, ſed colaphos impegit. Eius rei cognitionem quum Pompeius ad ſe recepiſſet, accitis ambobus pueris, Caſſius auſus eſt dicere, Eia Fauſte, aude rurſus corā hoc ea verba proferre, quibus iritatus in te fui, vt iterum tibi percellam os. Inerat Caſſio natiuum quoddam odium tyrannidis, vt iam tum appareret illi nō defuturum animum ad interficiendum Cæſarem.

Indoles in puero mira

2 Idem quũ Rhodum inſulam vi cepiſſet, & in ingreſſu ſalutaretur rex atq; dominus, Nec rex ſum, inquit, nec dominus, ſed regis ac domini interfector.

Tyrãnidis oſor

M. CRASSVS

1 M. Craſſus ille diues, magnam ſeruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, diſcentibus aſtans, interdum & ipſe docens eos, dicẽs hanc oportere præcipuam eſſe patrisfamilias ſolicitudinem, quod ſint rei familiaris animata inſtrumenta. Idem ſenſit Ariſtoteles.

Seruorũ cura

2 Hęc vox probata eſt, ſed illa damnata, quod negabat quenquam pro diuite habendum, qui non poſſet priuatis facultatibus exercitum alere.

Diuitiæ ĩmodice

3 Ægre ferens Pompeio Magni cognomen delatũ, decretumq; triumphum, Romano cuipiam dicenti, Iam aderit Pompeius Magnus, quantus tandem, inquit? Sentiens illum corpore cæteris parem, animo nihilo maiorem.

In uidia eleuat

4 Quum Pompeius & Craſſus in conſulatu collegę deceſſuri eſſent magiſtratu, Gneus Aurelius quidam ſubito in forum procurrens clamauit, ſibi viſum in ſomnis Iouem iuſſiſſe, ne prius ſe magiſtratu abdicarent, quàm in gratiam rediſſent. Idem flagitante populo Pompeius nihil motus eſt, At Craſſus ſurgens vltro collegæ dextram porrexit, dicens, nihil, o Quirites, me indignum facturus mihi videor, ſi prior cũ Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnũ impuberem Magnum cognominaſtis, cuiq; prius triumphum decreuiſtis, quàm in ſenatum allectus eſſet.

Reconciliatio

5 In Parthos proficiſcens quum Deiotarũ extremæ iam ſenectutis, nouam vrbem condere videret. Quid eſt, inquit, o rex hoc rei; quod quum hora diei iam adſit duodecima, nouam vrbem extruere inſtitueris? Ad hæc arridens Deiotarus, Imo quid tibi in mentẽ

Senex ædificator

venit imperator, vt quum haud quaquam ſis vt videtur matutinus, tamẽ in Parthos cum exercitu properes? Nam id temporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie, olim erat extrema diei.

Quum Parthi per legatos denunciaſſent, vt ſuæ ætati conſulens à bello abſtineret, inſolenter reſpondit, in Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus. Hic Agiſis legatorum vnus ſublata manu mediam palmam oſtendens, prius, inquit, in hac manu naſcentur ſetæ, quàm tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas. 6 militaria

Conflicturo cum Parthis exta è manibus deciderunt: hoc cæteris vt inauſpicatum oſtentum interpretantibus ac prælium diſſuadentibus huiuſmodi, inquit, incommoda multa nobis ſenectus adfert. At arma mihi nunq̃ è manibus ceciderunt. 7 Senex bellator

Quum Publius Craſſi filius fortiſſime in bello & pugnaſſet & cecidiſſet, hoſtes caput iuuenis haſtæ impoſitum geſtantes proxime ad Romanos accedebant, inſultantes, rogantesq; quo genere iuuenis ille fuiſſet ortus, neq; enim fieri poſſe, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius naſci poſſet. Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines concionatus eſt clamans, Meus hic priuatus dolor eſt Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus, cæterum publica ciuitatis ſalus & gloria, in veſtra incolumitate veſtraq; virtute ſita eſt. 8 Fortiter

Marcello ac Domitio Pompeium in ſenatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus eſſet conſulatum, forte, inquit, petam, forte non petam. Rurſus idem percontantibus, à bonis, inquit, ciuibus petã, à malis nequaquam. Quum hæc reſponſa vt ambigua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idem percon 9 ingenue

tantibus reſpondit. Si è repub. fore iudicauero, petã, ſin minus, à petendo abſtinebo.

SERTORIVS

10 Sertorius quum Pompeii milites varie diſpulſos
Vetulus dux ſuperaſſet, multis occiſis, audiſſetq; aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælĩũ, reuocatisq; ſuis dixit, Ego puerum hunc niſi ſuperueniſſet anus illa, verberibus caſtigatum domum remiſiſſem. Pompeiũ pueri nomine ſignans, Metellum vetulum anus.

11 Idem ſæpe victor ad Pompeiũ Metellumq; miſit,
Patria dulcis offerens ſe paratum redire in vrbem, ſi ſibi permitteretur, dixitq; malle ſe Romæ ignobiliſſimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari.

12 Admonere ſolet ſuos ne quid in conuiuio præter
Cõuiuia pudica decorum vel fieret vel diceretur, præſertim à iurgiis & obſcœnitate temperare. Nec ipſe quicquam tale ſuſtinebat vel audire vel videre.

M. BRVTVS

1 M. Brutus rebus in ſummam deſperationẽ addu-
Vltio deorũ ctis, quum è ducibus atq; amicis paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis in cœlum ſtellis plenum, dixit hunc verſiculum Græcum e tragœdia quapiam,
ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶν δ᾽ ὃς αἴτιος κακῶν. Id eſt.
Ne te latuerit o ſupreme Iuppiter
Horum malorum quiſquis autor extitit.
Velut imprecans Cæſari vindictam à diis. Volũnius narrat illum & alterum dixiſſe carmen, ſed negat ſe meminiſſe.

2 Quodam ex his qui aderant præcipuo, monente
Mors denata vt illinc fugeret Brutus, prorſus, inquit, fugiendũ, ſed manibus non pedibus. Significans morte ſpontanea vitandam Cæſarianorum tyrannidem.

3 Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cũ

Cęſare occidendus eſſet Antonius, Brutus diſſuaſit, Clemen dicẽs hoc negociũ quod pro legibus ac iure ſuſcipe ter retur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cędem in plureis proferri. At hæc clementia male ceſſit illis.

Vltimum prælium initurus, dehortantibus quibuſdam ne ſe tanto diſcrimini committeret, Hodie, inquit, aut recte erit, aut nihil curabo. Significans ſe aut victorem fore, aut non victurum. Mors autẽ adimit omnium malorum ſenſum. 4 Aut vincere aut mori

Huius vxor Portia Catonis filia, poſteaquam ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo ea nocte quæ præceſſit diem in quo Cæſar occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto, cultellum tonſorium velut vnguium reſecandorum gratia popoſcit, eoq; quaſi forte de manibus elapſo ſeipſam grauiter vulnerauit: Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus obiurgare eam cœpit, quod tonſoris pręripuiſſet officium. Hic illa clam marito. Non hoc, inquit, temere feci, nam experiri volui, ſi quod conſtitutum eſt parum ceſſerit ex ſentẽtia, quàm ęquo animo me ferro ſim peremptura. 5 Fides vxoria

Idem dixit ſibi videri eum ætatis florem male collocaſſe qui nihil negaret. Inutilis eſt verecundia quę obſtat quo minus negemus obſequium ad inhoneſta vocanti. 6 Pudor inutilis

APOPHTHEGMATVM VARIE MIXTORVM LIBER SEXTVS

IN HIS quæ ſequuntur clariſſime adoleſcens miraberis quædã dicta, nec Scythis nec Cyclopibus digna, ſed memento tũ exceptis aliquot, nõ homines, ſed mera portenta rerum ſummã tenuiſſe, ſiue quod tales militum temeritas aſciſceret, ſiue quod immodica poteſtas niſi adſit animus philoſophiæ præſidiis diligenter præmunitus, tales reddat. Quanquam & ab illis prodigioſe malis quędam dicta geſtaq́; ſunt non indigna imitatione. Poſtremo turpitudinis alienę ſpecies velut in theatrum producta, deterret à viciis, & ad virtutis ſtudium extimulat ingenia non omnino deplorata. Hunc igitur poſtremum librum puta eſſe menſæ ſecundę bellaria, in quibus quædam apponuntur vt tollas, quædam vt guſtes, nonnulla vt ſpectes tantũ. Malo enim te ſuauiter affectum, quàm ſaturum onuſtumq; dimittere. Quod ſi quædam apponẽtur leuia ridiculaq́;, mimorum, coquorum, equiſonum, ſcurrarum ac meretricum, decet omne cõuiuium hilaritas, ſed præcipue menſas ſecundas. Quanquam & à leuiſſimis perſonis nonnunquam dicuntur, quæ nemo ſapiens contemnat. Nec ignoras olim moriones, ſaltatriculas, & ſimios ſub conuiuii finem induci ſolere. Non laboroſi adſit hilaritas, modo abſit omnis obſcœnitas. Fortaſſis exiſtet qui deſideret ordinem, & hoc & ſi quid aliud videbitur reprehenſione dignũ, excuſabit ſecundarum menſarum liberras.

TIBERIVS CAESAR

Tiberio Cæſari contanter & ægre,ſuſpicienti delatum imperium,quidam in os auſus eſt dicere, Cæteri quod pollicentur tarde præſtant, tu quod præſtas,tarde polliceris. Notata eſt illius ſimulata contatio,detrectantis quod cupiebat. Libere

2 Cuidã à quo fuerat dñs appellatus, denuntiauit ne ſe amplius contumeliæ cauſa nominaret. Quanta modeſtia in tanto principe. Nunc quidam nihil audire poſſunt,niſi ſacras maieſtates gratioſas celſitudines: & reuerendisſimas dominationes. Modeſte

3 Idem dicentem ſacras tuas occupationes, interpellauit,iusſitq; nõ ſacras dicere,ſed laborioſas. Rurſum alterum dicentem,ſe ipſo autore adiſſe ſenatũ, correxit,autore mutans in ſuaſorem. Modeſte

4 Quum iocis,conuiciis,famoſis carminibus ac rumoribus frequenter impeteretur, amicis ad vltionẽ hortantibus reſpondit, in ciuitate libera, linguam mentemq; liberas eſſe debere. Leniter

5 Quin & ſenatu de huiuſmodi criminibus ac reis flagitante,non tantum,inquit,habemus ocii,vt implicare nos pluribus negociis debeamus. Si hanc feneſtram aperueritis,nihil aliud agi ſinetis. Leniter

6 Diogenes grãmaticus ſabbatis Rhodi diſputare ſolitus,Tiberiũ ad ſe venientẽ vt ipſum extra ordinem audiret,non admiſit:ſed per ſeruulũ ſuũ in ſeptimũ diſtulit diem. Is quũ Romam veniſſet,& pro Cæſaris foribus adſtaret,cupiens illum ſalutare,Tiberius iusſit vt poſt ſeptimũ annũ rediret. Nec alia pœnam tantam grammatici ſuperbiam vltus eſt. Ciuilis vltio

7 Præſidibus onerandas tributo prouincias ſuadẽtibus,ſcripſit,Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere. hoc eſt lanam non pellem detrahere. Exactio moderata

8 Quoniam tyro in caſtris auidius bibebat vinum,

Ioc' ex deprauatione — militari ioco pro Tiberio, Claudio, Nerone, dictus eſt, Biberius, Caldius, Mero.

9 Crudelitas tecta — Theodorus Gardareus Tiberii in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero ſanguinariū ingeniū ſub ſpecie lenitatis latitans, ſubinde inter obiurgandū appelauit illū πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, ideſt lutū ſanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ ſe tulit, ſed progreſſu temporis, ad immanem crudelitatem deuenit.

10 Crudeliter — Quum audiſſet quendam è reis nomine Caruilium, ſibi mortem conſciſſe priuſq̃ eſſet damnatus, exclamauit, Caruilius me euaſit. Adeo leue ſupplicium eſſe iudicabat mortem.

11 Crudeliter — Quum cuſtodias recognoſcentem quidam rogaret, vt ſupplicium maturaret, reſpondit, nondum tecum redii in gratiam. Humanitatis officium ducēs ſi damnatum cito occidiſſet.

12 Indoles malefica — Tiberius perſpecto Caligulæ, ingenio fero, ac maleſico, ſubinde prædicabat, ſe natricem reipublicæ, & Phæthontem orbi terrarum educare. Natrix ſerpentis genus eſt.

13 Medicina — Tiberius Cæſar & illud dixiſſe fertur, eum hominē ſibi videri ridiculū, q ſexageſimū prætergreſſus annum manū porrigeret medico. Sentiens hominem tam grandē oportere iam ſcire quomodo ſibi mederi debeat. Porrigunt manū medico, qui conſulunt illum, explorantem pulſus venarum.

C. CALIGVLA

1 Surdus delatori — Cōmētarios ad matris fratrumq; ſuorū calūnias pertinentes, ne cui poſt modū delatori teſti'ue maneret vllus metus, conuectos in forum, & ante clare teſtatus deos, neq; legiſſe ſe, neq; attigiſſe quicquá cōcremauit. Quin & libellum de ſua ſalute oblatū nō recepit cōtendens ſibi nihil admiſſum cur cuiq̃

Inuiſus eſſet. Negauit ſe delatoribus aures habere.
Hæc boni principis videri poterant: niſi fingerent.

Quũ audiret forte reges qui officii cauſa in vr- 2
bem aduenerant, inter ſe ſuper cœnam de nobilita Tyrãni
te generis cõcertantes exclamauit Caligula, De cœ ca vox
lo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum.
εἷς κοίρανος ἔςω εἷς βασιλεύς. Ideſt.
Vnus dominus ſit, vnus rex.
Nec multum abfuit, quin ſtatim diadema ſumeret,
ſpeciemq́; principatus in regni formã conuerteret.

Liuiam Auguſtam proauiam ſuam, appellare cõ 3
ſueuit Vlyſſem ſtolatum, vafriciem ac fraudulentiã verſutia
illius notans, hoc tantum intereſſe, quod vt fœmi-
na ſtolam geſtaret.

Dicebat ſe nihil magis in ſua natura probare, quã
ἀδιατρεψίαν, hoc eſt in verecundiam. Pudor enim vt 4
multis ad honeſtas actiones obſtat, ita nonnunquã Impudẽ
improbę mentis homines à turpibus reuocat. Vox tia
carnifice quàm imperatore dignior.

Antoniæ auię pro ſua autoritate monenti vt quę
dam ſecus ageret. Memento, ait, mihi oia in omnes 5
licere. Talia portenta tũ principũ titulo pertulit mũ Vox ty-
dus, quæ non cõmemorarẽ, niſi vt ex his principi- rannica
bus prodigioſæ feritatis, horror incutiatur.

Quum deſtinaſſet interficere fratrem ſuũ, eumq́;
ſuſpicaretur ſeſe medicamentis prę munire, ita locu 6
tus eſt, Antidotum aduerſus Cęſarem? Timebat ille Crudeli
venenũ, quaſi Cęſar non poſſet alio quouis modo ter & im
trucidare quem vellet extinctum. pie

Vir qdã prætorius valetudinis cauſa ſeceſſerat in
Anticyrã petito à Cæſare cõmeatu. Is quũ ſæpius 7
peteret prorogari cõmeatum, mandauit interfici, Crudeli
& adiecit neceſſariam ſanguinis eſſe misſionẽ, cui ter
tã diu nõ ꝓfuiſſet helleborũ. Solẽt enim medici in

morbis validioribus venarum inciſione vti. Et in Anticyrā nauigabāt quibus opus erat purgatione.

8 Illud è tragœdia ſubinde iactabat, Oderint dū

Hoſtis populi metuant. Hanc ne quis miretur eiuſdem vox fuit, vt nam populus Romanus vnicam ceruicem habe ret. Hanc emiſit: infenſus turbæ fauenti Venetæ aurigarum factioni, quum ipſe faueret Praſinæ.

9 Luxu prodigioſo vtens vt calidis frigidiſq; vn-

profuſio guentis lauaretur: precioſisſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet, conuiuis ex auro panes & obſo nia opponeret, nummos non mediocris ſummæ è faſtigio baſilicæ Iuliæ per aliquot dies ſpargeret in plebem, Liburnicas naues, gēmatis puppibus verſicoloribus velis fabricaretur, ſubinde dicebat, aut fru gi hominem eſſe oportere, aut Cæſare.

10 In auctione Apronius qdam vir prætorius dor-

Iocus in ſanus mitans capitis motu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem admonuit, ne illum ſibi nutantem præteriret, nec hoc monere deſiit donec, ignoranti tredecim gladiatores ſeſtertiū nonagies addicerent.

11 Aleā ludens plus mendacio atq; etiā periurio lu

Rapacitas crabatur. & quodā tempore proximo colluſori demandata vice ſua, progreſſus in atriū domus, quum prætereuntes duos equites Romanos locupletes, ſine mora corripi confiſcariq; iusſiſſet, exultabunbus in domū rediit, gl'ians ſe nunq̄ pſperiore alea vſum.

CLAVDIVS CAESAR

12 Græculus qdam cauſam agens apud Claudium

Libere Cæſarē, inter altercandū per calorē hanc vocē in illum emiſit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός, id eſt, & tu ſenex es & ſtultus. Vſq; eo ſummā poteſtas ob ſtultitiā & pasſim, & propalàm euiluerat, vt hæc in os dixerit non ſenator, ſed ignotus græculus, & dixerit ipune.

13 Quum cenſor equites recognoſceret, & in his re-

periſſet iuuenem probris coopertum, ſed quem pa- ter probisſimum affimabat, ſine ignominia dimiſit. Id amicis mirantibus, habet inquit, cenſorem ſuum Autoritatem ſuam in parentem tranſtulit. Pater iu dex

14 Alium corruptelis adulteriisq; famoſum nihil aliud q̃ monuit, vt aut parcius ætatulæ indulgeret, aut certe cautius, addiditq;, Quare enim ego ſcio, q̃ habeas amicam? o cenſorem grauem. Lenitas praua

15 Narciſſum ab epiſtolis: & Pallātē à rationibus ſic adamauit, vt eos non ſolū amplisſimis præmiis, ve- rumetiam quæſtoris prætorisq; ornamentis decreto ſenatus ornari libenter paſſus ſit, ad hæc, tantum ra pere & acquirere, vt illi querēti de fiſci exiguitate quidam non abſurde dixerit, ab. vndaturum fiſcum ſi à duobus libertis in conſortium reciperetur. Pecula- tus disſi mulatus

16 Quum cuidam notam appoſitam, deprecantibus familiaribus ademiſſet, litura tamen, inqt, extat. Sen tiens etiam remiſſa culpa, manere tamen infamiæ prioris veſtigiū, Alludens ad ſcripturam, quæ licet ſpongia deleantur, aut graphio radatur relinquitur tamen lituræ raſuræq; veſtigium. Infamia non de- letur

17 Hic temulentus aliquando dixit, ſibi fatale eſſe, vt coniugum flagitia ferret, deinde puniret. Ea vox terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. ebrietas loquax

SEXTVS NERO

1 In Cn. Domitium Sexti Neronis atauum: cui co- gnomen fui Aenobarbo, L. Craſſus orator dicebāt non eſſe mirandum quod æneam haberet barbam cui os ferreum, cor plumbeum eſſet, Os ferreum obiiciens propter ſummā impotentiam, cor plum- beum ob ingenii ſtuporem. Quidam illum pro Ne- rone Aenobarbū appellarunt, atq; hoc erat vnum è duobus conuiciis quę indignisſime tulit. Alterum erat, q̧ increpitus eſſet malus citharœdus. Ioc° ex nomine

2 Quum ex more cuiuſdam capite damnati cauſę
Clemẽter ſubſcripturus eſſet Sextus Nero: Vtinam, inquit, literas neſcirem. Vox parſimoniã humani ſanguinis promittens, ſi ex animo prodiſſet.

3 Puerum Sporũ exectis teſtibus, in muliebrẽ naturam trãsfigurare conatus eſt, Addita dos, additum flãmeum, addita celeberrima nuptiarum ſolẽnitas. Quid multis? palàm pro vxore habuit. Hinc fertur cuiuſdam non inſcitus iocus. Bene agi potuiſſe cũ rebus humanis, ſi Domitius Neronis pater talẽ habuiſſet vxorẽ. Sentiens exitio totius orbis natũ Neronem. Is nunq̃ fuiſſet natus, ſi pater Spori ſimilem habuiſſet vice coniugis.

4 Nunq̃ cuiq̃ officium delegauit, niſi hæc adiiceret: Scis q̃bus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone q̃ principe dignior.
Rapacitas

5 Quodã in colloquio proferẽte Græcũ verſiculũ,
Crudeliter ἐμου θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρὶ. Ideſt.
Me mortuo, terra miſceatur incendio.
Subiecit, imo, ἐμοῦ καὶ ζῶντος, ideſt, me etiã viuo. Quibus portentis aliquando committitur reſpublica.

6 Quũ nihil flagitiorũ ſibi non permitteret, elatus
Licentia pricipis tanto rerũ ſucceſſu, dicebat neminẽ principũ ante ipſum, ſciſſe q̃d ſibi liceret. Verũ q hoc dixit, ſenſit tandẽ quid vicisſim liceat populo ĩ malũ principẽ.

7 Quum incẽdiſſet vrbem, ſpectabat, dicens ſe flãmæ pulchritudine delectari, atque interim ſuã canebat Haloſin, hoc eſt: Troianæ vrbis excidium, quod deſcripſerat.

8 Iſidorus Cynicus trãſeuntẽ in publico clara voce
Libere corripuit, quod Naupli mala bene cantaret, ſua bona male diſponeret. Nauplus erat Palamedis pater, q filii præter meritũ dãnati necẽ magno Grę̨corũ exitio eſt vltus, Solet autem Nero tragœdias cantare.

Notatus eſt & à Dato Atellanarum hiſtrione qui recitans cãticum quoddam, ὑγίαινε πάτερ ὑγίαινε μῆτερ, ita demonſtrauit, vt bibentem natantemq́; faceret, exitium C. Claudii & Agrippinæ ſignificans. Nam Nero C. Claudium veneno ſuſtulit, Agrippinam naufragio. Et in clauſula cantici recitans: Orcus vobis ducit pedes, geſtu ſenatum notauit hiſtrio. Subindicãs illis à Nerone imminere perniciẽ. 9 Libere

A mathematicis audierat fore, vt aliquando deiiceretur imperio, eoq́; Græcum Iambicum dimetrũ identidem vſurpabat, 10

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει. Ideſt.

Tertia quæ vis aurem alit.

Putans ſe tantum profeciſſe in arte canendi, vt etiam ſi exigeretur, in quauis regione ob muſices peritiam poſſet haberi in precio. Quumq́; imminentibus qui illum inſequebantur de ſalute deſperans, cogitret ſibi vim adferre: ſubinde dicebat, quãtus artifex pereo.

Quondam theatro clàm illatus, Scenico cuidam populo placenti inuidit, eiq́; nunciũ miſit, q diceret illum abuti Cæſaris occupationibus. 11 Scenic. princeps

Quoniã ex annonæ charitate quidam diteſcebãt aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatũ eſt, quum forte accidiſſet vt in publica fame, diceretur Alexandrina nauis appuliſſe, iactatum eſt illam aduexiſſe puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto ſimul notatum eſt in Cæſare rerum ſcenicarum ſtudium, & monopolia quorundam per Cæſaris fauorem publico damno lucrantium. 12 Monopolia fœda

Statuę eius à vertice, currus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca. Nunc demum agon eſt: trahe tandem. Notatum eſt in Cęſare aurigandi ſtudium, ſimulq́; denuntiatum periculum. 13 Priceps auriga

14 Alteri cuidã ſtatuæ & aſcopera alligata eſt cum hoc titulo, Ego quid potui? Sed tu Culleũ meruiſti. Solent olim parricidę Culleo inſui, & Nero matrem occiderat Culleus itaq; ſeſe excuſans dicit. Ego qd potui? Paratus ſi quis te inſuat, ſed ſiue inſuaris, ſiue non, tu tamen Culleum meruiſti. Poteſt hoc & ad reipub. perſonam accomodari.

Parridium exã probratum

15 Columnis ſtatuarum illud aſcriptum eſt, Galli te cantando excitarunt. Indignisſime tulerat Galliarum defectionẽ, proinde decreuerat Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciáq; ex ercitui diripiendam tradere.

Salſe

16 Noctu quidam ſimulabant ſe ſæuire in ſeruos petebantq; vindicem, Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur iam nõ ferenda Cæſaris tyrannis.

Salſe

17 Quũ ex oratione Neronis qua in vindicẽ perorabat, recitaretẽ in ſenatu daturos pœnas ſceleratos ac breui dignũ exitium facturos, exclamatũ eſt ab vniuerſis: Tu facies Auguſte. Quæ vox bifariam poteſt accipi, Tu facies vt dẽt pœnas, aut tu dabis pœnas.

Ambigue dictum

18 In Oedipode fabula, quam Nero nouisſimam recitauit, in hoc verſu decidiſſe legitur,

θανεῖν μ᾽ ἄνωγε, σύγγαμος, μητὴρ, πατὴρ. Ideſt.

Iusſit mori me, mater vxor & pater.

Nam & Oedipus patrem occiderat inſciens, matrẽ vxorem duxerat. Ita Nero ſciens Claudium patrem occiderat matrem cõſtupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis.

Omen exitii

19 Deſperatis rebus noctu adiit hoſpitia ſingulorũ de fuga conſultutus, quum fores omniũ occluſas reperiſſet, reuerſus in cubiculum comperit & cuſtodes diffugiſſe direptis etiam ſtragulis, & amota veneni, pyxide q̃ in extremum caſum parauerat, mox

Mirmillonē nomine Spiculū requiſiuit, vel aliū quē- Deſtitu-
libet, cuius manu periret, ac nemine reperto, Ergo tus vn-
ego, inquit, nec amicū habeo, nec inimicū? Decretū diq;
erat eam beluam publico orbis odio immolare.

In fuga quū Phaon libertus hortaretur, vt in ſpe- 20
cum egeſta harena conderetur, negauit ſe viuum ſub Sepultu
terram iturum. ra viui

Aquam è lacuna villæ cuidam ſubiecta potaturus 21
manu hauſit. Et hic eſt, inquiēs, Neronis decocta. Nā Delitiæ
repererat vt aqua decocta gratiam haberet crudę, verſæ in
immiſſa in poculum niue. amarorē

Vbi ſenſit equites apropinquare, quibus mandatū 22
erat, vt illum viuum attraherent, verſum homeri-
cum protulit.

ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει.

Simulq; ferrum iugulo adegit.

Ingreſſus Centurio quū ſemianimen repeririſſet, & 23
penula ad vulnus appoſita ſimularet ſe veniſſe in Neronis
auxiliū, nihil aliud reſpōdit, q̄ ſero, & hæc eſt fides. extremę
Sermo ambiguus eſt, poteſt intelligi ſero veniſſe, qui vocis
iam ad morientem venerat, & ſero venit, qui in hoc
venit vt viuum attraheret. Item hæc eſt fides, poteſt
eſſe expoſtulātis de fide amicorum. At Nero ſenſit ſe
nihil illius verbis credere, eiusq; rei argumentū eſſe
vulnus in iugulo letale.

Quum genethliaci Chaldei Agrippinæ matri Ne- 24
ronis reſpōdiſſent, imperaturum quidem filium, ſed ambitio
occiſurum matrem. Occidat, inquit, modo imperet.
Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis, &
habuit quod optauit.

Eadem quum iuſſu Neronis occideretur, ac Cen- 25
turio ferrum in mortem deſtringeret, ventrem oſten-
dens clamabat, hunc percute, hic eſt ferro fodiēdus
qui portentum illud genuit.

26 Nero in magna erat inuidia,quod Burrum princi
Fortiter pem virum crederetur occidiſſe,veneno faucibus il-
lito,quaſi remedium adhiberetur. Ad hunc quũ Ne-
ro viſendi gratia veniſſet, auerſatus eſt illum Burrus
cui ſcelus iam erat intellectum, multaq; percontanti
nihil aliud reſpondit, quàm. Ego bene me habeo.
Mira etiam in moriente lenitas.

27 Idem in Claudii ſtultitiam ſubinde iocabatur pro
Iocus in ductione ſyllabę,quũ diceret, poſteaquã deſiit inter
mortuũ viuos morari,prima ſyllaba producta. Moros enim
Græce fatuum ſonat, inde finxit morari pro ſtultum
agere quemadmodum, nos à poeta poetari, à iu-
uene iuuenari.

28 Sunt qui putent hoc clam & inſcio etiam Seneca
Salſe fuiſſe decretum,vt occiſo Nerone occideret & Piſo,
mox imperium Senecæ deferretur.Interea vulgabã
tur verba Flauii,qui dixerat,ad dedecus nihil referre
ſi citharœdus dimoueretur,& tragœdus ſuccederet.
Nero cithara, Piſo tragico ornatu canebat. Senſit
vtrunq; pariter indignum imperio.

29 Quum de coniuratis agerent quęſtiones, Subrius
Libere Flauius tribunus interrogatus à Nerone,quibus cau-
ſis adductus ad obliuionem ſacramenti proceſſiſſet,
oderam te,inquit, nec quiſquam tibi fidelior militũ
fuit,dum amari meruiſti,odiſſe cœpi,poſtquam par-
ricida matris & vxoris,auriga & hiſtrio & incendia-
rius extitiſti. Negant in ea coniuratione quicquã ac-
cidiſſe Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora
promptus erat,ita audiendi quæ patraret inſolens.

30 Eodem tempore Sulpitius Aſper Centurio, percõ
Libere tanti Neroni cur in cædem ſuam conſpiraſſet,nõ ali
31 ter,inquit,tot flagitiis tuis ſubueniri poterat.
Iocus Veſtinus conſul,quũ eodẽ die omnia munia cõſu
crudelis laris obiſſet è conuiuio repente ad mortẽ raptus eſt.

Conuiuæ nihil aliud q̃ exitium expectabant. Horũ pauorem irridens Nero, dixit illos ſatis ſupplicii luiſſe pro epulis conſularibus. Dicas hoc à clemente dictum, ſi cætera Neronis facinora ſpectes.

Nero matrem occiderat, vnde Africanus quidã ita 32
conſolatus eſt hominem, Orant te Cæſar Galliæ tuę, vt felicitatem tuam fortiter feras.

OTHO

Otho Syluius Imperator quum in augurando tẽ- 1
peſtas eſſet orta, atque ipſe grauiter prolapſus iden- Omen
tidem obmurmuraſſe dicitur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς? exitii
id eſt, quid mihi cum longis tibiis? Sentiens ſe fruſtra ſacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sed de hoc plura nobis dicta ſunt in Chiliadibus.

Idem vbi iam mori deſtinaſſet, ſenſit eos qui ab 2
ipſo deficere & abire cœptabant, pro deſertoribus Mors de
corripi ac detineri, vetuit ne cuiquam fieret iniuria, ſtinata
dicens adiiciamus vitæ & hanc noctem, & in profundam veſperam vſque patente cubiculo, ſi quis adire vellet, poteſtatem ſui conueniendi fecit.

Multis Othonem rogãtibus ne depoſito imperio 3
exercitum ac rempub. deſereret, quidam è gre- Fides in
gariis militibus, ſublato enſe dixit, Scito Cęſar ſic pro milite
te omnes animatos eſſe, moxq; ſeipſum iugulauit.

Otho iam deſtinata morte Cocceium fratris fi- 4
lium ad ſe vocatum ſic adhortatus eſt extremis ver- Modera
bis, O fili, habuiſſe te patruum Cæſarem, nec pror- ta
ſus obliuiſcaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorſus obliuiſci, ne deſereret curam ſuorum, rurſum noluit valde meminiſſe, ne mortẽ patrui vlciſceretur.

VESPASIANVS PATER

Flauio Veſpaſiano quũ adoleſcens quidã gratias 1

Vnguē/ tū olere ageret pro impetrata præfectura, quoniam vnguēto fragrabat, & nutu contemptus eſt, & grauiter increpitus. Mallem, inquit Veſpaſianus, allium oboluiſſes, mox & literas conceſſas reuocauit.

2 Veniala ceſſito De iurgio quodā inter ſenatorem & equitem Romanum, ita pronunciauit, vt diceret nō oportere maledici ſenatoribus, remaledici ciuile faſq; eſſe. Prærogatiuam enim dignitatis ipſe ſibi ademit qui laceſſiuit.

3 Leniter Idem de Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro clam apud communem amicum conquerēs, addidit clauſulæ, Ego tamen vir ſum. Notans obtrectatorem eſſe parum virum. Simile eſt illud Maronis.
Parcius iſta viris tamen obiicienda memento.

4 Leniter Saluius Liberalis, quum in defenſione diuitis rei obliq; mordens dixiſſet, Quid ad Cæſarē, ſi Hipparchus ſeſtertium milies poſſidet? Notans Veſpaſianū velut inhiantem rei facultatibus, Cæſar non modo non offenſus eſt, verumetiam dictū approbauit, quaſi ſimpliciter prolatum.

5 Rapacitas Quoniā rapaciſſimū quenq; promouere ſolet, vt mox ditatos condemnaret, vulgo dictus eſt officiarios ſuos habere pro ſpongiis, quod veluti ſpongias & ſiccos madefaceret, & humentes exprimeret.

6 Auaritia in principe Ruſticus quidam quoniam gratuitam libertatem ſuppliciter petens à Cæſare, repulſus eſt, non veritus eſt clare dicere, Vulpes pilos mutat non mores, exprobrās illi naturæ rapacitatem, quaſi mercede data conceſſurus fuiſſet, quod gratuito negabat.

7 Lepide A conſulari viro Mēſtruo Floro monitus plauſtra potiuſquā ploſtra dicenda, poſtridie illum pro Floro Flaurum ſalutauit, ciuiliter alludens ad illius carioſam admonitionem. Veteres in quibuſdā pro diphthongo ſonabant o, vt Clodius pro Claudius.

Mulier quædam dixerat ſe deperire amore Veſpa- 8
ſiani, ei perductæ quū pro cōcubitu ſeſtertia quadra- Feſtiue
ginta donaſſet, rogāti diſpēſatori, quo titulo vellet eā
ſummā rōnibus inferri, dixit, Veſpaſiano adamato.

In quendam proceræ ſtaturæ, ſed improbius na- 9
tum, torſit illud carmen Homericum, Iocus ex
μακρὰ βιβὰς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. Id eſt, homero
Longam haſtam quatiens, diductis paſſibus ibat.

In Cerylū libertū, ſed prædiuitem, qui vt aliquan- 10
do ſubterfugeret ius fiſci imperialis, cœpit ſe pro in- Lepide
genuo ferre, eoq́; mutato noīe pro Cerylo dici voluit
Laches, torſit verſiculos ex fabula quapiā, vt opinor.
ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἔσῃ Κήρυλος Id eſt,
O Laches Laches,
Vbi mortem obieris rurſum eris tum Cerylus.
Significans illi nihil profuturum immutatum nomē.

Quidā è charis Veſpaſiani miniſtris apud ipſum 11
pro quodam quem fratrē ſuum eſſe ſimulabat inter- Auare
cedebat, vt illi procuratio cōmitteretur. Id ſentiens
Cæſar, candidatum ſolum ad ſe vocauit, exegitq́; pe-
cuniā quam ille ſuffragatori ſuo pepigerat, eā acce-
pta mox ordinauit. Huius rei ignarus miniſter, rurſus
interpellauit pro fratre. Cui Veſpaſianus, Aliū, inquit
tibi fratrem quære, hic quem tuum putas, meus eſt.

In itinere quodam mulio deſiluit, quaſi calceatu- 12
rus mulas, ſed re vera, vt ad eundi litigatori ſpatium ſordide
moramq́; præberet. At Cæſar dolū ſuſpicatus, inter-
rogauit mulionem, quāti calceaſſet, pactusq́; eſt lucri
partem. Hoc ſi fecit vt ſuos corrigeret, ciuilitas fuit,
ſin vt eo emolumento fieret ditior, ſordidum erat.

Inſtituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio moni- 13
tus diſſimulauit, donec prima penſio eſſet ſoluta. Eā ſordide
pecuniā admouit ad filii nares, ſciſcitās num odore

14 offenderet. Negãte illo, Atqui hæc, inquit, è lotio eſt.

Auare Legatis nunciantibus decretam illi publice non mediocris ſummæ ſtatuã, iuſſit vt eã cõtinuo ponerent, & cauã oſtendens manũ, Ecce, inquit, parata baſis. Significans vt eam pecuniã quã in ſtatuam decreuiſſent impendere mortuo, viuo darent in manum.

15 Oſtentorũ interpretatio Quũ Cæſarũ mauſoleũ repente patuiſſet, tum ſtella crinita apparuiſſet, aliis interpretantibus Cæſaris interitum portendi, ille facete interpretatus eſt, prius oſtentũ ad Iuliam Caluinã pertinere, quod ea eſſet de gente Auguſti, poſterius ad Parthorũ, ſiue vt Aurelius victor tradit, Perſatũ regẽ, qui capillatus eſſet.

16 Iocus in morte Quum morbus ingraueſceret, dixit, Puto deus fio, ſignificans ſe moriturum. Solent enim extincti Cæſares publicis ceremoniis in deorum cœtum referri.

17 Srantẽ mori Quum vehementer angeretur vitiatis inteſtinis, nihilo ſecius imperatoriis muneribus fungebatur, adeo vt lecto decumbens audiret legationes, & amicis hortantibus vt ſibi parceret, reſpondit Imperatorem ſtantem mori oportere.

VESPASIANVS FILIVS

1 Cæſaris affabilitas Veſpaſianus filius quum admoneretur ab amicis quod plura polliceretur interpellantibus quàm præſtare poſſet, reſpondit, Non oportet quenquam à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere.

2 Benignitas Super cœnã aliquãdo recordatus, quod eo die nemini quicquam pręſtitiſſet, memorandã illã meritoq; laudatam vocem ædidit, Amici diem perdidi.

3 Dexteri- Idẽ dicere ſolet ſe maximum falſariũ eſſe potuiſſe, qđ omniũ chirographa q̃ vidiſſet facillime imitaret.

4 Cæſa innocẽs Quum febre correptus lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum ſuſpexit, queſtusq; eſt ſibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitam extaret factum cuius pœni-

teret, vno duntaxat excepto. Id cuiuſmodi fuerit, nec ipſe prodidit, nec quiſquam coniectare potuit. O Cęſarem longiſſima vita dignum.

DOMITIANVS

Domitianus Cęſar initio principatus quotidie ſibi ſecretū horariū ſumere cōſueuit, nec interim aliud quàm muſcas captare, easq́; ſtilo præacuto cōfigere, vt cuidam interroganti, eſſet ne quis intus cum Cæſare, Vibius Criſpus lepide reſponderit, ne muſca quidem. 5 Lepide

Iuſſerat edicto, excidi vineas, quod ſtudio colēdi vineta, negligerentur arua. Hoc edictū reuocauit ob ſparſos libellos, in quibus habebātur hi verſiculi. 6 Minę in principē

κἄν με φάγης ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω.
ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένῳ.

Hoc epigramma fertur in hircum arrodentem vitē. Hircus autem Baccho immolabatur quod admorſu lædat vineam. Ad Cæſarem accommodarunt, pro σοὶ τράγε, mutantes καίσαρι.

Notans Metium quendam ſibi immodice placentem, dicere ſolitus eſt, Vellem tam formoſus eſſe, quàm Metius ſibi videtur. 7 Lepide

NERVÆ COCCEI

Quoniā ſub Nerua Cocceio bono Cæſare, multorum nomina falſo deferebantur, Fronto conſul palàm dixiſſe fertur, malum eſſe eum imperare, ſub quo nemini quicquam conceſſum ſit, ſed longe peius ſub eo viuere, ſub quo maxima ſit licentia quibuſlibet. Inhumanitatis eſt, ſi princeps nihil indulgeat amicis ac familiaribus ſed perniciosum eſt, illis licere quicquid libet. 8 Priceps idulgēs

Traianus aliquando in cōuiuio propoſuit amicis, 9
vt decē nominarēt, quibus crederent rerū ſummā re- Vnus eximius
cte delegari poſſe, quum illi ſilerent, Decem, inquit,

à vobis poſco, ego vnicum habeo Seuerianum, Solũ illum imperio dignum iudicans.

ADRIANVS CÆSAR

1 Moriens dixit illud vulgatum, Turba medicorum
Medico Cæſarem perdidit. Arbitror illũ huc detorſiſſe Græ-
rũ turba cum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν. πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀπώλεσαν. Quanquàm & hodie verum eſt turbam medicorum multis cauſam eſſe mortis.

2 In ſenatu frequenter dicere ſolet ſe ſic geſturum
Priceps principatum, vt ſciret rem populi eſſe non ſuam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum diſtinguit regem à tyranno.

3 Imperator creatus adeo contempſit inimicos, vt
Clemen vni quem habuerat capitalem forte obuio, dixerit,
tia Euaſiſti. Principibus in priuatis offenſis debet eſſe ſatis potuiſſe vlciſci.

4 In colloquiis etiã humillimorum mire ciuilis erat
Affabili eosq; deteſtari ſolet, qui hanc humanitatis volupta-
tas tem ipſi inuiderent hoc prætextu, quod diceret principis maieſtatem vbiq; ſeruandam.

5 Dionyſius Mileſius ſophiſta inſignis, in Heliodo-
Animi rum quẽ Adrianus Cæſar vnice amabat torſit hoc di
bona ctũ, Cæſar poteſt honorẽ ac pecunias largiri, rhetorẽ facere non poteſt. Cæſar enim Heliodorum ſtudio verius quàm iudicio, fecerat magiſtrum epiſtolarum.

6 Romæ quũ in ſpectaculo populus clamore flagita
Iuſte ret, vt aurigã qui placuerat, liberũ eſſe iuberet, per tabellam reſpondit, iniquũ eſſe quod peterent. Si enĩ ſeruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruiſſe ab omni violentia.

7 Seuerianum & Fuſcum huius nepotem, eo quod
vota mo moleſte ferre viderentur Commodum Lucium impe
rientis rii ſucceſſorem deſignatum, iuſſit occidi, quorum ille nonagenarius

nonagenarius erat,hic annos natus decem & octo. Sex autem quum eſſet iugulandus popoſcit ignem incenſoq́; thure,dixit,Vos dii teſtor, me nihil ſceleris commiſiſſe, ne aliud imprecor Adriano, niſi vt quum volet mori,non poſsit. Idq́; euenit, adeo vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret aufugerit.

Quidam caneſcens ab eo quiddam petierat, & 8
repulſus eſt. Is quũ aliquanto poſt idem peteret,ſed Lepide
capillitio nigro(Nã id tinctura fecerat) Cæſar agno-
ſcens faciem. Iam iſthuc,inquit,negaui patri tuo.

Quodam tempore quum ſeruum ſuũ videret in- 9
ter duos ſenatores ambulantem, miſit qui illi cola- Serui
phum impingeret,diceretq́;. Noli inter eos ambulã- principũ elati
re,quorum adhuc potes eſſe ſeruus, ſimul ſenatoriæ
dignitati conſulens,& ſerui caſtigans inſolentiam q̃
de Cæſare hero ſumpſerat.

Cõmodum Aelium verum iterum conſulem fe- 10
cerat,eumq́; imperio deſtinauerat,quem quũ cerne- Impar
ret animo, nec corpore ſatis validum dicere ſolet, princi-
In caducum parientem nos inclinauimus, ac perdi- patui
dimus quater miles H— S,quod populo ac mili-
tibus pro adoptione dedimus. Vere præſenſit Cõ-
modum inutilem imperio ſed ſero.

—Florus hos verſiculos ſcripſerat in Ceſarem,

Ego nolo Ceſar eſſe 11
Ambulare per Britannos Honeſti
Scythicas pati pruinas labores

Cui Cæſar reſpondit,

Ego nolo Florus eſſe
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens ſe honeſtas occupationes præferre inutili turpiq́; ocio.

12 Dicere ſolitus ſibi moleſtum eſſe, ſi quem videret triſtem quum tamen omnes doctos vexerat quæſtiunculis, ſed vexatos donauit aliquo munere.

Priceps nulli moleſtus

Cuidã vxor ſua per literas exprobrarat, quod lauacris ac voluptatibus detẽtus ad ſe redire nollet. Id per frumentarios reſciuerat imperator. Itaq; cõmeatũ petenti exprobrauit lauacra & voluptates. Tũ ille, Num & tibi o Cæſar ſcripſit vxor mea quod mihi? Notans curioſitatem principe indignam.

13 Curioſitas

13 Sub mortem his verſibus luſiſſe dicitur,

Luſus i morte

Animula, vagula: blandula,
Hoſpes comesq; corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula, rigida, nudula,
Nec vt ſoles, dabis iocos.

14 Aiũt illũ ex Matheſeos pitia Sſciſſe futura, ac Verũ nõ fore longçuũ Vergiliano carmine predixiſſe. Oſtẽdẽt terris hũc tãtũ fata, neq; vltra Eſſe finẽt.

Præſciẽtia

Cuidã illos Vergilii verſus ad Verũ accõmodãti, Manibus date lilia plenis, &c.

15 Cum irriſione reſpondit, Ego mihi diuũ adoptaui, non filium. Huc alludens, quod imperatores referri ſoleant in numerum diuorum, ſed à rogo.

Breuis æui

16 Ad alterũ ipſum ꝯſolari volẽtẽ, hoc argumẽto qđ diceret geneſim, Veri nõ eſſe recte collectã eoq; ſpẽ eſſe illum diu victurum, iſthuc, inquit, tu facile dicis, qui patrimonii tui non reipub. quæris hæredẽ. Sẽtiens magnireferre, vt bonus princeps quàm diutisſime viuat.

Principis

1 Libere

Tranſeuntem mulier quædam appellauit, Audi me Cæſar. Is quũ reſpondiſſet, non eſt ocium, Illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc vocem reſtitit, & audiuit mulierem. Hoc & alii tribuitur, neque quicquam vetat, idem à pluribus vel dici vel fieri.

COMMODVS AELIVS VERVS

1 Aelius quum eſſet peregrinis voluptatibus dedi tus vxori conquerenti, dixit, Patere, me p alias exer cere cupiditates meas. Vxor enī dignitatis nomen eſt non voluptatis. Vxoris reuerentia

2 Quū morbo grauaret ſæpe dicere, ſolet principē ſanū mori debere nō debilē, qđ ſi piores iperatores plerīq; violēta morte periſſent. Eāq; mortē vt breuē ſimul & inexpectatā C. Cæſar optauit & obtinuit. Mors principis

ANTONINVS PIVS

3 Adamabat illā Scipionis celebratiſſimā ſententiā ſubinde dicens ſe malle vnū ſeruare ciuē, q̄ mille hoſtes occidere, pacē videlicet bello præferēs, & in ipſo bello ſentiens hāc oportere primā eſſe ducis curam: vt q̄ minima ciuiū iactura paretur victoria.

4 Quum Apollinius rhetor è Chalcide accitus, ad Tiberinam domū qua tum Cæſar habitabat à Cæſare vocatus vt illi M. Antoninum tradere inſtituēdum dixiſſet, Non magiſter ad diſcipulū, ſed diſcipulus ad magiſtrum venire debet, riſit hominis magniloquentiā, dicens, Facilius fuit Apollonio è Chalcide venire Romā, q̄ ex ædibus ſuis in palatiū. Merces apollonii attraxerat Romam nō reip. ſtudium. Magniloquētia irriſa

5 Quum M. Antoninus fleret educatorem ſuū mortuum & adoleſcens ab aulicis miniſtris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium, permittite, inqt, Antoninus, prius illi vt homo ſit, neq; enim vel philoſophia vel imperium tollit affectus. Humane

6 Quondam quū Omuli viſens domum, ac miratus columnas porphyreticas, quæſiſſet vnde eas haberet, Omulus ei reſpondit: Quū in ædes alienas veneris, & ſurdus, & mutus eſto. Sentiens eum in alieno priuato non oportere eſſe curioſum. Hoc tam libero ioco non eſt offenſus Imperator. Liber e

7 M. Antonii vxor Fauſtina male audiebat vulgo.
Dos regnum — Itaq; hortantibus amicis, vt eam repudiaret, ſi nollet occidere, reſpondit. Si vxorē, inquit, dimittimus reddamus dotem. Dotis noie ſignans imperiū, qđ ab ſocero volente Adriano adoptatus acceperat.

8 Nihil ſolitus eſt agere nec i bellicis negociis, nec in ciuilibus, de quo nō prius confert cū grauibus viris, dicens, Aequius eſt, vt ego tot taliū amicorum conſilium ſequar, q̄ vt tot tales amici meā vnius ſequantur voluntatē. Multū abhorrens à quorundam ingenio, q conſulto pileo ſuo, dicunt Vos ſedulo cōſulitis, ſed aliud mihi ſuadet pileum meum.
Cōſiliū multorum

9 Caſſium ſenatorium virum, occidi paſſus eſt, nō iuſſit occidi, poſt etiam extinctum doluit, dicens voluiſſe ſe ſine ſenatorio ſanguine imperiū tranſigere. Mira clementia in affectatorem imperii.
Clemēter

10 Biduo priuſquam moreret, admiſſis amicis aperuit ſententiam ſuam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens ſe æquo animo mori, quum filium relinqueret.
Filius ſolatium mortis

11 Alio quodā die dixit amicis, Quid me fletis, ec nō magis de cōmuni morte peſtilentiaq; cogitatis? Philoſophia docuerat hoiem & mortē contēnere, & res humanas redire. Parantibus aūt abire, dixit: Si iam me dimittis, vale vobis dico, vos præcedens. Facetè petiit ab amicis diſcendendi veniā, ac veluti peregre profectutus iuſſit illos valere, ſubmonens interim fore, vt illi præcedentem ſequerentur.
Mors peregrinatio

12 Rogatus cui filium cōmendaret, vobis, inquit, ſi promeretur & diis immortalibus. Fauorem noluit ſuæ autoritati tribui, ſed filii meritis,
Modeſte

SEVERVS IMPERATOR

1 De Seuero ſic iudicauit ſenatus, illum aut naſci non debuiſſe, aut non debuiſſe mori, quod quū cru
Natura

delis eſſet, tamen reipublicæ videretur admodum varia
vtilis ob alias virtutes.

Quũ milites Baſianum Seueri filiũ, Auguſtũ con 2
ſalutaſſent, eo quod pater pedibus æger bellum mo Autori-
raretur iusſit ſe deferri ad tribunal, ſimulq́; adeſſe tas
oẽs tribunos, centuriones, duces & cohortes, qbus
autoribus hoc acciderat, ſiſti deinde & filium q Au
guſti nomen non recuſarat. Hic quum i omnes eius
facti autores iusſiſſet animaduerti, excepto filio, o-
nesq́; ante tribunal proſtrati rogarent veniam, Seue
rus manu caput contingens, Tandem, inquit, ſenti-
tis caput imperare non pedes.

Celebratur & hoc illius dictũ, Omnia fui, ſed ni- 3
hil expedit, Sentiens ſeſe ex humili, per literarũ ac Oĩa ex-
militię officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad pertus
imperii faſtigium fuiſſe perductum, ſed nihil felici-
ter cesſiſſe, aut nulla in re ſibi placuiſſe.

Vltima verba dicunt hæc fuiſſe, Turbatã remp. 4
vbiq́;, accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, Se Virtus
nex & pedibus æger. Firmum imperium Antoninis prĩcipis
meis relinquens, ſi boni erunt, imbecillum ſi mali.

Symbolum tribuno dari iusſit, laboremus, Perti- 5
nax ad imperiũ aſcitus, dederat militemus. Illi pla Indu-
cuit belli omen, huic pacis. Sublato nãq; bello redi ſtria
tur ad agricolationem & opificia. Ociũ in pace de-
litias alit & omne flagitiorum genus.

Epigrãma quod in laudem Peſcennini Nigri fue 6
rat aſcriptum illius ſtatuę ad viuũ effictæ quum pręModera
fecti ſuaderent eradendum: Seuerus noluit, dicens, te
Si talis fuit, ſciant omnes qualem vicerimus. Si talis
non fuit, putent nos omnes talem viciſſe.

PESCENNINVS NIGER

Peſcenninus Niger conſiliariis addidit ſalaria, ne 1
grauarent eos quibus asſidebant, dicens iudicẽ nec Integre

dare debere, nec accipere. Vtinam hoc exemplum imitentur hi, q vidētes officia ſpoliāt iudicem: aſſeſſoribus interim rapto viuendum eſt.

Aqda p vino — 2 In Aegypto, quum Limitanei milites vinum ab imperatore peterent, Nilum, inqt habetis, & vinum quæritis? Aiunt enim aquam Nili tantæ eſſe dulcedinis, vt accolę vina non deſiderent.

Seuere — 3 Quū milites q à Saracenis victi fuerāt, dicerēt, Vinū non accipimus pugnare non poſſumus. Erubeſcite, inqt Cæſar, illi q vos vincunt, aquam bibunt. Nam Saracenis etiam hodie guſtare vinū nefas eſt.

Dure — 4 Palæſtinis rogantibus, vt ipſorum cenſitio lauaretur, eo qđ regio eſſet graua, ſatis inclemēter reſpōdit, Vos terras veſtras leuare vultis, ego etiam aerē veſtrum cenſere cuperem.

Viui do cēdi nō laudādi — 5 Imperatori creato, quum qdam ei panegyricum in ipſius laudem conſcriptum recitare vellet, dixit: Scribe Marii laudes vel Annibalis, aut alterius ducis egregii vita functi, vt eum nos imitetur. Nam viuos laudare irriſio eſt, præſertim imperatores, à quibus ſperatur, q timētur, q poſſunt necari, q poſſunt proſcribere. Adiecit illud, Se viuum placere velle, mortuum etiam laudari.

grauiter — 6 Rogatus qd ſentiret de Scipionibus, reſpondit illós ſibi videri fœlices magis q̄ fortes quod vterq;, domi iuuentutē parū ſancte tranſegerat, Sentiēs imperatorē per omnē vitā, in reip. negociis verſari debere, nec à domeſticis delitiis ad imperiū accerſit.

ANTONINVS CARACALLVS

Licētia pricipū — 7 Antonini Caracalli nouerca quum eſſet pulcherrima veluti per imprudentiā corpus magna ex parte nudauit. Quūq; dixiſſet Caracallus, vellem ſi liceret. Si libet, inqt, illa licet. An neſcis te imperatorem eſſe, & leges dare nō accipere? ea mulieres uox

Caracallum ad deteſtabile facinus pertraxit.

Quum Antonius Caracallus ambitioſe ſibi multa 8
cognomina aſſereret, Germanici, Parthici: Arabici, Salſe
& Alemanici nomen aſcriberet, Helius Pertinax fi-
lius Pertinacis belle iocatus ſerſ, adde ẽt, inqt, ſi pla
cet, Geticus Maximus, quod Getã fratrẽ occidiſſet.

Baſſianus pręfectus ſuadebat Caracallo, vt ad mi 9
tigandã inuidiã parricidii, fratrem Getã appellaret Impie
diuũ. Sit, inqt, diuus, dũ non ſit viuus: & fratrem in
diuos retulit. Neſcit pietatis iura regnãdi cupiditas.

ANTONINVS GETA

Quũ Antonini Getæ pater Seuerus deſtinaſſet 10
omnes diuerſarum partium occidere inter ſuos di- Pruden
cere ſolitus eſt. Hoſtes vobis eripio, adeo cõſentien ter
te Baſſiano, vt liberos etiam illorum ſuaderet neca
ri. Geta puer interrogauit quantus eſſet occidendo
rum numerus. Eum quũ pater ædidiſſet, rogauit nũ
iſti haberent parentes ac propinquos quum reſpõ-
ſum eſſet habere & quidem multos plures ergo, in
quit, in ciuitate triſtes futuri ſunt, quàm læti quod
vicimus. Valuiſſet cordatum pueri dictum, niſi quo
rundam crudelitas obſtitiſſet.

Baſſiano tum ioco tum ſerio dicenti, oẽs cum li
beris occidẽdos Geta puer dixit, Tu q nulli parcis 11
potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc con- Libere
temptum eſt, poſt cognitum eſt fuiſſe vaticiniũ. Nã
parricidium poſtea commiſit.

ANTONINVS HELIOGABALVS

Senatum adeo cõtempſit, vt eos interdum appel
laret togata mancipia, veluti q priſtinæ dignitatis 12
præter togas nihil retinerent. Tyran-

Amabat ſibi precia rerum quæ menſæ apparabã nico
tur maiora dici quàm eſſent, hanc eſſe dicens con- 13
uiuio orexim, quod magis illa iuuant quæ pluris Chara
emuntur vt ait Satyricus.

14 Huic priuato quum quidam luxum illius admi-
profuſio rans diceret. Non times ne fias pauper? Quid inqt,
melius, q̃ vt ipſe mihi hæres ſim & vxori meę.?

ALEXANDER SEVERVS

1 Et Vrbem, & prouincias, & aulam ſuam pur-
Super- gauit hominibus non neceſſariis, dicens pupillum
uacua eſſe imperatorem, q ex viſceribus prouincialiũ ho-
officia mines non neceſſarios, nec reipub. vtiles aleret.

2 In tẽplis argenti minimũ, auri ne guttulã, qdem
Aurũ in aut bracteolã poſuit ſubide repetẽs illud Perſianũ.
templis Dicite pontifices, In ſanctis quid facit aurum?

3 Negabat ſe paſſurum, vt ipſius diſpoſitiones ab
Cõſtan- aulicis ſuis vẽderentnr, id quod ſolent aliorũ prin-
ter cipum Liberti & Eunuchi. Eoq́; nunquam illum ſe
fellit, quod propoſuerat.

4 Aſſeſſoribus deſignauit ſua ſalaria, quanq̃ dice-
bat illos potiſſimũ promouendos, q per ſe rempub.
gerere poſſent, non per aſſeſſores. Vnũquenq; hoc
agere debere quod noſſet. Prudentiſſimus iuuenis
Vicarii ſenſit hoc eſſe precipuũ hulcus omniũ rerumpubli
graues carum: quod oĩa munia per vicarios adminiſtranẽ
interdũ alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vi
cariũ: & vicarius rurſus alterum vicariũ, & hic rur-
ſus alium. Ac frequenter is qui & honore, & ſalario
fruitur, minime omnium idoneus eſt ad functionẽ
obeundam. Annotent hoc principes, q ſubinde co
guntur exactionibus grauare populum.

5 Deſcriptũ habebat, qd cui pręſtitiſſet, q nihil aut
benigne minimũ petiſſent, eos appellabat, dicens: Quid eſt
quur nihil petis? An me tibi vis fieri debitorem? pe
te, ne priuat⁹ de me queraris. Agnoſcebat principẽ
debere recte ſuo fungẽtibus officio, nec æquũ iudi
cabat, vt ꝓbe ſuo defunctus officio, priuatus egeret.

6 Militibus diligenter proſpexit de cõmeatu dicẽs

ſe magis ſeruare milites quã ſeipſum,quod in his ſita publica ſalus eſſet. Facilius eſt enim inuenire nouũ imperatorem,quàm nouum & exercitatum militem. Militum cura

Ouinius Camillus antiquæ familiæ ſenator homo delicatiſſimus,rebellionem moliebatur tyrannidem affectans. Id quum Alexandro renunciatum eſſet, ſtatimq; probatum,ad palatiũ eum rogauit, eiq; gratias egit,quod reipub.curam quæ bonis viris recuſantibus imponi ſolet,ſponte reciperet. Mox ad ſenatũ proceſſit,ac tanti ſceleris conſcientia trepidum, con ſortem imperii appellauit,in palatium recepit,ornamentis imperialibus, & melioribus q̃ vtebatur ipſe decorauit. Profectionis comitem adhibuit. Quumq; imperator ipſe pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium delitiis aſſuetum ad laborem,quem poſt quinque milia paſſuum cunctantem equo ſedere iuſſit. Quumq; poſt duas manſiones equo etiam fatigatus eſſet,carpento impoſuit. Hoc quoque reſpuentem,ac imperium tedio laborũ recuſantẽ,deniq; & mori paratũ dimiſit,ac militibus à quibus Cæſar pręcipue diligebatur cõmendatum ad villas ſuas tuto abire iuſſit. Sic illi commonſtrauit,quid eſſet gerere imperiũ. 7 Clemen ter

Honores iuris & gladii nunquam vẽdi paſſus eſt, dicens. Qui emit,& vendat neceſſe eſt. Hoc ethnicus & iuuenis,quid iam decet principes Chriſtianos? 8 Sancte

Quum Chriſtiani locum quendam qui publicus fuerat occupaſſent,contra popinarii dicerent eũ ſibi deberi,reſcripſit melius eſſe, vt quomodocunq; illic deus coleretur,quàm popinariis dederetur. 9 Pie

In expeditionibus ſi quis de via in alicuius poſſeſſionem deflexiſſet,pro qualitate loci fuſtibus aut virgis cædebatur,aut alioqui condemnabatur. Si dignitas perſonæ tales pœnas nõ recipiebat, grauiſſimis contumeliis afficiebatur,quũ diceret, Velles ne hoc 10 Miles innoxius

in agro tuo fieri quod facis in alieno? Clamabat ſæpius quod à Chriſtianis audierat, idq́; per præconem quoties aliquem emendabat dici iubebat. Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Chriſtianis, qui ſiue quo eant, ſiue redeant, furantur, rapiunt, conſtuprant, pulſant, abigunt pecora, pertuſis vaſis ſinunt effluere vinum. Quid multis? Crudelius tractant ſuos q̃ hoſtes. Et hoc hodie ſi ſuperis placet, appellatur ius militare, & ad hæc conniuent principes.

11 Vigilanter prouidit ne tribuni duces ue quicquã fraudarent de ſtipendiis militum, dicens. Miles non timet, niſi veſtitus, armatus, calceatus & ſatur & habens aliquid in zonula. Sentiens militem quum aliquid habet metuere ne perdat, ſed mendicitas ad omnem deſperationem vocat armatum.

Militum cura

12 Quum Antiochiã veniſſet, ac milites qui lauacris ac muliebribus deliciis vacauerant in vincula duci iuſſiſſet, orta ſeditione ab ea legione cuius ſocii erãt in vinculis, tribunal aſcẽdit, ac vinctis oĩbus ad tribunal adductis, circũſtantibus militibus & quidẽ armatis, grauiter illos admonuit, vt meminiſſent Romanæ diſciplinæ. Quũ loquẽtẽ milites tumultu interpellarẽt, nihil cõterritus, iuſſit vt tales voces aderẽt aduerſus hoſtes nõ aduerſus imperatorẽ, minatus ex autoratione niſi quieſcerẽt. Ad hæc quũ vehemẽtius ẽt fremerẽt, ac ferro quoq; minarẽtur. Deponite, inqt, dextras, cõtra hoſtẽ erigendas ſi fortes eſtis, me iſta non terrent. Quũ nõ deſinerẽt fremere, exclamauit. Quirites, diſcedite atq; arma deponite. Mox omnes nõ armis tantũ, ſed & ſagulis militaribus depoſitis receſſerunt, nõ in caſtra, ſed in varia diuerſoria. Poſt tamen eius legionis militibus fidiſſimis vſus eſt.

Seuere

13 Furti ſuſpitione infames nec intueri ſuſtinebat,

adeo vt quum Septimius Arabinus, qui famoſus cri- Odium mine furtorum, ſub Heliogabalo fuerat liberatus, in- furum ter ſenatores principem ſalutatum veniſſet, exclamarit, O numina, o Iuppiter, o dii imortales, Arabinus non ſolum viuit, ſed etiam in ſenatum venit. Fortaſſis de me ſperat, tam fatuum, tam ſtultum me eſſe iudicat.

Dicere ſolet, ſolos fures de paupertate conqueri, 14 dum ita ſtudent ſcelera vitæ ſuæ tegere. Iactabat & Corru- ſententiam notam furibus. ptela

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς ἐκφεύξεται. Id eſt.

Qui multa tulerit, pauca dederit, effugit.

Notans quoſdam, qui tantum furantur, vt ſit quo corrumpant iudicem aut actorem.

Quum Mammea mater, vxorq; Mēmia obiicerent 15 quod nimia ciuilitate redderet poteſtatem molliorē, Regni reſpondit, ſed ſecuriorem atq; diuturniorem, ſignifi- ſtabili cans malum diuturnitatis cuſtodem eſſe metum. tas

Vetronium Thurinum familiarem, quod his qui 16 petebant aliquid à Cæſare vendidiſſet ſuum patroci Fumivē nium, mentiens interim multa, conuincendum cura- ditor uit, & conuictum damnatumq; in ſtipite alligari iuſſit, ſuppoſito igni ex humida materia, præcone clamante, Fumo punitur, qui fumos vendidit.

Gemmas omnes quas repperit in palatio vēdidit, 17 & aurum in ærarium contulit, dicens viris gemmas Cultus vſui non eſſe, matronas autem regias contentas eſſe Auguſta debere, vno reticulo atq; inauribus, & baccato mo- rum nili, & corona in qua ſacrificarēt, & vnico pallio auro ſparſo, & cyclade, q̄ plus ſex vnciis auri nō haberet. Hic cultus hodie vix ſufficit negociatorū vxoribus.

Curſore nunq̄ vtebatur niſi ſeruo ſuo, dicens in- 18 genuū currere niſi ī ſacro certamīe nō debere, cocos dignitas item, piſcatores, fullones, & balneatores nō hbuit.

niſi ſeruos ſuos, nolens quenq̃ ingenium ſordidis miniſteriis dehoneſtare.

19 Amicos & cognatos, ſi malos comperiſſet, puniebat. Id ſi vetus amicitia aut neceſſitudo nõ patiebatur à ſe dimittebat, dicẽs. His charior eſt mihi tota reſpub. Significans priuatos affectus vtilitati publicæ poſthabendos.

Reipu. primacura

MAXIMINVS

1 Maximinus accepta legioné, nullum laborem defugere ſolet, dum milites exercet, eiſq́; proſpicit. Quũ autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicerentq́;. Quid tantopere laboras, quum eius loci iã ſit vt ducatũ poſſis accipere? Ego vero, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo.

Induſtria

2 Exercebat lucta milites ſuos multos ad terrã proſternens. Itaq́; cunctis inuidentibus, tribunus quidã vaſti corporis noctæq́; virtutis, atq; ob hoc ferocior, dixit, Quid magni facis, ſi tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus, Vis ne congrediamur? Quum prodiſſet, palma pectori impacta ſupinum reiecit, cõtinuoq́; dixit, Date alium, ſed tribunum.

Robur corporis

3 Quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipſo pręſente Græcos verſus recitauit, quorum hæc eſt ſententia,

Libere

Elephas grandis eſt, & occiditur,
Leo fortis eſt, & occiditur,
Tigris fortis eſt, & occiditur,
Caue multos, ſi ſingulos non times.
Qui ab vno non poteſt occidi, à multis occiditur.

4 Maximinus ſenior nunquam ad oſcula pedũ quenquam admiſit, dicens, Dii prohibeant, vt quiſquã ingenuorum pedibus meis oſcula figat. Et vbi ſunt interim qui non ſolum ingenuos, verum etiã ſummos monarchas ad oſcula non pedum, ſed calceorũ, nõ

Modeſte

dicā, admittunt, ſed inuitant, & quodāmodo cogūt.

GALIENVS

Galienus prouinciarum defectionem, quaſi leuiſſimarum rerum iacturā ioco ſolet eludere. Quū enim nunciatum eſſet Aegyptum defeciſſe. Quid, inquit, ſine lino Aegyptio eſſe non poſſumus? Quum vaſtatam Aſiam Scytharū incurſionibus accepiſſet. Quid, inquit, ſine aphronitris eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, arriſit dixitq́, Non ſine trabeatis ſagis tuta reſpublica eſt? Peſſimi principis voces, cui quicquā charius eſt repub. Aphronitrum autem eſt ſpuma nitri, quod in Aſia laudatiſſimum concreſcebat. 1 Reipublicæ neglectus

Iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quū rex Perſarum quaſi captiuus per pompam duceretur quidam ſcurræ miſcuerunt ſe Perſis, diligentiſſime ſcrutantes omnia, & cuiuſq; vultum mira inhiatione contemplantes Qui interrogati quid agerent, patrē, inquit, principis quærimus, notantes à Galeno neglectum fuiſſe. Id vbi delatum eſt ad principem, ſcurras viuos exuri iuſſit. Exemplum impietatis in Cçſare, periculoſæ libertatis in ſcurris. 2 Libertas exitiabilis

Quum taurum ingentem in arenam miſiſſet, prodiſſetq; ad eum feriendum venator, neque productū decies potuiſſet occidere, Cæſar coronam venatori miſit, muſſitantibus cunctis quid rei eſſet, quod homo ignauiſſimus coronaretur, Galienus per curionē dici iuſſit, Taurum toties non ferire difficile eſt. Ludens ſignificauit graue diſcrimen toties tauro occurrere, etiam ſi non ferias. 3 Lepide

Quidam huius vxori gemmas vitreas pro veris vendiderat, re comperta, mulier flagitauit vindictā. Cçſar iuſſit hominem corripi, quaſi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impoſtor & populus expectat terribilem leonem, proſilijt capus. Cunctis rem tam 4 Pœna ridicula

ridiculam mirantibus, per curionem dici iuſſit, impo
ſturam fecit, & paſſus eſt. Eadem opera feſellit impo-
ſtorem, & irriſit vxorem.

5 Quum patrem Valerianū audiſſet extinctum, vo-
Impie cem laudatiſſimam ſine laude vſurpauit, dicēs. Scie
bam patrem meum eſſe mortalem.

MARIVS

1 De Mario tyrannorum ſeptimo dictum eſt, quod
Imperiū vno die factus eſt imperator, altero viſus eſt imperare
breue tertío interemptus eſt à milite, qui percuſſurus illum
dixerit, Hic eſt gladius quem ipſe feciſti. Fuerat enim
opifex ferrarius. Alluſit autem interemptor ad illud
prouerbium, Tuo te gladio iugulo.

SATVRNINVS

2 Saturnínus tyrānorum XXI; quum milites illi pe
ngenue plum imperiale impoſuiſſent, aduocata concione de
ſeipſo dixit, Commilitones, bonum ducem perdidi-
ſtis, & malum principē feciſtis. Ante fuerat dux egre
gius, ſed quoniam in imperio fuerat ſeuerior, ab iiſdē
à quibus imperator factus fuerat, interemptus eſt. Nō
quiuis ad quoduis munus idoneus eſt.

ZENOBIA

3 Zenobia XXVIII mulier variis nominibus me-
Animo- rito laudata, quū ab Aureliano capta in conſpectum
ſe illius ducta fuiſſet, isq; dixiſſet, Quid o Zenobia, auſa
es nobis inſultare Romanis Imperatoribus, Impera-
torem, inquit, te agnoſco, qui viceris, Galienum, Au-
reolum, reliquosq; principes non putaui.

AVRELIANVS

4 Quum Tyanam veniſſet, eamq; occluſam reppe-
riſſet, iratus dixit, Canē in hoc oppido nō relinquā.
Hac voce milites erecti ſunt in ſpem prædæ, & Hera
damon Tyanenſis, metu ne cum cæteris occideret,
prodidit ciuitatē. Qua capta, Aurelius Heradamonē

patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæſaris pro- Clemé- miſſo direptionem oppidi flagitantibus reſpondit, ter Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiam eluſit. Videtur autem hic ſermonis color ſumptus ab Hebræis, in quorum literis reges qui minantur internecionem negant ſe quenquam relicturos, vſq; ad mingentem ad parietem, canem hac periphraſi ſignificantes.

DIOCLETIANVS.

Diocletianus adhuc priuatus dicere ſolet, nihil eſſe difficilius quã bene imperare. Id Flauius Vopiſcus in Aureliano tradit ſe audiuiſſe à patre ſuo, & addũt cauſam. Colligũt, inquit, ſe quatuor aut quinq; ſimul conſilium ad decipiendum imperatorem capiunt. Dicunt, quid probandũ ſit. Imperator qui domi clauſus eſt, vera nõ nouit. Cogitur hoc tantũ ſcire, quod illi loquuntur, Facit iudices, quos fieri non oportet. Amouet à repub. quos debebat retinere. Ita vt dixit Diocletianus, bonus, cautus, optimus venditur imperator. At vulgus ad imperatoris titulum ſatis eſſe putat naſci, aut eligi, naſci vtcunq;, eligi emptis ſuffragiis, ac ſolennibus ceremoniis confirmari. 5 Impera re diffi- cile

TACITVS

Tacitus imperator fratri petierat conſulatum, nec impetrauit. Ea repulſa adeo non fuit offenſus, vt vehementer etiam lætatus ſit, dicens, Scit ſenatus, quẽ principem fecerit. 6 Leniter

PROBVS

Probus quum multa barbarorum loca purgaſſet latrociniis, vbi perueniſſet ad Iſauros, dixit ab illis locis facilius arceri latrocinia quàm tolli. Sentiens eſſe dandam operam ne latronibus illuc eſſet aditus neue iuuenes latrocinari diſcerent. Itaq; loca omnia 7 Sancte

quæ anguſtum haberent aditum, veteranis cōceſſit, addens vt eorum filii ab anno decimo octauo ad militiam mitterentur, ne ante latrocinari diſcerent quā militare. Hoc tum recte Probus, quum multū intereſſet inter militiam & latrocinium, nunc friuolum eſt.

8 Non patiebatur militem eſſe ocioſum, ſed multa opera militari manu perfecit, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere.

Miles ocioſus

9 Idem dixiſſe fertur, breui milites neceſſarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus eſſet exercitu. Hanc mentem vtinam deus immittat omnibus noſtri ſeculi principibus.

FIRMVS

10 Firmus imperator vini patientiſſimus fuiſſe legit, citra ebrietatē. Quondā à Barbaro vexillario prouocatus ad bibēdum, duas vini ſitulas hauſit, & poſtea toto cōuiuio ſobrius fuit. Quū vero Barbarus diceret Quur nō & fecē ebibiſti? Stulte, inqt, terra nō bibit.

Vini patiens

BONOSVS

11 Bonoſus imperator prodigioſe bibax fuiſſe legit, de quo Aurelianus ſæpe dicere ſolet, Nō vt viuat natus eſt, ſed vt bibat. Sobrietas i primis decet principē

APOPHTHEGMATA VARIE MIXTA

1 Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata eſt, acciti ſunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari poſſet, nec defendi. Tum vnus illorum dexterioris ingenii, Imo, inquit, rex, & iſta diximus, & longe acerbiora dicturi fueramus, niſi nos lagena defeciſſet, linguæ petulantiam in temulentiam reiiciens. Ac mox ira principis in riſum verſa dimiſſi ſunt. Quis neget hoc dictum

Dextre

fuiſſe

fuiſſe bene collocatum.

Longus Sulpitius,inſigniter ipſe fœdus,cū ɔtra quē in iudicio liberali aderat,dixit:ne faciē qdē habere liberi hominis.Cui reſpōdens Domitius Afer Næ tu ex animi mei ſententia Longe. Qui malā faciē habet liber non.Si ideo liber nō erat cuius agebatur cauſa,quod deformis eſſet, nec ipſe Sulpitius habendus erat pro libero quum eſſet fœdiſſimus. 2 Retorū

3 Iuniū Baſſum hominē cū primis dicacem, vulgus aſinū album appellabat,quod felicitet eſſet ſtupidus ac ridiculus. Alba eni veteres felicia vocabāt. Albus aſinus

4 Philippus orator im maleolentē,Video,inqt,me à te circūueniri:ſentiens ſe malo odore vndiq; opπleri,quum circumuenire dicatur qui dolo fallit. Maleolus

5 Ceſellius conſultori dicenti nauim diuidere volo,perdes,inqt. Ille de precio nauis mercibuſq; cōſulebat,hic aliud reſpondit.Nā ipſam diuidere nauim eſt nauim perdere.Macrobius ita refert,Si diuidis,nec tu,nec ſocius habebitis. Erat autem duorū negociatorum communis nauis. Lepide

6 Vectius Valens quū Claudio Cæſari immineret periculū:atq; interim Silius cū Meſſalina domi vindemiæ ſimulacrū omni laſciuiarum genere celebrarent,conſcendit prææltā arborē,& in ea proſpectātis ſpecie ſtabat:interrogantibus qd aſpiceret reſpōdit,tempeſtatem ab Oſtia atrocem. Id ſiue ioco dixit,ſiue forte lapſa vox eſt, ī præſagium vertit.Mox adſunt à Cæſare nuncii,qui vindictam parant. Periculum præuiſum

7 Fauorinus philoſophus adoleſcentem priſcarum & iam obſoletarū vocum affectatorē,Cuius,inqt, & Fabritius dilucide cum ſuis fabulati ſunt,neq; Auruncorum,Sicanorū,aut Pelaſgorum,q primi Italiā incoluiſſe leguntur,ſed ætatis ſuæ verbis locuti ſunt Tu vero perinde quaſi cū matre Euandri nunc lo‑ Obſoletorū affectatio

quaris verbis iá olim deſitis vteris. Quod ſi itelligi
nó vis quę loqueris, nũ hoc abũde ꝯſequeris tacẽs.

8 Ficus Philemoni paratas & in conſpectu eius po
Riſus i- ſitas aſellus comedebat. Puer inclamatus vt aſinum
terimẽr abigeret, ſero venit. Itaq; conſumptis oibus, quoniá
inquit, tam tardus fuiſti, da nunc merum aſello. In-
terim riſus obortus hominem ſenem præfocauit.

9 C. Iulius Helio mancipi ſæpius obſtrepenti ſibi,
dixit, Etiam oſtendã qualis ſis, & Helio inſtanti, vt
oñdere qualis eſſet, Iulius digito demõſtrabat Gal
lum in Mariano ſcuto cimbrico depictum, nobis di
ſtortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui mãceps
tum ſimillimus eſt viſus. Taberna autẽ erat apud
forum, ac ſcutum illud ſigni gratia poſitum. Ingens
omnium riſus conſequutus eſt. Expectarãt enim vt
aliquid in mores illius obiiceret.

10 Iocoſe Iuba querenti quod ab illius equo eſſet aſperſus,
Quid tu, inquit, an me hippocentaurum putas? De
ridens eum q quod equus cõmiſerat, domino ſeſſo-
ri imputaret, quaſi idem animal eſſet equus & ſeſſor
quales finguntur hippocentauri.

11 C. Craſſus militẽ vidẽs ſine gladio currẽ tẽ, heus
Miles ſi- inqt, cõmilito pugno bene vteris, feſtiuiter taxans
ne gla- inermẽ militem, cui pro gladio pugno ſit vtẽdum.
dio Publius videns Publiũ Mutium hoiem maleuo
12 lum & inuidũ, ſolito triſtiorẽ, aut Mutio inqt, aliqd
Inuidia accidit mali, aut alteri cuipiá aliqd boni, ſentiens il-
lũ nõ minus alienis cõmodis q̃ ſuis icõmodis vri.

13 Publius natione Syrus, quũ herus ipſius ſeruũ hy-
Hydro- dropicũ in area iacentẽ increpans interrogaret, qd
picus illic ageret, lepide ꝓ ſeruo reſpõdit aquã calefacit.

14 Idem quum ſuper cœnam eſſet orta iocoſa quæ-
Ocium ſtio, quod nam eſſet moleſtum ocium, & alius aliud
moleſtũ opinaretur, reſpondit podagrici pedes. Ocium vt

rem ſuauiſſimam expetunt omnes,ſed ocium poda grici cum ſummo cruciatu coniunctum eſt.

15 Fauſtus Sylle filius,in ſororem quæ eodem tem/pore cũ duobus adulteris habere conſuetudinem, Fuluio fullonis filio,& Pompeio cognomine Macu la,facetiſſime luſit,Miror,inqt ſororem meam habe re maculam quum fullonem habeat. *iocꝰ ex noĩe*

16 Seruilius Geminus cœnans apud Lucium Mal/lium,q Romæ pictor inſignis habeatur,quũ videret filios illius deformes,haud ſimiliter inqt,Malli fin/gis ac pingis.Et Mallius.Non mirum inqt,in tene/bris enim fingo,luce pingo. *Pingere fingere*

17 M.Votacilius Pitholaus in C.Seruiliũ q vno tã/tũ die cõſul fuit,ita luſit,Ante Flamines,nũc conſu les diales fiũt.Abuſus eſt voce,diales,quaſi à die de ducta ſit,ac ñ magis à Ioue,cui Flamĩes iſtituebãt. *Breuis poteſtas*

18 Lapidatus a pplõ Vatinius gladiatorum munus æditurus imperat ab ædilibus ædictum ne qs qd in harenã mitteret,niſi pomũ.Per id tempus forte Cæ ſelius ꝯſultus à quodã nũ nux pinea eſſet.Si in Vati niũ inqt,miſſurus es,pomũ eſt.Nã ea nux & dura & grauis pro lapide eſſe poterat.Martialis pineam nu cem appellat popum hoc diſticho Poma ſumus Cy beles,procul hinc diſcede viator. *Nux pi/nea*

Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.

19 Quũ Publius Clodius diceret iratus Decimo Valerio,quod ipſi mutuũ petenti nõ dediſſet,Quid inqt,mihi amplius facturus , es niſi vt Durachium eam ac red eam? Exprobrans illi Ciceronis exilium ab ipſo procuratum,quod tamen populi ac bonorũ virorum ſtudio breuius fuit q̃ volebat Clodius. *Morſus tectus*

20 Quũ Brutus iunior fundos ædesq́; paternas lu/xu ꝑdegiſſet,& in his etiã balneas,& i ſermone quo dã diceret ſe fruſtra ſuadere,Nõ mirũ, inqt Craſſus *profuſio*

nuper enim exiſti è Balneis. Luſit ex ambiguo, exit è balneo qui lauit,& exit qui vendit alteri cedit.

21 Idem Brutus quũ in accuſatione G.Planci duos lectores excitaſſet,& alteri è Colonia Narbonẽſi Lucii Craſſi q reo Bruti aderat orationem legendã dediſſet,alteri de rege ſeruilia,ex his demonſtrans illum ſibi pugnantia ſcribere, Craſſus viciſſim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit.In quorũ primo erat.Forte euenit,vt in Priuernate emiſſus.Hic Craſſus,audis Brute, pater teſtificatur ſe tibi fundum Priuernatem reliquiſſe. In ſecundo libro ſcriptũ erat, In Albano eramus ego & Marcus filius.Hic Rurſum Craſſus Norat hũc gurgitẽ,metuebat,ne quũ is nihil haberet, nihil eſſe ei relictũ putaret.Tũ ex tertio recitatũ eſt. Quũ in Tiburti aſſedimus, ego & Marcus filius Tum Craſſus. Vbi ſunt hi fundi Brute,quos tibi pater publicis cõmẽtariis cõſignatos reliqt? Quod niſi puberẽ te iã haberet quartũ librũ cõpoſuiſſet,& ſe etiã i balneis lotum cũ filio ſcriptum reliquiſſet.Ita Craſſus duos lectores aduerſum ſe à Bruto excitatos, tribus aduerſus ipſum productis vltus eſt. Hoc vrbanitatis exemplum refert M. Tullius,quod non aſtringitur paucis verbis,ſed per orationem fuſum eſt.

Iocus ex ambiguo

22 Philippus cauſam agens,quũ puſillus teſtis prodiſſet,Licet ne,inqt,rogare, quum quæſtor properans dixiſſet licet modo breuiter.Hic Philippus,nõ accuſabis.perpuſillum rogabo. Primũ in teſtem riſus obortus eſt,ſed mox in iudicem Luciũ Aurificẽ conuerſus,qui ſedebat ipſo teſte breuior.

Muſcas abige

23 Vargula cum eum cãdidatus A. Sempronius cũ Marco fratre ſuo complexus eſſet,puer,inqt, abige muſcas,leuitatem ac moleſtiam complectentium ſignificãs,ſed ridicule magis quàm vrbane.

Nero quidam i ſeruum furacem ita iocatus eſt, vt 24
diceret ſolum eſſe, cui domi nihil ſit nec ſignatum Furax
nec occluſum. Id ſi de frugi ſeruo dicas, laus eſt, ſi
de furaci iocus. Intelligimus enim illi nec ſeras, nec
ſigna obſtare quo minus furetur. Scrinia claudimus
olim & cadi lagenæq́; ſolent obſignari.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti ex vulnere 25
ob rempub. accepto, & ob claudicationis vitium in Claudi-
publicum prodire verecundanti: mater dixit. Quin catio ho
prodis mi Spuri, & quotieſcunq; gradum facis to- neſta
ties tibi tuarum virtutum venit in mentem.

De Caluino Glaucia claudicante dixit qdam, Nõ 26
claudicat, ſed clodicat, Veteres Clodiũ dixere pro Clodica
Claudio. Hinc iocus in eum qui Clodio fauebat. te

Publius Bleſſus Iunium hominẽ nigrũ macilen- 27
tum & repandum, fibulã ferream appellauit, ob co- reſupini
loris duriciem, & incuruati corporis ſimilitudinem

Vatinius reus à Caluo accuſatore in inuidiã vo- 28
catus, quod candido ſudario frõtẽ tergeret. Quanq̃ Delica-
inqt, ſum reus tñ & panẽ candidũ edo, ita crimen tus reus
diluẽs vt duplicaret. Solẽt aũt rei prodire ſqualidi.

Quum in triumpho C. Cæſaris oppida eburnea 29
fuiſſent circumlata, ac paucis poſt diebus in trium-
pho Fabii Maximi lignea deportarentur: Chryſip-
pus ludens dixit eas eſſe thecas oppidorũ Cæſaris
Solent enim res pretioſæ ligneis thecis muniri.

Empedocles quũ in harena Mirmillonẽ Retia- 30
rius ſequeretur, nec feriret, viuum, inqt, capere vult.
Sic in venatu, q capit aĩal viuũ cauet ne vulneret.

Auguſtus videns equitẽ in ſpectaculis bibentem 31
miſit q illi ſuis verbis diceret, ego ſi prandere volo Libere
domũ eo. Reſpondit eques. Tu enim non times ne
perdas locum. Auguſtus ſenſit indecorum eſſe illic
in publico bibere. Eques per iocũ ſic interpretatus

eſt Cæſarem ſine damno poſſe diſcedere è theatro
quod locus ipſi ſeruetur,non item equiti.

32 Manius Curtius Campatiũ, de theatro exeuntẽ
Ioc° ex interrogauit nũ ſpectaſſet Cãpatius ſtultitiam homi
abſurdo nis ſic irriſit,Non inquiens, ſed in orcheſtra pila lu-
ſi. Quid aliud feciſſet in theatro, niſi vt ſpectaret?
Quaſi quis è balneo exiens rogetur an lauiſſet.Sed
multo abſurdius eſt in orcheſtra pila ludere?

33 Iunius Baſſus Domitiæ Paſſanii, querẽti quod ei
Cõuiciũ ſordes obiiciens dixiſſet illũ veteres calceos vende
mutatũ re.Nunq̃ me Hercule,inqt,iſthuc dixi,ſed dixi eme
ĩ peius re ſolere. Atq multo ſordidus eſt emere q̃ vendere
veteres calceos.Sic irriſit mulierem vt pro eo quod
obiiciebatur ſubiiceret aliud illo moleſtius.

34 Eques Romanus obiicienti Auguſto quod patri-
Libere moniũ deuoraſſet meũ,inqt,putaui.Simulans erro
re factum quod criminabatur, ac ſentiens interim
non eſſe crimen,ſi quis ſua ſuo profundat arbitrio.

35 Casſius Seuerus quũ obiurgaret à prætore,quod
eius aduocati Lucio Varo Epicureo Cæſaris amico
conuiciũ feciſſent.Neſcio inqt,q conuiciati ſint, &
puto Stoicos fuiſſe,huc alludens quod inter Epicu
reos & Stoicos maximum disſidium eſt.Nam Epicu
rei felicitatem hominis voluptate metiuntur Stoici
præter honeſtum nihil dicunt in bonis.

36 Idem cuidam obiicienti,quod Proculeius ei do
Salſe mo interdixiſſet:Nunquid,inquit ego illuc accedo?
Eluſit obiectionem,nam in ius vocari ſolent, q con
tra prætoris interdictum adeunt locum,non is q pa
ret interdicto. Simul innuens ſe nequaquam teneri
domus illius deſiderio.

37 Trachalus Suellio cuidam inter argumentandũ
Irriſio dicenti,Si hoc ita eſt:is in exilium,per iocum ſubie
cir.Si non eſt,redis.

Catulus Philippo oratori diceti,quid latras,re 38
ſpõdit, furẽ uideo,conuitium latrandi in ipſum re/ Retortũ
torquens:notans hominis rapacitatem. dictum

Catulus quum orator qdam malus, q in epilogo 39
ſe putabat mouiſſe miſericordiam poſtquam aſſedit deprauatum
rogaret hunc,videretur ne mouiſſe miſericordiã,ac
magnam qdem inqt.Neminem enim eſſe puto tam
durum,cui non oratio tua miſeranda viſa ſit. 40

Theodorus regis Aegypti pręceptor aliis cen/ Mortui
ſentibus eſſe recipiendũ Pompeiũ,aliis non recipiẽ nõ mor
dum neutris aſſentiens dixit,recipiendũ, ſed occi/ dent
dendum,addens iocũ,mortuos non mordere. Atq;
huius ſententia vicit,tuta ſuadẽs mactis q̃ honeſta.

Scipio i Neuium quendam, qd hoc inqt Neuio 41
ignauius? Luſit è contrario mutata literula. Ioc⁹ ex

M.Scipio Malugineſes ex ſua centuria renũciarat noie
Acidinũ cõſulẽ,quũq; præco dixiſſet,dic de L.Man 42
lio:ego inqt Scipio,virum bonum egregiumq; ciuẽ
eſſe arbitror,Præco expectabat ſuffragiũ pro Man/
lio. Scipio reſpondit:quaſi dè moribus illius iterro/
gatus.Neſcio an hic Acidinus,nomine & prænomi
dictus ſit L.Manlius, quumq; Scipio poſtremum
adnomen tantum expreſſiſſet,præco admonuit, &
illa addẽda:Hinc Scipio iocãdi occaſionẽ arripuit.

Scipio maior Corinthiis pollicentibus ſe illi ſta/ 43
tuam poſituros eo loco erant aliorum imperatorem Turma/
reſpondit ſibi diſplicere turmales, Sentiens i turba les
occultari quod additur, Turma proprie equitũ eſt
in bello.Id tranſtulit ad ſtatuas armatas.

Scipio apud Numantiam iratus C.Metello, dixit 44
ſi quintum pareret mater eius,aſinum fuiſſe paritu/ Contu/
ram,Tarditatem mentis ac deformitatem corporis melioſe
illi fratribusq; eius exprobrans.

Scipio quum ei M.Flaccus multis probris obiectis 45

P.Mutium iudicem tuliſſet. Eiero,inqt,iniquus eſt.
Fxcuſatum in peius Huic voci quum eſſet admurmuratum, Ah,inqt,patres cōſcripti,non ego mihi illum iniquū eiero:ſed omnibus. Expectabatur vt purgaret quod dixerat, ſed aggrauauit. Licet reiicere iudicem reo inimicū ſeu iniquum,hoc eſt male volentem ſed multo magis eum qui nulli æquus eſt.

46 Apta Quum Africano illi maiori corona ſæpius in cōuiuio impoſita rumperetur,Licinius Varus accommodanti dixit. Noli mirari ſi non conuenit,caput enim magnum eſt.Sentiens hominem eſſe præpotentem, cui non quæuis corona congrueret.

47 Agere ſatagere Domitius Afer Manlium Suram,multū in agendo diſcurſantem,ſalientem:manus iactantē, togam deiicientem ac reponentem,non agere dixit, ſed ſatagere Actio enim oratoris eſt.Satagit autem q fruſtra miſeretq; conatur.

48 Ironia Afer Didio Gallo, q prouinciam ambitioſiſſime petierat,mox impetrata ea, querebaſ quaſi coactus eſſet,Age,inqt aliqt & pro repub.elabora. Iocus eſt ab ironia,ſimulq; alluſum illuc eſt quod magiſtratū magno ſtudio ambiſſet.

49 Salſe Afer orator egerat cauſam aduerſus libertū Claudii Cæſaris. Quidam ex aduerſo cōditionis eiuſdē cuius erat litigator cui aduerſabatur Afer:exclamauit,Ita'ne tu ſemper in libertos Cæſaris dicis,videlicet illi metum iniicere cupiens ex nomine Cæſaris ſubiecit Afer, Nec me Hercule quicquam proficio. Notans illum poſt alios libertos exiſtere,contra quē dicere cogeretur.

50 Ab iexpectato Idem in quendam patronum imperiū,ſed ſplendido veſtitu ſe venditantem litigatoribus,lepide dixit, homo in agendis cauſis bene veſtitus. Luſit ab iexpectato.Nā auditor pro veſtibus expectaba:

inſtructus, aut exercitatus.

Idem quum qui diuerſam partem agebāt ſubinde 51
repeterent, Celſinam hoc dicere, quum probe nouiſ- Diſſimu
ſet fœminam præpotentem, tamen ſimulans ſe cre- lanter
dere, Celſinam virum eſſe, rogauit quis eſſet ille Cel
ſina, obiter notans illorum ineptiam, qui tantum au-
toritatis, opum gratia, tribuerent fœminæ, vt illius
dicta toties citarent pro teſtimoniis.

Domitius Afer quum haberet ingratum litigatorē, 52
ipſius conſpectum vitanti ne cogeretur agnoſcere Ingrati-
patroni beneficium, in foro per nomenclatorē dixit tudo
illi, Amas ne me quod te non vidi? Tecte exprobrās
ingratitudinem, cui gratum eſſet non videri à bene
merito, ne cogeretur illi gratias agere.

Idem diſpenſatori qui quum ad reliqua nō reſpō 53
deret, dicebat ſubinde, Panē nō comedi & aquā bi- Aliena à
bo, Paſce, inqt, & redde quod debes. Nō agebat qd cauſa
ediſſet, aut bibiſſet, ſed qd deberet. Permiſit igit vt ſe
quomodo vellet paſceret, modo ſolueret qđ debebat

Idem candidato dicenti ſemper domum tuā co- 54
lui, credo, inquit, & verum eſt, quum poſſet palàm ne Con feſ-
gare. Candidatus enim hoc ad gratiam fingebat. ſio per

L. Galba ſcurra cuidam pilam negligenter petēti, ironiam
petis, inquit, tanquam Cæſaris candidatus. Huius cō 55
petitores negligentius ambiebant, vel quia metue- Ex am-
bant Cæſarem repulſę impatientem, vel quia deſpe- biguo
rabant ſe aſſequuturos tali competitore, vel quia ſic
illi blandiebantur. Iocus eſt ex ambiguo, petitur pila
quę repercutitur, & petitur magiſtratus.

Idem cui cœnaculum perpluebat, cuidam cōmo- 56
dato roganti penulam dixit, non poſſum commoda- Ex ab-
re, nam domi maneo. Significās domi maxime opus ſurdo
eſſe penula Solent alii ſecus excuſare, non poſſum
commodare penulam, ipſe exeo.

57 Item alteri rogāti vſum penulæ, ſi non pluit, inquit
Excuſa- non eſt tibi opus, ſi pluit, ipſe vtar. Dilemmate excu-
tio ſauit officium.

58 Idem Mecœnatem acceperat conuiuio, quumq́;
Diſſimu- ſentiret illum velle ad ipſius vxorē ludere, ſimulauit
latio ſe dormire, quo magis liceret Mecœnati quod libe-
bat. Interea quū acceſſiſſet aliquis volens quædā è
menſa tollere, ibi Galba, Infelix, inquit, huic dormio,
non tibi. De quo plura retulimus in Chiliadibus.

59 Galba quodam iactante quod in Sicilia murenam
A mēda- quinq; pedes longam emiſſet victoriato, nihil, in-
cio ma- quit, mirum, nam ibi tam longæ naſcuntur, vt his
nifeſto piſcatores pro reſtibus cingantur. Mendacium eui-
60 dentiore mendacio deriſit.

Defor- In Galbā oratorē eloquentia clarū, ſed gibbo de-
mis inge- formem ita luſit M. Lelius, vt diceret ingeniū Galbę
nioſus male habitare. Nam animi domicilium eſt corpus.

61 In eundem acerbius etiā Orbilius grāmaticus, qui
Retortū prodierat teſtis cōtra reū cui Galba aderat. Hunc vt
Galba cōfunderet, finxit ſe neſcire quod grāmaticus
eſſet, & conuitio locum captans interrogauit, Quid
artiū facis? In ſole, inqt Orbilius, fricare gibos ſoleo.

62 Quidam humiliori liberius aduerſus ipſum multa
loquenti, colaphum, inquit, tibi dicam, & formulam
ſcribo, quod caput durum habeas, pro diem tibi di-
Ridicu- cam, dixit colaphum tibi dicā, & in capite duro luſit
la amphibologia. Siquidem durum caput habet per-
uicax, & durū caput habet qui offendit manum per-
cutientis. Alluſit autem ad morem eorum qui quem-
piam in ius vocant, quorum eſt & diem reo præſcri-
bere, & quur in ius vocetur miſſo libello exprimere.

63 Quidam interrogatus quid ſentiret de eo qui fue-
Ab inex- rat in adulterio deprehēſus, tardus, inquit, mihi fuiſ-
pectato ſe videtur. Ludēs ab inexpectato, ſignificansq́; quod

non fugiſſet in tempore.

Quidam deploranti quod vxor ſua ſe de ficu ſu- 64
ſpendiſſet,rogo,inquit,des mihi ſurculum ex illa ar- Vxor
bore vt inſeram,per ſuſpitionem ludens,quum vel- moleſta
let intelligi ſibi moleſtam eſſe vxorem.

Quidā mirantibus quod humile candelabrū emiſ- 65
ſet,pranſoriū erit,inquit,eludēs iocoſo mēdacio, ne
parcus videret. In cōuiuiis vtimur humilioribus can
delabris,vt exactius peruideamus quę ſunt appoſita.

Dignus erat nominari,qui de quodā illaudato ve 66
luti laudans dixit,Quid huic abeſt,niſi res & virtus? Exce-
Similis iocus hodie apud Gallos vulgatiſſimus fert, ptio io-
quū aiūt. Sum totus tuus,excepto corpore & bonis. coſa

Sybarita quiſpiā iter faciens per agros, quum vi- 67
deret quoſdam fodientes,dixit ſe ſpectando illos fo
dientes rupturā capere. Ad hanc vocem auditā qui-
dam ita reſpondit. At mihi te audienti latus dolet.
Tanta erat Sybaritarū mollicies, vt nullū opificium
in ciuitatem admitterent,quod cum ſtrepitu exerce-
retur,quod genus ſunt fabrorū ferrariorum & ligna-
riorum. Atq; adeo ne gallum quidem gallinaceū in
ciuitate phas erat alere,ne quid eſſet quod illis ſom-
num interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quod
agricola probabilius dixit ſibi ex tam ſtulta voce do
lere latera,quàm Sybarita dixerat, ſe ex foſſorum li-
gone ſentire rupturam. Latera dolent loquenti, non
audienti,& rupturā patitur grauiter laborans,nō ſpe
ctator. Commemorat hoc Athenæus in duodecimo.

Quum teſtis qui ſe dicebat à reo vulneratum, in- 68
terrogaretur an cicatrices haberet, ingentem in fœ- Salſe
more cicatricem oſtendit,tum aduerſarius,latus, in-
quit,erat oportunius, ſignificans illum vulnere le-
taliore dignum.

Siculo cuidā Scipio prætor patronū cauſæ dede- 69

Patron malus rat hoſpitem ſuum, hominem nobilem, ſed egregie ſtultum. Hic Siculus, Quæſo, inqt, prætor aduerſario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis. Sentiens illum tam inſigniter ſtultum, vt illo diuerſam partem adiuuante poſſet etiam nullo patrocinante vincere.

70 Obſequium humile Quidam videns Fauonium, quum nulli adeſſet famuli, Pompeio per omnia inſeruientẽ, vſq; ad pedum lotionem, pronunciauit Græcum verſiculum.
φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν. Id eſt.
Claris viris vt eſt decorum quidlibet.

71 Cõſiliarius Qui Scipionis gloriç inuidebant dicere ſolent, illum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem. Lelium vero collegam illius geſtorem. Alludentes huc quod alius eſt actor fabulæ, alius autor. Sentiebant Scipionem præclaras res gerere, ſed Lelii conſiliis.

72 Ardelio In Metiochum nimis in repub. ſedulum, nihilq; non agentem illa iactata ſunt.
μητίοχος μὲν στρατηγεῖ, μητίοχος δὲ τὰς ὁδοὺς
μητίοχος δ᾽ ἄρτους ἐποπτᾷ, μητίοχος δὲ τ᾽ ἄλφιτα,
μηίτοχος δὲ πάντα κεῖται, μητίοχος δ᾽ οἰμώξεται Id eſt,
Metiochus dux eſt, at idem, Metiochus curat vias,
Metiochus molit farinas, Metiochus panes coquit,
Metiochus fit cuncta ſolus, Metiochus plorauerit.
Eſt aliquid pauca bene agere. Notat Martialis quendam ardelionem, qui nihil non faciebat belle, quum nihil faceret bene.

72 Facere pſtantius quã dicere Quidam Athenienſis indiſertus, ſed factis ſtrenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditataq;, multa præclare polliceretur. Viri inquit, Athenienſes, q̃ iſte magnifice diſſeruit, ego re efficiã.

73 Patriæ charitas Sylla quum Præneſte oppidum armis cepiſſet, decreuiſſetq; quicquid erat ciuium trucidare, hoſpitem ſuũ iuſſit excipi, hoc beneficio pẽſare volẽs hoſpitii

communicati gratiam. At ille contra libere, Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere vitam, ſimulq́; turbæ ciuium ſeſe admiſcuit, & cum illis trucidatus eſt.

74 Parſimonia ſordida
Seruus quidam ab hero Chio negociatore profugerat. Rogatus quur fugiſſet, quoniam, inquit, quum adſint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinũ muſtum primæq́; ſuauitatis vendere, ipſe interim nõ bibens niſi ſubacidum ac vapeſcens.

75 Parſimonia ſordida
Seruus quidã interrogatus quid ageret dominus, Expectat, inquit, donec vinum fiat acidum. Habebat herum perparcum, qui non prius ſinebat bibi vinum quàm acuiſſet. Ita fiebat, vt familia ſemper acidis ac vapidis vinis vteretur.

76
Quidam ſeruum fugitiuum inſequens, quum ille in piſtrinum ſe proripuiſſet, vbi, inquit, alibi te reperire maluiſſem. Serui maxime oderunt piſtrinum, eoq́; detruduntur ob grauiſſima peccata.

77 Ocium
Theſſalus quidam interrogatus, qui nam eſſent Theſſalorũ deterrimi, qui, inquit, à bellicis negociis ocium agunt. Barbari neſciunt vti pace.

78 Domini pſentia
Equiſo quidam interrogatus, quid maxime ſaginaret equum, Oculus, inquit, regis. Sẽtiens equum optime curari, ſi dominus frequenter adſit. Idem vult illud celebre, Frons occipitio prior eſt.

79 Vitia pẽſata
Neſtor apud Sophoclem ad Aiacem ſe conuiciis inceſſentem ita loquitur.

οὐ μέμφο μαῦσι δ'ιρῶν γὰρ α' κακῶς λέγεις.

De te queror nil, male loquens facis bene.

Aliquid concedendum eſt viris fortibus deq́; repub. bene meritis, & bene penſat linguæ vitium, qui factis egregius eſt.

80 Craſſa veritas
Quum Aegyptii qui diu fuerant in præſidio, nec à quoquam dimittebantur, conſpiraſſent, vt in Aethiopiam ſe conferrẽt, ac Pſammetichus rex eo cognito

conſecutus eos obteſtaretur, ne patrios deos, vxores ac liberos deſererent, quidam illorum oſtenſo mem⸗bro genitali, reſpondit, vbicunq; hoc eſſet, ibi & liberos & vxores fore.

81 Mortis memoria — Olim in diuitum epulis apud Aegyptios, vnus quiſpiam cadauer ligneum, ſed q̃ proxime ad verum effictum oſtendit ſingulis, dicens. In hunc intuens pota & oblecta te, talis poſt mortem futurus. Dubi⸗tes quo animo id fecerint, vtrum vt moderatius frue⸗rentur voluptatibus conditionis ſuæ memores, an auidius, vtpote mox abituris.

82 Aſſueſcendũ optimis — Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo rediſſet, eumq; vidiſſet effuſius ridentem, admiratus dixit ſe tale nihil vnquã apud Platonem vidiſſe. Tanta res eſt iam inde à teneris, virtuti aſſueſcere.

83 Minæ inanes — Rhodius quidã miniſtro Romani Imperatoris mul⸗ta vociferanti ferociter, Non curo, inquit, quid tu di⸗cas, ſed quid ille taceat, Loquacitas caret effectu, ta⸗citurnitas habet certiora conſilia.

84 Curioſitas — Aegyptius baiulus geſtans quiddã velis opertum, cuidam ſciſcitanti quid portaret, Ideo, inquit, obuela⸗tum eſt ne ſcires, tu vero quur curioſe veſtigas, quod occultatum eſt. Solent vectigalium redemptores ex⸗plorare ſarcinas Aegyptii autem dicti ſunt ἀχθοφόροι.

85 Adulterium — Byzantius quidã quum mœchum in vxore defor⸗mi deprehendiſſet, miſer, inq̃t, quid opus erat Sapra⸗goræ dote? Significans fœminæ tam deformi non futurum fuiſſe qui concumberet, niſi dote conductũ. Nunc quum illa nacta eſſet gratis adulterum, quid opus erat Sapragoræ marito dare dotem, quum eſſet qui gratis hoc faceret?

86 Quidam ſomniarat ſe videre ouũ ex lecti cubicu⸗laris faſcia pẽdens illigatum. Id ſomnium retulit ad

coniectorem. Is iuſſit, vt eo loco foderet, defoſſum enim eſſe theſaurum. Fodit & inuenit, & argenti pauxillulum detulit ad coniectorem, de auro diſſimulans. Tum coniector, Quid? nihil ne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento circudatum in oui ſpeciem, nec id latuit coniectorem. Nihil de vitello

Philoſophus quidā Pythagoricus à ſutore emerat phecaſſia, calceamenti genus, non præſentibus nūmis. Paucis poſt diebus redit ad tabernā reddíturus precium, quumq; clauſam diu pulſaret ianuā fuit qui diceret, Quid perdis operam tuam? Sutor ille quem quæris, elatus combuſtus eſt, & addidit iocum in Pythagoricum. Id nobis quidem moleſtum eſt, qui in æternum noſtros amittimus, tibi minime, qui ſcis futurum, vt renaſcatur. His auditis Pythagoricus treis denarios non inuita manu domum retulit, ſubinde manu concutiens, velut de lucro geſtiens. Poſt quū hunc animi affectum reprehendiſſet, redit ad tabernam, & ait ſibi, ille tibi viuit, tu redde quod debes: ſimulq; per cloſtrum, qua ſe commiſſura laxauerat, treis denarios in tabernā īmiſit, pœnas à ſeipſe exigens improbæ cupiditatis, ne aſſueſceret alieno Prudenter ille quidem qui morbo ſuppullulanti ſtatim occurrit. 87 Lucri auiditas

Vopiſcus in diuo Aurelio refert apophthegma ſcurræ cuiuſdā, qui dixerit, in vno anulo bonos principes omnes ſculpi poſſe. Sentiens eſſe magnum imperatorum numerum, ſed in his perpaucos bonos. 88 Bonorū paucitas

Rex quidā, cuius nomē ſupprimit, nominari alioqui digniſſimus, quū ipſi porrigeret diadema, tenuit aliquandiu manu, dixitq;. O nobilem magis quàm fœlicem pannum, quē ſi quis penitus cognoſcat, quā multis periculis, ſolicitudinibus ac miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere dignetur. 89 principatus ſollicita res

90 Retort' iocus Proconſul quidam Romanus in Sicilia conſpicatus quendam adoleſcentem admodum ſui ſimilem, rogauit ſimilitudinis cauſam, quum pater ſuus nunquam adiſſet Siciliam, At meus, inquit, Romam frequenter acceſſit. Iocum retorſit Siculus, nihil veritus ſecures ac virgas proconſulis. Simillimum huic dictum in Auguſto.

91 Largitio Quidam dixit eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, exitii cauſam illi fuiſſe. Vnde Cæſar Auguſtus cogitauit aliquando de tollēdis huiuſmodi largitionibus. Inſyncerus fauor eſt, qui donis emitur. Quę ſi minuas, ingens murmur, ſi tollas, ſeditio grauis oritur.

92 Auro pugnare Philippus Macedonum rex, quoniam pleraꝗ dando perfecit potiusꝗ̄ bellando, iactatum eſt in illum, non Philippum, ſed Philippi aurum ſubegiſſe Græciam. Ita Plutarchus in vita P. Aemilii.

93 Sobrietas Romulus primus vrbis Romanæ cōditor legitur vini fuiſſe parciſſimus. Is ad cœnam vocatus, quum ibi minimum bibiſſet, eo quod poſtridie negocium haberet, dicunt illi familiares, Si ad iſtum modum bibant omnes homines, vinum eſſet vilius. Ille reſpōdit, imo vero charius, ſi quantum quiſꝗ volet, bibat, nam ego bibi quantum volui.

93 Clementer Porſena demiratus egregiū animum Mutii Sceuolæ, qui iratus dextrę ſuę, quod in ſtringendo ferro erraſſet, foculo impoſitam eam exuri paſſus eſt, dixit illi, Reuertere ad tuos Muti, eiſq; refer, te quum vitā meam petieris, a me vita donatum.

94 Tarquinius Superbus iam exul factus, dixiſſe fertur, ſe tum deniq; cognouiſſe quos habuiſſet amicos fidos, quos infidos, cum neutris gratiam referre poſſet. Qui commodi gratia ſunt amici, ſublata commodi ſpe deſerunt amicitiam. Sed amicos ſecundæ res parant,

res parant, aduerſa probrant.

Horatius rediens ad ſuos, trium Curiatiorum fratrũ quos occiderat ſpolia geſtabat, quorum vni de ſponſa fuerat Horatii ſoror virgo. illa agnoſcens ſponſi paludamentũ quod ipſa manibus ſuis cõfecerat: ſoluit crines, ac fletu ſponſum mortuũ inclamat. Horatius ſororem gladio trãſfigit, dicens: Abi hinc cum tuo præpropero amore oblita fratrũ mortuorum viuiq́; oblita patriæ. Tantum valuit amor laudis & patriæ gloria. 95 Amor glorie

Quũ Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam veniſſet à Sexto Tarquinio vi ſtupratam quærenti viro ex more, ſatin ſaluæ? Minime, inqt Lucretia, qd enim ſalui mulieri amiſſa pudicitia? Veſtigia alieni viri Collatine in lecto ſunt tuo. Sed corpus tantum violatum eſt, animus inſons eſt, mors teſtis erit: his dictis cultrum quem abditũ habebat in cor infixit, & collapſa eſt moribunda. 96 Pudicitia cõiugalis

C. Plautius conſul de priuernatibus, q à Romanis deſciuerant, ad ſenatũ retulit ac variantibus ſententiis qdam Priuernatũ legatos percontatus eſt, q̃ pœnã viderentur meruiſſe, eá, inqt è legatis vnus quá merentur q ſe libertate dignos cenſent. Hic cõſul, qd, inqt, ſi vobis pœnã remittimus, qualem vobiſcũ pacẽ habituri ſumus? Si bonã dederitis inqt, & fidelem & perpetuam, ſi malã, haud diuturnam. 97 Libere

A Papyrio Curſore viro ĩpigro equites auſi ſunt petere vt pro re bene geſta relaxaret aliqd laboris. Quibus ille, ne nihil: inqt remiſſum dicatis, remitto ne vtiq; dorſum demulceatis, quum ex equis deſcẽderitis. Hoc non erat remittere laborem, ſed equo curando aliquid adimere. 98 Seuere

Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acceptum ferri debere, quod ex muto & elingui facun- 99 Facta dictis

potiora dum haberet conſulē, de L. Volumnio collega ſentiens. Ibi L. Volumnius. Quàm mallem, inquit tu à me ſtrennue facere, q̄ ego abs te ſcite loq didiciſſē.

100 Prima coitio Romani dicebāt, prima Gallorū prælia pluſq̄ virorum eſſe, poſtrema minus q̄ fœminarū: quod primo impetu feroces eſſent, mox demitterēt animos.

1 Seuere Quū exercitus Romanus terga daret Sānitibus, M. Attilius cōſul equo prauectus ad portam caſtrorū edixit, vt quicunq; miles ad vallū tenderet, ſiue Sānis eſſet, ſiue Romanus: pro hoſte haberet. Quo pergis, inqt, miles? Hic arma & viros inuenies, nec viuo conſule tuo, niſi victor caſtra intrabis. Proinde elige, cum ciue an cum hoſte pugnare malis.

2 Aioſt Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnato, Romani legatos miſere Carthaginem, in quibus erat Q. Fabius, exploraturos an id publico cōſilio factū eſſet: Ad id quū quidam Carthaginenſiū Princeps ferocius reſpondiſſet Romanus ſinu ex toga facto, En, inquit. vobis bellum & pacem apportamus vtrū placet ſumite, quum Pœni ferocius reclamarent daret vtrum vellet, Romanus effuſo ſinu. Bellum, inquit, damus. Reſponderunt Pœni ſe accipere, eoq; animo geſturos, quo ille daret.

3 Victoria dulcis Martius Coriolanus in bello aduerſus Volſcos: quum rogaretur vt labore ac vulneribus æger ſeſe in caſtra reciperet, Non eſt, inquit, victoris laborare moxq; hoſtem fugientē inſectatus eſt. Victoriæ dulcedo excutiebat omnem moleſtiæ ſenſum.

4 Honor potior mercede Quum ob bene nauatam operam ante prædę diuiſionem è ſingulis rebus, equis & captiuis, denos ſibi eligere iuberetur, inſuper & equo pulcherrimo donatus à conſule, Lætor, inquit, à conſule laudari equūq; fortitudinis præmium lubens accipio, cætera nō tam decora q̄ mercedē non accipiam, fuitq;

cõmuni reliquorum ſorte contentus. Ne aliud extra ordinem petiit, q̃ vt Volſcus quidam vir probus & æquus: quo hoſpite & amico fuerat vſus Coriolanus, non venderetur captiuus, ſed ſuę libertati rel n quereť. Huc animo contemptori pecuniæ & hoſpitis memori magis applauſum eſt, q̃ victorię.

Quum Coriolanus merito iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec a legatis: nec à ſacerdotibus exorari poſſet. Veturia mater vna cũ vxore filii ac liberis in caſtra venit. In cuius cõplexum quum accurreret Coriolanus. Siue inqt illa prius ſciam: vtrum ad hoſtem an ad filiũ venerim & vtrum captiua, an mater in caſtris tuis ſim. Hæc aliaq́; quum dixiſſet, matrem complexus, Expugnaſti, inqt & viciſti iram meam. Patria te mihi quáuis merito inuiſam, huius precibus dono. 5 Pietas

Attilius Regulus, q fuit bello Punico bis conſul aiebat: neq; fœcundisſimis locis agrum inſalubrem parandum, neque effœtis ſaluberrimum. Fruſtra ſalubris eſt locus, vbi peritur fame. Et fruſtra fertilis eſt vbi non licet viuere. 6 Salubritas iũcta fœcunditati

Manlius conſulatum magno conſenſu recuſauit excuſans aduerſam valetudinem oculorũ, ſed inſtãtibus cunctis alium inquit. Quirites quærite, cui mãdetis iſtum honorem. Nam ſi me ſuſcipere coegeritis, nec ego mores veſtros ferre, nec vos meum imperium perpeti poteritis. 7 Seuere

C. Figulus in petitione conſulatus repulſam paſſus eſt. Id eo grauius tulit quod patrem haberet bis conſulem. Ad hunc quum poſtridie comitiorum cõplures veniſſent conſulendi gratia. Nam erat iuris ciuilis peritisſimus omnes dimiſit, ita præfatus, oẽs conſulere ſcitis, conſulem facere neſcitis. 8 Ingratitudo

M. Druſus tribunus plebis nõ cõtentus L. Philip 9

Arrogãtia felix pum conſulem præcipitaſſe in carcerem quod ſe loquentẽ auſus eſſet interpellare, quũ ſenatus ad eum miſiſſet, vt veniret in curiam, quur non potius inqt ſenatus ad me venit in Hoſtiliam roſtris propinquã Quid conſequutum? Tribunus ſenatus autoritatem deſpexit ſenatus tribuni verbis paruit.

10 Crudeliter C. Fimbria procurarat vt Scæuola in funere C. Marii iugularetur, quẽ vt cognouit ex vulnere recreatum: apud populum deferre inſtituit. Rogantibus qd optimo innocentisſimoq́; viro eſſet obiecturus. Obiiciam, inqt, quod parcius corpore telum recepit, quaſi hoc ipſum crimen eſſet non periſſe.

11 Improbitas Quũ M. Tullius in ſenatu dixiſſet icẽdium à Catilina excitatum, Sentio, inquit Catilina, idq́; ſi aqua non potuero ruina extinguam. Vox non hominis, ſed furiæ.

12 Seueritas Manlius Torquatus quũ è Macedonia veniſſent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, q eam prouinciam obtinuerat, à ſenatu petiit ne qd ea de re ſtatuerent, priuſquam ipſe cauſam cognouiſſet. Quum ſenatus illi cognitionem detuliſſet, domi ſedit, ſolusq́; Vtrique patri per totum biduũ vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formam, Quũ Syllanũ filiũ pecunias à ſociis accepiſſe probatũ ſit, & repub. eum & domo mea indignũ iudico, protinusq́; è conſpectu meo abire iubeo.

13 Seueritas pris Aulus Fuluius filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catiline caſtra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens, Ego te non Catilinæ aduerſus patriam, ſed patriæ aduerſus Catilinam genui.

14 Fiducia ſenectus M. Caſtritius Placentię magiſtratum gerens, Cn. Carboni conſuli iubenti decretum fieri, quo ſibi obſides, à Placẽtinis redderent, non paruit, atq; adeo

minitanti, dicentiq́; multos habeo gladios, reſpondit, & ego annos, declarans ſe ſenectutis præſidio fretum: non metuere gladios.

Ceſelius quũ nec triumuiris obtẽperaret, & multa libere de C. Cæſaris temporibus loqueretur, admonentibus amicis, vt ſibi caueret Duæ inquit, res ſunt, quæ cæteros reddunt formidoloſus, mihi maximam ſuppeditãt fiduciam, ſenectus & orbitas. Senex cito periturus eſt etiamſi nemo occidat. Et orbus nec habet quos curet, nec habet q̃bus timeat. Solet enim vltio in liberos propagari. 15 Fiducia ætatis & orbitatis

Quum nauis qua grauius prætorius quæſtor vehebatur in Scipionis poteſtatem veniſſet, Scipioq́; cæteris direptis quæſtori ſalutem polliceref, quęſtor ita reſpondit, Cæſaris milites ſalutem dare non accipere ſolent. Tantum loquutus pugione ſeſe cõfodit. Hos animos Cæſar ſuis inſpirauerat. 16 Aioſe

Grauius patrono malo quũ dicẽdo vocẽ obtudiſſet, ſuaſit vt ſimul ac domũ rediſſet, frigidũ mulſum biberet, quũ is reſpondiſſet, Perdã vocẽ ſi id fecero melius eſt, inqt Grauius, perdere vocem q̃ reum. 17 Patronus malus

M. Lucullum quod Bruti & Caſſii partes ſequutus fuerat: M. Antonius occidit. Huius mortem quũ Volumnius, q viuum familiariter coluerat, ſine fine deploraret ad Antonium pertractus ait Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto ſupereſſe debeo, quum ei infelicis militiæ autor extiterim. 18 Amice

C. Furius Creſinus è ſeruitute liberatus, quum è paruo admodũ agello largiores multo fructus perciperet q̃ ex ampliſſimis vicini, in magna inuidia erat, quaſi fructus pelliceret veneficiis. Quamobrẽ illi dicta dies eſt, à S. Albino Curuli. Reus metuens dãnationem quũ in ſuffragium oporteret ire tribus 19 induſtria lucroſa

omnia inſtrumenta ruſtica in forū attulit, adduxit & filiam validam, bene curatam ac veſtitam ferramenta egregie facta, graues ligones, vomeres ponderoſos, boues ſaturos poſtea dixit, Veneficia mea. Quirites hæc ſunt nec poſſum vobis oſtendere aut in forum producere lucubrationes, vigiliasq; & ſudores. Omnium ſententiis abſolutus eſt.

20 Ira impotens Qu. Flauius apud populum reus actus accuſante C. Valerio, quū quatuordecim tribuū ſuffragiis dānatus eſſet proclamauit ſe innocentem opprimi. cui Valerius ęque clara voce reſpōdit, nihil ſua referre nocens an innocens periret, Ea vox tam violenta reliquas tribus reo conciliauit, itaq; reus, quem proſtratum credebat, abſolutus eſt.

21 Tranqlitas Pomponius Atticus in funere matris quam extulit nonagenariam, ipſe natus annos ſexaginta ſeptē gloriatus eſt, quod nunquam cū matre in gratiam rediſſet, nunquam cū ſorore fuiſſet in ſimultate, quā prope æqualem habuit. Hanc vocem ſe ab ipſo audiſſe ſcripſit Cornelius Nepos. Plus autem eſt nō rediſſe in gratiam, quàm non fuiſſe in ſimultate. Matrem nunq̄ offenderat, inter ipſum & ſororē etiam ſi quid incidit offenſarum, nunquam exierunt in ſimultatem, quę tamen inter fratres & ſorores frequēter acerrime ſolent exiſtere.

22 Fides hoſtium legatis ſeruata Amiſſa claſſe circa Siciliam, Pœni de pace cum Romanis ineunda conſalutabāt. Amilcar negabat ſe audere ire ad conſules, ne idē accideret ipſi à Romanis, quod Pœni fecerant Cornelio Aſinę cōſuli cui legato catenæ ſunt iniectæ. Hanno melius ſentiens de fide Romana profectus eſt. Cui liberius exponenti cauſam tribunus militum minitās dixit, & illi poſſe accidere quod accidiſſet Cornelio conſuli. Hic vterq; conſul tribuno ſilere iuſſo, Iſto inquit,

metu Hanno te fides noſtræ ciuitatis liberat. 23

Samnitibus conſultantibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas incluſis fieri deberet, Herennius Pontius ſuaſit, vt inuiolatæ dimitterent. Poſtero die eadem de re conſultus, reſpōdit ad vnū vſq; delendas. Sentiens aut clementer magno beneficio demerendos hoſtes, aut irreparabili iactura vires illorum cōminuendas. Neutrum ſecutus eſt exercitus, ſed ſub iugum miſſos contumelia magis illos in ſe prouocauit. Hoſtis aut perdēdus, aut demerendus

M. Bibulus in Syria duos egregiæ indolis filios amiſit à Gabinianis militibus Aegypti occiſos. Horū interfectores Cleopatra ad illū vinctos miſit, vt ī eos pro arbitratu ſuo animaduerteret, at ille eos, ptinus ītactos ad Cleopatram reduci iuſſit dicēs eius vindictæ poteſtatē nō ſuā, ſed ſenatus eſſe debere. 24 Moderate

C. Sulpitius Gallus vxorē repudiauit quod aperto capite fuiſſet foris, Lex inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, qbus formā tuā approbes, his ornamenta cōparato, his eſto ſpecioſa, aliis velle videri formoſam, ī ſuſpitiōe & ī crimine hæreat neceſſe ē. 25 Seueritas in vxorem

Tiberio ſenatū ingrediente, ſurgens adulator quidam exclamauit, eſſe libere loquendū, nec reticēda quæ ad remp. attinerent. Erectis ad hac vocem oībus, ipſo etiam Tiberio attento Audi, inqt, Cæſar, in quo de reprehendimus oēs, licet nullus audeat palàm fateri. Impendis teipſum nobis, corpus tuū diurnis nocturniſq; laboribus & curis pro rep. conficiens. Huiuſmodi multa quū diceret, ſub libertatis prætextu turpiter adulans. C. Seuerus ſubieciſſe fertur. Iſta tanta libertas hunc hominē dabit exitio. 26 Adulās libertas

Quū in ſenatu variantibus ſententiis, Cato cenſeret perpetuam dictaturā, vt tyrannicā potentiam è rep. tollendam, Bibulus quū eſſet Pōpeio inimicus 27 Decorū perſonæ

primus in ſenatu rogationem tulit, vt vnicus cõſul Pompeius decerneretur. Aut enim, inqt reſpub. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit, Egregius animus q priuatam ſimultatem poſthabuit reipub commodis, Eam ſententiam Cato dixit ſe ab alio dictam comprobare, licet ab ipſo non debuerit proficiſci.

28 Rutilius quũ aliqñ Romæ adiſſet Muſoniũ rogauit, dic mihi Muſoni, Iuppiter Seruator quẽ tu imitaris num fœneratur? Notans illius inopiã, q cogeretur interdũ accipere mutuũ. Ad hoc arridens Muſonius, At ne fœnerat qdem Rutili. Turpius eſt ad fœnus dare q̃ accipere. At Rutilius, quũ ipſe faceret quod grauius eſt, obiecit illi quod erat leuius.

29 Fortiter Valerio Publicolæ Iouis ædẽ dicanti, iamq́; ex more peſtẽ tenenti, Marcus illius frater, derepente funeſtũ nuntium ingesſit dicens, O conſul filius tuus morbo periit in caſtris. Ob eum nũcium mœſtis omnibus, Publicola nihil cõmotus, Cadauer, inquit quolibet abiicite, ſimulq́; dedicationem ſolẽni ritu peregit. Nec tamen verum erat periſſe filium ſed data opera factum eſt, vt à dedicatione reuocaretur, atq; is honos ad alium tranſiret.

30 Pietas i filium Ceſetius eques Romanus, quum à Cæſare filium abdicare iuberet, quod tribus pl. cum Marullo collega ei inuidiam mouiſſet regni affectati, Citius, inqt, Cæſar tu mihi omnes filios meos accipies, q̃ ego ex his vnum nota pellã mea.

31 Honor precio prior Titus Labienus equiti ſtrennuo de præda Gallica aurũ donauit. Id videns Scipio dixit equiti, Habebis donũ viri diuitis. Hac voce audita eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audiret Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat, alacer gaudio abiit. Miles aurum con-

tempſit,honorem amplexus eſt.

Q. Fabius Minutius,hortante filio vt locum ido- 32
neum paucorum iactura caperet,Vis ne,inquit,tu ex Vitã ne
illis paucis eſſe? Admonens non eſſe boni ducis,vl- mo con
lius militis incolumitatem contemnere. temnit

Fabricius Cineę Epirotarum legato,magnam auri 33
vim dono offerenti,recuſauit accipere,dicēs ſe mal- Auri cō
le imperare aurum habentibus q̄ habere aurum. tēptus

M.Liuius fuſo Haſdrubale,nonnullis ſuadentibus 34
vt hoſtes ad internecionem inſequeretur, aliqui,in- Clemen
quit. & ſuperſint, qui de victoria noſtra nuncium ter
hoſtibus perferant.

Varro Pauli collega,quoniam ex Cānenſi pugna 35
quæ Romanis fuit infeliciſſima ſuperfuit, honores à Virtus
populo delatos recuſauit, dicens felicioribus magi- infelix
ſtratibus opus eſſe reipub.Quū enimū gereret incul
patum,fortunæ ſuæ reipub. vltro pœnas dare voluit
vir ob hoc ipſum ſummis dignus honoribus.

Curius deuictis Sabinis cum ex ſenatus conſulto 36
ei ampliaretur agri modus,quem conſummati mili- Aequali
tes accipere ſolent,recuſauit, & gregalium portione tas
contentus fuit,dicens eſſe malū ciuem, cui nō eſſet
ſatis id quod cæteris eſſet ſatis.

Hortenſius orator ob cultum mundiorem, ac ge- 37
ſticulationes in dicendo molliores,crebro male au- Affabili
diebat in ipſis etiam iudiciis. Sed quum Lucius Tor tas
quatus , homo ſubagreſtibus & infeſtiuis moribus,
quum apud concilium de cauſa Syllę quęreretur,nō
iam hiſtrionē illum diceret, ſed geſticulatricem,Dio-
nyſiamq́; notiſſimæ ſaltatriculæ nomine compella-
ret,tum voce molli demiſſaq́; Hortenſius, Dionyſia,
inquit,Dionyſia malim equidem eſſe, quàm quod tu
Torquate ἄμουσος, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος, id eſt inele-
gans,agreſtis , aditu difficilis . Periculoſe maledicit

alteri,cui vel idem,vel ſimile,vel diuerſum,ſed deterius vitium poteſt obiici.

38 Prælõgi L. Craſſus orator de Menenio homine prælongo dixit,quod quoties in forum deſcenderet, caput ad Fabii fornicem offenderet. Iocus eſt ab hyperbole. Nam arcus Romę tam alti ſunt, vt vix haſta poſſis contingere curuaturæ ſummum.

39 Retortũ Idem cenſor Cn. Domitio collegæ exprobranti quod ob murenam in viuario mortuã lachrymaſſet. At tu,inquit,quum vxores tres extuleris,nullã emiſiſti lachrymam. Scite retorſit conuitium. Notauit illum quaſi curaſſet vxorum mortem. Et alioqui turpius eſt,in vxoris funere non flere, quàm ob murenam emittere lachrymas.

40 Crimen retortũ Idem Cn. Domitius L. Craſſo exprobrauit,quod cenſor tanti habitaret,eo quod in porticu domus haberet columnas hymettias,pro domo eius milia nũmum identidem promittens. Craſſus vt erat feſtiuo ingenio,rogauit collegam quanti ipſe domum ſuam æſtimaret. Is reſpondit, Sexagies ſeſtertio. Rurſum Craſſus,Quanto igitur,inquit,eã minoris æſtimas, ſi decem arbuſculas ſuccidero? Eæ fuerunt loti patula ramorum opacitate laſciuæ.quum Domitius reſpondiſſet,tricies ſeſtertio, Vter, inquit Craſſus, noſtrum luxurioſior,egone,qui decem columnas centum milibus nummum emi,an tu qui decem arbuſcularum vmbram tricies ſeſtertium æſtimas? Ita eſt ingenium hominum,ad aliena vitia perſpicax,ad ſua cęcum.

41 Poteſtas ſpreta Lucius Philippus cõſul L. Craſſo ſummæ dignitatis & eloquentię viro,manum iniici iuſſerat,eo quod vocem illius indigne ferret,qua dixerat ſibi alio ſenatu opus eſſe. At Craſſus reiecto lictore,non es,inquit mihi tu Philippe cõſul, qñ ego tibi nõ ſum ſenator.

42 L.Craſſus Mummium cognomẽto Diuiſorẽ, dixit

ita ſibi nomen inueniſſe in campo Martio, quemadmodum Neoptolemus inuenerat ad Troiam. Ex noīe iocus

L. Craſſus cuidam roganti num moleſtus eſſet illi futurus, ſi bene mane ante lucem ad eum veniret, cū reſpondiſſet, non eris moleſtus, & ille ſubieciſſet, Iubebis igitur te ſuſcitari? Craſſus, at tu certe negaras te fore moleſtum. Venire non erat moleſtum, ſed ſuſcitari moleſtum. At percontator hoc ipſum quærebat, an ſi mane veniret cōſulturus, futurus eſſet moleſtus. Craſſus per iocum ſic interpretatus eſt, vt ſi veniret mane, ne moleſtus eſſet. 43 feſtiuiter

Idem apud Perpennam iudicē defendebat Aculeonem, quem accuſabat L. Aelius Lamia homo deformis. Is quum interpellaret odioſe, audiamus, inqt Craſſus, pulchellum puerum. Huic dicto quum eſſet arriſum, Ingeniū, inquit Aelius, ipſe mihi fingere potui, formam non potui. Tum Craſſus, Audiamus igitur, inquit, diſertum. Multo arriſum eſt vehementius. 44 Irriſio

L. Portius Naſica quum ex more conceptis verbis à Catone cenſore rogaretur, habes ne vxorē ex animi tui ſententia, habeo, inquit, at Hercle non ex animi tui ſententia. Verum ob eum iocum intempeſtiuum mulcta illi dicta eſt. 45 Iocus intempeſtiuus

Scipio Naſica quū ad poetā Ennium veniſſet, eiq́; ab oſtio quęrenti Ennium ancilla dixiſſet eum domi non eſſe, Naſica ſenſit illam hoc domini iuſſu dicere, & illū intus eſſe. Ac tum quidē diſſimulans abiit. At paucis poſt diebus quū ad Naſicā veniſſet Ennius eumq́; à ianua quęreret, exclamat ipſe Naſica ſe domi non eſſe. Tum Ennius. Quid? Ego, inquit, non agnoſco vocem tuam? Hic Naſica, Nę tu homo es impudens, ego quum te quęrerem, ancillę tuę credidi, tu mihi non credis ipſi? 46 Lepide

Idem Naſica quibuſdam dicentibus res Romanas 47

Ociū in/ iam in tuto eſſe, extinctis Carthaginenſibus, & Græ
utile cis in ſeruitutem redactis, Immo inquit, nunc demū
ſummo in periculo ſumus, poſteaquam nulli ſuper/
ſunt, quos vel timeamus, vel revereamur. Senſit ini/
micos per occaſionem vtiles eſſe nobis, per quos nō
licet impune ſecureq́; negligentes eſſe.

48 Idem cum ædilitatem curulem adoleſcēs peteret,
Iocus in ac vt candidati ſolent manum cuiuſdam opere du/
tempeſti ratam prenſaret, rogauit hominē, num manibus am/
uus bularet. Hoc dicto ruſticanæ tribus ſuſpicantes ſibi
exprobratam paupertatem, effecerunt vt repulſam
ferret. Tantum obfuit iocus intempeſtiuus.

49 In Gallico triumpho, milites hos verſiculos iacta
Impudi bant in Cæſarem.
citia Vrbani ſeruate vxores, mœchum caluū adducimus.
Auro in Gallia ſtuprum emiſti, hic ſumpſiſti mutuū.
Notabant quod in prouincia agens alienas vxores
auro corruperit, Romæ non emerit, ſed mutuū ſum/
pſerit, quod vxor ipſius male audiret de Clodio. Niſi
forte quiddam obſcœnius intelligi voluerunt. Nam
Suetonius aliquanto poſt commemorat, quod Curio
pater in oratione quadam appellat illum, omnium
mulierum virum, & omnium virorum mulierem.

50 C. Gracchus ad quendam Corneliæ matri obtre/
Pietas in ſtantem, Tu, inquit, Corneliā vituperare audes quæ
matrem Tiberiū peperit? Et adiecit, Qua fronte te Corneliæ
comparas, an tu peperiſti vt illa? Atqui nemo ciuis
ignorat, diutius illā ſine viro fuiſſe, quàm te virū. Is
in quem hæc dicebatur, male audiebat de mollicie.

51 Populus Romanus Carbone pollicente quippiam
Diffidē/ & addente iuſiurandum cum execratione, populus
tia viciſſim iurauit ſe illi non credere. Probis viris & in/
iuratis habenda fides, leuibus ne iuratis quidem. Re
fertur ad id verſus Menandricus.

τρόπος ἐσθ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος. Id eſt, Suadet loquentis vita non oratio.

Silenus ſenex, à Mida captus, rogatus eſt quid eſ- 52
ſet homini optimum: diu ſilentium tenuit, tandem Vita mi-
adactus vt diceret, reſpondit, optimum eſſe nunq̃ ſera
naſci, proximum quàm ocyſſime aboleri, atq; hoc
precio dimiſſus eſt.

Iulii Druſi ædes publicolæ pluribus ex partibus 53
patebant vicinorum proſpectui. Hoc incommodum
faber ſe quinque talentis correcturum pollicebatur, Vita pu
effecturúq́; ne pars aliqua eſſet obnoxia proſpectui. ra
Tum Druſus Decem, inquit, dabo, ſi talem reddas
domum meam, vt vndiquaq; pateat omnium oculis,
quo non vicini tantum, ſed omnes ciues perſpicere
poſſint, quomodo domi meæ viuatur.

M. Seruilius diſſuaſurus legem quam ferebat M. 54
Pinarius, dic mihi M. Pinari, inquit, ſi contra te dixe Maledi-
ro, num mihi maledicturus es, vt cæteris ſoles? Vt ſe- cus ma-
mentem, inquit Pinarius, ſeceris, ita & metes, per alle le audit
goriam minitans illũ male auditurũ, ſi malediceret.

Libo quũ Seruilio Galbæ dixiſſet, quando tandẽ 55
Galba exibis de triclinio tuo? mox audiit, quũ tu de Retortũ
cubiculo alieno. Libo notauit Galbam, quod L. Scri- cõuiciũ
bonio trib. plebis iudices ferret familiares ſuos, & cõ
uiuiis corruptos. Galba viciſſim illũ notauit adulterii

Celebratur & Glauciæ dictum in Metellum, Villã 56
habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ
ſolet eſſe contigua. Notauit aũt illũ, quod multos ſibi
cibo largitiõibusq́; deuinciret, quod idẽ aliis verbis
Libo obiecit Galbæ. In corte alunt aĩalia domeſtica.

Quum Sextus Titius ſe Caſſandram eſſe diceret, 57
ob coniecturã opinor, quod illa eſſet fatidica, multos Iocus è
inquit Antonius, poſſes Aiaces tuos Oileos nomina fabula
re, notans illius impudicitiam. Nam Aiax Caſſandrã

de templo Palladis raptam vi conſtuprauit.

58 correctũ in peius Quum Gallus qui teſtimoniũ ferebat contra Piſonem, dixiſſet innumerabilem pecuniam Magio præfecto datam, idq; Scaurus tenuitate Magii redargueret, erras, inquit, Scaure, ego enim Magium non conſeruaſſe dico, ſed tanquã nudus nuces legeret, in ventrem abſtuliſſe. Correxit ſermonem ſuum Gallus, ſed ita vt crimini corruptelæ, crimen adderet luxus.

59 Græcorũ mores M. Cicero, M. Tullii pater dicebat Italos ſimiles eſſe Syrorum venalium, quorum vt quiſq; ſciret optime Græce. ita eſſe nequiſſimum. Sentiens unà cum literis Græcorum mores ad Latinos demigrare, Vnde quod M. Tullius fuit iniquior Græcę nationi, propemodum videri poſſit illi fuiſſe hæreditarium.

60 Ridicule Teſtio Penario mos erat in dicendo mentũ intorquere. Is quum aduerſariũ vrgeret, vt diceret ſi quid vellet, dicam, inquit, ſi nucem fregeris.

61 Iocus ex ſpecie corporis Huic ſimillimum eſt quod de Tito patre narrat Suetonius. quum ſcurram multa in alios iacientem, prouocaſſet vt in ſe quoq; diceret aliquid, Dicam, inquit, vbi ventrem exonerare deſieris, alludens ad formam Cæſaris, qui faciem habebat nitentis. In cuiuſmodi hominem iocus extat Martialis.

Vtere lactucis ac mollibus vtere maluis,
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

62 Cõpilari venire C. Fabritius P. Cornelium hominem vt putabatur auarum & furacem, ſed egregie fortem ac bonum imperatorem, ſuo ſuffragio fecerat conſulem. Huic quũ Cornelius ex more gratias ageret, quod immemor ſimultatis ipſum feciſſet conſulem, bello præſertim magno & graui, nihil eſt, inquit, quod mihi gratias agas, ſi malui compilari quàm venire. Compilamur furto veneunt bello capti. Proinde inimico fauit cuius dexteritate ſperabat fore, ne Romani veniren,

in manus hoſtium.

Scæuola Septumuleio Anagnino, cui pro capite 63 C.Gracchi, aurũ erat repenſum, roganti vt ſe in Aſiã ſuraxma præfectum duceret, quid tibi vis, inquit, in ſane, tanta giſtratus malorum eſt multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmẽ ſi Romę manſeris te paucis annis ad maximas pecu nias eſſe peruenturum. Notauit auaritiam hominis, præfecturam non ob aliud ambientis, niſi vt ſpolia ret prouinciales. ac ludens finxit, id citius conſequu turum Romæ. Hoc dictum Fannius in annalibus aſ ſcribit African o Aemiliano, qui dictus fuerit Iron.

Q.Scęuola Publii filius, quũ poſtulaſſet vt fundus 64 cuius emptor erat ſibi ſemel indicaretur, idq́; feciſſet Iuſte vẽditor, dixit ſe pluris æſtimare, & adiecit ꝑcio centũ milia. Exẽplũ integritatis vix hoc ſeculo credibile.

C.Publicius ſolitus eſt dicere P.Mũmium, cuiuis 65 tempori hominẽ eſſe. Sentiens illum dexteritate faci litateq; ad omnẽ vitæ ſtatum eſſe accommodum. Eo dem ſenſu Pollionem Aſinium omnium horarũ ho minẽ legimus. Et Tiberius Cęſar duos familiarius ab ipſo dilectos omnium horarum amicos vocare ſolet.

Africanus cenſor tribu mouebat Centurionem, 66 qui in Pauli pugna non adfuerat, ille quum diceret Salſe ſe cuſtodiæ cauſa in caſtris remanſiſſe, rogaretq; quur ab eo notaretur, non amo, inquit Africanus, nimium diligentes. Diſſimulauit Centurionis ignauiam, & ac cuſauit nimium diligentem cuſtodiam.

Liuius Salinator quum Tarentũ amiſiſſet, arcem 67 tamen retinuit, multaq; prælia præclare geſſit. Quũ Ex ver autem poſt aliquot annos Fabius Maximus id oppi bis aliter dum recepiſſet, rogauit eum Salinator, vt meminiſ exceptis ſet ſe opera ipſius Tarentum recepiſſe. Quid ni in quit Maximus, meminerim. Nunquã eni ego recepiſ ſem, niſi tu perdidiſſes. Iocus hinc eſt, qđ Maximus

diuerſum ex alterius verbis excepit, quã ille volebat.

68 Idem quum bellum aduerſus Aſdrubalem geſtu/
Vltio rus vrbem egrederet, monitus eſt à Fabio Maximo
ne prius cum hoſte conſereret, quàm vires animũq;
illius cognoſceret. Is reſpondit ſe primam quanq; oc
caſionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid
ita properaret, vt quàm celerrime, inquit, aut gloriam
ex hoſtibus victis, aut ex ciuibus proſtratis gaudium
capiam. Virtus & ira ſermonem hominis inter ſe
partitæ ſunt, illa triumphi auida, hæc iniuſtæ dam/
nationis memor.

69 Mancia quum audiſſet Antonium cenſorem, cui
Salſe male volebat, à M. Duronio de ambitu poſtulatum,
aliquando, inquit, tibi tuum negocium agere licebit.
Cenſores in aliorum mores inquirunt, at qui reus eſt,
habet ex ſe quod agat.

70 Q. Opimius conſularis quum eſſet adoleſcentulus
Ab imi/ male audiuit. Is Egilio homini feſtiuo, qui videbatur
tatione mollior, nec erat, ſic exprobrauit molliciem. Quid tu
perſonæ Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana &
colu? lepide retorſit Ægilius. Non pol, inquit, audeo,
nam me ad famoſas vetuit mater accedere. Alter ſi/
mulabat orationem velut ad fœminã, alter accepta
perſona ſimulationem vertit in irriſionem.

71 Inter ſalſa cõmemorat & illud M. Tullius ex Ne/
Submo/ uio, apud quem filius dicit patri. Quid ploras pater?
roſus io isq; reſpondet, mirum ni cantem, cõdemnatus ſum.
cus Indignatur ſenex ſubmoroſus rogari quur ploret,
quaſi damnatus magis cantare debuiſſet. Perinde
quaſi ſi quis interroget ęgrotum, quur ſuſpiras, aut
72 quur decumbis?

Literarũ Scaurus accuſabat Rutilium ambitus, quum ipſe
interpre conſul eſſet factus, ille repulſam tuliſſet, & in tabulis
tatio eius oſtendebat literas A F P R, easq; ſic interpre/
ta batur,

tabatur, Actum fide P. Rutilii. Contra Rutilius dicebat illis ſignificari, ante factum, poſt relatum. Tū C. Canninius eques, q Rutilio aderat exclamabat. Neutrum illis literis declarari. Quum Scaurus dixiſſet, quid igitur? feſtiuiter in ipſum torſit. Aemilius fecit plectitur Rutilius. Probabilius enim erat illum ambitum cōmiſiſſe q obtinuerat, quàm q repulſus erat. Simile quiddam memoratur de Beda, quē Venerabilem dicunt. Huic Romá profecto quū oſten diſſent has literas ſaxo inſculptas S.P.Q.R. quibus ſignificari volunt Senatus populusq; Romanus, ac velut hoſpes rogaretur, quid ſibi vellent illæ literæ diſſimulans dixit. Stultus populus quærit Romam.

M. Scaurus quū pro roſtris accuſaret, quod à rege Mithridate ad prodendá rempub. pecuniá acce piſſet: Ita cauſam ſuá egit, Iniquum eſt. Quoties quū inter alios vixerim, apud alios me rationē vitæ red dere. Sed tamē audebo vos interrogare: Varius Sucronenſis ait M. Aemiliū Scaurū mercede corruptū P.R. prodiſſe, M. Aemilius Scaurus huic culpę ſe affinem eſſe negat, vtri creditis? Nominato tātū actore & reo populus accuſationem reppulit. 73 Autoritas perſonę

C. Mēmius quum accuſaret Beſtiam reū, cui patronus erat Scaurus, ac forte funus quoddá duceretur. Vide, inqt Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeſſor notans Scaurū: q male audiebat, qđ Phrygionis Pompei bona ſine teſtamento poſſideret. 74 Hæredipeta

Quū Silus teſtis læſiſſet Piſonem reū cui Craſſus aderat prolato crimine, quod ſe in eū dictū audiſſe dicebat, poteſt fieri, Sile, inqt Craſſus, vt is vnde te audiſſe dicis, iratus dixerit. Annuit Silus. poteſt etiá inqt fieri, vt tu non recte intellexeris, quū id quoq; toto capite annuiſſet Silus, vt ſe Craſſo daret ſubiecit Craſſus, poteſt etiam fieri vt omnino quod te au 75 Ab iex peccato

diſſe dicis nunquã audieris. Hoc adeo præter expectationem, vt S lum teſtem omnium riſus obrueret.

76 C. Lelius cuidã malo genere nato obiicienti ſibi qđ idignus eſſet ſuis maioribus. At Hercle, inqt tu tuis dignus es. Id ſi dicas bono viro ex bonis ꝓgnato laus ē, ſin malo ex malis ꝓgnato graue ꝯuitiũ ē.

Ex iiſdē verbis retortũ

77 M. Cinicius quo die legē de donis ac muneribus tulit C. Centoni prodeunti, ac ſatis cõtumelioſe interroganti, qd fers Cinciole? Vt emas, inqt, ſi vti velis, notans illũ quod donatis & cõmodatitiis rebus vti gauderet. Alluſit autem ad illud decantatum in primis, emere malo q̃ rogare. Adhæc amphibologia eſt in verbo ferre, fert enim qui promulgat legem & fert qui portat aliquid venale.

Irriſio retorta

78 M. Lepidus quum in campo ſeſe exercitibus ipſe in herba recubuiſſet, vellem inqt, hoc eſſet laborare. Huius generis eſt Terentianum illud, Quã vellē mos eſſet amicis etiam noctu operam dare. Optat enim adoleſcens quod fieri non poteſt.

Ab impoſſibili

79 Quum. M. Lepidus cenſor M. Antiſtio Pyrgenſi equum ignominiæ cauſa ademiſſet, & amici vociferantes quærerent, quid ille patri ſuo reſponſurus eſſet, quur ademptum ſibi equum diceret, quũ optimus colonus, parciſſimus, modeſtiſſimus ac frugaliſſimus eſſet, dicat inquit, me nihil horum credere. In ſimili argumento luſit Auguſtus, ſed ciuilius, dic me tibi diſplicuiſſe.

Salſe

80 Põpoinus vir inſignis multis vulneribus ĩ bello acceptis quũ ad Mithridatē adductus ab eo quæreret, an ſi curaret eũ, vellet ſibi eſſe amicus. Si tu, inqt Romanis amicus fueris, me quoq; amicũ habebis.

Fides erga patriam

81 Spurina aruſpex admonuit C. Cæſarem caueret diſcrimen ingens quod vltra Calendas Martias nõ proferretur. Eo die quum iret in ſenatum. Spurinæ

Diuinatio

forte obuio, quid ais, inquit, nonne venere Calendę Martiæ? Venere, inquit, ſed nondum præteriere. Nã eodem die cęſus eſt Cæſar.

Spartaco in craſſum omnes mouenti copias, quidam equũ dono obtulit. At ille. Si vicero inqt, plurimos ex hoſte equos habiturus ſum, Si victus fuero: nec hic mihi futurus eſt vſui, ſimulq; cum dicto equum gladio tranſuerberatum interemit. 82 Barbarice

Quũ Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus faſcia linea tibiam vinctam haberet, dixit aliquis: quid refert vbi geſtet diadema in capite an in crure? Nam candidũ amiculum olim erat inſigne regum. 83 Potẽtia iudicioſa

Quoniam Fabius cunctando eludebat hoſtẽ quũ Marcellus viribus vrgeret Annibalẽ, ille dictus eſt clypeus Romanorum, hic enſis, quod illi præcipuũ ſtudium fuit: ne quid cladis acciperent Romani, alteri vt hoſtem perimeret. 84 clypeus Gladius

DIVERSORVM GRÆCORVM APOPHTHEGMATA

Anytus amicorũ Alcibiadis, vnus eum ad cœnã rogarat, ille recuſauit, ſed domi bene potus cũ famulis comeſſabundus irrupit, ſtansq; ad oſtiũ cœnaculi iuſſit famulos vaſa diripere: & ad ſuas ædes deferre, q ferè dimidium aſportarunt, aliis cõuiuis Alcibiadis violentam ſuperbiã criminãtibus, Anytus dixit illum humaniter egiſſe, cui quum totum auferre licuerit, dimidium ipſi reliquiſſet. 85 Amicitiæ fiducia

Hippomachus Aliptes quum aliquando videret adoleſcentes quos exercebat, è foro carnes efferentes, dicebat ſe ꝑcul agnoſcere ſuos eſſe diſcipulos, qđ iſtitutio reluceat in oibus dictis ac factis hois. 86 Inſtitutio

Quibuſdam laude vehentibus procerum quempiam, ac prælongis manibus hominem, tãquam ad 87

pugilum certamen idoneum, ſanè inquit, ſi pendês in alto corona eſſet detrahenda.

88 Turba ſine duce — Demades orator vita defuncto Alexãdro dixit ſe videre exercitum Macedonũ principe orbatum. Cyclopi ſimilem. Sentiens turbam militum, niſi adſit dux cordatus ac vigilans, nulli eſſe vſui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo, fruſtra vaſtũ corpus ac vires habebat immanes.

89 Arte tractata plebs — Idem quæſtor, populo huc perſuaſo vt iis qui ab Alexandro deſcriuerat triremes auxiliares mitterẽt iubentiq; vt ilico pecunias depromeret, paratę ſunt inqt, pecunię o viri Athenienſes, quas in congios depoſuerã, vt ſinguli minæ dimidiũ acciperetis. Verum ſi has mauultis in hunc vſum erogari, per me quidem vt veſtris ſicuti, lubet vtamini licet. Hoc ſermone fregit impetum populi, nolentis illa diſtributione ſpoliari. Sic interdum vt indomitæ beluæ, arte ad meliora conſilia auocandus eſt populus.

90 Sobrietas — Prandens apud Phocioné, quum apparatum ad modũ tenuem videret, demiror, inqt, o Phocion te rempub. adminiſtrare, quũ poſſis ad iſtum prandere modum. Bis errans, & quod lucri tantum cauſa putaret ad eundam rempub. & quod luxum probaret in eo, cui maxime cõueniebat ſobrietas. Sed Demades alios è ſuis moribus æſtimabat. Erat enim & pecuniarum auidus & luxui deditus.

91 Libera monitio — Quũ vidiſſet Philippum largius potum cũ amicis ſaltaſſe per mediã captiuorum turbam, eiſq; petulanter exprobraſſe ſuã calamitatem, libere dixit. Quũ o rex fortuna tibi Agamemnonis perſonã impoſuerit, non pudet te factis agere Terſiten? Ea vox totum regem in diuerſum vitæ genus immutauit.

92 Libere — Quum Athenienſes vellet Alexãdro diuinos honores decerneret, Videte inquit, ne dum cœlum cu

ſtoditis, terram amittatis. Alexāder enim ambiebat monarchiam. Abſurdum autem erat eos ſic aliū donare cœlo, vt ipſi terra ſua pelleretur.

Iocari ſolet in Demoſthenem, quod cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipſe vero & ſcriberet, taxans eum quod nunquam niſi de ſcripto diceret, tum eſſet ὑδροπότης. Contra Demades vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione Rhetores olim dicebant ad Clepſydram. 93 Lepide

Onomademus Chius poſteaq̄ aduerſam factionē ſuperaſſet, quibuſdam cenſentibus omnes diuerſæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens ſe vereri, ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos exiſterent disſidia. Sētiens ſic eſſe multorum ingenium, vt ſi deſint inimici in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant. 94 Inimici vtiles

Simonides Pauſaniæ Lacedæmoniorū regi ſub inde de rebus à ſe geſtis glorianti, tandē & Simonidem per irriſionē hortanti, vt aliqd ſapiēter ipſum admoneret moneo, inqt, vt te memineris hoiem eē. 95 Libera admonitio

Idem reprehendentibus, quod ad quæſtum ſcriberet, iocari ſolet, ſibi duas arcas eſſe domi, alteram pecuniæ, alteram gratiarum, priorem ſe reperire plenam alteram ſemper vacuam. 96 Mercedis amor

Idem quū cęteros laudando venaretur, vt aliqd darent interrogatus quur non & Theſſalos caparet. Stupidiores ſunt, inquit, q̄ vt à me falli posſint. Qui quærunt cui imponant, ad ſtupidos eunt. At q tam erant ſtupidi, vt non ſentirent ingenium poematum illius, nec tangerentur amore nominis i poſteros transmittendi, non poterant ab illo falli. 97 Stupidi

Iden interrogatus quam ob rem, quū eſſet extremæ ſenectutis, tamen attentus eſſet ad rem, quoniā inquit, malim moriens inimicis relinquere, q̄ viuus- 98 Calli de

carere amicis, taxans inſtabiles hominum amicitias qui conſequuti quod volunt negligunt amicũ, iidẽ dum ſperant, obſeruiunt.

99 Integritas Lycurgus orator obiiciente quodam, quod ſe pecunia redemiſſet à calumnia, non eſt inficiatus, ſed clariſsima voce populum appellans. Bene habet, inquit, viri Athenienſes, quandoquidem tot annos in repub. verſatum dediſſe me non accepiſſe pecuniam criminantur obtrectatores.

100 Eloquẽtiæ certamen Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter eſſet, i palæſtra ſuperior, ipſe an Pericles, poſteaq̃ inquit, ego hominem pugnando deieci, ille ſe negat cecidiſſe, itaq; vincit & ſpectatores à ſua ſententia deiicit. Sentiens ſe bonis rationibus eſſe ſuperiorem, ſed Periclem eloquentia vincere & quocunq; vellet, agere multitudinẽ. Nã Thucydides vir præpotens diu in adminiſtranda repub. aduerſatus eſt Pericli. Eam contentionem Archidamus palæſtram appellauit.

Pietas i parẽtes Dario totius regni viribus ſubinde impetum faciente. Scythe paulatim cedentes, ad vltimas ſolitudines peruenerant. Interrogati tãdem ab eo quẽ fugiendi finem eſſent facturi, reſponderunt ſe nec agros, nec villas, nec vrbes pro quibus dimicarent habere cæterum quum ad parentum ſuorũ monumenta peruentum eſſet, tũ deniq; ſciturum Darium quomodo Scythæ ſoleant præliari.

Ingenio ſe Alexander ſtatuerat Lampſacum diruere. Ad id tendenti quũ Anaximenes Alexandri præceptor veniret obuiam extra muros, deprecaturus ſuæ ciuitatis perniciem. Alexander ſuſpicans quid eſſet petiturus. Iuro, inquit, me non facturũ quod petet Anaximenes. Tum Anaximenes. Peto, inquit, vt Lampſacum diruas. Captus erat Alexãder, & iureiuran-

do cõpulſus eſt ſeruare, quos demoliri ſtatuerat.

Alexander conſulto oraculo monitus eſt, vt cum 99
q ſibi portam egreſſo primus occurriſſet interfici iu Solerter
beret, occurrit agaſo: iuſſus eſt arripi. Roganti qd cõ
meruiſſet, reſponſum eſt ita iusſiſſe deũ. Si ita eſt, in
quit, o rex alium deſignauit oraculũ. Nã aſinus tibi
prior occurrit. Agaſo enim ſequitur aſinũ, vt impel-
lat, alioq non ſequuturũ. Alexander delectatus hoc
commento, aſinum pro homine occidit.

Amaſis Aegypti rex ab amicis admonitus quod 100
perfunctus negociis forenſibus, potaret oĩq; volu- Relaxã-
ptatũ genere ſolueret, reſpondit, Qui arcus habent dus ani-
eos non intendere, niſi quũ opus eſt quos ſi ſemper mus
intendãt rũpendos eſſe, ac ne tũ qdẽ fore vſui, quũ
exigit vſus. Ita q nulla relaxatiõe curas ſuas ſoluũt
aut mẽte captos, aut corpe male affectos euadere.

Conſpiciens quendam amiſſo filio lugentem. Si 1
tunc, inquit, quũ nondũ eſſe non dolebas, nec nũc
quidem doleas: quum non eſt.

Pſammenitus Aegyptiorum rex à Cãbyſe regno 2
pulſus eſt. Eius filiam ancillari veſte indutam cũ ali
quot nobiliũ virginibus Cambiſes mitti iuſſerat ad
hauriendam aquam, vt hoc ſpectaculo parentũ ca-
ptiuorum animos diſcruciaret: Cæteris indigne fe-
rentibus ſolus Pſammenitus demiſit oculos. Mox
iusſit duci filium illius, cũ aliis plurimis eiuſdẽ æta-
tis vinctis ceruicibus & ore frenato. Ne hoc qdẽ ſpe
ctaculo ſolus Pſammenitus ad lachrymas cõmotus Fortiter
eſt. Idem quũ vidiſſet familiarẽ quendã exutũ opi- Amãter
bus mendicãtem obambulare, hoc ſpectaculo adeo
cõmotus eſt, vt ingenti fletu hominẽ amicũ cõpel-
lans, caput ſuũ barbarico more cæderet. Ea re cogni
ta quum Cambiſes per nuncium cauſam ſciſcitare-
tur, quur i liberorũ calamitate tacitus vnius ſeniculi

calamitatem tam impotenter ferret, reſpondit, Fili Cyri, domeſtica mala grauiora ſunt, quàm vt lachrymas recipiant, at amicus deplorandus erat: q è multis opibus ad ſummam inopiam redactus eſt, idq; in extremo ſenectutis limine.

3 Pax bello potior — Crœſus Lydorū rex à Cyro captus, hoc argumēto pacē bello prætulit, quod pacis tempore filii ſepelirent patres, in bello cōtra patres ſepelirēt liberos.

4 Prudenter — Idem quū videret Cyri milites per vrbē captam diſcurrentes, percontatus eſt Cyrum quid agerent. Quumq; is reſpondiſſet: diripiūt vrbem, tuā opesq; tuas populantur. Nequaquam: inquit, o rex: nihil iā hic meum eſt, tuum eſt quod diripiunt. Ea vox commouit Cyrum, vt ſuos à direptione reuocaret.

5 Proles debetur patriæ — Quum Cambyſes ſe cum patre Cyro conferret, amicis illum patre prçſtantiorē affirmantibus. Crœſus reſpondit, illum nondum patri æquādum, qui nondum reliquiſſe filium. Sentiens & hoc eſſe non infimū erga rempub. meritum, ſi non ſolum ipſe te prçſtiteris egregium virum, ſed aliquem tui ſimilem gignas educesq; patriæ.

5 Locus eligendus vrbi — Megabyzes quum apud Helleſpontios agens, audiſſet quod Chalcedonii decem & ſeptē annis vrbem condidiſſent ante Byzantios, dixit Chalcedonios id temporis fuiſſe cçcos, qui quum adeſſet locus vrbi condendç multo commodior deteriorem elegiſſent. Hoc dicto ſcribit Herodotus Megabyzē apud Helleſpontios immortalem ſui memoriam reliquiſſe. Quod ſi verum eſt, erat tum temporis mira dictorum charitas.

6 Diuitiæ — Simonides iterrogatus vtra res eſſet optabilior diuitiç an ſapientia, dubito inqt, vt q videā ſapientes frequētare diuitū fores innuēs philoſophos verbis quidē contēnere diuitias, ſed re tñ es a capt are.

Euripides,quũ populus Athenienſis tumultuaret, 7
offenſus ſententia quadã in illius tragœdia quę tum Fiducia
agebatur,& autorẽ efflagitaret vt eam mutaret,pro- artis
greſſus in ſcenam dixit ſe vt populum doceret,nõ vt
ab eo diſceret,fabulas ſolere componere,Eruditio ſi-
bi conſcia contempſit multitudinis iudicium.

Idem apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorem 8
aliquando queſtus eſt,quod ſummo tridui labore ad Fiducia
nixus non potuiſſet niſi tres verſus abſoluere. Cõtra artis
Alceſtidi glorianti quod ipſe perfacile centum abſol
uiſſet vno die,At tui,inquit,ad triduum modo, mei
in omne æuum duraturi ſunt.

Euripides cuidam dicenti, Carmen condidiſti ex 9
modis ad tripudium accommodis, alio dictum hoc Tempe-
ridente,ni ſtupidus eſſet,inquit,non riſiſſet,quod res rantia
ſerias Lydiis modis tẽperarim. Lydii modi laſciuio-
res ſunt. Porro quæ per ſe triſtia ſunt,ea decet arte ex
hilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ
ἀκούειν. Quum Euripides choream agentibus ſucci-
nuiſſet cantionẽ quandã modulatã,vnus illorũ riſit.
Cui poeta. Ni ſtupidus eſſes & expers affectuũ, haud
quaquam riſiſſes me canente Mixolydium.

Alexis poeta Callimedontem rhetorẽ, vt delitiis 10
deditum taxauit his verſibus.

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει.
ὑπὲρ δὲ μήτρας, Καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Pro patria vel quilibet velit mori,
At metræ amore, Callimedon ſolus cupit.

Perit Latinis ioci gratia,nam πάτρα patriã ſignificat, Luxus
μήτρα non matrem ſed vuluam aut piſcem ſonat. Pi-
ſces olim erant in delitiis.

Cuidam videnti ipſum iam ſenio feſſum ęgre len- 11
teq; incedere,ac roganti quid ageret, paulatim, in-
quit, morior, ſiue pedetentim morior. Significans

ſenes non viuere, ſed lente mori.

11 Menander centum & quinq; fabulas ſcripſiſſe traditur, ex quibus tantum octo vicit. Itaq; quum à Philemone lōge impari, fauore populi ſępenumero vinceretur, forte illi factus obuiam dixit, Quæſo Philemon bona venia dic mihi, quum me vincis, non erubeſcis? victi ſolent erubeſcere, at ſic vincere, Menander iudicabat erubeſcendum.

Populi iudicia

12 Philoxenus poeta quum audiſſet ſuos verſus à lateratis perperam recitari, lateres ipſorum cōminuit dicens, Vos mea corrumpitis, ego viciſſim veſtra.

Secreta regum

12 Philippides poeta comicus Lyſimacho cū primis charus fuit ac familiaris, cui quum Lyſimachus offerret liberalitatem ſuam, diceretq;, quid vis tibi impartiam rerum mearum? Quodcunq; voles, inquit, modo ne arcani quippiam, Significās eſſe periculoſum noſſe magnatum arcana, quorū ſi quid effutias actū eſt de capite, quanquàm & alioqui ſolent odiſſe conſcios eorum quæ nolint efferri.

12 Actius poeta interrogatus quur non ageret cauſas quum in tragœdiis optime tractaret argumēta, Quoniam inquit in tragœdiis ea dicuntur quæ ipſe volo, in foro aduerſarii dicerent quæ minime vellem. Idem fit in dialogis, vbi qui ſcribit opus vnicuiq; tribuit orationem qualem putat eſſe commodam. In iudiciis ſecus fit.

Poetica fictio

13 Antigenides, Thebanus Iſmeniç diſcipulo quum ſcite canens populo minus probaretur, mihi, inquit, cane & muſis, admonens prorſus eſſe contemnendū imperitæ multitudinis iudicium, quum artis abunde magnum præmium ſit ipſa conſcientia.

Fiducia artis

14 Leo Byzantius quum à ciuibus accuſaretur, adhortantibus nonnullis vt ad hoſtes confugeret, in concionem prodiens, Ego, inquit, à uobis ciues mei,

Pietas in patriam

quam vobiſcum interfici malo.

Cuidam obiicienti oculorum infirmitatem, quum exprobrator eſſet gibbo deformatus, humanum, inquit, obprobraſti vitium, quum ipſe Nemeſim in tergo portes. Nemeſim appellauit vitium, quo viciſſim ipſe poſſit redargui. 15 Recriminatio

Aeſchylus poeta Tragicus aliquando ſpectans Iſthmia certamina, quum alter pugilum eſſet cæſus, totumq; theatrum exclamaret, O Chium Iouem fudiſti, Vide, inquit, cuiuſmodi ſint hominum mores, cæſus ſilet, & ſpectatores vociferantur Solent icti ob dolorem exclamare. Hic contra qui dolebat ſilebat, qui læſi non erant clamabant. 16 Præpoſteri mores

Pytho rhetor Byzantius quum eſſet ſupra modū obeſo corpore, prodiſſetq; in concionē ſuaſurus concordiam Byzantiis ſeditione ciuili tumultuantibus, ſtatim populi riſus obortus eſt ex ipſo corporis habitu. At ille riſum vertit in rem ſeriam. Ridetis, inquit, ciues? Quum tale corpus habeam, vxorē habeo multo me obeſiorem, & tamen concordes quoduis grabbatulum capit ambos, diſcordes ne tota quidem domus. Hoc procemio vſus ingreſſus eſt orationem. 17 Concordia

Pytho Atheniēſibus ob res fœliciter geſtas ipſum admirantibus ac prædicantibus quod Cotyn regem intere miſſet, Diis, inquit, habenda eſt gratia, quibus autoribus hoc facinus præclare geſtum eſt. Nam ipſe nihil aliud quàm manum & operam meam commodaui. Euentus rei, in manu dei eſt, & huic debetur gratia, ſi quid fœliciter ceſſerit. Sed interim vult noſtram operam accedere. 18 Deo debet gr̄a

Lyſander Lacedęmonius militem qui devia deflexerat caſtigauit. Ei dicenti ad nullius rei rapinam ſe ab agmine receſſiſſe, ne ſpeciem quidem, inquit, rapturi præbeas volo. 19 Integritas militis

20 Thraſibulus quum moliretur exigua manu ciuitatem Athenienſium à triginta tyrannorum dominatu liberare, cuidam è conſciis dicenti, quãtas gratias tibi debebunt Athenæ per te libertatem cõſequutę, dii faxint, inquit, vt quantas ipſe illis debeo, videat retuliſſe. Significans neminem patriæ parem referre gratiam, etiam ſi vitam impendat.

Pietas in patriam

21 Anaxarchus Abderites philoſophus quum à Cypriorum tyranno Nicocreõte torqueretur, vt cõſcios proderet, poſt multa in regem dicta conuitia, tandẽ per iracundiam & linguæ amputationem minanti. Non erit, inquit, effœminate adoleſcens hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis. Simulq; dentibus abſciſſam & cõmanducatam linguam, in os eius ira patens expuit.

Silentii fides

22 Quum Gorgias ſophiſta recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, hic inquit, de concordia totius Gręcię diſſerit, qui ſibi vxori & ancillæ, tribus duntaxat, vt concorditer viuant nondum perſuaſit.

Pars domeſtica

23 Theodotus Athenienſis cognomẽto ἄθεος dicere ſolitus eſt, ſe doctrinam auditoribus dextra porrigere, ſed illos ſiniſtra accipere. Sentiens illos benedicta in malam accommodare partem.

24 Stratocles Athenienſis quũ de parta victoria nuncium accepiſſet, protinus ad populũ retulit, vtq; ſupplicatio diis immortalibus decerneret perſuaſit. Aliquanto poſt quũ certior nuncius adferretur acceptæ cladis, populo indignãte quod deluſus eſſet, Ecquis, inquit, veſtrum quicquam damni accepit, quod totũ hoc triduum mea opera hilares lætiq; fuiſtis?

Voluptas tẽporaria

25 Theramenes vnus triginta tyrannorum, domo in qua multi accumbebant in cœnantes illapſa, ſolus incolumis euaſit. Hanc ob rem quũ ab aliis felix præ

Fortuna

dicaretur, ille magna exclamans voce. O fortuna, inquit, cui me occaſioni ſeruas? Senſit vir prudens ſe non eſſe ſeruatum, ſed maiori malo reſeruatum. Nam aliquanto poſt interfectus eſt.

Idem quum iuſſu tyrannorum porrectam veneni potionem fortiter hauſiſſet, quod ex ea ſuperfuerat ſic illiſit ſolo, vt clarũ ſonum æderet, reddensq́; ſeruo publico qui eam tradiderat, Critiæ, inquit, propino. Vide igitur vt hoc poculum continuo ad illum perferas. Erat is Critias è trigīta tyrānis crudeliſſim⁹. 26 Fortiter

Celebratur Iaſonis Theſſali dictum, quo ſe purgare ſolet iis quibus moleſtiam aut vim attuliſſet. Qui magnis in rebus ſe iuſtitiæ cultorem habere velit, eũ in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello quo tuta ſit reſpub. agri aut ædificia quorundã ciuium interdum perduntur. 27

Cleon poſteaquam reip. adminiſtrationē capeſſere deſtinaſſet, teſtatus eſt ſe iam omnium amicitiarũ vincula velle ſoluere, quod amici plerũq; obſtant ne liceat vbiq; rectum tenere clauum. 27 Priuatus affectus

Inter Neronem & Thraſeam graues intercedebāt inimicitiæ, verum cuidã multa criminoſe iactanti de Thraſea, dicentiq́; cauſam ab illo perperam eſſe iudicatã, obſtitit Nero, exclamans, Vtinam me tam Thraſea diligat, quàm eſt iudex rectus & æquus. Hoſtis hoſti teſtimoniũ perhibuit, de fama periclitanti nullum autē grauius teſtimonium, quàm inimici de inimico. 28 Teſtimoniũ inimici

Nero ſibi compararat auleũ quoddã inſigne, tum precio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declaraſti, inquit, te eſſe pauperem. Cauſam rogante Nerone. Quoniam ſi iſtuc amiſeris, inquit, nõ poteris aliud parare ſimile. Euenit, vt illud auleum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonito, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatius. Qui 29 Mediocritas

nummum habet vnicum,quo amiſſo non queat alte rum promere,pauper eſt. Tutiſſimum igitur eſt me diocribus ac parabilibus delectari.

30 Luxus Seruus Dolobellæ quū interrogaretur an dominus eius auctionē propoſuiſſet,Domū,inquit, vendidit. Luxum heri notans,quū id falſum eſſet. Qui domū vendidit,nō opus habet vt ſeruū exponat auctioni.

31 Arte retortū cō uitium Plancus quum in cauſa quadam adeſſet amico, velletq; teſtem moleſtū perturbare, interrogauit quo ſe artificio tueretur. Sciebat enim illum eſſe ſutorem. At ille lepide retorquens in Plancum,Callā, inquit, ſubigo. Id quidem ſutorium habetur inſtrumētum, ſed tecte exprobrabat illi adulteriū cum Meuia Galla,quo nomine Plancus male audiebat.

32 Bibit & fugit Poſt Mutinenſem fugam,percontātibus quid ageret Antonius,quidam è familiaribus eius reſpōdiſſe fertur,Id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Conſtat enim in Aegypto canes è Nilo currentes bibere. nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnātiū.

33 Lepide Lucius Cęcilius,quum C. Cæſar aliis qui ſecum pila luſitabant centum ſeſtertia daret,illi vni eius ſummæ dimidium. Quid,inquit,num ego vna manu ludo ac non duabus? Si officium erat colludere, non minus præſtiterat ille quàm cæteri.

34 Libere Laberius ex equite Romano factus mimus annos iam natus ſexaginta,huc adigente Cęſare,in actione quadam induxit habitum Syri,qui veluti flagris cæſus,ac proripienti ſe ſimilis exclamabat,

Porro Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulo poſt adiecit,

35 Neceſſe eſt multos timeat quem multi timent.

Ad has voces populus vniuerſus oculos & ora conuertit in Cæſarem, intelligens illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo qua licuit Laberius

vltus eſt ſortem ſuam.

Titius quidam ſtudioſe pila ludere ſolet,ſed idem 36
noctu ſigna ſacra frangere putabatur. hunc quum Ex am/
gregales in campo deſiderarent, Veſpa Terentius biguo
hoc colore excuſauit, vt diceret illum fregiſſe bra/ tecte
chium. Nam diuorum imagines brachiis geſtabant
donaria. Huc alluſit Veſpa.

Pylades hiſtrio Auguſti temporibus celebris,quū 37
Hylas diſcipulus quem ad æqualitatis contentionē Rex co/
prouexerat,in ſcena canticum quoddam ſaltaret, cu gitabun
ius clauſula erat τὸν μέγαν ἀγαμέμνονα, id eſt,magnū il/ dus
lum Agamemnonem,ac ſublimen veluti metiretur,
è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν οὐ μέγαν ποιεῖς, id eſt,
tu longū facis non magnū. Tūc populus efflagitauit
vt Pylades idem canticum ſaltaret iterum. Quumq́;
ad locum veniſſet quem reprehenderat, expreſſit
Agamemnonem cogitabūdum,nil magno duci ma/
gis conuenire ratus,quàm pro omnibus cogitare. Ea
res magnum ducem facit,non proceritas corporis.

Idem Hylam negligenter ſaltantem Oedipodem 38
hac voce caſtigauit, σὺ βλέπεις, id eſt,tu vides,quum Imitatio
ille Oedipodem iam cęcū exprimere debuerit. mala

Idem Pylades quum ſaltans Herculem furentem 39
nonnullis inceſſum hiſtrioni conuenientem minus Decorū
ſeruare videretur,depoſita perſona ridētes increpuit
dicens μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι, id eſt, Stulti,furen/
tem ſalto,ſignificans hoc ipſum quod videbatur in
decorum,maxime decorum eſſe.

Appius homo dicax vſq; ad ſcurrilitatem, Caio 40
Sextio dixit,Cœnabo apud te, nam vni locum eſſe Ab inex
video,Notans illum quod luſcus eſſet. Cui Sextius pectato
ex tempore,manus,inquit,laua & cœna, tecte obii/
ciens illi impudicitiam,aut certe rapacitatem.

Appius maior quum in ſenatu ageretur de agris 41

publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depaſci publicos agros dicerent, Non eſt, inquit, Lucilii pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, ſed adiecit, ego liberum puto, qua lubet paſcitur. Iocus eſt ab inexpectato. Expectabatur enim vt probaret hoc pecus non eſſe Lucilii, ſed alterius cuiuſpiam, ac reum ſubleuaret. Nunc irriſum grauabat.

42 Ridicule — Iſchomachus mimus cum primis celebris, medico percontante ruſticũ qui ob ingurgitationẽ male habebat, num ad vomitũ cœnaſſet. Nequaquã, inqt, ſed in ventrem. Iocus Græcis feſtiuior eſt, quod εἰς ſonat pariter & in, & vſq; ad. εἰς ἔμετον, εἰς κοιλίαν.

43 Ab ambiguo — Item quum mendica quædam ventris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre, Qui poteſt, inquit, quum triduo nihil comederit? Et huius dicti feſtiuitas iucundior eſt Græcis, quibus in ventre habere dicitur quæ fert vterum. Nã id medicus percontabatur an eſſet grauida.

44 Nominis deprauatio — Antiocho cui cognomen erat ἐπιφανὴς, id eſt, illuſtris, Polybius inuertit nomen, appellans illũ ἐπιμανῆ, id eſt, inſanum, quod cum infimis quibuſdam plebeis atq; etiam cum hoſpitibus prçter regiam dignitatem voluptatibus indulgeret.

STRATONICVS

1 Sitim ꝑuenire — Stratonicus citharœdus natione Athenienſis, nõ minus feſtiuis dictis quàm arte muſica celebris, ad quietem iturus, aſſidue iubebat puerum ſibi infundere vinum, non quod ſitiam, inquit, ſed ne ſitiam.

2 modeſte — Idem quum ſe contuliſſet Corinthum, anicula quędam diu attente illum inſpexit, nec dimouebat ab illo oculos admiranti ſimilis, quũq; ille dixiſſet, quid vis mater, & quã ob cauſam me ſic aſpicis? Demiror, inquit, ſi te mater decem mẽſes pertulit in vtero, quũ hęc ciuitas vnicum tantum diem habens te, doleat.

Idem

Idem nauigarat in Pontũ ad regem Beriſadẽ vbi diu moratus voluit illinc in Græciã aufugere, quum id rex videretur nõ paſſurus, Bene inqt. Stratonicus, cogitas o rex, qui ſtatuens hic manere, ſuam fugam ſubindicans, ac regis conſilium probans, quaſi & ille de migrando cogitaſſet, & ipſe non niſi grauibus cauſis commotus pararet abitum. 3 Facete

Idem Byzancii quum citharœdus quiſpiam belle ceciniſſet proœmium, cætera minus feliciter, ſurrexit ac preconis in morem pronunciauit, quiſquis indicarit citharœdum qui bene ceciniſſet proœmiũ drachmas accipiet mille. 4 In itium bellum

Item interrogatus qui nã eſſent in Pamphylia miſerrimi. Phaſelitæ, inqt ſed addebat, in toto orbe miſerrimos eſſe Sidetas. Vtraq; gens eſt in Pamphylia. Phaſelitarum ſordes prouerbio notatę ſunt, Praſelitarũ ſacrificiũ, quod ſalſis piſciculis ſacrificarẽt diis. Miſeros dixit parcos. 5

Idẽ interrogatus vtri eſſẽt barbariores, Bœoti an Theſſali, nominauit Elæos, ſignificãs hos vtriſq; barbariores, quũ illi haberenẽ barbariſsimi. Hoc erat lepidius, ſi ab Elæo fuiſſet ꝓpoſita q̃ſtio, vt forte fuit. 6 Barbaries

Idẽ aliquando trophæum quũ erexiſſet, hunc inſcripſit titulũ. Aduerſus male canentes cithara. Notans tales vbiq; quãplurimos eſſe, quos ipſe viciſſet. 7 citharœdi mali

Idem percontanti quod nauigii genus eſſet tutiſſimum, longi an contra, reſpondit, ea quæ ſubducta ſunt. Significans nullum vectorem in vlla naui tutũ eſſe, niſi quum nauis protracta eſt in ſiccum. 8 Ab iexpectato

Idem Rhodi quum artis ſuæ ſpecimen edidiſſet neq; quiſquam plauſu alioue geſtu ſignum fauoris dediſſet, abſcesſit illinc dicens. Quum id quod nullo conſtet impendio non pręſtetis, qui ſperem me ã vobis præmium acceptuturum? 9 Applauſus

Decorũ

10 Idem Ptolemæo rege de muſica cum ipſo contẽtioſius diſſerẽte, aliud eſt, inquit o rex ſceptrũ, aliud plectrum. Significans nõ eſſe regium de muſica cũ muſico diſputare.

Alius alio præſtat

11 Idem inuitatus aliquando vt audiret citharœdũ canentem poſteaquam audierat recitauit illum verſiculum Homericum.
τῶδ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ ἕτερον δ' ἀνένευσεν. Ideſt.
Huic dedit hoc pater altitonans, verũ abnuit illud.
Cuidam rogãti quo pacto, expoſuit, male cithara canere dedit, bene canere negauit.

Ex vocum affinitate

12 Idem quum trabes delapſa quendam è conuiuis occidiſſet dixit ἄνδρες δοκῶ εἰσὶ θεοὶ, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ, δοκῶ εἰσί. Id latine reddi non poteſt, iocus eſt ex amphibologia, δοκῶ ſonat trabi, ſi ſubſcribat iota, & ſine hac ſonat opinor. Viri opinor dii ſunt, quod ſi non ſunt, trabi ſunt; niſi forte δοκῶ legendum acuto accẽtu, vt intelligas trabes ſunt.

Exilium optabile

13 Idẽ Seriphi agens hoſpitẽ ſuũ percõtatus eſt, ob quam cauſam illic homines iuberentur vertere ſolũ; quũ ille reſpondiſſet, flagitioſos apud Seriphios exilio mulctari. Quin tu quoque, inqt aliquid flagitii cõmittis, vt ex his locorũ anguſtiis emigres? Notãs regionem eſſe incõmodam, & oppidum frigidum.

Luxus

14 Idẽ quũ Rhodii ageret, taxans eius gentis luxũ, delitiasq; dicebat illos ædificare, perinde quaſi eſſent imortales, opſonare quaſi breue tẽpus victuros? Auidius enĩ fruimur his, q̃ breui ſcimus auferenda.

citharœdus malus

15 De Phaone malo tibicine dixit, quod non caneret harmoniam, ſed cadmum. Phaon aũt quũ ſe gereret pro tibicine, iactaretq; ſe megaris habere quorum. Nugaris, inqt, Stratonicus, non habes, ſed haberis. Significans illum diſcipulum eſſe potius q̃ magiſtrum, aut chorum ipſo doctiorem eſſe.

Idem Stratonicus aiebat ſe vehementer demirari 16
Satyri ſophiſtæ matrem, quæ illum decem menſes Moleſti
tuliſſet, quem nulla ciuitas decem dies ferre poſſet.

Idem quum Satyrum accepiſſet apud Ilium pere 17
grinari, feſtiuiter illum torſit illud prouerbio iacta- Ilio ma-
tum. In Ilio ſemper mala, ludens ex ambiguo vocis. la
Aliter enim mala dicuntur quæ miſera triſtiaq; ſunt
aliter homines mali.

Idem Minnaco fabro, vt opinor, ſecum de mu 18
ſica diſceptanti, non animaduertis, inquit, te ſupra Vltra
malleum loqui. Simillimum eſt huic illud Apelis, malleū
Ne ſutor vltra crepidam.

Idem quum quendam ſibi notum haberet obuiū 19
calceis pulchre exterſis, ſpecie laudantis vitupera- Laudan
uit dicens, nunquam calceos tam belle potuiſſe ab- do vitu-
ſtergi, niſi abſterſiſſet ipſe. perare

Idem quum forte veniſſet Miletū, quæ tum à con 20
uenis inhabitabatatur, vidiſſet omnia ſepulcra titu- cōuenæ
los haberet peregrinorum. Abeamus, inqt hinc pu-
er, nam, hic hoſpites videntur mori, ciuium nullus.

Idem Zetho de muſica differenti, te vnum, inqt, 21
nequaq̄ oportet de muſica loqui, q tibi nomē oium A noie
à Muſis alienis ſimū elegeris, te ipſum pro Amphio-
ne appellans Zethum. Amphion vt eſt in fabulis cā
tu citharæ condidit Thebas at Zethus frater ruſti-
cus fuit. Apparet illum ſibi mutaſſe nomen.

Idem quum doceret Macedonem quendam, nec 22
ille quicquam proficeret, expectatus in diſcipulum: Macedo
in Macedoniam, inquit, pro eo quod alii dicunt ἐς nia
μακαρίαν, ſicut precantur exitium. Obiter notauit &
Macedonicæ gentis barbariem.

Idem quū videret ſacellum malo ſordidoq; bal- 23
neo vicinum: anathematibus pulchre exornatū, po Balneū
ſteaq̄ è balneo exiit male lotus. Nō miror, inqt, hic ſordidū

multas pẽdere tabulas. Quiſq; enim hic lauit, illic ſuſpendit tabulã veluti ſeruatus. Indicans magnũ eſſe ſi quis è tali balneo exiſſet incolumis. Alluſit aũt ad morẽ naturã, aut militũ è mari belloq; ſeruatorũ.

24 Idem quũ egrederetur Heracleam ciuitatẽ portas ac mœnia circunſpiciebat percontanti vero cuidam quid circunſpiceret, pudet inquit, ſi videar exire è lupanari, notans corruptos eius ciuitatis mores. Sũt eius nominis ciuitates multæ, ſed de Heraclea Thraciæ ſenſit opinor.

Ciuitas lupanar

25 Idem in eum qui quum prius fuiſſet olitor, poſtea factus muſicus de arte ſecum contenderet, pronunciauit ſenarium Græcum vulgo celebrem.

ἄδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδέῃ τέχνην. Ideſt.

Quam quiſq; nouit artem, eam canat licet.

Mutato verbo detorſit ad iocum quod eſt in prouerbio, ἕρδοι τις: &c.

26 Idẽ quũ in Maronia poteratcũ quibuſdã, dicebat ſe poſſe ſcire ad quẽ locũ ſpectaret ciuitatis, ſi tecta facie ipſum ducerent. Quũ duxiſſẽt rogaſſentq;, quo ſpectaret ad cauponã, inqt ſentiens totam ciuitatem nihil aliud eſſe q̃ cauponam. Itaq; quocunq; verteretur tectis oculis ſciebat ſe ſpectare cauponam. Maronia Ciconum ciuitas eſt dedita negociationi.

Antuuerpia

27 Idem quum in Archadia malam terram, ac falſam aquam balneator exhiberet, iocatus eſt terra mariq; obſideri, Apparet in balneis terræ fuiſſe vſum, qui nunc eſt fullonibus.

28 Idẽ quũ apud Sicyonios viciſſet, aduerſum ſe citthara certantes conſecrauit in Aeſculapii tẽplo tropheũ cũ hac inſcriptione Stratonicus à male citharã canẽtibus. Hoc ſi idẽ eſt cũ eo qđ paulo ante memorauimus, miror ab eodẽ autore eodẽ in loco bis idem referri. Referuntur enim hæc apud Athenæũ.

Idem quendam qui male cecinerat rogáuit: cuius 29
eſſet cãtio, quũ ille reſpõdiſſet. Carcini multo magis A noíe
inquit, q̃ hominis. Carcinus enim Græce cancrũ ſo-
nat. Et autem eadem vox cantoris cuiuſdam nomẽ,
quem notant Græcorum prouerbia.

Idẽ quũ puer illius in balneo cũ balneatore liti- 30
garet de pecunia. Ná mos erat, vt hoſpites pluris la- Phaſeli-
uarent q̃ ciues. Scelerate, inqt puero, ob æs me pro- tæ
pemodũ Phaſeliten reddideras. Nam hoc accidit in
Phaſelide: de qua gente male ſentiebat tanq̃ ſordi-
da. Proin miniſtrũ obiurgans: notat gentis malitiá.

Idem cuidã laudanti ipſum, vt aliquid ab accipe 31
ret. Ego inquit, maior mendicus ſum: Sentiens non Mendi-
eſſe muſicorũ dare laudádi, ſed accipere à laudatis. cus à

Idem quũ doceret in ciuitatula perquam exigua medico
iocatus eſt mutatiõe literæ, nõ eſt πόλις, ſed μόλις, id 32
eſt, non eſt ciuitas, ſed vix. Sentiens vix dignam no- Depra-
mine ciuitatis. uatio no

Idem quũ eſſet Pellæ, & in puteum deſcendiſſet minis
rogauit num eſſet aqua potabilis, quũ dixiſſent qui 33
aquam hauriebant, nos iſtam bibimus. Nõ eſt igitur Res ver
inqt, potabilis, quod illos videret pallidos luridosq́;. bis con-
Nam interpretabatur malæ valetudinis argumentũ traria
quam ex aqua contraxerant.

Idem quũ audiſſet nixus matris Timothei regis, 34
Si inqt, opificẽ peperiſſet, non deũ, quales emiſiſſet Regum
voces? Irridens quorundã fœda adulationem q re- natiui-
gũ filiis tribuebant diuinitatẽ, quũ vox parientis re- tas
gem ęque miſerabilis ſit, ac parturientis quẽlibet, ple
beium. Ipſe autem Stratonicus filius erat opificis.

Idem Polyidæ glorianti quod diſcipulus ipſius 35
Philopas canendo viciſſet Timotheũ, miror inquit Certarẽ
ſi ignoras, quod diſcipulus tuus condit decreta, Ti- cũ regẽ
motheus aũt leges. Iocũ captans ex ambiguo vocis

Nomos enim Græcis & legem ſonat, & modulos cã
tionis. Itaq; periculoſum eſt regem vincere.
36 Idem pſaltæ cuidam moleſtius obſtrepenti, ψάλλ'
Ex mu- ἐς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας, abi ad coruos
tata lite- ludens vnius literæ mutatione.
ra Idem quũ vidiſſet Propin citharœdum Rhodiũ
37 corpore quidem magnum: ſed arte puſillum, percon
Magnus tantibus qualis videretur, reſpondit prouerbiali di-
ſtultus cto. Nullus, malus, magnus piſcis. Singulis verbis hy
poſtigme ſeparatis: alium efficiens ſenſum. De quo
nobis dictum eſt in Chiliadibus.
38 Idem quum in ludo ſuo haberet pictas Muſas no
Cũ diis nem, Apollinem vnum, diſcipulos autem tãtum ha-
beret duos, rogatus à quodam quot haberet diſci-
pulos. Cũ diis, inquit. XII. De huius ioci genere no-
bis alibi dictum eſt.
39 Idem verſans apud maliſſam, quum videret tem
Templa pla multa, homines paucos, ſtans in medio foro, cla-
vacua mauit. Audite templa.
40 Idẽ apud abderitas agens cõſpicatus illic ſingu-
Præco- lis ciuiũ ſingulos eſſe præcones: adeo vt propemo-
num tur dũ maior eſſe prçconũ numerus q̃ ciuiũ, à cœna cœ
ba pit per ciuitatẽ, ſummis pedũ digitis ingredi, demiſ
ſis in terram oculis percontantibus autẽ Abderitis,
quid mali repente accidiſſet illius pedibus, ita reſpõ
dit, Cætera quidem belle valeo toto corpore, & ad
cœnam curro celerius ipſis adulatoribus, illud vnũ
metuo: ne me ingrediens præconis pedem offendã.
Sentiens illic præconum plena omnia.
41 Idẽ quũ in ſacrificio malus qdã tibicen eſſet cãta
citharœ turus. Bene ominandũ eſt, inqt, libãtes precemur de
dus ma- os, Significans opus deorũ auxilio vt bene caneret.
lus Citharœdus quidã malus Stratonicũ excipiebat
42 conuiuio, atq; ſuper cœnã oſtendebat illi artem ſuã.

Erat aũt apparatus ſplendidus. Itaq; Stratocus quũ illo canente non haberet qui quum loqueretur, confregit poculum, & popoſcit malus: id quum accepiſſet cum multis cyathis, ſoli calicem oſtendit, moxq; ſeſe vino ingurgitauit & obdormiit. Quũ forte ſuperueniſſent aliquot cõmeſſabundi cantori qui conuiuiũ exhibebat noti. Stratonicus expgiſcẽs factus eſt ebrieus. At illi quũ intellexiſſent ꝙ multum aſſidueq; bibendo fuiſſet inebriatus. Stratonicus compendio reſpondit, Hic inſidiator & ſceleratus cãtor me veluti bouẽ ad præſepe, dum cœna accipit occidit. Boues multo cibo ſaginanť priuſq̃ mactantur.

Idem in citharœdum, imperitum, cui nomen erat Cleon, ſed vulgo dicebatur bos. Olim, inquit, aſinus lyræ dictum eſt, nunc bos eſt lyræ. 43 Bos lire

Idem Rhodios quum videret delitiis diſſolutos & calido potu vtentes, appellauit albos Cyrenæos, 44 & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem quod colore quidem differrent à Cyrenæis, qui nigri ſunt, luxu & voluptatum ſtudio ſimiles. Sic hodie quidam appellant albos Maurus. Eiuſdem feruntur & alia libere ſalſeq; dicta in quibus dicitur imitatus Simonidem & Philoxenũ. Si rogas quod libertatis præmium tulerit, offenſo Nicocle Cypriorũ rege, venenum bibit & mortuus eſt. Hic primus fertur auxiſſe chordarum numerum & harmonias docuiſſe, & diagramma reperiſſe.

Phœnicides cum apponeret piſces in conuiuio, ſed his duntaxat qui dediſſent ſymbolum, dixit, mare quidem eſſe commune, ſed piſces in eo natos eorum eſſe qui emiſſent. 45 Empta

Theocritus Chius poſteaquam Diocli lurconi periſſet vxor, & in funebri cœna quam illi parabat, 46 Luxus nihilo ſecius opſonia vorarét, flẽs interim, deſine mi

ſer, inquit, nihil profeceris, oſoniis indulgens. Sentiens illi ſemper flendi fore materiam, ſi pergeret deliciari. Olim veſci piſcibus pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebantur opſophagi. Nũc ea res magna eſt ſanctimonia.

47 Loquacitas Idem quũ Anaximenes eſſet dicturus, ita præfatus eſt, incipit verborum flumen mentis gutta: ſignificans illum eſſe multiloquium, ſed minime ſapientē.

48 Iocus intempeſtiuus Idem quũ duceretur ad Antigonũ regem, atq; hi qui ducebant iuberent hominem bono eſſe animo fore enim incolumen ſimul atq; veniſſet ad oculos regis. Omnē inquit, ſpem ſalutis mihi adimitis, mordens regem quod luſcus eſſet. Rex audito ioco, iuſſit hominem agi in crucem.

1 Ex ambiguo Chiroſophus Dionyſii adulator, quũ videret regem cum aliquod familiaribus ridenten: ipſe quanq̃ longo abeſſet iteruallo, nec audiret, pariter riſit, Rogauit Dionyſius num audiret quæ dicerentur, Negauit. quur igitur, inquit, rides? Quoniã perſuaſum habeo quicquid iſtuc eſt quod inter vos agitis, eſſe aliquid ridiculum. Ridicula Græcis dicuntur interdũ non deridenda, ſed feſtiua.

2 Arcadion adulator odio Philippus Macedonis ſpõte deſeruit patriam. Euenit aũt, vt Philippo Delphis agente adeſſet. Eum rex accerſitũ rogauit, quo uſq; fugies Arcadion? Donec inqt, puenero, vbi nemo norit Philippũ. Quis non miretur eam libertatē in adulatione? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cœnam, itaq; cum eo in gratiam rediit. Quanq̃ libertati ſuberat adulatio, ſubindicans Philippum nuſquam non eſſe celebrem.

3 Ventris ſtudium Melanthus Alexandri Pheræi paraſitus, interrogatus quomodo fuiſſet interfectus Alexander, p coxam, inquit, in meũ ventrē. Sentiens idē vulnus etiã

ſuo inflictum ventri, cui iam erat eſuriēdum, mortuo qui conſueuerat alere.

In Archippum Athenienſium ducem, contractis & incuruis humeris, iecit ſcóma dicēs eū, οὐ προεστάναι τῆς πόλεως ἀλλὰ κεκυφέναι. Nam iocus latinis verbis reddi non poteſt. Quanquam legēdum arbitror προκεκυφέναι, id eſt, non anteſtetiſſe, ſed antecubuiſſe. Stat enim qui erecto eſt corpore, προκύπτει qui ſe ante alium incuruat. 4

Interrogatus quid ſentiret de tragœdia Diogenis, negauit ſe vidiſſe, quod eſſet obtecta verborum inuolucris. Notans ambitioſa verborum copia rem obſcurari. Refert Plutarchus περὶ τοῦ ἀκούειν. 5 Verborum ampullę

Agis Argiuus adulator videns Alexandrū ingentia munera dediſſe cuidā ridiculo, exclamauit, O rē vehementer abſurdam. Quum Alexander hac voce excitatus dixiſſet, Quid tu ais? Fateor, inqt Agis, me pati non poſſe, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Iuppiter Vulcanum habet pro Morione, & Hercules Cercopibus & Bacchus Silenis delectari conſueuit. Tales videmus & apud te magni fieri. Peſtilētiſſimū adulationis genus, ſub libertatis imagine blandiri. 6 Libertas adulatrix

Seuerus imperator quum è Britannia rediret, non ſolum victor, ſed etiam in ęternum pace fundata, voluens animo quid ominis ſibi occurreret, æthiops quidam è numero militari, claræ inter ſcurras famæ, ac iocorum celebrium, cum corona è cupreſſu facta ei occurrit. Cæſar & coloris, & coronę tactus omine, Nam cupreſſus funebris eſt, iratus iuſſit hominē ſubmoueri. At ſcurra diſcedens peius omen addidit lingua, dicens. Totum fuiſti, totum viciſti, iam deus eſto victor. Scurræ iocus vaticinium erat. Nam Cæſar aliquanto poſt periit. 7 Omen

8 Anaxarchus quum Alexandrum ſe ob Cliti necẽ
Adulanter diſcruciantem videret, Clito, inquit, contigit iuſtitia quæ diis aſſidet, perſuadere cupiens quicquid à rege fieret, ius faſq́; eſſe. Nam & Alexander pro deo ſe haberi ſuſtinebat.

9 Praxaſpes Cambyzen regẽ admonuit, vt parcius
Impius adulator vino indulgeret. Turpem enim eſſe in rege ebrietatem, in quẽ vnũ omniũ eſſent coniecti oculi, cui rex, vt ſcias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo etiã poſt vinum & oculos & manus in officio eſſe. Bibit deinde ſolito largius, iamq́; vinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuataq; ſupra caput ſiniſtra manu ſtare, tunc in cor adoleſcentis figit ſagittam, nam id dixerat ſe petiturum, reciſoq́; pectore, iaculum cordi infixum oſtendit patri, rogans num ſatis certam haberet manum. At ille negauit Apollinem potuiſſe certius mittere.

10 Niceſias Alexãdro abigenti muſcas, quod ab illis
Muſcæ regum diceret ſe morderi. Magis, inquit, ab aliis quæ plus tui habent, guſtato ſanguine. Adulatores notauit, vt omnibus muſcis plus ſugentes.

11 Cliſophus Athenienſis adulator, Philippo increpanti
Petax cur ſemper aliquid peteret, Obliuiſcor, inquit. Lepidus iocus, ſed pugnans cũ laudatiſſima ſentẽtia Beneficii accepti meminiſſe, dati obliuiſci oportet.

12 Idem à Philippo donatus equo ſaucio vendidit, & ab eo poſt interrogatus, vbi nam eſſet equus, ex vulnere, inquit, illo cõfectus eſt. Ludens ex ambiguo. Nam πέπρακται, ſonat venditus eſt & cõfectus eſt.

13 Idem Philippo iacienti in ipſum ſcommata, & ad
Ex inuerſione modũ hilari, ergo poſt hac, inquit, te nõ alam, lepide inuertens rem. Nam reges in hoc alunt paraſitos vt illorum dictis exhilarẽtur. Quod ſi ipſi reges per ſe norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus

ſit paraſitis; quum ipſi norint paraſitos agere. Alioqui paraſiti magis alũt reges, quàm reges paraſitos. Quã quam Plutarchus in Sympoſiacis, ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω; id eſt; non ego te alo notans regem quod verſa rerum vice, pro rege ageret morionẽ. Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Salſe

Bithys paraſitus quũ Lyſimachus rex veſti ipſius curaſſet affigendum ſcorpium ligneum, aut vt Plutarchus ait, rubetam, pulchre aſſimulatum vero, perturbatus reſiliit. Ridentibus omnibus vbi dolum ſenſit, & ego, inquit, te viciſſim terrebo rex. Quum ille dixiſſet fac, Da mihi, inquit, talentum, exprobrás regi ſordes & parſimoniam. 14 Parſimonia exprobrata

Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto ſermone quod turdi magno venderentur, quum forte adeſſet Corydus, qui male audiebat, quod corpus ſuum ad quæſtum proſtituiſſet, Atqui ego, inquit, memini fuiſſe tempus, quo Corydus obolo parabatur, Ludens ex ambiguo. Nam Corydus etiam auiculæ nomen eſt. 15 Ex noĩe

Idem opinor, dixit eas eſſe iucundiſſimas carnes quæ carnes nõ ſunt, & ſuauiſſimos piſces qui piſces non ſunt. Item dixit amœniſſimam eſſe nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. 16 Mediocritas grata

Philoxenus poeta Dionyſio recitante ſua carmina quum alii per aſſentationẽ laudarent, exclamauit, Abducite me in lapicidinas. Subindicans hoc eſſe tolerabilius quàm audire laudareq; tam mala poemata. Nã antea rex offenſus miſerat illum in lapicidinas. 17 Libere

Idem interrogatus quur in tragœdiis induceret mulieres malas, quum Sophocles eas induceret bonas, argutiſſime reſpondit, quoniam, inquit, ille tales inducit, quales eſſe deberent, ego quales ſunt. 18 Argute

Idem apud Pythonem prandens, appoſitis oleis, 19

A carmi quum paulopoſt inferretur patina piſcium, percuſſo
ne Ho- vaſculo quod habebat oleas, Homericũ hemiſtichiũ
meri dixit μάστιξεν δ᾽ ἐλάαν, id eſt, ſcutica incitauit, vt tra-
herent. Nam de auriga dictum eſt. Senſit autẽ Philo-
xenus oleas quàmprimũ auferẽdas, alludẽs interim
ad Gręcam vocem ἐλαιῶν, quę ſonat olearũ, & ἐλάαν
quod ſonat trahere currum aut aliquid ſimile.

19 Idem vocatus ad conuiuium, quũ eſſet appoſitus
ater panis, Caue, inquit, multos apponas, ne facias te
nebras. Nigra enim obſcurant, & atras tenebras di-
cimus, quum color albus plurimum habeat lucis, vn-
de & oculis noxius.

20 Corydus paraſitus compotante ipſi meretricula,
cui nomen erat Gnome, quum vinum deficeret, ipſe
iuſſit imponi duos ſupra centum obolos, Gnomen
autem conferre quantum populo videretur, notans
illam è populo quęſtum facere.

21 Idem quum Plyctor citharoedus lentem ſorberet,
ac lapidem lenti admixtum mandaret, O miſer, in-
quit, etiam lenticula te ferit. Significans illum dignũ
qui ab omnibus lapidaretur, poſteaq̃ lens illi lapi-
dem incuſſerat.

22 Idem quum apud Ptolemæum Mattya, cibi lauda
Specta- tisſimi genus circunferretur, ſed apud Corydũ ſem-
tor con- per deficeret. utrum, inquit Ptolemeæ ſum ebrius, an
uiuii videor mihi videre iſta circunferri. Admonens ſe ni
hil aliud quàm ſpectatorem eſſe Mattyæ. Ebriis aũt
videntur omnia verſari in gyrum.

23 Idem chærephonti paraſito dicenti, non poſſum
Ex am- ferre vinum, ne id quidem, inquit, quod in vinum.
biguo Sentiens illi non eſſe quod impenderet in vinum.
24 Fert autem qui tolerat. & fert qui confert precium.
Voraci- Idem quum Chærephon nudus in conuiuio diſtẽ
tas deretur, o Chærephon, inquit, nunc te veluti Lecy-

thos intueor, quouſq; plenus ſis. In Lecythis vitreis apparet, quouſq; plenæ ſunt, ſi eximantur è Thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis.

Idem quum Demoſthenes ab Harpalo poculum ingens dono accepiſſet. Hic, inquit, alios Acrocothonas, hoc eſt bibulos appellat, quum ipſe magnam pateram attraxerit. Cothon cyathus eſt fictilis. Attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit. 25 Munera

Idē ſolitus nigros panes inferre in conuiuiū, quū alius intuliſſet nigriores, dixit illū non inferre panes ſed panum vmbras, ob immodicam nigredinem. 26 Vmbra

Pauſimachus in paraſitū qui ab anicula alebatur, dicebat illi qui cum anu conſuetudinem habebat, diuerſum quiddā accidere, atq; ipſi vetulę. Nam illū ſemper aliquid ventre concipere, illam nunquā. Sentiens illum ſubinde fieri ſaturū, illam manere ſterilē. 27 Vetulæ concubinus

Cineſias videns Alexandrū magnum à pharmaco quod ſumpſerat vehementer turbatum. Quid, inquit, nobis faciēdum eſt, quū vos dii talia patiamini. quum Alexander ægre ſuſtuliſſet oculos. Quales, inquit, di ſumus, metuo ne dii inuiſi. 28 Dii miſeri

Pantaleon in Arſinoen Lyſimachi vxorem vomere ſolitam torſit hunc verſiculum. 29 Libertas infelix

κακῶν κατάρχεις τὴν δ᾽ μοῦσαν ἀσάγων.

Dominare prauis, qui hanc vomentem induxeris.

Quod vbi reſciuit Lyſimachus, in muſtelę cauea incluſit hominem, ac tanquam feram circunferri iuſſit, aluitq; vſque ad mortem. Huic certe bonum dictum male ceſſit.

Arceſilaus quum Apellē Chium ægrum inuiſens etiam egere ſenſiſſet, poſtridie reuiſit illum decem drachmas ſecum adferens, & proxime aſſidens, hic nihil eſt, inquit, præter Empedoclis elementa, 30 benigne

Ignem & aquam, terrā atq; volubilis ætheris orbes;

Ac ne cubas quidem, inquit, ſatis commodè, ſimulq;
moto ceruicali, furtim ſubiecit pecuniam. Hanc quũ
anicula, quæ ægrotãti miniſtrabat, reperiſſet, & Apel
li narraſſet, ille ridens, diſpeream, inquit, niſi hoc Ar-
ceſilai furtum eſt, κλέμμα à κλέπτω, quod Græcis & ce-
lo ſignificat & furor.

31 Appelles quum vidiſſet tabulam à Protogene pi-
Opus im- ctam, quã Demetrius in bello ſeruarat deprecãtibus
mortali- Rhodiis, aliquandiu pre ſtupore tacitus eam eſt con
tate di- templatus, tandem in hanc vocem erupit, Ingens la
gnum bor ac mirandum opus, deſunt tamen Gratiæ, quæ
hoc aliaq; eiuſdem auferant, atq; in cœlo reponant,
Eam tabulam Protogenes nondum abſoluerat.

32 Quum Megabyzes aliquando in officinam Apel-
De arte lis veniſſet, cœpiſſetq; neſcio quid de pingendi arte
artifex loqui, Apelles non ferens regem de his iudicantem
quæ non didicerat, Quamdiu, inquit, ſilebas, omnes
te ob aurum, purpuram, ac diadema venerantes, ma-
gnum virum eſſe putabant, nunc pueri mei qui colo
res terunt, ob inſcitiam te rident. Plinius pro Mega-
byze ponit Alexandrum Magnum.

33 Pictori parum perito de celeritate glorianti, &
celeritas oſtenſo tabula dicenti, hanc modo pinxi, Etiamſi ta-
inepta cuiſſes, inquit Apelles, res ipſa loquitur quod eam ex
tempore ſubito pinxeris.

34 Apelles quum Laidem adhuc virginem vidiſſet
Spes bo ex Pireæo ferentem aquam, admiratus inſignem for-
ni futuri mam, duxit illam in conuiuium ſodalium, Cæterum
irriſus ab illis, quod pro meretrice virginem addu-
xiſſet in cõuiuium, Ne miremini, inquit, ego eam alo,
vt aliquando fruar. Nam priuſquam totum exceſſe-
35 rit triennium, eam formoſam reddam.
Moroſa Idem dicere ſolet ſibi cum Protogene omnia eſſe
diligẽtia paria, aut illi etiã meliora, vno ſe præſtare, quod ille

manum de tabula neſciret tollere. Sentiens Protogenem peccare nimia diligentia, quam moroſam appellant, quæ frequenter officit, non pictori tantũ ſed & oratori. Huic vitio affinis fuit vir eximie doctus Paulus Aemilius Veronenſis, qui ſibi nunquam ſatiſfaciebat, ſed quoties recognoſcebat ſua, mutabat pleraq́ꝫ, diceres opus non correctum, ſed aliud, idq́ꝫ ſubinde faciebat. Quę res in cauſa fuit, vt citius elephanti pariant, quàm ille quicquam ędere poſſet. Nam hiſtoriam quam ædidit, pluſquam triginta annis habuit præ manibus. Et ſuſpicor huc adactum vt euulgaret. Nec multum abfuit ab hoc vitio Thomas Linacrus Anglus, vir vndequaq́ꝫ doctiſſimus.

Nunquam tam occupatus fuit, vt diem prætermitteret in quo nihil omnino pingeret artem exercens. Vnde ſubducens ſeſe à negociis dicere ſolet, hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abiit in prouerbium, de quouis officio prætermiſſo. 36 *Artis exercitatio*

Idem tabulas in pergula proponere ſolet, poſtq́ꝫ eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auſcultabat. Sutor quidam reprehendit, quod in crepidis pauciores vna intus feciſſet anſas. Tulit hoc tacitus Apelles, poſtridie quum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus proſpexit, denuncians illi, ne ſutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipſum in prouerbium venit. 37 *Iudicare de arte aliena*

Protogenes Rhodi viuebat. Eo Apelles videndi eius gratia profectus eſt, continuoq́ꝫ petit officinã, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturæ, anicula quædã cuſtodiebat. Ea Protogenem negauit eſſe domi: rogauitq́ꝫ à quo quęſitum diceret reuerſo. Ab hoc, inquit Apelles, arreptoq́ꝫ peniculo lineam ex colore duxit, ſummæ tenuitatis: per tabulam. Reuerſo Protogeni quę geſta erant anus 38 *E linea iudicare*

indicauit. Ac lineam ille contemplatus, cōtinuo dixit Profectò Apelles Rhodum venit. Nec enim in alium cadit tam abſolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illa ſubtiliorem, anuſq; mandauit vt ſi rediret hoſpes, diceret oſtenſa linea, hic eſt quem quçris. Reuerſus Apelles & vinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. Protogenes victum ſe confeſſus in portum deuolat, hoſpitem quærit domumq; ducit victus victorem. Ex minimo veſtigio artifex agnoſcit artificem.

39 Agatharchus pictor ſeſe iactabat de pingēdi celeritate, quū Zeuxis diutius immoraret operi. At Zeuxis reſpōdit, ea q̄ cito fiūt, cito perire, cōtra q̄ paulatim exacta cura abſoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Vale-

cito nata non durant

rium ita reſpondit, Diu pingo, quia pingo æternitati. Cito nata, cito pereunt, diu elaborata ferunt ætatem. Beta cito naſcitur, buxus paulatim.

40 Zeuxis certamen artis exercuit cū Parrhaſio. Quū enim Zeuxis tam ſcite effinxiſſet vuas, vt in ſcenam aues aduolarent, Parrhaſius detulit linteum pictum, ita veritate repręſentata, vt Zeuxis alitum iudicio tumens, flagitaret tandem remoto linteo oſtendi picturam. Mox intellecto errore, Viciſti, inquit, Parrhaſi. Nam ego aues feſelli, tu artificem. Rari candoris inter artifices exemplum.

41 Idem poſtea pinxit puerum vuas ferentē, ad quas

Imitatio

quum aues aduolaſſent, proceſſit iratus operi, Vuas, inquit, melius pinxi, quàm puerū. Nā ſi hoc conſummaſſem, aues puerū timere debuerant. Ingenuitatis exemplū. At aues viderūt in puero nullū eſſe motū, itaq; aut mortuum aut dormientem arbitratæ ſunt.

42 Scopas Theſſalus ſtatuarū artifex demiranti quur in ædibus ſuis tantum haberet rerum ſuperuacaneorum & inuſitatarum, Imo his, inquit, ſuperuacaneis

Superuacua

felices

ſelices ſumus ac beati:non illis neceſſariis. Quum ea quæ ſunt vitæ neceſſaria ſint ſuapte natura precioſiſſima, tamen quia quotidiana ſunt multisq́; communia, contemnuntur. Cæterum quanti ſint precii, declarat extrema neceſsitas, quæ ſi incidat: quilibet libens omnes gemmas, aulea & aurum ſuum vno pane commutet. Cętera magis ad oſtentationem pertinent, quàm ad ſalutem.

Polycletus ſtatuarius dicere ſolet, eorum opificiũ eſſe moleſtiſsimum, quibuſcunq; lutum perueniret ad vngues, Plaſtas opinor ac figulos notans, Admonuit autem artes exercendas, vnde non conſpurcaretur opifex. Tales nimrium philoſophiæ ſtudium. 43 Philoſophia ars

Idẽ duas ſtatuas eodẽ argumento fecerat, alterã ad artis iudicium. alterã ad opinionem vulgi, & ad cuiuſuis ꝑtereũtis iudiciũ. Ambabus ꝑfectis admittit turbam. Prior illa quam ex arte fecerat magnopere laudata eſt, altera non item. Tum Policletus, atq; ſcitote, inquit, quod hac quam tantopere laudatis, ego feci: eam quam vituperatis, vos feciſtis. A populo factam dixit, quam ad iudicium populi fecerat. Vicit tñ artis ſpecies imprudentes. Si moniti fuiſſent, vtrã ad illorũ iudiciũ finxiſſet, eam prætuliſſent. 44 Populi iudicia

Arato deſtinanti tyrannorum communi odio abolere tabulam inſignis artificii, quæ Ariſtratum in curru victorem habebat. Nealces ſupplex intercesſit, vt opus incolume ſeruaretur, dicens cum tyrannis non cum tyrannorũ imaginibus belligerandũ eſſe. 45 Honos artis

Quum Philippus locum quendam Ithomatam non minus munitum: ſi præſidium imponeretur, quã erat Acrocorinthus occupaſſet, & ſacrificio peracto per vatem ad ipſum extra eſſent delata, accepta Arato ac Demetrio Phario demonſtrauit, & ipſe 46 Diuinatio

animi dubius rogabat eos quid exta portenderent, vtrum Meſſenius locum redderet, an retineret. Hic Demetrius arridens, Si animũ, inquit vatis geris locum dimittes, ſin regis, vtroq; cornu bouẽ retinebis. Peloponeſum bouis ænigmate ſignans, quam facile tueret, ſi duas arces præſidio tueretur. Aratus autẽ rogatus à Philippo ſuam ſententiã dicere, poſt diutinum ſilentium, hunc in modum reſpondit. Permulti ſunt o Philipppe Cretenſiũ montes, permulti Bœoticorum, ac Phocenſium tumuli terra prominentes. Item plurimi Acarnaniorum, partim in mediterraneis, partim in oris marinis ſiti, q natura munitisſimi ſunt, & tamen quũ horũ nullũ ceperis, oẽs tamen ſponte imperata faciunt, latrones rupes & ſaxa incolunt, ac præcipitiis ſe tuentur. Regi aũt nihil beneuolentia firmius aut munitius eſſe poteſt.

47 Regum amiticia Philippus Arato venenum dandum curarat, quod non repente occideret, ſed lenta tabe, conſumeret. Id vbi ſenſit Aratus, nec inueniretur remedium, diſſimulauit, & ingreſſus cubiculum vni tantum ex familiaribus dixit: O Cephale, hęc ſunt præmia regiæ amicitiæ. Non ſemper tutum regibus optima dare conſilia.

48 Quum ex athenienſium ſociis quidam contumeliæ cauſa rogaſſet captiuum Laconem, num qui in prælio occubuiſſent, fuiſſent ſtrennui viri. Magni profecto, inquit, Lacon, faciendum fuſum, ſagittã ſentiens, ſi ſtrennui ignau ꝗ; diſcrimen noſſet. Significans illic vbi res ſagittis aut ſaxis agitur nullũ eſſe fortis & ignaui diſcrimen, ſed vbi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui ſint viri, qui non.

49 Ocium Turbo Adriani Cæſaris præfectus, admonitus ab eo, vt curam haberet ſuæ valetudinis, ſibiq; daret

vacationem à negociis, reſpondit, non decere Cæſa ſaris præfectos niſi ſtantes mori. Ignauũ eſſe ſentiēs in lecto decumbentem expirare.

Idem quum adhuc nihil aliud eſſe quàm centurio, & ante præfectos à Cæſare vocaretur in conſilium. Turpe eſt, inquit, o Cæſar, excluſis præfectis cũ centurione agere. 50 Modeſte

Milo Crotoniates athleta, iam ſenex quũ vidiſſet athletas alios in curriculo ſeſe exercentes fertur inſpexiſſe lacertos ſuos, lachrymansq́; dixiſſe: At hi iam mortui ſunt. Merito fleuit, qui felicitatem, corporis viribus metiebatur. Animi vigor ſerius ſeneſcit, ſi tamen ſeneſcit vnquam. 51 Animi bona

Philippides dictus ἡμεροδρόμος, qđ vno die mille quingenta ſtadia conficiens Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, quum victoriam Athenienſium aduerſus medos in Marathone partam, ſenatui de pugnæ exitu ſolicito nunciaret μέγα χαίρετε. inquit, νικῶμεν, id eſt, multũ valete vicimus, moxq́; expirauit. 52 Nuncius fidelis

Perſæus quũ cuidam noto daret pecuniam cautionem fecit in foro apud menſariũ, Hanc diligentiam quum amicus admirans diceret, adeo'ne legaliter Perſæe? Scilicet inquit, vt amanter recipiã, nec legaliter repoſcam. Fit enim ſæpenumero, vt qui cũ amico bona fide ſine teſtibus ac ſyngraphis agunt, poſt cogantur cum eo legibus agere. Dicti nonnulla gratia eſt, in Græcis, νομικῶς, & φιλικῶς. 53 Cautio tuta

Timon Athenienſis dictus μισάνθρωπος, interrogatus quur omnes homines odio proſequeretur. Malos, inqt, merito odi cęteros ob id odi, quod malos non oderint. Sentiens non eſſe vere probos, qui non deteſtantur improbos. 53

54 Eidem aſcribunt, quod dicere ſolitus ſit, duo præ-
Malorũ cipua eſſe malorum omnium elementa, auaritiã atq;
fons ambitionem. Ambitio male profundit, quod male
collegit auaritia.

55 Alexinus ſophiſta inter ambulandum multa ma
Laus cõ la dixit in Stilpontem Megarenſem, cæterum vbi
ciliat quiſpiam eorum qui aderant dixiſſet. Atqui ille te
amicos nuper laudauit. Per Iouem, inquit, vir enim opti-
mus eſt ac præſtantisſimus. Tam facile ex obtrecta-
tores factus eſt laudator, non aliud niſi quod ab eo
laudatus eſſet.

56 Gorgias Leontinus ſophiſta, centeſimum ſe-
Senectus ptimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet
virilis in vita manere Quia nihil, inquit, habeo quod accu
ſem ſenectutem.

57 Socrates dicitur eum execrati ſolitus, qui primus
vtilitatem à natura ſe iunxiſſet. Naturã appellat ho-
neſti rationem homini à natura inſitam.

58 Philotimus medicus cuidam oſtendenti digitum
Malum exulceratum, quum epar haberet tabidum, id enim
diſſimu ex colore deprehendit. Non eſt tibi, inquit, o bo-
latum ne periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab ho
minibus, vt de leuioribus malis querantur grauio-
ra diſſimulent.

59 Archyta Tarentinus Pithagoricus dixit nullam
Volu- peſtem capitaliorem hominibus à natura datam, q̃
ptas voluptatem. Ex hoc enim fonte prodit quicquid eſt
in hominum vita ſcelerum & calamitatum.

60 Prodicus dicere ſolet, optimum condimentum eſ-
Frugali- ſe ipſum ignem. Sentiens bono ſtomacho ſatis eſſe
tas opſonium eſſe coctum, etiamſi nihil accedat de-
litiarum.

61 Menedemus quum audiſſet quod frequenter ab-

Alexino laudaretur, At ego, inquit, illum ſemper vitupero, declarans ſe non poſſe corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet: qui reprehenſione dignus erat. Laude incorruptus

Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat prætexens id ſe metu facere perquam ſcite dixit Vibius Criſpus. Quis tibi ſic timere permiſit? Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominem quod præter conſuetudinem Romanam armatus incideret. At ille increpuit hominem, quod ſic timeret, quum liceret manere domi, ſi quid timeret. 62 Ab inexpectato

Quidam deciderat in puteum profundum. Eum quum vidiſſet quiſpiam, commiſerans hominem dixit, Miſer, quomodo in puteum decidiſti? Tum ille, Quid refert quomodo inciderim? hoc potius agẽdũ quomodo hinc poſſim educi. Hoc refertur à diuo Auguſtino. 63 Cõmiſeratio in malis

Medicus quidam ægrotanti dederat Pharmacum, eoq; ſumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquanto poſt idem morbus recurreret, ægrotus quũ ad idem pharmachum quo prius conualuerat confugeret, nec ſentiret remedium, acerſit medicum admirans qui factum eſſet, vt eadem medicina, quæ prius depuliſſet morbum, poſtea magis aggrauaret. Huius rei cauſam ſciſcitanti medicus facete reſpondit. Fateor idem fuiſſe pharmacum, ſed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens medicorum eſſe dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo dandum. Quæ proſunt iuueni, nocent ſeni, & cõtra, quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Et hoc refertur ab Auguſtino. 64

Euclidi cum fratre ſimultas erat, is quum mini- 65

Reconciliatio tans dixiſſet. Diſperеam ni te vltus fuero, Euclides contra, Diſperеam, inquit, ni tibi perſuaſero. Hoc dicto ſoluta eſt ſimultas, & reditum eſt in gratiam.

66 Ariſto dicere ſolet eos ventos eſſe nobis moleſtiſsimos, qui abſtrahunt pallia. Nam his contra ventos munimur. Ita grauiſsime lędunt amici, qui expiſcantur arcana.

67 Philoſoph⁹ meretrici ſimilis Gnathæna meretrix reprehẽſa à Stilpone hpiloſopho, quod adoleſcentes corrumperet: Tu, inquit, egoq́; Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adoleſcentes tecũ verſantes inutilia quędam & amatoria ſophiſmata doces, vt nihil referat cũ philoſopho verſentur an cum meretrice.

63 Ab inexpectato Eadem paraſito quem alebat anus, eratq́; obeſo corpore eleganter, inquit, o adoleſcens es affectus corpore. At ille, Quid igitur futurum putam, ſi non ſecundus in lecto dormirem? Fame, inquit Gnathæna, periſſes, ſubnotans illum vetulæ concubitu ali. Iocus eſt ab inexpectato.

69 A noie Eadem quũ Pauſanias quidã nomine Laccus, ſaltans in cadũ incidiſſet. Lacus inquit, in cadum incidit. Nam Gręci laccũ vocant quod nos lacũ. Cadus in lacũ ĩcidere ſolet: lacũ ĩ cadũ ĩcidere abſurdũ eſt.

70 Parſimonia Eadem quum quidam vini paulum infudiſſet in pſycter ium, ideſt vaſculi genus refrigerando vino paratum: diceretq́;, hoc vinum ſedecim annorũ eſt, puſillũ eſt inquit pro tot annorũ ætate. Hoc ipſum aſcribitur Phrynæ.

71 certamẽ argentarium Eadem quũ in ꝯuiuio duo adoleſcentes pro ipſa inter ſe pugnarent, victũ ita conſolata eſt. Bono animo es puer, non enim eſt certamen coronarium, ſed agentarium. Sentiens in aliis certaminibus victorẽ ferre coronam, hic victori numerandum pecuniam

vt melior ſit conditio victi quàm victoris.

Eadem ei qui filiæ ipſius minam dederat, nec po 72
ſtea quicquam adſerebat ipſi, nihilo minus ſolito Petax
more ad eam ventitans. Heus inquit, puer, nũ putas mere-
te, quemadmodũ ſemel data mina ad Hippomachũ trix
pædotribam ita ſemper ad me commeaturum.

Eadem adoleſcenti qui ſua ſponte venerat ad cõ >
uiuium, præbibit his verbis. Capte inquit, ſuperbe, Cõniua
quum ille commotior dixiſſet Qui ſuperbus imo, in vltrone
quit Gnathæna quis te ſuperbior, qui nec vocatus us
venias. Iocus eſt ex ancipiti, nec vocatus venit, qui
non vocatus venit, quod eſt impudentię, & nec vo-
catus venire dicitur, q vocatus venire recuſat, quod
eſt ſuperbiæ.

Eadẽ à duobus conducebatur, quorum alter erat 74
miles, alter maſtigias ſeruus. Milite vero per contu-
meliá illã appellante lacũ, an ingr, quia duo amnes
in me influũt, Lycus & Eleutherus? Lycus & Eeleu-
therus fluuiorũ nomina ſunt ſed illa alluſit ad ſeruũ
amatorem & liberũ. Lupus eſurit, liber arrogás eſt.

Nico meretrix, cui cognomen erat capra, paraſitũ 75
quempiam obulũ habens à morbo gracilem q̃ ma- Ab inex
cilentus, inquit. Quũ is reſpondiſſet, quid me putas pectato
triduo comediſſe? aut lecythum, inquit, aut ſoleas.
Paraſitus ſentiebat ſe nihil aut minimum ediſſe, re-
ſpondet quaſi de cibi genere interrogata.

Calliſtion cognomento Ptochelena, quum à quo 76
dam eſſet conducta ſeruo, iſq; quoniam æſtiuo tem-
pore nudus accumbebat, oſtenderet in corpore no-
tas plagarum. Vnde, inquit, illa miſer quum q; is di-
xiſſet ſe puerum iure ſi ſſe perfuſum. Tum illa,
Nimirum vitulino, ſentiens eſſe flagrorum veſtigia.
Ex carnibus vitulinis coqui faciũt ius, ex pelle vitu-

lorum fiunt lora.

77 Thais glorioſo cuidam amatori, qui cum multa pocula ſumpſiſſet cõmodato, diceret ſe velle illa cõ fringere, aliaq́; parare. Perdes, inquit, quod cuiq; proprium eſt. Ambiguo ſermone notans eſſe cõmodatitia. Poterat aũt intelligi, ſi conſentur, perire quod cuiq; poculo proprium eſt.

Ex ambiguo

78 Lais Corinthia cuidam amatori, qui miſſo ſigillo iubebat illam venire, non poſſum, inquit lutum eſt. Olim terræ genere ſignabant: at illa lutum eſſe dixit, quaſi ob lutum viarum poſſet accedere. Luteum ſigillum nihil morabatur, argentum quęrebat.

Ex ambiguo

Eadem Myronem ſalſiſſime reppulit, ſed præſtat hoc Auſonii verbis referre.

Canus rogabat Laidis noctem Myron.
Tulit repulſam protinus.
Cauſamq́; ſenſit, & caput fuligine
Fucauit atra candidum.
Idemq́; vultu, crine non idem, Myron,
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemq́; non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum: Sed volens ludo frui,
Sic eſt adorata callidum:
Inepte quid me quod recuſaui rogas?
Patri negaui iam tuo.

Hoc videtur imitatus Imperator.

79 Leontium, quoniã ipſa cum amatore diſcumbente, ingreſſa eſt Glycera, & amator ad hanc videbatur procliuior, ſedebat mœſta. Hanc quũ notus quiſpiam appellaſſet dicens, Quur mœres Leontium? Vterus, inquit, mihi dolet. ὑστέρα Græcis vterum ſiue vuluam ſonat, & eadẽ vox ſonat poſterior: ſignifica-

bat autem poſteriorem Glyceram magis placuiſſe, idq; ſibi do'ere.

Adoleſcens quidam in Aegypto deperibat in 79 Theonidem meretricem, quumq; illa peteret ingentem mercedem, tandem adoleſcens ſomniauit ſe rem habere cum ea, atq; ita liberatus eſt amore. Petit illa mercedem. Negante iuuene itum eſt ad iudicem Bocchoris pronunciat vt iuuenis in vaſculo adferret tantum pecuniæ, quantum illa poſtularat, Iubet adeſſe meretriculam, & vmbra frui pecunię circumlatæ. Hoc iudicium Lamia velut iniquum reprehendit, Iuuenis ſomnio liberatus eſt, inquit, ab amore, at vmbra pecuniæ non exemit Theonidi pecuniæ amorem.

Phryne iam anus, dixit à multis fecem emi, propter vini gloriam. Sentiens multos ideo ſecum congredi vt gloriari poſſent, cum Phryne rem habuiſſe. Sicut vini magni nominis etiam fex emitur, vt iactare poſſint ſe tale vinum habere domi. 80 Vetula amata

Eadem ætate florens in conuiuio cui complures aderant fœminæ, quum iuxta morem ioci conuiuialis quod vnuſquiſpiam faceret, idem omnes facere cogerentur, prior manum bis aquæ immerſam admouit fronti. Quoniam autem omnes erant fucatæ, aqua per lituram fucorum defluens, rugarum ſpecie vultus omniũ deformabat, quum ipſa interim Phryne quæ naturali forma pollebat, ſpecioſior etiam appareret diluta facie. 81 Fucata

Quum amatores quoniam gratis non admittebãtur, filię domum expugnaturi, vectes, ligones, & baliſtas admouerent, Phryne prodiit, Quum iſta, inquit haberetis domi, quin potius afferebatis precium? Sentiens ita facilius expugnari meretricum ædes, 82 preciũ expugnat

dando quàm fodiendo.

83 Phryne Praxitelem à quo deamabatur rogauit, vt
Callide ex operibus quod haberet pulcherrimum ſibi dona
ret. Promiſit quidem amans, ſed illa ſenſit artificem
diſſimulare quod eſſet optimum. Itaque ſubornauit
ſeruum qui Praxiteli in foro ſua vendenti nunciaret
incendium in officinam incidiſſe, ac pleraque illius
opera conflagraſſe, non tamen omnia. Praxiteles
exclamauit, nihil ſibi relictum, ſi Satyrum & Cupi-
dinem flamma corripuiſſet. At Phryne occurrens
iuſſit illum bono eſſe animo, nihil enim triſte acci-
diſſe. Sed hoc commento deprehendit in quod
opus ille plurimum artis contuliſſet, & Cupidinem
abſtulit.

84 Phryne cuidam iuueniliter iactanti quod multas
haberet, ſe ſtudio triſtem exhibebat, ac roganti cau-
ſam, ob hoc ipſum iraſcor, inquit, quod multis
inuolutus fueris, de plagarum notis ſentiens, quas
in illius corpore deprehendit. erat enim ſeruus.
at ille gloriabatur de puellis, quibus potitus
fuerat.

85 Eadem auaro cuidam amatori, blandienti dicen-
Amator tique, Tu Praxitelis Venuſcula es, & tu, inquit, Phi-
blandus diæ Cupido. Blandimentum blandimento pen-
ſans, & obiter auaritiam homini cupido expro-
brans. Nam Phidias à parſimonia nomen habere
videtur.

86 Eadem cum inſidiaretur pudicitiæ Xenocratis, &
in eaſdem ædiculas ab illo eſſet admiſſa, ac precibus
tandem impetraſſet, vt lectuli partem qui illic vni-
cus erat ipſi concederet, reuerſa ad illos qui eam
ſubornauerant, ac rogata quid profeciſſet, ego, in-
quit, à ſtatua redeo non à viro. Idem elegantius

narrat Valerius Maximus. Pacta cum adoleſcentibus vt Xenocratem ad coitum ſolicitaret, ſeſe in illius probe poti lectulum coniecit. poſtridie quum adoleſcentes exprobrarent quod tam formoſa puella poti ſenis animum pellicere non potuiſſet, pactumq; victoriæ precium flagitarent, facete eluſit, dicens ſe de homine non de ſtatua cum illis pignus poſuiſſe.

Lamiam meretricem Demetrius rex adamabat parum ſobrie. Ea quum iam ſeneſcens in conuiuio tibiis ceciniſſet, Demo quæ & Mania dicta eſt, interrogata à Demetrio, quid videretur Lamia, Anus, inquit aliud reſpondens atq; expectabat rex. Nam ille ſciſcitabatur, quàm ſcite videretur canere. 87 Ab inexpectato

Rurſus appoſitis bellariis quum rex diceret, vides quàm multa mihi mittat Lamia, plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, ſi velis cum ea dormire. Notans anus ſolere donare iis à quibus ſubiguntur. 87

Anicula Theophraſto licitanti quiddam, idq; admodum Attice, hoſpes, inquit, non vendo tanti. Notans illum quaſi non eſſet Atticus natura, qui ſupra modum affectaret Atticiſmum. Id enim ſolent hoſpites, dum in aliena lingua volunt videri diſerti. 88 Affectatio

Phocionis cognomento Probi vxor dicere ſolebat, ſuum mundum eſſe pręclara geſta mariti. Ita frugalitatem ſuam excuſauit aliis matronis obiicientibus quod parum pro dignitate culta eſſet. 89 Mundus matrōæ

Quum Cyperii aduerſus Aſtyagem Medorum regem infeliciter pugnaſſent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt, ac nudatis ventribus, Quo inquiūt, ignauiſſimi ruitis? An neſcitis vos huc iterū intrare nō poſſe, vnde ſemel naturæ lege egreſſi fuiſtis? Inuerſo ordine matres animant mares, quę ſolēt 90 Animoſe

à periculis auocare.

91 Animoſe Poppea quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia, mariti potens facta, ſubornauit quendam ex Octauiæ miniſtris, qui ei ſeruilem amorem obiiceret. Ancillis Octauiæ ad quæſtiones pertractis, quædam cruciatu victæ falſis annuerunt, quædam perſtiterunt dominę ſuæ ſanctitatem prædicantes. Ex his vna inſtanti Tigillino reſpondit, caſtiora eſſe Octauię muliebria, quàm os eius. Significans illum eſſe ſelatoribus obſequentem, aut cunilingum.

92 Pudicitia matronalis Chiomata Orthiagontis vxor, quum miſſo precio à ſuis reduceretur, ac tribunus illam officii gratia ad flumen proſequeretur, clàm mandauit vni ſeruorum, vt Romanum illum ſe proſequentem occideret. Id vbi caput præciſum ſub veſte tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit, Marito admirante dicenteq́;, num pręclarum duceret ſeruare fidem, Præclarum inquit, ſed hoc pręclarius, vnum duntaxat qui mecum concubuerunt viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non ſua, ſed ſtupratoris nece teſtata eſt ſuam pudicitiam.

93 Pudica vxor Canna Sinorito Galatę nuſperat. Eam Synorix iuuenis præpotens adamabat, & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam ſolicitare cœpit. Illa quo coniugis mortem vlciſceretur diſſimulauit dolorem, & coniugii ſpem præbuit. Tandem Synorigem ad ſe venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quaſi vellet hanc eſſe coniugii teſtem, & aſtãs altari, ceu deæ libatura è poculo bibit toxicum, moxq́; tradidit Synorigi, qui ſimul atq; reliquum ebibiſſet, venerata deam, Te, inquit, dearum præſtantiſſima teſtor, me huius tantum diei gratia hactenus Sinorito fuiſſe ſuperſtitem.

Olympias Alexandri mater, indigne ferens quod 94
Alexander pateretur ſe dici filium Iouis, Non deſinet Iouis fi-
inquit, Alexander me Iunoni inuiſam facere. Solent lius
enim vxores extremo odio perſequi pellices.

Eadem quum accepiſſet Alexandrum filium, vt 95
alii, Philippum maritum, adamare fœminam à qua Mores p
putabatur amatoriis venenis corruptus, accerſiuit ad philtris
ſe mulierem, quumq́; pręter inſignem formam com-
periſſet in ea mores liberales, & ingenium egregie
dextrum, Valeant, inquit, qui te inſimulant venefi-
cii. Nam tute quidem pharmacum in teipſa ac phil-
trum habes.

Eadem quum accepiſſet adoleſcentem quendam 96
aulicum duxiſſe vxorem, elegante quidem forma, Bona fa
ſed famæ parum ſecundæ, Ille, inquit, non ſapit, qui ma
vxorem oculis, non etiam auribus duxerit. Forma
cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidā
autem nec auribus, nec oculis, ſed digitis ducunt, ſo-
lam ſpectantes dotem.

Intaphernis vxor, Dario permittente, vt vnum ex 97
ſuis eligeret, cuius vitam ſibi donari vellet, fratrem Frater
elegit, demirante rege cauſamq́; ſciſcitante, Alius, marito
inquit, maritus, alii liberi ſi deus volet poſſunt con- potior
tingere, alium fratrem parentibus vita defunctis nō
eſt quod ſperem.

Cornelia Gracchorum mater, quum Campana 98
matrona illius hoſpitio vtens, ornamenta ſua quibus Matro-
illud ſeculum nihil habebat pulchrius, ipſi oſtende- næ orna
ret, traxit eam ſermone donec liberi redirent è ſcho menta
la. Tum, & hæc inquit, ornamenta mea ſunt. Sentiēs
matronæ nihil eſſe pulchrius, neq́; precioſius, quàm
liberos recte educatos.

Omnibus Dionyſio tyranno exitium imprecanti- 99

In dete/ rius oīa tibus, vna fœmina anus quotidie diluculo deos com precari ſolet, vt eſſet incolumis ſibiq; ſuperſtes. Acci ta à rege mulier, rogata eſt, vnde tanta in regem be/ neuolentia. Quoniam, inquit, quum puella eſſem, & grauem tyrannum haberemus, optabam mortem il/ lius. Eo interfecto deterior arcem occupauit. Et hu/ ius exitium optabam. Nunc quum te habeamus, ſu/ perioribus etiam grauiorem, vereor ne ſi tu pereas, ſuccedat etiam deterior, eoq; caput meum pro tua ſalute deuoueo. Tam facetam audaciam Dionyſius punire erubuit.

100 Tyrāni ſpecies Cuculo minores auiculas percontanti, quur ipſam fugerent, quoniam, inquiebant, ſuſpicamur te aliquā/ do futurum accipitrem. Coccyx enim ſpecie non multum differt ab accipitre. Cauen/ dum ab his, qui tyrannidis ſpecimen moribus ædunt. Hoc ad Lyſia dem accommodauit Plu/ tarchus in vita Arati.

Apophthegmatum Sextum Finis.

APOPHTHEGMATVM

LIBER SEPTIMVS

THALETIS MILESII.

ILLVSTRISS. PRINCIPI IVNIORI GVILIELMO, DVCI CLIVENSI Iuliacenſi, Montenſi, Comiti Marchiæ & in Rauēſpurgo, &c. Des. Eraſmus Roterod. S. D.

APVD PRISCOS illos illuſtrisſime princeps, non Græcos modo verumetiam Latinos, actoribus ac patronis cauſarū forenſium certus aquæ modus per clepſydras infundebatur: ne ſuperuacanea verborū copia, quum iudicibus tedium adferret, tū ipſi etiam cauſæ officeret, deniq; aliis agere volentibus aditum præcluderet. At non idem fieri ſolet in philoſophicis orationibus, in quibus tandiu proferendus eſt ſermo, quam diu auditor alacriter haurit ea quæ dicuntur, præſertim ſi quæ dicuntur, conferunt vel ad liberalem eruditionem, vel ad bene beateq; viuendum. Itaq; perquā eleganter Plato Antiſthenem prolixius differentem admonuit his verbis. Videris inquit, ignorare, quod orationis modus nō eſt is q dicit, ſed is qui audit, ſic & carneades quū eſſet in differendo vocalior, admonitus eſt à gymnaſii principe vt vocem moderatius promeret, ſed quū ille à gymnaſiarcha peteret, vt ſibi præſcriberet modū, ſanè quàm apposite reſpondit, Iſthuc quod à me petis rectius ſumes ab auditoribus. Iam videmus quoſdam non clepſydris: ſed clepſammidiis meriti conuiuium. Hoc vt fateor ad frugalitatis diſciplinam vtiliter fieri, atq; etiam ne-

ceſſario duntaxat apud eos qui neſciunt vnquam à menſa ſurgere, niſi hirundinum ritu ſic diſtenti, vt tantum non crepent ac disſiliant, ita non conueniret opinor ei qui lautos & elegantes homines ſuauiter excipere vellet, ſed hũc oportere apparatus modum à conuiuarum orexi petere. At ego in hoc argumento conuiuatoris perſonã indui, ac poſteaquã cœnæ tot inſtructæ misſibus, quot actus permittuntur comœdię, ſecundas menſas nõ omnino ieiunas adieceram, mihi videbat ſic egiſſe partes meas, vt ſi non Lucullus quiſpiam, certe mũdus ac lautus ἑστιάτωρ videri poſſem, atq; adeo metuebam, ne apud frugalitatis amatores citus luxurie quàm ſordium crimen incurrerem. Verũ ſimul atq; prodiit opus: tanta auiditate diſtractum eſt, vt protinus à Typographo cœperit efflagitari denuo, ſiue hic eſt argumenti, ſiue quod magis arbitror, tuus ornatisſime princeps genius, quem ꝯfidimus nõ ſolũ ditioni tuæ ſed & ſtudiis fore felicem. Itaq; prioribus ſex libris recognitis & auctis, adiecimus duos, tu quos vel poſcœniũ vel pomẽta, ſiue ἐπιδορπίσματα ſi libet vocare poteris, ne à conuiuii metaphora recedamus,

Vale.

APOPHTHEGMATVM LIBER SEPTIMVS, THALETIS MILESII

HAEC Præcipue celebrantur: Multa verba nequaquã arguunt ſapientem opinionẽ, Græcis carmen eſſe videtur, οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν. Sapiens enim nõ niſi quum res poſtulat nec pluribus vtitur verbis q̃ opus eſt. Quemadmodum deus omnium ſapientisſimus ſermonis eſt parcisſimi.

1 Paucilo quium

Vnum quiddã diuina egregium, vnũ quiddã pręclarum elige. Solues enim hominum loquacium linguas ſine fine garrientes, ἀπεραντολόγους, quod interpres miror quare reddidit, non paucorum. Satius eſt ad parandam honeſtam famam, vnũ quiddam inſigne predicere, q̃ diuinare de friuolis aut qubuſlibet, Sapiens enim vates eſt optimus. Et præſtat vno opere ædito, ſed egregio parare famam eruditionis, quã minus accurare ſcribere de ſingulis.

2 Vnum eximiũ

Rogatus quid eſſet omniũ vetuſtisſimũ, Reſpondit, deus. Quur ita? ὅτι ἀγένητος, hoc eſt, nunq̃ eſſe cœpit. Quid eſſet pulcherrimũ, ait, mundus, eſt enim opus dei, quo nihil eſt pulchrius. Quid maximũ locus. Capit enim omnia. Quid velocisſimum mens. Diſcurrit enim p̃ vniuerſa hominis cogitatio. Quid robuſtisſimum, necesſitas ſiue fatum. Superat enim omnia. Quid ſapientisſimum, tempus. Nam inuenit omnia, hæc ænigmatum inſtar habent.

3 Aenigmata

4 Dicebat nihil intereſſe inter vitam & mortem, ob id opinor quod vtraq; res æque eſſet ſecundum naturam, nec mortem malam eſſe magis q̃ natiuitatẽ. Cuidam vero obſtrepenti, quur igitur inquit, tu non moreris, ſalſe reſpondit, ob hoc ipſum quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accerſitur.

Argute

5 Percõtanti vtrum fuiſſet prius, nox an dies? Nox inquit: vno die fuit prior. Eluſit ineptum percontatorem. Si nox vno die præceſſit diem, dies igitur fuit ante noctem. Nox enim finis eſt diei.

Salſe

6 Rogatus num lateret deos homo iniuſte agens, reſpondit, ne cogitans quidem. Significans deo nihil omnino eſſe occultum. At vulgus putat quæ corde voluunt latere deum.

Deus oĩſcius

7 Adultero ſciſcitanti, an abiuraturus eſſet adulteriũ nõ eſt, inquit, periurium adulterio peius. Significans illum ſtulte dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitaſſet cõmittere. Eoq; in atrocibus ſceleribus nihil ponderis habet iuſiurandũ. Quiſquis enim audet dare venenum, audebit & cũ periurio inficiari.

grauiter

8 Percõtanti qd eſſet difficile, ſeipſum, inqt, noſſe. Atqui hoc vulgus putat eſſe facillimũ. Aliena rectius perſpicimus q̃ noſtra, & ſibi quiſq; adulator eſt.

ſapiẽter

9 Rogatus quid eſſet facile, alterum ait admonere. Omnes recta conſilia ægrotis damus. Interpres peperam vertit, ab alio moneri, quũ ſit ἄλλῳ ὑποθέσθαι, hoc eſt alteri dare conſilium: quis enim eſt tã ſtupidus qui non admoneat alium? ſibi pauci cõſulunt.

Admonitio facilis

10 Siſcitanti quid eſſet dulciſſimum. Potiri, inquit. Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant.

Potiri dulce

11 Rogatus quo pacto qs facillime ferret infortuniũ ſuum. Si quis, inquit, videat hoſte maioribus malis

Patiẽtia

obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ, ſuam calamitatem exaſperant.

Interrogatus quo pacto quis optime iuſtiſſime'q; viueret, ſi inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipſe. In alienis enim erratis perſpicaces ſumus, ad ſua quiſq; luſcioſus eſt. 12 ſapiẽter

Percontanti quis eſſet felix, qui corpore inquit, ſanus eſt, animo eruditus, ſiue caſtigatus. Cupiditates enim animorum morbi ſunt. 13 fælicitas vera

Dicebat amicorum abſentium æque ac præſentiũ oportere meminiſſe. Amicitia enim eſt animorũ coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant niſi tantiſper dum vident. 14 amicitia

Non eſſe fucandam ſpeciem, ſed nimum honeſtis ſtudiis exornandum. Quod hæc forma veros conciliet ac perpetuos amicos. 15 Animi cultus

Vetuit per iniuriam diteſcere. Quod lucrum fraude partum damnum ſit, non lucrum. 16 Lucrum damnoſum

Μὴ διαβαλλέτω σε λόγος πρὸς τοὺς πίστεως κεκοινωνηκότας. Id ita vertit interpres, ne te in ius vocet ſermo cõtra coniũctos tibi ac ſocios dictus, Ego magis arbitror Thaletẽ admonere ne qd amicis qbus fidimus cõmittamus quod ſi effutiant, pariat nobis infamiã. 17 Arcana nulli cõmittẽda

Quale, inquit, præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expecta. 18 Pietas in parẽtes

Dixit facillimũ eẽ philoſopho ditari ſi vellet, idq́; tali facto probauit. Omnẽ oleã anteq̃ florere cœpiſſet in agro Mileſio coemit. Animaduerterat enim præſcientia quadam olearum vbertatem fore. Hoc pacto os obturauit, qui iactabãt in philoſophis paupertatem nõ eſſe virtutis ſed neceſſitatis. Huius meminit Cicero lib. de diuinatione primo. 19 Prouidẽtia

SOLON SALAMINIVS 1

Quum Piſiſtratus occuparet remp. reſq́; videret

ſenectus audax — ad manifeſtam ſpectat e tyrannidem, neq; quiſquam auderet illius conatibus obſiſtere, ipſe productis ar/mis, & ante ædes poſitis cœpit inclamare ciues, at vbi Piſiſtratus ad illum mitteret qui percontarentur qua re fretus hoc auderet. Senectute inquit. Alios ſenectus reddit formidoloſiores, illi conciliauit au/daciam, quod parum vite ſupereſſet, etiamſi nul/lus occideret. Ita Plutarchus in commentario, an ſe ni ſit gerenda reſpublica. Diogenes Laertius rem ali quanto fuſius narrat.

2 Pietas i patriam — Poſtquam vidit rerum ſummam eſſe penes Piſi/ſtratum, arma depoſuit ante curiam, dicens: O pa/tria tibi & dictis & factis ſum opitulatus. Hoc pacto teſtatus ſibi non defuiſſe voluntatem cōſulendi rei/pub. in Aegyptum nauigauit.

3 A Crœſo interrogatus an quē vidiſſet ipſo bea/tiorem. Telum nominauit: Athenienſem, priuatū ho minem, ſed qui relictis liberis ac nepotibus bene in ſtitutis feliciter obiiſſet diem. Interrogatus dein cui poſt illū tribueret felicitatis elogium Cleobin & Bi tum argiuos fratres nominauit, qui cū ſumma pieta tis laude defuncti fuerant. Indignatus rex nullo igi tur loco me ponis? Ego inquit Solon, facile cōfiteor te regem opibus & imperio florentem, beatum non appellarim, priuſquam feliciter hanc vitam abſolue ris Refert Herodotus in primo. — Ante mortem nemo beatus

4 Sūptus inutiles — Prēmia decreta his q in Olympiis aut Nemeis vi ciſſent contraxit, eaq; maiora decreuit iis qui in bel lo pro patria fortiter occubuiſſent, dicens illos & dū exercētur, magnis impendiis exerceri, & ſi vicerint magis aduerſus patriam quàm aduerſus hoſtes co/ronari, & quum ſenuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quàm detrita pallia, vt q nec bello ſint vtiles, nec gerendę reip. accommodi.

Huic attribuunt & illud longe celebratiſſimum,le 5
ges aranearum telis eſſe ſimiles, quanquam idem & Leges
aliis aſſcribitur,nominatim Anacharſidi.

Illud argutiſſime dixit,tyrannorum amicos calcu 6
lis ſupputatoriis eſſe ſimillimos, qui vt arbitrio ſup- amicitia
putantis ponuntur,interdum valent multa milia,in- princi-
terdum minimum,interdum nihil. pum

Rogatus quamobrem nullam legem tuliſſet in pa 7
ricidas,non expectabam,inquit,hoc ſcelus vnquam grauiter
in hac ciuitate poſſe committi. Quod illa immania
non exiſtant,niſi vbi luxus regnat, nec vlla eſt le-
gum reuerentia.

Interrogatus qui fieri poſſet, vt quam minimum 8
iniuriarum exiſteret inter homines,ſi inquit,qui iniu συμπα-
ria affecti non ſunt,æque doleant, atque hi qui affecti θῶς
ſunt.Quiſquis enim violat leges, nõ vnũ ciuẽ lędit,
ſed totã remp.quod quidẽ in ipſo eſt. At nunc dum
aliis lęſis aut quieſcimus,aut gaudemus etiã,impuni
tas improborum audaciam in plurimos inuitat.

Dicebat opulentiam eſſe matrẽ ſaturitatis, ſaturita 9
tem ferociæ ac violẽtiæ.Diuitias comitatur luxus, Lu Diuitiæ
xus exit in tyrannidẽ,dum fœnũ migrat in cornua.

PITTACVS MYTILENÆVS

Huic tribuitur illud decantatiſſimum, dimidium 1
plus toto,de quo nobis ſatis dictũ eſt i Chiliadibus. Modus

De eodem memorant exemplum clementiæ vix 2
credibile.Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tõſtri- Clemen
na ſedentem,faber quidam ærarius impacta ſecuri oc ter
cidit.Cumani homicidam vinctum miſerunt ad Pit-
tacum vt de eo ſupplicium ſumeret. At ille cognita
cauſa dimiſit hominem dicens,ignoſcentiam eſſe po
tiorem pœnitentia,Sentiens vtilius eſſe condonare,
quàm meminiſſe iniurię & vlciſci. Sunt qui referant
homicidã ab Alcæo fuiſſe dimiſſum,cũ hoc elogio,

Melius eſt ignoſcere quàm punire.

3 Legem tulerat, vt qui per temulentiam ſceleris ali quid commiſiſſent, duplo plecterentur, Solet enim vulgus hominũ ebrietatis obtentu crimẽ extenuare. Id eo factum ferunt, quod inſula vino abundaret.

ebrietas

4 Crœſo percontanti quod eſſet maximum imperiũ inquit, ποικίλου ξύλου, id eſt, varii ligni, leges innuẽs. Nam olim in tabulis ligneis leges inſcribebãtur. Porro vbi ſumma eſt legum autoritas, ibi eſt minimum tyrannidis.

Legũ autoritas

5 Probabat victorias citra ſanguinem partas, nam magno ciuium cruore emptas, hoc eſt Cadmeas vt vocant, non exiſtimabat eſſe victorias.

Victoria incruẽta

6 Huius eſt illud πολυθρύλλητον, Æqualem ducito, quum ipſe domi haberet opulentiorem, ac proinde moroſam & imperioſam. Id latius explicuimus in Chiliadibus.

Coniugiũ par

BIAS PRIENÆVS

1 Quum ingenio ſuo patriam ſuam obſidione liberaſſet, rex Alyattes intellecta viri prudentia protinus eũ ad ſe accerſiuit, At is reſpondit ἐγὼ Ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, ego Alyatten iubeo cepas edere, quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, iubeo illum plorare extremum regis contemptum profeſſus. Attigimus & hoc in Chiliadibus.

Libere

2 Euenit vt cum ſceleroſis quibuſdam & impiis naui veheretur, qui cum ob exortam tempeſtatem periclitarentur, deorum opem implorabant. Tum Bias, Silete, inquit, ne vos hic illi nauigare ſentiant. Deus impiorum precibus irritatur magis ad vindictam, quàm ad opitulandum flectitur.

Libere

3 Impio cuidam ſciſcitanti quid eſſet pietas, nihil reſpondit. Roganti quur ſileret? Quoniam, inquit, percontaris de rebus nihil ad te pertinentibus.

Salſe

4 *Adulatio* Interrogatus quod eſſet animal omnium maxime noxium? Si de feris inquit, percontaris, tyrannus, ſi de mitibus, adulator.

5 Hæc de ſeptem ſapientum dictis arbitror eſſe ſatis vel quia ſunt omnibus obuia, vel quia magna ex parte ſunt fabuloſa, vel quia pleraq; ſunt eius generis, vt à quouis dici poſſint. Quid enim habet Cleobulus quur inter ſapientes numerari debeat?

ANTISTHENES ATHENIENSIS

1 *Salſè* Antiſthenes ridere ſolet Athenienſes ſubinde gloriantes quod eſſent autochthones, hoc eſt indigenç, eo quod non aliunde eo commigraſſent, nec patriam ſedem mutaſſent vnquam, dicẽs hoc laudis illis eſſe cum teſtudinibus cochleiſq; commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo naſcuntur.

2 *Modeſte* Diſcipulos ſuos admonere ſolet, vt ſibi eſſent Socratis condiſcipuli, declarans quàm eſſet alienus ab inani gloria.

3 *Tẽperate* Voluptatem in tantum execrabatur, vt diceret ſe malle inſanire quã voluptate affici. μανείην ἢ ἡσθείην, id eſt, inſaniam potius quàm delecter. Inſaniam aufert medicus, voluptas quum æque mentem eripiat homini, vix ſanabile malum eſt.

4 *Matrimoniũ* Cum his mulieribus habendam conſuetudinem dixit, quç beneficiũ beneficio pẽſent. αἳ χάριν εἴσονται, id eſt, quç gratiam habituræ ſint ſentiens abſtinendum ab his quæ precio vendunt inhoneſtam voluptatem, nec pariunt, nec amant mutuum, aut à valẽtudinariis, deformibus ac male moratis, quæ gignũt fœtus pœnitendos.

5 *Docilitas* Cum adoleſcens quidã Ponticus genere, ſe in numerũ diſcipulorum illius recipi cuperet, patri quærẽti quibus rebus eſſet opus, libro, inquit, nouo, ſtilo

nouo,nouaq́; tabella,ſignificans animum à vitiis va-
cuum,ſtudium vigil,& memoriam fidelẽ. Solent au-
tem adoleſcentes voluptatibus ac deliciis occupa-
tam mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè
in cauſa eſt,vt minus proficiant. At Philoſophia totũ
animum ſibi poſtulat.

6 Adoleſcenti conſulenti cuiuſmodi vxorem duce-
cõiugiũ re expediret,ſi formoſam duxeris,inquit,habebis cõ
munem ſin deformem, habebis pœnam, iucundius
id eloquens Græce, quibus quod ad voces attinet,
minimum intereſt inter κοινὴν & ποινὴν, quod ad rem
attinet,plurimũ. Suadebat itaq; media ſtataq́; vt vo-
cant forma ducendam,quæ nec faſtidium viro moue
ret ob deformitatem,nec ob inſignẽ formã peteretur
ab adulteris. A. Gellius hoc dictum Bianti tribuit.

7 Cum accepiſſet Platonem de ipſo male loqui,ni-
Genero- hil commotus,regium eſt,inquit,quum feceris bene,
ſe audire male. Quanquam hoc idem aliis aſcribitur.
Excelſi animi eſt,ingratitudine hominum non deter
reri à ſtudio bene merendi de omnibus.

8 Cum Orphicis myſteriis initiaretur,ac ſacerdos di
Initiatio ceret illum bonis plurimis fruiturum apud inferos
poſt hanc vitam,quur,inquit,ergo tu non abrumpis
vitam? Significans non initiatis paratam eſſe beatã
vitã à rogo,ſed his qui pie ſanctéq; vixerint. Et hoc,
aut ſimillimum huic,aliis tribuitur.

9 Cuidam opprobranti quod eſſet hybrida,hoc eſt,
Genus non è duobus ingenuis natus,ſed ex patre Athenię
ſi,matre phrygia, Nec è duobus,inquit, luctatoribus
natus,& tamen luctator ſum, Sentiens non tam refer
re,vnde natus ſis,ſed qui ſis. Is vere liber eſt, quem
philoſophia liberum facit,& is vere Græcus eſt, qui
Græcorum diſciplinis inſtitutus eſt.

10 Interrogatus,quur paucos haberet diſcipulos,quo

niam depello illos, inquit, virga argentea. Sentiens Salſe
ideo paucos venire, quod magna mercede doceret.
Vulgus autem pluris facit pecuniã quàm ſapientiã.

Rogatus quamobrem ſeuerus eſſet obiurgator er 11
ga diſcipulos, & medici, inquit, erga ægrotos, Signi- Seueri-
ficans ſe in vitia ſçuire, non in homines, nec vitia ſa- tas
nari blandiendo.

Conſpicatus aliquando mœchum fugientem, inſe 12
quentibus qui illum cõprehenderent, Infelix, inquit, Adulte-
quantum periculum vnico obolo vitare poteras, Sen rium
tiens ſcorti congreſſu libidinem ſedari potuiſſe, quũ
nunc de vita periclitaretur.

Aiebat ſi ad alterutrum adigeret neceſſitas, ſatius 13
eſſe in coruos incidere, quàm in adulatores, ἐς κόρα- Adula-
κας ἢ ἐς κόλακας. Nã corui nõ comedũt niſi mortuos, tio
adulator etiã viuos deuorat. Et hoc alteri tribuitur.

Rogatus quid eſſet mortalibus beatiſſimum, feli- 14
licem, inquit, mori. Hæc ſententia conſentit cum illa felicitas
Solonis. Qui feliciter abſoluit vitam, huic nihil fini- vera
ſtri poteſt accidere, quod felicitatem ægritudine ali-
qua contaminet, At quibus res ſunt ſecundæ, ii nihil
magis optant, quàm diuturnam vitam.

Amico cuidam deploranti quod commentarios 15
ſuos perdidiſſet, Oportuit, inquit, iſta animo potius Memo-
quàm chartis inſcribere. Librorum fiducia frequen- ria
ter in cauſa eſt, vt minus exerceamus memoriam. In
tuto eſt, quod animo impreſſum eſt. Licet enim cir-
cunferre, & ſemper in promptu eſt.

Dicere ſolitus eſt, non aliter ac ferrum abſumitur 16
rubigine, ita inuidos ſuo ipſorum vitio contabeſce- Inuidia
re. Ferrum enim, etiam ſi nemo lædat, ex ſe gignit
vnde corrumpatur.

Vulgus hominum è ſtructuris, ſtatuis, tropheis ac 17
libris, ſibi promittit immortalitatem. Antiſthenes iis Immor-

talitas qui appeterent immortalitatem, vnicam viam oſten-
nominis dit, vt iuſte pieq́; viuerent.

18 Rogatus quæ res portenderet ciuitatibus exitium
Honos cum in his, inquit, nullum eſſe poteſt bonorũ ac ma-
Virtutis lorum diſcrimen. Sentiens eam remp. non poſſe cõſi
ſtere, vbi nec eẽt honos virtuti, nec pœna ſceleroſis.
Hoc apud Homerũ ſtomachat᷑ Achilles. ἐν δὲ ἰῇ τιμῇ.

19 Cum illi diceretur, quod à quibuſdam improbis
Laus à laudatus eſſet, Vereor, inquit, ne quid imprudens
laudatis fecerim mali. Sentiens à talibus neminem laudari ni
ſi ob malefacta.

20 Fratrum inter ſe concordiam dixit quouis muro
Concor firmius munimentum. Id dictum, & ad ciuium con-
dia cordiam accommodari poteſt.

21 Admonebat ea eſſe paranda viatica, quæ ſimul
Bona a- cum naufrago enatarent. Sentiens bonas artes vbiq;
nimi eſſe in precio, nec poſſe à fortuna eripi. Idem aſſcri-
bitur Ariſtippo.

22 Opprobranti quod interdum cum improbis ha-
Solerter beret conſuetudinem, & medici, inquit, cum ægrotis
verſantur, nec tamen ægrotant ipſi. Sentiẽs philoſo-
phũ ideo verſari cũ ĩprobis, vt eos reddat meliores.

23 Abſurdum eſſe dicebat, triticũ repurgare à lolio,
grauiter bellum ab inutili milite, & à rep. non ſecernere inui-
dos. Significans inuidos tã eſſe inutiles ciuitati, quã
lolium eſt tritico, & ignauus bello.

24 Rogatus quid emolumẽti cepiſſet ex Philoſophia
Solitu- vt mecũ, inq̃t, loqui ſiue viuere poſſim. Doctus etiãſi
do ſolus ſit, non ſentit tedium ſolitudinis, ſed multa pr̨e
clara ſuo cum animo verſans, quaſi ſecum loquitur.
Indoctis moleſtiſſima eſt ſolitudo, atq́; etiã inutilis.

25 Cum in conuiuio quidam diceret, cane tibiis, Tu
Indeco- mihi eas infla, inquit. Nõ recuſauit obſequium, ſi ille
ra viciſſim obſequeretur. Sed interim indicauit nõ eſſe

philoſopho decorum tibiis canere.

Cum Diogenes ab ipſo peteret tunicam, iuſſit vt duplicaret pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbiturum, admonens oportere pauciſſimis eſſe contentũ. 26 Frugalitas

Rogatus quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria, mala, inquit, dediſcere. Id enim non modo primum eſt, verumetiam difficillimum. 27 Dediſcere

Qui nos maledictis inceſſerent eos magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide vero num forte hic ſit ſenſus, tolerantiores eſſe, qui cõuitia patienter ferrent, q̃ ſi quis lapidibus impetitus ferat. Quorundã enim dicta grauius ſauciant quàm lapides. Quod ſi indecorum eſſet graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, ęque indecorũ ſit in conuiciantem regerere conuitia. 28 Moderatio

Inuiſens Platonem aduerſa valetudine laborantẽ vidit peluim in quam vomuerat. Bilem, inquit, Platonis video, faſtum non video. Solet enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaq; quum in pompa quadam equeſtri, quidã equus crebro hinnitu ferociaq; ſpiritus excelſos teſtaret̃, eoq́; vehementer à Platone laudaretur, verſus ad Platonem, videris, inquit, & tu bonus equus futurus. 29 Faſtus

Admonuit Athenieñſes, vt aſinos æque atq; equos deligerent ad agriculturã. Cum illi dicerẽt hoc animal eſſe alienum ab aratione, Quid refert, inquit, quũ in veſtra rep. duces ſint qui nunquam didicerunt ad miniſtrandi rationem, ſed hoc ſatis eſt, quod à vobis delecti ſunt. Sentiens multo abſurdius eſſe ei commendare remp. qui gubernandi artem non tenet, quàm ſi aſinum pro equo adhibeas aratro. 30 Electio magiſtratuũ

Cuidã dicẽti, pleriq; te laudãt. At quid, inqt, mali, feci? ſignificãs q̃ recta ſunt ſẽp pauciſſimis placuiſſe. 31 Vulgiiudicia

32 Rogatus à quodam, quid ſibi faciẽdum ſuaderet,
Dediſce vt probus vir & honeſtus euaderet, ſi mala, inquit,
re mala quæ tibi adſunt ab his qui nouerunt, didiceris eſſe fugienda. Senſit virtutis caput eſſe, caruiſſe vitiis. Id non à quolibet diſcendum, ſed ab his duntaxat, qui norunt, quæ ſint vera mala, quę vera bona.

33 Quodã prædicante delicias, hoſtium, inquit, filiis
D elitiæ contingat in deliciis viuere, vt rem peſtilẽtem deteſtans, quod pleriq; pro ſummo bono amplectuntur.

34 Quidam adoleſcens curarat ſeſe ex ære ſculpen-
Forma dum, & ad eam imaginem ſeſe conformabat. Huic Antiſthenes, ſi æs poſſet vocem ædere, qua de re potiſſimũ gloriaretur? De pulchritudine, inquit Adoleſcens. Non igitur, inquit, erubeſcis, qui cum inanimo gloriaris? Significãs magis gloriãdũ de bonis animi quàm de forma, quã haberet cũ ſtatua cõmunem.

35 Adoleſcentes quoſdã Ponticos, qui videndi So-
Solerter cratis gratia ſe cõtulerant Athenas, duxit ad Anyti domũ, dicens illũ Socrate multo ſapientiorẽ, vt qui Socratem accuſaſſet, Hoc dicto renouatũ eſt ciuibus extincti Socratis deſiderium, & Anytum expulerunt.

36 Adoleſcens quidam Ponticus pollicebatur ſe ra-
Pollici- tionem Antiſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quæ
tatio ſalſamenta vehebat appuliſſet. Antiſthenes accepto nouo vaſe, vna cum adoleſcente ibat ad mulierem quę vẽdebat farinam, & impleto vaſe, cœpit onuſtus diſcedere. Mulieri vero poſcenti farinæ præcium, cõmonſtrato adoleſcente, hic, inquit, dabit, ſi nauis cũ ſalſamentis appulerit. Significãs inanes eſſe in diem pollicitationes, quum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda.

37 Cum Antiſthenes ipſe ſalſamenta per forum geſta-
Argute ret, id quibuſdam admirantibus, quod philoſophus officio tam ſordido fungeretur, idq; in publico, ac nõ

potius

potius ſeruo delegaſſet. Quid inquit, admiramini? hæc mihi porto non aliis. Sentiēs nullum eſſe ſor-didum obſequium quod ſibi quis impenderet, dein non eſſe indecorum eum portare ſalſamenta qui ſal ſamentis veſceretur.

Cuidā obiicienti, q̄d Antiſtheni mater eſſet phry 38 gia, & deorū inquit, mater. Ridiculum arbitrans cui- Solerter quam probro dari patriam, quū in damnatiſsimis re gionibus interdum naſcantur felicisſima ingenia.

Dicere ſolet hoſtibus à diis oīa optanda eſſe bo- 39 na. excepta fortitudine, quod illa oīa aliquando fu- Fortitu- tura ſint eorū qui fortitudine præcellerent, non eo- do rū q poſsiderent, q̄d ob ignauiā ea tueri nō poſſint. Senſit fruſtra parari bona, ſi q parauit tueri neſciat.

Si quā vidiſſet mulierem egregie cultam, adibat 40 ædes illius, iubebatq́; virū proferre arma & equum Fortitu- quæ ſi placuiſſent, patiebatur mulierem indulgere do deliciis, quod eſſet qui defenderet, ſin minus, ſuadebat, vt eum ornatū deponeret, ne præda fieret aliis.

Antiſthenē quoniā multa cōſcripſit volumina Ti 41 mō appellare ſolet παντοφυῆ φλέδωνα, ideſt ingenio- Loquaci ſum nugatorē. Non tñ dixit εὐφυῆ ſed παντοφυῆ, quod tas ingenio ad quiduis verſatili varia tractaret argumēta, & in his quædam parum digna philoſopho.

Huius placita non indigna ſunt quę cōmemorē- 42 tur dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικήν, ideſt virtutem Studiū diſci poſce. Aduerſus eos, qui putant naſci cum homine aut naturæ affectus ſtudio vinci non poſſe.

τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐναρέτους. Qui virtute præ 43 diti ſunt eoſdem & nobiles eſſe. Habēt enim id vn- Nobili- de vera naſcitur nobilitas. Aduerſus eos qui maio- tas rum imaginibus, aut diuitiis metiuntur nobilitatem.

Virtutem ſibi ſufficere ad felicitatem, nec vlla 44 re opus habere, niſi robore Socratico. Socrates ad

Toleră/tia omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecilli/tas corporis impedit frequenter virtutis vſum.

45 Virtus i actione Virtutem eſſe rem operũ, non aũt plurimis ver/bis multisq́; diſciplinis egere. Aduerſus eos qui iu/ris, ac Theologiæ pietatisq́; profesſionẽ ſtudio red/dunt difficillimam ac prolixam, perq́; vitam omnẽ nihil aliud q̃ de virtute diſputant. Notat hoc Hora/tius, Virtutem verba putas, vt lucum lingua.

46 Sapiẽs Sapientem ſibi ſufficere, eo quod oĩa quæ ſunt aliorum, ſunt & huius, qui cum omnibus habet ami/citiam, & amicitia facit omnia communia.

47 Ocium Ἀδοξίαν εἶναι ἀγαθὸν ἴσον τῷ πόνῳ, id eſt, obſcuritatẽ eſſe bonũ, par labori. Aduerſus illud Epicuri λάθε βιώσας Multi ſtudẽt ignoti eſſe quo viuant in ocio. At igno/bilitas quoniam patet quorumlibet contemptui, non minus adfert negociorum q̃ famę claritas, quanquã & hęc graue eſt onus.

48 Virtus legibus non eget Negabat ſapientem viuere iuxta leges ab homi/nibus inſtitutas, ſed iuxta normã virtutis. Sentiens non ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges iubent aut vetant, ſed quia ipſa ratio dictat, hoc eſſe honeſtum, illud turpe. Leges non omnia præſcribũt at virtutis regula docet vbiq; quid ſit honeſtũ quid turpe. Coacta virtus non eſt.

49 Coniu/gium Quidam ceſſebant ſapienti non eſſe ducendam vxorẽ, ipſe contra cenſebat eſſe ducendã, at non vo/luptatis ſed liberorũ gratia. debetur hoc naturę & patriæ. Sed cum optima indole præditis congredie/tur, vt ex bonis naſcantur boni. Quin & amabit vxo/rem, non vulgari mori more, ſed iudicio, is enim ve/re & conſtãter amat, qui iudicio amat. At ſapiẽs opti/me diiudicat, quæ ſint amore dignæ, aduerſus eos qui vxores ſe iactant habere pro matulis.

50 Sapienti nihil eſſe nouum aut ſubitum eo quod

quicquid homini poteſt accidere, ſit iam præmeditatus, vt nunquam dicat: non putaram. Prouidētia

Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς dignus amari qſquis bonus eſt. 51
Nō eſt verus aut ſincer⁹ amor: niſi quē ɔciliat virtus. Amor

Aiebat homines virtute præditos eos ſibi parare 52
propugnatores, qui & fortes ſint & iuſti. Noluīt enim Iuſte
defendi ſi quid iniuſti admittant improbi cōtra fortes defenſores quærunt, iuſtos nolunt.

Ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι ἀρετὴν, id eſt, virtutem eſſe
armaturam, quæ detrahi non poſſit. Nā enſis & cly- 53
peus excutiuntur, Sapiens nunquā non armatus eſt, Armata
eoq; vinci non poteſt. virtus

Dicebat eſſe ſatius, cū paucis bonis pugnare ad-
uerſus oēs malos q̄ cum multis malis aduerſus pau 54
cos bonos. Vel quia in bello nō tā multitudo q virtus militum ac ducū parit victoriā, vel quia præſtat Paucitas bonorum
eſſe de numero bonorum qui vbiq; pauci ſunt, q̄ de
grege malorum quorum vbiq; plena ſunt omnia.

Obſeruandos eſſe hoſtes, quod hi primi omnium
ſentiant, ſi quid delinquas. In hoc igitur vtiliores 55
ſunt nobis quā amici, vt errata noſtra cognoſcamus, Vtilitas
& cognita corrigamus. ex hoſte

Virum iuſtum pluris faciendum quam cognatum
Arctiora enim ſunt vincula virtutis: q̄ ſanguinis. Et 56
omnis bonus bono proximo cognatus eſt propter Cogna-
animorum ſimilitudinem. tio virtutis

Viri ac mulieris eandem eſſe virtutem. Idem ſentit Socrates, ſexum muliebrem non minus eſſe doci 57
lem ad omnia virtutis munia quàm virilem, ſi pari- Sexus
ter inſtituatur. At vulgus ſexum incuſat quaſi ad virtutem indocilem.

Honeſta ſiue pulchra eſſe quæ bona ſunt, turpia 58
quæ mala. Stoicū eſt dogma nihil expetendū præter vere pul
virtutem, nihil fugiendū præter vitium, quū vulgo chra

ingens probrum ſit paupertas, magna gloria diui‑
tiis per fas nefaſq; partis abundare. Nec minus in cæ
teris præpoſtera ſunt iudicia vulgi.

59 Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus ho
Gratitu‑ minum ea tantum probat quibus aſſueuit, ab exoti‑
do cis abhorret nō quia per ſe mala ſint, ſed quia pere‑
grina. At ſapienti nihil peregrinum eſſe debet, niſi
quod cum vitio coniunctum, neq; enim ideo temu‑
lentia deteſtanda, quod alicubi non ſit in vſu, ſed
ꝙ per ſe turpis. Nunc ex vſu regionum de rebus iu
dicat populus.

60 Tutiſſimum eſſe murum prudentiam, quod is:
Virtus nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam ſunt
tuta munita, quin machinis, aut ſuffoſſionibus, aut, vt ni‑
hil horum proditione capiantur. Sapientis decreta
ſunt inexpugnabilia.

61 Quum in theatro populus Athenienſium tumul‑
Virtus tuaretur ob verſiculum recitatum.
p ſe ho‑ τί δ᾽ αἰσχρὸν εἰμὴ τοῖσι χρωμένοις δοκεῖ. Ideſt.
neſta Quid turpe ni videaẗ hoc mētibus, Subiecit alterū.
αἰσχρὸν τόγ᾽ αἰσχρὸν κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ.
Quod turpe turpe eſt, ſiue credas ſiue non.
Elegāter correxit inutilē ſentētiā. Refert Plutarchus

ANACHARSIS SCYTHA

1 Hermippus ſcribit illam mox vt Athenas vene‑
ingenue rat adiſſe Solonis ædes, Percontanti famulo. quis &
vnde, iuſſiſſe, renunciaret adeſſe Anacharſidē, qui
& Solonem videre, & ſi fieri poſſet, etiam hoſpes fie
ri cuperet. Solon per puerum reſpondit, in patria ſo‑
lere fieri hoſpites, ſignificans inter Græcos & Scy‑
thas nō eſſe ius hoſpitii. Ad hæc verba, quibus abi‑
gebatur Anacharſis, perinde quaſi iuſſus eſſet introi
re, ingreſſus eſt ad Solonem, dicens ſe iam eſſe in pa
tria, & æquum eſſe, vt hoſpitio iungerentur. Huius

reſponſi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominem ad intimam familiaritatem, ex primo ſtatim ſermone deprehendens animum philoſophicum, qui iudicaret eſſe patriam, vbicunque bene eſt homini. Ciues enim mundi ſumus omnes.

2 Patria pniciosa
Reuerſus in patriam conatus eſt ad Græcorũ inſtituta nouare Scytharum leges. Eam ob cauſam à fratre in venatu ſagitta percuſſus eſt. Moriens dixit, ſe ob eruditionem incolumen, à Græcia dimiſſum, p inuidiam in patria perire. Græca ſonant iucundius διὰ τὸν λόγον διὰ τὸν φθόνον.

3 vini parcus vſus
Dicebat vitem ferre tres botros, primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium moleſtię. Sentiens parcum vini vſum eſſe iucundum quia ſedat ſitim. Largiorem gignere temulentiam. Largiſſimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum eſt. Primam crateram pertinere ad ſitim, alterã ad voluptatem, tertiam ad ebrietatem, quartam ad inſaniam. Dictum erit iucũdius, ſi cogites in Scythia non eſſe vites.

4 Vulgi iudicia
Admirabatur q conueniret vt artifices apud Græcos certarẽt, ſed de his iudicarent artis expertes. Sẽtiẽs de artifice neminẽ recte iudicare: niſi artificem. In theatro certabant hiſtriones, mimi, cãtores & ſophiſtæ, recitabant poetæ, quorũ artes quũ populus neſciret, tũ aliis applaudebant, alios explodebant.

5 Ex aliis exẽplũ
Rogatus quã rõne quis effugeret ne fieret vinolentus. Si ſemper, inquit, prę oculis habeat eb iorũ indecoros mores. Nihil enim ſimilius inſano q̃ ebrius. At ebrius exiſtimat ſe decere omnia. In aliis ſpectandum quàm fœda res ſit temulentia.

6 Salſe
Aiebat ſe demirari qui conueniret vt Græci qui legibus ſuis violentiam & iniuriam puniunt, athletas ob hoc ipſum honorarent, quod ſe mutuo percu

terent. Salſe dānatus crudelē populo voluptatē, ac in moribus incōſtantiam. Quod enim iniuſtum eſt, ſemper iniuſtum eſt. Quanquam heu nimium Ethnicarum reliquiarum adhuc reſidet in moribus Chriſtianorum, tamen illis prodigioſis voluptatibus gladiatorum, pugilum & athletarum delicijs liberati ſumus per Chriſtum.

7 Nauigatio Quū rogaſſet quendam quāta eſſet ſpiſſitudo tabularum nauticarū, isq́; reſpondiſſet, quatuor digitorum: Tantillum, inquit, abſunt à morte q nauigant. Notauit negotiatorū auaritiā, qui lucri gratia ſemet in manifeſtū vitæ diſcrimen coniiciunt. Scythæ neſciūt nautica cōmercia: ſed paſcuis ac venatu viuūt.

8 Athletę inſani Oleum dicebat eſſe venenum inſaniam gignens eo quod athletas videret vnctos in ſe inuicem inſanire. Nec olei vſum vt arbitror nouerant Scythæ, vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant niſi vncti, putāt enim corpus fieri robſtius, at Scytha ſimulabat ſe credere, illis oleum eſſe cauſam inſaniæ.

9 Mendacium in contractibus Aiebat ſe mirari qui fieret, vt Athenienſes qui prohiberent mentiri, tamen in cauponū tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces emūtq́; lucri cauſa quemcunq; poſſunt, quaſi quod priuatim eſſet turpe, fiat honeſtum ſi publice facias in foro. At in con-

10 tractibus maxime fugiendum erat mendacium. Sed tum maxime mentiuntur homines quum maxime negant ſe mentiri.

Mos prępoſter⁹ Admirabatur & illud, quod Græci initio conuiuii cyathis puſillis vterentur, ſaturi maioribus, Sentiens potum non in aliud adhibendum niſi ad ſedādam ſitim. Abſurdum igitur eſſe tum plus bibere, quum iam ſitis eſſet ſedata.

11 Statuis atque imaginibus illius inſcribebantur,

γλώττης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν. ideſt, linguę ventri, pu continẽ
dẽdis temperandũ. Quod maximorum malorũ cau tia
ſa ſit lingua effrenis, & luxu nihil turpius, libido pe
cudem ex homine reddat.

Interrogatus nũ in Scythia eſſent tibię, reſpõdit 12
ne vites quidem, Significans ſaltationes, reliquasq́; Vinolẽ
eius generis voluptates è vinolentia naſci, aliáq́;. tia

Percontanti quæ naues eſſent tutiſſimæ, quę, in 13
quit, in ſiccũ protractæ ſunt. Solẽt enim olim naues Nauiga
iis menſibus qbus mare nauigabile nõ eſt, machinis tio
quibuſdã in ſiccũ pertrahi. Anacharſis ſenſit, om
nem nauigationẽ eſſe periculoſam. At ille de genere
nauigii percontabatur. Sunt enim Liburnicę, onera
riæ actuariéq́; naues, aliæq́; diuerſi generis, in qbus
alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior.

Aiebat ſe nihil admirabilius vidiſſe apud Gręcos
quàm fumum in montibus relinquerent, ligna in ci 14
uitatem conueherent. Senſit opinor de acapnis quę ἀκάπνια
ita ſiccantur vel ſole vel igni in montibus, vt poſtea
ardeant abſq; fumo.

Roganti vtrum arbitraretur plures eſſe mortuos 15
an viuos, Nauigantes, inquit, in vtro numero ponis? Nauiga
Dubitans an hi eſſent inter viuos habendi, qui vitã tio
vndarum ac ventorum arbitrio commiſiſſent.

Exprobranti cuidã Attico quod natus eſſet i Scy 16
thia: mihi, inqt, probro eſt patria, tu patrię. Egregiæ Acriter
inculpatus eſt, cui nihil poteſt obiici præter patriam
At quemadmodum laudi eſt, apud Barbaros natũ,
Gręcorũ diſciplinas ſcire, ita turpe eſt, apud Gręcos
natum ad Barbaros mores degeneraſſe.

Interrogatus quid eſſet in homine peſſimum, & 17
quid optimum, reſpõdit lingua. Sentiens idem mẽ Lingua
brum plurimam adferre vtilitatem ſi recta ratione
gubernetur, peſtilentiſſimum eſſe, ſi ſecus.

18 Dicere ſolet præſtare vnicum habere amicũ mul
Amicus ti precii, quàm multos nullius precii. Greca ſonant
inſignis iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, πολλοὺς μηδε
νὸς ἀξίους.

19 Aiebat forum eſſe locum mutuis hominum frau/
Forum dibus ac rapinis deſtinatum, notans mores venden
tium, perfas nefasq; lucra venantium.

20 Ab adoleſcente in conuiuio pulſatus, adoleſcens
Patiẽter inquit, ſi nunc vinum non fers, vbi ſenueris aquam
feres. Moderationis erat, quod adoleſcentis proter/
uiam vino imputauit. Qui vero bibunt intemperan/
tius vinum ea præſertim ætate cui magis conuenit
aqua, ii frequenter ſenes ob inopiam coguntur aquã
bibere aut ὑδροφορεῖς, quum ei ætati neceſſarius ſit
vini vſus.

21 Cuidã obiicienti quod eſſet barbarus, Anachar/
Barba/ ſis inqt, barbarus eſt apud athenienſes, ſed viciſſim
ries Athenienſes barbari ſunt apud Scythas. Græci, ſed
imprimis attici quoniam apud ipſos florebant diſci/
plinæ liberales, ac leges politicæ, reliquas nationes
contumeliæ cauſa nominabant barbaras, quũ barba
rum dicatur quicquid eſt peregrinum atq; inuſitatũ,
Nunc quum Græcia nihil ſit barbarius, hæc philau
tia demigrauit ad quoſdam Italos, quibus oẽs aliæ
nationes Berbare ſunt.

22 Huic illud quoq; tribuitur multo vulgatiſſimum,
Leges Leges aranearũ telis eſſe ſimiles, in quibus infirmio/
ra animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita
leges, humiles ac tenues conſtringunt, à potentibus
impune violantur, Meminit Valerius.

MYSON

1 Myſon incerte patriæ μισάνθρωπος fuiſſent tradi/
Solitu/ tur, non alienus à moribus Timonis Athenienſis.
do Hunc quũ quidam forte deprehẽdiſſet in ſolitudine

ridentem, rogabat quid rideret quum eſſet ſolus? Atqui ob hoc ipſum, inquit, rideo. Subindicans ſibi gratiſſimam eſſe ſolitudinem.

ANAXAGORAS CLAZOMENIVS

1 Animoſe. Quum ab Athenienſibus eſſet damnatus exilio, cuidam dicenti, priuatus es Athenienſibus, imo illi, inquit, me. Sentiens Athenienſibus magis opus eſſe Anaxagora q̄ cōtra. Qui præclaros viros eiiciunt è ciuitate, remp. lædunt potius, quā eos quos expellūt.

2 Fortiter. Quum in exilio agenti nunciata eſſet mors filiorum, ſciebam, inquit, me genuiſſe mortales. Idē hoc tribuitur Xenophonti.

3 grauiter. Abſens morti addictus eſt. Id nunciāti, iā olim, inquit, iſtā ſententiā tulit natura, æque in illos atq; in me. Sentiens Athenienſes non minus addictos morti, quā eſſet is quē dānarāt. Aliis aliud mortis genus obtingit, ſed omnibus eadem eſt moriēdi neceſſitas.

4 Mortis locus. Cuidam moleſte ferenti, quod non in patria ſed peregre moreretur, Bono animo es, inquit, idē enim vndelibet ad inferos deſcenſus eſt.

5 grauiter. Periclis pręceptor fuiſſe legitur, cui in adminiſtrāda rep. magno fuit vſui. Verum quū Pericles negocíis intentus deſiiſſet agere curam Anaxagoræ iam ad decrepitam prouecti ſenectutem, cōſtituit inedia finire vitam. Id ſimul vt renunciatum eſt Pericli anxius accurrit, & argumentis, precibus, & lachrymis conatus eſt hominem à ſpontaneę mortis propoſito reuocare, idq; magis ſua ipſius cauſa, quàm philoſophi. Cui Anaxagoras retecta facie iam moribundus, nihil aliud reſpondit, quàm hæc, O Pericles, & quibus lucerna eſt opus infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ab vſum vulgarem, & talis conſiliarius neglectus perit.

6 Poſt diutinam peregrinationẽ domũ reuerſus rep
Lucrum ex damno perit patriã poſſeſſionesq; ſuas deſertas. Niſi, inquit, iſta periſſent, ego ſaluus nõ eſſem, Quod calamitas il lum adegiſſet ad philoſophiã. Rebus autẽ integris, manſiſſet intra penates ſuos. Ita ſæpenumero proſpe ra ſunt homini, quæ videntur aduerſa, & quod dam num putatur ingens, lucrum eſt maximum.

STILPON MEGARENSIS

1 Habebat filiam parũ ſecundæ famæ, cuidã itaq; di
Argute centi, dedecorat te filia, nihilo magis, inquit, quàm ego illã decoro, Sentiens neminẽ alienis factis de honeſtari, ſed ſuis quenque moribus æſtimandũ eſſe. Neq; enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatẽ, niſi paternas virtutes fuiſſet imitata. Plutarchus in li bro de tranquillitate pluribus verbis hoc idem enar rat. Nam Metrocli obiicienti quod filiam haberet im pudicam, vtrum, inquit, hoc meum peccatum eſt an filiæ? Cum Metrocles reſpondiſſet, illius peccatum, ſed tuum infortunium, hunc in modum excepit Stil po. Quid ais? an non quæ peccata ſunt, eadem ſunt lapſus? Annuit Metrocles. At lapſus, inquit Stilpo, quorum ſunt, eorundem ſunt & fruſtrationes? Et hoc confeſſo Metrocle, porro quorum ſunt fruſtratio nes horũ ſunt & infortunia. Ita placido prudentiq; ſermone demonſtrauit, filiæ duntaxat eſſe infortu nium cuius eſſet peccatum, ac Cynici conuicium ni hil aliud eſſe q̃ latratum.

2 In ſomnis viſus eſt illi Neptunus iratus quod non
Trãquil litas immolaſſet hecatomben quemadmodum mos erat. At Philoſophus hoc viſo nihil perturbatus reſpon dit, Quid ais Neptune? Ita ne veluti puer huc veni ſti cũ tua querimonia, quod pecunia mutuo ſumpta, non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei fa miliaris modulo ſacrificaui tibi apuas aliquot. Ad

hæc arridens Neptunus viſus eſt illi porrecta dextra dixiſſe, In tuam gratiam ingentem Apuarum prouentum largiar ciuitati Megarenſium. Quod & eueniſſe tradunt.

3 Demetrius Antigoni filius quum Megara cepiſſet iuſſit Stilponis domum ſeruari indemnem. Admonitus igitur Stilpon, vt libellum daret rerum omnium quas amiſiſſet. Ego, inquit, nihil bonorum meorum amiſi, Nam eruditio & eloquentia mihi ſunt incolumes, quod hæc vere ſunt οἰκεῖα hoc eſt domeſtica propriaq; bona.

4 Argute, infeliciter. Callebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter ceſſit. De ſtatua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus eſt. Num Iouis Minerua dea eſt? Cum reſponſum eſſet, eſt. At hæc, inquit, non eſt Iouis, ſed Phidiæ. Id quum eſſet conceſſum, collegit. Non eſt igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille vero ſic conatus eſt elabi, vt diceret non negaſſe illam eſſe deã, ſed deum, hoc eſt, maſculum. Nam θεὸς apud Atticos communis eſt generis. Attamen iuſſus eſt ire exulatum. Theodorus autem, cognomento ἄθεος, his auditis dixit, vnde hoc nouit Stilpon, niſi forte ſublatis veſtibus inſpexit Mineruam?

5 Non oĩa vulgo proferẽda. Crateri percontanti num dii adorantibus & precibus delectarentur, Iſtuc, inquit, o ſtulte ne percontẽris in via, ſed ſolum interroga, ſubindicãs aut nullos eſſe deos, aut nõ ſolicitari rebus humanis ſed nõ expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui neceſſarium eſſet deorum metu contineri. Huic ſimillimum eſt quod tribuitur Bioni, qui eam quæſtionem proponenti, verſu Homerico ni fallor reſpondit,

οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον ταλαπείριε πρέσβυ.

Non abiges miſerande ſenex turbam procul à me?

6 Crates Cynicus ad propoſitam quæſtionem non
Modera reſpondebat,ſed pro reſponſo ventris crepitum emi
te ſit.Hic Stilpon, Sciebam, inquit, te quamuis vocem
emiſſurum potius quàm eam quam oportuit.

7 Stilpo Crateti dedit Caricam, ſimulq́; propoſuit
Cynice quæſtiunculam. Quam Cynicus protinus nucem de
uoraſſet, Caricam, inquit Stilpo, perdidi. Hic Crates,
non caricam modo ſed & quæſtiunculam, cuius illa
fuit arra. Sentiens ſe fruſtra captatum munuſculo ad
reſpondendum.

8 Videns Cratetem hybernis menſibus frigore ru-
bentem, δοκεῖς, inquit, μοι χρεῖαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Le
pos qui eſt in vocis ambiguo latine reddi nõ poteſt
Lepide καινοῦ coniunctim ſonat nouo,& καὶ νοῦ diſiunctim ſo
nat,& mente. Diſcrimẽ auribus uix ſentiri poteſt,ſcri-
pto poteſt oſtendi. Videris, inquit, egere pallio nouo,
ſiue pallio & mente. Nouum requirebat gelu, men-
tem Cynici ſtultitia, qui veſtem non accommodaret
tempori.

9 Cum omnium oculi coniecti eſſent in Stilpõtem,
Dictũ re quidam iſti, inquit, Stilpon mirantur te vt beluam.
tortum Nequaquam, inquit ille, ſed vt verum hominem So-
lent peregrinæ beſtiæ in ſpectaculum produci. Vul-
gares homines nemo miratur. Sed philoſophum ple
riq; ſpectabant, non vt quemuis hominem, ſed vt ho
minem verum. Nam id ſpectaculum eſt rariſſimum.
Obiter notauit interpellatorem, quod ipſe non eſſet
verus homo, nec ſpectatu dignus.

SIMON ATHENIENSIS

1 Hunc Pericles ad ſe inuitauit pollicens ſeſe omnia
Libertas neceſſaria præbiturum. At Simon negauit ſe vendi-
turum libertatem. Delectauit hunc imago muris ſyl-
ueſtris paruo viuentis potius quàm domeſtici, in ſum
mis deliciis, ſed perpetua cum ſolicitudine verſantis.

MENEDEMVS ERETRIENSIS. 1

Quum aliquando decretum tuliſſet ad populum, quidam ita tetigit illum, vt diceret, non eſſe ſapiētis neq; tabernaculum conſuere, neq; decretum ſcribere, ſubnotans, quod ex patre coriario natus eſſet, ipſe quondam eiuſdem opificii. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum conſuebantur.

Banauſi magiſtratus

2 Cuidam ſciſcitanti num ſapienti ducenda eſſet vxor? num ego, inquit, videor tibi ſapiens? Quum annuiſſet, Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacuum erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat ſapientem.

Exēpla ſapiētū

3 Antigono cōſulenti, deberet ne ad comeſſationē quandā adire, poſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quàm regis filius eſt. Subindicans luxum indecorum eſſe regno natis. Aut potentibus licere quod libet.

Indecora

4 Quendam friuolis nugis obſtrepentem, rogauit num fundum haberet, vt is reſpondit ſibi plurimas eſſe poſſeſſiones, abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & priuatum elegātem amittas. Notans illum ad dicendum non eſſe idoneum, ſed magis ad agriculturam.

Garrulitas

A Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad ſolēne conuiuium cum Aſclepiade amico, cæteriſq; philoſophis, dixit. Si honeſtum eſt tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri. Sin minus, etiam tum fruſtra fieri. Ad id quum tyrannus reſpondiſſet, diem illum eſſe ſibi feſtum, eoq; ſingulo quoq; menſe vacare audire philoſophos. Liberius reſpōdit Menedemus, hoc poſtulare ſacrificium, vt per omne tempus audiret philoſophos. Quid multis? Eo proceſſit hominis libertas, vt niſi tibicen quiſpiam eos auocaſſet, perituri fuerint. In naui quum periclitarentur Aſclepiades dixit, tibicinis modulatio ſeruauit nos, Menedemi

Libertas periculoſa.

libertas perdidit.

6 Percõtanti cuidã Alexino an patrẽ cædere deſiſ-
Argutię ſet,reſpondit,neq; cecidi neq; deſii.Quũ alter ſubiĩ-
ſophiſti ciſſet,oportere ſoluere ambiguitatem per ναὶ & οὔ,
cę aut affirmando aut negando,Ridiculũ,inquit,eſt ve-
ſtras ſequi leges,quum liceat in portis occurrere. Al-
ter captabat illum inſidioſa percontatione,ſiue enim
reſpondiſſet,deſii,ſiue non deſii, agnouiſſet crimen.
Ille hoc præſentiens excluſit ſophiſticum cauillum.
Sic & Socrates apud Platonẽ obiurgatur à Sophiſtis
7 quod ſecus reſpõdeat quàm ipſis eſſet cõmodum.
Iugula- Quum Bion acriter diuinos inſectaretur, ait illum
re mor- trucidare mortuos,quod aduerſus illos ſtudioſe pu-
tuos gnaret,qui iam dudum eſſent exploſi,ſepultiq;.

8 Ad quendam dicentem maximũ eſſe bonũ ſiquis
omnium potiri queat quæ optat.Sed multo maius,in-
quit,bonum eſt,non optare niſi quod oportet.

9 Dicebat plurimos nauigare Athenas ſtudiorũ grã
Degene tia,qui primũ eſſent ſapientes,deinde fierent philo-
rare ſophi,hoc eſt ſapiẽtię amantes,dein rhetores,deniq;
progreſſu temporis euadere Idiotas.meminit Plutar-
chus.Multum proficit qui didicit ſe nihil ſcire.Et in-
feliciter proficit,qui ſemper vergit in deterius.

PLATO ATHENIENSIS

1 Quum Plato ad tragicum certamen paratus,audi-
Potiora to Socrate mutaſſet conſilium, poemata ſua exuſſit,
ſectãdã præfatus Homerico carmine,

ἥφαιστε πρόμολ᾽ ὧδε, πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades o Vulcane,Platoni nunc opus eſt te.

2 Cum Dionyſio Hermocratis filio de tyrãnide diſ-
Libere ſerens,ait nõ ſtatim eſſe præſtantius quod vni tantũ
ſit vtile,niſi & virtute cæteris antecelleret. Offenſus
tyrannus dixit οἱ λόγοι σου γεροντιῶσι, id eſt,verba tua
ſapiunt ſenium. Contra Plato, οἱ δὲ σοῦ τυραννιῶσι,

id eſt,tua vero tyrannidem ſapiunt.

Apud Æginetas lex erat, vt ſi quis Athenienſis 3
Æginam veniſſet capitalis eſſet. Huc quum eſſet de- Iocus ſa
ductus Plato vt venundaretur, capitis poſtulatus eſt lubris
à Carmẽdio qui legem eam tulerat. Sed tempeſtiuo
cuiuſdam ioco liberatus eſt. Ait enim legem habere,
ſi quis homo, at hunc eſſe philoſophum.

Plato dicitur ter nauigauiſſe in Siciliam, nec ſine 4
periculo, nec ſine cauillis obtrectãtium. Molon itaq; Salſe
qui gerebat hoſtilem in Platonem animum, negabat
eſſe mirum ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in
Sicilia. Nam tyrannum expulerat neceſſitas, Platonẽ
inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretaba-
tur. Et tamen Dionyſium eſſe Corinthi adeo mirabã
tur omnes, vt iam abierit in prouerbium, de re inex-
pectata & incredibili.

Adoleſcentem quod luſiſſet aleam grauiter incre- 5
puit, qui quum dixiſſet, ſic obiurgas ob rem paruam, Aſſue-
At paruum non eſt, inquit, aſſueſcere. Tale quiddam ſcere ma
ſubindicat Demea Terentianus in Adelphis. Mitto lis
rem, conſuetudinem ipſorum.

Rogatus ecquod eſſet futurũ ipſius monumentũ, 6
quemadmodũ ſuperiorũ. Primũ, inquit, parandũ eſt Immor-
nomen. Ita monumenta futura ſunt multa. Senſit ho talitas
minis memoriã optime ſeruari in mentibus hominũ
optimeq; propagari ſcriptis virorum eloquentium.

Iratus ſeruo quũ eum caſtigare pararet, & forte in- 7
terueniret Xenocrates, flagella, inquit, hunc puerum Mode-
nam ipſe ſum iratus. Sibi diffiſus eſt homo philoſo- rate
phus, ſentiens animi commotionem. At vulgus ho-
minum tum maxime punit, quum iraſcitur.

Rurſus alteri cuidam famulo ſic cõminatus eſt, lo- 8
ris te cæderem ni iratus eſſem. Nihil iræ fidendũ. Sa Modera
puit Syrus ille Terẽtianus qui ſe cõiicit in angulum, te

edormiturum quod biberat villum. At ira minus ſui compos eſt quàm ebrietas.

9 Quum aliquando conſcendiſſet equum, mox de- Modeſtie ſcendit, dicens ſe vereri, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id eſt, ne equeſtri faſtu corriperetur. Superbū animal eſt equus & equitare quiddam habet magnificum, parumq́; philoſopho dignum.

10 Temulentiæ deditis ſuadebat: vt poti ad ſpeculū Temulētia ſeſe contemplarentur, ita fore, vt ab eo vitio recederent, conſpecta fœditate.

11 Negabat oportere inebriari prçterquàm in feſtis in hilaritas in feſtis quibus ipſe deus vinum porrigit. Feſtos dies decet hilaritas, ebrietas ſemper fœda eſt.

12 Somnolentiam improbabat, eoq́; ſcripſit in legi- Vigilantia bus καθεύδων οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, id eſt. Nemo dormiens vlla re dignus eſt.

13 Quum à Dionyſio faſtidiretur, popoſcit congrediendi copiam, ea data hunc in modum diſſeruit. Si quem ſentires in Siciliam appuliſſe hoc animo vt tibi male faceret, qui tamen nō data opportunitate, nihil mali faceret, an hunc impune dimitteres? Quum Dionyſius reſpōdiſſet, nequaq̄ ò Plato. Oportet enim hoſtium non facta ſolum, verum & animi propoſitū vlciſci Plato ſubiecit, Tum ſi quis tibi bene volens Cōmode dicere veniſſet in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem deſtitutus occaſione, num par eſſet hunc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionyſio percontante quis eſſet ille? Aeſchines, inquit, vir & morum ſanctimonia, cum quouis amicorum Socratis conferendus, & qui poſſit dicendo meliores reddere cum quibus habeat conſuetudinem. Is quū huc multum maris emenſus adnauigarit, vt ſuam philoſophiam tibi impertiret, hactenus neglectus eſt. Hæc tam commoda oratio effecit, vt rex & Platonē

cui

cui prius erat inſenſior amplecteretur, & Aeſchinem ſplendide magnificeq́; tractaret.

14 Ferocia Dionem ob formam & ob rerum geſtarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admonuit: caueret metueretq́; contumaciam, cui comes eſſet ſolitudo. Inſolentem enim vtentem rebus proſperis amici deſtituunt.

15 Exẽplũ ex aliis Si quando forte incidiſſet in eos qui præter decorum quippiam agerent, digreſſus conſueuit dicere nuncubi ego talis? Nemo ſuam turpitudinem perſpicit, ſed ſibi quiſq; aſſentator eſt. Ex aliis igiť diſcẽdum, q̃ indecora ſint, quæ pręter honeſtatẽ geruntur.

16 Ocium E diſputatione diſcedẽs ſolitus eſt admonere diſcipulos. Videte pueri, vt ociũ i re quapiã hõeſta collocetis, Significãs ociũ oĩa mala docere adoleſcẽtes

17 Exercitatio Solet admonere, vt neq; corpus ſine animo exerceamus, neq; animum ſine corpore, vt pariter vtriuſq; curam habeamus. Nam alterum athletarum eſt, alterum inertium.

18 felicitas intractabilis Rogatus à Cyrenenſibus, vt ipſis leges ſciberet, ac reip. ſtatum componeret, recuſauit, dicens, perdifficile eſſe condere leges tam fœlicibus, indicãs eos non facile parere ſalubribus monitis, qui ſucceſſu rerum clari ſibi felices viderentur.

19 Affectata oratio Polus ſophiſta reperiſſe dicitur quaſdam orationis delicias, veluti cõtraria inter ſe reddita, membra comparia, ſimiliter deſinentia, quibus immodice putatur vſus. His ornamentis quum ſe iactaret inſolentius, Plato ſi hominem taxauit, ὦ πῶλε ἵνα προσείπω σε κατὰ σε, id eſt: O Pole, vt te tuo alloquar modo. Polus Græce ſonat pullum equinum. ipſo itaq; ſtatim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus eſt & ὁμοιόπτωτον, πῶλε σε κατὰ σε.

20 Antiſthenẽ qui diſſerendo fuerat prolixior, ſic ad

Breuilo monuit, ignoras quod orationis modus ſit, nō is qui
quentia dicit, ſed qui audit.

21 Dicebat in morte amicorum quieſcendū eſſe, par
Luctus tim eo quod nondum liqueret, bonū eſſet an ma-
lum quod accidiſſet, partim quod acerbe ferenti ni
hil à luctu eſſet cōmodi. Tollitur enim dolor, ſi quis
ſecum conſideret, quale ſit quod euenit.

XENOCRATES CHALCEDONENSIS

1 Quum Alexāder Magnus illi miſiſſet ingentem
Pecuniç pecūniarum ſummam, ex ea duntaxat tres minas re
ɀtēptus cepit, reliquum referri iuſſit, dicens ipſi pluribus eſ-
ſe opus, qui plures aleret.

2 Paſſerem qui fugiens imminentem accipitrem
Innocē- ſeſe in Xenocratis ſinū cōieciſſet, texit fouitq́; ac de
tia mulcens demiſit dicens, ſupplicē non eſſe ꝓdēdū.

3 A Bione dictis laceſſitus, non ſum, inqt, tibi reſpō
Aioſe ſurus, ne enim tragœdia quū à comœdia taxatur, di
gnatur eam reſpōſo. Nota eſt veteris comœdiæ licē
tia, in qua multa ſcommata iaciuntur & in ipſos poe
tas: & fabularum perſonas, at tragœdia non dignaẗ
vicisſim humiles perſonas attingere.

4 Ad quēdā nec geometriæ nec muſices nec aſtro-
Docili- logiæ peritum ad ſcholam tū ipſius cōmeantē, Abi
tas inquit, anſam philoſophiæ non habes, hoc eſt, non
es ad philoſophiā docilis, nullis īſtructus diſciplinis
Alii ferūt illū ita loquutū, παρ' ἐμοὶ πόκος οὐκ νάπτεται.
Apud me vellus non maceratur, lana rudis non ſta
tim traditur veſtiario ſed fulloni.

5 Quum Platoni Dionyſius diceret, aliquis auferet
Amici- tibi caput Xenocrates qui tum præceptori aderat,
tia non prius inqt, q̄ hoc ſuum oſtendens caput.

6 Cū in conuiuio cæteris multa garrientibus ſolus
Taciturnitas nihil diceret, interroganti quur vnus omniū ſileret
quoniam, inquit, loquutum fuiſſe pœnituit aliquādo

ſiluiſſe nūquam. Hoc Plutarchus in libello περὶ τῶν
ὑγιεινῶν tribuit Simonidi.

Alexander ad hunc legatos miſit cū aliquot talē 7
tis, quod ille in academiā perductos parca tenuiq; Pecuniæ
cœna excepit. Poſtridie interrogantibus cui vellet cōtēptus
adnumerari pecuniā, Quid? inquit. Ita'ne vos ex he
ſterna cœna nō intellexiſtis me pecunia nō īdige
re? Philoſophus Ethnicus reiecit à deteſtiſſimo libera
liſſimoq; rege vltro delatā ingentē pecuniæ ſummā
& nunc pro ſanctis haberi nolunt, q extremā pro
feſſi paupertatē in tantum vt horreant etiā ærei nū
mi contactum non aliter q̄ viperæ, nō referendis ar
tibus venantur diuitū ac pauperum liberalitatem?

Dixit nihil referre vtrum pedes an oculos inferas 8
in ædes alienas videlicet deterrens ab omni curio Curioſi
ſitate rerum ad nos nihil attinentium. tas

Dicebat pueris aures eſſe minuendas follibus po 9
tiusquam athletis, quod plus ſit periculi ne puerorū Pueri re
aures occupentur prauis ſermonibus, q̄ ne athleta uerētia
rum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyri
cus, debetur puero reuerentia.

CRANTOR SOLENTIS 10

Senariū hūc ex Bellerophōte Euripidis probare ſolet Fortiter
οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.
Eheu, quid heu? nobis quod hominū eſt accidit.
Senſit quicquid vlli hominum accidit hoc vnicuiq;
poſſe accidere. Nihil igitur inexpectatū videri opor
tere, nec intolerabile.

ARCESILAVS

Si quādo probabat aliqd, dicere ſolitus eſt φημ' ἐγώ 11
ideſt aio, ſiue mihi videtur, ſiue fateor. Si quid diſpli Modeſte
cebat, dicebat οὐ συγκατατίθεται τούτοις ὁ δεῖνα, ideſt,
his non aſſentietur ille nominato quopiam, ſimul
& in aſſeuerando ſeruans modeſtiā, & in contradi

cendo fugiens inuidiam.

2 Percontanti qui fieret vt ab aliis ſectis multi de-
Procliui ficerent ad Epicureos,ab Epicureis nulli deſciſcerēt
tas ad ad alios,Quoniam, inquit,ex viris galli fiunt,ex gal
deterio lis viri nequaq̄. Sentiens homines eſſe proniores ad
ra voluptatem q̄ ad virtutem. Gallos dixit ſacerdotes
Cybelis euiratos.Porrò voluptatem amplecti fœmi
narum eſt potiùs quàm virorum.

3 Quū hoſpites quoſdā vnà cū amicis exciperet cō
Modera uiuio,cœna qdē appoſita eſt,ſed deerat pānis, vide
te licet pueris oblitis emere.Hic ille ridens:Quā,inqt,
res eſt apta conuiuiis apparandis,eſſe ſapientē. Sen
tiens philoſophos in rebus vulgaribus minus ſape-
re q̄ idiotas.Sed interim dedit exēplum philoſophi
cæ moderationis.quis enim ibi nō incāduiſſet ira?

4 Paupertatem comparabat Ithacæ patriæ Vlyſſis
Pauptas quòd iuxta Homerum,aſpera quidem eſſet,ſed bo-
na κουροτρόφος,ideſt iuuenum altrix: dum eos con-
ſuefacit frugaliter & continenter viuere, & ad oēm
virtutis functionem exercens.

5 Dicere ſolitus eſt, quemadmodū vbi multi eſſent
Legum medici,ibi multi ſunt morbi,ita vbi permultæ leges
multitu- eſſent,ibi plurimum eſſe viciorum.
do Diuitem quendam immodice delicatum, capilli-
6 tio arte cōpoſito,oculis volubilibus ac lubricis,quū
Mollici- is alioqui caſtus & integer haberetur,ita taxauit, qd
es refert inquit, aduerſi an auerſi cinædi ſitis? Senſit
mentis integritati, corporis etiam habitum & cultū
oportere congruere.

BION BORISTHENITES

1 Percontanti Antigono Homerico verſu,
τίς πόθεν εἷς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες
Sentiēs Bion ſe traductū de generis ac gentis igno
bilitate:reſpōdit ingenue. Pater meus libertus erat

cubito ſeſe emungens, ſignificans eum fuiſſe ſalſa-
mentarium. addebat illum Boryſtheniten fuiſſe ge- Genus
nere: non facie, ſed in fronte geſtare ſcripturam ama puden-
ri domini, matrē fuiſſe è lupanari. quum cætera itē dum
nude commemoraſſet, adiecit verſum Homericū,
ταύτης τῆς γενετῆς, τούτου πατρὸς εὔχομαι εἶναι.

Cuidam obiicienti, quod adoleſcentem quendā 2
ad ſe non pellexiſſet. Tenellus, inquit, caſeus non at Docili-
trahitur hamo, Significans pueros delicatos nō eſſe tas
ad philoſophiam accommodos.

Alteri percontanti quis eſſet maxime anxius, qui 3
in maximis, inquit, rebus cupit eſſe fortunatus. Is Tranqli-
enim mille curis diſtorquetur vt aſſequatur ardua: litas
& aſſequutus æque torquetur ne amittat.

Rogatus eſſet ne ducenda vxor, Si deformem, in- 4
quit, duxeris habebis pœnam, ſint formoſam, habe- Coniu-
bis cōmunem. In Græcis vocibus pluſculum eſt iu gium
cunditatis, ποινὴν, & κοινὴν. Hoc Antiſtheni aſcribit.
A. Gellius tribuit Bianti lib. 5. cap. 11.

Senectutem dicebat portum eſſe malorum, quod 5
omnes huc confugerent ſperantes miſeriarum finē. ſenectus
Mori autem vnicuiq; in promptu eſt. Id Ethnici qui
dam exiſtimabant eſſe plæclarum. Chriſtiana pietas
docet eſſe nepharium ſcelus.

Gloriam dicebat eſſe matrem annorum: ob id opi 6
nor, quod quum hominis vita ſit breuis, honeſta me Immor-
moria in multa ſecula propagatur. talitas

Formam dicebat eſſe bonum alienum, Sentiens 7
extra hominem eſſe quod ipſe ſibi nec dare poteſt, Forma
nec tueri datum. Animi bona vere noſtra ſunt.

Diuitias dicebat eſſe neruos actionum, quod ſine 8
his nihil agatur. Alius dixit neruos belli. Diuitiæ

In quendā qui prædia ſua deuorauerat, Amphia- 9
raum, inquit, terra abſorbuit, tu terram. pfuſio

10 Aiebat magnum eſſe malum, non poſſe ferre ma-
Tolerā- lum. Abſq; hoc enim nulli poteſt eſſe vita ſuauis.
tia Damnabat homines q ſic exurerent, quaſi ſenſu
11 vacarent ſic adurerēt quaſi ſentirēt. Ob id ni fallor
Salſe quod in bellis exurantur oīa. Rurſum ſi leuiter attin
gant ab igni, offendūtur. Id enim appellat adurere.
12 Dicebat eſſe optabilius ſuam meſſem alteri largi-
Liberali ri, quàm alienam decerpere. Senſit felicius eſſe dare
tas quàm accipere.
13 Aiebat facilē eſſe ad īferos viā. Nā illuc hoīes abi
Mors fa re clauſis oculis. Morientibus enim claudunt oculi.
cilis Alcibiadē hoc elogio taxauit qđ adoleſcēs viros
14 abduxiſſet ab vxorib⁹, iuuenis fact⁹, vxores à viris.
Libere Rhodi quū Athenienſes darent operā rhetoricis
15 ipſe philoſophiam docebat. Ob id reprehenſus: ita
Philoſo reſpondit, triticū aduexi, & hordeū vendo? Sentiēs
phia po abſurdū eſſe ab ipſo requiri deteriora, quū attuliſſet
tior rhe meliora nam philoſophia veluti triticum cibus eſt
torica hominum hordeum equorum, ſimul innuens ſolum
philoſophum loqui, rhetores hinnire potius.
16 In fabulis eſt Danaidas puellas apud īferos huic
Corre- addictas eſſe ſupplicio, vt pertuſis vaſis deferant
ctio aquam in dolium pertuſum. Bion dicebat grauius
fore ſupplicium, ſi integris vaſis ac non pertuſis idē
facerent, tum enim irent onuſtiores.
17 Cuidā immodice loquaci, vt ſibi ſubueniret oran
Loquaci ti, reſpondit abunde tibi morem geram, ſi aduoca-
tas tos miſeris non venias ipſe.
18 Euenit vt cum ſceleroſis nauigans incideret in
Innocē- prædones. Illis dicentibus, actū eſt de nobis ſi agno
cia tuta ſcamur, & de me, inquit, niſi agnoſcamur. Bonis in-
notuiſſe ſalus eſt.
19 Arrogātiā dicebat eſſe profectos obſtaculū. Indo
Indocilis cilis enim eſt, qui mauult doctus videri q̄ eſſe.

In diuitē quēdā ſordidū ita loquutus eſt,hic facul tates ſuas nō poſſidet,ſed ipſum poſſidēt facultates. 20 Auarus

Diuites ſordidos dicebat ita facultatum ſuarum curam habere quaſi eſſent propriæ,rurſus ex iiſdem nihil capere vtilitatis,quaſi eſſent alienæ. 21

Aiebat iuuenes vti debere fortitudine,ſenes vale re prudentia. Nā his rerū vſus cōciliauit ſapientiā. 22 Prudentia ſenilis

Dicebat prudentiam tanto cæteris virtutibus an tecellere,quanto cæteris ſenſibus præſtaret viſus.Nā oculi prælucent toti corpori,nec vlla eſt virtus abſq; prudentia.Nam quomodo iuſtus reddet cuiq; ſuū, niſi prudentia commonſtret:quid cui debeatur. 23

Docebat nulli exprobrandā eſſe ſenectutē,ad quā omnes optant peruenire.Abſurdū enim eſt aliis pro bro dare,quod quis optat ſibi contingere. 24 ſenectus

Conſpiciens quendā triſti vultu qui habebatur in uidus,Neſcio,inquit,vtrum tibi aliquid acciderit ma li,an alteri boni quippiam.Inuidus enim nō minus diſcruciatur aliena felicitate q̄ ſuo infortunio. 25 Inuidia

Impietatem dicebat malam eſſe contubernalē fi duciæ,& adiecit verſiculum Euripidis. 26

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα καν θρασύστομός τις ᾖ. Ideſt.

Seruum facit,quamuis feroculum virum.

Senſit ibi non eſſe libertatem,vbi eſt mala conſcien tia,nec eum poſſe libere loqui,cui crimen impietatis vere poteſt obiici,nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum. Securitas

Dicebat amicos, quales quales eſſent retinendos eſſe,ne videamur aut malos recepiſſe in familiarita tem,aut bonos reieciſſe. 27 Prudenter

Dicere ſolitus eſt queadmodū proci Penelopes, qm̄ cū Penelope cōmiſceri nō potuerūt,cū ancillis rem habuerunt. Ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt,in aliis friuolis diſciplinis ſemet exercent. 28 grauiter

29 Familiares ſuos admonebat, vt hoc argumento putarent ſe profeciſſe in philoſophia, ſi iurgantes, & conuiciantes perinde audirent ac ſi recitarent verſus illos Homericos,

Moderatio

ὦ ξεῖνε ἐπεὶ οὔτι κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν. Ideſt.
Quando vir haud neq̃, nec ſtultus amice videris.
Permultum ſalue atq; vale, Dii proſpera donent.

LACYDES CYRENÆVS

30 Accerſitus ab Attalo rege reſpondit imagines eminus eſſe ſpectandas, innuens arctam aſſiduamq; familiaritatem ſæpe minuere virtutis admirationẽ.

CARNEADES

31 Carneades fertur admodũ fuiſſe vocalis. Itaq; quodam tẽpore gymnaſiarchus, ideſt ſcolæ princeps, miſit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui reſpõdit da mihi vocis modum. Ad quod rurſus eleganter princeps, modum habes: nempe auditores. Siquidẽ pro numero auditorum temperanda vox eſt.

32 Dicere ſolet diuitum ac regũ filios nihil recte diſcere præter q̃ equitare, quod his omnes adulentur ſolus equus non curans regem gerat an priuatũ, tergo excutit quiſquis equitandi fuerit imperitus.

Principũ inſtitutio

ARISTOTELES STAGIRITES

1 Quum Xenocratis æmulatione cœpiſſet habere ſcholam hoc carmen vſurpauit.

Aemulatio

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν.
Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui.

2 Calliſthenem diſcipulum liberius multa dicentẽ apud Alexandrum Homerico carmine admonuit.

Libertas intempeſtiua

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις:
Talia nate loquens haud multo tempore viues.
Nec male diuinauit, nam libertas illi fuit exitio.

3 In ius vocatus quod Hermiã mulierem quã ama-

bat hymno quaſi deam celebraſſet,calūniæ moleſtiā Calūnia
Homerico verſu teſtatus eſt,in ipſo ſtatim defenſio- ex calū-
nis initio. nia
ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, σύκον δ' ἐπὶ σύκῳ. ἀδυνατ. κ.

Rogatus quid lucri facerent mendaces,vt vera,in 4
quit,loquentibus non credatur. Vanitas

Increpanti quod homini malo dediſſet eleemoſy 5
nam,nō mores,inquit,ſed hominē cōmiſeratus ſum. benigni
Etiam improbis in neceſſitate ſuccurrit vir bonus, tas in
debetur enim hoc officium ſi non meritis illius qui quoſuis
iuuat,certe naturæ.Et bonus fieri pōt qui malus eſt.

Illud amicis ac diſcipulis inter differendū frequē 6
ter ſolet ingerere,viſum accipere lumen à circunfuſo Lux ani
aere,animum autem à diſciplinis liberalibus.Sentiēs mi
ingeniū adoleſcentū mathematicis diſciplinis acui,
& ad reliqua philoſophiæ myſteria reddi perſpicax.

Crebro taxabat Athenienſes, quod quū duas res, 7
frumenta ac leges inueniſſent, frumentis vterentur, Salſe
legibus nequaquam.Alludens ad Triptolemū Athe
nienſem,cuius miniſterio Ceres vſa eſt in ferendis le-
gibus ac tritico.

Eruditionis radices dicebat amaras eſſe, ſed fru- 8
ctus dulces.

Percontanti quid cito ſeneſceret, Gratia, inquit, 9
Sentiens iniuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam,bene Benefi-
ficii breuiſſimam. cii obli-

Interrogatus quid eſſet ſpes, vigilātis,inquit,ſom- uio
niū.Multa ſibi promittunt inania qui ſpe ducūtur.Et 10
Maro, Qui amant ſibi ſomnia fingunt.

Diogenes Ariſtoteli obtulit caricā,cogitans ſi non 11
acciperet,illum ſententiam aliquam eſſe meditatum. Capta-
At Ariſtoteles accepta carica,dixit,& caricam & ſen tio
tentiam perdidit Diogenes.Huic ſimillimū eſt quod
ante tributum eſt Crateti.

Quũ iterum illi caricam porrigeret Diogenes,acce pit,& ſublato in cœlũ vultu more puerorũ,Magnus, inquit,Diogenes,moxq; illi reddidit caricam. Notás opinor ab illo captari laudem munificentiæ.

13 Doctrina qbus paretur. Dicere ſolet tria ad parandam ſapientiam potiſſimum neceſſaria,naturam,doctrinam, & exercitationem. Inuita Minerua fruſtra laboratur, recte diſcitur à doctis,exercitatio conſummat eruditionem.

14 Magnanime. Quũ accepiſſet quendã in ipſum dixiſſe cõuicia, abſentem,inquit,vel loris cædat, docens ea prorſus eſſe contẽnẽdã quæ nõ lædũt,niſi quis ſe ledi putet.

15 Forma. Pulchritudinem dicebat quauis epiſtola efficaciorem ad cõmendationẽ. Sunt qui hoc aſſcribant Diogeni. Ariſtotelẽ vero formã ſolitum appellare donũ, quia gratis contigit à natura. Eandẽ Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem,quod formæ gratia mox defloreſcat. Plato naturę prærogatiuã,quod paucis contingat. Theophraſtus ſilentem fraudem, quod abſq; verbis perſuadeat. Theocritus eburneum detrimentum, quod grata quidem ſit aſpectui, ſed multorum incommodorum cauſa. Carneades ἀδορυφόρητον βασιλείαν, id eſt,regnum abſq; ſatellitio, quod formoſi impetrent quicquid volunt, nulla adhibita ui. Refert Laertius.

16 eruditio. Interrogatus qua re differrent docti ab indoctis, qua viui,inquit,à mortuis. Sentiens hominem abſq; literis ſtatuam eſſe verius quàm hominem.

17 Dicebat eruditionem in proſperis eſſe ornamentum,in aduerſis refugium. Parentes qui recte liberos ſuos inſtituiſſent, aiebat multo honorabiliores eſſe iis qui tantum genuiſſent,quod ab his contigiſſet viuere,ab illis etiam bene viuere.

18 Salſe. Cuidã gloriãti qđ eẽẽt à magna celebriq; ciuitate,dicebat hoc nihil referre,ſed an celebri p̃ria dign' eẽẽt.

Rogatus quid eſſet amicus, vna, inquit, anima in 19
duobus corporibus. Amicus
Aiebat quoſdam homines ita parcere, quaſi ſem- 20
per eſſent victuri, rurſus alios ita profundere, quaſi p̄fuſio
mox eſſent morituri.
Percotanti qui fieret, ut cum formoſis diutius ac 21
lubentius confabulemur, reſpondit eam percōtatio- Cæca p-
nem eſſe cæci. Cæcus enim non ſentit formæ illece cōtatio
bram, nihilo magis quàm colorum gratiam. 22
Percontanti quid lucri cepiſſet ex philoſophia, ut Virtus
ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ uulgus facit non co-
metu legum. Idiota à furto abſtinet, quia lex minatur gitur
pœnam, philoſophus abſtinet, quia per ſe turpe eſt,
etiam ſi liceat impune. 23
Interrogatus quo pacto fieret, ut diſcipuli quam-
plurimū proficerent, Si, inquit pręcedentes gnauiter
inſequantur, ſequentes non morentur. 24
Quum garrulus quiſpiam ubi multa nugatus eſſet Salſè in
apud Ariſtotelem, tandem dixiſſet, fortaſſis obſtrepo garrulū
tibi nugis meis, non hercle, inquit, neq; enim aduer
ti animum. 25
Reprehenſus quod munus dediſſet improbo, nō Benigni
homini dedi, inquit, ſed humanæ ſorti. Hoc ſuperius tas
aliis uerbis commemoratum eſt. 26
Rogatus quomodo amici eſſent tractandi, quomo
do inquit, nos ab illis tractari cuperemus. 27
Eruditionem dicebat optimum eſſe viaticum ad
ſenectutem, Nam cætera ſenem aut deſtituunt, aut
grauant etiam. 28
Illud frequēter habebat in ore, ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος. Amicus
Sentiens multos eſſe amicos nomine, pauciſſimos rara res
aut nullos re. 29
Admonebat neminē de ſe debere p̄dicare, vel in Mode-
laudē, vel in vituperationē, quod illud eſſet hominis ſtia

libertas perdidit.

6 Percōtanti cuidā Alexino an patrē cædere deſiiſſet, reſpondit, neq; cecidi neq; deſii. Quū alter ſubiiciſſet, oportere ſoluere ambiguitatem per ναὶ & οὐκ, aut affirmando aut negando, Ridiculū, inquit, eſt veſtras ſequi leges, quum liceat in portis occurrere. Alter captabat illum inſidioſa percontatione, ſiue enim reſpondiſſet, deſii, ſiue non deſii, agnouiſſet crimen. Ille hoc præſentiens excluſit ſophiſticum cauillum. Sic & Socrates apud Platonē obiurgatur à Sophiſtis quod ſecus reſpōdeat quàm ipſis eſſet cōmodum.

Argutiæ ſophiſticæ

7 Quum Bion acriter diuinos inſectaretur, ait illum trucidare mortuos, quod aduerſus illos ſtudioſe pugnaret, qui iam dudum eſſent exploſi, ſepultiq;.

Iugulare mortuos

8 Ad quendam dicentem maximū eſſe bonū ſiquis omnium potiri queat quæ optat. Sed multo maius, inquit, bonum eſt, non optare niſi quod oportet.

9 Dicebat plurimos nauigare Athenas ſtudiorū gratia, qui primū eſſent ſapientes, deinde fierent philoſophi, hoc eſt ſapiētiæ amantes, dein rhetores, deniq; progreſſu temporis euadere Idiotas. meminit Plutarchus. Multum proficit qui didicit ſe nihil ſcire. Et infeliciter proficit, qui ſemper vergit in deterius.

Degenerare

PLATO ATHENIENSIS

1 Quum Plato ad tragicum certamen paratus, audito Socrate mutaſſet conſilium, poemata ſua exuſſit, præfatus Homerico carmine,

ἥφαιστε πρόμολ᾽ ὧδε, πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades o Vulcane, Platoni nunc opus eſt te.

Potiora ſectādi

2 Cum Dionyſio Hermocratis filio de tyrānide diſſerens, ait nō ſtatim eſſe præſtantius quod vni tantū ſit vtile, niſi & virtute cæteris antecelleret. Offenſus tyrannus dixit οἱ λόγοι σου γεροντιῶσι, id eſt, verba tua ſapiunt ſenium. Contra Plato, οἱ δέ σοῦ τυραννιῶσι,

Libere

id eſt, tua vero tyrannidem ſapiunt.

Apud Æginetas lex erat, vt ſi quis Athenienſis Æginam veniſſet capitalis eſſet. Huc quum eſſet deductus Plato vt venundaretur, capitis poſtulatus eſt à Carmẽdio qui legem eam tulerat. Sed tempeſtiuo cuiuſdam ioco liberatus eſt. Ait enim legem habere, ſi quis homo, at hunc eſſe philoſophum. 3 Iocus ſalubris

Plato dicitur ter nauigauiſſe in Siciliam, nec ſine periculo, nec ſine cauillis obtrectãtium. Molon itaque qui gerebat hoſtilem in Platonem animum, negabat eſſe mirum ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat neceſſitas, Platonẽ inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamen Dionyſium eſſe Corinthi adeo mirabãtur omnes, vt iam abierit in prouerbium, de re inexpectata & incredibili. 4 Salſe

Adoleſcentem quod luſiſſet aleam grauiter increpuit, qui quum dixiſſet, ſic obiurgas ob rem paruam, At paruum non eſt, inquit, aſſueſcere. Tale quiddam ſubindicat Demea Terentianus in Adelphis. Mitto rem, conſuetudinem ipſorum. 5 Aſſueſcere malis

Rogatus ecquod eſſet futurũ ipſius monumentũ, quemadmodũ ſuperiorũ. Primũ, inquit, parandũ eſt nomen. Ita monumenta futura ſunt multa. Senſit hominis memoriã optime ſeruari in mentibus hominũ optimeque propagari ſcriptis virorum eloquentium. 6 Immortalitas

Iratus ſeruo quũ eum caſtigare pararet, & forte interueniret Xenocrates, flagella, inquit, hunc puerum nam ipſe ſum iratus. Sibi diffiſus eſt homo philoſophus, ſentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maxime punit, quum iraſcitur. 7 Moderate

Rurſus alteri cuidam famulo ſic cõminatus eſt, loris te cæderem ni iratus eſſem. Nihil iræ fidendũ. Sapuit Syrus ille Terẽtianus qui ſe cõiicit in angulum, 8 Moderate

edormiturum quod biberat villum. At ira minus ſui compos eſt quàm ebrietas.

9 Quum aliquando conſcendiſſet equum, mox de-
Modeſtie ſcendit, dicens ſe vereri, μὴ ἱπποτυφίας ληφθῇ, id eſt, ne equeſtri faſtú corriperetur. Superbū animal eſt equus & equitare quiddam habet magnificum, parumq; philoſopho dignum.

10 Temulentiæ deditis ſuadebat: vt poti ad ſpeculū
Temulētia ſeſe contemplarentur, ita fore, vt ab eo vitio recederent, conſpecta fœditate.

11 Negabat oportere inebriari prçterquàm in feſtis in
hilaritas in feſtis quibus ipſe deus vinum porrigit. Feſtos dies decet hilaritas, ebrietas ſemper fœda eſt.

12 Somnolentiam improbabat, eoq; ſcripſit in legi-
Vigilantia bus καθεύδων οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, id eſt. Nemo dormiens vlla re dignus eſt.

13 Quum à Dionyſio faſtidiretur, popoſcit congrediendi copiam, ea data hunc in modum diſſeruit. Si quem ſentires in Siciliam appuliſſe hoc animo vt tibi male faceret, qui tamen nō data opportunitate, nihil mali faceret, an hunc impune dimitteres? Quum Dionyſius reſpōdiſſet, nequaq̄ ô Plato. Oportet enim hoſtium non facta ſolum, verum & animi propoſitū
Cōmodè dicere vlciſci Plato ſubiecit, Tum ſi quis tibi bene volens veniſſet in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem deſtitutus occaſione, num par eſſet hunc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionyſio percontante quis eſſet ille? Aeſchines, inquit, vir & morum ſanctimonia, cum quouis amicorum Socratis conferendus, & qui poſſit dicendo meliores reddere cum quibus habeat conſuetudinem. Is quū huc multum maris emenſus adnauigarit, vt ſuam philoſophiam tibi impertiret, hactenus neglectus eſt. Hæc tam commoda oratio effecit, vt rex & Platonē

cui

cui prius erat infenſior amplecteretur,& Aeſchinem
ſplendide magnificeq́; tractaret.

Dionem ob formam & ob rerum geſtarum ma/ 14
gnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus,admo Ferocia
nuit:caueret metueretq́; contumaciam,cui comes eſ
ſet ſolitudo.Inſolenter enim vtentem rebus proſpe/
ris amici deſtituunt.

Si quando forte incidiſſet in eos qui præter de/ 15
corum quippiam agerent,digreſſus conſueuit dice/ Exẽplũ
re nuncubi ego talis?Nemo ſuam turpitudinem per ex aliis
ſpicit,ſed ſibi quiſq; aſſentator eſt.Ex aliis igit̃ diſcẽ
dum,q̃ indecora ſint,quæ pręter honeſtatẽ gerunt̃.

E diſputatione diſcedẽs ſolitus eſt admonere di/ 16
ſcipl'os. Videte pueri,vt ociũ i re quapiã hõeſta col Ocium
locetis,Significãs ociũ oĩa mala docere adoleſcẽtes

Solet admonere, vt neq; corpus ſine animo exer 17
ceamus, neq; animum ſine corpore, vt pariter vtri Exercita
uſq; curam habeamus.Nam alterum athletarum eſt, tio
alterum inertium.

Rogatus à Cyrenenſibus, vt ipſis leges ſciberet, 18
ac reip.ſtatum componeret,recuſauit,dicens, perdif felicitas
ficile eſſe condere leges tam fœlicibus,indicãs eos intracta
non facile parere ſalubribus monitis,qui ſucceſſu re bilis
rum clari ſibi felices viderentur.

Polus ſophiſta reperiſſe dicitur quaſdam oratio/ 19
nis delicias,veluti cõtraria inter ſe reddita,membra Affecta/
comparia,ſimiliter deſinentia,quibus immodice pu cta ora/
tatur vſus. His ornamentis quum ſe iactaret inſolen tio
tius,Plato ſi hominem taxauit,ὦ πῶλε ἵνα προσείπω
σε κατὰ σε,id eſt:O Pole,vt te tuo alloquar modo. Po/
lus Græce ſonat pullum equinum. ipſo itaq; ſtatim
nomine tetigit hominis arrogantiam.Imitatus eſt &
ὁμοιόπτωτον,πῶλε σε κατὰ σε.

Antiſthenẽ qui diſſerendo fuerat prolixior,ſic ad 20

Breuilo monuit, ignoras quod orationis modus ſit, nõ is qui
quentia dicit, ſed qui audit.

21 Dicebat in morte amicorum quieſcendũ eſſe, par
Luctus tim eo quod nondum liqueret, bonũ eſſet an ma-
lum quod accidiſſet, partim quod acerbe ferenti ni
hil à luctu eſſet cõmodi. Tollitur enim dolor, ſi quis
ſecum conſideret, quale ſit quod euenit.

XENOCRATES CHALCEDONENSIS

1 Quum Alexãder Magnus illi miſiſſet ingentem
Pecuniç pecuniarum ſummam, ex ea duntaxat tres minas re
ↄtẽptus cepit, reliquum referri iuſſit, dicens ipſi pluribus eſ-
ſe opus, qui plures aleret.

2 Paſſerem qui fugiens imminentem accipitrem
Innocẽ- ſeſe in Xenocratis ſinũ cõieciſſet, texit fouitq́; ac de
tia mulcens demiſit dicens, ſupplicẽ non eſſe ꝓdẽdũ.

3 A Bione dictis laceſſitus, non ſum, inqt, tibi reſpõ
Aioſe ſurus, ne enim tragœdia quũ à comœdia taxatur, di
gnatur eam reſpõſo. Nota eſt veteris comœdiæ licẽ
tia, in qua multa ſcommata iaciuntur & in ipſos poe
tas: & fabularum perſonas, at tragœdia non dignat
viciſsim humiles perſonas attingere.

4 Ad quẽdã nec geometriæ nec muſices nec aſtro-
Docili- logiæ peritum ad ſcholam tñ ipſius cõmeantẽ, Abi
tas inquit, anſam philoſophiæ non habes, hoc eſt, non
es ad philoſophiã docilis, nullis ĩſtructus diſciplinis
Alii ferũt illũ ita loquutũ, παρ᾽ ἐμοὶ πόκος οὐ κνάπτεται.
Apud me vellus non maceratur, lana rudis non ſta
tim traditur veſtiario ſed fulloni.

5 Quum Platoni Dionyſius diceret, aliquis auferet
Amici- tibi caput Xenocrates qui tum præceptori aderat,
tia non prius inqt, q̃ hoc ſuum oſtendens caput.

6 Cũ in conuiuio cæteris multa garrientibus ſolus
Tacitur nihil diceret, interroganti quur vnus omniũ ſileret
nitas quoniam, inquit, loquutum fuiſſe pœnituit aliquãdo

ſiluiſſe nũquam. Hoc Plutarchus in libello περὶ τῶν ὑγιεινῶν tribuit Simonidi.

Alexander ad hunc legatos miſit cũ aliquot talẽtis, quod ille in academiá perductos parca tenuiq; cœna excepit. Poſtridie interrogantibus cui vellet adnumerari pecuniá, Quid? inquit. Ita'ne vos ex heſterna cœna nõ intellexiſtis me pecunia nõ idigere? Philoſophus Ethnicus reiecit à ditiſſimo liberaliſſimoq; rege vltro delatá ingentẽ pecuniæ ſummá & nunc pro ſanctis haberi nolunt, q extremá profeſſi paupertatẽ in tantum vt horreant etiá ærei nũmi contactum non aliter q̃ viperæ, nõ referendis artibus venantur diuitũ ac pauperum liberalitatem? 7 Pecuniæ cõtẽptus

Dixit nihil referre vtrum pedes an oculos inferas in ædes alienas videlicet deterrens ab omni curioſitate rerum ad nos nihil attinentium. 8 Curioſitas

Dicebat pueris aures eſſe minuendas follibus potiusquam athletis, quod plus ſit periculi ne puerorũ aures occupentur prauis ſermonibus, q̃ ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus, debetur puero reuerentia. 9 Pueri reuerẽtia

CRANTOR SOLENTIS

Senariũ hũc ex Bellerophõte Euripidis ꝓbare ſolet 10 Fortiter
οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.
Eheu, quid heu? nobis quod hominũ eſt accidit.
Senſit quicquid vlli hominum accidit hoc vnicuiq; poſſe accidere. Nihil igitur inexpectatũ videri oportere, nec intolerabile.

ARCESILAVS

Si quãdo ꝓbabat aliqd, dicere ſolitus eſt φημ' ἐγώ 11 idest aio, ſiue mihi videtur, ſiue fateor. Si quid diſplicebat, dicebat οὐ συγκαταθήσεται τούτοις ὁ δεῖνα, idest, his non aſſentietur ille nominato quopiam, ſimul & in aſſeuerando ſeruans modeſtiá, & in contradi- Modeſte

cubito ſeſe emungens, ſignificans eum fuiſſe ſalſa-
mentarium. addebat illum Boryſtheniten fuiſſe ge- Genus
nere: non facie, ſed in fronte geſtare ſcripturam ama pudendum
ri domini, matrē fuiſſe è lupanari. quum cætera itē
nude commemoraſſet, adiecit verſum Homericū,
ταύτης τῆς γενεῆς, τούτου πατρὸς εὔχομαι εἶναι.

Cuidam obiicienti, quod adoleſcentem quendā 2
ad ſe non pellexiſſet. Tenellus, inquit, caſeus non at Docilitas
trahitur hamo, Significans pueros delicatos nō eſſe
ad philoſophiam accommodos.

Alteri percontanti quis eſſet maxime anxius, qui 3
in maximis, inquit, rebus cupit eſſe fortunatus. Is Tranquilitas
enim mille curis diſtorquetur vt aſſequatur ardua:
& aſſequutus æque torquetur ne amittat.

Rogatus eſſet ne ducenda vxor, Si deformem, in- 4
quit, duxeris habebis pœnam, ſint formoſam, habe- Coniugium
bis cōmunem. In Græcis vocibus pluſculum eſt iu
cunditatis, ποινὴν, & κοινὴν. Hoc Antiſtheni aſcribit.
A. Gellius tribuit Bianti lib. 5. cap. 11.

Senectutem dicebat portum eſſe malorum, quod 5
omnes huc confugerent ſperantes miſeriarum finē. ſenectus
Mori autem vnicuiq; in promptu eſt. Id Ethnici qui
dam exiſtimabant eſſe plæclarum. Chriſtiana pietas
docet eſſe nepharium ſcelus.

Gloriam dicebat eſſe matrem annorum: ob id opi 6
nor, quod quum hominis vita ſit breuis, honeſta me Immortalitas
moria in multa ſecula propagatur.

Formam dicebat eſſe bonum alienum, Sentiens 7
extra hominem eſſe quod ipſe ſibi nec dare poteſt, Forma
nec tueri datum. Animi bona vere noſtra ſunt.

Diuitias dicebat eſſe neruos actionum, quod ſine 8
his nihil agatur. Alius dixit neruos belli. Diuitiæ

In quendā qui prædia ſua deuorauerat, Amphia- 9
raum, inquit, terra abſorbuit, tu terram. pfuſio

10 Aiebat magnum eſſe malum, non poſſe ferre ma-
Tolerā- lum. Abſq; hoc enim nulli poteſt eſſe vita ſuauis.
tia Damnabat homines q ſic exurerent, quaſi ſenſu
11 vacarent ſic adurerēt quaſi ſentirēt. Ob id ni fallor
Salſe quod in bellis exurantur oīa. Rurſum ſi leuiter attin
gant ab igni, offendūtur. Id enim appellat adurere.
12 Dicebat eſſe optabilius ſuam meſſem alteri largi-
Liberali ri, quàm alienam decerpere. Senſit felicius eſſe dare
tas quàm accipere.
13 Aiebat facilē eſſe ad īferos viā. Nā illuc hoīes abi
Mors fa re clauſis oculis. Morientibus enim claudunt oculi.
cilis Alcibiadē hoc elogio taxauit qđ adoleſcēs viros
14 abduxiſſet ab vxorib⁹, iuuenis fact⁹, vxores à viris.
Libere Rhodi quū Athenienſes darent operā rhetoricis
15 ipſe philoſophiam docebat. Ob id reprehenſus: ita
Philoſo reſpondit, triticū aduexi, & hordeū vendo? Sentiēs
phia po abſurdū eſſe ab ipſo requiri deteriora, quū attuliſſet
tior rhe meliora nam philoſophia veluti triticum cibus eſt
torica hominum hordeum equorum, ſimul innuens ſolum
philoſophum loqui, rhetores hinnire potius.
16 In fabulis eſt Danaidas puellas apud īferos huic
Corre- additas eſſe ſupplicio, vt pertuſis vaſis deferant
ctio aquam in dolium pertuſum. Bion dicebat grauius
fore ſupplicium, ſi integris vaſis ac non pertuſis idē
facerent, tum enim irent onuſtiores.
17 Cuidā immodice loquaci, vt ſibi ſubueniret oran
Loquaci ti, reſpondit abunde tibi morem geram, ſi aduoca-
tas tos miſeris non venias ipſe.
18 Euenit vt cum ſceleroſis nauigans incideret in
Innocē- prædones. Illis dicentibus, actū eſt de nobis ſi agno
cia tuta ſcamur, & de me, inquit, niſi agnoſcamur. Bonis in-
notuiſſe ſalus eſt.
19 Arrogātiā dicebat eſſe profectcs obſtaculū. Indo
Idocilis cilis enim eſt, qui mauult doctus videri ꝙ eſſe.

In diuitē quēdā ſordidū ita loquutus eſt,hic facul 20
tates ſuas nō poſſidet,ſed ipſum poſſidēt facultates. Auarus
Diuites ſordidos dicebat ita facultatum ſuarum 21
curam habere quaſi eſſent propriæ,rurſus ex iiſdem
nihil capere vtilitatis,quaſi eſſent alienæ.

Aiebat iuuenes vti debere fortitudine,ſenes vale 22 Pruden-
re prudentia. Nā his rerū vſus cōciliauit ſapientiā. tia ſeni-
Dicebat prudentiam tanto cæteris virtutibus an lis
tecellere,quanto cæteris ſenſibus præſtaret viſus.Nā
oculi prælucent toti corpori,nec vlla eſt virtus abſq; 23
prudentia.Nam quomodo iuſtus reddet cuiq; ſuū,
niſi prudentia commonſtret:quid cui debeatur.

Docebat nulli exprobrandā eſſe ſenectutē,ad quā 24 Senectus
omnes optant peruenire. Abſurdū enim eſt aliis pro
bro dare,quod quis optat ſibi contingere.

Conſpiciens quendā triſti vultu qui habebatur in- 25 Inuidia
uidus,Neſcio,inquit,vtrum tibi aliquid acciderit ma
li,an alteri boni quippiam. Inuidus enim nō minus
diſcruciatur aliena felicitate q̃ ſuo infortunio.

Impietatem dicebat malam eſſe contubernalē fi- 26
duciæ,& adiecit verſiculum Euripidis.

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θραςύσομός τις ᾖ. Ideſt.

Seruum facit,quamuis feroculum virum. Securi-
Senſit ibi non eſſe libertatem,vbi eſt mala conſcien tas
tia,nec eum poſſe libere loqui,cui crimen impietatis
vere poteſt obiici,nec frui tranquillitate animi, qui
numen habet iratum.

Dicebat amicos, quales quales eſſent retinendos 27 Pruden-
eſſe,ne videamur aut malos recepiſſe in familiarita- ter
tem,aut bonos reieciſſe.

Dicere ſolitus eſt quēadmodū proci Penelopes, 28 grauiter
qm̃ cū Penelope cōmiſceri nō potuerūt,cū ancillis
rem habuerunt. Ita qui philoſophiam aſſequi non
poſſunt,in aliis friuolis diſciplinis ſemet exercent.

29 Familiares ſuos admonebat, vt hoc argumento
Moderatio putarent ſe profeciſſe in philoſophia, ſi iurgantes, & conuiciantes perinde audirent ac ſi recitarent verſus illos Homericos,

ὦ ξεῖνε ἐπεὶ οὔτι κακῷ οὔτ᾽ ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θεοὶ νύ τοι ὄλβια δοῖεν. Ideſt.
Quando vir haud neq̃, nec ſtultus amice videris.
Permultum ſalue atq; vale, Dii proſpera donent.

LACYDES CYRENÆVS

30 Accerſitus ab Attalo rege reſpondit imagines eminus eſſe ſpectandas, innuens arctam aſſiduamq́; familiaritatem ſæpe minuere virtutis admirationẽ.

CARNEADES

31 Carneades fertur admodũ fuiſſe vocalis. Itaq; quodam tẽpore gymnaſiarchus, ideſt ſcolæ princeps, miſit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui reſpõdit da mihi vocis modum. Ad quod rurſus eleganter princeps, modum habes: nempe auditores. Siquidẽ pro numero auditorum temperanda vox eſt.

32 Dicere ſolet diuitum ac regũ filios nihil recte diſcere præter q̃ equitare, quod his omnes adulentur
Principũ inſtitutio ſolus equus non curans regem gerat an priuatũ, tergo excutit quiſquis equitandi fuerit imperitus.

ARISTOTELES STAGIRITES

1 Quum Xenocratis æmulatione cœpiſſet habere
Aemulatio ſcholam hoc carmen vſurpauit.

Αἰσχρὸν σιωπᾶν, ξενοκράτην δ᾽ ἐᾶν λέγειν.
Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui.

2 Calliſthenem diſcipulum liberius multa dicentẽ
Libertas intempeſtiua apud Alexandrum Homerico carmine admonuit.

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ᾽ ἀγορεύεις:
Talia nate loquens haud multo tempore viues.
Nec male diuinauit, nam libertas illi fuit exitio.

3 In ius vocatus quod Hermiã mulierem quã ama

bat hymno quaſi deam celebraſſet, calũniæ moleſtiã Calũnia
Homerico verſu teſtatus eſt, in ipſo ſtatim defenſio- ex calũ-
nis initio. nia

ὄχνη ἐπ᾽ ὄχνῃ γηράσκει, σύκον δ᾽ ἐπισύκῳ. ὀδυσ. κ.

Rogatus quid lucri facerent mendaces, vt vera, in 4
quit, loquentibus non credatur. Vanitas

Increpanti quod homini malo dediſſet eleemoſy 5
nam, nõ mores, inquit, ſed hominẽ cõmiſeratus ſum. benigni
Etiam improbis in neceſſitate ſuccurrit vir bonus, tas in
debetur enim hoc officium ſi non meritis illius qui quoſuis
iuuat, certe naturæ. Et bonus fieri põt qui malus eſt.

Illud amicis ac diſcipulis inter diſſerendũ frequẽ 6
ter ſolet ingerere, viſum accipere lumen à circunfuſo Lux ani
aere, animum autem à diſciplinis liberalibus. Sentiẽs mi
ingeniũ adoleſcentũ mathematicis diſciplinis acui,
& ad reliqua philoſophiæ myſteria reddi perſpicax.

Crebro taxabat Athenienſes, quod quũ duas res, 7
frumenta ac leges inueniſſent, frumentis vterentur, Salſe
legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemũ Athe
nienſem, cuius miniſterio Ceres vſa eſt in ferendis le-
gibus ac tritico.

Eruditionis radices dicebat amaras eſſe, ſed fru- 8
ctus dulces.

Percontanti quid cito ſeneſceret, Gratia, inquit, 9
Sentiens iniuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, bene Benefi-
ficii breuiſſimam. cii obli-

Interrogatus quid eſſet ſpes, vigilãtis, inquit, ſom- uio
niũ. Multa ſibi promittunt inania qui ſpe ducũtur. Et 10
Maro, Qui amant ſibi ſomnia fingunt.

Diogenes Ariſtoteli obtulit caricã, cogitans ſi non 11
acciperet, illum ſententiam aliquam eſſe meditatum. Captа-
At Ariſtoteles accepta carica, dixit, & caricam & ſen tio
tentiam perdidit Diogenes. Huic ſimillimũ eſt quod
ante tributum eſt Crateti.

Quũ iterum illi caricam porrigeret Diogenes,acce
pit,& ſublato in cœlũ vultu more puerorũ,Magnus,
inquit,Diogenes,moxq; illi reddidit caricam. Notás
opinor ab illo captari laudem munificentiæ.

13 Dicere ſolet tria ad parandam ſapientiam potiſſi-
Doctri- mum neceſſaria,naturam,doctrinam, & exercitatio-
na qbus nem. Inuita Minerua fruſtra laboratur, recte diſcitur
paretur à doctis,exercitatio conſummat eruditionem.

14 Quũ accepiſſet quendã in ipſum dixiſſe cõuicia,
Magna- abſentem,inquit,vel loris cædat, docens ea prorſus
nime eſſe contẽnẽdã quæ nõ lædũt,niſi quis ſe ledi putet.

15 Pulchritudinem dicebat quauis epiſtola efficacio-
Forma rem ad cõmendationẽ. Sunt qui hoc aſſcribant Dio
geni. Ariſtotelẽ vero formã ſolitum appellare donũ,
quia gratis contigit à natura. Eandẽ Socrates appel-
lauit exigui temporis tyrannidem,quod formæ gra-
tia mox defloreſcat. Plato naturę prærogatiuã,quod
paucis contingat. Theophraſtus ſilentem fraudem,
quod abſq; verbis perſuadeat. Theocritus eburneum
detrimentum, quod grata quidem ſit aſpectui, ſed
multorum incommodorum cauſa. Carneades ἀδορυ-
φόρητον βασιλείαν, id eſt,regnum abſq; ſatellitio, quod
formoſi impetrent quicquid volunt, nulla adhibita
ui. Refert Laertius.

16 Interrogatus qua re differrent docti ab indoctis,
eruditio qua viui,inquit,à mortuis. Sentiens hominem abſq;
literis ſtatuam eſſe verius quàm hominem.

17 Dicebat eruditionem in proſperis eſſe ornamen-
tum,in aduerſis refugium. Parentes qui recte liberos
ſuos inſtituiſſent, aiebat multo honorabiliores eſſe
iis qui tantum genuiſſent,quod ab his contigiſſet vi
uere,ab illis etiam bene viuere.

18 Cuidã gloriãti qđ eẽt à magna celebriq; ciuitate,di
Salſe cebat hoc nihil referre,ſed an celebri pr̃ia dignꝰ eẽt.

Rogatus quid eſſet amicus, vna, inquit, anima in duobus corporibus. 19 Amicus

Aiebat quoſdam homines ita parcere, quaſi ſemper eſſent victuri, rurſus alios ita profundere, quaſi mox eſſent morituri. 20 pſuſio

Percontanti qui fieret, ut cum formoſis diutius ac lubentius confabulemur, reſpondit eam percõtationem eſſe cæci. Cæcus enim non ſentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. 21 Cæca percõtatio

Percontanti quid lucri cepiſſet ex philoſophia, ut ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ uulgus facit metu legum. Idiota à furto abſtinet, quia lex minatur pœnam, philoſophus abſtinet, quia per ſe turpe eſt, etiam ſi liceat impune. 22 Virtus non cogitur

Interrogatus quo pacto fieret, ut diſcipuli quamplurimũ proficerent, Si, inquit præcedentes gnauiter inſequantur, ſequentes non morentur. 23

Quum garrulus quiſpiam ubi multa nugatus eſſet apud Ariſtotelem, tandem dixiſſet, fortaſſis obſtrepo tibi nugis meis, non hercle, inquit, neq; enim aduerti animum. 24 Salſe in garrulũ

Reprehenſus quod munius dediſſet improbo, nõ homini dedi, inquit, ſed humanæ ſorti. Hoc ſuperius aliis uerbis commemoratum eſt. 25 Benignitas

Rogatus quomodo amici eſſent tractandi, quomodo inquit, nos ab illis tractari cuperemus. 26

Eruditionem dicebat optimum eſſe viaticum ad ſenectutem, Nam cætera ſenem aut deſtituunt, aut grauant etiam. 27

Illud frequẽter habebat in ore, ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος. Sentiens multos eſſe amicos nomine, pauciſſimos aut nullos re. 28 Amicus rara res

Admonebat neminẽ de ſe debere p̃dicare, vel in laudẽ, vel in vituperationẽ, quod illud eſſet hominis 29 Modeſtia

vani & inanis, alterum ſtulti ac vecordis.

30 *Voluptas* Idem admonebat vt voluptates contẽplemur nõ venientes ſed abeuntes, hoc eſt, non à fronte, ſed à tergo. Venientes enim fucata ſpecie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam, ac dolorem relinquunt.

31 *Imperitia* Dicebat Athletas, qui à libris arcenẽ, omnẽq; vitã in cauillis ſcurrilibusq; iocis trãſigunt, ſimiles euadere gymnaſiorũ ſtatuis, nempe pingues, & ſaxeos.

32 *Ciuiliter* Quum iam natus annos ferè ſexaginta duos, adeo laboraret vt admodum tenuis vitæ ſpes ſupereſſet, conuenerunt ad illum diſcipuli rogantes vt ex ipſis aliquem deligeret, qui in locũ eius ſuccederet. Inter auditores erãt duo pręcipui, Theophraſtus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Ariſtoteles reſpondit ſe quod petebatur facturum, vbi daretur oportunitas, paulo poſt, quum rurſus ad eum eadem de cauſa cõueniſſent, dixit vinum quod biberet ſibi parum eſſe commodum, ac quæri iuſſit exoticum vel Rhodium vel Lesbium. Id ſimul atq; curatum eſt, guſtato Rhodio dixit. Firmum hercle vinum & iucundum. Mox guſtato Lesbio, vtrunq;, inquit, egregie bonum, ſed Lesbium ſuauius eſt. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepide ſimul & verecunde, ſucceſſorem ſibi ea voce non vinum delegiſſet. probauit vtrunq;, nec tamen auditoribus eligẽdi ius ademit. Sed Gręcus ſermo pluſculum habet ciuilitatis, quod οἶνος, id eſt, vinum apud Gręcos ſit generis maſculini, vt hæc vox, ὁ λέσβιος ἡδίων, poſſit & ad perſonam accõmodari.

THEOPHRASTVS ERESIVS

1 *Lingua* Dicebat potius eſſe fidendum effreni equo, quàm verbo incompoſito. Nemo nõ metuit inſidere equo infreni, at plus eſt periculi à lingua effreni.

2 *Silentiũ* Ad eum qui in conuiuio perpetuo ſilebat, ſi, inquit indoctus es, prudenter facis, ſin doctus es, imprudẽs

ter. Iucundius effertur à Plutarcho, ſi ſtultus es, rem facis ſapientem, ſi ſapiens, ſtultam. Eſt aliqua ſapientiæ pars, ſilentio ſtulticiam tegere.

3 Habebat ſemper in ore, nullum eſſe ſumptum precioſiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non poteſt, & tamen vulgo nihil habetur vilius tempore. *Temporis parſimonia*

4 In quendã Caſandri amicum ſimis naribus iecit hoc ſcomma, demiror, inquit, oculos tuos nõ canere cum illis naſus ſit additus, quod naſus fiſtulæ ſpeciẽ præberet. Refert Plutarchus in Sympoſiacis. *Ridicule*

DEMETRIVS PHALEREVS

1 Quum audiſſet Athenienſes fuiſſe demolitos ſtatuas ſuas, quas illi poſuerant, At virtutem, inquit, nõ euerterunt, cuius gratia illas poſuerant. *Animoſe*

2 Dicebat ſupercilia puſillum eſſe corporis membrũ tamen totam offuſcare vitam. Inſuaues enim ſunt ad omnem vitę conſuetudinem triſtes ac ſuperciliosi. *Supercilioſi*

3 Ariſtophanes in comœdia Plutum inducit cęcũ. At hic dicebat non ſolum Plutum, id eſt, diuitias eſſe cæcum, verumetiam fortunam Pluti ducem, vt iam ſit illud prouerbii, cæcus cæco dux. Fortuna ſępe largitur indignis ſua munera. *Fortuna cæca*

4 Quantum in bello valeret ferrum, tantum dicebat in rep. valere orationem. Illic enim res geritur viribus, hic perſuaſione. *Orationis uis*

5 Conſpicatus iuuenem intemperantiæ deditũ. Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens ſyrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens illum nõ eſſe hominem ſed ſtatuam, qualis in viis ſolet poni Mercurio, hoc illi diſſimilem quod effœminatorum more traheret veſtem, quod deditus eſſet ventri ac libidini, quodq; barbatus eſſet, quum nihil horum habeat Mercurius. *Indoct*

6 Hominum faſtuoſorum ſublimitatem dicebat am-

Ingenia erecta putandam, ſed derelinquendam ſobrietatem. Talia enim ingenia non ſunt deſperanda, ſed quod redũdat recidendum eſt.

Reuereti Admonebat adoleſcentes, vt domi parẽtes, in via obuios, in ſolitudine reuererentur ſeipſos. pudor teneram ætatem optime deterret, à peccando, qui nuſquam non adeſt, ſi quis reuereatur ſeipſum.

8 Amic⁹ i aduerſis Aiebat veros amicos i rebus lætis adeſſe vocatos in aduerſus inuocatos & vltro. At vulgo fit ſecus.

9 Lectio vtilis Ptolemæum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno deq; militari imperio gerendo tractãtes, eosq; diligenter euolueret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris

10 ſcripta habeantur.

Philoſophia Quum exularet ac Thebis inglorius humilisq; viueret, audiſſetq; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placide prudenterq; de moderate ferendo exilio diſſerentem. Male fit, inquit, negociis & occupationibus, per quas hactenus talem virum nõ licuit cognoſcere.

CRATES THEBANVS CYNICVS

1 Curioſitas Vulgo dictus eſt θυρεπανοίκτης, ideſt, oſtiorum apertor, quod in omnes domos irrumperet, & ſi quid diſplicuiſſet reprehenderet: Cynica libertate. Id cognominis hodie rectius in quoſdam τοιχοτυράννους.

2 Paruo cõtẽtus Rogatus quid illi è philoſophię ſtudio acceſſiſſet emolumenti, reſpondit.

θέρμων τε χοῖνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν. Ideſt.

Chœnix lupini, & abſq; cura viuere.

Sentiens ſe minimo contentum ob libertatem ſuauiter viuere.

3 Amoris remedia Amore laborãtibus oſtẽdit remedia. Amori inqt, medetur fames, ſin aliter, tẽpus. Quod ſi nec his vti poſſis, laqueus. Luxus fere alit amorẽ. Tẽpus omnia

aut tollit, aut certe mitigat. Hæc remedia ſi nihil pro ſunt, ſupereſt laqueus, vt morbus finiatur ſuſpendio. Græca ſonant iucundius, λιμὸς, χρόνος, βρόχος.

4 Philoſophus nō eget

Dicebat philoſopho nulla re opus eſſe. Eoq; pecunia depoſuit apud trapezitā hac cōditione, vt ſi libri eſſent idiotæ, traderet eam illis, ſin philoſophi, nūmos diſtribueret in plebem, quod indoctis opus eſſet pecunia, philoſopho nec opus vtilis

5 Sūptus præpoſteri

Celebratur illius ephemeris ad hunc habens modum, Ponito coquo minas decē, medico drachmam adulatori talenta decē, conſiliario fumū, ſcorto talentum, philoſopho triobolum. Notabat hominū ſtultitiam, qui in res honeſtas & cū primis neceſſarias minimum ſumerent impendii, ad turpia prodigi.

6 Venus parabilis

Filiū Paſiclem, ſimul vt exceſſerat ex ephebis perduxit ad ancillæ domicilium, dicens hoc tibi eſt patrium coniugiū. Nam mœchi tragici præmia referunt exilia ac cædes, comici ſcortatores ex luxu ac temulentia lucrifaciunt inſaniam. Senſit quaſi tragicā eſſe rem adulterium, quod huius ferè atrox ſit exitus, vti ſcortis rem eſſe comicam, Id enim non ponitur ſupplicio capitis, ſed tamen qui depereunt in meretricem in comœdiis inducūtur inſanis ſimiles. At cū ancilla tua rē habere, nihil eſt periculi. Hoc accipiatur velut ab ethnico dictum.

7 Ridicule

Cū pro quodā ſupplicaret gymnaſii principi, procūbens attigit coxā illius pro genibus, Nā ſupplices ex more genua contingebāt. Indignāti gymnaſiarcho, quid, inqt, an nō hec æque tua ſunt ac genua? Notans obiter vulgi ſuperſtitionem, qui certa membra certis rebus dedicauit: uelut aurem memoriç, naſum irriſioni, genua miſericordiæ, quum hæc ad totum hominem pertineant.

8 Negabat inter homines quēquam inueniri poſſe,

Nemo ſi qui non aliqua in parte laberetur, addens nullum inueniri malum Punicum, in quo non ſit aliquod granum ſuppu're.

ne vicio

9 Nicodromus citharœdus huius dictis laceſſitus impegit illi pugnum in os & ſuggillauit. At Crates fronti impoſuit tabellam in qua ſcriptum erat, Nicodromus faciebat, itaq; cum liuore ſuo obambulans traduxit Citharœdum, feſtiuiter alludens ad artificū morem, qui operibus ſuis inſcribunt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulſato.

Facete

10 A magiſtratu obiurgatus quod pręter leges ac morem Athenienſium ſindone veſtiretur, ait, Quid ſi Theophraſtum vobis oſtendam ſindone amictum? diffidentes, ac vt oſtenderet flagitantes adduxit ad tonſtrinam, oſtendit q; Theophraſtum, qui tum forte tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant, ſubmonens omnibus ad vſum vti licere. Nam ſi per ſe turpe eſſet vti linteis ne in tonſtrina quidem eſſet honeſtum.

Facetū

11 Demetrio Phalereo indignatus eſt quod ipſi panes ac vinum miſiſſet, dicens, vtinam fontes etiā panes ferrent. Sentiens vino philoſopho nihil opus eſſe, atq; hoc ipſum eſſe ſubmoleſtum quod panis non æque parabilis eſſet ac potus.

Paucis conten-tus

12 Erat corpore deformi, quumq; in certaminibus nudatus ob id eſſet riſui, ſublatis manibus dicere ſolet, De oculis o Crates reliquoq; corpore bono animo eſto, nam iſtos qui nunc te derident mox conſpicies morbo contrahi, teq; beatum prædicare ac ſeſe ignauię damnare. Significans formam nihil facere ad victoriam, ſed robur ac laborum tolerantiam quā cæteros antecedebat.

vires for mæ præ ſtant

13 Rogatus quo ad eſſet philoſophandum, donec, inquit,

inquit, exercitum duces qui ſunt, videbunt eſſe aga
ſones, ſentiens opinor, ibi maxime opus eſſe philoſo
phia, vbi qui populo pręſunt ſtolidi ſunt & indocti
& homines quibus imperant habent pro aſinis. 14

Eos qui adulatoribus viuerent aiebat eſſe deſer- Adula-
tos, non aliter q̃ vituli ſunt inter lupos. Neq; enim il- tio
los adeſſe quod oportet, neq; cum iis qui adſunt ha
bere ſocietatem, quum ſint inſidiatores. 15

Alexandro percontanti num cuperet reſtitui pa- Patriæ
triam ſuá. Quid opus eſt, inquit. Fortaſſis eam alius negle-
Alexander reſtituam diruet. ctus

Dicebat ſe pro patria habere gloriæ neglectũ & 16
paupertatẽ, in quę nullũ ius haberet fortuna. Aiebat Tranql-
ſe Diogenis ciuem eſſe: q nullis inuidiæ patebat inſi litas tu-
diis. Opes enim, ac nominis ſplẽdor ↄciliáti nuidiá. ta

Metrocles hoc vicio laborabat, vt inter differen- 17
dum ſubinde crepitũ ventris emitteret. Eam ob cau Pudor i
ſam domi mœrens ſeſe continebat. Huic mederi ſtu utilis
dens Crates de induſtria multum lupinorum deuo
rat, ac Metroclis ædes adiit perſuaſitq; nihil eſſe ma
li quod accidiſſet, imo potius fore prodigioſum, ni-
ſi homo humano more flatum ventris emitteret,
atq; interim ipſe inter colloquendum crebro crepi-
tum ventris edidit. Hoc pacto & ſeruauit puſillani-
mem, & diſcipulum ſibi parauit.

Quendam delitiis, luxuiq; deditũ ita per iocum 18
admonuit, ne pro lẽticula ſemper augens patiná in Seditio
ſeditionẽ nos conicias. Sentiens è luxu cupediisq;
plerũq; naſci diſſidia. Lẽticula philoſopho cibus eſt
λοπας carnes habet, & in diuitũ menſis circunfertur.

Diuitũ opes dicebat eſſe ſimiles ficis arborib⁹ in 19
præruptis locis è q̃bus vt hoíes nihil caperent fru- profuſio
ctus, ſed corui tm̃ ac miluii, ita ex illorũ facultatibus
tantũ aleret ſcorta & adulatores. Refert Plutarchus.

OO

10 Mundũ muliebrẽ dicebat eſſe, quod ornat fœmi
ornatus nam,ornat aũt id quod eam reddit cõpoſitorem ac
mulierũ modeſtiorem,verũ id non præſtat,inquit,neq; ſmaragdus,neq; purpura,ſed quęcunq; adderẽt vim ac ſpeciẽ honeſtatis,ac verecũdiæ. Græcis κόσμος & mũdum ſonat,& ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare.

EPICTETVS

1 Fucus Eos q barba & pallio,verbisq; magnificis philoſopho agebant,dicere ſolet eſſe philoſophos ἄνευ τοῦ πράττειν μέχρι τοῦ λέγειν,ideſt factis procul verbis tenus.

2 Idem conſpiciens quendã impuris moribus,audacẽ,confidenti lingua improbo,tamen ſtudio philoſophiæ diſciplinas contrectare, inclamabat deum atq; hominũ fidem, his verbis increpans hominẽ. O homo vide quo mittas,num purgatum ſit vas. Nã ſi ad arrogantiam iſta immiſeris,interierint. Si computruerint,in vrinam aut in acetum vertentur, aut ſi quid his deterius. Senſit eruditionem eſſe perniciosam,ſi in animum inciderit prauis affectibus corruptum,& quo quæq; diſciplina ſanctior,hoc ſit perniciosior,ſi contigerit improbo. Velut bono Theologo nihil melius,malo nihil peſtilentius.

3 Idem philoſophiæ ſummam duobus verbis com
Breuilo prehendere ſolitus eſt. ἀνέχου καὶ ἀπέχου,ideſt,ſuſtine
quentia & abſtine quorũ prius admonet, vt mala quæ incurrunt æquo animo toleremus,poſterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet,vt nec aduerſis deiiciamur,nec proſperis corrumpamur. Refert Gellius Lib. 17. Cap. 19

METROCLES

Libros ſuos exusſit dicens.

4 τὰ δ' ἐς' ὀνείρων νερτέρων φαντάσματα,
modeſte Sunt inferorum hęc ſomniorum imagines.
Sentiens eſſe nugas ac deliramenta quæ ſcripſerat.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domum ve- 5
ſtemq́;, ſed diſciplinas liberales emi tempore. Requi- eruditio ſtudio venalis
runt enim diuturnum ſtudium, quum pecunia data
ſtatim fias poſſeſſor fundi.

HIPPARCHIA METROCLIS SOROR

Adamauit Cratetem, apud parentes minitans ſe 6
ſibi conſcituram necem ni philoſopho nuberet. Ab Mulier cynica
hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Crate-
tis adamati ſuaſu reuocari poſſet: Crates ſurgens de-
tracto pallio nudauit tergum gibbo deformatũ, ne
quis circumueniatur, inquit, hic eſt ſponſus, & pro-
iecto baculo & pera, hęc, inquit, dos eſt. Super his de-
libera, neq; enim mihi coniunx eſſe poterit, niſi cui
placeat idem inſtitutum. Quum accepiſſet conditio-
nem puella, ſubſtrato pallio cum illa congreſſus eſt
parentibus aſtantibus. Itaq; conſummatum eſt Cy-
nicus matrimonium.

Theodorũ impium cui cognomen erat ἄθεος, hu- 7
iuſmodi ſophiſmate conſtrinxit. Quod faciẽs Theo- Argutia mulie-bris
dorus non diceretur iniuſte agere, idẽ ſi faciat Hip-
parchia, non diceretur iniuſte agere. Cũ annuiſſet il-
le, ſubiecit, ſed Theodorus ſeipſum percutiens non
diceretur iniuſte agere, nec igitur Hipparchia ſi idẽ
faceret. Ad id Theodorus nihil reſpondit, ſed ſuſtu-
lit illius pallium, vt enudaret pudenda. Quum illa
nihil hac re turbaretur, obiecit ei verſu iambico, qđ
à muliebribus officiis ad virile iſtitutum defeciſſet.

τίνη τὰς παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας

Radios apud telas reliquit fœmina. Quidam codi- Mulier erudita
ces habebant τίνι, ideſt cui, quidam τίνη. Legendum
ſuſpicor λυνὴ, vt omiſſo articulo legamus λυνὴ παρ' ἱσ-
τοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας. Cui illa, Num tibi videor ma-
le mihi conſuluiſſe, quæ quod temporis impenſura
fueram telis impendi diſciplinis.

Subduxit ſe vir integerrimus imminenti periculo.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eum q ſub ipſo ſedebat pede, Zeno viciſsim pulſabat illius genua, & ad ipſum conuerſo quid igitur putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommodo, quum alios ipſi maioribus afficiant, nec ſentiant. 7 Admonitio ciuilis

Eleganter ac polite loquentium ſermones aiebat eſſe ſimiles pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, ac vndiq; ſcripturam habenti more nomiſmatis, nihilo tamen eſſe meliorem. Rurſus qui magis ſtuderent vtilia dicere, q̃ nitida, ſimiles eſſe dicebat tetra drachmis, temere ac ruditer percuſſis: quæ ſæpe picturatis illis nummis præponderarent. In nummo non ſpectatur elegantia ſculpturę, ſed pōdus ac materia, ita non refert quàm ſit elegans oratio, ſed quã grauis & vtilis. 8 Oratio grauis

Ad Ariſtonem diſcipulum multa temere garrientem, quædam etiam præcipitanter confidenterq́; fieri, inquit, non poteſt, quin te pater ebrius proſeminarit: Oderat futilem loquacitatem, ipſe in dictis tũ breuis tum grauis. 9 Loquacitas

Quodã in conuiuio immoderatius vorante opſonia, neq; quicquam aliis reliquum faciente, Zeno piſcem ingentem qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi, ſolus illum deuoraturus. Quũ alter intuens zenonem ſignificaret ſe mirari impudentiam, quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiam ferre non potes? 10 Admonitio ciuilis

Adoleſcentem curioſius quiddã q̃ pro ætate ſciſcitantem, adduxit ad ſpeculum, vtq́; ſe contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videreť tali vultui, conuenire, quęſtiones eiuſmodi proponere? 11 Ad ſpeculum

Quendã dicentem ſibi in multis diſplicere Anti- 12

Carpendi morbus ſthenem, abuſus Sophoclis dicto, rogauit nunquã haberet Antiſthenes quæ placerent. Ille reſpondit, ſe neſcire. Hic Zeno: & non te pudet, inquit, ſi quid ab Antiſthene perperam dictum eſt excerpere ac meminiſſe: ſi quid recte dictũ, id ne animaduertere quidem nec tenere? Idem morbus nũc habet plurimos qui in libris aliorum tantum ea venantur quæ carpant, benedictorũ nulla neq; gratia neq; memoria.

13 Ad quendam dicentem breues eſſe philoſophorum ſententias, Vera prædicas: inquit oportet enim & ſyllabas illorum, ſi fieri poſſet, eſſe breues. Veritas multis verbis non eget: & rectius meminimus quæ paucis verbis comprehenſa ſunt. Paucíloquus

14 Quodam de Polemone narrante quod alia proponeret, alia loqueretur, Zeno contracta fronte, quãta, inquit, mercede erat contentus? Subindicans ni fallor, vt indiligentius diſſeret, diſcipulorum parſimoniam fuiſſe in cauſa, Obtrectatio

15 Dicebat eos qui diſſerunt ſimiles eſſe oportere tragœdiarum actoribus, quibus vox magna, bonaq; latera debent eſſe, quum os immodice non diducãt quod faciunt ii qui plurima loquuntur, ſed ſupra vires, Dum enim os diducant declarant ſe ſatagere verius quàm agere. vox modeſta

16 Iis quę recte dicerentur negabat eſſe relinquendum locum, velut præclaris atificibus ad ſpectandũ Contra auditores dicebat adeo debere eſſe attentos ad ea quæ diſſeruntur: vt non vacet dare ſignũ approbationis. Dum enim applauditur & acclamaẽ, perit aliquit audiendi fructus. Attẽtio

17 Adoleſcenti cuidam multa garrienti, aures inqt, tuę in linguam defluxere, ſubmonens adoleſcentis eſſe audire multa, loqui pauca. Garrulitas

18 Alteri formoſo dicenti, ſibi non videri futurum

vt ſapiens amaret, Nihil inquit, eſſet vobis formoſis Amor
infelicius. Quiſquis enim docet admonet inſtituitq́; verus
ad virtutem adoleſcentes, vtiq; amat. Atq; is demũ
verus eſt amor. Nam q vulgo dicunt amare, ſuum
venantur commodum, cũ incómodo adamari.

Dicebat pleroſq; philoſophos ĩ multis ἀσόφους εἶναι, 19
non ſapere, ſed in fortuitis vulgaribus q́; rebus eſſe grauiter
imperitos, Et adiiciebat illud Scaphei, qui quũ ani-
maduerteret quendã è diſciplinis vehementer in-
flatũ: percuſſo illo dixit bene, non eſt in magno, ſed
in bene eſt magnum. οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται,
ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. magnũ enim eſt quicquid re-
cte fit, an non ſtatim bonum eſt, quod magnum.

Adoleſcenti cõfidenter loquenti: Nõ dixerim, in- 20
quit, o adoleſcens quæ mihi ſuccurrunt. Subnotãs Garruli-
è ſermonis procacia colligi & morũ imprudẽtiam. tas

Aiebat hominibus nihil magis deeſſe quàm tem- 21
pus, longe diſſentiens ab iis qui bonam vitæ par- Tempo-
tem perdunt ſomno, temulentia, nugis & alea: quaſi ris parſi-
multum temporis ſuperſit homini. monia

Interrogatus quis eſſet amicus, alter, inquit, ego. 22

Seruũ in furto deprehenſum cædi iuſſit, quumq́; Amicus
is ſe ſic excuſaret, vt diceret ſibi fuiſſe in fatis vt fura- 23
retur, & cædi, inqt, Seruus allegabat fatorũ neceſſita- Salſe
tem ad excuſationem cõmiſſi. Eam neceſſitatẽ retor-
ſit & ad ſupplicium, quod ipſum etiam erat in fatis.

Formam aiebat eſſe vocis florem, aut contra, quẽ- 24
admodum ad alios refertur, vocem eſſe formę florẽ. Gratior
Nam loquentis orationem cõmendat forma, & rur- eſt pul.
ſus oratio compoſita gratiam addit formæ. u.è.c.u.

Cõſpicatus cuiuſdã è familiaribus puellũ notis li-
uidũ: Video, inqt animi tui veſtigia, notans illius im- 25
pudicitiã. In Græcis pluſculũ eſt gratiæ, qđ θυμὸς & Notæ
animũ ſignificet, & animi vehementẽ concitationẽ. inſaniæ

aut furorē,Erāt aūt vt opinor ſuauiis īpreſſæ notæ.

Vnguē/ta

26 In quendam vnguentis delibutum,Quis eſt hic, inquit,qui mulierem olet? Significans effœminato/rum eſſe,vnguentis vti.

Libere

27 Dionyſio cuidā dicenti,quur me vnū oīum non corrigis? Nō enim,inquit,tibi credo,ſubindicās ſibi non eſſe ſpem,illum ſi corriperetur fore meliorem.

Garruli/tas

28 Adoleſcentem multa temere garrientem hoc di/cto corripuit,Ob id binas habemus aures,os vnicū, vt plurima audiamus,loquamur pauciſſima.

Tacitur nitas

29 Ptolemæi legatis q multos eruditos ad conuiuiū inuitarāt,percōtantibus,quid de ipſo regi ſuo eſſent renunciaturi,ait vidiſſe vos ſenē qui in cōuiuio te/nere nouerit.Quū enim cæteri ad oſtentationē mul ta dixiſſent,vnus Zeno perpetuū tenuit ſilentium.

Modera tio

30 Percontanti quo pacto eſſet affectus erga cōuicia perinde,inquit,atq; ſi legatus abſq; reſponſo dimit/tatur. Significans eos qui non habent quod reſpō/deant,ad conuicia ſolere confugere,eaq́; non plu/ris oportere fieri quàm ſi nihil eſſet reſponſum.

Perſua/ſio ꝑ ui

31 Quū Crates apprenhenſo Zenonis pallio eum à Stilponte retrahere niteretur, Cōmodiſsime,inq̄t,o Crates philoſophū auribus teneas. Nā ſi ꝑ vim ege ris corpus erit apud te,animus apud Stilpontem.

Diſcēdi auiditas

32 Vbi iam profecerat,tñ modeſtiæ gratia cōmeabat ad Polemonem,apud quem & in dialecticis exerce batur. Vnde Polemon ſolitus eſt dicere,non me clā eſt Zeno te per poſticum irripere,furariq́; dogmata, quibus phœnicum more indutus es. Notans illum furtim diſcere gratis:quę aliis eſſet venditurus.

33 Quū dialecticus qdā in ſermone quē illi θερίζοντα, ideſt,metentē appellāt,oſtēdiſſet ſeptē ſpecies diale/cticas,rogauit quantū poſceret mercedis, ac poſcēti centum dedit ducentos.Tātus erat amor diſcēdi.

Celebratiſſimam Heſiodi ſentētiam ſolet inuerte- 34
re. Quū enim ille primas tribuat ei qui per ſe ſapiat, Corre-
ſecundas qui recte admonenti obtemperet, Zeno or- ctio
dine inuerſo ſic pronunciabat.

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
ἐσθλὸς δ' εὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ. Id eſt,

Optimus ille quidem qui paret recta monenti,
Sed probus ille quoque eſt, qui nouerit omnia per ſe.

Addebat cauſam, quod qui ex ſe noſſet omnia, nihil haberet præter intelligentiam, at qui recte monenti pareret, præter intelligentiā haberet ēt effectū. Nam parere dicitur, qui quod didicit optimum eſſe, facit.

Rogatus quur quum eſſet natura ſeuerus in conui- 35
uio tamen hilareſceret, lepide reſpondit, & lupinum hilaritas
quum ſit ſuapte natura amarum, tamen aqua macera- in conui-
tum dulceſcere. Naturale eſt cibo potuque rigato cor- uio
pore, diſcuti triſtitiam.

Dicere ſolet, ſatius eſſe labi pedibus quàm lingua, 36
eoq́; conuiuia quantum poterat vitabat, quod ibi ſo- Lingua
lutus vino & aliorum fabulis prouocatus facilius lubrica
labi poſſet.

Dicebat, τὸ εὖ γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, 37
id eſt, vt aliquid fiat bene, naſci quidem paulatim, Adde
ſed tamen non eſſe paulum. Quāquam hoc quidam pusillū
aſſcribunt Socrati. pusillo

Quibuſdam ſic excuſantibus luxuriem ſuam, vt 38
dicerent ſe ex eo quod abundaret facere ſumptū, ar- Profuſio
gutiſſime reſpondit, ignoſceretis ne coquo, ſi quum
opſonia plus æquo ſalſa daret, diceret ſibi copiā eſſe
ſalis? Sentiens victum non eſſe moderandum ex re-
rum copia, ſed ex vſu ac neceſſitate naturæ.

CLEANTHES ASSIUS

Antigono diſcipulo roganti quur ſordidam operā 1
pręſtaret hauriendo aquam è puteo, vnde per iocum Diſcēdi auiditas

pro Cleanthe dictus eſt φρεάντλης, ita reſpondit, Nã haurio tantum, an non & fodio, & rigo hortũ, denique nihil nõ facio philoſophiæ cauſa. Alius negaſſet factum, philoſophus auxit quod obiiciebatur, gloriæ ſibi ducens quod ille vertebat probro.

2 Induſtria — Collectam peeuniolam aliquando proiecit coram familiaribus dicens, Cleanthes alterum Cleanthem alere poſſet ſi vellet.

3 Tolerãtia — Aſinus appellatus agnouit conuicium, dicens ſe ſolum eſſe parẽ ferendæ Zenonis ſarcinæ. Siue quod Zenoni non multum eſſet ſupellectilis, ſiue quod vnus illius auſteritate nihil offenderetur.

4 Timiditas laudata — Cuidam illi probri cauſa obiicienti quod eſſet timidus, Ideo, inquit, minimum pecco. Bona eſt timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominem circunſpectum.

5 Labor — Suam vitam diuitum vitæ ſolet hoc nomine præferre, dum illi, inquit, pila ludunt, ego fodiens duram humum exerceo.

6 Interdum quum foderet ſolet ſeipſum increpare: Id forte admiratus Ariſton, Quem, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridẽs, Senem, inquit, qui canos quidem habet, ſed mentem non habet, ſeipſum innuẽs.

7 Libere — Cuidam reprehendenti Arceſilaum, quod officia vitæ tolleret, Deſine, inquit, hominem vituperare. Nã ille licet dictis tollit officia, tamen factis cõmendat. Id audiens Arceſilaus, non moueor, inquit, adulatione. Hic Cleanthes, Scilicet, inquit, adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris, ſed ita vt à crimine inconſtantiæ non liberaret Arceſilaum turpiſſimum enim eſt philoſopho ſecus docere quàm viuit. Si vita proba eſt, quur docet diuerſa? Si doctrina ſana eſt, quur eam ſecus viuendo refellit?

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quod cre- 8
bro occineret filio ſuo, protulit illud ex Electra, σίγα, Silentiũ
σίγα λεπτὸν ἴχνος, id eſt, tace tace tenue veſtigium. In-
nuens pueris maxime conuenire ſilentium.

Quũ audiſſet à Lacone quodã probari laborẽ, de- 9
lectatus eo dicto ſubiecit hemiſtichium Homericũ. Labor
αἵματος εἶς ἀγαθοῖο φίλον τέκος Id eſt,
Sanguine præclaro ſatus es chariſſime fili.

Differens adoleſcenti cuidam quem videbat parũ 10
attentum, rogauit ſentiret ne. Illo affirmante ſe ſenti- Attẽtio
re, quur igitur ego non ſentio te ſentire? Solẽt enim
qui intelligunt oculis ac geſtu, interdum & verbis ſi
gnificare ſe quæ dicuntur intelligere.

Soſitheus poeta coram populo Cleãthem præſen 11
tẽ hoc carmine proſcidit, οὓς κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ,
Id eſt, Quos Cleanthis fatuitas agitat, Interpres ver-
tit inſania, vnde pro Moria legiſſe videtur μανία. Nec
tanto conuicio tactus, quicquam mutauit de vultu. Modera
Qua patientia delectati auditores, applaudentes phi tio
loſopho, Soſitheum eiecerunt. Quum Soſitheus di-
ceret ſe pœnitere, quod illum aſperſiſſet, reſpondit
Cleanthes, abſurdum fore, ſi quum poetæ frequenter
illudant Libero patri & Herculi, nec illi ſuccenſeant,
ipſe ob leue conuicium indignaretur. De diis enim
multa probroſa ſcripſere poetæ, veluti quũ Bacchũ
faciunt mollem, timidum, ac temulentum. Herculem
faciunt ſeruientem Omphalę vſq; ad ſandalio com-
mitigatum caput.

Peripateticis dicebat idem accidere quod lyris, 12
quæ quum aliis bene ſonent, ſeipſas nõ audiunt. Sen Vita à
tiens opinor illos licet aliis verbis idẽ docere quod verbis
Stoicos, & tamen ipſos id non animaduertere. Poteſt diſſen-
& hic accipi ſenſus, peripateticos pręclare docere, ſed tiens
vitam à doctrina diſſidere.

13 Phyſiognomō Ex ſentētia Zenonis dicebat hominis mores è ſpecie poſſe deprehendi. Id vt confutarent, adoleſcentes aliquot faceti, cinædum in agro duratum adduxerunt ad Cleanthem, poſtulantes vt è ſpecie de moribus pronunciaret. Repperit manus calloſas & cutam ſole aduſtam. Itaq; quum aliquandiu ſiluiſſet, iuſſit hominem abire. Ille digreſſus ſternutamento concuſſus eſt, Mox Cleanthes habeo, inquit, hominem, mollis eſt. Non enim facile ſternutant, qui ſemper ſub dio viuunt.

14 Solitudo Conſpiciens quendam ſolitarium ac ſecum loquētem, haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidā ita referunt. Vide ne cum homine improbo loquaris Malis enim periculoſa eſt ſolitudo.

15 ſenectus vegeta Ad quendam contumelię cauſa obiicientem ſenectutem, Et ego, inquit, abire cupio, verum vbi reputo me omni ex parte ſanum ſiue legendum eſt, ſiue ſcribendum, rurſus maneo. Significans ſe quidem haudquaquam eſſe vitæ cupidum, verum ob ſenectutem neminem debere è vita decedere, donec vires ſuppetunt ad vitæ munia.

16 Intumuerat illi gingiua, cui malo biduano ieiunio ſic medicatus eſt, vt iam veluti ſano medici omnia cōſueta permitterent. Sed ille perſeuerauit abſtinere, dicens ſibi iam eſſe confectū vię principiū. Itaq; periit.

17 Correctio Sententiam hanc.

φίλοις τε δοῦναι, σῶμα τ᾽ εἰς νόσους πεσὸν
δαπάναισι σῶσαι, Id eſt,
Largiri amicis, corpus in morbos cadens
Impendiis ſeruare, correxit hunc in modum.
πόρναις τε δοῦναι, σῶμα τ᾽ εἰς νόσους πεσὸν
δαπάναις ἐπιτρίψαι, Id eſt,
Donare ſcortis, corpus in morbos cadens
Impendiis conterere.

Prior enim ſententia tendebat ad molliciem, quam nudauit Cleanthes.

SPHÆRVS Boſporanus Cleanthis diſcipulus.

Quum diceret opinionem non cadere in ſapientem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxon ipſa re confutare, curauit mala punica veris ſimillima ex cera confecta apponi in conuiuio. Ad quæ quum Sphęrus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit illũ falſæ ſpeciei fuiſſe aſſenſum. Ad id dextrè Sphærus, non ſic, inquit, aſſenſus ſum, vt crederem eſſe mala punica, ſed probabile putarem eſſe mala punica. 18 Argute

Reprehendenti Mneſiſtrato, quod Ptolæmeũ nõ appellaſſet regẽ, Imo inquit, quũ talis ſit, tamen regẽ eſſe fateor, indicans illũ eſſe nomine regis indignũ, ſe tamen cognominis honorem illi non inuidere. 19

CHRYSIPPVS SOLENSIS

De hoc dictum eſt, ſi dii vellent vti dialectica, non alia vſuros quàm Chryſippea. 1 Dialectica

In quodam opere toties citarat verſus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inſperſa. Hunc librum quendam portans & rogatus quid ferret, Chryſippi, inquit, Medeam. 2 Salſe

Erat illi ſtatua pro corporis modo tenuis ac puſilla, quã eques vicinus ferẽ occultabat, Vnde Carneades per iocum dicere ſolet, eum non eſſe Chryſippũ ſed κρύψιππον. Nã Chryſippus ab aureo equo dicit, Crypſippus à κρύπτω, quaſi dicas ab equo occultatũ. 3 Iocus ex nomine

Cuidam reprehendenti, quod non apud Ariſtonem cum pluribus daret operam philoſophiæ. Nunquam, inquit, philoſopharer, ſi cum pluribus auſcultarem. Dictũ lepidius eſt apud Græcos quod πολλοὶ interdũ ſonat multi, interdũ vulgus hominũ. Sẽſit nõ ſtatim eſſe optima, quæ placent cum plurimis. 4 Pauci boni

Ad dialecticum quendam Cleanthi multis ac pro 5

Iuuenū lixis ſophiſmatibus obſtrepentem, deſine, inquit, ſe/
eſt diale nem à magis ad rem pertinentibus auocare, ſed no/
ctica bis iunioribus iſta proponito.

6 In conuiuiis cætera quietus, tantum ex more agi/
Facete tabat crura. Vnde famula quæ illi inſeruiebat, dicere
ſolet, Chryſippi ſola crura inebriari.

PYTHAGORAS

7 Dicebat vitam humanam eſſe ſimilem Panegyri,
Philoſo hoc eſt, ſolenni hominum conuentui, ad quem alii
phus mū conueniunt certaturi, alii negociaturi, nonnulli ſpe/
di ſpe/ ctatores modo futuri, Ac cæteros quidem omnes eſſe
ctator ſolicitos, ſolum ſpectatorem tranquillum frui cele/
britate, hunc ſpectatorem aiebat eſſe philoſophum,
qui non ob aliud in hoc mundi Theatrum prodiſ/
ſet, quàm vt naturas rerum ac mores hominum
contemplaretur.

8 Rogatus à quodam, quando eſſet congrediendū
Venus cum fœmina? cum voles, inquit, teipſo fieri debilior.
Multa venus eneruat hominem.

9 Admonebat diſcipulos, vt quoties à negociis diur
nis veſperi domum ingrederentur, verſiculum hunc
apud ſe repeterent.

πῆ παρέβην, τί δ' ἔρεξα, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.

10 Aiebat in ciuitates primum irrepſiſſe delicias, mox
grauiter ſaturitatem, deinde violentiam, poſtremo exitium.

11 Theano Pythagoræ vxor, rogata quando mulier
eſſet munda à viro, reſpondit, à ſuo ſemper, ab alieno
nunquam. De Pythagoræ ſymbolis non pauca dixi/
mus in Chiliadib⁹, quo minus hic libuit ea repetere.

EMPEDOCLES AGRIGENTINVS

12 Quum videret ciues ſuos deliciis deditos, ſum/
grauiter ptuoſe tamen ædificare, dixit, Agrigentini ſic indul/
gent voluptatibus quaſi poſtridie morituri, ſic ędifi/
cant quaſi ſemper victuri.

HERACLITVS EPHESIVS

Dicebat iniuriā magis extinguendā quā incēdiū. 13
Ex leuiſſimis offenſis,ſi negligātur,naſcūtur atroces Initiis
tragœdiæ. Sed ad reſtinguendū incendium accurrūt obſtādū
oēs,gliſcenti vero ſimultati citius addunt irritamēta.

Dicebat ciues nō minus oportere pugnare pro le- 14
gibus quā pro mœnibus. Quod abſq; legibus nullo Legū ob
pacto poſſit eē ciuitas icolumis,abſq; mœnib' poſſit. ſeruatio

Remp. vt deploratam contempſit,eiq; dare leges 15
quum rogaretur recuſauit. Seceſſit autem in templū Libere
Dianæ ibiq; cum pueris ludebat talis.circunſtanti &
admiranti populo,Perditi,inquit,an non præſtat hoc
agere,quam vobiſcum remp.adminiſtrare?

Interrogat' aliqū,quur ſileret,vt vos inqt loqmini. 16

XENOPHANES COLOPHONIVS

Empedocle dicente,ſapiētem inueniri non poſſe. 17
Et merito,inquit, Nā ſapiētem eſſe oportet qui agno Salſe
ſcat ſapientem,notans illum qui hoc dicebat,ſuo vi-
tio non inuenire ſapientem.

Dicebat τοῖς τυράννοις ὁμιλεῖν, ἢ ἥκιστα ἢ ἥδιστα, id eſt, 18
cum tyrannis congrediendum,aut iucundiſſime aut
minime. Nihil eſt violentius aure tyranni,ait Satyri-
cus. apud bonos etiam principes admonendi liber-
tas verbis placidioribus eſt temperanda. Id qui non
poteſt,abſtineat ab illorum congreſſu.

DEMOCRITVS MILESIVS

Ignotus venit Athenas, & colloquio de philoſo- 1
phia cum Socrate habito dixit. Hic philoſophus ſimi Multi
lis eſt Pentathlo,quod calleret naturalia,moralia,ma ſcius
thematica,adhæc diſciplinas quas ἐγκυκλους vocant,
deniq; omnium artium peritiam. 2

Huius fertur & illud, λόγος ἔργου σκιή, id eſt, Ora- Gloria
tio operis eſt vmbra. Significans ex egregiis factis ex bene
naſci laudes hominum eloquentium, non contrà. factis

Primam igitur oportet eſſe curam factorum, gloria conſequitur vltro.

3 Dicere ſolet, ſi corpus animũ in ius vocaret, haud grauiter quaquam futurum vt ille muneris male adminiſtrati crimẽ effugeret. Animus in corpore veluti præſidio collocatus eſt, & tamen pleraq; mala corpori ab animo veniunt.

4 Studiũ Quum arroderet cucumerem, ſenſit humorẽ eſſe mellei ſaporis, rogauitq; famulam, vnde emiſſet. Illa nominauit hortum. Surrexit Democritus, & duc me, inquit, eo, ac locũ indica. Demirãte muliercula quid ſibi vellet, vt, inquit, dulcedinis cauſam inueniam, inuenturus, ſi locum inſpexero. Hic muliercula ridens, quieſce, inquit, o bone. Nam ego imprudens cucumerem immiſeram in ollam mellitam. At ille offenſus, moleſta es, inquit, Ego tamen incumbam quæramq; cauſam, quaſi cucumeri peculiaris ſit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum ſtudii indefatigabilis.

ANTIPHO

5 Tempo ris parſi monia Dixit precioſiſſimum impendium eſſe tempus, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Citat Plutarchus in vita Antonii. Quanquam hoc dictum compluribus tribuitur.

6 Libertas imodica Quum apud Dionyſium quæreretur quod æris genus eſſet omnium optimum, Ex quo, inquit, Athenienſes ſtatuas fecerũt Harmodio & Ariſtogitoni, nimiũ libere, ſignificans tyrannos e medio tollendos. Nam ob eiectos tyrannos Athenienſes illis ſtatuas erexerũt. Hoc ni me fallit memoria, alteri cuidam adſcribitur.

ANAXARCHVS

7 Libertas imodica Anaxarchus Abderites inuiſum habuit Nicocreõtem Cypri tyrannum, itaq; quum in cœna quadam Alexander rogaſſet, qualis illi videretur, præclara, inquit, ſed oportuit & Satrapæ cuiuſdã caput apponi,

oculos

oculos detorquens in Nicocreontem qui aderat.

Alexandro mortuo,quũ Anaxarchus tempeſtate eſſet delatus in Cyprũ. Nicocreon memor contumeliæ philoſophum arreptũ in mortarium coniecit,ſerreis piſtillis contundi iuſſit. Hic illam vulgo celebratam vocem emiſit. τύπτε τὸν ἀναξάρχου θύλακον, ἀνάξαρχον δ' οὐ πλήττεις, ideſt, vnde Anaxarchi manticam nam anaxarchum non percutis. Sentiens corpus nõ eſſe partem hominis,ſed animi domicilium tantum Animus autem non poteſt tundi. 8 Fortiter

Quũ videret ex Alexandri vulnere quod ictu ſagittæ acceperat:manare ſanguinẽ, dixit verſu Homerico, τουτὶ μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷος πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι, ideſt. Hic quidem ſanguis eſt,non ille liquor,qualis Diuis ſolet ire beatis. Admonens regem ſuæ conditionis,qui pro deo affectabat haberi. Quã quam hoc quidã non ab anaxarcho,ſed ab ipſo Alexandro dictum tradunt. 9 Libere

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret,oſtenſo calice prędixit fore vt vulnus acciperet,abutens ad id verſu Homerico. 10 Diuinatio

βεβλήσεται τις τεῶν βροτησίᾳ χειρί.

Ferietur aliquis mox deum humana manu.

ZENO ELEATES.

Zeno accuſatus quod cõiuraſſet in perniciẽ Nearchi tyranni,quũ in quæſtionibus iuberetur ædere nomina coniuratorũ,nominauit pleroſq; illi amiciſſimos. De his quũ tyrannis ſumpſiſſet ſupplicium, rogaretq; nunquis ſupereſſet etiã, Tu ſolus,inquit reipub. pernicies. Tandẽ & linguam dentibus amputatam in os tyranni,quod ob iracũdiã hiabat expuit. 11 Fortiter

Quũ maledictis laceſſitus incandeſſeret,reprehẽſus quod philoſophus verbis improborum cõmoueretur, Si conuicia,inquit,ęquo animo admiſero ne 12 Ira ſapientis

laudes quidem ſententiā. Lapdis eſt non ſentire diſcrimen inter laudantem & vituperantem. Sed philoſophi eſt nō ita cómoueri, vt ab honeſto recedat.

harmonia vitæ

13 Quum aſcenderet in theatrum cythara canente Amœbeo, verſus ad diſcipulos dixit. Eamus vt pernoſcamus, quá vocē, queq; concentū ædant, inteſtina, nerui, lingua, & oſſa, quibus adeſt ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanimis tantū valent illa, quanto plus valebunt ſi in omni hominis vita ſeruent.

Somniorum obſeruatio

14 Dicebat è ſuis quemq; inſomniis deprehendere poſſe quantum in philoſophia profeciſſet, ſi nihil illic vel appeteret vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate conſtitutus, veros affectus prodit. Contra quæ vigilantes non audent profari, aut agere ea noctu occurrūt in ſomnis.

PIRRHO ELIENSIS

Solitudo

15 Deprehēſus aliqñ ſolus: ac ſecū loquens, rogatus quid ſolus ageret: Meditor, inqt, eſſe probus. Sentiens ad id vtilem eſſe ſolitudinem inutilē turbā.

Facete

16 Quū obiurganti ſororem Philiſtam, quidā obiiceret, quod oblitus eſſe ſuæ profeſſionis (docebat enī omnia eſſe indifferentia) ſic eluſit. Non enim, inqt, in muliercula declarabitur indifferentia.

homo

17 Rurſus quum canem inuadentem repuliſſet, idē obiicienti reſpondit, perdifficile eſſe prorſus hominem exuere. Maluit agnoſcere lapſum humanum, q̄ dogma reſcindere.

Securitas philoſophica

18 In tempeſtate conſpiciens cæteros animo eſſe deiectiores quum ipſe nihil moueretur, oſtendit porcellum in naui ſecure edendum, dicens oportere ſapientem eam animantis imitari ſecuritatem.

Admirari ſolet illū Homeri verſiculū præ cęteris.

19 οἵη περ φύλλων γενεὴ τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Vita fugax

Tale quidem genus eſt hominū, quale eſt foliorum.

Quod aliis defluentibus alii ſuccedant, Senntiẽs in
rebus humanis nihil eſſe diuturnum aut ſtabile.

TIMON NICAEVS

Gaudebat hortorum ſeceſſibus ac ſolitudine. Vñ 20
Hieronymus Peripateticus de illo dixiſſe fert, Quẽ- Capere
admodum apud Scythas & qui fugiunt, & qui inſe- fugiẽdo
quũtur torquent ſagittas, itidem inter philoſophos
alios perſequendo diſcipulos capere, alios fugien-
do. Sequitur fama fugientem, & ob id ipſum auidi-
us expetitur qui ſcholam vitat.

Cum vidiſſet Arceſilaum inter aſſentatores eun- 21
tem. Quid tu, inquit, veniſti huc, vbi ſumus nos, qui Libertas
liberi ſumus.

In quendã omnia mirantẽ ita luſit. Quin & illud 22
miraris, quod quũ tres ſimus, quatuor habemus ocu Facete
los. Timon enim luſcus erat, vnde & Cyclops di-
ctus eſt, & diſcipulũ habebat luſcum Dioſcoridem.
Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonẽ.

XENOPHON

Dicebat eſſe prudentis cordatiq́; viri, etiã ab ini- 23
micis vtilitatẽ capere. Vulgatũ eſt, neq; ſolem, neq; Vtilitas
aquã, neq; ignẽ magis vtilẽ eſſe hoibus, q̃ amicos. ex inimi
Sed ingenii philoſophici eſt, quemadmodum periti cis
medici ex beſtiis ac ſerpentibus noxiis vtilia quędã
remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpe
re alquid quod vertat in ſuum bonum.

Dicebat tũ maxime colendos eſſe deos quũ ho- 24
mini res ſunt ſecundæ, vt quũ incideret neceſſitas Diuorũ
cõfidenter illos imploremus vtpote bene volos iã cultus
& amicos recte Xenophon, ſed vulgus hoium ꝯtra
facit in felicitate profunda eſt diuorũ obliuio quum
vrget calamitas, tum demum ad illos confugimus.

STRATO PHYSICVS

Quibuſdã obiicientibus qđ Menedemus plures 25

Virtutis vſus haberet, auditores quam ipſe, Quid mirum, inquit ſi plures reperiuntur, qui lauari cupiunt, q̃ vngi. Vn guntur qui ſe parant certamini. Subindicauit Mene demi philoſophiam eſſe dilutã, ac facile inueniri, q audiant de virtute differentẽ, perpaucos aũt, q uir tutem exerceant. Nam huc prouocabat Strato.

PHOCION DVX ATHENIENSIS

26 Huc quum pro concione dicentem quidam petu Moderate tulantisſime maledicus interpellaret, multis conui cijs in illum debacchans, omiſit quod ceperat, lo cumq; dedit maledico. Poſteaquam ille vix dicen di feciſſet finem, Phocion reuerſus in ſuggeſtũ pla cido vultu perinde quaſi nihil eſſet dictum, cœptã orationem proſequutus eſt. De pedeſtribus, inqt, co piis audiſtis, ſupereſt vt de velitibus, ac leuis arma turæ milite dicam.

27 Quum adhuc floreret Leoſthenes interrogatus ab oratoribus, qd ipſe boni feciſſet reip. nihil aliud inquit, niſi quod donec ego vobis fui dux, nulli di cta eſt oratio funebris, ſed oẽs vita defuncti in maio rum monumentis ſepulti ſunt. Alii iactabant cruen tas victorias, Phocion exiſtimabat egregii ducis eſſe ſic adminiſtrare rem militarem vt nulli aut q̃ pau ciſſ. mi ciues pereant. Mos autem erat Athenis eos qui in acie cecidiſſent apud populum laudare, ac ce notaphia erigere.

APOPHTHEGMATVM LIBER OCTAVVS
PRAEFATIO.

NVNC A' philoſophis ad ſophiſtas, hoc eſt quod dici ſolet ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους tranſeamus, quod genus hominum miror olim in deliciis fuiſſe, non vulgo tantum, ſed ſummis etiam principibus: quum nec eſſent germani poetę, nec γνήσιοι rhetores, nec ſynceri philoſophi, ſed tamen horum omnium ſimii, tantum ad captandam auram popularē, ac linguæ modulatu deliniendas ocioſæ multitudinis aures cōpoſiti, ſi paucos tamen excipi[...]s. Vnde mirum quàm horum dicta frigeant prę philoſophicis aut etiam poeticis, vt interdum paraſiti & meretrices dicere videantur argutiora. Sed hic liber habet præterea variam dictorum ſatyram, in quibus fortaſſe reperies iuxta poetā epigrāmaticum, quædam bona, quædam mediocria ſed mala plura. Verum vt moleſtus eſt conuiuator, q præter modum laudat ea quę apponit, ita ciuilitatis eſt parcius extenuare apparatum: eo quod & qui laudat, & qui deiicit immodice diuerſa quidem via, ſed tamen pari ſtudio venari gratiam videatur. Sit igitur hoc lectoris iudiciū. Nos ſimpliciter τὰ παρ' ἡμῶν apponemus.

LEO BYZANTIVS SOPHISTA

Venit Athenas populo diſſidiis tumultuanti cōcordiā ſuaſurus. Vbi prodiſſet in ſuggeſtū, corpore admodū puſillo, omniū riſus obortus eſt. Ille fortuitam occaſionē vertēs in prooemiū, Quid inqt, o viri 1 Solerter

Athenienſes ſi conſpiceretis vxorem meam, quæ tam puſilla eſt vt vix pertingat ad genua mea. Ad hanc vocem quum maior etiam populi riſus ſublatus eſſet, ſubiecit. Ad nos tam puſillos, ſi quãdo diſſidemus, vix ciuitas Byzantium capere poteſt. Ita ferme Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandẽ fabulam multo aliter narrat Philoſtratus in Sophiſtis. Nempe quum prodiſſet ad populum dicturus de cõcordia, ipſa ſtatim ſpecie riſum mouit populo, quod obeſus eſſet ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus riſu multitudinis. Quid, inqt, reditis viri Athenienſes? Vxor mihi eſt me multo obeſior, & tamen concordes vnus capit lectulus, diſcordes ne tota q́dem domus. Quod refert Philoſtratus, & probabilius eſt & feſtiuius.

2 Admonitio cõmoda. Quũ Philippus adornaret bellũ aduerſus Byzantios, Leo adiit illũ percontans hunc in modũ. Quid inquit, accidit, tibi Philippe, vt bellũ inſtituas? Vt inquit, tua patria ciuitatũ pulcherrima huc adducat, vt intelligat ſe à me diligi, eóq; ad fores amaſiorũ meorũ venio. Ad hæc Leo At, qui redamari cupiũt haud quaq̃ cum gladiis venire ſolent ad fores amaſiorũ. Amantes enim non egent bellicis inſtrumentis, ſed ciuilibus. Hoc dicto in diuerſum flexo regis animo patriam ſuam liberauit. Ita Philoſtratus.

3 Cõuitiũ retortũ. Paſiadi obiicienti lippitudinẽ oculorum corporis inquit, viciũ exprobras, haud videns filiũ tuum Nemeſim humeris baiulantem. Erat enim Paſiadi filius cõtractis humeris. Nemeſim aũt dixit redargutionẽ inſolentiæ, quam veteres fingebant eſſe deam. Imprudenter in alterum torquet conuiciũ, ſi in promptu ſit quod ipſi viciſſim obiiciatur.

ION SOPHISTA

4 Dicebat rem moroſam eſſe ægrotationem. Nam

ægrotis & vxor moleſta eſt, & medicum incuſant, & lectulum moleſte ferunt. Ex amicis autem & qui accedit grauis eſt, & qui diſcedit moleſtus. Sic animus ægrotus & lætis & triſtibus offenditur. Animus ægrotus

PROTAGORAS Abderita ἄθεος.

Dicebat de diis nihil certo ſcire: ſint, an non ſint,
ob id libri illius in foro exuſti ſunt, quod doceret im- 5
pietatem, ne quis arbitretur noui exempli rem eſſe, Impie
quod nunc exuruntur libri hæreticorum.

Euathli diſcipuli dilemma quomodo apud iudi-
ces in ipſum retorſerit, notius eſt quam vt ſit hoc lo 6
co commemorandum.

THEODORVS Athenieſis cognomēto ἄθεος.

Obiicientibus quod doctrina ipſius multi redde- 7
rentur deteriores, Reſpondit id aliorū vitio accide- Iterpre-
re, qui doctrinā ipſius ſiniſtra exciperent: quum ipſe tatio ſi-
dextra porrigeret, Hoc hominū genere hiſce tēpo- niſtra
ribus plenus eſt mundus: quibus nihil tā circuſpecte dici poteſt, quod nō deprauent ad calumniam. Refert Plutarchus libro de animi tranquillitate.

FAVORINVS

In Fauorinum Sophiſtam hæc tria iactata ſunt, 8
vt miranda vixq; credenda. Quum Gallus eſſet, Prodi-
ſcire Græce, quum Eunuchus, accuſatum fuiſſe de gioſa
adulterio, poſtremo quod cum imperatore ſimultatem gerens viueret.

Huius æream ſtatuā deiecerant Athenienſes, vt 9
hominis Cæſari inimiciſſimi. Erant Athenieſes ve- honor
ctigales Adriano Cæſari, Id poſteaquā ei nunciatū detract'
eſt, nihil cōmotus: dixit, vtilius erat Socrati ab Athenienſibus ærea priuati ſtatua, q̄ bibere cicutam. Cōtempſit ſtatuæ iacturam, vita incolumi.

AESCHINES

Aſchines quum Rhodi exul recitaret orationem 10

ciuiliter ſuam aduerſus Demoſthenē, Rhodii demirati ſunt: quod tali oratione, fuiſſet damnatus ab Athenienſibus. At deſineretis, īquit, admirari, ſi audiſſetis quę ad hæc reſpōdit Demoſthenes. mira ciuilitate & ſe eximit à crimine, & iudices excuſauit, damnationis iniuſtæ cauſam reiciens in violentiam eloquentiæ Demoſthenicæ. Ita ferme Philoſtratus. Dein quū recitatam Demoſthenis orationem omnes ſupra modum admirarentur. Quid inquit, ſi ipſam beſtiam audiſſetis ſua verba reſonantē. Sentiens in Demoſthene magnam Demoſthenis partem abeſſe, ſi quę ſcripſit ab alio recitarentur.

NICETES

11 Salſe Nicetes ſmyrnæus ſophiſta Telonæ cuidam in iudicio vehementius incandeſcenti, dicentiq́;, deſine latrare in me, admodum ſalſe reſpondit, ſi tu deſinas mordere. Nam vtrumq; canum eſt.

ISAEVS SOPHISTA

12 Pudice Iſæus Sophiſta Aſſyrius quū primam ætatem dicaſſet voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit velut alius ſubito factus mirā induit morum ſeueritatem. Itaq; percontanti cuidā num illa, fœminā oſtēdens, videretur formoſa, πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν idest deſii laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima? πέπαυμαι, inquit, πάντα σπουδάζων, ideſt, iſta curare deſii. Et adiecit: ξυνῆκα γὰρ τοὺς ταντάλου κήπους τρυγῶν, ideſt, ſenſi enim me è tantali hortis fructus colligere. Subindicans omnes eiuſmodi voluptates quibus iuuentus capitur nihil aliud eſſe, quàm vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poetæ.

Sobrie

13 Lacedæmoniis piclitātibus, ac de ciuitate mœnib⁹ cingēda ꝯſultantibus. Homericū carmen recitauit,

ἀσπὶς ἄρ᾽ ἀσπίδ᾽ ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ᾽ ἀνήρ. Ideſt, Scutum hæſit ſcuto, galeæ galea, atq; viro vir. Et adiecit, Sic mihi ſtate Lacedæmonii, & muris cincti ſumus. Concordia

14 Pythonis proditoris accuſationẽ tribus dictis abſoluit. Coarguam Pythonem, inquit, proditionis, oraculo à deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimiſit. Græca ſunt lepidiora. ἐλέγξω πύθωνα προδεδωκότα τῷ χρήσαντι θεῷ, τῷ δήσαντι δήμῳ, τῷ ἀναζεύξαντι φιλίππῳ. Neq; enim deus pronunciaſſet oraculo niſi talis eſſet, neq; populus vinxiſſet, niſi talis fuiſſet, neq; rex abiiſſet niſi eum cuius gratia venerat nõ repperiſſet, aut rex è caſtris illum non dimiſiſſet. Breuiloquium

SCOEFLIANVS

15 Scopelianus eos qui cõuiciis agerent exiſtimãtes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinẽ, aniculas appellare ſolet, nõ tantum ebrias, ſed & rabidas. Cõuicia anicularum

16 Polemoni obiicienti quod inter dicendum pulſaret tympanũ, Tympanizo, inquit, ſed Aiacis clypeo, haud inficians ſe in agendis cauſis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus, at non inani ſtrepitu ſed ad cauſæ patrocinium accommodis. vehemẽtia in dicendo

DIONYSIVS SOPHISTA

17 Dionyſius ſophiſta familiaribus dicere conſueuit, mel ſummo digito non caua manu guſtandum eſſe. Sentiens voluptates q̃ parciſſime admittendas.

POLEMON SOPHISTA

18 Antonius imperator abſente Polemone occuparat domũ illius, velut omnium apud Smyrneos pulcherrimam. At Polemon noctu reuerſus è peregrinatione, pro foribus clamauit, ſe indigna pati, qui propriis ędibus arceretur. Cognouit imperator acceſſit. Poſt vbi Romam venit Polemon, imperator ciuiliter illi exprobrans quod acciderat, date, inquit, Polemoni Libere

diuerſorium, nec quiſquam illum eiiciat. Mox hiſtrio quidam tragoediarum, ex Olympiis Aſiæ, cui erat præfectus Polemon, appellauit Antonium Cæſarem aduerſus Polemonem, quod protinus initio fabulæ ab illo fuiſſet eiectus è ſcena. Percontatus eſt Cęſar, quo tempore fuiſſet eiectus, cumq́; is reſpondiſſet, circiter meridiem, admodum vrbane reſpondit, at me quidem eiecit circa medium noctis, nec tamen appellaui iudicem.

19 Quum laboraret morbo articulari, Pergami in tẽplo obdormiit. huic apparuit Æſculapius, iubens vt à frigido potu abſtineret. ad quem Polemon, o præclare, inquit, quid autem ſi bouem curares? Subindicans iam diu aſſuetũ duris fruſtra vocari ad delicias.

Aſſuetudo

20 Proconſul torquebat prędonem quendam, quũq; dubitaret quod ſupplicii genus eſſet de illo ſumpturus, ſuperueniens forte fortuna Polemõ, iube, inquit, illum ediſcere veterum ſcripta. Ipſe quidem Polemõ multa edidicerat, ſed in exercitatione nihil ducebat laborioſius ac moleſtius quàm ediſcere. ecq́; Fabius iubet hoc tedium protinus à pueris deuorari.

Facete

21 Occurrens ſophiſtę cuidam, inteſtina, mænides piſces & alia quædam vilia portanti opſonia, O vir egregie, inquit, non poteſt Darii & Xerxis animum recte actione exprimere, qui talibus vtitur cibis.

Cibus

22 Timocrati philoſopho apud Polemonem dicenti Fauorinũ eſſe loquacem, & omnis, inquit, anus. Notans in Fauorino corporis habitũ, qđ eſſet eunuchus. Viſus eſt excuſare vicium, ſed re vera cõduplicauit.

Salſe

23 Hiſtrionem tragoediarum qui in Olympiis, o Iuppiter pronunciarat oſtenſa terra, o terra, manu in coelum proiecta, ſubmouit à præmiis (Pręſidebat enim ei certamini) dicens, hic manu cõmiſit ſoloeciſmũ.

Geſtus

24 Quũm articuli morbo lapideſcerent, medicos ad-

monuit vt effoderent, inciderentq́; Polemonis lapi- Iocus in morbū propriū
cidinas. Dicebatq́, comedendum eſt, manus non ha
beo, ambulandum eſt, pedes non habeo, dolendum
eſt, & manus habeo & pedes.

Curarat, vt viuus inferretur ſepulchro, ac familia- 25 Induſtria
ribus quibus datum erat negocium occludendi mo-
numentū, Obde inqt, obde, ne me ſol cernat tacētē.

SECVNDVS SOPHISTA

Tale declamationis argumentum erat propoſitū. 26 Argute
Qui ſeditionem mouerit moriatur, qui ſedauerit præ
mium ferat. Quidam & mouerat, & ſedauit, petit præ
mium. Hanc quæſtionem paucis abſoluit. Quod eſt
prius? mouiſſe: quod poſterius? ſedaſſe. Itaq́; prius
da poenas motæ ſeditionis, ac deinde ſi potes, accipe
præmium recte factorum.

GORGIAS SOPHISTA

Gorgiæ Sophiſtæ palam exhibenti ſeſe ad reſpon 27 Friuolæ q̄ſtiones
dendum quod cuiq́; libuiſſet proponere, Xenophō
non ille Socraticus, ſed alius quidam, inuidens, adiit
illum, atq́ hanc propoſuit quæſtionē, Dic mihi Gor-
gia, quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem
non inflent. Ad quem placide Gorgias, iſtuc quidem
tibi diſpiciendum relinquo, cæterum illud iam olim
cognitum habeo, terram aduerſus iſtiuſmodi homi-
nes producere ferulas.

Dicebat tragœdiam eſſe deceptionem, qua qui 28 Poeſis fallacia bona
alterum decepiſſet, iuſtior eſſet eo qui nō decepiſſet,
& qui deceptus eſſet, ſapientior foret eo qui non
eſſet deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argu-
menta conficta, ſed adeo ſcite, vt vera credamur. Iu-
ſtior autem ille videtur qui fallendo prodeſt, & ſa-
pientior eſt, qui per fictas fabulas diſcit, quid ſit tur-
pe, quid ſit honeſtum. Refert Plutarchus de poetis
audiendis.

HERODES SOPHISTA

29 Herodes in accuſatorem, qui de cauſa pauca, de

Nobilitas in talis

generis ſui claritate multa iactarat, Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani ſiquidem nobilitatis ſignum gerebant in calceis. Id erat eburnum additamentum tali ſpecie. Ita Plinius notat quoſdam qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rurſus quum aduerſarius gloriaretur quod in vnam quandam Italię ciuitatem multa beneficia contuliſſet. Idē ego, inquit, de me prædicare poſſem, ſi in vniuerſa terra cauſam dicerem. Significans ſe de innumeris ciuitatibus fuiſſe præclare meritum.

30 Vxoris Regillæ mortem luxit impotentius, adeo

Luctus immodicus

vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obſcuraret oia. Nam is funeſtus ac niger eſt. Quodam igitur die quū Lucius, qui fruſtra conatus fuerat Herodi perſuadere vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes rhaphanides, rogabat cui pararetur ea cœna, qui reſponderunt Herodi. Tū Lucius, Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis veſcatur in atra domo. Id vbi renunciatum eſt Herodi, amouit ab ædibus funeſtam ſpeciem, ne apud probos viros traduceretur.

31 Idem Lucius quum Romam veniſſet obuiā factus

Libere

imperatori Marco, percontatus eſt illum quo iret, & cuius rei gratia. cui imperator, honeſtum eſt & ſeni diſcere, eo ad Sextum philoſophum, vt diſcam quæ nondum ſcio. Hic Lucius ſublatis in cœlū manibus, o Iuppiter, inquit, iam ſenex tabellam geſtans puerorum more commeat in ludum, quum noſter rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus ſit. Hic citius probarim Cæſaris & ſtudium, & moderationem, quàm Lucii libertatem.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu con ceptum vtcunq; lenierant Athenienſes, intra vrbem eam ſepelientes, & obitus diem ceu funeſtum ex anno ſuſtollentes. Cæterum quum Elpinicen alteram filiam exanimem indecore lugeret, proiectus humí ac vociferans, quas inferias tibi faciam filia, quid tecum ſepeliam? ſuperueniēs Sextus philoſophus, Maximū inquit, munus dederis filię, ſi moderate lugeas. 32 Luctus

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis ſtatuas poſuerat. Hac de re, quum accuſaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quod ſuperuacaneis impēdiis indulgeret, Quid, inquit, vobis incommodi eſt, ſi ego ludo de ſaxis meis. 33 Sūptus inanes

Videns Quintilios Troianos quidem eſſe, cæterū à Cæſare plurimi fieri, dixit, Ego etiam Iouem Homericum odi, quod Troianis fuit amicus. Nimium libere profitens ſibi moleſtum eſſe, quod imperator tantum honoris haberet Quintiliis. 34 Libere

Proteo Cynico ſine fine ipſum conuiciis inceſſente, Conſenuimus, inquit, ambo, tu quidem male loquens, ego male audiens. Senſit immedicabile malū eſſe cui ille tam diu aſſueuerat, & ſe moderatius ferre quod iam nouum non eſſet. 35 Maledicentia

Athenienſibus ſic admirantibus hominis eloquētiam, vt dicerent illum eſſe de numero decem oratorum, nihil elatus eſt hac laude quæ videbatur maxima. Tantum reſpōdit, Certe Andocide ſum melior. Is vt opinor fuit Sophiſta quiſpiam nctæ vulgaris. 36 Modeſte

ANTIOCHVS SOPHISTA

Antiochus Sophiſta quum male vulgo audiret, veluti formidoloſus, quod nec prodiret in concionē, nec reip. munia capeſſeret, Nō vos, inquit, metui ſed me ipſum, agnoſcens bilem ſuam vehementiorem quàm vt cohiberi poſſet. Senſit idem Plato, qui ſupr 37 Iracundia

iracundioris ingenii, ad diſciplinas quidem eſſe idoneos, ad gerendam remp. non item.

ALEXANDER SOPHISTA

38 Alexander Sophiſta legatione fungens pro Seleucia apud Antonium primum, videnſq; illum minus attentum, clariore voce dixit, auſculta me Cæſar. Cæſar autem acerbitate confidentiaq; vocis exaſperatus, auſculto, inquit, intelligoq; te. Tu eni es ille, qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis vngues, qui ſemper oles vnguentum.

Improbitas

HERMOGENES

39 Antiochus hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros eſſe ſenem, inter ſenes puerum, ſiue ob valetudinem ante tempus imbecillem, ſiue ob dictionis genus neglectius. Alii per iocum dicebant illius verba, planè iuxta Homerum eſſe πτερόεντα, quod ea veluti pennas abiiceret.

Sermo incōpoſitus

PHILAGER

40 Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris, Quoniam, inquit, nec me ipſo delector. Agnoſcebat naturæ ſuę vitium. Erat enim iracūdus & moroſus, eoq; nec appoſitus ad teneram ætatem inſtituendam, quum hodie ſtulti parentes nullis libentius committant liberos ſuos, quàm huiuſmodi truculentis & aſperis.

Iracundia

ADRIANVS SOPHISTA

41 Adrianus Sophiſta in conuiuio ſophiſtarum ad quos adhibitus erat tanquam egregii cuiuſpiam arcani conſors futurus, quū ſermo fuiſſet ortus, de characteribus dictionis, & in quo quiſq; præcelleret, & quid in quoq; potiſſimum imitandum eſſet, At ego inquit, deſcribam characteres, haudquaquam recenſens, inciſiunculas, intellectulos, membra, aut rhythmos, ſed me ipſum mihi imitandum proponens, om-

Imitatio

niumq́; inuenta ex tempore proferens fluxu quodã orationis, ac linguę permittam hæc omnia. Quid de hoc Adriani dicto iudicandum exiſtiment, viderint Critici. Illud ſcio, Horatium non temere exclamaſſe, O imitatores ſeruum pecus. & hodie videmus quoſdam qui ſe totos ad dixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elumbes euadere. Quod ſi quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν equidem nec obſto cuiquam nec inuideo. At ipſe malim Epicteti rudem & indolatam phraſim, ſed naturalem, quàm Iſocratis omni floſculorum genere picturatam. Huius Adriani dictionem Herodes Sophiſta ſolet appellare κολοσσου μεγάλα σπαράγματα, id eſt, coloſſi magna fragmenta ſimul in iuuene notans orationem nondum ſatis compoſitam, ſimul laudans & vocis & animi magnitudinem. Coloſſi fragmẽta

Quidam è familiaribus miſerat illi piſces in diſco argenteo, picturato auro, at ille delectatus vaſculo nõ remiſit, tantum ei qui miſerat reſpondit, bene facis, quod etiam piſces, quaſi diſcus eſſet dono miſſus, piſces tantum nouitatis gratia additi. Quidam autem dicunt id ioco factum, vt caſtigaret diſcipuli vitium, qui ſordidior eſſe dicebatur. Nã eo admonito diſcũ reddidit. Quum eſſem apud Coloniam Agrippinam ſenatus honoris gratia miſit vinum in cantharis teſtaceis, nec eos repeti mos eſt. Id admiratus, rogaui cauſam. Reſponſum eſt, olim vinum ſolere mitti cantharis argenteis. Hoc honoris quum eſſet habitum cuidam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem exiſtimant rapto viuere, poſtridie mane profectus eſt cum argenteis cantharis. Re comperta miſit ad illum ſenatus qui cantharos repoſceret. At ille vltro, inquit, dono dediſtis, & ego gratias egi. Hoc caſu admoniti mutarunt conſuetudinem. 42 Facete

HERACLIDES SOPHISTA
PAVSANIAS CAPPADOX

43 Quoniam more ſuæ gentis craſſa lingua ſonabat,
Salſe confundens conſonantes, breues producens, productas corripiens, vulgo dictus eſt coquus, qui precioſa opſonia male condiret.

PROCLVS

44 Proclus Naucratites filium habebat intemperan-
Argute tem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeo non increpabat, vt vna cum illo potius iuuenaretur. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur, citius, inquit, deſinet, cum ſenibus colludens, quàm cum æqualibus.

ANTIPATER

45 Antipater Hieropolites quum ducturus eſſet Seue-
Lepide ri Cæſaris filiam, forma parum felici, & familiarium quiſpiam interrogaret quando laturus eſſet τὰ ἀνακαλυπτήρια? ſic appellabantur munera, quæ ſponſæ amici deferebant ſponſo tertio die, quo ſponſa debebat exhiberi ſpectanda, Hermocrates lepidiſſime reſpondit, ἐγκαλυπτήρια μὲν οὖν τοιαύτην λαβών, ideſt, Encalypteria potius, quum talem ducat. ἀνακαλύπτω eſt retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme eſt, tegi magis oportet quàm retegi.

HERACLIDES SOPHISTA

46 Scripſerat libellum cui titulum indiderat πόνου
Induſtria ἐγκώμιον, ideſt laboris laudatio. Eum quum Ptolemæus Sophiſta forte obuius videret habentem præ manibus, rogabat quid moliretur. Quum ille reſpondiſſet πόνου ἐγκώμιον, Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit; tempus eſt, vt legas titulum encomii, reperitq; ſcriptum ὄνου ἐγκώμιον. Ptolemæus huc alluſit, quod ſi labor mereretur laudem, eadem opera laudandus eſſet aſinus animal labori natum.

HPPODROMVS SOPHISTA

47 Hippodromus Sophiſta Clemēti tragœdiarū acto ri longe præſtantiſſimo quum apud Amphictyones optime re geſta negata eſſet victoria, quod Byzantius eſſet, atq; id temporis Byzātiū à Romanis obſideretur, proſiliens clamauit, valeant applaudentes ac perperam de re iudicantes. Ego, inquit, Clementi victoriam decerno. Quum alter hiſtrio appellaſſet Cæſarem, obtinuit Hippodromi ſuffragium. Iudiciū incorruptum

48 Quodam tempore quum illi vehementer à Grecis applauderetur, multaq; magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni: Homerico verſu reſpondit, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις; ideſt, quid me immortalibus æquas? Simul & candidi hominis laudem auferens, qui Polemonem tam pręclaro teſtimonio ornarit, & modeſtie, qui laudem inuidioſam repulerit. Modeſte.

49 Quodam tragœdiam appellante ſophiſtarum matrem, correxit dictum, ego, inquit dico Homerum eſſe patrem. Siue quod nimia ſit tragicorum grandiloquentia, ſiue quod fons tragœdiarum ſit Homerus. Pulchrius autem eſt ex ipſo haurire fonte. Homer°

50 Homerum appellare ſolet vocem ſophiſtarum, Archilochum ſpiritum, quod ille ſuppeditet verba ſplendida, hic acrimoniam & vehementiam.

QVIRINVS SOPHISTA

51 Quum ab Aſianis reprehenderetur, quod in accuſando mitior ac leuior eſſet, quàm ipſi docerēt, Mul to, inquit ſatius eſt, vt nos meam accipiatis lenitatē: quàm ego veſtram crudelitatem. Tumebant Aſiani rhetores immodicis delectabantur. Admonitio retorta

52 Amicis ipſum de morte filii conſolantibus, Quando, inquit, potius apparebo vir quàm nunc? Sentiēs dolorem quidem eſſe acerbum, ſed hoc fortitudinis Fort.ter

laudem fore ſplendidiorem.

PHILISCVS.

53 Philiſcus illaudatus rhetor, quum cauſam ageret Pronunciatio pulchre veſtitus, ſed tumultu irruens in tribunalia, voce ſemimuliebri, lingua ſupina, quouis potius ſpectans quàm ad ea quæ agebantur, auerſatus dicentem imperator, ſtuduit illi os occludere, totaq; actione aquam intercipiebat, breues ſubinde percuntatiunculas obiiciens. Ad quas quum parum appoſite reſpóderet Philiſcus. Virus, inquit imperator: arguit cæſaries rhetorem vox. Græca pluſculum habent leporis, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κῶμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή, notans illum, quod attonſa cæſaries declararet, virum, ſed oratio non declararet eſſe rhetorem, ſed foeminam potius.

CASSIVS SEVERVS

1 Modeſte loqui. In aduocatione quadam quum M. Pomponius Marcellus latini ſermonis moleſtiſſimus exactor, ſoloeciſmum ab aduerſario factum arguere perſeueraret, interpellatis iudicibus dilationem petiit, vt litigator ſuus alium Grámaticum adhiberet, quod diceret, ſibi cum aduerſario non de iure ſed de ſoloeciſmo controuerſiam futuram.

M. POMPONIVVS MARCELLVS.

2 Libere. Quum ex oratione Tiberii Cæſaris quiddam reprehendiſſet, contra affirmante Atteio Capitone id eſſe latinum, & ſi non eſſet, futurum certe, Iam inde inquit, mentitur Capito. Tu enim Cæſar ciuitatem dare poteſt hominibus, verbis non potes. A editio Aldina corrupte legit, verba non potes. Hominibus datur ciuitas, qui recipiuntur in ius ciuium. Verbis datur ciuitas quæ recipiuntur in conſuetudinē ſermonis Romani. Quemadmodū, multæ voces nō Græcę tantum, ſed & Britannicæ, & Gallicæ, & Per-

ſicæ ciuitate Romana donatæ ſunt. Id publicus vſus poteſt, Cæſar non poteſt.

REMNIVS PALEMON

Is flagrabat libidinibus vſque ad infamiam oris. vnde quidam in turba oſculum ingerentem, quum refugiens deuitare non poſſet dicto non infaceto repulit. Vis tu inquit, magiſter quoties feſtinantem aliquem vides obligurire. 3 Salſe

EPICVRVS ATHENIENSIS

Improbat inſtitutum Pythagoræ, qui quum doceret amicorum cōmunia eſſe omnia, iubebat vt diſcipuli, quod quiſque habebat, deponerent in commune, dicens id eſſe diffidentium verius quàm amicorum. Etenim ſi quis vere ſit amicus, nihilominus habeo pro meis quæ ille poſſidet q̃ ſi depoſuiſſet. Porro qui diffidit aut non eſt ipſe verus amicus, aut de alterius animo dubitat. 4 Amicorum cō munia

CTESIBIVS

Arceſilaus quum inuiſeret Cteſibium ægrotantem, ſenſiſſetque hominem egere, clam cruenam pecuniis plenam ſubiecit ceruicali: quam vt reperit Cteſibius, ait, ἀρκεσιλάου τῶτο παίγνιον, ideſt, Arceſilai hic ludus. 5 Benignitas

EVRIPPIDES

Celebratur illud Euripidis dictū, Vnicū conſiliū rectum magnā militum manum vincere. Quo prudenter admonuit nō perinde referre q̃ numeroſum educas exercitum, ſed q̃ cordati ſint exercitus duces. In bello ſiquidē longe plus habet momenti prudentia ſolertiaque, quàm vires conſilii expertes. 6 Ducum prudentia

Idem cuidam opprobranti graueolentiam oris, Multa nimirum, inquit in illo occulta cōputruerūt. Significans ſe poſſe continere arcana. Solent autem res in occulto congeſtæ computreſcere. 7 Silentiū

DIONISIODORVS TIBICEN

8 Gloriari ſolet, quod nemo pulſus ſuos audiſſet, neq; in triremi, neq; ad quemadmodum Iſmeniæ. Sentiens ſe nunquam captaſſe plauſus ſordidorum & imperitorum, ſed ſat habuiſſe probari paucis eruditis. Ita Laertius in Cratete.

Laus à laudatis

STRATHIAS

9 Colax Bianti ſtupido ſic adulatus eſt, plus bibiſti quàm rex Alexander. Quod in Alexandro turpiſſimũ erat, illi laudi tribuit. Neq; enim ſtatim laude dignum eſt quod fit à principibus.

adulatio

ALEXANDER MAGNVS

10 Quum inuitaretur vt Darii filias quas habebat captiuas inuiſeret, prædicabantur enim puellæ admirabili eſſe forma, noluit ire: dicẽs ſibi non cõmittendum, vt quum viros viciſſet, à mulieribus vinceret.

Continentia

DVELLIVS

11 Duellius qui primus Romæ è nauali pugna triũphum obtinuit, iam ſenex tremuloq; corpore, in iurgio quodam audiuit exprobrari ſibi graueolentiam oris. rediit domum triſtis: & expoſtulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat, quur huius vitii nũquam admonuiſſet quo licuiſſet mederi. Admonuiſſem, inquit illa, niſi putaſſem omnibus viris ad eũdem modum olere animam. Et hoc apophthegma ſuperius alteri tributum retulimus. Si bilia vere ſenſit quod dixit, argumentum eſt inſignis pudicitiæ,
12 ſin finxit, magna eſt ciuilitas erga maritum, magna item tolerantia quę tam diu pertulerit hoc incommodum abſq; faſtidio.

Pudicitia cõiugalis

Facete

QVIDAM

Quidam iratus agaſoni volebat eum percutere. quumq; is clamaret, Athenięſis ſum, ad aſinum verſus, at tu, inquit, Athenienſis non es, eiq; multas pla-

gas inflixit. Meminit Plutarchus in libello de cohibenda iracundia.

PROMETHEVS

Quũ ignem è cœlis in terras deportaſſet eumq́; 13
primũ viſum Satyrus cõplecti vellet & exoſculari, Vſus re-
heus inquit, niſi caues hirce, profecto dolebit tibi mẽ- ctus
tũ. Admonẽs etiã quæ natura pulcherrima ſunt ma-
ximeq́; neceſſaria, tñ fieri pnicioſa, niſi recte vtaris.

BOS

Bos ſub onere deficiens rogauit camelum conſer- 14 Auxilia
uum, vt ſe oneris parte recepta ſubleuaret, cui recu- mutua
ſanti, imo, inquit, & meipſum & hæc omnia porta-
bis. Idq́; factum eſt mortuo boue. Ita Plutarchus in
libro de tuenda bona valetudine.

PORTIA MINOR

Quũ laudaretur apud eam mulier quædã, vt be- 15 Pudici-
ne morata, quæ tamen iterarat matrimoniũ. Felix, in- tia
quit, ac pudica matrona non nubit niſi ſemel. Non
paſſa eſt illã inter bene moratas numerari, quæ citra
neceſſitatẽ aſciſceret alterum virũ. Nam multas huc
cogit egeſtas. Porro coitus gratia nubere, non eſt ve-
re pudicarum. Eoq́; dixit felix, excuſans neceſſitatẽ.

ANNIA

Propinquis admonentibus, vt alteri nuberet, eſ- 16 Pudice
ſe enim illi & ætatem integram, & faciem bonã, quo-
rum alterum ſpem faceret prolis, alterum promitte-
ret amorem mutuum, Nequaquam, inquit hoc faciã:
ſi enim bonum virum nacta fuero, nolo timere ne
perdam, ſin malum, quid neceſſe eſt, poſt optimum
perpeti peſſimum?

MARTIA Catonis filia minor. 17

Rogata quur à morte mariti nollet iterũ nubere, Nuptiæ
quoniam, inquit, non inuenio virũ qui me magis dotis
velit, q̃ mea. Non probauit coniugiũ, quod non cõ- cauſa

ciliaret amor mortuus. Quę ducitur dotis cauſa, conductum habet concubinum, verius q̃ coniugem.

18 Eadem quum diutius lugeret maritum, rogata quem eſſet habitura diem luctus vltimum, reſpõ
Pudice dit, Quem & vitæ. Sic illa Ethnica, magno ſanè cum dedecore plurimarum Chriſtianorum, quæ viro nõdum elato iam nupſerunt.

VALERIA

19 Valeria Meſſalarum ſoror: rogata quur amiſſo Se-
Pudicitia uio viro, nulli velles nubere, Quoniam inquit, mihi ſemper viuit maritus Seruius.

PYTHIAS

20 Pythias Ariſtotelis filia rogata qs eſſet color pul-
Pudor liberalis cherrimus, is inquit, quem ingenuis gignit pudor. Agnoſcas vel ex hoc dicto philoſophi filiam. Solẽt autem fœminę aliis coloribus aliæ delectari.

21 Philoſophus quidã priſcus, ſed ἀνώνυμος, huiuſ-
Luctus modi ſermõe Arſinoes reginæ luctũ cõpeſcuit. Quũ Iuppiter, inquit, inter dęmones rerũ faceret partitionẽ. Luctus nõ aderat, ſed diſtributione iã peracta venit. Huc igitur quũ Iuppiter aliquid honoris tribuere uellet, nec eſſet quod daret quippe, iam cõſumptis oibus, tandẽ aſſignauit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quẽadmodũ igitur, inquit, cæteri dęmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quod ſi fuerit abs te contemptus o mulier, haudquaquã venturus eſt ad te. Contra diligenter abs te colatur honoribus illi deſignatis à Ioue: mœroribus ac lamentis, diliget te, ſemperq; tibi ſuppeditabit aliquid earum rerum quibus abs te perpetuo poſſit honorari. Refert Plutarchus in conſolatione ad Apollonium.

DEMOSTHENES MITYLENÆVS

22 Pulſauit fores hominis muſicæ ac citharæ dediti

quumq́; is audito pulſu iuſſiſſet illum introire. Fa- ciam inquit, ſi prius alligaris cytharam. Subnotans illum nihil aliud quàm cithara canere. Refert Plu- tarchus Sympoſiacon libro ſecundo. Studiũ immodi- cum

A T T I L I V S

Dixit ſatius eſſe ocioſum eſſe quàm nihil agere. 23 Nihil agere
Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum. Sa tius eſt enim, inquit, vt Attilius noſter eruditiſſime ſimul & facetiſsime dixit ocioſum eſſe quàm nihil agere. Quãquam hoc dictum aſcribitur Catoni ſe- niori. Ocioſus eſt qui vacat ab externis actionibus, nihil agit qui negocijs infrugiferis, nihil ad beate vi uendum conferentibus occupatur. Quemadmodũ qui moliuntur, nec ſatis ſuccedit quod agunt, ſatage re dicuntur, ita nihil agunt, qui fruſtraneis actioni- bus tumultuantur. Plinius enim putat eos qui milita ribus negocijs diſtrahuntur nihil agere, contra q ſe philoſophiæ dedunt ocioſos eſſe.

Dicere ſolet: ſic adoleſcẽtes in foro auſpicari à cau 24 profectus
ſis centumuiralibus, vt pueri ſolẽt in ſcholis ab Ho- meroq; Quòd vtrunq; ſit maximum, quum oporteat paulatim per gradus ad id quod ſummum eſt per- uenire. Meminit Plinius ad maximum.

P L I N I V S M A I O R

Dicebat nullum eſſe librum tam malum qui non 25 Lectiõis vtilitas
aliqua parte prodeſſet. Verum dixit de his qui no- runt ex quibuſcunq; libris ſi quid ineſt frugiferum excerpere. Sed ſunt qui in libro, quantumuis bono nihil venantur, niſi quod reprehendant.

Idem quum recitatorem quiddam perperam pro 26 Tempo ris parſi monia
nunciantem amicorũ quiſpiam reuocaſſet, & repete ret coegiſſet, quid inquit, an intellexeras? quum ille annuiſſet, quur ergo, inquit, reuocabas? Decẽ ampli- us verſus iſta tua interpellatione perdidimus. Tãta

erat parſimonia temporis.

27 Idem nepotem ſuũ ambulantem videns, obiurgauit. Poterat, inquit, has horas non perdere. Nam qui

Temp. parſ. lectica vehebantur, aut recitãtem audiebant, aut ſi libuiſſet aliquid etiam enotabant, aut dictabant aliquid: quorum nihil licet ambulanti.

PASSIENVS PAVLVS

28 Paſſienus Paulus eques Romanus, ſed dubiæ ſa-

ridicule nitatis, quum recitans elegias ſuas ſic auſpicaretur, Priſce iubes, Priſcus Iabolenus qui tum aderat, Ego vero, inqt, non iubeo. Protinus ingens omniũ riſus coortus eſt. Fingũt enim poetæ ſuo arbitrio quicqd libet. At Priſcus non tulit poeticam fictionem.

THRASEA

29 Referente Plinio Iuniore dicere ſolet, Qui vicia

Homo odit, homines odit. Sentiens nullum eſſe hominem qui non multis viciis ſit obnoxius, licet aliis alii laborent. Ac ſæpenumero accidit, vt qui alios inſectãtur: ipſi grauioribus madeant viciis.

VIRGINIVS

30 Cluuius hiſtoriographus ſic affatus eſt Virginiũ

Animoſe cuius res geſtas attigerat. Scis virgini quæ fides hiſtoriç debeat. Proinde ſi quid in hiſtoriis meis alit er legis ac velles, rogo ignoſcas. Ad hæc Virginius, Tu o Cluui, tu'ne ignoras ideo me feciſſe quod feci vt eſſet liberũ nobis ſcribere quæ libuiſſet? Vox excelſi animi teſtis, & recte factorũ cõſcientia cõtenti.

FRONTINVS

31 Vetuit ſibi extrui monumentum his verbis: Im-

Animoſe penſa monumenti ſuperuacanea eſt, memoria noſtri durabit ſi vita meruimus. Excelſi animi eſt, quũ præclara geſſeris gloriam contemnere.

ARCHITAS

32 Architas quum in agro comperiſſet quoſdam è

famulis admiſiſſe quiddam, ſentiens ſe commotiorẽ in illos, nihil quidem tum fecit, tantum abiens dixit, fortunati, inquit, eſtis quod iraſcor vobis. Moderte

AVFIDIVS MODESTVS

Quintum in morbo ſibi dicentem manus eſſe frigidas, hoc ſcommate taxauit, atqui calidas, inquit, è prouincia extuliſti, notans eum quod proconſul adminiſtrans prouinciam, multa furatus eſſet. Meminit Plutarchus in Sympoſiacis libro ſecundo. 33 Salſe

QVIDAM

Quidam imperatorem incuſauit, quod illius inſidiis, & ocio & ſomno fuiſſet priuatus, videlicet quod illius benignitate è paupere factus eſſet diues. Refertur eodem loco. 34 Iocoſe

QVIDAM

Quidam Antigoni amicus quum ab eo petiſſet talentũ, nec accepiſſet, poſtulauit ab eo deductores, ac corporis cuſtodes. Rogatus quamobrem, ne inquit, inſidiis impetar, affingens ſe talentum humeris ferre. 35 Libere

ARISTARCHVS THEODECTÆ PATER

Dicere ſolitus eſt, olim vixerant ſeptem ſapientes, nunc haud facile totidem inuenias idiotas. Notans ſophiſtarum turbam, qui ſe pro ſapientibus iactabãt, vt vix ſupereſſet qui profiteretur indoctum. 36 Salſe

SELEVCVS REX

Subinde dicere ſolet, ſi multi ſcirent, quantum ſit negocii, tantũmodo tot epiſtolas ſcribere ac legere, nec humi proiectum diadema tollerent. Huius moleſtiæ nequaquam eſt rudis Eraſmus, etiã ſi rex non ſit. 37 Regum curæ

CANVS TIBICEN

Dicebat homines ignorare, quanto plus ipſe canens voluptatis caperet, q̃ alii, alioqui auditores nõ darent mercedem ſed acciperent. Virtus iucũda eſt eam exercentibus, vnde mirum eſt quoſdam ad id 38 Facete

mercede velle conduci, vt bene viuāt, quum ipſa virtus abunde magnum ſui ſit pręmium.

LAMPIS NEGOCIATOR

39 Argute Interrogatus quomodo ſibi paraſſet diuitias, magnas, inquit, haud difficulter, exiguas vero cum labore, ac tarde. Sentiens initio paulatim magnaq; vigilantia corraſam pecuniam. Cęterum parata iam ingenti ſorte, facile eſt amplis lucris diteſcere. Primum autoritas ac fama tarde paulatimq; nec ſine negocio paratur. At qui iam innotuit facile magnam aſſequitur laudem. Meminit Plutarchus, in libello, an ſeni ſit capeſſenda reſp.

ISMENIAS

40 Facete Iſmenias tibicen canebat in ſacrificio, quumq; nō litaretur, is qui conductus fuerat arreptis tibiis, canebat ridicule, & hoc canente litatum eſt. Incuſantibus autem iis qui aderant, diuinitus, inquit, contingit venuſte canere. Hic Iſmenias ridens, At me, inquit, canente dii voluptate capti commorabantur, te vero feſtinante illos abigere, arripuerūt hoſtiam. Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo. Conductitius ille ſibi laudem arrogabat, quod ipſo canente litatū ſit, quaſi dii magis delectati ſint ipſius cantu quàm Iſmeniæ. Id lepidiſſime retorſit Iſmenias, ideo non fuiſſe litatum, quod dii gaudētes erudita muſica, diutius amarent adeſſe ſacrificio. At quum ille tam ridicule caneret, quaſi ſtuderet deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

PAVSON PICTOR

41 Correctio Pauſon pictor receperat à quodam equum pingendum ſpecie volutantis ſeſe & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauſon ridens, inuerte, inquit, tabulam, eo facto iam non currere ſed volutari videbatur. Ita quędā errata quæ videntur maxima,

minimo negocio corriguntur, ſi quis cõmode interpretetur. Refert Plutarchus in libello, quur Pythia vates deſiiſſet carmine reddere oracula.

Serbidius Scæuola vir tum iuris prudentia tũ M. Antonini Imperatoris amicitia celebris, dicere ſolit⁹ eſt, ius ciuile vigilãtibus ſcriptũ eſſe, nõ dormitãtib⁹. Sentiẽs iuris prudentiã nõ ſine ſummo ſtudio percipi, quemadmodũ Ariſtoteles ſic edidit libros naturaliũ vt nõ eſſent æditi, niſi viua vox doctoris accederet. Refert lib. pandectarũ. 42. Tit. quę in fraud. cred. lege, pupillus. Verũ vt Scæuola merito requirit ſtudium ac vigilantiã à Iuriſprudentiæ candidatis, ita nemo nõ improbabat ſententiã Iodoci, qui Mechlinienſi ſenatui præſedit Nuſquam enim nõ magna cõtentione tuebat, neminẽ poſſe vel vnius legis intelligentiã conſequi qui quicquã ſciret in bonis litteris. Et quum in conuiuio quodam mecũ diſputans incaluiſſet, addebat vix eſſe treis in vrbe qui leges Cæſareas intelligerẽt. Aderat huic cõuiuio Ioannes Syluagius Caroli tum regis Cancellarius, Georgius ab Halonno, Blaſius iureconſultus, & alii nonnulli. Fatebatur tamen Bartolum leges ad plenum intellexiſſe, quum conſtet illum tot locis hallucinatum eſſe. 42 Induſtria

PAPINIANVS

Baſſianus Antoninus imperator magna laborabat inuidia, quod fratrẽ occidendũ curaſſet. Eoq; Aemylio Papiniano prætorii præfecto, ob eximiã iuris prudentiam ſummęq; apud Romanos authoritatis, negocium dederat, vt hoc facinus apud ſenatum defenderet. At is reſpondit, multo facilius parricidium perpetrari quàm defendi. Ob hanc liberam vocem Baſſianus occidit virum immortalitate dignum. Fui olim cum quodam Iureconſulto in aulicis negociis diu multumq; verſato, qui dicebat ſibi nihil eſſe grauius 43 Libertas noxia

quàm quod interdum palam iniqua animo reclamā-te cogeretur exequi,nec id ſatis,cogeretur excogitare fucos,quibus quod erat iniquum videretur æquū. Sed hæc ipſi principes interdum non intelligunt,alíquoties neſciunt quidem.

44 Virtus præſtanda non profitenda

Prętoriis viris ab imperatore Adriano petentibus, vt ſibi de iure reſpondere liceret,reſcripſit, hoc munus non peti ſolere ſed præſtari. Quare accingerētur ſi qui ſibi fiderent,& populo ſui ſpecimē darent. Nā Auguſtus quo maior eſſet iuriſperitorum autoritas, conſtituerat,vt qui reſpondere vellent,id ex autoritate Cæſaris facerent,quum antea liberum fuiſſet reſpondendi munus ſubire quicunq; ſui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ,iuris,artium,Theologiæ,quum hoc nomen promeruiſſe ſit pulchrius quàm obtinuiſſe.

45 Induſtria

Saluius Iulianus tum eximia iuris cognitione tum multorum principum amicitia clarus,ſolitus eſt dicere,& ſi alterum pedem in ſepulchro haberem,adhuc addiſcere vellem. Refertur,pandect. lib. 40. Tit. de ſi dei commiſſis. L. apud Iulianū. Hæc ſententia optimo iure placuit laudatiſſimis viris. Sed hodie paſſim audimus has voces,Iam adultus ſum,ſerum eſt diſcere. Imo hoc turpius eſt neſcire quæ cognitu digna ſunt,quod adultus es.

46 Virtus ſibi præmiū eſt.

Quum poſt cladem acceptam ad Perſas quidā ab Arcadia transfugiſſent,auxilia pollicentes, producti ſunt in conſpectum Xerxis. Ibi Perſis percōtantibus quid agerēt Græci,reſponderūt eos celebrare Olympia, ac gymnetica equeſtriaq; certamina ſpectare. Rurſus percontantibus quod eſſet certaminis præmium,reſponderunt coronam oleaginam. Hic Tritātechines Artabani filius, verſus ad exercitus præfectum,papę,inquit,Mardoni,in cuiuſmodi viros nos

incitaſti ad pugnandum, qui non pecuniarum gratia certamina agitant, ſed virtutis ac laudis. Ea vox tum viſa eſt timida, vt ſępenumero prudentia habet pro ignauia. Refert Herodotus in Vrania.

Quum Xerxi nunciatũ eſſet, quàm fortiter, quàq; etiam feliciter Artemiſia rem geſſiſſet in pugna nauali, dixiſſe fertur, ſibi fœminas fuiſſe viros, cõtra viros fuiſſe fœminas, quod parum dextre ſe geſſiſſent. Refert Herodotus lib. VIII. 47 Præpoſtera

Ariſto Chius dícere ſolet, dialecticorum argutias ſimiles eſſe telis aranearum, quod plurimum haberent artificii, minimum vtilitatis. Nam is cum cæteris cynicis putabat logicen ac phyſicen à philoſophia ſubmouẽdam, ſolam ethicen diligenter exercendã. Huius ſententiæ princeps fuit Socrates. 48 Nugax ſubtilitas

Idem κυνικώτερον etiam, dialecticorum ſubtilitates dicebat ſimiles luto viarum, ad nihil vtili, niſi quod ingredientes impellit ad lapſum. An illi recte dãnarint vniuerſam dialecticam alii viderint, Illud experimentis compertum habeo, nullos magis aberrare à vero, quàm qui ſuperſtitioſe in hoc ſtudiorum genere ſunt verſati. 49 Dialectica

Diogenes conuiciis laceſſitus à quodam de crimine proditionis infami, gaudeo, inquit, me tibi factum inimicũ, quãdo tu nõ hoſtes, ſed amicos lędere ſoles. 50 Salſe

Idem à caluo quodam maledictis aſperſus, Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam, quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint, ſubnotans illum nõ iudicio ſed cerebri vicio maledicum eſſe. 51 Salſe

Antigonus rex quum renunciatum eſſet, filium Alcyoneũ in acie cecidiſſe, demiſſo vultu pauliſper apud ſe cogitauit, mox erupit in hanc vocẽ, O Alcyonee, ſerius quàm oportuit vitam morte commutaſti, 52

qui tam audacter in hoſtes inſilieris, neq; tuæ ſalutis, neq; meorum monitorum vllam habens ratione͂. Putauit non eſſe defle͂dum, qui ſua culpa periſſet, ſibiq; calamitatem accerſiſſet. Refertur à Plutarcho.

53 Lacon quidam gymnaſiarchum ligna ἄκαπνα exhibentem faceti ſſimo ioco incuſauit, dice͂s, quod per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta ſunt quod fumo careant.

Facete

54 Alius quendam quotidie conuiuantem, plagiariu͂ ac tyrannum appellauit, per quem tot annis nunqua͂ vidiſſet menſam ſuam. Ioci lepos eſt in fictione. Plagiarium appellauit, quod liberalitate ſua homines ſibi redderet obnoxios, tyrannum, quod per illum no͂ liceret cuiquam domi ſuæ viuere.

Facete

55 Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant ſe quocunq; vellet vinculo aſtringere, quo certius eſſet, amicitia͂ fore ſynceram. Quibus ille, vna eſt, inquit, de amicitia certitudo, ſi etiam volentes lædere non poſſent. Nam reliquæ omnes prorſus infirmæ ſunt. Conuenit cu͂ illo Chilonis, ſic habe͂dum amicu͂, vt cogites illum poſſe fieri inimicum.

Nulli fide͂dum

56 Socrati tribuitur & illud, nec à mortuo petendum colloquium, nec ab auaro beneficium. Nam mortui aut non reſpondent, aut lædunt. ita auarus aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipie͂ti, quod datur animo inimico.

grauiter

57 Idem conſpiciens prædiuitem quenda͂ ſed indoctum. Ecce, inquit, aureu͂ mancipium. Indoctus ſeruus eſt & cupiditatum, & eorum quæ poſſidet.

Diues indoctus

58 Conſpiciens quendam quibuslibet citraq; delectum elargientem, male, inquit, pereas, qui ex gratiis quum ſint virgines facias ſcorta.

profuſio

59 Aiebat ſibi videri, quod dii ſemper riderent ſpecta͂

tes inanes hominum curas, quorum quũ omnia ſint Vita ſiña
exigui temporis ac momenti, tamen nõ parí cura tra nis
ctantur. Sic enim tumultuantur homines, quaſi & ma
gna ſint & perpetua, quæ hic geruntur.

Interrogatus quare nõ ſcriberet libros, quoniam, 60
inquit, chartę iis qui ſcripturi ſunt pluris eſſent emẽ- Librorũ
dæ. Socrates nihil ſcripſit in vita, iudicans librorum multitu-
copiam officere ſtudioſis ſapientiæ. do

TRAIANVS

Traianus Imp. initio ꝓcuratores habebat rapaces, 1
qui prouinciales calũniis expilabãt. Quorũ vnus fer
tur, vnumquenq; diuitũ ſic conuenire ſolitus. Quid
habes? Vnde habes? Hæc vbi dicicerat, addebat ter
tiũ, pone quod habes. Sed admonitus à Põpeia Plo- Fiſcus
tina vxore, cohibuit eiuſmodi vexationes prouincia- Lien
rum, addens vocẽ optimo iure laudatã, Fiſcum eſſe
Lienẽ, quod eo creſcente, reliqui artus contabeſcãt.
Senſit optimus princeps iniquum eſſe, ſic explere fi-
ſcum vnius, vt nihil habeant ſubditi, præſertim quũ
boni principis ſit, quicquid habet pcpulus.

Diogenes Cynicus interrogatus de quodam ado- 2
leſcente qualis videretur, Arcadẽ eſſe reſpõdit, Siue Salſe
ſignificãs illum eſſe ſtupido ingenio, ſiue vt eruditi
quidã malunt, mollẽ & pathicum, quod Arcades fe-
rantur glandibus victitare, teſte epigrammate.

πολλοὶ ἐν ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obſcœnam
habet ſignificationem.

Scipio ſuper cœnam interrogatus, quem egregiũ 3
imperatorem habitura eſſet reſpub. ſi quid ipſi huma Indoles
nitus accidiſſet, vel hunc inquit, Marium intuens, iã
tum in illo perſpiciens ingenium maximis rebus na-
tum. Refert Eutropius lib. 5.

Quũ Syllana crudelitas magna licẽtia ſæuiret in 4

Libere capita ciuium, nam occiſi feruntur ſupra nouem milia, percuſſoribus libere per vrbem vagantibus, ac cęteris metu attonitis, Qu. Catulus palam auſus eſt dicere Syllæ, Cum quibus tandem victuri ſumus, ſi in bello armatos, in pace inermes occidim⁹? Eutropius.

5 Vox tyrãnica C. Caligula frequenter exclamare ſolet, vtinam vniuerſus populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Talia portenta tulit olim mundus, pro monarchis. Eutropius.

6 Degeneratio Traianus Cęſar ſolitus eſt dicere, principes omnes multum abeſſe à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinq; ſumma cum laude geſſit imperium, priuſquam ad Caligulæ auunculi ſui crudelitatem appelleret animum.

7 Diſciplina militaris Sergius Galba in grauiſſimis bellis ſeueriſſima diſciplina habuit milites ſuos, adeo vt ſimul atq; veniſſet in caſtra, protinus vulgaretur ille Trochaicus, Diſce miles militare, Galba eſt non Getulicus.

8 Pietas in temp. Otho Saluius cum videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium ſtrage tuendum, ſtatuerat ſponte mori, & amicis ac militibus hortantibus, ne tã cito de belli euentu deſperaret, negauit ſibi ſuam vitam eſſe tanti, vt hac de cauſa bellum ciuile naſceretur. Quis non miretur hunc animũ, in principe ethnico eoq; XXXVIII annos nato?

9 Libere Nerua Cocceius in cœna, cui aſſidebat Veiento qui ſub Domitiano conſularem dignitatem fuerat adeptus, ſed multos clam apud illum detulerat, quũ orta Catuli mentione, qui calumniator inſignis fuerat, diceret, Quid nam faceret Catulus, ſi Domitiano ſuperuixiſſet? Iunius Mauricus reſpondit, nobiſcum, inquit, cœnaret. Satis libere ſubmonens imperatorẽ quod Veientonem haberet familiarem, ſimillimum Catulo quem vt calumniatorem execrabatur.

Optimo

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, 10
qui amicis incuſantibus,quod parum memor impe- comitas
ratoriæ maieſtatis nimirum eſſet omnibus expoſitus in prin-
reſpondit, Talem præſtabo imperatorem priuatis, cipe
qualem optarem ipſe priuatus.

Flauius Veſpaſianus,quum admoneretur ab ami- 11
cis vt caueret à Metio Pōpoſiano,quod de hoc ru- Benefi-
mor increbuerat fore vt aliqñ regnaret,non ſolū ſi- centia
bi non metuit ab illo,ſed & conſulē fecit. Id admirā cōciliat
tibus amicis, Erit inquit olim memor tāti beneficii. amicos

Titus Veſpaſianus quū à duobus clariſſimi ordi- 12
nis eſſet in ipſum coniuratum,ac facinus eo proceſ- Conſtā-
ſiſſet vt iā inficiari non poſſent,deduxit illos in ſpe- ter
ctaculum,atq; inter illos medius conſedit, ac peti-
tis de induſtria mirmillonū gladiis,velut exploratu
rus aciem, vnū vni,& alterum alteri cōmiſit,tanquā
prouocans ad id quod moliebantur, illis autem per-
culſis,& animi præſentium admirantibus, Videtis,
ne inquit,principatum fato dari:fruſtráq; tentari fa-
cinus,potiundi ſpe,vel amittendi metu.

Idem fratrem Domitianum inſidias molientē,nō 13
eſt vltus,ſed his verbis admonuit. Quid opus te par Clemen
ricidio petere, qđ me volente obuēturū eſt,imo qđ ter
iam habes,imperii participes? Haud temere in Chri
ſtiano reperias tantum manſuetudinis.

Iulius Maximinus proditione militum interfectus 14
eſt,vna cum filio Diadumeno etiamnum puero:quo Crudeli
tempore cōclamatum eſt à militibus. Ex peſſimo ge ter
nere ne catulum quidem eſſe relinquendum. Alluſiſ
ſe videntur ad græcam parœmiam. νήπιος ὃς πατέ-
ρα κτείνας, παῖδας καταλείπει.

Conſtantius Chlorus,amicis admonentibus quod 15
in augēdo fiſco videretur indiligentior,reſpōdit pu Priceps
blicas opes rectius à priuatis haberi, q̄ intra vnum charus

clauſtrum reſeruari. Bonus princeps q̄ magis à ſuis diligitur q̄ timetur, habet quicquid ciues poſſident.

16 Iulianus imperator, eunuchos, coquos, tõſores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob cauſam, negauit ſibi eſſe opus eunuchis, quum vxor deceſſiſſet, nec opus eſſe coquis, quod ſimpliciſſimis cibis veſceretur. De tonſoribus dixit, vnum multis ſufficere.

Famuliti ſuperfluum

17 Valentianus nondũ Imperator templũ Fortunæ ingrediens cũ Iuliano, hinc atq; hinc ſtátibus æditúis, q aquã introeuntibus aſpergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttã aquæ, pugno pcuſſit æditũ, hoc inquit, nõ eſt purificare, ſed inquinare. Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes.

Libere

18 Theodoſius Iunior tam admirabili fuit ingenii lenitate, vt quum ab amicis rogaretur, quamobrem neminem eorum à quibus lædebatur, ſupplico capitis afficeret: vtinam, inquit, mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. At priuatas iniurias oportet principem eſſe facilem ad ignoſcendum, in iis quæ lędunt rempub. decet eſſe ſeuerum.

Clementer

19 Idem quũ in amphitheatro Cõſtantinopoleos ſederet ſpectator, & populus dãnatũ eiflagitans clamaret, Crudeli beſtiæ artifex obiectus pugnet, cõpeſcuit immitem turbæ vocẽ dicens, Neſcitis, inquit, quod nos conſueuimus clementer ſpectare innuens vbicũq; adeſt priceps, illic oportere oĩa mitius geri.

Clementer

20 Xanthippe de Socrate marito prædicaret ſolet, quod ſemper vidiſſet illũ eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum vere conſtantis animi, quũ alii domo egreſſi ſi quid accidit triſte, redeant turbidi, ſi quid læti, geſtientes.

Cõſtanter

21 Pythagoras poſteaquam venerat Phliuntem & cum Leontem Phliaſiorum principe docte & copioſe quædam diſſeruiſſet, Leon ingenium & eloquen-

modeſte

tiam hominis admiratus, quæſiuit ex eo, qua maxime arte conſideret. Cui Pythagoras reſpōdit, ſe nullam quidem artem ſcire, ſed eſſe philoſophum, id eſt ſapientiæ ſtudioſum. Huius verecundia, ſapientis cognomen arrogans, quo ſe prius venditarant σοφοὶ, vertit in titulum modeſtię.

Antipater Cyrenaicus, mulierculis: quibuſdā cæcitatē ipſius deplorātibus, Quid agis, inqt: an vobis nulla videt voluptas nocturna? Nocte oēs cæci ſumus, nec tñ lamentamur. Habet animus quo ſe delectet, etiam occluſis ſenſibus. Reſponſum Antipatri conueniebat fœminis omnia voluptate metiētibus. 22 Fortiter

Aſclepiades nō ignobilis nec inexcercitatus philoſophus, cuidam interroganti, quid incōmodi cæcitas ipſi attuliſſet, vt vno, inquit puero ambulē comitatior. Significans ſibi minimum eſſe moleſtā cæcitatem corporis, quum animo cerneret. 23 Fortiter

Theodorus Lyſimacho mortem minitanti, præclarā, inquit, rē effeciſti ſi Cantharidis vim cōſequutus es. Cantharis inſectū eſt minutum quidem, quod tamen letale gerit venenū. Itaq; qui mortem homini minantur magni quum idem poſſit contemptiſſimum animum maſculum ſcorpius. 24 Fortiter

THRASEA.

Thraſea dicere ſolitus eſt, ſuſcipiēdas eſſe cauſas aut amicorū, aut deſtituas, aut ad exemplū pertinētes. amicorū, quod ex lege gratiarum amicorum cōmunia ſunt omnia, deſtituas, quod in his potiſſimū & conſtantia agentis & humanitas cerneret: ad exēplum pertitinentes, quia plurimū referret bonum an malum ducē haberent. Frequenter enim bonę cauſæ vitio patronorum vincuntur. Expedit aūt ad bonos mores, vt in iudiciis ſuccūbat prauitas, ſuperet innocentiā. Refert Plinius in epiſtola ad Quadratū. 1 Officiū bñcollocandū

2 Pollio dicebat, cómode agendo factum eſt, vt ſæpe agerem, ſed ſæpe agendo factum eſt, vt minus cómode, quia ſcilicet aſſiduitate nimia facilitas magis q̃ facultas, nec fiducia ſed temeritas paratur. Quod accurate factum velimus, raro faciendum eſt. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi, qui licet pulchre calleant latine, tamen vix nunquã adduci poſſunt vt in familiari congreſſu latine loquantur. At ſi quando cõpellit neceſſitas, dicunt exacte, quaſiq; de ſcripto. Noui Venetiæ Bernardũ Ocricularium ciuem Florentinũ, cuius hiſtorias ſi legiſſes, dixiſſes alterum Saluſtiũ, aut certe Saluſtii temporibus ſcriptas. Nunquam tamen ab homine impetrare licuit, vt mecum latine loqueretur. ſubinde interpellabam, ſurdo loqueris vir præclare, vulgaris tam ſum ignarus, quàm Indicæ. Verbum latinum nunquam quiui ab eo extundere.

Accurate potius q̃ ſæpe

3 Quũ Antipater intra Lamiam à Græcorũ copiis eſſet concluſus, ac velut ob res fœliciter geſtas Athenienſes diis immolarent victimas, Demoſthenes ad quendam amicorum nomine Ageſiſtratum, ait ſibi non eandẽ eſſe cũ cæteris ſententiam. Noui enim, inquit, Græcos ſtadiũ pugnare, & ſcire & poſſe. Dolichon autẽ non item. Dolichus autem cõtinet viginti quatuor ſtadia. Notauit ſuos, quod protinus vna contenti victoriola, deponerẽt bellandi ſtudiũ: quũ oporteat eiuſmodi ſucceſſibus nõ frui ſed vti ad maiorum rerum occaſionem.

Perſeuerantia

4 Quodã tempore vox Demoſtenẽ inter concionandum defecit ob multitudinis fremitũ. Id obiicientibus ita reſpondit, Hiſtriones è voce iudicare par eſt oratorẽ è mente. Greca iucundius ſonant. ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης, Hiſtrio ſeruit populo, Orator pſulit. Ille delectabat. hic

Clamoſi

prodeſt. Ad bene cōſulendū non refert q̄ ſis voca/
lis, ſed q̄ oportuna ſuadeas. Actori voce opus ē, quæ
vincat multitudinis fragorē, orator talis eſſe debet:
vt populus ipſum vltro tacitus & attētus auſcultet.

Idem Epicli opprobranti quod ſemper dicturus 5
meditaretur, erubere inquit, optimo iure, ſi tantę mul Extēpo/
titudini conſulens dicerē ex tempore. Quod alii prę ralis di/
clarum eſſe ducunt, ſubito & ex imparato dicere, id ctio
vir cordatus iudicabat eſſe temeritatis.

Quodam tempore quū populus obſtreperet dicē 6
ti ait ſe breue quiddā velle illis narrare. Facto multi Aſini
tudinis ſilentio, adoleſcens: inquit, quidā æſtiuo tē/ vmbra
pore aſinum conduxerat ab Athenis Megaram vſq;
Sole vero circa meridiē vehemēter æſtuante, vterq;
volebat ſubire vmbrā aſini, ſed vterq; alterum pro/
hibebat, hic dicebat aſinū conductum, non vmbrā
alter contendebat per conductionem: & aſini & vm
bræ ius eſſe factum. Atq; hæc loquutus Demoſthe/
nes abiit è ſuggeſto populo vero retinenti, ac narra
tionis finem flagitanti, de aſini inquit vmbra audire
cupitis, de rebus ſeriis loquentem audire non multis
Retulimus hoc in Adagiis.

Lycurgus rhetor ob generis nobilitatem liberior 7
erat in dicendo, q̄ vt populus interdum ferre poſſet. Libere
Itaq; quum aliquando populi ſtrepitu exploderetur
è ſuggeſto exclamauit o Cercyræa ſcutica q̄ multis
talentis digna es. Notans populum à quo eiiciebat,
magnę quidem autoritatis ac nominis, ſed inutilem
rebus gerendis. De cercyræa ſcutica dictum eſt no/
bis in prouerbiis.

Idē forte obuius Xenocrati qui à Telone obtor/ 8
to collo pertrahebatur in metœciū, quo in loco car/ Auda/
cer erat Athenis, fuſtē impegit in caput Telone, ac cter
Xenocratē quidē liberauit. Telonē vero tanq̄ indi/

gna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi fa-
ctum ab omnibus collaudabatur. Itaq; poſt aliquot
dies Xenocrates factū obuiam Lycurgi liberis, cito
inquit, o puer retuli gratiā patri tuo, qui vulgo lau-
datur quod in re difficili tulerit auxilium. Sentiens
laudem eſſe præmiū recte factorum & eam demum
opitulationem eſſe gratam, quę adfertur ip ipſo di-
ſcriminis articulo. Fuſte enim illi patrocinatus eſt,
non oratione. Nimirum hoc eſt, βοηθῆσαι μόνης.

9 Obiicientibus, quod eloquētię ſtudio rhetoribus
Studio- daret mercedē, ſiquis, inquit profiteatur ſe filios me-
ſe os mihi redditurum meliores, non mille drachmas,
ſed omniū facultatum dimidium effunderem. Pluri-
mum ab hominū vulgo diſcrepās, qui periſſe exiſti-
mant quod liberis inſtituendi impenditur.

10 Inter leges quas tuliſſe fertur hęc erat vna, Ne qua
ciuiliter mulier maritata proficiſceretur Eleuſinem. id ſtatuit
veritus, ne à diuitibus dato precio corrūperentur, ad-
dita eſt pœna drachmarū ſex milia. Ei legi quū vxor
Lycurgi non opbtemperaſſet, ſycophantis q depre-
henderant ac detulerant dedit tālentū. Ea res quū
illi poſtridie vitio daretur apud populū, Atqui ego,
inquit, dare conſpectus ſum non accipere. Quidam
ferunt leges ad quæſtum. Hanc notam à ſe depulit,
qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legē, ſed
mulctam de ſua dependit.

11 Iſocrates intes familiares dicere ſolitus eſt, ſe qui-
Naturæ dē docere decem minis, cęterū qui ipſum docuiſſet
bona audaciā, & vocalitatē, mercedis loco daturū decem
milia. Nā vocis exilitas & animi timiditas reddebāt
Iſocratem ad dicendū inutilem. Hæc aūt quoniam
12 naturæ ſunt nō artis, à pręceptorib⁹ dari nō poſſūt.
modeſte Percontanti qui fieri poſſet vt quū ipſe non eſſet,
ad dicendum accōmodus, alios redderet idoneos.

quoniam cotes, inquit, ipſe quidem ſecare non poſſunt ferrum tamen reddunt acutũ. Hoc videtur imitatus Horatius: Fungar vice cotis, acutum

Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Interrogatus quid eſſet rhetorica, ex paruis, inqt, facere magna, ex magnis parua. Eſt enim hęc non nulla rhetorices pars, amplificare & extenuare qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præſtigii genus eſt, quod reſpondit Iſocrates. Quin illud potius artis eſt, quę magna ſunt ita tractare vt auditori quoq; magna videantur, & contra. 13 Exaggeratio.

In conuiuio Nicocreontis, Samiorũ tyranni, quũ à cõuiciis iuberetur diceretur dicere. His inqt, in quibus ego valeo, nũc nõ eſt tẽpus: i his vero quæ hoc tẽpus reqrit, ego nõ valeo. Recuſauit īter pocula dicere, q apud ſobrios de reb' ſeriis diſſerer̃ ɔſueuerat. 14 Tempeſtiue

Vbi conſpexit Sophoclem tragœdiarum ſcriptorem ſequi puerum quendã forma illius captũ, oportet, inquit, o Sophocles hominem non manus tantũ apud ſe ſe continere verum & oculos. Vox homine Chriſtiano non indigna. 15 Caſte

Ephorũ Cumanum qui ſcholã ipſius reliquit nullo ꝓfectu, atq; ob id à patre Demophilo denuo miſſus eſt vt ab integro data mercede diſcipulum ageret δίφρον appellabat. Diphros enim græcis dicitur currus, quos duos ferat, pugnantem & aurigam. Tales opinor olim fuiſſe cathedras (nam δίφρος interdum & cathedram ſonat) quę duos caperẽt, quales adhuc videmus epiſcoporũ veteres, quæ capiũt pręſulem, & aſſeſſorem. Apud R. D. Guilhelmũ archiepiſcopum Cantuariẽſem ſeruatur huiuſmodi ſella, quę dicit̃ fuiſſe beati Thomæ Acrenſis. Item Roffæ in eccleſia cathedrali ſimilis adhuc viſitur. Iſocrates aũt ex vocis etymologia captauit iocũ in ſtupidum 16 Tarditas

diſcipulum, qui bis attulerit mercedem. δίφρος enim duci videtur ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id eſt à bis ferendo.

17 Libere Cn. Piſo iuuenis etiamnũ Manilium Criſpũ reum egit, euidenter nocentem, eumq́; licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quod videret illum eripi gratia Põpei qui Piſoni reo aderat. Itaq; quum Pompeius velut exprobrans iuuenilem temeritatem Piſoni, qui non vereretur nobilem & opulentum atq; ipſi cũ primis amicum ad iudices pertrahere, dixiſſet. Quin eadẽ opera me quoq; accuſes intrepide reſpondit Piſo. Da vades reip. te ſi poſtulatus fueris, ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen priuſquam Manilii deferam. hic elegans epiphomena ſubiicit Valerium Maximus, eodem, inquit, iudicio duos ſuſtinuit reos, accuſatione Manilium, libertate Pompeium, & alterum lege peregit alterum profeſſione.

18 Rumores Thales Mileſius interrogatus quantum diſtaret à mendacio veritas, quantũ, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demum eſſe indubitatæ fidei, quæ contuemur oculis, rumoribus ac fabulis hominũ haud tuto credi. Eodem pertinet Homericum figmentum de ſomniis, quorum quæ ſubuolant per portam corneam, vera ſint, quæ per eburneã, vana. Corneæ portę inuolucro deſignans oculos: ob coloris ſimilitudinem, eburneæ os: ob candorem dentium.

19 Inſtitutio Iſocrates ad patrẽ qui dicebat cũ filio non miſiſſe niſi vnicũ mancipiũ, abi igitur, inquit, & habebis duo. Id bifariam poteſt itelligi. Reditu domũ apud me relicto filio, quem poſteaquã ita formaro: vt tibi nõ minus dicto ſit audiens q̃ quilibet ſeruorum tuorum: pro vno mancipio habebis duo. Aut, abi domum, ac puta tibi ea pecunia quam pactus es pro filio inſtituendo, iam me quoq; tuũ eſſe factũ, vt non

minori curæ mihi futurus ſit tuus adoleſcens, quàm ſi tuum eſſem mancipium. Simile quiddam tribuitur & Ariſtippo.

Cn. Lentulus Marcellinus conſul in concione grauiter queſtus eſt de magni Pompeii immodica potétia. Huius orationem quum populus clara voce acclamans approbaſſet, acclamate, inquit, acclamate. Quirites dum licet. Iam enim vobis impune facere non licebit. Significans illius potentiam breui eo magnitudinis euaſuram, vt nulla in re tutum eſſet vllo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet. 20 Libere

Helius Mancia Formianus, libertini filius, vltimæ ſenectutis, L. Libonem apud Pompeium accuſabat, in quo certamine Pompeius Liboni fauens Helio & generis humilitatem, & ſenium exprobrans, dixit illum ab inferis remiſſum, vt claros viros accuſaret. Hoc conuicium incontanter retorſit hoc modo. Non mentiris, inquit, Pompeie, planè ab inferis reuerſus ſum. Sed dum illic moror vidi Cn. Domitium Ænobarbũ deplorantẽ, quod ſummo genere natus, vitę inculpatiſſimæ patrię amantiſſimus, in ipſo iuuentutis flore tuo iuſſu eſſet occiſus. Vidi pari claritate conſpicuũ Brutũ, ferro laceratum, querentem id ſibi prius perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidiſſe. Vidi Cn. Carbonem acerrimum pueritiæ tuæ bonorumq; patris tui defenſorem, quum tertium cõſul eſſet, catenis quas tu illi inijci iuſſeras, vinctum obteſtantem, ſe aduerſus omne fas & nefas, cum in ſummo eſſet imperio à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætorium virum Perpennam ſæuiciam tuam execrantem, atq; hos omnes eadem voce indignantes, quod indemnati ſub te adoleſcentulo carnifice cecidiſſent. Has Manciæ voces, fortaſſis aliquis temeritatem appellet citius quàm libertatem. 21 Libere

ſcitum eſt, quòd ſubnectit Valerius. Eo tẽpore & fortiſſimam erat Pompeio maledicere & tutiſſimũ. Fortiſſimum ob ſummam potentiam, tutiſſimum ob reuocatam veterum facinorum inuidiam.

22 Libere Diphilus tragœdiarum actor, quum in ludis Apollinaribus ad eum verſiculũ veniſſet, Miſeria noſtra magnus eſt, directis in Pompeium Magnum manibus pronũciauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus, nec hiſtrio veritus eſt iterare ſimili geſtu. Dubites vtrum potius mirari conueniat, actoris audaciam, an populi. Simili audacia vſus eſt in eadem fabula quum ventum eſſet ad eum verſiculum, Virtutem iſtam veniet tẽpus quo grauiter gemas. Tametſi mihi videtur carmẽ eſſe mutilum. Suſpicor addendum. Serua virtutem iſtam, aut aliud ſimile verbum, vt ſit verſus Trochaicus.

23 Libere Seruius Galba C. Iulium conſummatis victoriis in foro ius dicentem, huiuſmodi dictis auſus eſt interpellare, C. Iuli Cęſar pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius conſulatu pecuniam ſpopondi, quo nomine nunc appellor. Quid agam? Num dependã? Hac voce palam illi exprobrãs quod Pompeii bonã vendidiſſet, cui fuerat affinitate iunctus. Aequum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea dependeret, quæ nondum orto inter illos bello fuiſſent contracta. Cæſar hac inuidia commotus, ęs alienum Pompeii è fiſco reſolui iuſſit.

24 Libere Quũ Philippus Macedonum rex cognitionẽ exerceret parum ſobrius, ac perperã aduerſus mulierem quandam tuliſſet ſententiã, illa ſentiens errorem eſſe vini, non regis, exclamauit, prouocarẽ, inquit, ad Philippum ſed ſobrium. Excuſſit regi muliebre conuicium temulentiam, adegitq; vt expergefactus cauſam eandẽ animo prǽſentiore cognoſceret. Hic dubiteſ

vtrum potius admirari debeas, fœminę libertatem, an tanti principis humanitatem. Simile quiddam & ante retulimus, ſed ſub viri perſona.

Scipio Aemilianus creatus cenſor addito collega 25 Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, ſed vitæ Libere diſſolutioris, pro roſtris dixit ſe ex maieſtate reipub. omnia geſturum, ſiue ciues ſibi dediſſent collegam, ſiue non dediſſent, innuens ſatius fuiſſe non habere collegam cenſuræ, quàm talem collegam.

P. Rutilius amico cuidam rem iniuſtam petenti 26 pernegabat. Quumq́ue is commotus per ſummam in- Iuſte dignationem diceret, Quid ergo, inquit, mihi opus eſt tua amicitia, ſi quæ rogo non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus eſt tua, ſi quid inhoneſtæ rei propter te facturus ſum?

Quum M. Bruto tota ferè Luſitania ſeſe dedidiſſet, 27 ſola vrbs Ciania pertinaciter arma retineret, tentatū Fortiter eſt per Bruti legatos vt data pecunia perſeuerarent eſſe ſui iuris. Verum his populus Cianienſis vno ore reſpondit, ſibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbē tuerentur, non aurum quo libertatem redimerent.

Iulianus imperator, ni fallor, quū in frequenti tur- 28 ba quidam ipſum his verbis appellaret aduerſus ad- Præter uerſarium ſuum, Thalaſſius inimicus pietatis tuę no ſpem ſtra per vim eripuit, Agnoſco, inquit, ab illo me fuiſſe læſum, proinde dic illi vt mihi potiori inimico prius ſatisfaciat, mandauitq́; præfecto ne prius cognoſcere tur illorum negotium, q̃ ipſe cum Thalaſſio rediret in gratiam. Quod alter ad duxerat ad maturandam vindictam, Cæſar torſit in cunctationem.

Cyrus rex rogatus ab hoſpite quid ad prandiū ap- 29 parari iuberet, nihil aliud, inquit, quàm panē, nā ſpe- Frugali- ro me prope Crinum cœnaturum. Mira frugalitas in tas rege barbaro, cui panis erat pro obſonio, & ſitim

aquæ ſpe deferebat in cœnam. Refert Ammianus.

30 Sigiſmundus imperator, Alberti ſocer, quum aliis multis nominibus tum illo præcipue commẽdabilis fuit, quod vt ipſe linguarum ac literarum peritiã amauit, ita viros eruditione præſtantes ſemper ornare, ac prouehere ſtuduit. Quo nomine quum à Germanis principibus qui latinas litteras oderant, reprehẽdere tur, quod homines obſcuro genere natos ob litterarum commendationem foueret. Quid ni, inquit, eos amem, quos natura cæteros antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati. At vir prudens intellexit in eruditis eſſe quiddam ſtẽmatis præſtantius. Illi habent ædiũ parietes clypeis & imaginibus depictas, hi animum habent optimis diſciplinis exornatum. Porro vt natura animus prçſtantior eſt corpore, ita ornamenta ingenii longe pulchriora ſunt externæ nobilitatis inſignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis eſt, verius quàm re. At qui virtute præditus eſt, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem.

Honos eruditioni debitus

31 Plato dicere ſolet, ſpes eſſe vigilãtium ſomnia. Ad quod alluſiſſe videtur Vergilius, quum ait. An qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt? Nam dictu mirum eſt quàm varias imaginationes patiantur in animo ſuo, qui vehementer ſperant aliquid. Atq; his inanibus ſimulacris perinde ſemet oblectant, ac ſi iam tenerẽt quæ ſibi pollicentur.

Spes

32 Scopelianus ſophiſta, quoniam ſomni parciſſimus noctem exiſtimabat ſtudiis & exercitationi mentis accommodam, ſubinde ſolitus eſt exclamare, ὦ νύξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν. id eſt, o nox, nam tu ſane maxima ex parte conſors es ſapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo

Nox apta cõtẽplationi

ſilentio, corporis ſenſibus iam feriatis, aliquid diui-nitatis, ſi ſeſe intenderit ad rerum ſublimium ſpeculationem.

Quum Alexāder Thebanorum mœnia diruiſſet, Phryne meretrix pollicita eſt ſe ſuis impendiis repoſituram, modo ciues paterentur, hoc inſculpi elogiū. Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ φρύνη. id eſt, Alexander quidem ſubuertit, ſed Phryne reſtituit. Hic merito quis dubitet, vtrum ſit admiratione dignius, an quod ſcortum corporis vſura tantas opes collegerit, an quod tanto nominis amore teneretur, vt titulū tam chare voluerit emptum. Nam vt prçclarius eſt reſtituere, quā demoliri, ita ſpetioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti quàm Alexandri regis. 33 Gloriæ amor

Pythagoras videns quendam è diſcipulis attentiorem curando corpori, idq; agere vt obeſus eſſet ac nitida cute, Hic, inquit, non deſinit ſibi carcerem moleſtiorem ſtruere. Senſit hominem eſſe animum, corpori ceu carceri incluſum, quod quo reddas habitius hoc magis grauatur animi vis. 34 obeſitas

Plotinus philoſophus Platonicus, Amelio pictori roganti, vt corporis formam pateretur effingi, non paſſus eſt. Quid, inquit, an non ſatis eſt nos hanc imaginem circumferre, niſi & imaginis imaginem relinquamus poſteris oſtentandam? Iudicauit cum Pythagora corpus eſſe thecam mentis, vtcunq; eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. 35 Corpus hominis vmbra

Sophocles iam extremç ſenectutis, à filiis accuſatus eſt dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit fabulam, quam proxime ſcripſerat, rogans num ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixiſſe, Si ſum Sophocles non deliro, ſi deliro non ſum Sophocles. Sētiens in eruditis ac ſobriis animi vim nō elāgueſcere, 36 Senectus ſana

ſed reuigeſcere potius vſu & exercitatione.

37 Aelianus ſophiſta ſcripſit in Gymnidem tyrannũ. Hunc quum Philoſtratus Lemnius offendiſſet legen rem indignabundo & concitato ſimilẽ, percontatus eſt, quid argumẽti eſſet præ manibus. Scribo, inquit, Gymnidis accuſationem. Laudarem, inquit Philoſtra tus, ſi viuentẽ accuſaſſes. Id enim erat viro dignum. Nam lacerare defunctum cuiuis in promptu eſt.

Laruas inſectari

38 Antigonus rex conſpiciens filium ſuũ eos in quos habebat imperium ferocius tractantem atq; inſolen/tius, An ignoras, inquit, fili, regnum noſtrũ eſſe ſplen didam ſeruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps non minus obſeruire cogitur populo, quàm populus principi, niſi quod princeps id facit cum di gnitate. Alioqui re vera mutua ſeruitus eſt.

Regnũ ſeruitus

39 Diogenes in caupona prandens Demoſthenẽ for/te prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cum ille pudore recuſaret, Erubeſcis, inquit, Demoſthenes cau ponam ingredi? Atqui hic herus tuus quotidie ver/ſatur. innuit oratores nihil aliud eſſe q̃ mancipia po/puli. Nec eſſe par, vt illic pudeat ſeruum populi vide/ri, vbi populus aſſidue viueret.

Rheto/res ſerui populi

40 Idẽ quibuſdã admirantibus carmẽ illud Heſiodi οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη, idest, Ne bos quidẽ pereat, ni vicinus ſit malus. Atqui Meſenii, inqt ſimul cum bubus periere, vobis vicinis. Exprobrauit Athenienſibus ignauiam, qui Meſeniis vicinis aduer ſus Lacedæmoniorũ vim non fuerint opitulati.

Salſe

41 Quum Ariſtoteli grauiter affecto medicus quidã præſcriberet cum autoritate, nec vllam adferret ratio nem, Ne me, inquit, perinde curaris, vt bubulcũ, aut foſſorem, ſed prius doce me cauſam quur iſta præſcri bas, atq; ita demum habebis obſequentem. Docens viris cordatis non ita imperandum, quemadmodum

Imperiũ huma/num

imperamus aſinis.

Alcibiades Socrati miſerat munus præclarum. Id 42
quũ Socrates videretur recuſaturus, Xanthippe diſ- Facete
ſuaſit, aſſeuerans donum eſſe magnificum, & indi-
gnum quod reſpueretur. Tum Socrates, Alcibiades,
inquit, hæc mittit ambitioſe, & nobis noſtra eſt ambi
tio. Sentiens interdum eſſe magnificentius magna
contemnere, quàm magna largiri.

Zoilus interrogatus, quamobrem ita ſtuderet om- 43
nibus maledicere, quoniam, inquit, malefacere, quum Maledi
cupiam non poſſum. Expedita malitia morbum inge centia
nue confitentis & amantis.

Gnathęna meretrix adoleſcẽtem, qui fama ipſius 44
illectus, ex Helleſpõto venerat in Atticã, eſſetq́; in cõ
uiuio loquacior, ita cõpeſcuit. An nõ dicebas, inquit,
te ex Helleſponto huc profectum? Quũ annuiſſet, &
qui fit, inquit, vt primariam eius regionis ciuitatẽ nõ
noueris percontanti, quam? Sigæum, inquit Gnathæ
na atq; ita ciuiliter admonuit illum ſilentii. Ná σιγᾶν
græce ſilere eſt inde dictum videtur Sigæum.

Philippus rex multa queſtus apud Romanorum 45
legatos de moribus & calumniis Theſſalorum, tan- Minaci-
dem elatus ira, hanc vocem adiecit, nondum oium ter
dierum ſolem occidiſſe. Hic ſermo nõ Theſſalis mo
do verumetiam Romanis ſuſpectus vtriuſq; gentis
fremitũ excitauit. T. Liuius 4. Decadis libro 9.

Alexandri mater Olympias quum audiſſet filii ca 46
dauer inſepultum fuiſſe abiectum, inter lamẽta dixit Deus in
hoc quoq;. O fili tu qui ſtudebas cœli particeps eſſe, ſepultus
huc toto impetu properans, ne iis quidẽ potiri valui-
ſti quæ ſunt mortalium omnium cõmunia, terra ac
ſepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos hono
res, defuncto nec vltimus ille contigit honos quem
quiuis homo perſoluit homini, quamlibet humili.

47 Pollio Romulus qui centeſimum exceſſerat annū
Senectu Auguſto percontanti, qua tandem ratione illum cor-
tis alimo poris animiq́; vigorem ſeruaſſet, intus, inquit, mulſo,
nia foris oleo. Tradit Plinius naturam hominibus duos
dediſſe liquores optimos, oleum foris adhibendum
corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam cali-
damq́; vim admodum ſenibus accommodum eſt.
Nunc mel in totum à menſis ſubmouimus, & oleum
corpori infundimus.

48 Cato vticenſis dixit, C. Cæſarem ſobrium acceſſiſ-
Acute ſe ad euertendam remp. Id Quintilianus ita refert, vt
putet nihil dici poſſe ſignificantius. Senſit enim illū
hoc iam olim animo agitaſſe, quod poſtea fecit.

49 Plato tantū tribuebat Ariſtoteli, vt quum ille forte
Igeniū fortuna non adeſſet in Academia, exclamarit, ἀπέστιν
ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος id eſt, abeſt veritatis philoſo-
phus. Rurſus quū alio tēpore abeſſet, dixit ὁ νοῦς οὐκ ἦλ-
θεν. Nō venit ītellectus, innuēs ſe ab illo vno intelligi.

50 Ariſtophontem Æſchines tradit, apud Athenien-
Innocē- ſes gloriari ſolitum, quod quum nonagies quinquies
tia illiba eſſet vocatus in ius, ſemper fuerit abſolutus. At Ce-
ta phalus homo popularis iuſtius gloriabatur, quod
quum plura decreta ſcripſiſſet, quàm alius ſuorum
temporum quiſquam orator, tamen nunquā coactus
ſit cauſam dicere. Certius innocentiæ ſignum eſt, ita
rem gerere, vt nemo velit accuſare, quā ſi poſtulatus
elabaris è iudicio. Elabuntur interdum & nocentes.
At qui abſoluitur, licet pœnam effugiat, cicatricem ta-
men criminis circumfert.

1 Quidā accuſatus quod patrē pulſaſſet, hoc modo
Inſtitu- defendit impium facinus, Et ille, inquit, patrem ſuum
tio libe- verberauit, & hic, oſtenſo filio, me verberabit, poſtea-
rorum quā adoleuerit. Adeo nobis hoc gentilitiū eſt. Vide-
mus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quiſq; fuerit in

parentes,

parentes, tales experiantur in ſe liberos. 2

Alius quidã quũ à filio pertraheretur, uentũq; eſſet ad domus limen, deſine inquit, fili, nã & ego patrẽ huiuſq;. Agnouit ſe cõmeruiſſe qui ſic à filio trahcretur, tantum poſtulauit ut eſſet æqua retaliatio. Exẽplũ reciprocum

3 Heraclitus philoſophus in ſeditione rogatus, ut apud populum ſententiã diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiã, cõſcenſo ſuggeſto popoſcit calicẽ aquæ frigidæ, & paululũ farinæ inſperſit, mox de Clechone admiſcuit, id eſt uel pulegii ſyluestris uel leguminis genus. Dein epoto calice diſceſſit, nec uerbũ addidit hoc pacto innuens, ita demũ ciuitatem cariturã ſeditionibus, ſi repudiatis deliciis aſſueſcerent paruo cõtẽti eſſe. Et hic Heraclitus ſuo reſpõdit nomini. Nã σκοτεινὸς dictus eſt id eſt, tenebricoſus. Refertur & hoc inter ἄφορα apophthegmata. luxus ſeditionũ parens

4 Simonides Cæus in conuiuio rogatus à Pauſania Lacedæmonio ut aliquid proferret quod reſiperet ſapientiam, ridens: Memineris, inquit te hominẽ eſſe. Ea uox tum quidẽ contempta eſt Pauſaniæ, uerum poſt ubi Chalcœcę phano incluſus obſideretur, fame ac frigore moriturus, ter inclamauit Cæũ hoſpitem, qui prudenter admonuiſſet. Piſcator ictus

5 Diogenes quũ Rhodios quoſdã, adoleſcẽtes elegãtiore cultu cõſpexiſſet, dixit, τῦφος οὗτός ἐστιν, id eſt, hic factus eſt. Rurſum quũ vidiſſet Lacedæmonios ſubſtricta tunica parce ſordideq; cultos ἄλλος, inquit οὗτος τῦφος ἐστιν, id eſt, hic alius factus eſt. Significãs nõ minus peccare eos q ad oſtentationẽ ſordide ueſtiunt q̃ q ſplẽdido ueſtitu ſeſe iactitãt. Vñ ſcitũ eſt, illud diui Hieronymi, pullas veſtes æque ut cãdidas deuita. Sordes ambitioſæ

6 Adoleſcẽs quidã poſteaq̃ Zenonẽ aliquandiu audierat, domũ reuerſus à patre rogatus, qđ tandẽ operæpreciũ feciſſet in philoſophiæ ſtudio, oſtẽdã, inqt. Patiẽter

Quum nihil aliud diceret, pater iracundius, exiſtimans impendium periſſe: cœpit flagris cedere filiũ. Eam parentis ſæuiciam adoleſcens æquiſſimo animo tulit. Ac rurſus efflagitanti patri, vt aliquod ſpecimen profectus æderet, expectanti egregiũ aliquod ſophiſma, hoc inquit, è philoſophia fructus retuli vt patris iram poſſim commode perpeti.

7 Saltatio muta Demetrius Cynicus dãnabat artem ſaltatoriã, velut inutilẽ geſticulationẽ ad tibiæ modos. Cui geſticulator, quidã non imperitus, cupiens arti ſuæ vindicare gloriam, iuſſit vt ſubmotis tibicinibus ſpectaret ipſum ſaltantẽ. Aſſenſus eſt Demetrius. Ille ſaltauit Homericã fabulã adulteriũ Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamãtinis ac ſole pẽdẽte diis cæteris exhibitos, venerẽ erubeſcentẽ, varios deorũ aſtantiũ affectus. Mercuriũ optantẽ talia vincula. Martẽ dãmnatũ vt pẽderet mœchagria: ac præterea quicqd ad eam fabellã pertinet. Ibi Cynicus artẽ admiratus dixit, audio homo quæ facis, nõ video tantũ. Sed mihi manibus ipſis loqui videris. In huius artis laudẽ ſcripſit Lucianus, Plato nõ probat. & tamen apud Chriſtianos ſaltatur ineptius.

8 Geſticulatio Les bonas Mitylenęus ac hiſtriones geſticulatores appellare ſolet χειροσόφους, qđ manibus ſaperent nõ lingua. Erat enim ſaltationis genus quo graues etiã hiſtoriæ citra vocẽ vel recitantis, vel tibicinis, ſolo corporis geſtu ſic repreſentabantur, vt ſpectatores prope plus intelligerent ex ſaltatione, q̃ ſi quis recitaſſet. Hęc ars conuenit Benedictinis.

9 Facete Philoxenus quondã cœnans apud Dionyſiũ, quoniã animaduertit regi appoſitũ piſcẽ Mulũ inſigni magnitudine, quã ipſi appoſitus eſſet ꝑpuſillus (In piſciũ eni genere laudant adulti) piſciculũ auribus admouit. Id factũ admiranti Dionyſio cauſamq; per

contanti, In manibus, inqt eſt Galatea, de qua uole/bã ex hoc quædam percontari. Verum negat ſe per ętatem quicquã adhuc ſcire, ſed ait pro auum ſuum iſtic eſſe in tuo diſco, qui multa poſſet cõmemorare ſi liceat colloqui. Exilaratus rex miſit illi ſuũ mulũ.

10 Apellis ætate cõplures erat in arte pingendi no/biles, quorũ opera quũ pro ſuo candore miraref, col laudatis omnibus dicebat illis deeſſe vnã illam ve nerẽ quã Græci χάριτα vocant, ingenue profitẽs cætera omnia illis contigiſſe, in hac vna neminem ipſi patrem eſſe. Simile quiddam eſt in phraſi, quod alli cit ac remoratur lectorem aut auditorẽ, quũ tamen nec habeat nomen nec arte præcipi poſſit. Venus operis

11 Idem quũ tempeſtatis vi Alexandriã delatus eſ/ſet, quidam apellis ęmuli ſubornarunt planũ hoc eſt ſcurram regiũ qui eũ vocaret ad cœnam. Is non ſu ſpicans dolũ venit. At quũ rex qui illi erat infenſus indignaretur, & oſtenſis vocatoribus iuberet iudica ri à quo vocatus eſſet, Apelles arrepto carbone ex/tincto è foculo, imaginẽ deliniauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnoſceret planũ ſuũ. Eadem opera & artis ſuæ: & ciuilitatis ſuæ ſpecimẽ dedit. Sit & hoc ſi libet apophthegma mutum. ciuiliter

12 Pictor quidã interrogatus quẽ habuiſſet artis ma giſtrũ, digito populũ oſtendit, ſentiens ſe ad multi/tudinis iudiciũ pingere, & obſeruantem quid quiſq; probaret aut improbaret, artũ fuiſſe conſequutũ. Idẽ ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam lati/tans ſubauſcultabat ſpectatorum cenſuras. Numere tur & hoc inter ἄφθογγα ἀποφθέγματα. Populi iudiciũ

13 Socrates Alcibiadẽ adoleſcentem primũ ob impe ritiam trepidãtem, vt fit, apud tantam multitudinẽ verba facere lepida ἐπαγωγῇ animauit. An nõ putas inquit, o Alcibiades contemnendum ſutorem? An/

nuit. An nõ præconē? quū & hic annuiſſet, An non contēneres, inquit, tabernaculorū opificē? Quū ſimilia quædā propoſuiſſet, & is fateret hos eſſe contēnendos, tū Socrates, Atqui inqt, ex his cōſtat Atheniēſiū populus quē tu vereris. Quorū ſi ſingulos putas contēnendos, q minus etiā contēnas condenſatos? Senſit nō referre apud q̄ multos dicas, ſed apud q̄ cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos ſingulos deſpicias, cōgregatos reuerearis. In cōuiuio Platonis. Socrates admirat Agathonis audaciā, q corā tot hoium milibus pręſenti aio recitaſſet ſuā tragœdiā, cui quū Agathon reſpondiſſet ſe citius velle corā multis hominū milibus dicere, q̄ apud vnū Socratem: atqui in illis, inquit, milibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quē vnum reuereare, in turba mixtum contemnas.

Solerter

14 Idem conſpiciens hominem prædiuitem & arrogantem ſed nulla virtute prędituṁ, hic inquit, equus eſt argento circuntectus. Solent enim equi ſtragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, quum interim tamen nihil aliud ſint quàm equi.

Diues indoctus

15 Apud Epheſum quū Alexāder cōſpectā effigiem ſui corporis ad viuū magna arte expreſſā admiraret atq; interim forte equus inductus picto in eadē tabula equo adhinniret, deceptus imitatione. Apelles. Equus inquit: o rex multo melius expreſſus eſt q̄ tu.

Imitatio

16 Quum Alexander etiamnum pubeſcens citharæ daret operam, & præceptor artis ſubinde moneret q̄ chordam quo modo pulſare deberet, & puer parum obſequens doctori dixiſſet, quid ſi hanc pulſarem? Citharœdus lepide reſpondit. Si iſthuc quæris tanquam mox rex futurus, nihil refert: ſi vt artifex futurus plurimus intereſt.

Artes reges

17 Alexander Macedo præter modū delectatus eſt

Homero, adeo vt illum ad verbũ edidicerit, ac dor-
miens etiam ceruicali ſuppoſitum haberet. Eũ aliàs Homeri
ſummũ virtutis præconem, interdum poetam βασι- laus
λικὸν appellare conſueuit, cuius carmina cenſebat
non ad citharam vt aliorum, ſed vt tubam potius eſ-
ſe canenda. Addebat illud, ſe malle Homeri Therſi-
ten eſſe quàm Cherili Achillem. Cherilus erat Ale-
xandri poeta non ſatis felix, qui cũ fertur ita pactus:
vt pro quoq; bono verſu acciperet Philippeum aure-
um, pro malo colaphum.

Ariſtobolus hiſtoricus librũ conſcripſerat de re- 18
bus ab Alexãdro Macedone geſtis in quo multa ſu- Adula-
pra veri fidem adulantiſſime affinxerat eũ quum il- tio
li in nauigatione recitaſſet. Alexander arreptũ è ma-
nibus librum in fluuium Hydaſpen demerſit, & ad
Ariſtobolum conuerſus. Tu inquit, dignior eras vt
eodem præcipitareris, qui ſolus me ſic pugnantẽ fa-
cis, ac vel vno iaculo interficis elephantem.

Socrates animaduertens Antiſthenem ambitio- 19
ſius oſtentare veſtem laceram & detritam, facere ho- Sordes
minem increpauit οὐ παύσῃ, inquit, ἐγκαλλωπιζόμενος ambitio-
ἡμῖν idest non deſines te nobis comere? Significãs ſe
eiuſdem eſſe ambitionis vtilitatem amictus oſtenta-
re, & delicato cultu ſeſe venditare.

Milo Crotoniates quum iam conſenuiſſet, videns 20
Athletas ĩ certamine exerceri, ſuos lacertos intuitus ſenectus
iam ſenio defectos: illachrymaſſe fertur, ac dixiſſe. At
hi quidem iam mortui ſunt. Corporis vigorẽ adimit
ætas, animi vis ad extremam vſq; durat ætatem.

Cyrus apud Xenophontem moriens, extremę iã 21
ſenectutis, negabat ſe vnquã ſenſiſſe ſenectutem fa- ſenectus
ctam immbecilliorem q̃ fuiſſet adoleſcẽtia. Maxima vegeta.
pars incõmodorum ob quæ vulgo male audiuit ſe-
nectus ab intemperantia vitæ proficiſcitur.

22 Pythius natione Lidus in vrbe Phrygiæ Cælenis, nā ibi regnabat, homo prædiues, ſed auri ſtudio præ ter modum deditus, totam fere ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, vt iam vix quicquā aliud agi vacaret. Huius morbo vxor ſolerti remedio medicata eſt. Abſente marito curat & menſam & omnem menſæ ſupellectilem adfabre ex auro cōfici, deniq; & cibariorū effigies quibus nouerat maritum præcipue delectari. Reuerſo quū conuiuii tēpus eſſet apponitur menſa aurea, cū reliquo vaſorū apparatu. Atq; hoc ſanè ſpectaculo diues aliquādiu pauit oculos. Tandem quū interpellaret ſtomachus iubet apponi cibos. Apponuntur illa aurea ciborum ſimulacra, ſpectanda non edenda. Hic quū incandeſceret ira Pythius, flagitans apponi quod edi poſſet iamdudum ſpectaculorum eſſe ſatis. Tum vxor, An non ſentis, inquit, Pythi, dum nihil aliud quæris, q̄ aurum, agricolationem deſeri, & ciues tuos ad famē vocari, breui perituros ſi qua cœpiſti pergas? Hoc ciuili commento cordata mulier maritum ab immodico auri ſtudio reuocauit.

23 Antianira Amazonū regina demirātibus qđ nupſiſſe claudo ſatis cynice reſpōdit ἄϱιστα χωλὸς οἰφεῖ, id eſt, Claudus optime virū agit. Senſit maritū adhibēdū nō ad oculorū oblectamēta ſed ad vſum cōiugii. Feruntur autem claudi ſalaciores eſſe cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi.

Claudi ſalaces

24 Pacuuius Ario vicino querebatur quod in horto ſuo funeſtā haberet arborē, vñ prima vxor ſeſe ſuſpēdiſſet, Dein altera, poſtremo tertia, Cui ſalſiſſime reſpondiſſe fertur Arius Miror te in tot ſuceſſibus inueniſſe lachrymas. Item, Deum immortalem, quod tibi diſpendia arbor illa ſuſpendit. Adiecit amice quæſo te da mihi ex iſta arbore quos inſeram ſurcu

Vxor modeſt.

los, Hoc poſtremum à nobis ante relatum eſt. Arius μισογυνὴς fortunatum exiſtimabat ab vxore liberari.

25 Narratur & illud Catonis dictū, ſi ſine vxoribus mundus eſſe poſſit, vita noſtra non eſſet abſq; diis. Senſit feliciſſimā hominū vitā fore, ſi datum eſſet à coniugio liberos viuere. Sed vt idē ait apud A. Gellium, cū illis incommode viuitur, ſed ſine illis oīno nō viuit̄, vt merito dici poſſit vxor neceſſariū malū.

Coniugii moleſtiæ

26 Orſines Satrapes, quū Alexandrum & huius amicos muneribus ampliſſimis honoraſſet, Bagoæ eunucho nihil dedit. Sed admonitus ab amicis, quod is Alexādro cū primis eſſet charus reſpōdit ſe regis amicis honorē habere non ſcortis, nec apud Perſas eſſe moris, vt viri mares ducāt. Agnoſcas in hoc Satrapa mentem Cyro generis autore dignam. Honorare nouerat, adulari non poterat quū hodie quoq; cernātur ī aulis, q ſcortis, morionibus ac lenonibus Principum plus deferant honoris, quàm genere ac virtute pręcellentibus viris.

Libere

27 Medius ex Alexandri paraſitis vnus ſolet alios adhortari, ne metuerent quoduis crimē in quēuis intendere. Adiecit ſcelerato præcepto cauſam appoſitā, vt maxime, inquit ſanet uulnus, q delatus eſt, manet tamen cicatrix. Non arbitror quenq̄ eſſe diabolum tam impiū, qui rem magis nephariam poſſit ſuggerere. Et quo fœdius eſt crimen: hoc tenacius hæret apud multos criminis ſuſpitio, vel in innocentiſſimū. Audiui ducem quēdā his verbis adhortātem ſuos milites nauticos ad quiduis prædandi temeritatem. Rapite quicquid poteſtis, ſiue merces ſint amicorum, ſiue hoſtium, nā vt qui ſpoliati ſunt ſic agāt apud Principem, vt compellamur reſtituere: ſemper aliqua pręde portio remanet apud nos.

Calumnia cicatrix

28 Gorgias Sophiſta quū forte fortuna legiſſet Pla-

tonis dialogum ſui cognominis,qui Gorgias inſcri-
bitur,dixiſſe fertur,ὡς καλῶς οἶδε πλάτων ἰαμβίζειν, vt
pulchre nouit Plato iambiſſare,hoc eſt mordere.Nã
is pes primum ab Archilocho ni fallor repertus eſt
ad maledicendum,vnde & nomen habet,vel à mu
liere petulante & baccha:vel à mittendis iaculis. Si
quidem in eo dialogo:proſcindit ſophiſtas,id quod
nuſquam non facit.

Rhodius quidam, de quo nobis antea dictũ eſt,
29 ob intempeſtiuã libertatẽ à tyranno coniectus in ca
Spes pertinax ueam,in qua more docentis beſtiæ alebatur ad cru
ciatum & ignominiã, amputatis naribus ac fœdata
vulneribus facie:quum ab amicis admoneretur: vt
inedia ſibi malorũ finem quæreret.Cũcta inquit,ho-
mini quoad viuit ſperanda ſunt.Citius illum lauda
rim,q̃ iſtos qui ob cauſas non admodum graues cõ
fugiunt ad laqueum aut ad præcipitium.

Anniceris quidam Cirenæus aurigandi peritia
30 fuit inſignis,& vt egregius artifex,ita glorioſus artis
Artes inutiles oſtentator,venit in academiam Platonis,atq; illic ra
tiones omnes procurrendi, reuerendi, flectendi
currum, & per eaſdem interdum orbitas redeundi
oſtentabat.Admirantibus cæteris.Plato negabat ſi-
bi videri probabile, eum virum qui totum animum
inutili ſtudio dediſſet,ad vllam rem grauem ac fru-
giferam eſſe idoneum.

Themiſtocles quũ aduerſus barbaros deſcriberet
31 Athenis exercitum,& in theatro ex illius gentis mo
re producti eſſent galli gallinacei,atq; inter ſeſe cõ-
miſſi mira pertinacia inter ſe depugnarent ad necẽ
vſq;,rem ludicram vertit in ſeriam cohortationem.
Sic enim ciues ſuos affatus ẽ.At iſti,inquit,neq; pro
aris ac focis,neq; pro liberis depugnant,ſed tantum
qđ vinci turpe ſit. Quo igit̃ animo vos eſſe par eſt,

quibus pro ſalute patriæ, pro chariſſimorum incolumitate, pro libertate certamen eſt?

Subactis à barbaris Lacedæmoniis Leptines dicit Græciā eſſe factam μονόφθαλμον, ideſt, luſcam, Sentiēs Atticam & Laconicam, eſſe cordatiſſimas Græciæ partes. Meminit Ariſtoteles in rhetoricis. 31

Apud Iaſſios, populum magna ex parte piſcibus victitantē, citharœdus quidā in foro oſtentabat artē. Verū ſimul atq; tintinabulū crepitu ſignū dedit adeſſe piſces venales, turba ſubito deſeruit cantorem, & ad piſciū mercatū aduolauit, vno excepto, qui quod ſurdaſter eſſet, tintinabuli ſonitum non audierat, aut certe non attenderat. Huic citharœdus propius accedēs, gr̄as egit, qđ & artē honoraſſet, & ipſum nō paſſus ſit eſſe prorſus deſertū. Tū ille, an crepuit tintinabulū? Vt annuit, valebis, inq̄t, egregie magiſter, ſeſeq; mox ad piſces proripuit. Citharœdo liberum erat ſibi canere & muſis. Longe maior eſt nobis cura ventris quàm artium liberalium. 32 Ventris cura prima

Romę in foro pendebat tabula quædam habens imaginem paſtoris vetuli cū pedo. de hac Teutonū orator rogatus quanti eam æſtimaret, ſatis Germanice reſpondit, ſe nolle ſibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantum ſpectabat formā. Atqui quæ natura deformia ſunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. 33 Craſſa iudicia

Gorgias Leontinus extremæ iam ætatis, quū ſentiret ſomnū letalē obrepere, amico qui aſſidebat percōtanti quo pacto haberet, Somnus inquit, iam incipit me fratri ſuo cōmendare. Homerus enim ſomni fratrem appellat mortem. Nam mors Græcis maſculus eſt. Simile quiddā de Diogene retulimus antea. 34 Mors ſenilis

Iſmenias inſignis tibicen diſcipulis ſuis nō minus oſtendebat male canentes ac ſcite canentes, dicens, 35

ad hunc modum canere oportet,ad hũc nequaquã. Admonuit & Qu. Fabius, in ſcriptis rhetorem non tantum indicare debere bene dicta,ſed & mala.

36 Philoſophus miles — Demochares dixit,quemadmodum nemo poſſit è thymbra ſiue Satureia facere bonam lanceã,ita nec è Socrate probum militem. Sentiens militibus cõuenire ferociam,quum Socrates eſſet omnium iniuriarum tolerantiſſimus. Quidam hoc tribuunt Crateti.

37 Ira breuis — Melanthius negabat eã irã videri grauẽ quæ mentem cogat emigrare,ſed quę prorſus excludat domo. Sentiẽs probis etiã ingeniis adiunctã eſſe iracundiã, ſed hoc vicium eſſe tolerabile ſi celeriter animus ad ſe redeat,& pro ira rationem in conſilium adhibeat. At ſi perturbatio penitus inſideat animo;ita vt excuſſa ratione feratur effreni impetu certa pernicies eſt.

38 [In]genio — Iſocrates pueros candidos,ac felici ingenio natos appellare ſolet θεῶν παῖδας, ideſt,deorũ filios,eo quod hominis mens diuinæ ſit originis,qua qui præcellit, deos parentes referre videtur. Priſci dæmonibus attribuebant corpora, eoſq́; deorũ filios appellabant. Dæmones autem à ſcientia dicti ſunt,quaſi δαήμονες.

39 Gladiatorũ immanitas — Demonax Cynicus philoſophus,quũ videret Athenienſes hoc agere, vt Barbarorũ exẽplo gladiatorũ ſpectacula in vrbẽ inducerent,nolite,inquit,o canes iſtã crudelitatẽ prius admittere in ciuitatẽ veſtram, quàm Miſericordiæ aram ſitis demoliti. Significans non cõuenire,in ea ciuitate in qua Miſericordia pro dea coleret,ſpectari pluſquã ferinam crudelitatem.

40 Cornificius poeta,videns milites in bello quod inter Auguſtũ & Antoniũ gerebatur,frequenter fugere: appellauit eos lepores galeatos.

41 Diuitiarum cõtemptus — Philoxenus poeta quum in Sicilia fundum ac domum opulentã nactus eſſet,& animaduertiſſet illius gẽtis luxũ ac delicias,per deos, inquit hæc bona me

non perdent,ſed ego potius illa.Moxq́; ceſſit aliis hę reditatem,& è Sicilia abnauigauit.

Furnius Antonii partes ſequutus fuerat.At poſtea quam victoria ceſſit Auguſto,metuens ſibi ſuborna/uit filiū,qui à victore veniam peteret.Petiit & impe/trauit.Tum Furinus his verbis Cæſari gratias egit. Hæc vna o Cæſar abſte mihi facta eſt iniuria,effeciſti vt mihi & viuendum & moriendū ſit ingrato,ſigni/ficans tantam eſſe eius beneficii magnitudinem, vt nulla ex parte par eſſet referendæ gratiæ.Reprehen ſionis colore blanditus eſt principi. 42 Adulās libertas

Cillicon quidam ſiue Acheus Miletum patriā pro diderat Prienenſibus.Quo nomine merito habebaẗ omnibus exoſus,cuius perfidiam lanius quidā Theagenes ſic vltus eſt.Cillicon adiit Theagenem in macello empturus carnes.Lanius diſſimulato odio por/rigit carnium partem,veluti reſecturus quod ſupereſ ſet.Cillicon profert dextram ex aduerſo retenturus carnes,Theagenes machęra ſublata proditoris ma/num amputauit ac ne id videretur errore factum,ad/didit, iſta ſaltem manu poſthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio, quod impiū pro dignitate tractaſſet. Hinc adagium, Cillicontis exitium,retulimus hoc in Chiliadibus. 43 proditio

Celebratur C.Cæſaris dictum quod prætextatus adhuc deprōpſiſſe fertur,in quendā modulatius orā tem.Si legis cantas,ſi cantas male cantas. Quidam latrant orantes verius quàm loquuntur.Sunt qui rhe toricam pronunciationē affectantes,mediis ſunt in/ter canētem & loquentē.Meminit huius Qu.Fabius. 44 Pronunciatio

Antiſthenes quibuſdam Iſmeniam admirantibus quod inſignis eſſet tibicen,Nequam,inquit,hominē eſſe oportet,nā ſi bonę frugis eſſet,nō eſſet egregius tibicē.Indicabat eos nō poſſe bonos viros euadere, 45 Tibicen vir improbus

qui tantum operę Dionyſiacis artibus impendiſſent.

46 Luxus inopiæ parens — Tiberius Cæſar Attilio Butæ viro p̃torio, quũ ad inopiã per luxũ ac ſocordiã redactus fateretur ac deploraret paupertatẽ ſuã, ſero, inquit, experrectus es. Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti verius quã viuunt. Nam vita vigilia eſt. Refert Seneca in epiſtolis.

47 Fures magni — Cato ſenior dicebat priuatarum rerum fures in cõpedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura conſpicuos incedere. Olim ſimplex furtum nõ puniebatur capite, ſed vincti compedibus præſtabant operam. At longe grauius crimen eſt peculatus quàm furtum. Et tamen qui fiſcum principis, qui remp. compilant, magnates fiunt.

48 Ocium inutile — Appius Claudius dicere ſolitus eſt, populo Romano longe melius committi negocium quàm ocium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutẽ, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus naſcitur rerum publicarum ac regionum exitium.

49 Facete — Galba paraſitus obiicientibus quod in ocio viueret, Nemo, inquit, cogitur ad reddendã ocii ſui rationem, innuens nullos tutius viuere quàm ocioſos. Nã rerum geſtarum rationem poſcuntur qui tractant negocia, at ab ocioſis ea ratio non poteſt exigi.

50 Bona p̃cipua — Pythagoras tria p̃cipue dicebat à diis optãda in hac vita. Bonã valetudinẽ, formã ac diuitias, qđ homo cætera ſibi p̃ſtare poſſet. Quanq̃ illud ὑγιαίνειν nõ minus ad animi ſanitatẽ quàm ad corporis pertinet.

51 Diuinatio vana — Cato ſenior aiebat ſe demirari, quod non rideret aruſpex, quoties aſpiceret aruſpicem, ſentiens totum hoc diuinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritũ mirabatur, quod aruſpex aruſpicem poſſet videre abſq; riſu. Solẽt enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam.

Demonax Cynicus interrogatus quid ſentiret de 2
conflictu duorum,quorum alter inepte proponebat, abſurda
alter abſurde reſpódebat,ait ſibi videri alterum mul-
gere hircum,alterum ſupponere cribrum.

Pericles quũ vrgeret belli neceſſitas,Palladis orna 3
menta vendidit quadraginta talentis auri,& admirã Superſti
bus ab illo rem ſacrilegã admitti, reſpõdit ex hoſtiũ tio
manubiis poſſe illi reddi cultũ nihilo deteriorem.

Perſæ dicere ſolent eſſe duo peccata,quorũ prius 4
ſit eſſe debitorem,alterum mentiri,quod obærati ple Debere
runq; mentiuntur,dum pollicentur in diem,nec præ & mẽtiri
ſtant quod pollicentur.

Meſſala vir exactiſſimi iudicii ac Romanæ linguæ 5
obſeruantiſſimus quum audiſſet M.Portium Latronẽ Argute
declamantẽ,dixit,ſua lingua diſertus eſt,Deſiderans
videlicet in eo Latini ſermonis elegantiam, quum in
genium eſſet fœlix. Sed hunc Latronem Seneca cęte-
ris omnibus anteponit.

Caſſius Seuerus,quum ex ſenatus conſulto libri il 6
lius exurerentur. Nunc inquit, ſupereſt vt ipſe viuus Memo-
comburar,qui illos edidici.Quod animo inſculptum ria
eſt,niſi cum vita eripi non poteſt.

Montanus Attilii Butę carmẽ recitabat.Quũq; qui 7
dam indignaret̃,quod toto die recitaſſet, negaretq; Facete
ad illius recitationes accedendũ, Nacta Pinarius ait,
Nunquid poſſum liberalius agere ? paratus ſum illũ
audire, ab exortu ſolis vſq; ad occaſum. Gaudebat
enim is poeta ſubinde repetere ortus & occaſus de-
ſcriptionẽ.Notat aũt & Oratius eos qui ornatus gr̃a
vel ímodice,vel nõ ſuo loco affectãt tales deſcriptio
nes.Aut flumen Rheni,aut pluuius deſcribit̃ arcus.

Quum à Montano recitarẽtur verſus,quibus exor 8
tus ſolis deſcribebatur,Varus eques Romanus dixit, Vita prę
incipit Buta dormire.Rurſus quũ ſuccederet deſcri- poſtera

ptio occaſus. Quid dicit, inquit, iam nox eſt? Ibo & Butam ſalutabo, eodē ſcommate taxans, & affectatū carminis decus, & Butæ præpoſteram vitam.

9 Prosperitas perpetua — Demetrius dicere ſolet, nihil ſibi videri infelicius eo cui nihil in vita accidiſſet aduerſi, quod oporteat talem hominē aut ſibi ignotum eſſe, vt qui nunquā ſui periculū fecerit, aut diis inuiſum vt quē prætererint, velut ignauū, nec idoneū ad fortunæ conflictū.

10 Adulatio — Libertinus quidā prædiues aiebat ſibi facilē fuiſſe viā ad diuitias poſteaquā pœnituerat ipſm bonę mētis. Sed hanc illiberalē vocē Demetrius grauiter caſtigauit, apud Senecā, per Ironiā oſtēdēs cōmodiſſimā ad parādas opes viā, ſi q̄ impudentiſſime aduletur.

11 Adulatio vtilis — Criſpus Paſſienus dicebat adulationi nō eſſe claudendum oſtium, ſed aperiendum, verum vt ſolet amicæ, quæ ſi impulit, grata eſt, gratior ſi effregit. Senſit non probandos eos qui prorſus non ferunt vllam adulationem, quam vt affectare turpe eſt, ita ingerentem ſe non oportet omnino repellere. Prodeſt enim in hoc vt homo perſpiciat qualis eſſe debeat.

12 Adulatio tecta — Plancus aiebat, nō eſſe oculto aut diſſimulate blādiendū, quod periret procacia ſi lateat. Fortaſſe pro procacia, qđ erat ſcriptū, legendū eſt, procatio, vt ſit ſenſus, Adulator vt procus captat grām, procus autē ſi tā tecte ambiat, vt puella nō ſentiat, perdit operā.

13 Salſe — Latro Portius cuius ingenium ſupra modū miratſ Seneca, fuit enim illi condiſcipulus, quum Maxillus rhetor exilitatem orationis ſuę imputaret controuerſiæ, diceretq́; neceſſe eſt me per ſpinoſum locū ambulantem ſuſpenſos habere pedes, non me hercule, inquit, tui pedes ſpinas calcant, ſed habent, Nā alter ariditatem ingenii imputauit materię.

14 Coacta — Aſinius Pollio dicebat in cauſa verecunda nunquam tentari debere improbam quæſtionē. Notauit

rhetores,qui in declamando mouerent quæſtiones nihil ad cauſam facientes.

15 Oſcus rhetor erat nõ infacũdus,ſed illud dictionẽ illius viciabat quod nihil diceret abſq; ſchemate.cui quũ Pacatus rhetor Maſſiliæ mane,ſiue ad mare, occurriſſet,Poterã,inqt,dicere aue Oſce.Schematũ affectatorẽ ſalutauit ſchemate,quũ nuſquã minus locus ſit ſchemati,quã in quotidiana vulgariq; ſalutatione. Per Ironiã itaq; vſus eſt occupatiõe, vt diceret,quod nõ dicebat,quũ ſine tropo dicere poſſet, aue Oſce.

Affectatio

16 Seuerus Caſſius,qui alienas ſententias paucis immutatis vocibus vſurparent pro ſuis,dicere ſolet eos eſſe ſimiles furibus qui poculis alienis mutarent anſas ne poſſent agnoſci.

furta ſententiarũ

17 Demonax dicebat nequaquã hominibus iraſcendum eſſe ſi delinquerent,ſed corrigenda vicia, nimirum exemplo medicorũ,qui non indignantur ægrotis,ſed morbo medentur. Nam hominis eſt peccare, dei vero aut hominis deo ꝓximi, emẽdare peccata.

Clementia

18 Accuſatus quod nunquam ſacrificaſſet Mineruæ, Nunquam,inquit, exiſtimaui illi meis victimis opus eſſe,notans ineptam vulgi ſuperſtitionem,qui putabat deos hoſtiarum nidore delectari.

Superſtitio

19 Idem Phauorini dictionem vt nimium compoſitam ac mulieri congruentiorem quàm philoſopho ſolet dicteriis inceſſere.Id indigne ferens Phauorinus adiit cynicum percontans quis eſſet ille à quo derideretur,homo,inquit,cuius auribus difficile eſt imponere.Philoſophum vt veſtis neglectior , ita & oratio decet inaffectata.

Orõ modulatior

20 Rogatus à Sophiſta quopiam,quod viaticũ attuliſſet ad philoſophiã,admodũ Cynice reſpõdit ὄρχεις, ideſt,teſtes,ſignificans ſe nudum acceſſiſſe.

Cynice

21 Alteri percontanti,quã philoſophiæ ſectã potiſſi-

Barba mum ampleɛteretur. Quis, inquit, tibi indicauit me nō facit eſſe philoſophum? Moxq́; vehementer ſecum ridēs
philoſo abiit, Interrogatus quid rideret, An non magnopere
phum ridiculum inquit, ſi tu me ex barba iudicas philoſophum, ipſe barbam non habens?

22 Adoleſcenti laſciuius culto, qui quæſtionē Sophi-
Salſe ſticam propoſuerat, nihil aliud reſpondit quàm, περαίνει ὦ παῖ. Vox anceps eſt ad conficientem quod colligit, & ad obſcœnum ſenſum. Quūq́; adoleſcens indignatus reſpondiſſet, at ego tibi virum oſtendā. Demonax admiranti ſimilis, quid inquit, num etiam virum habes?

23 Athleta quidā ab eo reprehenſus quod victor in
Tolerā- Olympiis cultu molli floridoq́; vteretur, lapidē illi in-
ter cuſſit in caput, Ita vt ſanguis ex vulnere proflueret, Id factū indigne ferentes qui aderant, hortati ſunt vt adiret proconſulē, Nequaquā, inquit, o viri ad procōſulē, ſed ad medicū potius. Prius eſſe debet homini, vt malo accepto medeatur, quā vt regerat in alterum.

24 Proteo cuidā obiicienti quod morderet oēs nec ta
Libere men cynicū viueret, amice, inquit, nō viuis hominē.

25 Phyſico quodā multa de antipodibus diſſerente,
Friuola oſtenſis in puteo vmbris, rogauit, num illos antipodas diceret, Ridens abſurdam quæſtionē. Quanquā nunc compertum eſt, eſſe veros antipodas.

26 Herodem ſophiſtam immodice lugētem Pollucis
Luctus obitum præmaturum, quū vellet illi currus & equos velut aſcenſuro iungere, atq; etiā cœnam apparare, adiit Demonax. En tibi, inquit, à Polluce literas. exhilarato Herodi & quid vellet Pollux ſciſcitanti, Incuſat, inquit, te, quod cuncteris ad ipſum venire, ſignificans Pollucem ad ipſum non rediturum, ſed recte parari currum, ſi vellet ſequi defunctum.

27 Alium quendam filii mortem inconſolabiliter lu-
gentem

gentem,& in tenebris abditum adiit.certo promit- Luctus
tens ſe filii vmbrã ab inferis reuocaturum, ſi tres ex
hominũ numero ſibi nominare poſſet,qui nullius lu
xiſſent obitum. Quumq; is cogitationem per omnis
notos circunferens, ne vnum quidem reperiſſet lu-
ctus expertẽ. Quid igitur,inquit,teipſum diſcrutias
homo,quaſi nouum aliquid acciderit?

Quum à quodam quæſiſſet aliquid, atq; ille ver- 28
bis obſoletis ac priſcis reſponderet,Ego inquit,ami- Obſole-
ce te nunc percontor,at tu perinde reſpondes,quaſi ta
regnaret agamemnon.

Cuidam dicenti, Eamus in Aeſculapii templum 29
o Demonax,pro filii ſalute deprecaturi deum,Adeo Superſti
ne,inquit,ſurdaſtrum exiſtimas deum,vt nos niſi in tio
templo non ſit auditurus.

Ad Agathoclẽ peripateticũ arroganter iactantem 30
ſeſe & ſolũ & primũ eſſe dialecticorum,ſi ſolus inqt, Arrogã-
es, qui primus eſſe potes,ſi primus,qui ſolus? tia

Quum apud Athenienſes audiſſet præfatione ſo 31
lemni à ſacris ſubmoueri barbaros,rogabat quamo- abſurde
brem id facerent,quum ea ſacra tradidiſſet ipſis Eu
molpus natione Thrax,nimirum Barbarus.

Quũ legatus nauigaturus in Aſiam nauẽ conſcẽ- 32
diſſet,& à quodam interrogaret,num metueret , ne Facete
nafragio electus à piſcibus deuoraretur, Quid inqt,
metuam à piſcibus,qui tot piſces deuorarim?

Quendã infeliciter declamantẽ admonuit:vt ſeſe 33
diligẽter exerceret,quũq; is reſpõdiſſet, nunq̃ apud Nemo
me non declamo. Nil igiť mirũ,inqt,ſi dicis inepte, ſui iu-
qui hactenus ſemper ſtulto auditore ſolitus ſis vti. dex

Quũ Athenis quidã Romanus ſenator filium ad 34
Demonactẽ adduxiſſet eleganti forma, veſtitu deli- Ambigu
cato,ac deliciis effœminatum, diceretq; ſalutat te o us
Demonax filius meus,pulcher eſt,inqt, & te dignus morſus

& matri non abſimilis, vtrumq; poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filii moribus, & matri ſimilem dixit mollem & euiratum deliciis.

35 Diuinatio — Conſpicatus augurem quendam in publico vaticinia ſua vendentem, ſi potes, inquit, ea quæ parcæ ſtatuerunt arte tua depellere, exiguam mercedē poſtulas. Sin quæ fatis decreta ſunt omnino ſunt euentura, quid tua prodeſt diuinatio? Bis miſer eſſe cupit qui mala quæ vitari non poſſunt amat præſcire.

36 Pugna ludicra — Senex quidam Romanus bene robuſto corpore, qui armatus ſeſe ad palàm exercuerat, rogauit Demonactem num magna vehementia videretur depugnaſſe, Nimirum, inquit, aduerſus hoſtem ligneū innuens illum in vera pugna fore meticuloſum.

37 Veſtis — Cuidam qui purpura indutus ſeſe inſolentius oſtētabat in aurem dixit, Heus tu, hoc ante te geſtabat ouis, & ouis erat, ſignificans illum nihilo minus ſtupidum eſſe ſi geſtaret purpuram.

38 Fortitudo — Quum aliquando in balneis refugeret ingredi aquam feruentiorem, & alius illū appellare meticuloſum. Quid inquit, an hoc pro patria paſſurus eſſem? Sentiens temeritatis eſſe non fortitudinis: ſubire periculū, ni ob cauſam grauem & honeſtam fiat.

39 Impie — Percontanti qualia putaret eſſe apud inferos expecta, inquit, & ſimul atq; illuc venero, per literas tibi ſignificabo oīa, impie ſentiēs, nullos eſſe inferos. Nec enim credebat animarum immortalitatem.

40 Salſe — Admeto poetæ inſulſo iactanti epigramma monoſtichon, quod teſtamento mandaſſet ſuę addendum ſtatuæ, carmen erat.

41 Corpus humo tegitur, Admetus ad aſtra volauit reſpondit adeo ſibi placere carmen, vt magno emptum cuperet, ſi iam nunc eſſet aſcriptum; Tecte optans illi mortem, qui vita erat indignus.

Demonacti ſeni crura intumuerant. id vidēs qui- 42
dam, quid iſthuc, inquit, mali eſt Demonax? Tum il ſenectus
le, Charon, inqt, me momordit. Pro cane dixit Cha-
rontem, innuens ſenectutem morti vicinam.

Ad Lacedæmonium flagris ſævientem in ſeruum 43
deſine inquit te ſeruo tuo ſimilem oſtendere. Seruus Ira
enim eſt, q ſuis cupiditatibus imperare non poteſt.

Cynico cuidam arroganter iactanti, palliū, peram 44
& baculum, ac ſubinde vociferanti, ſe Antiſthenis Arrogā-
Cratetis ac Diogenis ſectatorē eſſe impudenter, in- tia
quit mentiris, quum ſis hyperidę diſcipulus. Alluſit
ad vocem ὑπερίδειν, quod eſt per arrogantiam de-
ſpicere. Eſt autem & rhetoris nomen hyperides.

Proconſul cynicū quendam à quo publice fuerat 45
proſciſſus ob vnguenta ac molliciē, ad ſuppliciū ab Mollici-
ripi iuſſit, Huic deprecator aderat Demonax dicens es
ignoſcendū cynico, ſi quid dixiſſet mordacius, id eſ-
ſe ſectæ viciū non hominis. At quū proconſul non
negaret veniam, ſed ſi quid ſimile denuo cōmitte-
ret, rogaret, quas pœnas eſſet daturus, profecto, inqt
Demonax, tum hominem totum inungi, ac forcipe
velli iubebis. pluſquam cynice momordit, qui cyni-
cę mordacitatis agebat patronum.

Alteri cui iperator ingentē exercitū cōmiſerat, ſci- 46
ſcitāti, qūo poſſet delegatā prouinciā q̄ optime ge- grauiter
rere: ſi inquit, ira vacaris & quā minimū loquēs plu-
rima audieris. ira ad oēm functionē iutilis eſt & pro
uerbio quoq; priceps iubeť, & æqua & iniqua audiř.

Rogat⁹ an philoſophus ēt placētis veſceret, Quid 47
inqt, nū putas apes ſtultis tantū mellificare? Placētæ Facete
melle condiebātur ſacarivſu nondum reperto.

In Ruffinum claudum multo tempore familiarē 48
peripateticis dixit, nihil eſſe turpius peripatetico ioco ſe
claudo. Alluſit huc, quod peripatetici dicuntur ab

inambulatione,quæ nõ conuenit claudo.

49 monitor Epicteto cynico ſuadenti vt vxore ducta daret operã liberis. Neq; enim id idignũ eſſe philoſopho. Da mihi,inquit,igitur vnã è filiabus tuis. Notans illũ inepte ſuadere alteri,quod ipſe non faceret.

50 Ambi/gue In Herminum peripateticũ qui ſemper in ore habebat decem Ariſtotelis Categorias,ita luſit. Equidẽ arbitror Hermine te non indignum decem categoriis. Iocus eſt ex ambiguo vocis. Categorię Græcis

51 vel prædicamenta dicuntur vel accuſationes.

Leges Iuriſperito dixit,leges prorſus videri inutiles, vt

52 quibus boni non agerẽt mali nihilo fierẽt meliores.

Sepultura Moriẽtẽ amici rogabãt,quõ vellet ſepeliri, ne qd inqt,iſta res vos habeat ſolicitos. Fœtor me ſepeliet.

53 Dicentibus indignum facinus ſi talis viri corpus laceraretur à canibus. Quid inquit, incommodi ſi & mortuus alicui ſim vſui?

54 Adulatio Bion eos q auſcultarent adulatoribus dicebat eſſe ſimiles amphoris,quæ auribus circumaguntur.

55 Laudata virt⁹ Pindarus cuidã cõmemorãti:quod ipſius laudes vbiq; prædicaret,ego inqt,pro iſto officio bonã repono gratiã,efficiens vt vera p̃dices. Vera virtus nihil moratur hominũ laudes. Eas q prædicãt plus debent iis quos laudant q̃ ipſis debent qui laudantur.

ALPHONSVS ARAGONVM REX

1 Iuſte Eques quidam ingens patrimonium per luxũ ac libidinẽ abſorbuerat,atq; inſuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibuſdam apud Alphonſum Aragoniæ regem,ne ſaltem quæ debebat corpore luere cogeretur. Alphonſus reſpondit,ſi tantam pecuniam vel in ſui regis obſequium,vel patriæ cõmodis,vel ſubleuandis propinquis impendiſſet audirem. Nunc quoniã tãtas opes impendit corpori,par eſt,vt luat corpore.

Cõmemorantibus quendam ex Hiſpaniæ regibus dixiſſe, nõ decere Principes viros ſcire literas, exclamauit eam vocem bouis eſſe non hominis. Non omnes literæ cõueniunt principi, ſed eæ quæ politicẽ tradunt, aut ethicen, quæq́; recte ac ſecus geſtorũ exẽpla commonſtrant, id quod facit hiſtoria. 2 eruditio

Hunc quum adiſſent legati Matricienſes, in quorũ agris tum agebat Alphonſus, conſulẽtes vtri iuberet ipſos gratificari, Nicolao ne Picinino, an Franciſco Sphortiæ, reſpondit ambos pro amicis habẽdos, ſed nihilo ſecius ab ambobus tanq̃ ab inimicis cauendũ. Id tẽporis inter Nicolaũ & Franciſcũ ſimultas intercedebat, ac rex nondũ ſtatuerat vtrũ vellet in ſocietatem recipere, quum vtrumq; ob diſſidiũ non poſſet. 3 Caute

Idem dicere ſolet, ita demum matrimonium tranquille citraq́; querimonias exigi poſſe, ſi maritus ſurdus fiat, vxor cæca, innuẽs opinor fœmineum genus obnoxiũ eſſe Zelotypiæ, atq; hinc oriri rixas & querimonias, rurſum maritis permoleſtã eſſe vxorum garrulitatẽ, qua moleſtia cariturus ſit, ſi fiat ſurdus, nec illa vexabitur adulterii ſuſpitione, ſi careat oculis. 4 cõiugiũ tranquillum

Aiebat ſi ſibi contigiſſet naſci temporibus quibus Romana reſp. florebat, ſe conſtructurũ fuiſſe contra curiã templũ Ioui Poſitorio, in quo priuſquã venirẽt in ſenatum patres conſcripti, odiũ, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Alluſit ad priſcorum morem, qui Iouẽ multis cognominibus inſigniebãt, nunc Statorem, nunc Gamelion, nunc Genethlion, nunc Philium, nunc Xenion appellantes. At ſi tam multa poſſit Iuppiter, illud in primis præſtandũ erat, vt in Synodis, in iudiciis, in ſenatibus in quibus de rep. conſultatur, nihil haberent momẽti affectus priuati. Nam hi ſunt, qui frequẽter & ciuitates & regna bellis committunt, ac peſſundant deniq;. 5 Integre

6 Quum forte mulierem quandam impudentius ſal/
[S]altatio tantē aſpexiſſet, expectate, inquit, mox Sibylla ædet
[f]œda oraculum. Sentiens ſaltationem inſaniæ genus eſſe. Sibylla autem vates, non ędebat oracula niſi furore correpta. Mihi quoq; ſæpenumero qui ſaltationem tumultuoſam agitant, viſi ſunt afflati furore quodã, præſertim fœminæ.

7 Admonitus ne nimia lenitas exiret in contemptũ,
Lenitas & ex contemptu naſceretur pernicies, magis, inquit, cauendum, ne ſeueritas conciliet inuidiam, vnde maius exitii periculum.

8 Quum eques quidã ab hoſtibus captus, & ab iiſdẽ
Poſtula/ emiſſus carcere, regem adiſſet, in ſolatiũ calamitatis
tor im/ multa poſtulauit ab eo, & impetrauit, Quo digreſſo
probus rex dixit ad familiares, diſpeream, inquit, ni metui, ne vxorem etiam meam depoſceret eques meus.

9 Familiares illi ruſticum quendam velut ignauiæ
Ocium exemplum oſtenderunt, qui porrectus humi veſceba
dulce tur vuis. Hic rex, vtinam mihi ſic per ocium comedere datum eſſet à ſuperis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege, quũ antea ſe iactaret reperiſſe immortalitatẽ, tandem podagra diſcruciatus, conſpiciebat Aegyptios aliquot plebeios ſic temere apud flumen diſcubentes, vtinã, inquit, ſaltem ex iſtis vnus eſſem.

10 Equiti ſubinde aliquid à rege flagitanti, ſed mox
Profuſio quod acceperat profundenti, ſi pergam, inquit, tibi
fundo dare quæ petis, citius me pauperem effecero quàm
caret te diuitem, nam qui tibi donat, nihil aliud quàm aquam infert pertuſo dolio.

11 Interrogatus quos è ciuibus haberet chariſſimos,
Ciuium qui magis, inquit, pro me metuunt quàm me. Sentit
charitas illos eſſe ex animo amicos, qui Principem magis amant quàm timent.

12 Aiebat olim inter Iouem, Neptunum & Plutonem

omnium rerum partitionem trifariam eſſe factam, & horum vnumquemq; ſua ſorte contentum eſſe, nec occupare aliena, at inter homines, neminem ſua portione contentum eſſe, nec vllam partitionem eſſe ſtabilem, ſed omnes πλεονεκτᾶν. Ambitio pricipū

13 eruditio
Percontantibus vtri rei plus debere ſe fateretur, libris an armis, ex libris, inquit, & arma & armorū iura didici, hac voce profitens ſe libris debere omnia.

14 Clementer
Magnopere laudare ſolet dictum neſcio cuius, hoſtibus fugientibus pontem argenteum extruendum eſſe, ſiue quod exiſtimaret multo optabilius eſſe, hoſtes in fugam vertere, quàm occidere, ſiue quod putaret hoſtes pecunia ſolicitādos, vt ab acie diſcederēt.

15 Facete
Dicebat ſibi videri eos maxime inſanire, qui vxorem fugitiuam perquirerent. Significans magnæ felicitatis eſſe ab improba muliere liberari.

16 grauiter
Improbo cuidam ac vecordi, iactanti reperiſſe ſe virum ſapientem, & qui fieri potuit, inquit, vt ſapientem dignoſceret ſtultus?

17 Regum curæ
Cum cœnanti ſenex quidam importunus & garrulus ſine fine obſtreperet, exclamaſſe fertur & dixiſſe, Aſinorū conditionē eſſe potiorē quàm regū. Nā illis dum paſcuntur dominos parcere, regibus neminem.

13 Fortiter
Demetrius graui calamitate affectus, dixit referente Seneca, Hoc vnum dii immortales queri poſſum, quod non antehac mihi voluntatem veſtram notam feciſtis. Prior enim ad iſta veniſſem, ad quę nunc vocatus aſſum. Maluiſſem offerre quàm tradere.

FINIS.

Venetiis per Io. Ant. de Nicolinis de ſabio, ſumptu & requiſitionē. D. Melchioris Seſſæ.
Anno Domini. M. D. XXXIIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE TORINO
716040